

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์

Development of Burapha University appeared in Printed Media.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงยศ บัวเฟื่อน

มหาวิทยาลัยบูรพา

โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้

เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561

รหัสโครงการ 2561A10803024

สัญญาเลขที่ 167 / 2561

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์

Development of Burapha University appeared in Printed Media.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงยศ บัวเฟื่อน

ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการรายงานข่าวสารของสื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภทเกี่ยวกับความเป็นมา และสภาพการณ์ทางการศึกษาก่อนการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน และการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในอดีตในประเด็นระบบการศึกษา บริบททางสังคมก่อนมีวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน และการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่ทราบถึงความเป็นมาของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.2498 โดยแบ่งบุคคลที่สัมภาษณ์ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” กลุ่มที่ 2 ผู้ที่เคยเป็นนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งต่อมาได้บรรจุเข้าเป็นอาจารย์ประจำที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ กลุ่มที่ 3 ผู้ที่เคยเป็นนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งต่อมาได้บรรจุเป็นอาจารย์และเคยดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มที่ 4 ชาวบ้านในพื้นที่ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของสถาบันการศึกษาแห่งนี้

ผลการศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์พบว่า บริบททางสังคมก่อนเกิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา สังคมไทยถูกรุกรานจากประเทศฝรั่งเศส อังกฤษ ญี่ปุ่น ซึ่งทำให้ผู้นำในช่วงนั้นเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงได้ก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู และโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้น ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็น “วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร” (พ.ศ.2496) ผลการศึกษาประเด็น “การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประกอบด้วย ความจำเป็นที่ต้องสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นต่อมาคือ การก่อร่างสร้างตัว และประเด็น พัฒนาการของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ผลการศึกษาประเด็น “การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ประกอบด้วย ที่มาของการยกฐานะสู่มหาวิทยาลัย ปรากฏการณ์หลังการยกฐานะเป็น “มศว บางแสน” และประเด็น รายนามผู้บริหาร “มศว บางแสน” ผลการศึกษาประเด็น “การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา” ประกอบด้วย พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษแรก (พ.ศ.2533-2543) พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2544-2554) และพัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สาม พ.ศ.2555-2562) ส่วนผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง บริบททางสังคมก่อนมีวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน ผลการศึกษาประกอบด้วย สภาพการศึกษาก่อนสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งรัฐบาลต้องการขยายการศึกษาไปสู่

ภูมิภาค และการขาดแคลนสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับให้ปริญญาในภูมิภาค ประเด็นการ
สร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ผลการศึกษาประกอบด้วย จอมพล ป กับแนวคิดขยาย
การศึกษาไปสู่ภูมิภาค การยุบโอนวิทยาลัยบางแสนเข้ากับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็น
การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ผลการศึกษาประกอบด้วย “ดร.สาโรช
บัวศรี ยืนยันไม่เร่งรีบสู่การเป็นมหาวิทยาลัย” และ “ดร.อรรัง บัวศรี กับแนวคิดแยกตัวเป็นเอกเทศ”
ประเด็น การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาประกอบด้วย การตั้งชื่อ ตราสัญลักษณ์ คำขวัญ
ของมหาวิทยาลัย การรณรงค์โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพาเป็น ‘วาระ’ เข้าพิจารณาในสภา
ผู้แทนราษฎร และข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญในอดีต

Abstract

The research on “ the Development of Burapha University Revealed on Printed Media” is qualitative research with the objectives to 1) study news about history, educational situations prior to the establishment of Bangsaen Educational College, the establishment of Bangsaen Educational College, the establishment of Srinakharinwirot, Bangsaen Campus, and the establishment of Burapha University presented by all types of printed media 2) study people’s views towards the educational systems and social contexts prior to the establishment of Bangsaen Educational College, the establishment of Bangsaen Educational College, the establishment of Srinakharinwirot, Bangsaen Campus, and the establishment of Burapha University. Key informants who have known the University since its first stage of establishment in B.E. 2498 were selected by purposive sampling method. The informants were divided into 4 categories as follows: 1) the informants who were the former lecturers of Bangsaen Educational College, 2) the informants who were students and then recruited as lecturers at Bangsaen Educational College, and 3) the informant who was the student and then recruited as a lecturer and then became the President of Burapha University. 4) the informant who was villagers who know about this institution’s history.

The study revealed that prior to the establishment of Bangsaen Educational College, Thailand was evaded by France, England, and Japan. The leaders at the time

recognized that education was vital; therefore, they established Teacher Training School, and Advanced Teacher Training School, and then became College of Education Pasarnmit (B.E. 2496). The study on the establishment of Bangsaen Educational College consisted of necessities to establish the college, and the development of the college. While the study on the establishment of Srinakharinwirot, Bangsaen Campus consisted of the upgrade of the campus to university, and the circumstances after the college was upgraded to SWU Bangsaen Campus. The study on the name list of the administrators of SWU Bangsaen Campus on the establishment of Burapha University consisted of the development of Burapha University in its first decade (B.E. 2533-2543), the development of Burapha University in its second decade (B.E. 2544-2554), and the development of Burapha University in its third decade (B.E. 2555-2562).

The in-depth interview comprised 4 sections. The first section concerned the social contexts prior to the establishment of Bangsaen Educational College. The educational situation at the time revealed that the government pushed its effort to expand education to the rural areas as at the time there were no institutes offering tertiary education. The study on the establishment of Bangsaen Educational College revealed Field Marshal Plaek Phibunsongkhram's effort to expand education to the rural area, and the merging of Bangsaen College with Bangsaen Educational College. The study on the establishment of Srinakharinwirot, Bangsaen Campus revealed that Professor Dr. Saroj Buasri insisted not to hasten the institute to become a university, and Dr. Damrong Buasri and his effort to drive the campus to become an independent university. The study on the establishment of Burapha University comprised naming of the university, the university emblem, its motto, the drive to push the agenda of the establishment of Burapha University into the House of Representatives, and detailed of significant places.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล(งบประมาณแผ่นดิน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มหาวิทยาลัยบูรพา ผ่านสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ เลขที่สัญญา 167 / 2561 เป็นโครงการวิจัยเดี่ยวที่ได้รับทุนอุดหนุนจากสภาการวิจัยแห่งชาติ ผู้วิจัยขอขอบคุณหน่วยงานและบุคคล ดังนี้

ขอขอบคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากสภาการวิจัยแห่งชาติที่พิจารณาให้ทุนอุดหนุนการทำวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ขอขอบคุณคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยบูรพา คณะบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บุคลากรหน่วยงานส่งเสริมการวิจัย เจ้าหน้าที่ภาควิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้วิจัยขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ เชาวนน์ มณีวงษ์ นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รุ่น 1 อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา รองศาสตราจารย์ ดร.ประเทิน มหาจันทร์ นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา รุ่น 1 อดีตผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน และรองศาสตราจารย์ภาวดี มหาจันทร์ นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รุ่น 4 และอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิประจำหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลสุดท้ายนี้ ขอขอบคุณคุณนนทชา คัยนันท์ ภรรยา ที่สร้างกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงยศ บัวเผื่อน

ผู้วิจัย

Acknowledgement

This work was financially supported by the Research Grant of Burapha University through National Research Council of Thailand (Grant no. 167/2561) in the fiscal year of 2018. It is a research work funded by National Research Council of Thailand.

I hereby would like to express my deepest sense of gratitude and indebtedness to the research committee from National Research Council of Thailand who passed my research proposal and Burapha University's research ethics committee who provided advantageous suggestions on conducting this research.

I am very much grateful to Assistant Professor Doctor Boonrod Boongird, Dean of the Faculty of Humanities and Social Sciences, officials from the Research Section, and officials from the Department of Communication Arts for their valuable support and encouragement.

I am grateful to Associate Professor Chao Maneewong, a former student of Bangsaen Educational College, 1st batch, and the former President of Burapha University, Associate Professor Pratern Mahakhan, a former Educational College, 1st batch, a former administrator from the Faculty of Education, Burapha University, and Associate Professor Paradee Mahakhan, a former Educational College, 4st batch, a highly experienced lecturer in Doctoral Degree in Thai Studies Program, the Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University who revised and re-checked the data.

Last but not least, I would also like to thank Nontacha Kaiyanan, a beloved and supportive wife who have helped and inspired me during the research work.

Asst.Prof. Songyot Buaphuen, PhD.

Researcher

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
คำถามนำการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	8
กรอบแนวคิดการวิจัย	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา	10
แนวคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	19
ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด	26
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา	30
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
บทสังเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรม	43
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	45
การวิจัยเอกสาร	45
การสัมภาษณ์เชิงลึก	46
การตรวจสอบเครื่องมือในงานวิจัยเชิงคุณภาพ	48
การนำเสนอข้อมูลงานวิจัย	49
บทที่ 4 บริบททางสังคมก่อนที่จะเกิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา	50
การรุกรานจากต่างประเทศ	50
การขาดแคลนสถาบันการศึกษา	53
การจัดการศึกษาในอดีต	55
การริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู	63

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
สภาพปัญหาหลังการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู	78
บทที่ 5 การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน	89
การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร	90
ศาสตราจารย์ ดร. สโรช บัวศรี กับการเสนอจัดตั้ง วศ.ประสานมิตร	92
ทัศนะของศาสตราจารย์ ดร.สโรช บัวศรี ต่อการพัฒนาการศึกษา	94
การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน	96
ความจำเป็นที่ต้องสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน	96
การก่อสร้างสร้างตัว	100
พัฒนาการของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน	141
บทที่ 6 การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน	169
ที่มาของการยกฐานะสู่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน	176
ปรากฏการณ์หลังจากยกฐานะสู่ มศว บางแสน	176
รายนามผู้บริหาร มศว บางแสน	206
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร	207
ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง	210
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเอื้อ มิลินทสูต	213
รองศาสตราจารย์เชาวน์ มณีวงษ์	214
บทที่ 7 การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา	216
พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษแรก	216
แนวคิดการแยกตัวออกเป็นเอกเทศ	219
การขยายสู่วิทยาเขตจันทบุรี	221
การขยายสู่วิทยาเขตสระแก้ว	222
ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยบูรพา	224
พัฒนาการทางวิชาการ	226
การพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันในต่างประเทศ	230

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
คำสตุดีของอดีตผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง	238
พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่ 2	247
พัฒนาทางวิชาการ	247
การพัฒนาสิ่งแวดล้อม	256
พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่ 3	259
การเข้าสู่การเป็นมหาวิทยาลัย EEC	259
การพัฒนาทางวิชาการ	263
บทที่ 8 พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ไม่มีบันทึกไว้ในเอกสาร	267
บริบททางสังคมและการศึกษาก่อนมีวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน	268
สภาพการศึกษาของประเทศไทยก่อนสร้าง วศ.บางแสน	268
ขาดแคลนครู และสถาบันการศึกษาที่สอนระดับให้ปริญญาในภูมิภาค	271
การสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน	274
จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับแนวคิดขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค	274
การยุบโอนวิทยาลัยบางแสนเข้ากับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน	284
การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน	296
ดร.สาโรช บัวศรี ยืนยันไม่เร่งรีบสู่การเป็น “มหาวิทยาลัย”	296
ดร.ธำรง บัวศรี กับแนวคิดแยกตัวเป็นเอกเทศ	298
การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา	301
การตั้งชื่อ ตราสัญลักษณ์ คำขวัญมหาวิทยาลัย	302
การนำโครงการจัดตั้ง ม.บูรพาเป็น ‘วาระ’ ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่มาของสถานที่สำคัญในอดีต	308 315
บทที่ 9 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัย	325
สรุปผลการวิจัย	325
อภิปรายผลการวิจัย	357
ข้อเสนอแนะการวิจัย	363

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
รายการอ้างอิง	365
ภาคผนวก	369
ประวัตินักวิจัย	370

สารบัญตาราง

เนื้อหา	หน้า
6.1 การตั้งชื่อรุ่น สีประจำรุ่น ของนิสิต วศ.บางแสน	133

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	9
4.1 ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล	66
4.2 จอมพล ป. พิบูลสงคราม	73
5.1 การจัดตั้ง วศ. ประสานมิตร และ วศ. บางแสน	89
5.2 ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี	91
5.3 พล.อ.มังกร พรหมโยธี	102
5.4 นิสิต วศ บางแสน รุ่นแรกเดินทางมายัง วศ. บางแสน	104
5.5 นิสิตรุ่น 1 ยืนเข้าแถวในพิธีวางศิลาฤกษ์ วศ. บางแสน	105
5.6 พล.อ.มังกร พรหมโยธี เป็นประธานวางศิลาฤกษ์ วศ.บางแสน	106
5.7 ภาพและข้อความที่ระบุไว้ในแผ่นศิลา	106
5.8 ประตูทางเข้าวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน	107
5.9 วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน	108
5.10 อาคารหอพักชาย 1	109
5.11 อาคารหอพักหญิง 1	110
5.12 สวนมะพร้าวบริเวณที่สร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน	111
5.13 ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี	113
5.14 ดร.วิลลิส พี พอร์เตอร์	121
5.15 ประเพณีการวิ่งขึ้นเขาสามमुख	136
5.16 อาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน พ.ศ.2498	140
5.17 ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี รองอธิการ วศ.บางแสน คนแรก	142
5.18 ศาสตราจารย์ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ รองอธิการ วศ.บางแสน คนที่ 2	143
5.19 รองศาสตราจารย์ สวัสดิ์ ปุษปาคม รองอธิการ วศ.บางแสน คนที่ 3	144
5.20 โรงเรียนประชาบาล ตำบลหนองมน 3	145
5.21 จอมพล ป พิบูลสงคราม และคณะผู้ติดตาม	148

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
5.22 จอมพล ป. พิบูลสงคราม เดินตรวจแถวนิสิต วศ. บางแสน รุ่น 1	149
5.23 ธงชาติไทยถูกชักสู่ยอดเสาธง วศ.บางแสน ปี พ.ศ.2498	149
5.24 อาคารหอพัก และ แท็งค์น้ำ	152
5.25 หอนอน	152
5.26 ด้านหลังของหอนอน	153
5.27 ภาพคณะครู และนักเรียน วิทยาลัยบางแสน	155
5.28 นายสวัสดิ์ ศรีเพ็ญ	156
5.29 บ้านที่กที่นายสวัสดิ์ ศรีเพ็ญ เขียนเป็นของขวัญให้ลูกศิษย์วิทยาลัยบางแสน	157
5.30 นายเรวัต ชื่นสำราญ	157
5.31 นายภาวาส บุญนาค	158
5.22 นายบุญเนิน หนูบรรจง	159
5.33 นายสังเวียน วงศ์สุวรรณ	159
5.34 นายสมัย ทิพย์ธารา	160
5.35 นายลัยอาจ ภมะระภา	160
5.36 วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน พ.ศ.2514 (รวมวิทยาลัยบางแสนเข้าด้วยแล้ว)	162
5.37 วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ปี พ.ศ.2516	163
5.38 ต้นมะพร้าวจำนวนมากบริเวณหน้าวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน	168
6.1 การจัดตั้ง มศว บางแสน	169
6.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัฒนสุนทร	171
6.3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน	172
6.4 ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล	183
6.5 ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล	184
6.6 ดร.บุญถิ่น อัตถากร	186
6.7 ศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ศศิธร	187
6.8 ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี	188
6.9 ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี	189
6.10 ศาสตราจารย์ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ	190

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
6.11 รองศาสตราจารย์สวัสดิ์ ปุษปาคม	191
6.12 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร	192
6.13 ศาสตราจารย์ ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร	193
6.14 ศาสตราจารย์ ดร.ประสาท หลักศิลา	194
6.15 รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์	195
6.16 รองศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ วิทยารัฐ	196
6.17 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร สิ้นสิริ	197
6.18 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ มลิณฑสูต	198
6.19 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ธรรมมา	199
6.20 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐ อินทรปาน	200
6.21 ศาสตราจารย์ ดร.พนัส หันนาคินทร์	201
6.22 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์	202
6.23 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี เมืองนาโพธิ์	203
6.24 ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมชง	204
6.25 รองศาสตราจารย์ ชม ภูมิภาค	205
6.26 อาจารย์ฉลอง แนวพานิช	206
6.27 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร	207
6.28 ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมชง	210
6.29 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ มลิณฑสูต	213
6.30 รองศาสตราจารย์เชาวน์ มณีวงษ์	214
7.1 รองศาสตราจารย์เชาวน์ มณีวงษ์	218
7.2 ดร.เสนาะ ชูนากุล	219
7.3 มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ.2533	220
7.4 มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี	222
7.5 มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว	223
7.6 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยบูรพา	224

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
7.7 สีเทา-ทอง จากตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยบูรพา	225
7.8 ต้นมะพร้าว: ต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา	225
7.9 ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล	238
7.10 นายเกษม จาติกวณิช	239
7.11 ศาสตราจารย์ประยูร จินดาประดิษฐ์	240
7.12 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผาสุข กุลละวณิชย์	241
7.13 ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี	242
7.14 รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิญ มลิณทสูต	243
7.15 ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร	244
7.16 รองศาสตราจารย์สวัสดิ์ ปุษปาคม	245
7.17 รองศาสตราจารย์เชาวน์ มณีวงษ์	246
7.18 ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง	247
8.1 ผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก	267
8.2 อาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน (รุ่นแรก)	271
8.3 หมอชิต นภาศัพท์	277
8.4 คุณนายวอน นภาศัพท์	278
8.5 คุณยายวอน นภาศัพท์	279
8.6 อาคารอนุรักษ์	295
8.7 ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยบูรพา	305
8.8 คำขวัญมหาวิทยาลัยบูรพาบนป้ายมหาวิทยาลัย	306
8.9 พระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัยบูรพา	316
8.10 นายเกษม จาติกวณิช และสวนเกษม	317
8.11 วังเวียน 29 กรกฎาคม	317
8.12 วังเวียน 42 ปี	318
8.13 วังเวียน 8 กรกฎาคม	319
8.14 ป้ายบอกทางถนนมะพร้าว	320

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
8.15 ป้ายบอกทางถนนชงโค	321
8.16 ต้นชงโคบริเวณริมถนนชงโค	321
8.17 ป้ายบอกทางถนนประตู	322
8.18 ศาลาไทยออยล์	323
8.19 ศาลพระภูมิทำวมงคลสินธุ์	323
9.1 คติพจน์มหาวิทยาลัยบูรพา	364

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วันที่ 28 เมษายน พ.ศ.2492 กระทรวงศึกษาธิการได้ก่อตั้ง “โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง” ขึ้นในประเทศไทย โดยการผลักดันของศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ปลัดกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น สาเหตุที่มีการผลักดันให้มีโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นในประเทศไทย เพราะในช่วงเวลานั้น สังคมไทยกำลังขาดแคลน “ครู” และ “นักการศึกษา” อย่างมาก การผลักดันให้มีโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงมีจุดประสงค์เพื่อสร้างผู้ประกอบการวิชาชีพ “ครู” ในอนาคต เป็นการเริ่มต้นการศึกษาระดับอุดมศึกษา “ประกาศนียบัตรครูประถมศึกษาศึกษา” และ “ประกาศนียบัตรครูมัธยมศึกษา” โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนคนแรก คือ หลวงสวัสดิศาสตราศรพิบูลย์ (สวัสดิ์ สุมิตร)

พ.ศ.2496 ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงในขณะนั้นได้เสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการให้ก่อตั้ง “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” (College of Education) ขึ้น เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการศึกษาให้เป็นวิชาชีพที่มีแบบแผนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป แนวคิดประชาธิปไตยเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยมากขึ้น ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเห็นว่าจำเป็นต้องพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านปรัชญา แนวคิดการพัฒนาการศึกษาสมัยใหม่ให้กว้างขวางและลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น ต่อมาวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498 กระทรวงศึกษาธิการได้สถาปนา “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ขึ้นอย่างเป็นทางการ ตั้งอยู่เลขที่ 169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีเนื้อที่ 638 ไร่ 2 งาน 35 ตารางวา ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช ได้นำเอาแนวคิดการเรียนการสอนในต่างประเทศเข้ามาใช้ในวิทยาลัยวิชาการศึกษา ทั้งการจัดตั้งระบบบริการห้องสมุด ระบบคะแนน ระบบการวัดผล เข้ามาใช้ในมหาวิทยาลัย มีหน่วยงานให้การสนับสนุนในหลายด้าน ทั้งการบริจาคหนังสือให้ห้องสมุด การให้ทุนการศึกษาแก่อาจารย์ให้ศึกษาต่อทั้งในประเทศและต่างประเทศ จนมีคำกล่าวว่าเป็นระบบการศึกษาที่ก้าวหน้ามากในช่วงเวลานั้น สมดังปรัชญาที่ว่า “การศึกษาคือความเจริญงอกงาม” (Education is Growth) หรือ “ศึกษา วิรุพฺพฺหิ สมปตฺตา”

การสถาปนาวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นมีจุดประสงค์เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษา โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในช่วงเวลานั้นสังคมการศึกษาในประเทศไทยเห็นความสำคัญของการจัดตั้งโรงเรียนสาธิต (Demonstration School) ขึ้น โดยหวังให้เป็นสถานศึกษาทดลองค้นคว้าการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษาจึงขยายพื้นที่การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานออกไปอีก ในปี พ.ศ. 2498 จึงได้เปิดการ

เรียนการสอนที่วิทยาเขตปทุมวัน และวิทยาเขตบางแสน ต่อมาในปี พ.ศ.2510 ได้เปิดการเรียนการสอนชั้นที่วิทยาเขตพิษณุโลก หลังจากนั้นราว 1 ปี คือ พ.ศ.2511 ได้เปิดการเรียนการสอนที่วิทยาเขตมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในปีเดียวกัน จากนั้นอีก 1 ปี คือ พ.ศ.2512 ได้เปิดการเรียนการสอนที่วิทยาเขตพระนคร และเปิดวิทยาเขตพลศึกษาในปี พ.ศ.2513 โดยมีวิทยาเขต “ประสานมิตร” เป็นศูนย์กลางการบริหาร

ปี พ.ศ.2516 ก่อนเกิดเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม ศาสตราจารย์ ดร.สุดีใจ เหล่าสุนทร อธิการบดีวิทยาลัยวิชาการศึกษาในขณะนั้นได้ร่วมกับนักศึกษา คณาจารย์ ข้าราชการ เรียกร้องต่อรัฐบาลให้ปรับฐานะจาก “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” เป็น “มหาวิทยาลัย” และย้ายจากการสังกัด “กระทรวงศึกษาธิการ” ไปสังกัด “ทบวงมหาวิทยาลัย” ท่ามกลางการปกครองบ้านเมืองที่เข้มงวดของรัฐบาลทหารในช่วงนั้น สาเหตุที่บรรดานักศึกษา คณาจารย์ ข้าราชการร่วมกันเรียกร้องให้ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” ย้ายไปสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเพราะเห็นว่าถ้าหากวิทยาลัยยังคงสังกัดกระทรวงศึกษาธิการอยู่จะไม่มี ความคล่องตัวในการพัฒนางานวิชาการ เพราะการบริหารจัดการภายในหน่วยงานมักจะขัดต่อระเบียบราชการบ่อยครั้ง ทำให้การบริหารงานมีข้อจำกัดอยู่มาก

ต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอทูลเกล้าฯเพื่อขอพระราชทานนามมหาวิทยาลัย โดยในวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ.2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามมหาวิทยาลัยว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” มีความหมายว่า “มหาวิทยาลัยที่เจริญเป็นศรีสง่าแก่มหานคร” หลังจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้ยกฐานะจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” วิทยาเขตบางแสน ในวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2517 มีสถานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยบริหารในรูปแบบวิทยาเขตมาจนกระทั่งถึงปี พ.ศ.2533 นับรวมแล้วเป็นการบริหารในรูปแบบวิทยาเขต 16 ปี

ต่อมาวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ.2533 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลทรงลงพระปรมาภิไธยเปลี่ยนฐานะจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน เป็น “มหาวิทยาลัยบูรพา” ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีผลบังคับใช้ภายใต้ชื่อ “มหาวิทยาลัยบูรพา” ตั้งแต่วันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ.2533 เป็นต้นมา เป็นปีเดียวกับการสถาปนามหาวิทยาลัยนเรศวร ต่อมาในปี พ.ศ. 2536 กระทรวงศึกษาธิการได้ยุบรวมวิทยาเขตปทุมวัน บางเขน และประสานมิตร เข้าด้วยกัน เรียกว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ประสานมิตร หรือที่เรียกกันติดปากว่า “มศว ประสานมิตร” ตั้งอยู่ถนนสุขุมวิท ซอย 23 (ซอยประสานมิตร) แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร

จากนั้นในปี พ.ศ.2539 ได้ยกฐานะจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา เป็น “มหาวิทยาลัยทักษิณ” จังหวัดสงขลา ขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ได้เปิดการเรียนการสอนขึ้นอีกแห่งหนึ่ง ใช้ชื่อว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ซึ่งเปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ.2539 เป็นปีเดียวกับการสถาปนามหาวิทยาลัยมหาสารคาม หลังจากเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยบูรพาแล้ว ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้บริหารตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีการบริหารจัดการส่วนงานและใช้งบประมาณของตนเองอย่างอิสระตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความเป็นมาของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ผู้วิจัยพบว่ามหาวิทยาลัยหลายแห่งมีการบันทึกเรื่องราวความเป็นมาที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยอย่างละเอียด เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งมีการบันทึกเรื่องราวความเป็นมา เหตุการณ์สำคัญในแต่ละช่วงบริบททางการเมือง สังคม โดยเก็บไว้ทั้งในสำนักหอสมุดหลายเล่ม เปิดโอกาสให้นิสิตสามารถหาอ่านได้ง่าย ซึ่งส่งผลดีต่อการรับรู้อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้มหาวิทยาลัยอื่นๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก็เช่นเดียวกัน ต่างก็มีการบันทึกเรื่องราวความเป็นมาของมหาวิทยาลัยไว้อย่างละเอียดในแต่ละช่วงเวลา

มหาวิทยาลัยบูรพามีประวัติความเป็นมายาวนาน แต่จากผลการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาที่มีต่ออัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยแห่งนี้พบว่า เมื่อพูดถึงมหาวิทยาลัยบูรพา นิสิตมหาวิทยาลัยและนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึงมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ใกล้ชายหาด บางแสน ทะเล ภูกระดาน บางส่วนเท่านั้นที่รับรู้ว่ามีสถาบันการศึกษาแห่งนี้การเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในภูมิภาค นิสิตจำนวนหนึ่งรับรู้มาก่อนที่สถานศึกษาแห่งนี้จะเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยบูรพานั้น ในอดีตเคยใช้ชื่อว่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน แต่ไม่มีนิสิตคนใดที่รับรู้มาก่อนหน้าที่จะใช้ชื่อว่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสนนั้น สถานศึกษาแห่งนี้เคยมีชื่อว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ก่อนที่จะเปลี่ยนชื่อเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” และเปลี่ยนชื่ออีกครั้งเป็น “มหาวิทยาลัยบูรพา” ในปัจจุบัน อีกทั้งมีนิสิตบุคลากร อาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพาจำนวนมากที่ไม่รู้เรื่องราว ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยบูรพาแห่งนี้

จากรายงานสรุปผลการวิเคราะห์ตราองค์กรมมหาวิทยาลัยบูรพา ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยบูรพามีทัศนคติที่ดีต่อมหาวิทยาลัยมากกว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบกับผลการวิจัยการรับรู้ตราสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพาพบว่าทั้งนิสิต บุคลากรและอาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพายังขาดความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นมาของมหาวิทยาลัยบูรพา นิสิตและอาจารย์หลายคนไม่รู้ว่าก่อนที่สถานศึกษาแห่งนี้จะใช้ชื่อว่ามหาวิทยาลัยบูรพานั้น ในอดีตเคยเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง จากนั้นเปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา และเปลี่ยนชื่อเป็น

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน จนกระทั่งเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยบูรพาในปัจจุบัน

สภาพปัญหาที่เป็นอยู่คือ ยังขาดแคลนรายละเอียดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งผ่านบริบททางการเมืองและสังคมมายาวนาน มีเพียงบันทึก 60 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งไม่มีการกล่าวถึงเรื่องราวความเป็นมาของมหาวิทยาลัยบูรพามากนัก มีเพียงการนำเสนอรูปภาพของผู้บริหารในอดีตจนถึงปัจจุบันและกิจกรรมสำคัญที่เกิดขึ้นซึ่งถูกบันทึกภาพไว้ แต่ยังคงขาดเรื่องราวความเป็นมาของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่น่าคิดว่า จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาในสถานศึกษาแห่งนี้คือ เมื่ออัตราการเกิดของประชากรในประเทศไทยลดน้อยลง ซึ่งจะส่งผลต่อนักเรียนที่ประสงค์จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่จะมีจำนวนน้อยลงไปด้วย นักเรียนจำนวนมากไม่เข้าใจ ไม่รู้ความเป็นมา และอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพา โดยรับรู้ว่าเป็นสถานศึกษาของรัฐที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จังหวัดชลบุรี ทั้งนี้ที่มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นสถานศึกษาที่เก่าแก่มากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย

การวิจัยชิ้นนี้ เป็นการศึกษาระวัติศาสตร์ความเป็นมาของสถานศึกษาแห่งนี้ซึ่งมีพัฒนาการไปตามกาล ในแต่ละช่วงเวลาได้ผ่านเหตุการณ์ทางการเมือง บริบททางสังคม ซึ่งมีผลต่อทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาแห่งนี้ การที่คนในสังคมได้รับรู้เรื่องราว ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยบูรพาผ่านเหตุการณ์แต่ละช่วงบริบททางสังคมจึงเป็นสิ่งที่ดี และเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยบูรพาโดยตรง อีกทั้งยังทำให้สังคมได้รับรู้อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยซึ่ง “เป็นชุมปัญญาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของแผ่นดิน” อีกทั้งยังมีวิสัยทัศน์ที่ต้องการเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเป็นเลิศใน 7 ศาสตร์ ประกอบด้วย ศาสตร์ทางทะเล ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ศาสตร์ทางการศึกษา ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานและการทำงาน ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับภาษาตะวันออก (ภาษาเกาหลี ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน รวมทั้งภาษากลางของประชาคมอาเซียนและภาษาประจำชาติสมาชิกประชาคมอาเซียน) และพัฒนาไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยดังที่กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์คือในปี พ.ศ. 2563

จากปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยต้องการศึกษาประวัติความเป็นมาหรือเรียกว่าเรื่องราวความเป็นมาของมหาวิทยาลัยบูรพาแห่งนี้ โดยย้อนศึกษาตั้งแต่ยังเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง จนกระทั่งเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยบูรพาดังที่กล่าวมา นอกจากนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิถีคิดอุดมการณ์ในการพัฒนาสถานศึกษาแห่งนี้ในแต่ละช่วงเวลา โดยวิเคราะห์ควบคู่ไปกับเหตุการณ์สำคัญ บริบททางการเมือง สังคมซึ่งส่งผลต่อการศึกษาในช่วงเวลานั้น งานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นการรวบรวมความเป็นมา ทั้งเรื่องราว เหตุการณ์สำคัญ แนวคิดของผู้บริหารในอดีตที่พัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ขามหาวิทยาลัยบูรพา และนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

และบุคคลทั่วไปที่ได้รับรู้ความเป็นมาของสถาบันการศึกษาแห่งนี้อย่างละเอียด หน่วยงานสื่อสารองค์กรของมหาวิทยาลัยบูรพา สามารถนำเอาผลการวิจัยชิ้นนี้ไปใช้ประโยชน์ในการสื่อ “สาร” เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยบูรพาไปยังนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั่วประเทศและนานาชาติได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้ จากความทั้งหมดที่ผู้วิจัยกล่าวมาจึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรายงานข่าวสารของสื่อสิ่งพิมพ์ในประเด็นและสภาพการณ์ทางการศึกษาในช่วงก่อนการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน และการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในอดีตในประเด็นบริบททางสังคมก่อนมีวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน และการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา

คำถามนำการวิจัย

1. สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็นสภาพการณ์ทางการศึกษาในช่วงก่อนการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน และการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา โดยแบ่งออกเป็นประเด็นอะไรบ้าง และมีรายละเอียดอย่างไร
2. กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในอดีตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นมาในอดีตที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาแห่งนี้อย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Document Research) จากสื่อสิ่งพิมพ์ในประเด็น สภาพการณ์ก่อนการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เหตุการณ์สำคัญในระหว่างสถานศึกษาแห่งนี้ใช้ชื่อว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน และการจัดตั้ง “มหาวิทยาลัยบูรพา” หลังจากศึกษาจากเอกสารในประเด็นดังกล่าว ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกบันทึกไว้เป็นหลักฐานแล้ว ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) เกี่ยวกับเหตุการณ์ เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประวัติและพัฒนาการของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ โดยเจาะจงสัมภาษณ์ผู้ที่มีประสบการณ์ตรง ทั้งที่เคยเป็น

อาจารย์สอนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในปี พ.ศ.2499 นอกจากผู้ที่เคยเป็นอาจารย์สอนแล้ว ยังสัมภาษณ์นิสิตที่เคยศึกษาที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งต่อมาได้บรรจุเข้าเป็นอาจารย์สอนที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ นอกจากนี้ ยังสัมภาษณ์บุคคลที่เคยเป็นนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน และเป็นอาจารย์สอนที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ และเคยดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

นิยามศัพท์

พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพา ในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง สภาพการณ์ทางการศึกษา ตั้งแต่ก่อนการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการศึกษาการนำเสนอข่าวสารของสื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับ

- **บริบททางสังคมก่อนที่จะเกิด “วิทยาลัยวิชาการศึกษา”** หมายถึง การที่สื่อสิ่งพิมพ์นำเสนอข่าวสารในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ

- การรุกรานจากต่างประเทศ วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์นำเสนอข่าวสารในประเด็นการรุกรานของประเทศกลุ่มตะวันตก และการรุกรานของประเทศแถบเอเชีย

- การขาดแคลนสถาบันการศึกษา วัดจาก การที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “ความจำเป็นที่ต้องสร้างครู”

- การริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “บุคคลสำคัญที่ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู” และประเด็น “พัฒนาการของโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง”

- สภาพปัญหาหลังการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์นำเสนอข่าวสารในประเด็น “การขาดแคลนครู” ประเด็น “การขาดแคลนตำราเรียน” และประเด็น “การบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพน้อย”

- **การก่อตั้ง “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน”** หมายถึง การที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น

- การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี กับการเสนอจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร” และประเด็น “ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี กับการชี้แจงต่อคณะรัฐมนตรี”

- การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน หมายถึง การที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น

- กำเนิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “ความจำเป็นที่ต้องสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประเด็น “พล.อ.มังกร พรหมโยธี ผู้ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประเด็น “ดร.ธำรง บัวศรี กับการบุกเบิกวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประเด็น “ดร.วิลลิส พี พอร์เตอร์ กับการวางรากฐานการผลิตครูให้ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประเด็น “ประเพณีของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” และประเด็น “สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น”

- พัฒนาการของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “รายงานผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประเด็น “การโอนโรงเรียน “พิบูลบำเพ็ญ” เข้ากับ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” และประเด็น “การยุบรวม “วิทยาลัยบางแสน” เข้ากับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน”

- **การก่อตั้ง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน(มศว บางแสน)** หมายถึง การที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น

- จุดเริ่มต้นแนวคิดการยกฐานะจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน สู่มศว บางแสน วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “ปัจจัยที่ทำให้ต้องเปลี่ยนเป็น “มหาวิทยาลัย” และประเด็น “ปรากฏการณ์หลังจากเปลี่ยนฐานะจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เป็น มศว บางแสน”

- พัฒนาการของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว บางแสน) วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “พัฒนาการในทางวิชาการ “ ประเด็น “พัฒนาการของหน่วยงาน มศว บางแสน” และประเด็น “รายงานผู้บริหาร มศว บางแสน”

- **การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา** หมายถึง การที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษแรก (พ.ศ.2533-2543)” ประเด็น “ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยบูรพา” ประเด็น “การเร่งนำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพาเป็น ‘วาระ’ เข้าพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎร” และประเด็น “ที่มาของสถานที่สำคัญในอดีต”

สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่ขึ้นจากน้ำหมึกทำให้เป็นตัวอักษร ภาพ ที่จัดพิมพ์ลงในแผ่นกระดาษ หรือวัสดุที่มีลักษณะเหมือนต้นฉบับ ประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร จุลสาร แผ่นพับ ใบปลิว ฯลฯ ที่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับประวัติ และความเป็นมาของมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งก่อนหน้านั้นเป็นวิทยาเขตหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร แต่อย่างไรก็ตาม ในการนำเสนอเนื้อหาในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงบริบททางสังคมตั้งแต่ก่อนก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งจำเป็นต้องกล่าวถึงบริบททางสังคมก่อนตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง และก่อนที่จะตั้ง

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร โดยนำเสนอผลการศึกษานี้โดยสรุปให้เห็นบริบททางการเมืองในช่วงนั้น ซึ่งมีเหตุการณ์ผู้นำกองทัพยึดอำนาจจากรัฐบาลที่บริหารประเทศไทยอยู่หลายครั้ง ซึ่งการยึดอำนาจแต่ละครั้งย่อมส่งผลกระทบต่อภารกิจก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางส่วนแห่งนี้ ซึ่งมีผลทำให้สถาบันการศึกษาแห่งนี้ดำรงอยู่ดังเช่นปัจจุบัน การนำเสนอผลการศึกษาในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจตั้งแต่การก่อตั้ง “โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง” ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” และเปลี่ยนชื่อเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” จนกระทั่งเปลี่ยนชื่อเป็น “มหาวิทยาลัยบูรพา” ตลอดจนบริบททางการเมือง สังคม และเหตุการณ์สำคัญในช่วงเวลาดังกล่าว

สัญลักษณ์มหาวิทยาลัยบูรพา หมายถึง สิ่งที่ใช้สื่อความหมายให้รู้ว่าเป็นมหาวิทยาลัยบูรพา ในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง วงกลมซ้อนกันสองวง วงกลมในมีรูปเลขไทย ๙ อยู่ตรงกลาง ล้อมรอบด้วยกนกเปลวเพลิง ด้านบนมีรัศมีระยิบระยับแปดแฉก ด้านล่างของเลข ๙ เป็นเส้นโค้งสามเส้น วงกลมนอกเบื้องบนมีคำว่า มหาวิทยาลัยบูรพา เบื้องล่างมีคำว่า BURAPHA UNIVERSITY สีประจำมหาวิทยาลัยบูรพา หมายถึง สีเทา-ทอง สีเทา เป็นสีของสมอง หมายถึง ความเจริญทางสติปัญญา สีทอง หมายถึง คุณธรรม สีเทาทอง จึงหมายถึง บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยบูรพาเป็นผู้ก่อปรด้วยสติปัญญาและมีคุณธรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

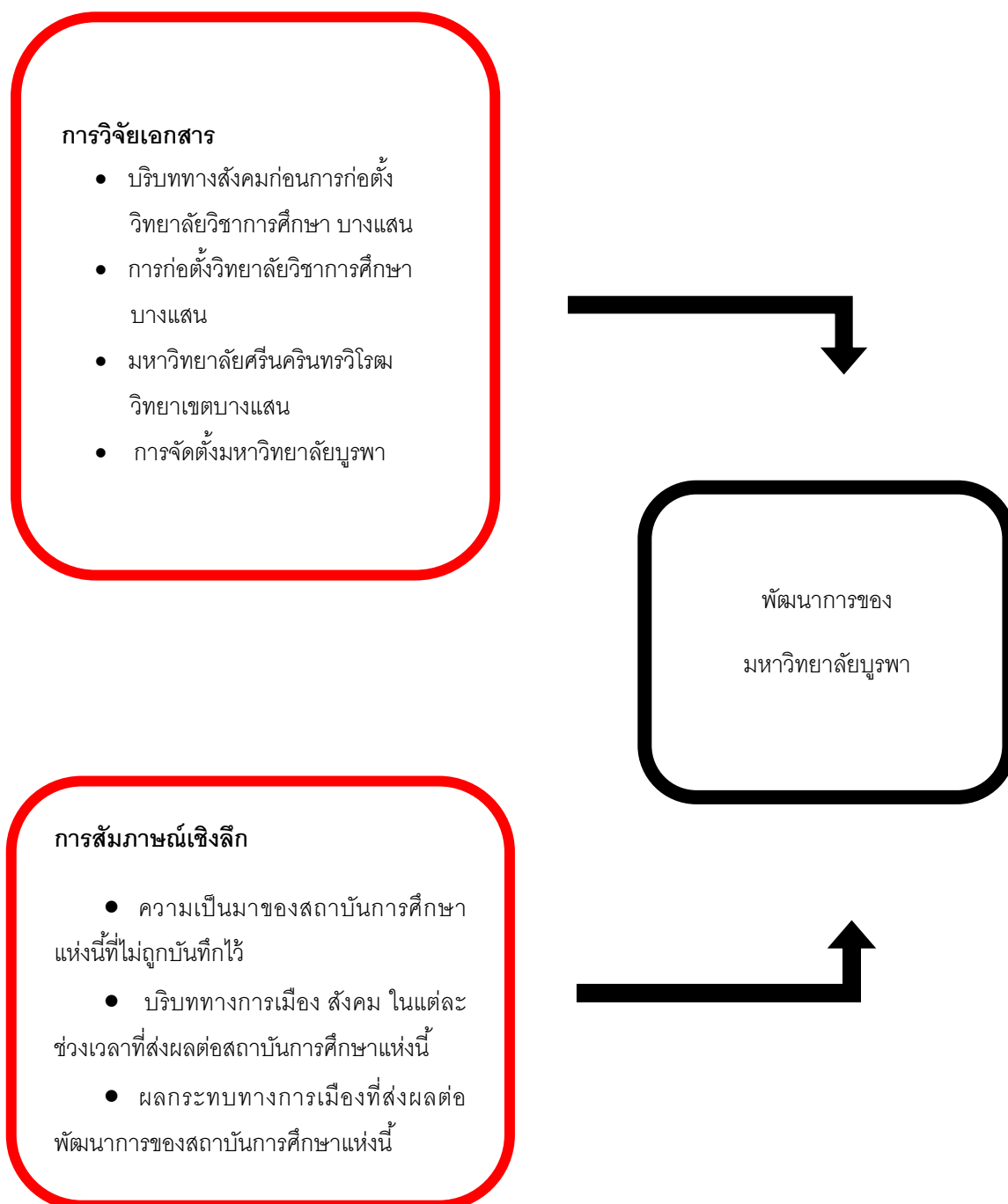
ประโยชน์ทางตรง

ผลผลิตจากงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพา หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยบูรพาสามารถนำเอาข้อมูลจากผลการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ไปใช้วางแผนการประชาสัมพันธ์ การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยในอนาคตได้

ประโยชน์ทางอ้อม

เมื่อคนในสังคมรับรู้ประวัติ ความเป็นมาของสถานศึกษาแห่งนี้ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยที่มีความเป็นเลิศในหลากหลายศาสตร์และเป็นชุมชนปัญญาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะการผ่านเหตุการณ์สำคัญในแต่ละช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ ทั้งเหตุการณ์ทางการเมืองที่มีหลากหลายบริบท ตั้งแต่ปี พ.ศ.2492 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นวันที่กระทรวงศึกษาธิการได้ก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นจากนั้นได้มีพัฒนาการมาโดยตลอด การรับรู้เรื่องราวอันเป็นรายละเอียดของสถานศึกษาแห่งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั่วประเทศไทย งานวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นการรวบรวมเนื้อหาที่มีคุณค่าทั้งต่อมหาวิทยาลัยและต่อคนในสังคม

ภาพ 1.1
กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์” อาศัย แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการพัฒนาศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
3. ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด
4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
5. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการพัฒนาศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาศึกษา ผลการศึกษาพบว่าได้ มีนักวิชาการกล่าวถึงไว้ดังต่อไปนี้

จอมทยาสนิท พงษ์เสฐียร (2559, น.23) ระบุว่า การพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้บริหารแต่ละประเทศจำเป็นต้องวางแผนเตรียมความพร้อมให้กับพลเมืองของตนเองรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาด้านการศึกษา เนื่องจากเห็นว่าการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา “คน” กล่าวอีกนัยหนึ่ง การจะพัฒนาคนของประเทศตนเองก็ต้องพัฒนาศึกษา ไม่เช่นนั้นการพัฒนาคนจะเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะการพัฒนาคนเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาการศึกษาให้กับพลเมืองนั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ไม่เพียงเฉพาะหน่วยงานภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว ด้วยเหตุนี้ จึงมีแนวความคิดในการพัฒนาการศึกษาระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนขึ้น เนื่องจากเห็นว่าหน่วยงานภาคเอกชนมีศักยภาพสูงทั้งในด้านความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ความพร้อมของบุคลากรในด้านทักษะและความรู้ ความพร้อมทางด้านประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญด้านธุรกิจ ทรัพยากรเงิน ฯลฯ เป็นต้น ภาคเอกชนจึงถือเป็นกำลังสำคัญสำหรับการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศร่วมกับภาครัฐ

หน่วยงานสำนักวิจัยและพัฒนาศึกษา และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้วิเคราะห์ และสังเคราะห์งานจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากทั้งภาครัฐ เอกชน ทุกฝ่ายเห็นพ้องกันว่าภาคเอกชนเป็นองค์กรสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา และพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเห็นว่าการจะส่งเสริมการศึกษาของประเทศไทยนั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐ กับองค์กรภาคเอกชน สามารถแบ่งเป็นองค์ประกอบได้ 3 องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ภาครัฐ

ภาครัฐมีหน้าที่กำกับดูแล โดยการวางระบบการพัฒนาการศึกษาและส่งเสริมให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการ การส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันพัฒนาการศึกษานั้นจะต้องจัดมาตรการลดหย่อนภาษี เพื่อจูงใจหน่วยงานภาคเอกชนให้เป็นหุ้นส่วนทางการศึกษากับภาครัฐ ทั้งนี้ ภาครัฐจะต้องปรับบทบาทของตนเองใหม่เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการทำงานของ “ฝ่ายนโยบาย” และ “ฝ่ายปฏิบัติการ” จากเดิมที่รัฐเป็นผู้จัดการศึกษาซึ่งมีหน้าที่ทั้งดำเนินการฝ่ายนโยบายและเป็นฝ่ายปฏิบัติการเสียเองทุกอย่าง ตลอดจนการประเมินผลสิ่งที่ทำด้วยตนเอง ซึ่งในยุคสมัยใหม่นั้นรัฐจะต้องปรับบทบาทเสียใหม่ โดยเป็นผู้กำหนดนโยบาย วางแผนการศึกษา บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาตรฐานการศึกษา และกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นให้มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา รัฐมีบทบาทใหม่คือการอำนวยความสะดวกและส่งเสริมความคล่องตัวให้แก่ภาคเอกชน เพราะการจะพัฒนาการศึกษาที่ดีได้นั้นภาครัฐจะต้องเชื่อมั่นภาคเอกชนที่จะเข้ามาร่วมลงทุน โดยส่งเสริมให้มีการดำเนินกิจการอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

2. หน่วยประสาน

หน่วยงานนี้มีหน้าที่สำคัญในการประสานงานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานด้านการศึกษา เช่น การทำหน้าที่สร้างความเข้าใจให้กับหน่วยงานรัฐในท้องถิ่นกับหน่วยงานภาครัฐในส่วนกลาง การสร้างความเข้าใจให้กับสถาบันการศึกษาภาคเอกชน ซึ่งมีอยู่หลายแห่งทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ อีกทั้งยังมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์แนวคิด วิธีการปฏิบัติ นโยบาย และหลักปฏิบัติต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งสถาบันการศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรทางด้านการศึกษาอื่น

3. ภาคเอกชน

ภาคเอกชนมีหน้าที่สนับสนุนทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรด้านกำลังคน และการจัดหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อให้เข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือในการพัฒนาการศึกษาในประเทศไทย ทั้งนี้ เพราะภาคเอกชนมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถหลากหลายด้าน ในด้านสถานศึกษาภาคเอกชน หรือ หน่วยงานภาคเอกชนอื่นจะต้องประเมินศักยภาพของตนให้ดีเสียก่อนว่าตนเองมีความเชี่ยวชาญ หรือมีความถนัดในด้านใดบ้าง เช่น การสำรวจตนเองว่ามีความพร้อมมากกว่าสถานศึกษาหน่วยงานภาครัฐในเรื่องอะไรบ้าง และพร้อมจะช่วยพัฒนาการศึกษาอย่างไร

ในการส่งเสริมกันนั้น ไม่ใช่เฉพาะการส่งเสริมให้มีการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาเท่านั้น หากแต่ต้องส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันกันเองระหว่างสถาบันการศึกษาด้วย เรียกว่า “การแข่งขันแบบมีส่วนร่วม” เพื่อส่งเสริมกลไกการตลาดให้มีการแข่งขันการพัฒนาคุณภาพและพัฒนามาตรฐานการศึกษาในประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปหน่วยงานที่เรียกว่า “ระบบการคลังการศึกษา” ให้สอดคล้องและส่งเสริมกลไกการตลาด เช่น การจัดสรรงบประมาณลงไปยังผู้เรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์โดยตรงโดยไม่ผ่านสถานศึกษาดังเช่นปัจจุบัน เมื่อผู้เรียนมีงบประมาณที่จะศึกษาก็จะทำให้สถานศึกษากระตือรือร้นที่จะพัฒนาองค์กร พัฒนาหลักสูตรของตนเองให้มีคุณภาพและตรงกับความต้องการของผู้เรียน เพราะเมื่อมีผู้ประสงค์จะเข้าเรียนมากขึ้นก็หมายความว่าสถานศึกษามีโอกาสจะมีรายได้มากขึ้น

ชูศรี สนิทประชากร (2534,น.34) ระบุว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง หรือ “ปรับปรุง” การจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่นิยมทำกันวิธีการหนึ่งคือ การทดสอบการสอนแบบสาธิต หรือที่เรียกว่า (Demonstration Method) ซึ่งหมายถึง การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง เป็นการแสดงตัวอย่างให้เห็นเป็นแนวทางการปฏิบัติ วิธีการสอนแบบสาธิตก็คือ วิธีการสอนที่ครูมีหน้าที่วางแผนการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ โดยแสดงให้เห็นในเชิงประจักษ์ ส่วนแนวทางในการสาธิตแบ่งออกเป็น 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก การสาธิตแบบบอกความรู้ เป็นการแจ้งให้ผู้เรียนทราบก่อนที่จะเริ่มต้นสาธิตว่าจะทำอะไรบ้าง และทำอย่างไร และจะมีผลอะไรเกิดขึ้นบ้าง ประการที่สอง การสาธิตแบบค้นพบความรู้ เป็นการสาธิตที่ผู้สาธิตหรือครูตั้งคำถามให้ผู้เรียนคาดคะเนคำตอบเอาเอง เพื่อเป็นการปลูกฝังความสนใจของผู้เรียน จากนั้นจึงให้ผู้เรียนคอยสังเกตจากการสาธิตว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง และเกิดอย่างไร

ด้านประเภทของการสาธิต (Types of Demonstration) นั้น ชันด์ และ โทรบริดจ์ (Sund and Throwbridge, 1973, p.117) ได้กล่าวถึงไว้โดยระบุว่าสามารถแบ่งออกได้ 6 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรก ครูแสดงการสาธิตคนเดียว ประเภทที่สอง ครูและนักเรียนร่วมกันสาธิตไปพร้อมกัน ประเภทที่สาม การให้กลุ่มนักเรียนเป็นผู้สาธิต ประเภทที่สี่ นักเรียนคนเดียวเป็นผู้สาธิต ประเภทที่ห้า การให้วิทยากรเป็นผู้สาธิต ประเภทที่หก การสาธิตเงียบ ส่วนเทคนิคในการสาธิตนั้นแบ่งออกได้ 8 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรก เลือกสาธิตเรื่องที่สนใจและเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับนักเรียน ประเภทที่สอง ไม่ควรบอกผลการสาธิตให้นักเรียนรู้ล่วงหน้า ประเภทที่สาม พยายามให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสังเกต ชักถามและตอบคำถาม ประเภทที่สี่ ในระหว่างการสาธิต ไม่ควรบรรยายมากเกินไป

ประเภทที่ห้า ไม่ควรเร่งสาธิตเร็วจนเกินไป อาจทำให้นักเรียนตามไม่ทัน และไม่เข้าใจ ประเภทที่หก ควรให้นักเรียนทุกคนมองเห็นได้ทั่วถึง และครูควรเอาใจใส่ต่อผู้เรียนทุกคน ประเภทที่เจ็ด การสรุปผล ควรให้นักเรียนเป็นผู้สรุปผลการสาธิต ประเด็นที่แปด ครูจะต้องประเมินผลการสาธิตทุกครั้งว่า นักเรียนเข้าใจหรือไม่ อย่างไร

ส่วนจุดประสงค์ของการสอนแบบสาธิตนั้นแบ่งออกได้ 5 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรก เป็นการสาธิตเพื่อกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียน ประเภทที่สอง การสาธิตเพื่อช่วยอธิบายเนื้อหาที่ยากให้เข้าใจง่ายขึ้น ประเภทที่สาม การสาธิตเพื่อพัฒนาการฟัง การสังเกต และการสรุปผล ประเภทที่สี่ การสาธิตเพื่อแสดงวิธีการ หรือแสดงกลวิธีในการปฏิบัติงานสอนของผู้สาธิตให้ผู้เรียนได้รับรู้ ประเภทที่ห้า การสาธิตเพื่อสรุปผล และประเมินผลความเข้าใจของผู้เรียน ส่วนขั้นตอนของการสาธิตการสอนนั้นสามารถสรุปได้ 3 ขั้นตอนใหญ่ ได้แก่ ขั้นตอนแรก เรียกว่า ขั้นตอนเตรียมการสาธิต เป็นขั้นตอนที่ครูจะต้องเตรียมตัวเพื่อทำการสอน สาธิตให้ผู้เรียนได้เห็นจริง โดยจะต้องศึกษาบทเรียนให้เข้าใจก่อนจะทำการสาธิตให้นักเรียนดู ประกอบกับจะต้องเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมที่จะดำเนินการสาธิตการสอน และหากมีเวลาควรทดลองการสาธิตดูก่อนที่จะทำการสาธิตจริง ขั้นตอนที่สอง เรียกว่า ขั้นตอนสาธิต ขั้นตอนนี้เมื่อครูเข้าใจในสิ่งที่จะสอนดีแล้ว จะต้องทำความเข้าใจของผู้เรียนให้สนใจในสิ่งที่จะสาธิต จากนั้นทำการสาธิตตามลำดับขั้นตอนที่เตรียมไว้ อาจให้ผู้เรียนออกมาช่วยกันสังเกตใกล้ชิดได้ จากนั้นครูสรุปให้เห็นสิ่งที่ได้จากการสาธิตการสอนในแต่ละครั้งให้ผู้เรียนเข้าใจ

ประเด็นที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษาต่อมาคือ เรื่องงบประมาณและการบริหารจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะงบประมาณ นับว่าเป็นปัจจัยหลักของการจัดการการศึกษาในระดับกว้าง เพราะเป็นปัจจัยที่รัฐควบคุมและเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การผลิตอื่นๆในระดับปฏิบัติ ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณจึงต้องคำนึงถึงความเสมอภาค และความเหมาะสมตามความต้องการและความจำเป็นของนักเรียนและสถานศึกษาแต่ละแห่ง ส่วนการบริหารจัดการเรียนรู้ที่ได้ประสิทธิผลควรใช้กรอบการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามทฤษฎีเชิงระบบแบบเปิด และพิจารณาร่วมกับองค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประการต่อมา คือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สร้างความรับผิดชอบร่วมของภาคสังคมทุกระดับ นับตั้งแต่ ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้กำหนดนโยบาย และสถานศึกษา ทั้งนี้ มุ่งเน้นการสร้างควมรับผิดชอบร่วมระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชนเป็นหลัก เพราะการกระทำดังกล่าวส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรง โดยมีผู้กำหนดนโยบายร่วมรับผิดชอบสนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติ แนวทางการพัฒนาครอบคลุมทั้งด้านความรับผิดชอบ

ของสังคม การประเมินคุณภาพครูอย่างเชื่อถือได้ การพัฒนาครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาระบบงบประมาณแบบมีส่วนร่วม

รัตนา ดวงแก้ว (2555,น.5) ระบุว่า คุณภาพการศึกษาเป็นประเด็นที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกให้ความสนใจกันกว้างขวาง เพราะถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้นๆ แนวความคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของแต่ละชุมชน แต่คนกลุ่มคนอาจแตกต่างกันไป เช่น มุมมองของนักเรียนอาจแตกต่างไปจากมุมมองของผู้ปกครอง หรือมุมมองของนักเรียน ของผู้ปกครองอาจจะแตกต่างไปจากมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมองครอบคลุมไปถึงการอยู่ร่วมในชุมชน เป็นต้น อีกทั้งบริบททางสังคมแต่ละช่วงเวลา หรือกระบวนการพัฒนาในแต่ละยุคสมัยนั้นจะส่งผลเกี่ยวข้องกับแนวคิดในการพัฒนาสถาบันการศึกษา

ฮอยลี่ (Hoyle,2009,p 23 อ้างถึงใน รัตนา ดวงแก้ว, 2556,น.8) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาคควรดำเนินการทั่วทั้งองค์การการศึกษาแห่งนั้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกิจกรรม (Activities) และกระบวนการ (Processes) โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดสิทธิประโยชน์แก่ทั้งองค์การ ผู้ปกครอง และชุมชน หรืออาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอะไรก็ตามที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางของระบบการบริหารงานคุณภาพ หรือที่ใช้ตัวอักษรย่อว่า “ISO 9000” ซึ่งสามารถดำเนินการได้ 2 วิธี ได้แก่ วิธีแรก การควบคุมที่ดีกว่า (Better Control) และวิธีที่สองคือการสร้างมาตรฐานหรือนวัตกรรม (Raise Standards/ Innovation) โดยมีคำอธิบายดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพโดยวิธีการควบคุมที่ดีกว่าเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนมาตรฐานการศึกษาชุดเดิม ไม่ใช่กระบวนการที่สงวนรักษาหรือสร้างมาตรฐานใหม่ขึ้น มาตรฐานที่ได้จากวิธีการนี้เป็นมาตรฐานที่ได้รับการปรับปรุงผ่านกระบวนการของการเลือกการวิเคราะห์ และการปรับปรุงแก้ไขของผู้ที่มีประสบการณ์เพื่อทำให้คุณภาพของการจัดการศึกษาดียิ่งขึ้น

2. การพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพโดยวิธีการสร้างมาตรฐานเป็นกระบวนการที่ไม่เกี่ยวกับการสงวนรักษามาตรฐานของการศึกษาที่มีอยู่เดิมไว้ แต่เป็นการพัฒนาที่มุ่งสร้างมาตรฐานขึ้นมาใหม่ที่ดีกว่าเดิม โดยมีกระบวนการที่เริ่มต้นจากการศึกษาความเป็นไปได้ก่อน จากนั้นพัฒนาผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนา ระบบใหม่ หรือเรียกว่ามาตรฐานที่สร้างขึ้นใหม่จะผ่านการทดลองนำไปใช้งานแบบทำซ้ำเสียก่อน เมื่อได้ผลการทดลองเป็นที่น่าพอใจแล้วจึงจะสามารถนำมาใช้ได้ มาตรฐานดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทางนวัตกรรม การตลาด และการจัดการ

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พบว่า กฎหมายได้มุ่งเน้นให้มีการขยายโอกาสทางการศึกษามากขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางเท่าเทียมกันและทั่วถึง ดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเป็นหลักประกันว่าการให้บริการการศึกษาของหน่วยงานสถานศึกษาจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมได้ จากพระราชบัญญัติดังกล่าวสถานศึกษาจึงต้องยึดมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัดเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตน เพื่อเป็นหลักประกันว่ากระบวนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุตามมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งมีการทบทวนตรวจสอบรับรองคุณภาพมาตรฐานจากหน่วยงานอิสระภายนอกเป็นระยะ

รัตนา ดวงแก้ว (2556, น.11) ระบุว่า อัดัม (Adams,1993,p 4) กล่าวว่า “การพัฒนาคุณภาพการศึกษา” เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐาน ทำให้เกิดผลอย่างยั่งยืนแก่ผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร และสามารถสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน หรืออาจกล่าวได้ว่า คุณภาพการศึกษา คือ คุณภาพของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด ทั้งนี้ คุณภาพของผู้เรียนดังกล่าวเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่าย ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนที่เอาใจใส่การจัดการศึกษา หน่วยงานระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ มีระบบการบริหารที่ได้มาตรฐาน และโดยเฉพาะระดับปฏิบัติซึ่งหมายถึง สถานศึกษามีระบบการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญจนถึงระดับห้องเรียนอย่างมีคุณภาพ อันเป็นผลมาจากการมีผู้บริหารและครูมืออาชีพ รวมทั้งมีคณะกรรมการสถานศึกษาที่ให้การปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาเกี่ยวข้องกับบริบททางการเมือง วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจัยแต่ละอย่างต่างก็มีอิทธิพลต่อกัน ปัจจัยร่วมที่สำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาคือ กระบวนการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ดังนั้น หัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยตรง

สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทยได้เสนอทางเลือกใหม่โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยระบุว่า หัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ที่การสร้างระบบความรับผิดชอบ (Accountability) ของทุกฝ่ายในสังคม นับตั้งแต่ภาคประชาคมภาครัฐบาล และกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยปฏิบัติซึ่งหมายถึง โรงเรียนที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้ปกครองและนักเรียนมากขึ้น ควรเป็นหน่วยหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมีอิสระในการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการออกแบบหลักสูตร วิธีการสอน และวิธีการวัดผลตามแนวคิดการพัฒนาในยุคศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเจตนารมณ์ของ

โรงเรียน ซึ่งจะต้องตอบสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน รวมถึงการฝึกอบรมพัฒนาครู และการประเมินคุณภาพสถานศึกษาภายในโดยมีการปฏิรูประบบการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของสถานศึกษาต่อสาธารณะเพื่อช่วยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการคัดเลือกโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องปรับวิธีการจัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนและโรงเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษ เพื่อสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมในการจัดการศึกษา จากข้อเสนอดังกล่าว การพัฒนาคุณภาพการศึกษายุคใหม่จึงควรดำเนินการร่วมกันในทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร 1) สื่อการสอนและเทคโนโลยี 2) ระบบการประเมินผลผู้เรียน 3) ระบบประเมินและพัฒนาคุณภาพครู 4) ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา และ 5) ระบบการเงินเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดนี้ต้องดำเนินไปทั้งสองระดับคือ ระดับประเทศ ที่จะต้องสร้างความรับผิดชอบของสังคมไทย โดยเน้นบทบาทของรัฐเป็นสำคัญ และระดับสถานศึกษา ในฐานะเป็นหน่วยหลักที่มีความเป็นอิสระในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างเชื่อถือได้

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ (2556). นักวิชาการจากสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย หรือที่เรียกย่อๆว่า “ทีดีอาร์ไอ” (TDRI) อธิบายองค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในศตวรรษที่ 21 พอสังเขป ดังนี้ 1) หลักสูตร สื่อการสอน และเทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบของหลักสูตรทั้งเนื้อหา สมรรถนะ (ทักษะ) และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีความสอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยหลักสูตรมีโครงสร้างกระชับ มีความยืดหยุ่น เน้นกระบวนการคิดขั้นสูงและบูรณาการ ดังเช่น แนวคิดหลักและคำถามสำคัญในสาระการเรียนรู้ เรียนรู้ผ่านโครงงานและการทำงานเป็นทีม 2) ระบบประเมินผลผู้เรียน เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการวัดคุณภาพผู้เรียนโดยใช้การทดสอบมาตรฐานในระดับประเทศ ซึ่งควรเป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจและทักษะ (Literacy –Based Test) โดยประยุกต์เนื้อหาเข้ากับโจทย์จริงในชีวิตประจำวันได้ และการนำผลการทดสอบมาตรฐานระดับประเทศไปสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในระบบการศึกษา เช่น การประเมินผลงานของครู การประเมินสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและเข้าช่วยเหลือสถานศึกษาที่มีปัญหา รวมถึงการประเมินผลและให้รางวัลแก่ผู้บริหารสถานศึกษา และยังเกี่ยวกับการมีระบบสารสนเทศเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดนโยบายของรัฐและการเลือกสถานศึกษาของผู้ปกครอง

3) ระบบประเมินและพัฒนาคุณภาพครู เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูแบบใหม่ซึ่งสนับสนุนให้เกิดระบบชุมชนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกัน (Professional Learning Community) แทนการฝึกอบรมครูที่รัฐเป็นผู้กำหนดให้เปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้กำกับดูแลคุณภาพและส่งเสริมการ

จัดการความรู้ โดยให้โรงเรียนเป็นหน่วยพัฒนาหลัก ได้รับการจัดสรรงบประมาณ และมีอำนาจในการตัดสินใจเลือกหลักสูตรและผู้อบรมเองและให้ความสำคัญกับการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง นอกจากนี้ ระบบการประเมินครูเพื่อให้ผลตอบแทนต้องขึ้นอยู่กับพัฒนาการของผลการทดสอบมาตรฐานระดับประเทศของนักเรียน และควรใช้วิธีการสังเกตการณ์ร่วมกับการพิจารณาเอกสาร ทั้งนี้ กำหนดให้มีการประเมินคงสภาพวิทยฐานะทุก 5 ปี และปรับลดงานธุรการของครูลงให้เน้นหน้าที่ในการสอนเป็นสำคัญ 4) ระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับระบบการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพ ส่วนระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษากายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เป็นหน่วยสนับสนุนด้านความรู้ให้แก่โรงเรียน กำกับคุณภาพของโรงเรียน และประเมินโรงเรียนตามระดับปัญหาเพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม 5) ระบบการเงินเพื่อการศึกษา เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรในระบบการศึกษาเพื่อสร้างความรับผิดชอบและลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ โดยมีการใช้ข้อมูลผลการประเมินผู้เรียนซึ่งเป็นคะแนนการทดสอบมาตรฐานขั้นต่ำของนักเรียนในการพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่โรงเรียนในเขตพื้นที่ด้อยโอกาสอย่างเหมาะสม รวมทั้งใช้ประเมินผลการทำงานและให้รางวัลแก่ผู้บริหารและควรปรับเปลี่ยนงบประมาณด้านการศึกษาไปสู่ระบบการเงินด้านอุปสงค์ คือ ตัวผู้เรียนมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการสร้างความรับผิดชอบทางการศึกษา จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวัง ซึ่งเป็นมาตรฐานที่กำหนดไว้อันจะนำมาซึ่งความพอใจของผู้ปกครองชุมชนและสังคมโดยทั่วไป ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยความรับผิดชอบร่วมกันทั้งระดับประเทศและระดับสถานศึกษาโดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ (หลักสูตร สื่อการสอน และเทคโนโลยี) การประเมินผลผู้เรียน การประเมินและพัฒนาคุณภาพครู การประเมินคุณภาพสถานศึกษา และการจัดสรรงบประมาณเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้อยู่ในพื้นที่ด้วยพลังเครือข่าย ซึ่ง เจ็จันท์ จงสถิตอยู่ (2557, น.3) ระบุว่า การที่คนไทยวิพากษ์วิจารณ์ถึงวิกฤตคุณภาพการศึกษาในประเทศไทยมาโดยตลอดนั้นแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยยังไม่ประสบความสำเร็จในความพยายามที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ ถ้าหากปล่อยให้เยาวชนไทยเติบโตไปอย่างไร้คุณภาพจะทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับเยาวชนประเทศต่างๆในโลกได้ ความด้อยคุณภาพของการศึกษาไทยนั้นไม่ได้เป็นเพราะขาดแคลนงบประมาณ เห็นได้จากรัฐได้ลงทุนด้านการศึกษาราว 1 ใน 5 ของงบประมาณแผ่นดิน ประเด็นดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาในประเทศไทย ตัวชี้วัดหนึ่งที่สำคัญคือยังมีเด็กและเยาวชนไทยที่ด้อยโอกาสราว 5 ล้าน

คนที่อยู่นอกระบบการศึกษา รวมถึงเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษาที่ต้องออกจากระบบการศึกษาด้วย ส่วนคุณภาพของการศึกษานั้นวัดจากผลการสอบที่เรียกว่าหน่วยงานประเมินสมรรถนะของนักเรียนที่มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “PISA” (Programme for International Student Assessment) ซึ่งเป็นการประเมินผลที่จัดโดยองค์กรต่างประเทศที่ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสมรรถนะของนักเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำรวจระบบการศึกษาของนานาชาติประเทศว่าได้เตรียมความพร้อมไว้เพียงพอหรือไม่ อีกทั้งยังวัดคะแนนสอบจากหน่วยงานด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ระดับนานาชาติ หรือที่เรียกย่อๆว่า “TIMSS” (The International Association for the Evaluation of Educational Achievement. ผลคะแนนวัดระดับภาษาอังกฤษของเด็กไทยพบว่าโดยเฉลี่ยอยู่ในอันดับท้ายๆ มีการกล่าวกันว่าเนื่องจากพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนยังเป็นไปในลักษณะที่เรียกว่า “ไม่ฟังประสงค์” ได้แก่ ไม่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ใช้ชีวิตแบบไร้จุดหมาย วัยรุ่นจำนวนมากติดยาเสพติด ติดการพนัน เป็นต้น ความด้อยประสิทธิภาพของการศึกษาไทยชี้ให้เห็นว่ารัฐต้องจัดการศึกษาใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรงบประมาณ การจัดลำดับความสำคัญของการลงทุน การกระจายอำนาจลงสู่หน่วยปฏิบัติ เพื่อเพิ่มความหลากหลายที่เน้นไปที่ตัวเด็กและเยาวชนและสนองความต้องการของท้องถิ่น การระดมกำลังเพื่อจัดการศึกษาแทนการจัดการในลักษณะที่ยึดติดเชิงภารกิจว่าการศึกษาเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการอย่างเดียวซึ่งมีระบบบริหารที่ยึดติดกับกฎระเบียบสูงมากกว่าการบริหารเพื่อเป้าหมาย อีกทั้งไม่จัดลำดับความสำคัญในการลงทุนเพื่อเด็กมากพอ

สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มักจะให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในสาระเชิงวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สิ่งที่ยังขาดหรือกล่าวได้ว่าสถาบันการศึกษาให้ความสำคัญน้อยไป คือ การพัฒนาสมรรถนะการอ่านและการพัฒนาด้านวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นอกเหนือจากรายวิชาดังกล่าวแล้ว ยังมีการบูรณาการระหว่างสาระวิชาต่างๆ และการเชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ การค้าและสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งการบูรณาการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน อาทิ การคิดวิเคราะห์ การคิดริเริ่ม มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน มีคุณธรรม จริยธรรม นอกจากนี้ มีมิติโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการบริหารจัดการที่ระดมพลังเครือข่ายต่างๆในพื้นที่ สำหรับแนวทางการหนุนเสริมหรือการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาที่ตัวครู ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการปรับกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ที่มีการปฏิบัติจริง การพัฒนาด้านเทคนิคและทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้แบบใหม่และให้โอกาสครูได้สร้างนวัตกรรมด้วยตนเอง และมีการเสริมโดยพัฒนาตรงที่ตัวนักเรียน เช่น การจัดกิจกรรมค่าย การเรียนรู้จากแหล่ง

เรียนรู้นอกห้องเรียน การทดลองปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ การจัดทำโครงการต่างๆ โดยให้ครูเข้าร่วมในขั้นตอนและกระบวนการต่างๆเพื่อการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติควบคู่ไปด้วย

ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดการพัฒนาศึกษาเข้ามาประกอบการทำความเข้าใจในงานวิจัยชิ้นนี้ เนื่องจากเป็นการศึกษาพัฒนาการของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ซึ่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาได้พัฒนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทั้งจำนวนนิสิตที่เข้าเรียนต่อ ทั้งบริบททางการเมือง สังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลตั้งแต่การก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง การบริหารวิทยาลัยบางแสน ซึ่งต่อมาได้ถูกยุบแล้วรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ก่อนที่จะยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน และยกฐานะสู่มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาศึกษาตามแนวคิดของผู้บริหารการศึกษาในแต่ละช่วงเวลา

แนวคิดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ก่อนที่จะกล่าวถึงแนวคิดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ผู้วิจัยได้สรุปหลักการของมหาวิทยาลัยในระบบราชการอย่างคร่าวๆ ก่อน เพื่อให้เห็นถึงแนวคิดที่มีอยู่เดิม และแนวคิดที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจแนวคิดที่จะนำมหาวิทยาลัยของรัฐออกนอกระบบราชการ กล่าวคือ การบริหารมหาวิทยาลัยภายใต้ระบบราชการนั้นจะต้องดำเนินการทุกอย่างภายใต้กฎเกณฑ์ของราชการที่ได้ถือความเป็นบรรทัดฐานเดียวกันทุกส่วนราชการ มีระบบการควบคุมตรวจสอบที่ตายตัว มีระบบการจัดสรรและบริหารงบประมาณที่กำหนดไว้สำหรับการใช้จ่ายเงินของราชการ โดยเฉพาะมีระบบการบริหารงานบุคคลที่เป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความเป็นมาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่าแนวคิดนี้มีมาตั้งแต่ พ.ศ.2507 ซึ่งผู้บริหาร คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐได้ยื่นหลักการต่อจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น แต่ก็ไม่ได้รับความเห็นชอบแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม รัฐบาลจอมพลถนอมได้จัดตั้งหน่วยงานหนึ่งที่เรียกว่า “ทบวงมหาวิทยาลัย” ขึ้น เพื่อให้ทำหน้าที่กำกับดูแลมหาวิทยาลัยแทน “สำนักนายกรัฐมนตรี” หลังจากที่จัดตั้ง “ทบวงมหาวิทยาลัย” สำเร็จ มหาวิทยาลัยจึงย้ายไปสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยแทน อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยก็ยังคงอยู่ภายใต้กฎหมายระเบียบราชการเดิม ซึ่งทำให้การดำเนินงานขาดความคล่องตัว จึงได้มีความพยายามที่จะนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการเรื่อยมา

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2546,น.1) ระบุว่า การสัมมนาเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการที่มีการจัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2507 นั้น เป็นการสัมมนาเรื่อง “ปัญหาและบทบาทของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย” จากนั้นได้มีการสัมมนาเรื่องนี้อีก 3 ครั้ง คือในปี พ.ศ.2509 พ.ศ.2510 และ พ.ศ.2513

จนได้ข้อสรุปเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล เสนอต่อคณะรัฐมนตรีซึ่งลงมติเห็นชอบในหลักการเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2514 โดยมอบให้สภาการศึกษาแห่งชาติกราบทูลพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้น โดยมีหลักการสำคัญคือ ประการแรก ให้มีคณะกรรมการจัดสรรเงินทุนมหาวิทยาลัยเป็นตัวกลางระหว่างรัฐบาลกับมหาวิทยาลัย ประการที่สอง ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยมีอิสระในการบริหารงาน มีเสรีภาพทางวิชาการและมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยมีสมาคมคณาจารย์เป็นที่ปรึกษาอธิการบดี ประการที่สาม มหาวิทยาลัยมีอิสระในการบริหารงานบุคคล และมีความคล่องตัวในการบริหารการเงินของตนเอง จากนั้นสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ส่งเรื่องให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ พิจารณา ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย และคณะปฏิวัติก็ยังไม่พร้อมที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางเช่นนั้น เรื่องทั้งหลายจึงชะงักลง

มหาวิทยาลัยนอกระบบ คือ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีการบริหารจัดการอิสระแยกจากระบบราชการ (Autonomous University) แต่ยังคงได้รับเงินอุดหนุนทั่วไป (Block Grant) ที่รัฐจัดสรรให้โดยตรงเป็นรายปี เพื่อใช้จ่ายตามความจำเป็นในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยและเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา กล่าวอีกนัยหนึ่ง การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้นมีความหมายและการดำเนินการที่แตกต่างออกไปจากเดิม มหาวิทยาลัยมีความเป็นอิสระมากขึ้น การควบคุมและการกำกับของรัฐบาลจะลดลงหรือมีน้อยที่สุด รัฐบาลจะกำกับเพียงด้านนโยบาย การจัดสรรงบประมาณและคุณภาพเป็นหลัก แต่จะเน้นการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการ

เทียนฉาย กิระนันท์ (2542, น.32) ระบุว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หมายถึง มหาวิทยาลัยที่เป็นนิติบุคคลที่ไม่ใช่ส่วนราชการและไม่ใช่วิสาหกิจ เป็นองค์กรสาธารณะไม่แสวงหากำไรที่เรียกว่า “Public Corporate” เป็นมหาวิทยาลัยที่มีการจัดวางระบบงานเอง ผู้บริหารสามารถตัดสินใจในเชิงนโยบายและบริหารจัดการเอง มีระเบียบ กฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการเป็นของตนเอง มีความเป็นอิสระและเบ็ดเสร็จ ซึ่งข้อความข้างต้น สอดรับกับการให้ความหมายของกฤษณพงศ์ กิระตกร (2546) ที่กล่าวว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หมายถึง มหาวิทยาลัยที่ได้รับการดูแลในเรื่องภายในได้เบ็ดเสร็จในด้านวิชาการ (หลักสูตรและหน่วยงานในสังกัด) ทั้งด้านระบบบุคลากร (การวางระบบ เงินเดือนและการตอบแทนสิทธิประโยชน์) และด้านการเงิน ทรัพย์สิน (การพัสดุ การบริหารงบประมาณ)

การที่มหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ สภาพของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากสภาพของมหาวิทยาลัยของรัฐ ประการแรก คือ มหาวิทยาลัยจะมีสภาพเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการและไม่เป็นรัฐวิสาหกิจ ประการที่สอง มหาวิทยาลัยจะเป็นนิติบุคคลที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ โดยทบวงมหาวิทยาลัยหรือกระทรวงการ

ศึกษาธิการหรือหน่วยงานอื่นที่รัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อให้มีหน้าที่กำกับดูแลในเรื่องนี้ ประการที่สาม เป็นหน่วยงานของรัฐที่ยังคงได้รับการจัดสรรงบประมาณจากงบประมาณแผ่นดินตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณอย่างเพียงพอที่จะประกันคุณภาพการศึกษาไว้ได้ ความเป็นอิสระในการบริหารของมหาวิทยาลัยจะปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติของแต่ละมหาวิทยาลัย กล่าวคือ สภามหาวิทยาลัยจะสามารถกำหนดระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ ได้ โดยอิสระภายใต้กรอบแห่งพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยนั้น การบริหารจัดการจะสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นเรื่องที่จะเสนอคณะรัฐมนตรี ที่จะต้องเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หรือรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อให้ความเห็นชอบและนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ด้านการบริหารวิชาการ จากการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นนี้พบว่าเมื่อมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการแล้ว การบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลก็จะเป็นไปตามหลักเสรีภาพทางวิชาการ โดยให้การดำเนินการเสรีจึ้นที่สภามหาวิทยาลัยมากที่สุดแต่การดำเนินงานทางวิชาการจะต้องสอดคล้องกับนโยบายและเป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการที่กำหนดโดยหน่วยงานกลาง ทั้งนี้ แนวทางในการดำเนินการอาจเป็นได้ ดังนี้ ประการแรก สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจอนุมัติหลักสูตรการศึกษาและอนุมัติการเปิดสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานและแผนที่ทบวงมหาวิทยาลัย หรือ กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด ประการที่สอง สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจอนุมัติจัดตั้ง ยุบเลิกหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ประการที่สาม มหาวิทยาลัยมีหน้าที่พัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานกลาง

ต่อมา เมื่อรัฐได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ทำให้เกิดองค์กรหนึ่งเรียกว่า “สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา” หรือเรียกกันทั่วไปว่า “สกอ” สิ่งที่มาคือมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัยที่สอนระดับให้ปริญญาในประเทศไทยทั้งรัฐและเอกชนจะต้องอยู่ภายใต้ร่วมเงาของหน่วยงานนี้ การปรับโครงสร้างระบบการบริหารการศึกษาในระดับอุดมศึกษานี้จะมีการจัดสรรงบประมาณของรัฐไปสู่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นธรรมมากกว่ายังคงอยู่ในระบบเดิม สิ่งที่เกิดขึ้นในต่างประเทศซึ่งใช้ระบบนี้คือ รัฐอาจจัดสรรรายได้ให้เท่าเดิม บางแห่งอาจจะเพิ่มขึ้นบ้าง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ คือ รัฐจัดสรรรายได้ให้มหาวิทยาลัยน้อยลง โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนิสิตที่มากขึ้น ในขณะเดียวกัน มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องแข่งขันกันในเรื่องของประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินการ และต้องพยายามหารายได้เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีรายรับมากขึ้นด้วย

อดุลย์ วิริยเวชกุล (2549, น.13) ระบุว่า การที่มหาวิทยาลัยออกนอกระบบ หรือเรียกว่า กลายสภาพไปเป็นสถาบันการศึกษาในกำกับของรัฐนั้นอาจทำให้มหาวิทยาลัยได้รับงบประมาณ จากภาครัฐมากขึ้นก็ได้ หรือน้อยลงก็ได้ แต่สิ่งที่ดำเนินไปอย่างแน่นอนคือ การบริหารจัดการจะ คล่องตัวมากขึ้น มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เมื่อเทียบกับการอยู่ในระบบราชการเดิม สิ่งที่ยืดหยุ่นมาก ขึ้นประการหนึ่งคือ การบริหารจัดการบุคลากร และการจัดซื้อจัดจ้าง และสถานภาพของอาจารย์ มหาวิทยาลัย ซึ่งหากมหาวิทยาลัยแห่งนั้นออกนอกระบบราชการ อาจารย์จะมีค่าตอบแทนสูงขึ้น จากเดิมราว 1.2 , 1.5 หรืออาจเป็น 1.8 เท่าของเงินเดือนที่ได้รับเมื่ออยู่ในระบบราชการ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่ กับปัจจัยอื่นด้วย เช่น คุณวุฒิ เป็นต้น สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างแน่นอนอีกประการหนึ่งคือ การยุบเลิก สาขาวิชา คณะ จะทำได้ง่ายขึ้น

ข้อดีของการนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ คือ ทำให้การบริหารงานมีความ คล่องตัว คณะอาจารย์สามารถเปิดหลักสูตรเพื่อรองรับความต้องการของผู้ที่ต้องการศึกษาได้ง่าย กว่าเดิม และเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายให้กับรัฐบาลอีกด้วย ทว่า การนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ นั้นก็มีข้อจำกัดเช่นเดียวกัน คือ นักการเมืองอาจเข้ามามีบทบาทต่อการบริหารงานมหาวิทยาลัยมากขึ้น เนื่องจากมหาวิทยาลัยยังต้องการงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล ประกอบกับการเก็บค่าใช้จ่าย จากผู้เรียนอาจจะมีมากขึ้น ในประเด็นนี้อาจถูกมองได้ว่าอาจทำให้ผู้มีรายได้น้อยขาดโอกาสใน การศึกษา เพราะจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้นจากเดิมที่อยู่ในระบบราชการ ข้อจำกัดอีกประการหนึ่ง คือ กรณีที่หลักสูตรที่เปิดสอนประสบภาวะไม่คุ้มทุน อาจจะต้องปิดหลักสูตรลง หากมองในมุมมอง การตรวจสอบผู้บริหารมหาวิทยาลัยจะเห็นว่าตรวจสอบได้ยากกว่าการที่มหาวิทยาลัยอยู่ในระบบ ราชการ

ด้านการกำกับตรวจสอบนั้น แบ่งเป็นการกำกับตรวจสอบภายในมหาวิทยาลัย กับ การ กำกับตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย สำหรับการกำกับตรวจสอบโดยหน่วยงาน ภายในมหาวิทยาลัย มีข้อกำหนดว่ามหาวิทยาลัยจะต้องพัฒนาระบบการติดตาม การตรวจสอบเพื่อ ประโยชน์ในการบริหารงานภายในมหาวิทยาลัย โดยสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนการ กำกับตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกนั้น มีหลักการ 4 ข้อ คือ ข้อแรก การกำกับจากหน่วยงาน ภายนอกจะเป็นส่วนหนึ่งของระบบการกำกับของรัฐ ซึ่งจะเป็นการกำกับที่เป็นระบบจากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ทบวงมหาวิทยาลัย หรือ กระทรวงศึกษาธิการ หรือ หน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ ข้อสอง การกำกับด้วยกลไกงบประมาณ จากการปรับปรุงระบบการ จัดสรรเงินงบประมาณโดยใช้ผลการปฏิบัติงานเป็นเกณฑ์ในการจัดสรร ทบวงมหาวิทยาลัยจะ ร่วมมือกับสำนักงานงบประมาณเพื่อให้การจัดสรรงบประมาณเป็นกลไกผลักดันให้การดำเนินงานเป็นไป ตามแผน ข้อสาม การกำกับด้วยนโยบายของรัฐบาล ในขณะที่มหาวิทยาลัยกำลังดำเนินการให้

เป็นไปตามแผนพัฒนา อาจมีนโยบายพิเศษเฉพาะกิจเฉพาะด้านของรัฐบาลที่กำหนดให้มหาวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการทั้งในกรณีมีงบประมาณสนับสนุนและไม่มียกงบประมาณสนับสนุน ข้อสี่ การกำกับด้วยระบบการประกันคุณภาพการศึกษา หน่วยงานกลางส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยทุกแห่งสร้างระบบการประกันคุณภาพของตนเองให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานกลางกำหนด ดังนั้น ผลจากการดำเนินการในระบบประกันคุณภาพการศึกษาจะส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการบริหารมหาวิทยาลัยที่อาจต้องปรับปรุงเพื่อให้ผลผลิตได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

กำชัย จงจักรพันธ์ (2546 น.39) กล่าวว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่มหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ ผลกระทบที่สำคัญซึ่งมีเพียงประการเดียวคือ มหาวิทยาลัยจะเปลี่ยนสถานะภาพจากมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่โดยหลักการแล้วจะไม่ถูกผูกมัดยึดโยงต้องให้ใช้กฎ ระเบียบของราชการที่มีอยู่ ผลกระทบอื่น ๆ ในเรื่องของงบประมาณ ค่าหน่วยกิต การเป็นธุรกิจการศึกษาของมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจถูกคนจำนวนหนึ่งมองว่าโอกาสของคนที่มีเงินทุนน้อยจะได้รับการเลือกให้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยที่ออกนอกระบบแล้วนั้นมีน้อยลงไป ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นเรื่องของการคาดการณ์ ความมุ่งประสงค์ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะงบประมาณจะได้รับน้อยลง หรือ ค่าหน่วยกิตจะสูงขึ้น หรือการเล่นพรรคเล่นพวกเพื่อนำตนเองเข้าสู่ตำแหน่งการบริหารมหาวิทยาลัย สิ่งเหล่านี้อาจเกิดขึ้นก็ได้ หรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ หรือแม้แต่มหาวิทยาลัยยังคงอยู่ในระบบราชการเดิม สิ่งเหล่านี้ก็อาจเกิดขึ้นได้ หรือไม่เกิดขึ้นก็ได้

ด้านรังสรรค์ ธนะพรพันธ์ (2552,น.31) ระบุว่า จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็วตามยุคแห่งทุนนิยม หรือเรียกว่า พลังแห่ง “โลกาภิวัตน์” ที่ได้ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาในประเทศไทยอย่างมาก ทั้งด้านวัฒนธรรมการศึกษาในต่างประเทศที่เข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทย อันทำให้วิถีคิด ค่านิยมของผู้เรียนกับผู้สอนเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางการศึกษานี้ได้ส่งผลให้ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์ในลักษณะ “ผู้ซื้อ” และ “ผู้ขาย” ซึ่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาในประเทศไทยจะต้องตระหนัก และปรับตัวเพื่อให้เข้ากับโลกยุคใหม่ให้ได้ สิ่งหนึ่งที่จะรัฐจะต้องให้ความสำคัญประการหนึ่งคือ จะต้องพัฒนาให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นมีคุณภาพเทียบเท่ากับสถาบันการศึกษาในเมืองหลวง ไม่เช่นนั้นจะเกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามากยิ่งขึ้นไปอีก

ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2541 นโยบายการออกนอกระบบเป็นข้อตกลงหนึ่งที่ผูกพันกับสัญญากู้ยืมเงินกับ ไอเอ็มเอฟ (IMF) ซึ่งรัฐบาลมีเป้าหมายจะลดงบประมาณของส่วนราชการให้น้อยลงเพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถบริหารจัดการงบประมาณได้เอง โดยมีเป้าหมายให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ต่อมาในปี พ.ศ.2542 เริ่มมีการเสนอให้มหาวิทยาลัย และคณะที่จะตั้งขึ้นใหม่

ใช้นโยบายบริหารตนเองด้วยการออกนอกระบบราชการ และหยุดรับพนักงานข้าราชการพลเรือนเข้ามาบรรจุในมหาวิทยาลัย แต่ให้บรรจุคนเข้าทำงานในตำแหน่ง “พนักงานมหาวิทยาลัย” แทน ซึ่งมีกรอบเงินเดือนและสวัสดิการแตกต่างจากข้าราชการพลเรือนเดิม

มหาวิทยาลัยนั้นเป็นองค์กรทางสังคมที่แบกรับความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่บริเวณแวดล้อมมหาวิทยาลัยนั้น ๆ ประกอบกับมหาวิทยาลัยมีรายได้จากคนในชุมชนที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียน รายได้ของมหาวิทยาลัยก็มาจากการลงทะเบียนเข้าเรียนของนิสิต ซึ่งเป็นคนในสังคม นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังมีรายได้จากงบประมาณของภาครัฐซึ่งมีที่มาจากเงินภาษีของประชาชน ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงไม่อาจปฏิเสธความผูกพันที่มีต่อสังคมได้ และด้วยเหตุนี้ การเสนอหลักสูตรใหม่ของแต่ละภาควิชาหรือคณะวิชานั้น จึงจำเป็นต้องสำรวจความต้องการของประชาชนในสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับข้อจำกัดประการหนึ่งเมื่อมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ ซึ่งหมายถึง มหาวิทยาลัยแห่งนั้นจะต้องหาเงินมาใช้จ่าย หากไม่สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายหรือหารายได้มากพอกับการดำเนินกิจกรรม มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งจะต้องไปหากู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่น ดังเช่นที่เกิดขึ้นกับมหาวิทยาลัยบางแห่งในประเทศจีนที่มหาวิทยาลัยต้องหาเงินด้วยตัวเองมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่เดียวกันต้องแบกรับหนี้สินที่มีอยู่จำนวนมาก เหตุผลหนึ่งเพราะมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งต่างก็แข่งขันกันเปิดรับนิสิตภายใต้กลไกตลาดเสรี จึงมีการก่อสร้างอาคารที่ทันสมัย เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นสถาบันการศึกษาที่มาตรฐาน ใหญ่โต สง่างาม อีกทั้งยังต้องจ่ายเงินเดือนบุคลากรเพิ่มขึ้นด้วยความคิดที่ว่ารายได้ของบุคลากรที่สูงขึ้นจะเป็นการดึงดูดคนที่มีคุณภาพให้อยู่กับสถาบันการศึกษา จึงทำให้การควบคุมคุณภาพของมหาวิทยาลัยบางแห่งขาดประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับข้อจำกัดที่เกิดขึ้นกับการหาเลี้ยงตนเองของสถานศึกษาบางแห่งในต่างประเทศ พบว่าเมื่อมหาวิทยาลัยตกเป็นของนายทุน ผู้บริหารย่อมมีบทบาทต่องานวิชาการของอาจารย์ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยอื่น ๆ เพราะถ้างานวิชาการดำเนินไปในทิศทางที่ขัดต่อผลประโยชน์ของนายทุน ก็จะทำให้นายทุนไม่พอใจ ซึ่งจะส่งผลมายังอาจารย์ บุคลากร และส่งผลถึงวิทยานิพนธ์ของนิสิตด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง สิ่งที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้คือ เสรีภาพทางวิชาการของอาจารย์และนิสิตก็จะถูกจำกัดลงไปด้วย

กำชัย จงจักรพันธ์ (2546, น.9) ระบุว่า รัฐบาลมีนโยบายที่จะปรับเปลี่ยนมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งหมด 20 แห่ง ให้พ้นจากความเป็นราชการไปสู่มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐภายในปี พ.ศ. 2545 เหตุผลก็เพราะต้องการส่งเสริมการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาให้มีความอิสระ คล่องตัว มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นสิ่งที่สถาบันการอุดมศึกษาของรัฐเรียกร้องมาตลอด โดยหวังว่า

มหาวิทยาลัยของรัฐจะหลุดพ้นจากวิกฤตอุดมศึกษาที่ประสบอยู่ คือ การที่สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตที่ไม่มีคุณภาพสู่สังคม และเป็นไปตามข้อผูกพันที่ทำไว้กับธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย

กล่าวอีกนัยหนึ่ง เดิมทีเมื่อมหาวิทยาลัยอยู่ในระบบราชการ จะต้องปฏิบัติอยู่ในกฎระเบียบของราชการอย่างเคร่งครัด ทำให้เกิดปัญหาที่หน่วยงานของรัฐหรือมหาวิทยาลัยนั้นไม่สามารถดึงผู้คนเก่ง มีความรู้ ความสามารถเข้าสู่องค์กรมหาวิทยาลัยของรัฐได้ เข้าลักษณะที่เรียกว่า “รักษาคนดี คนเก่งไว้ไม่ได้” คนที่มีความรู้ มีวุฒิการศึกษาดีก็ไม่อยากเข้ามาทำงานในมหาวิทยาลัยของรัฐ ประกอบกับคนที่ไม่ขยันทำงานก็ยังคงอยู่ในองค์กรต่อไป ไม่สามารถผลักดันคนที่ไม่ขยันทำงาน หรือไม่มีผลงานออกไปได้ ดังนั้น การออกนอกระบบราชการจึงเป็นทางออกหนึ่งซึ่งมีข้อดีคือการตัดสินใจเป็นไปได้รวดเร็วมากกว่าการอยู่ในระบบราชการ

เมื่อมองจากมุมมองของทบวงมหาวิทยาลัยในประเด็นการที่มหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการจะพบว่า การที่มหาวิทยาลัยอยู่ในระบบราชการจะมีกฎเกณฑ์หลายประการที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นที่ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงและปฏิบัติตาม ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดความล่าช้าและขาดประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนองค์กร เนื่องจากการที่มหาวิทยาลัยอยู่ในระบบราชการจะทำให้การบริหารงาน และการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ช้ากว่าการที่มหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ ซึ่งมีความคล่องตัว มีความฉับไว ผู้บริหารสถาบันการศึกษาสามารถดำเนินการเพื่อผลักดันให้บุคลากรของตนเองมีความกระตือรือร้นในการผลิตผลงานทางวิชาการได้ดีกว่า กล่าวอีกนัยหนึ่ง トラบใดที่มหาวิทยาลัยยังคงอยู่ในระบบราชการ การดำเนินการหรือการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจะไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหลายกรณีไม่สามารถทำได้ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในหลายประการที่ทำให้ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากหากแก้ไขก็จะไปกระทบกับโครงสร้างหน่วยงานราชการอื่นด้วย เช่น การปรับโครงสร้างอัตราเงินเดือน เป็นต้น

ดังนั้น วิธีการแก้ไขปัญหาที่ทำให้การบริหารงานและการดำเนินงานไม่คล่องตัวจึงจำเป็นต้องแก้ไขทั้งระบบ โดยแยกออกมาจากระบบราชการเสีย จากนั้นได้มอบอำนาจให้กับผู้บริหารมหาวิทยาลัยซึ่งการแก้ไขปัญหาเช่นนี้จะทำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสามารถตัดสินใจที่จะพัฒนาตนเองได้ดีกว่า อิศระมากกว่า อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยที่มีได้อยู่ในระบบราชการก็ยังคงมีความยึดโยงกับรัฐ โดยจะยังคงสภาพเป็นหน่วยงานของรัฐอยู่เช่นเดิม เพียงแต่มีอิสระในการบริหารและกำกับดูแลตนเองทุกด้านเท่านั้น ซึ่งการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยนั้นถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในมหาวิทยาลัยในระบบราชการ ซึ่งหากออกนอกระบบราชการจะเกิดผลกระทบต่อตัวบุคคลของบุคลากร ดังต่อไปนี้

ประการแรก เกิดการปรับเปลี่ยนสถานภาพจากความเป็นข้าราชการไปเป็นพนักงานของมหาวิทยาลัย ประการที่สอง เกิดระบบการบริหารงานบุคคลใหม่ที่เป็นระบบที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดขึ้นเองเป็นการเฉพาะสำหรับมหาวิทยาลัยนั้นๆ ประการที่สาม การมีระบบการจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการซึ่งจะแตกต่างกันไปจากระบบราชการ โดยจะมีการใช้ระบบที่เป็นของมหาวิทยาลัยเอง ประการที่สี่ การปรับเปลี่ยนสถานภาพหรือการถ่ายโอนเข้าสู่ระบบบริหารงานบุคคลใหม่นั้นจะต้องมีระบบการประเมินที่เป็นธรรม และเหมาะสมก่อนการบรรจุเข้าเป็นพนักงานของมหาวิทยาลัยโดยเป้าหมายก็คือการให้ได้รับค่าตอบแทนและตำแหน่งรวมทั้งภาระงานที่เป็นธรรมกับทุกฝ่าย ประการที่ห้า การจ่ายค่าตอบแทน จะเป็นไปตามบัญชีเงินเดือนที่จัดทำขึ้นใหม่ โดยเน้นการจ่ายตามคุณภาพและปริมาณงานของบุคคลเป็นหลัก ดังนั้น ผลงาน ประสิทธิภาพ คุณวุฒิ และตำแหน่งทางวิชาการจะเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาด้วย

ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด (Technological Determinism Theory)

ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดมีแนวคิดหลัก (Main Concept) ระบุว่าเทคโนโลยีการสื่อสารที่เจริญก้าวหน้านั้นมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่านิยมและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคม ทั้งระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับสังคม ประกอบกับการปฏิบัติเทคโนโลยีการสื่อสารในแต่ละยุคสมัยได้ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรม ค่านิยม ของคนในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่ง การที่คนในสังคมมีพฤติกรรม วัฒนธรรม และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไป

ในช่วงปี ค.ศ. 1960 เป็นช่วงที่แนวคิดทฤษฎีสายวัฒนธรรมศึกษาวิพากษ์แพร่กระจายเข้ามาสู่ประเทศสหรัฐอเมริกาผ่านประเทศแคนาดา แห่งสำนักโตรอนโต (Toronto School) กลุ่มนักคิดของทฤษฎีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดเห็นว่าเทคโนโลยีการสื่อสารกับสังคม วัฒนธรรมล้วนความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อันได้แก่ อินเทอร์เน็ต สื่อมวลชน ล้วนเป็นทั้งปรากฏการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นและมีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมรวมถึงความเปลี่ยนแปลงของประเพณีด้วย ทั้งนี้เพราะเทคโนโลยีที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันได้รับการยอมรับและใช้กันแพร่หลายในสังคมซึ่งถูกยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคม นอกจากนี้ยังได้รับการยอมรับว่าเป็นโครงสร้างที่สำคัญในทางเศรษฐกิจตลอดจนโครงสร้างอำนาจในสังคมทั้งระบบ เนื่องจาก การกำหนดแนวความคิด ภาพลักษณ์ ข้อมูลข่าวสารต่างๆที่เผยแพร่ผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมวลชนนั้นเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างระบบความหมายและระบบวัฒนธรรม

ทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดมีความพยายามที่จะเชื่อมโยงกันระหว่างศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในยุคหนึ่งๆที่จะต้องเชื่อมโยงกับโครงสร้างของสังคมในยุคนั้น ดังเช่น “เว็บ” (Web) ซึ่งเป็นตัวอย่างของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในยุคปัจจุบันที่ธรรมชาติของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารประเภทนี้สามารถเป็นได้ทั้งสื่อที่สามารถแพร่กระจายได้ (Broadcast) ในขณะเดียวกับการที่เป็นสื่อที่อาจอยู่กับที่ (Non broadcast) และยังเป็นสื่อที่มีลักษณะโครงสร้างที่ปราศจากแนวเขตกันของอาณาเขตแต่ละประเทศ (Non National Structure)

แม็คควอล (Dennis McQuail, 2001, p.85) ระบุว่า นักวิชาการสำนักโตรอนโต (Toronto School) ที่เชื่อว่าเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นมีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ประกอบด้วย นักคิดหลัก 2 ท่าน คือ ฮาร์โรลด์ อินนิส นักทฤษฎีคนแรกในสายสำนักโตรอนโตที่สนใจศึกษาทางด้านอิทธิพลของสื่อมวลชนหลังจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 และนักวิชาการอีกคนหนึ่งที่มีชื่อว่า มาร์แชล แม็คลูฮัน ซึ่งเป็นผู้พัฒนาทฤษฎีสารสนเทศและการสื่อสารให้สังคมได้ตระหนักว่าเทคโนโลยีนั้นมีความสำคัญโดยเฉพาะการยึดเยียด “อุดมการณ์” (Ideology) ให้กับคนในสังคม อินนิสเป็นนักคิดในกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมืองที่สนใจพลังหรืออำนาจของเทคโนโลยีสารสนเทศ อินนิสเป็นนักวิชาการซึ่งทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งเมืองโตรอนโต ประเทศแคนาดา ได้ตีพิมพ์หนังสือ 2 เล่ม มีเนื้อหาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ จักรวรรดิและการสื่อสาร (The Empire and Communication) ตีพิมพ์ขึ้นในปี ค.ศ. 1950 และหนังสืออีกฉบับหนึ่งมีชื่อว่า “ความลำเอียงของการสื่อสาร” (The Bias of Communication) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1951

แม็คควอล (Dennis McQuail, 2001, p.86) ระบุว่า ลักษณะเด่นของทฤษฎีนี้ประกอบด้วย 1) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือและกลไกพื้นฐานของสังคม (Communication technology is fundamental to society.) 2) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแต่ละประเภทจะเหมาะสมกับโครงสร้างของสังคม แตกต่างกันไป ทั้งการนำเสนอเนื้อหาและการใช้สื่อต่างๆ (Each technology has a bias to particular communication forms, contents and uses.) 3) การจัดลำดับเนื้อหาในการผลิต “สาร” และการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (The sequence of invention and application of communication technology influences social change.) 4) การปฏิวัติการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะทำให้เกิดการปฏิวัติและการเปลี่ยนแปลงสังคม (Communication revolutions lead to social revolutions.)

มาร์แชล แม็คลูฮัน (Mashall McLuhan) นักวิชาการสำนักโตรอนโต (Toronto School) เป็นนักวิชาการที่ถูกกล่าวถึงมากอีกบุคคลหนึ่งหากกล่าวถึงทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็น

ตัวกำหนด แม็คลูฮันได้เขียนหนังสือชื่อ Understanding Media: The Extension of Man. เขามองเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านที่ชื่นชมยินดี โดยเห็นว่าเทคโนโลยีการสื่อสารช่วยขยายโลกทัศน์ให้กับมนุษย์ ช่วยทำให้ประสบการณ์ของมนุษย์แผ่กว้างขวางขึ้น เพราะทำให้มนุษย์ได้รับรู้ข่าวสารเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในหลายสถานที่บนโลกใบนี้ สื่อทุกประเภทได้ขยายประสบการณ์ด้าน “ผัสสะ” (Extension of Experience) ของมนุษย์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้สร้างปรากฏการณ์ใหม่ที่เรียกว่า “หมู่บ้านโลก” (Global Village) ทำให้คนจำนวนมากรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นในโลกภายในระยะเวลาอันรวดเร็วหรือในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกันมากนัก ถึงแม้ว่าต่างคนต่างอาศัยอยู่คนละซีกโลกก็ตามซึ่งความห่างไกลในทางกายภาพนี้ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อเทคโนโลยีการสื่อสารแต่อย่างใด ดังนั้น อุปสรรคในเรื่องของระยะทาง เวลา ได้กลายเป็นเรื่องไร้ความหมายเพราะไม่สามารถปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของมนุษย์ได้ อีกทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสามารถขับเคลื่อนให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเวลาและระยะทางกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารเจริญรุดหน้ามากขึ้นก็ทำให้คนในสังคมมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

นักวิชาการที่ถูกกล่าวถึงกันมากในทฤษฎีนี้อีกรายหนึ่งมีชื่อว่า ฮาร์โลวด์ อินนิส (Harold Innis, 1950, 1951) อินนิสเป็นอาจารย์ทางด้านเศรษฐศาสตร์การเมืองที่สนใจพลังอำนาจของเทคโนโลยีการสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นนักวิชาการที่ทำงานในมหาวิทยาลัยประเทศแคนาดา เขาได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องแรก “The Empire and Communication” ซึ่งเขียนขึ้นและตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1950 หนังสืออีกเรื่องหนึ่งมีชื่อว่า “The Bias of Communication” ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1951 ในงานของอินนิสนั้น เขายกตัวอย่างสิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศแคนาดา ซึ่งผู้นำทางการเมืองได้ใช้ “โทรเลข” เป็นช่องทางในการสื่อสารไปยังประชาชนชาวแคนาดา และหลายประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ จากอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ก้าวหน้าได้ทำให้ผู้นำประเทศแคนาดาควบคุมเมืองบริวารรอบนอกได้ ทำให้ผู้นำทางการเมืองสามารถขยายอิทธิพลไปยังพื้นที่ต่างๆ ได้ สิ่งที่เกิดขึ้นได้แสดงให้เห็นถึงอำนาจหรืออิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสาร และด้วยเหตุนี้ ฮาร์โลวด์ อินนิส จึงถูกนักวิชาการบางรายวิจารณ์ว่า เขามองเทคโนโลยีในทางลบ ที่มองว่าเป็นเครื่องมือสำหรับชนชั้นสูงใช้เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้คนในสังคมเห็นด้วยและยอมรับในความไม่เท่าเทียมกัน

ทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดนี้กล่าวถึงเทคโนโลยีที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นเพื่อตอบสนองประโยชน์ของมนุษย์เองว่ามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมากขึ้นทุกขณะจนเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคม ถ้าหากเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปก็จะมีผลทำให้การดำเนินชีวิตของคนทั่วไปในสังคมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย แนวคิดนี้ประกอบด้วยกฎเกณฑ์หลัก 4 ข้อ คือ

1. กฎแห่งความรีบเร่ง (Law of acceleration) เช่น การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อตอบสนององวิธีการสื่อสารที่รวดเร็วในปัจจุบัน 2. กฎแห่งความล้าสมัย (Law of Obsolescence) เช่น การใช้วิธีการส่งจดหมายผ่านอีเมล (E-mail) แทนการส่งจดหมายด้วยระบบเดิม 3. กฎแห่งการหลอมรวม หรือเรียกว่า การบูรณาการสื่อ (Law of synthesis or convergence) อันเป็นการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเสริมสร้างซึ่งกันและกัน เช่น การประชุมทางไกลผ่าน video conference การใช้ห้องสนทนาอิเล็กทรอนิกส์กับคนเฉพาะกลุ่ม ในเฉพาะบางประเด็น 4. กฎแห่งการสืบค้น (Law of retrieval) ที่เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถที่จะเอื้อประโยชน์ได้ เช่น การออกแบบระบบฐานข้อมูลต่างๆ

ปรากฏการณ์ในปัจจุบันที่มองเห็นได้ชัดเจนคือ การที่คนในสังคมมีพฤติกรรมต่างคนต่างอยู่ เนื่องจากต่างคนต่างให้ความสนใจใช้ประโยชน์จากโทรศัพท์มือถือที่สามารถใช้งานได้หลากหลายฟังก์ชัน เช่น การอ่านข้อมูลในเฟซบุ๊ก (Facebook) จากโทรศัพท์มือถือ การเล่นเกมผ่านทางโทรศัพท์มือถือ การดูข่าวสารผ่านเทคโนโลยีไอแพด (iPad) โดยไม่สนใจซึ่งกันและกัน ปรากฏการณ์นี้เป็นไปตามแนวคิดจากทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดที่ระบุว่าคนในสังคมมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปจนกลายเป็นตัวกำหนดวัฒนธรรมของคนในสังคม ในภาพรวมแล้วแนวคิดของแม็คลูฮันได้ส่งผลกระทบในทางบวกต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม เดอเฟลล และ บอล โรเคช (DeFleur and Ball-Rokeach, 1989) ระบุว่า แนวคิดดังกล่าวก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากในประเด็นหลัก เช่น การเปิดโอกาสให้สื่อหรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาชี้นำพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคมโดยรวม เสมือนหนึ่งมนุษย์เป็นเหยื่อหรือสิ่งที่สามารถถูกกระทำได้โดยเทคโนโลยี

ผู้วิจัยนำเอาแนวคิดจากทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดมาประยุกต์อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการพัฒนามหาวิทยาลัยบูรพา เนื่องจากในแต่ละยุคสมัยนั้นผู้บริหารได้นำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีการสื่อสาร ทั้งการสื่อสารระดับบนลงล่าง และการสื่อสารในแนวระนาบ โดยเฉพาะยุคที่มีการพัฒนาเครือข่ายการสื่อสารที่เรียกว่า “อินเทอร์เน็ต” ซึ่งเป็นเครือข่ายการสื่อสารที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้คนในสังคมสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ผ่านเครือข่ายการสื่อสารที่ทันสมัย ถึงแม้ว่าในการสื่อสารกันนั้น “ผู้ส่งสาร” และ “ผู้รับสาร” จะอยู่ห่างไกลกันก็ตาม การที่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้นำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในองค์กรนั้นได้ทำให้นิสิต บุคลากร อาจารย์ สามารถใช้การสื่อสารสืบค้นหาข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เกี่ยวข้องกับแนวคิดของทฤษฎีเทคโนโลยีการ

สื่อสารเป็นตัวกำหนด พฤติกรรม การดำเนินชีวิต ค่านิยม ของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ถูกนำเข้ามาใช้ในระบบ สังคมมหาวิทยาลัยบูรพาที่ได้รับอิทธิพลจากการนำเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย ซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาคมมหาวิทยาลัยบูรพาเช่นเดียวกัน ทฤษฎีนี้จึงมีความเกี่ยวข้องที่สามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะสามารถนำมาประกอบการอภิปรายผลการศึกษาในประเด็นการนำเอาเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในสังคมมหาวิทยาลัยบูรพาได้

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้กล่าวถึงการบริหารสถาบันการศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษา และการบริหารสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ซึ่งรัฐบาลในอดีตได้ยุบเลิก “วิทยาลัยบางแสน” (Bangsaen College) ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ในอดีตนั้นตั้งอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ในช่วงก่อนที่ยกฐานะเป็น “มศบ บางแสน” โดยยุบรวมเข้ากับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในปี พ.ศ.2514 ผลการทบทวนวรรณกรรมมีดังต่อไปนี้

อดุลย์ วิริยเวชกุล (2551 น.99) ระบุว่า การบริหารสถาบันการศึกษานั้นจะต้องใช้ทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ควบคู่กัน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจวัฒนธรรมขององค์กรแห่งนั้น ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเสมอ ในอดีตนั้นผู้บริหารสถาบันการศึกษาจะให้ความสำคัญในบางแง่มุม ในขณะที่บางแง่มุมไม่ต้องสนใจมากนัก แต่เมื่อเวลาผ่านไป ความเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ ได้ส่งผลกระทบต่อมายังคนในสังคม และกระทบมายังสถาบันการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารสถานศึกษาเสียใหม่ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้บริหารสถาบันการศึกษาในปัจจุบันจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เดิมเสียใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่สังคมเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีข่าวสารไหลเวียนไปมาอย่างรวดเร็วดังเช่นปัจจุบัน

ประการแรก ผู้บริหารในอดีตมักจะใช้การควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ผู้บริหารในปัจจุบันจะคิดเช่นนั้นไม่ได้แล้ว จะต้องเปลี่ยนจากความคิดที่จะควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นการให้ความรู้ การฝึกอบรม (Coaching or Training) แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ในอดีตกระบวนทัศน์ในการบริหารมหาวิทยาลัยนั้น ผู้บริหารจะเน้นในเรื่องการควบคุมการปฏิบัติงานตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา การบริหารงานจะเป็นไปในลักษณะการควบคุม การสั่งการ ซึ่งในหลายครั้งนั้นทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาต้องทำงานด้วยความกลัว เกร็ง ระวังสงสัย เพราะไม่แน่ใจว่าการปกครองโดยการใช้อำนาจควบคุมนั้นจะมาในลักษณะใด ที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ บ่อยครั้งที่การใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชา

ควบคุมผู้ได้บังคับบัญชาเป็นการใช้อำนาจโดยไม่ยึดหลักความเป็นธรรม ความเหมาะสมด้วยเหตุผล แต่เป็นการใช้อำนาจตามความต้องการหรือเรียกว่า “ตามใจชอบ” ที่ตนเองจะต้องถูกต้องเสมอ โดยเฉพาะถ้าหากสายงานการบังคับบัญชาอยู่ห่างไกล เช่น เป็นหน่วยงานรัฐที่อยู่ในภูมิภาค การใช้กระบวนการทัศน์แบบการควบคุมนี้จะเห็นได้ชัดเจน

ผลกระทบที่ตามมาจากการใช้กระบวนการทัศน์แบบควบคุมผู้ได้บังคับบัญชาคือ การต่อต้าน ความไม่จงรักภักดีต่อองค์กร ต่อผู้บริหารองค์กร ซึ่งบรรยากาศในการทำงานจะไม่มีชีวิตชีวา เป็นบรรยากาศที่ไม่เป็นมิตร จนนำไปสู่สภาวะที่ผู้ร่วมงาน หรือ ผู้ได้บังคับบัญชา ไม่มองหน้าผู้บังคับบัญชา หลีกเลี่ยงการพบปะเพราะเชื่อว่าหากได้พบปะกันก็อาจนำไปสู่การมีความเห็นที่ไม่ตรงกัน ซึ่งมีโอกาสเกิดปัญหาความขัดแย้งตามมาได้ กระบวนทัศน์เช่นนี้จำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนจากการ “ควบคุม” ไปสู่การฝึกอบรม ให้ความรู้ ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มความรู้ เพิ่ม “ศักยภาพ” หรือเรียกว่า “สมรรถนะ” ของผู้ได้บังคับบัญชา เมื่อผู้ได้บังคับบัญชามีความรู้ มีศักยภาพมากขึ้น ประสิทธิภาพของงานย่อมตามมา งานที่รับผิดชอบอยู่ก็จะใช้เวลาน้อยลง มีคุณภาพ ใช้ทรัพยากรน้อยลง

อุทัย บุญประเสริฐ (2551, น.10) ระบุว่า การบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพจะต้องเน้นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาแต่ละแห่ง และผู้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา ในการพัฒนาการศึกษา นั้นจะต้องปฏิรูปมาตรฐานวิชาชีพครูและพัฒนาระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเสียใหม่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าเดิม ในการพัฒนาการศึกษานั้นผู้บริหารจะต้องเปิดโอกาสให้บุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยเฉพาะที่ระดับโรงเรียนหรือที่สถานศึกษานั้นได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเปิดโอกาสให้จัดการศึกษาได้ทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) และให้มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายความว่า มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก กำหนดให้ใช้ระบบประกันคุณภาพภายในเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับมาตรฐานและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาหน่วยงานการศึกษา การจะพัฒนาการศึกษานั้น ผู้บริหารหน่วยงานจะเป็นตัวการ หรือเรียกว่าเป็นกลไกหลักในการกำหนด

นโยบาย กำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดพันธกิจให้บุคลากรในองค์กรการศึกษาทำหน้าที่ในฐานะครู อาจารย์ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูอาจารย์ได้มีโอกาสเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงาน มุ่ง พัฒนาการจัดการเรียนการสอน และการทำงานในด้านต่างๆตามบทบาทหน้าที่ของครูบาอาจารย์ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้วางไว้และบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาไทย ดังนั้นความก้าวหน้าความสำเร็จของสถานศึกษาและคุณภาพของนักเรียนย่อมจะขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำและความสามารถของผู้อำนวยการศึกษาเป็นหลัก

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับภาวะของผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ประกอบด้วยภาวะหลัก 3 ประการ ดังต่อไปนี้ ประการแรก ภาวะด้านการบริหารงานภายใน สถานศึกษา ภารกิจด้านนี้โดยหลักการแล้วคือ งานวิชาการ และงานกิจการนักเรียนเป็นงานหลักอีก ทั้งยังมีงานเกี่ยวกับการเงิน การงบประมาณ งานบริหารบุคคล งานบริหารทั่วไป ฯลฯ เป็นต้น ประการที่สอง ภาวะด้านการพัฒนาสถานศึกษา และพัฒนามาตรฐาน คุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นๆ ภารกิจของผู้บริหารด้านนี้ ได้แก่ ด้านการประกันคุณภาพภายใน เป็นงานพื้นฐานและมีงานด้านการพัฒนาอื่น ๆ ประกอบด้วย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องวางแผน กำหนดการดำเนินงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ประการที่สาม ภาวะด้านการประสานงานติดต่อกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา ภาวะประการที่สามนี้เป็นการติดต่อประสานงานกับองค์กรในชุมชน ทั้งองค์กรภาครัฐกับองค์กรเอกชน ทั้งระดับท้องถิ่น และระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ และประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัด

ภาระงานทั้ง 3 ด้านนี้ล้วนมีความสำคัญและมีผลโดยตรงต่อการบริหารจัดการ และการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาจะพัฒนาไปได้ดีหรือไม่ดีนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ การพัฒนาสถานศึกษาในแต่ละแห่งนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถ ความเป็นนักบริหารของตัวผู้บริหารหรือผู้อำนวยการสถานศึกษานั้น โดยเฉพาะในเรื่องการดำเนินงานให้บรรลุผลสู่เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา จะเห็นได้ว่า การทำงานของผู้บริหารสถานศึกษานั้นจะสลับซับซ้อนขึ้นกว่าเดิม หน่วยงานการศึกษาจึงต้องการผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นนักบริหารมืออาชีพ ซึ่งมีทั้งความรู้ ความสามารถทางการบริหาร และความเป็นผู้นำทางวิชาการในการบริหารการศึกษาที่สูงมากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะเมื่อได้ศึกษาจากวิวัฒนาการของศาสตร์ด้านการบริหารการศึกษาจะพบว่านักวิชาชีพชั้นสูงนั้นจะมีลักษณะพื้นฐานดังต่อไปนี้ ประการแรก นักวิชาชีพชั้นสูงจะได้รับการศึกษาอบรมในศาสตร์ที่มีองค์ความรู้ที่เป็นระบบ ประการที่สอง องค์ความรู้ที่เป็นระบบของนักวิชาชีพชั้นสูง เป็นสิ่งที่ในภาษาอังกฤษเรียกว่ามี “Body of Knowledge” กล่าวคือ มีการประมวลความรู้และมี

พัฒนาการทางวิชาการที่ก้าวหน้าจนเป็นระบบ มีความเป็นศาสตร์ (Discipline or Science) มีระบบการจัดการศึกษาโดยใช้ความรู้เป็นที่ยอมรับกันในสังคมวิชาการ มีหลักการ มีทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับ มีแบบแผนขององค์ความรู้และภาคปฏิบัติและมีการค้นคว้าวิจัยในศาสตร์แห่งวิชาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

ประการที่สาม การมีอำนาจหน้าที่ในวิชาชีพ (Professional Authority) ถือเป็นอีกลักษณะหนึ่งของความเป็นนักวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งจะมีการยอมรับกันทางสังคม หรือมีกฎหมายรองรับให้อำนาจให้ปฏิบัติการ เช่น มีอำนาจออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มีอำนาจควบคุม กำกับ มาตรฐานอาชีพและปฏิบัติในวิชาชีพ ประการที่สี่ การมีจรรยาบรรณและมาตรฐานแห่งวิชาชีพ จรรยาบรรณและมาตรฐานแห่งวิชาชีพมักนิยมเรียกกันว่า “Code of Conduct” หรือเรียกว่า “Professional Ethics” ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากการมีจรรยาบรรณและมาตรฐานแห่งวิชาชีพเป็นสิ่งที่ใช้หลักกรรมกับความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพของตนที่มีต่อผู้รับบริการ และต่อสังคมของผู้ปฏิบัติการในวิชาชีพนั้นๆ การที่ผู้บริหารมีจริยธรรมจะใช้สำนึกในการกำกับตนเอง ประการที่ห้า การมีสมาคมวิชาชีพชั้นสูง การมีสมาคมวิชาชีพชั้นสูงเป็นเรื่องที่สำคัญที่มักจะมีให้เห็นทั่วไปในสังคมที่พัฒนาวิชาชีพก้าวหน้าแล้ว ซึ่งจะมีสมาคมวิชาชีพชั้นสูงของตนเอง เรียกว่า “Professional Culture and Association” ในประเทศไทยนั้นมักพบว่าส่วนใหญ่มักจะใช้คำว่า “Professional Association” ซึ่งหมายถึง การเป็นสมาคม หรือเป็นแหล่งกลางที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริม ดูแล พัฒนาวิชาชีพ หรือเป็นองค์กรกลางสำหรับการดูแลควบคุม กำกับ เผื่อระวังการละเมิด และพัฒนาวิชาชีพให้ก้าวหน้า ให้เป็นที่ยอมรับนับถือในมาตรฐานคุณภาพของวิชาชีพ ด้านลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมืออาชีพนั้น สามารถพิจารณาได้จากคุณลักษณะเฉพาะตัว ส่วนใหญ่เรามักจะพบว่าจะเกี่ยวข้องกับ “คุณวุฒิการศึกษา” เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการปฏิบัติในวิชาชีพ หรือประสบการณ์จากการผ่านการฝึกอบรมในการปฏิบัติในวิชาชีพ หรือพิจารณาจากผลงานเชิงวิชาการ หรือพิจารณาจากการที่บุคคลนั้นมีผลงานดีเด่นหรือมีการปฏิบัติงานที่ดีเด่น ก้าวหน้า

ลักษณะสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะมีให้เห็นปรากฏอย่างชัดเจนในการทำงานในสังคม ประกอบด้วย ประการแรก ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในเชิงวิชาการ หมายถึงมีความสามารถในเชิงวิชาการที่เป็นที่ยอมรับของผู้คนในวงการบริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยทั่วไป เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีภาระงานหลักคือ การบริหารการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพในระดับสูง อีกทั้งผู้บริหารควรจะมีผลงานวิชาการของตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้เห็นและปฏิบัติตาม เป็นการแสดงถึงฐานความรู้ของตนเอง มีงานวิจัย มีงานการวิจัยที่ใช้ฐานจากวิชาการชั้นสูง เช่น การมีตำราหรือมีเอกสารวิชาการเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ หากผู้บริหารสถานศึกษาทำได้เช่นนี้ก็จะเป็นที่รู้จัก

ในแวดวงการบริหารด้วยกัน ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นใจและความศรัทธาให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู บุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษานักเรียน และชุมชน หรือบุคคลวงนอกได้เป็นอย่างดี ผลงานวิชาการจะสะท้อนให้ผู้อื่นเห็นถึงความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเอง

นอกจากการมีความสามารถทางวิชาการแล้ว การที่ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม จะเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจในการอนุมัติและไม้อนุมัติกิจกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความหลากหลาย มีอำนาจในการแต่งตั้งตำแหน่งให้ดำรงตำแหน่งภายในองค์กร มีอำนาจในการแต่งตั้งเป็นกรรมการกิจกรรมที่หน่วยงานจัดขึ้น และอาจเป็นผู้เสนอแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญบางตำแหน่งได้ ด้วยเหตุนี้ การที่ผู้บริหารเป็นคนซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการบริหารงานในหน่วยงานการศึกษา เพราะผู้บริหารที่มีความซื่อสัตย์จะสร้างความไว้วางใจจากครูและบุคลากรฝ่ายสนับสนุนงานได้มาก การที่องค์กรมีผู้บริหารที่ซื่อสัตย์จะทำให้พนักงานมีขวัญและมีกำลังใจในการสร้างสรรค์ผลงาน มีความกระตือรือร้นในการทำงานและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของหน่วยงาน เนื่องจากผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีความกังวลใจ หรือเกิดความรู้สึกว่าบุคคลนี้เป็นพรรคพวกของผู้บริหาร แม้ไม่ทำงานก็ได้รับการประเมินผลที่ดี ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้สำคัญเพราะจะส่งผลต่อการร่วมมือร่วมใจของพนักงานในองค์กร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ความสามัคคีของผู้ร่วมงานในองค์กร

ประเด็นที่สำคัญประการต่อมาคือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีวิสัยทัศน์นั้นหมายความว่าต้องเป็นคนที่มีมองการณ์ไกล และวางแผนสำหรับวันข้างหน้าอย่างถูกต้องทิศทาง การเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเป็นคนมองอนาคต (Future-oriented) เห็นการณ์ไกลและมีวิสัยทัศน์ (Vision) เป็นสิ่งที่บุคคลสามารถเรียนรู้และพัฒนาความคิด มุมมองของตนเองได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะแสวงหามุมมองแบบใหม่ หรือวิถีคิดแบบใหม่ให้ก้าวหน้า ทันสมัย และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร บุคลากร โดยส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรได้รับโอกาสไปเพิ่มพูนความรู้ เพิ่มพูนทักษะ และความชำนาญ สำหรับผู้ที่มีความสามารถที่ก้าวขึ้นมาสูงถึงระดับตำแหน่งผู้นำองค์กรนั้น วิสัยทัศน์กว้างไกลจึงเป็นคุณลักษณะจำเป็นที่สำคัญสำหรับผู้บริหารชั้นดีของสถานศึกษาในอนาคต

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีความเป็นมายาวนานที่สุด มนุษย์ได้ใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ พัฒนาการ ความคิดระหว่างบุคคลต่อบุคคล ระหว่างบุคคลต่อมวลชน และระหว่างมวลชนต่อมวลชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความหมายของสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่าได้มีนักวิชาการให้คำนิยามไว้ดังต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า “พิมพ์” ว่าหมายถึง การถ่ายแบบโดยใช้เครื่องจักรกดตัวหนังสือหรือภาพให้ติดบนวัตถุ เช่น แผ่นกระดาษ ผ้า โดยการกด หรือการใช้พิมพ์หิน เครื่องกล วิธีเคมี หรือวิธีอื่นใดอันอาจให้เกิดเป็นสิ่งพิมพ์ขึ้นหลายสำเนา

กำธร สติกรกุล (2526, น.42) กล่าวว่า “การพิมพ์” คือการจำลองต้นฉบับอันหนึ่ง จะเป็นภาพ หรือตัวหนังสือก็ตามให้ออกมาเป็นจำนวนมาก ๆ เหมือนกัน บนวัสดุที่เป็นพื้นแบบหรือใกล้เคียงกับพื้นแบบด้วยการใช้เครื่องมือกล

พระราชบัญญัติจุดแจ้งการพิมพ์ พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความหมาย “สิ่งพิมพ์” ว่า หมายถึง สมุด หนังสือ แผ่นกระดาษ หรือวัตถุใดๆ ที่พิมพ์ขึ้นเป็นหลายสำเนา

ด้านบรรณารักษศาสตร์ให้นิยามคำว่า “สิ่งพิมพ์” ว่า หมายถึง วัสดุตีพิมพ์ที่รวบรวมเป็นเล่มจากการตีพิมพ์จากเครื่องพิมพ์ เป็นวัสดุเพื่อการอ่านและการศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ ที่ห้องสมุดได้รวบรวม จัดหา จัดเก็บ เพื่อให้บริการในห้องสมุด โดยมีรูปลักษณะต่างกัน ได้แก่ หนังสือ วารสาร หรือนิตยสาร เป็นต้น

ส่วนคำว่า “สื่อสิ่งพิมพ์” หมายถึง แผ่นกระดาษ หรือวัตถุใด ๆ ด้วยวิธีต่าง ๆ อันเกิดขึ้นงานที่มีลักษณะเหมือนต้นฉบับขึ้นหลายสำเนา ในปริมาณมาก เพื่อเป็นสิ่งที่ทำการติดต่อหรือชักนำให้บุคคลอื่นให้เห็นหรือทราบข้อมูลต่าง ๆ ในเวลาที่รวดเร็ว มีกลุ่มเป้าหมายที่จะรับข่าวสารอย่างเป็นระบบ และชัดเจน โดยมุ่งหวังเพื่อการโฆษณา หรือเพื่อการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่ใช้การพิมพ์เป็นหลัก จึงไม่ได้หมายถึงหนังสือพิมพ์และนิตยสารเท่านั้น แต่อาจหมายรวมไปถึงสื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภท เช่น โบปปลิว แผ่นพับ เป็นต้น

จากคำนิยามข้างต้น จะเห็นได้ว่า คำว่า “พิมพ์” ไม่ได้เฉพาะเจาะจงเป็นการพิมพ์ด้วยกระดาษแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจใช้วัสดุอื่นพิมพ์ ไม่ว่าจะเป็ผ้า หรือวัสดุอื่นใดก็ได้ที่อาจก่อให้เกิดสิ่งพิมพ์หลายสำเนาขึ้น

ส่วนประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์นั้น สื่อสิ่งพิมพ์สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ได้แก่ ประเภทแรก สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ หรือตำราเรียน ประเภทที่สอง สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทเผยแพร่ข่าวสาร ประเภทที่สาม สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทโฆษณาสินค้า ประการที่สี่ สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการบรรจุกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หนังสือสารคดี หรือตำราเรียน เป็นหนังสือสิ่งพิมพ์ที่แสดงเนื้อหาวิชาการ หรือศาสตร์ความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมาย ความรู้ที่เป็นจริง สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนี้จึงเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เน้นให้ความรู้ที่ถูกต้อง

สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ (Newspapers) จัดเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้น โดยมุ่งนำเสนอเรื่องราวข่าวสาร ภาพ และความคิดเห็น โดยจัดทำในลักษณะของแผ่นพิมพ์ที่เป็นแผ่นใหญ่ที่ใช้วิธีการพับรวมกัน สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนี้ได้พิมพ์ออกเผยแพร่สู่สาธารณชน ทั้งรูปแบบหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ และรายเดือน

วารสาร และนิตยสาร เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นโดยนำเสนอสาระข่าว ความบันเทิงที่มีรูปแบบการนำเสนอโดดเด่น สะดุดตา มีจุดเด่นคือเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่สร้างความสนใจให้กับผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ การผลิตวารสารหรือนิตยสารนั้นมีการกำหนดระยะเวลาการผลิตเผยแพร่ที่แน่นอน ทั้งลักษณะวารสารรายสัปดาห์ นิตยสารรายปักษ์ (15 วัน) และรายเดือน หรือแม้กระทั่งจุลสาร ก็จัดเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นแบบไม่มุ่งหวังผลกำไร หมายถึง ผลิตสิ่งพิมพ์ออกมาเพื่อให้เปล่า โดยมีจุดประสงค์ให้ผู้อ่านรับรู้ ทว่าจุลสารนั้นจะมีกำหนดการพิมพ์ออกเผยแพร่เป็นครั้ง ๆ หรือตามลำดับเหตุการณ์เนื่องในวาระพิเศษ ส่วนสิ่งพิมพ์โฆษณา ประกอบด้วย โบรชัวร์ (Brochure) เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีลักษณะเป็นสมุดเล่มเล็ก ๆ เย็บติดกันเป็นเล่มจำนวน 8 หน้า หรือมากกว่านั้น มีการทำปกหน้า และปกหลัง ซึ่งภายในมีการแสดงเนื้อหาเกี่ยวกับการโฆษณาสินค้าเป็นหลัก ส่วนคำว่า “ใบปลิว” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า (Leaflet) เป็นสิ่งพิมพ์ใบเดียวที่เน้นการประกาศให้ผู้อื่นรับรู้ มักมีขนาด A4 เพื่อง่ายในการจัดหาและแจกจ่าย ลักษณะการแสดงเนื้อหาในใบปลิวจะเป็นข้อความที่ผู้รับสารอ่านแล้วเข้าใจง่าย เข้าใจทันที

ส่วนแผ่นพับ (Folder) เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เน้นการผลิตโดยมีจุดประสงค์มุ่งเน้นนำเสนอเนื้อหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเนื้อหาที่นำเสนอ นั้นเป็นเนื้อหาที่สรุปใจความสำคัญ มีลักษณะเป็นการพับเป็นรูปเล่มต่าง ๆ เช่น แผ่นพับแสดงรายการอาหาร แผ่นพับแสดงเฟอร์นิเจอร์ในร้านขายเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น

ใบปิด (Poster) เป็นสื่อสิ่งพิมพ์โฆษณาที่ใช้ปิดตามสถานที่ต่าง ๆ มีขนาดใหญ่กว่าแผ่นพับ ใหญ่กว่าใบปลิว เรียกได้ว่ามีขนาดใหญ่เป็นพิเศษ มักมีสีสันสวยงาม ดึงดูดให้ผู้สัญจรผ่านไปมาสนใจ

สิ่งพิมพ์เพื่อการบรรจุภัณฑ์ เป็นสิ่งพิมพ์ที่ใช้ในการห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ แยกเป็นสิ่งพิมพ์หลัก ได้แก่ สิ่งพิมพ์ที่ใช้ปิดรอบขวด หรือปิดรอบกระป๋องผลิตภัณฑ์การค้า ส่วนสิ่งพิมพ์รอง ได้แก่ สิ่งพิมพ์ที่เป็นกล่องบรรจุหรือลัง เป็นต้น

สิ่งพิมพ์มีค่า สิ่งพิมพ์ประเภทนี้มีผู้กล่าวถึงไม่มากนัก แต่มักนิยมใช้กัน คนไทยไม่นิยมเรียกกันว่า “สิ่งพิมพ์มีค่า” สิ่งพิมพ์ประเภทนี้เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เน้นการนำสิ่งพิมพ์นั้นไปใช้เป็นหลักฐานสำคัญต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดให้ใช้ เช่น ธนบัตร บัตรเครดิต เช็คธนาคาร ตั๋วแลกเงิน หนังสือเดินทาง โฉนดที่ดิน เป็นต้น

สิ่งพิมพ์ลักษณะพิเศษ เป็นสื่อสิ่งพิมพ์มีการผลิตขึ้นตามลักษณะพิเศษที่ต้องการใช้ประโยชน์ เป็นการพิมพ์ตามความต้องการใช้งาน เช่น การพิมพ์นามบัตรสำหรับแนะนำตนเอง การพิมพ์บัตรอวยพรในโอกาสต่าง ๆ การพิมพ์ปฏิทิน การพิมพ์เพื่อใช้เป็นใบส่งของ การพิมพ์ใบเสร็จรับเงิน เป็นต้น

สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นเมื่อใช้งานในคอมพิวเตอร์ หรือระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้แก่ Document Formats, E-book for Palm/PDA เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า สิ่งพิมพ์มีบทบาทหลายประการ แบ่งออกเป็น บทบาทในฐานะที่เป็นสื่อมวลชน บทบาทในฐานะที่เป็นสิ่งเผยแพร่ความรู้ หรือเรียกว่า “บทบาททางการศึกษา” บทบาทในฐานะการประกอบธุรกิจ บทบาทในฐานะการเงินการธนาคาร และบทบาทในฐานะการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า เป็นต้น ด้านบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในฐานะที่เป็น “สื่อมวลชน” นั้น เป็นบทบาทในด้านการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร สารระและความบันเทิง ประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร เป็นต้น ด้านบทบาทสื่อสิ่งพิมพ์ในทางการศึกษา เป็นบทบาทการให้ข้อมูลที่เป็นความรู้แก่ผู้เรียนในสถาบันการศึกษา เป็นการออกแบบความรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา เช่น สิ่งพิมพ์ที่เป็นหนังสือ ตำรา แบบเรียน แบบฝึกหัด เมื่อสังคมเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร สิ่งพิมพ์ที่วันนี้สามารถพัฒนาเป็นสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ปรากฏในเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้

ด้านบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในงานด้านธุรกิจ เป็นบทบาทที่สิ่งพิมพ์ถูกนำไปใช้ในงานธุรกิจประเภทต่าง ๆ เช่น งานโฆษณา โดยทำหน้าที่ดึงดูดใจผู้บริโภคให้หันมาสนใจในสินค้า บริการที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในการส่งเสริมให้ผู้บริโภครับรู้และเกิดความต้องการในสินค้าและใช้บริการ ซึ่งการสร้างความต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภคนั้นเป็นบทบาทกระตุ้นให้เกิดการซื้อขาย นอกจากนี้ บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในงานด้านธุรกิจยังรวมถึง การแสดงโลโก้ ตราสัญลักษณ์ หรือการแสดงให้เห็นหัวข้อจดหมาย/ซองจดหมาย ใบเสร็จรับเงิน /ใบส่งของ โฆษณาหน้าเดียว นามบัตร อีกด้วย

ด้านบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในงานธนาคาร หรืองานที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมกับธนาคาร หมายรวมถึง บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในงานด้านการเงิน งานที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานทางกฎหมาย ซึ่งผู้ใช้บริการจำเป็นต้องนำแสดงให้พนักงานธนาคารได้เห็น ได้รับรู้ถึงความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ รวมถึงการใช้สิ่งพิมพ์ในการฝากเงิน ถอนเงิน ทั้งธนบัตร เช็คธนาคาร ตั๋วแลกเงิน และหนังสือเดินทาง เป็นต้น ด้านบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในการใช้จ่าย บริโภค นั้น เรียกอีกอย่างว่า บทบาทสื่อสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับงานห้างสรรพสินค้า และร้านค้าปลีก ที่เรียกเช่นนี้เพราะสื่อสิ่งพิมพ์ได้ทำหน้าที่ให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคได้รับรู้ว่า ห้างสรรพสินค้าแห่งนี้ได้มีการส่งเสริมการขายเกิดขึ้น สินค้าที่

ร่วมรายการส่งเสริมการขายมีสินค้าใดบ้าง มีราคาเท่าใด สิ่งพิมพ์ประเภทนี้ ได้แก่ โบรชัวร์ แผ่นพับ ใบปิดโฆษณา ใบปลิว จุลสาร เป็นต้น

งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของสถาบันการศึกษาที่ก่อตั้งขึ้นในอดีตในปี พ.ศ.2498 โดยใช้ชื่อว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งถูกบันทึกไว้กระจัดกระจายไม่เป็นระบบ โดยการศึกษาพัฒนาการของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงในแต่ละบริบททางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริบททางการเมืองในประเทศไทย ซึ่งในอดีตนั้นมักเกิดการ “รัฐประหาร” บ่อยครั้ง ไม่ว่าจะเป็นรัฐประหารในปี พ.ศ.2500 พ.ศ.2501 ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รัฐประหารปี พ.ศ.2514 ซึ่งบริบททางการเมือง สังคมไทยในช่วงเวลานั้นเป็นช่วงที่กระแสประชาธิปไตยมีบทบาทในสังคมไทย แต่ต่อมาเกิดการรัฐประหารขึ้นโดยผู้นำกองทัพที่มีแนวคิดแตกต่างจากนักศึกษาที่เรียกร้องประชาธิปไตย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการที่นักศึกษา อาจารย์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ทั้ง 8 แห่ง ร่วมกันเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐบาลในช่วงนั้นตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขึ้น ซึ่งต่อมาได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในปี พ.ศ.2517 จากนั้นได้เกิดรัฐประหารอีกในปี พ.ศ. 2519 และ พ.ศ.2520 ที่นำโดย พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ ซึ่งส่งผลต่อความเป็นมาของสถาบันการศึกษาแห่งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง “พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์” พบว่า มีนักวิชาการได้ศึกษาไว้ ดังต่อไปนี้

ศิริรัตน์ ชาวสะอาด (2551) ศึกษาเรื่อง “การยอมรับต่อการปฏิรูประบบราชการกรณีศึกษาการยอมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐของข้าราชการคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล” กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ข้าราชการสาย ก. จำนวน 62 คน ข้าราชการสาย ข. จำนวน 133 คน และข้าราชการสาย ค. จำนวน 169 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล มีความรู้ ความเข้าใจในระดับปานกลาง และยอมรับในความเปลี่ยนแปลงจากมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ส่วนผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า วุฒิการศึกษา ระดับชั้น หรือ “ซี” อัตราเงินเดือน สายการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพของมหาวิทยาลัย

งานวิจัยชิ้นต่อมาเป็นของทิพวรรณ เจริญผล (2542) ศึกษาเรื่อง ความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของข้าราชการสายสนับสนุนวิชาการของมหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยศึกษาความต้องการของบุคลากรซึ่งเป็นข้าราชการสายสนับสนุนวิชาการ

จำนวน 6 ด้าน คือ ด้านการปฐมนิเทศ การฝึกอบรม การส่งเสริมด้านวิชาการ การส่งไปศึกษาดูงาน การพัฒนาตนเอง และการส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า บุคลากรสายข้าราชการ สังกัดสนุนวิชาการมีความต้องการในการพัฒนาด้านการปฐมนิเทศ ด้านการฝึกอบรม ด้านการส่งเสริมวิชาการ ด้านการส่งไปศึกษาดูงาน ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการส่งเสริมให้มีการศึกษาต่ออยู่ในระดับมาก ส่วนการได้รับตอบสนองของความต้อการด้านการปฐมนิเทศ ด้านการฝึกอบรม ด้านการส่งเสริมวิชาการ ด้านการส่งไปศึกษาดูงาน ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการส่งเสริมให้มีการศึกษาต่ออยู่นั้นอยู่ในระดับน้อย ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของข้าราชการสายสนุนวิชาการของมหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามประเภทข้าราชการ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก การได้รับการตอบสนองของความต้อการในการพัฒนาบุคลากรของข้าราชการสายสนุนวิชาการของมหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามประเภทข้าราชการ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

งานวิจัยชิ้นต่อมาเป็นของ สุदारัตน์ วังทัน และ ชนิศรา แก้วสุวรรณ (2544) ศึกษาเรื่อง “การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา ศูนย์บางแสน ” ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาในการเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 กับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา

ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพามีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ในภาพรวมและในรายด้านทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การพัฒนาตนเองด้านทักษะภาษา การพัฒนาตนเองด้านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ และการเรียนรู้นอกห้องเรียนอยู่ระดับค่อนข้างมาก นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา มีการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ในรายด้านทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ประเทศไทย 4.0 ด้านผลกระทบต่อตนเอง (การจ้างงาน) ด้านผลกระทบต่อตนเอง (วิธีการทำงานในอนาคตที่เปลี่ยนไป) ด้านผลกระทบต่อตนเอง (การดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป) และด้านผลกระทบต่อประเทศ (การแข่งขันระหว่างประเทศ) อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า เพศแตกต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ด้านการเรียนรู้นอกห้องเรียนแตกต่างกัน อายุแตกต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ด้านการพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้นอกห้องเรียน และด้านการพัฒนาตนเอง ด้านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบแตกต่างกัน ระดับชั้นปีที่ศึกษาแตกต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับทักษะภาษา ด้านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ และด้านการเรียนรู้ในห้องเรียนแตกต่างกัน ด้านผลการทดสอบสมมุติฐานอีกข้อพบว่า การรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ของนิสิตด้านการพัฒนาตนเอง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ร้อยละ 50.2 ด้านการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับทักษะภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 39.2 ด้านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ร้อยละ 46.8 ด้านการเรียนรู้ในห้องเรียน ร้อยละ 44.4

งานวิจัยชิ้นต่อมาเป็นของ วารินทร์ สุภาภรณ์ (2544) ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของอาจารย์สถาบันราชภัฏรำไพพรรณีต่อการเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ (นอกระบบราชการ)” ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้เพื่อศึกษาความคิดเห็นอาจารย์สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ต่อการเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ (นอกระบบราชการ) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยศึกษาจากอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 176 คน ที่ปฏิบัติงานในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ผลการศึกษาพบว่า อาจารย์สถาบันราชภัฏรำไพพรรณีมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ หรือเรียกว่า นอกระบบราชการ ในระดับปานกลาง ในด้านสวัสดิการและค่าตอบแทนมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับความมั่นคงในหน้าที่ เงินเดือน และค่าตอบแทน ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน บำเหน็จ บำนาญ สวัสดิการอื่น ๆ

ส่วนผลดีที่มีต่ออาจารย์สถาบันราชภัฏรำไพพรรณีในการออกนอกระบบ ได้แก่ ด้านสวัสดิการและเงินเดือน ด้านความพร้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน อาจารย์สถาบันราชภัฏรำไพพรรณีมีความคิดเห็นที่ต้องการออกนอกระบบน้อยกว่าร้อยละ 50 ส่วนความพร้อมของสถาบันนั้น อาจารย์มีความเห็นว่าสถาบันราชภัฏรำไพพรรณียังไม่มีความพร้อมในการออกนอกระบบ ร้อยละ 67.7 ผลการทดสอบสมมุติฐานระหว่างตัวแปรที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า อาจารย์สถาบันราชภัฏรำไพพรรณีมีความต้องการให้เปลี่ยนสภาพเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ หรือเรียกว่า นอกระบบราชการ ขึ้นอยู่กับเพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่การงาน และคณะที่สังกัด

งานวิจัยชิ้นต่อมา เป็นงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560) เรื่อง “ประสิทธิภาพและการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ” ผลการศึกษารูปได้ว่า การที่มหาวิทยาลัยของรัฐเปลี่ยนสภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้นมีข้อดี คือ มหาวิทยาลัยจะมีอิสระในการบริหารจัดการองค์กรมากขึ้น คำว่า อิสระ หมายถึง การมีสิทธิตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กรของตนเองได้ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Autonomy” ซึ่งการมีอิสระในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดลักษณะสำคัญของสถาบันอุดมศึกษา คือ การมีเสรีภาพทางวิชาการ การมีความเป็นเลิศทางวิชาการ การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลใน

การใช้ทรัพยากร ซึ่งจะทำให้มหาวิทยาลัยทำหน้าที่ของตนเองในฐานะมหาวิทยาลัยได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ความมีอิสระจะต้องตั้งอยู่บนฐานสำคัญ คือ การบริหารจัดการโดยใช้หลักการบริหารจัดการที่ดี หรือที่เรียกว่า Good Governance มิฉะนั้นจะกลายเป็นความมีอิสระที่ถูกนำมาใช้ในทางที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อภารกิจของมหาวิทยาลัย การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเปิดโอกาสให้มหาวิทยาลัยสามารถปรับตัวและปรับการบริหารจัดการให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมีความคล่องตัว โดยมีกลไกของสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบ ควบคุม ดูแล การดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัย โดยสภามหาวิทยาลัยจะสามารถกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ ในการบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ ได้เองภายใต้กรอบแห่งพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง การบริหารจัดการจะสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นเรื่องที่จะเสนอต่อคณะรัฐมนตรีที่จะต้องเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการให้ความเห็นชอบและนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

งานวิจัยชิ้นต่อมาเป็นของ พิษณุวิวิร์ สิ้นสวัสดิ์ และนภดล เจนอักษร (2557) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก” ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้เพื่อทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดพระบรมราชชนก และ เพื่อทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดพระบรมราชชนก โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณมี 7 ปัจจัย คือ การบริหารจัดการ บรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเงินและทรัพย์สิน การสนับสนุนการทำและเผยแพร่งานวิจัยและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารและการประเมินผลปรับปรุงการดำเนินการ สมรรถนะของผู้บริหาร ธรรมชาติของบุคลากร วิทยาลัยพยาบาลและระบบบริหารจัดการ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ โครงสร้างพื้นฐาน และการแสวงหาเงินรายได้ เสรีภาพทางวิชาการ การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ อำนาจนิติบัญญัติและแรงสนับสนุน ปัจจัยจากการสังเคราะห์มีความสอดคล้องกันคือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงิน ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการสื่อสาร ด้านภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ด้านธรรมชาติของบุคลากร ด้านแรงสนับสนุน แต่แตกต่างกันคือ ด้านอำนาจนิติบัญญัติ

การวิจัยชิ้นต่อมาเป็นของรอนดา ต้นเถียร (2547) ศึกษาเรื่อง “การศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี” ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาไว้ 2 ข้อ ได้แก่ เพื่อศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และ เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ

กระบวนการกำหนดนโยบายสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการระบุปัญหานั้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีพบปัญหาหลักที่เหมือนกัน คือ การอยู่ภายใต้กรอบของระบบราชการ ส่วนการริเริ่มนโยบายนั้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีได้รับการริเริ่มนโยบายจากรัฐบาล ด้านการรวบรวม ข้อมูลข่าวสาร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการโดยจัดประชุม ทำแบบสอบถาม ทำประชาพิจารณ์และทำงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีได้ดำเนินการโดยจัดประชุมและจัดทำแบบสอบถาม ด้านการเสนอทางเลือก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีได้เสนอทางเลือก 2 เรื่อง คือ สถานภาพของสถาบัน และสถานภาพของบุคลากร ด้าน การยกร่างนโยบาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้ยกร่างขึ้นมาโดยเฉพาะ สภามหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจในการตัดสินใจยกร่างนโยบาย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีไม่ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการยกร่าง แต่ได้จัดตั้ง คณะทำงานเพื่อปรับระบบให้เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล โดยสภาสถาบันเป็นหน่วยงานที่มี อำนาจในการตัดสินใจยกร่างนโยบาย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสู่การเป็น มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีพบว่า โครงสร้างองค์การของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและโครงสร้างองค์การของ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีมีลักษณะเป็นแบบราชการ ภาวะผู้นำของจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยมีลักษณะผู้นำแบบใช้การเห็นพ้องต้องกัน ส่วนภาวะผู้นำของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี มีลักษณะแบบเป็นที่ปรึกษา วัฒนธรรมองค์การของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมี ลักษณะแบบราชการ ส่วนวัฒนธรรมองค์การของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีมี ลักษณะแบบรวมกลุ่ม การเมืองภายในองค์การของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นเรื่องของความ คิดเห็นที่ขัดแย้งกันระหว่างบุคลากรและผู้บริหาร ส่วนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีมี ความขัดแย้งกันในเรื่องการแข่งขันแย่งชิงการดำรงตำแหน่งอธิการบดี

งานวิจัยชิ้นต่อมาเป็นของ ดวงเดือน ภูதியานันท์ ธีรวิมล บุญยโสภณ วิเชียร เกตุสิงห์ และไพโรจน์ สติรยากร (2554) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย” ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยและจัดทำคู่มือ การบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและ บุคลากรวิจัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ 78 แห่ง โดยมีกระบวนการทำวิจัย 5 ขั้นตอน คือ ศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ศึกษาสภาพการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย

พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ประเมินรูปแบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย สรุปและรายงานผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง แนวคิด รูปแบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ส่วนที่สอง องค์ประกอบของรูปแบบ ซึ่งผลการศึกษาได้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านที่หนึ่ง ด้านการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ด้านที่สอง การวางแผน ด้านที่สาม การจัดองค์การ ด้านที่สี่ การอำนวยความสะดวก ด้านที่ห้า การควบคุม และด้านที่หก ระบบสารสนเทศ การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมาก สามารถนำไปใช้ในการบริหารสำนัก สถาบันวิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยชิ้นต่อมาเป็นของวรรณดี นาคสุขปาน (2557) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาร่วมมือของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับสภาพปัญหาความร่วมมือด้านการศึกษาร่วมมือของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทยในการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาร่วมมือของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน ผลการศึกษาในด้านสภาพปัจจุบันของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทยในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนพบว่า ด้านนโยบาย พบว่าโรงเรียนให้คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้เข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ด้านหลักสูตร พบว่ามีการกำหนดค่านิยมและมรดกร่วมทางวัฒนธรรมอาเซียน ด้านครูผู้สอน พบว่าพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสื่ออุปกรณ์ทางการศึกษา พบว่าจัดหาสื่อและพัฒนาสื่อเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ด้านรูปแบบการเรียนการสอน พบว่ามีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านผู้บริหาร พบว่ามีวิสัยทัศน์ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ด้านบรรยากาศของสถานศึกษา พบว่ามีการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้อาเซียนศึกษา ส่วนประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นพบว่ายังมีการประสานงานด้านนโยบายน้อย หลักสูตรการเรียนการสอนไม่กระจายตัว ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะการใช้สื่อ สารภาษาอังกฤษ และขาดทักษะการใช้สื่อเพื่อการศึกษาไร้พรมแดน นอกจากนี้ ยังมีการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนในกลุ่มประชาคมอาเซียนน้อย ปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอ

บทสังเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง “พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์” สามารถนำมาสังเคราะห์ได้ โดยการจัดกลุ่มประเด็นที่ศึกษาในลักษณะเดียวกัน แบ่งออกได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการออกนอกระบบ

ราชการ กลุ่มที่สอง เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิจัยของสถาบันการศึกษา จะเห็นว่าในกลุ่มแรกนั้นเป็นการศึกษาของ ศิริรัตน์ ขาดสะอาด ซึ่งศึกษาการยอมรับในเรื่องการปฏิรูประบบราชการที่เปลี่ยนจากระบบราชการเป็นการออกนอกกระบวน หรือที่เรียกว่า การแปลงสภาพจากมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งข้าราชการแพทยศาสตร์ พนักงานของโรงพยาบาลศิริราช มีความรู้ ความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงระดับปานกลาง และยอมรับในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สอดรับกับผลการวิจัยของ วารินทร์ สุภาภรณ์ (2544) ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของอาจารย์สถาบันราชภัฏรำไพพรรณีต่อการเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ (นอกระบบราชการ)” ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 176 คน ผลการศึกษาพบว่า อาจารย์สถาบันราชภัฏรำไพพรรณีมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ หรือเรียกว่า “นอกระบบราชการ” ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยรู้ว่าเมื่อออกจากระบบราชการแล้วจะทำให้อาจารย์มีเงินเดือนสูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ “สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ” ที่ศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพและการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ” ผลการศึกษาสรุปว่า การที่มหาวิทยาลัยของรัฐเปลี่ยนสภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้นมีข้อดี คือ มหาวิทยาลัยจะมีอิสระในการบริหารจัดการองค์กรมากขึ้น มีสิทธิตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กรของตนเองได้ ซึ่งการมีอิสระในการบริหารจัดการจะเชื่อมโยงกับการมีเสรีภาพทางวิชาการ การมีความเป็นเลิศทางวิชาการ การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้ทรัพยากร ซึ่งจะทำให้มหาวิทยาลัยทำหน้าที่ของตนเองในฐานะมหาวิทยาลัยได้อย่างเต็มที่

ส่วนกลุ่มที่สอง เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิจัยของสถาบันการศึกษา งานชิ้นแรกเป็นของ ดวงเดือน ภูதியานันท์ ธีรวิมล บุนยโสภณ วิเชียร เกตุสิงห์ และ ไพโรจน์ สติรยากร (2554) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย” ผลการวิจัยแบ่งนำเสนอตามตัวแปรคือ ด้านการบริหารงานวิจัย ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการควบคุม และด้านระบบสารสนเทศ ส่วนงานของ วรณดี นาคสุขปาน ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน” แบ่งตัวแปรออกเป็น ด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอน ด้านสื่ออุปกรณ์ทางการศึกษา ด้านรูปแบบการเรียนการสอน ด้านผู้บริหาร ด้านบรรยากาศของสถานศึกษา

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Document Research) จากสื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media) ทุกประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติมหาวิทยาลัยบูรพา และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ใช้วิธีการศึกษา 2 วิธี ได้แก่ วิธีการแรก การวิจัยเอกสาร วิธีการที่สอง การสัมภาษณ์เชิงลึก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การวิจัยเอกสาร (Document Research)

ประชากรในงานวิจัยชิ้นนี้คือ สื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภท ผู้วิจัยศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์อันประกอบด้วย จดหมายเหตุ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ นิตยสาร จุลสาร แผ่นพับ ใบปลิว โดยศึกษาจากเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ทั้งหมดที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ทางการศึกษาดังแต่ก่อนการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน การใช้ชื่อว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” จากนั้นได้เปลี่ยนสถานะเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” และพัฒนาสู่ “มหาวิทยาลัยบูรพา” ประกอบด้วย ประเด็นย่อย ดังต่อไปนี้

- **บริบททางสังคมก่อนเกิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน** ประกอบด้วย ประเด็นย่อย ดังนี้

- การรุกรานจากต่างประเทศ วัดจาก การที่สื่อสิ่งพิมพ์นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการรุกรานจากประเทศกลุ่มตะวันตก และการรุกรานจากประเทศแถบเอเชีย

- การขาดแคลนสถาบันการศึกษา วัดจาก การที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “ความจำเป็นที่ต้องสร้างครู”

- การริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “บุคคลสำคัญที่ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู” และประเด็น “พัฒนาการของโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง”

- สภาพปัญหาหลังการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “การขาดแคลนครู” ประเด็น “การขาดแคลนตำราเรียน” และประเด็น “การบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพน้อย”

● **การก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน** ประกอบด้วย ประเด็นย่อย ดังนี้

○ การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานข่าวสารในประเด็น “ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี กับการเสนอจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร” และประเด็น ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี กับการชี้แจงต่อ คณะรัฐมนตรี”

○ การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานข่าวสารในประเด็น “กำเนิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประเด็น “ความจำเป็นที่ต้องสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประเด็น “พล.อ.มังกร พรหมโยธี ผู้ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประเด็น “ดร.ธำรง บัวศรี กับการบุกเบิกวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประเด็น “ดร.วิลลิส พี พอร์เตอร์ กับการวางรากฐานการผลิตครูให้ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประเด็น “ประเพณีของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” และประเด็น “สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น”

○ พัฒนาการของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานข่าวสารในประเด็น “ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประเด็น “การยุบรวมโรงเรียน พิบูลบำเพ็ญ เข้ากับ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” และประเด็น “การยุบรวมวิทยาลัยบางแสน เข้ากับ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน”

● **การก่อตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน (มศว บางแสน)** ประกอบด้วย ประเด็นย่อย ดังนี้

○ แนวคิดการยกฐานะจาก วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน สู่มศว บางแสน” วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “ปัจจัยที่ต้องเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัย” ประเด็น “ปรากฏการณ์หลังจากการยกฐานะสู่มศว บางแสน” ประเด็น “พัฒนาการของ “มศว บางแสน” ประเด็น “พัฒนาการทางวิชาการ” และประเด็น “พัฒนาการของหน่วยงาน มศว บางแสน”

● **การจัดตั้ง “มหาวิทยาลัยบูรพา”** ประกอบด้วย ประเด็นย่อย ดังนี้

○ พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษแรก (พ.ศ.2533-2543) วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “แนวคิดการแยกตัวออกเป็นเอกเทศ” ประเด็น “ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยบูรพา” ประเด็น “พัฒนาการทางวิชาการ” ประเด็น “การสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ” และประเด็น “คำสดุดีของอดีตผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง”

○ ช่วงที่สอง พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2544 - 2554) วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “พัฒนาการทางวิชาการ” ประเด็น “การจัดการด้านความสะดวก” และประเด็น “การพัฒนาสิ่งแวดล้อม”

○ ช่วงที่สาม พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สาม (พ.ศ.2555 - 2562) วัดจากการที่สื่อสิ่งพิมพ์รายงานข่าวสารในประเด็น “การเข้าสู่การเป็นมหาวิทยาลัย EEC” ประเด็น “พัฒนาการทางวิชาการ” และประเด็น “การพัฒนาสิ่งแวดล้อม”

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประวัติและพัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่มีประสบการณ์ มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และพัฒนาการของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.2498 และผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ในแต่ละยุคสมัย ผู้วิจัยได้เลือกบุคคลที่จะให้สัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 2 ท่าน ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เป็นบุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ซึ่งใช้ชื่อว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” (พ.ศ.2498) ได้แก่

- รองศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร สงวนพวก
- อาจารย์ประมวณ สงวนพวก

กลุ่มที่ 2 เป็นบุคลากรที่เคยเป็นนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งต่อมาได้บรรจุเข้าเป็นอาจารย์ประจำ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ซึ่งต่อมาสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้ยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” และต่อมาได้ยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยบูรพา” ได้แก่

- รองศาสตราจารย์ ดร.ประเทิน มหาพันธ์ (นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รุ่น 1)

- รองศาสตราจารย์ ภาวดี มหาพันธ์ (นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รุ่น 4)

กลุ่มที่ 3 เป็นบุคลากรที่เคยเป็นนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งต่อมาได้บรรจุเป็นอาจารย์สถาบันการศึกษาแห่งนี้ ตั้งแต่ยังคงเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน และยก

ฐานะเป็น มศว บางแสน จากนั้นได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นบุคคลที่ก้าวขึ้นสู่การดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา ได้แก่

- รองศาสตราจารย์ไชวี่ มณีวงษ์ (นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รุ่น 1)
- อาจารย์วิรัช คารวะพิทยากุล (นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รุ่น 10)

กลุ่มที่ 4 ประชาชนในชุมชนบางแสนที่รู้เรื่องราว ความเป็นมาในอดีตของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ได้แก่

- อาจารย์ ดร.พลธาวิณ วัชรพรธำรงค์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวอนนภาศัพท์
- นายแล่ม รอร้ง ชาวบ้านชุมชนหาดวอนนภา ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี (อายุ 85 ปี)

รวมทั้งสิ้น จะต้องสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 8 ท่าน

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยจะต้องระมัดระวังในเรื่องของความแม่นยำและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการวิจัย (Truthworthiness) ซึ่งอาจมีความลำเอียงได้เพราะใช้ตัวผู้วิจัยเองเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของข้อมูลและความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ความเที่ยงตรง (Validity)

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ประกอบด้วย การนำเอาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบกับเนื้อหาทฤษฎีและตรวจสอบจากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างในลักษณะเปรียบเทียบ จากนั้นได้นำไปปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัยให้ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ได้คำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา จากนั้นจึงปรับแก้ไขตามคำชี้แนะของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว

ความน่าเชื่อถือ (Reliability)

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อดูว่าข้อมูลที่ได้รับมานั้นถูกต้องตรงกันหรือไม่ อย่างไร และตรวจสอบข้อมูลจากวรรณกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การตรวจสอบผลการศึกษางานวิจัย วิทยานิพนธ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องแม่นยำ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะนำเอาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกมาลดทอนข้อมูล (Reduction) เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพมีปริมาณมาก หลากหลาย หลังจากการลดทอนข้อมูล แล้วผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลที่ได้มาจำแนกแยกแยะจัดหมวดหมู่ให้ข้อมูลประเภทเดียวกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน (Category) จากนั้นจึงรวบรวมนำเสนอเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาและนำเสนอผลการศึกษารายละเอียดตัวแปรที่กำหนดไว้ในงานวิจัย

การนำเสนอข้อมูลงานวิจัย

การนำเสนอผลการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักคือ นำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ เรียงลำดับเนื้อหา 9 บท พร้อมภาคผนวก ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 ผลงานวิจัยและงานเขียนอื่นที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

ภายหลังการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลแล้วผู้วิจัยจัดลำดับความคิดและเรียบเรียงเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษารูปแบบ ดังนี้

บทที่ 4 นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) ผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเอกสารในประเด็น “บริบททางสังคมก่อนที่จะเกิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา”

บทที่ 5 นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) ผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเอกสารในประเด็น “การก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน”

บทที่ 6 นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) ผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเอกสารในประเด็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” (มศว บางแสน)

บทที่ 7 นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) ผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเอกสารในประเด็น การจัดตั้ง “มหาวิทยาลัยบูรพา”

บทที่ 8 นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) ผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

บทที่ 9 การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ตั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากการวิจัย

บทที่ 4

บริบททางสังคมก่อนที่จะเกิด “วิทยาลัยวิชาการศึกษา”

ก่อนกล่าวถึงการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์และพัฒนาการของการศึกษาในประเทศไทยหลายประการ ส่งผลต่อการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูหลายแห่ง โรงเรียนฝึกหัดครูบางแห่งได้พัฒนาขึ้นเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา (โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ประสานมิตร ได้ปรับฐานะเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร) การนำเสนอผลการวิจัยในบทนี้ ผู้วิจัยกล่าวถึงบริบททางสังคมในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 ซึ่งขณะนั้นยังไม่มี การจัดตั้ง “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” โดยวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารประวัติศาสตร์เพื่อให้เข้าใจถึงบริบททางสังคมในช่วงก่อนที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม (นายกรัฐมนตรี) และ พล.อ.มังกร พรหมโยธี (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) มีแนวคิดสร้างสถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนในระดับให้ปริญญาในส่วนภูมิภาค ผู้วิจัยเรียงลำดับการนำเสนอ แบ่งออกเป็น 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นแรก การรุกรานจากต่างประเทศ ประเด็นที่สอง การขาดแคลนสถาบันการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การรุกรานจากต่างประเทศ

จากการศึกษาบริบททางสังคมในอดีตนั้นประเทศไทยประสบปัญหาการรุกรานจากต่างประเทศ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอในประเด็นนี้ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การรุกรานจากประเทศกลุ่มตะวันตก ประเด็นที่สอง การรุกรานจากประเทศแถบเอเชีย ดังต่อไปนี้

4.1.1 การรุกรานจากประเทศกลุ่มตะวันตก

จากการศึกษาในประเด็น การรุกรานจากประเทศกลุ่มตะวันตก ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับประเทศกลุ่มตะวันตกที่ขยายอำนาจมายังประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีผลกระทบต่อประเทศไทยในเวลานั้น แบ่งออกเป็น การถูกรุกรานจากประเทศฝรั่งเศส และการถูกรุกรานจากประเทศอังกฤษ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

● การถูกรุกรานจากประเทศฝรั่งเศส

สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลฝรั่งเศสในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 ที่เรียกกันทั่วไปว่า วิกฤตการณ์ ร.ศ.112 หรือเรียกว่า “สงครามฝรั่งเศสกับสยาม” นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองร่วมกับนักศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเดินขบวนเรียกร้องให้รัฐบาลไทยเอาพื้นที่ เสียมราฐ พระตะบอง จำปาศักดิ์ ฯลฯ คืนสู่ประเทศไทย ขณะนั้นผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม และดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดอีกตำแหน่งหนึ่ง จอมพล ป ได้ส่งทหารข้ามแดนไปยึดพื้นที่ดัง

กล่าวคือ บริบทสังคม การเมืองไทยในขณะนั้นอยู่ในช่วงการปลุกกระดมความรักชาติ มีการแต่งเพลง ปลุกใจให้ประชาชนเกิดความฮึกเหิมต่อต้านนโยบายของฝรั่งเศสที่เข้ามามีอิทธิพลเหนือประเทศใน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

รัฐบาลของประเทศฝรั่งเศสส่งกองกำลังเข้ามายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รัฐบาลไทยในยุคของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ดำเนินนโยบายต่อต้านฝรั่งเศสที่เข้ามาล่าอาณานิคม มีการปะทะกันตามพรมแดนริมแม่น้ำโขง เป็นการทำสงครามกับรัฐบาลฝรั่งเศสทั้งทางบก อากาศ และทางน้ำ ขณะนั้นฝรั่งเศสได้ทำสงครามกับเยอรมันด้วย จากการสู้รบกัน กองทัพฝรั่งเศส พ่ายแพ้สงครามต่อเยอรมัน ผู้นำไทยเห็นว่าเป็นโอกาสเหมาะที่จะทวงดินแดนที่เสียไปในสมัยรัชกาลที่ 5 กลับคืนมา รัฐบาลไทยได้ยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลฝรั่งเศสให้ถือเอาร่องแม่น้ำโขงเป็นแนวกันแบ่งประเทศ แต่ทว่ารัฐบาลฝรั่งเศสขณะนั้นไม่เห็นด้วย โดยส่งเครื่องบินทิ้งระเบิดที่จังหวัดนครพนม ทำให้มีชาวบ้านได้รับบาดเจ็บ กองทัพไทยจึงตอบโต้ด้วยการส่งกองทัพบกและกองทัพอากาศบุกเข้าไปในอินโดจีน ส่งเครื่องบินทิ้งระเบิดที่พักของทหารฝรั่งเศส ในขณะที่กองทัพเรือได้ส่งทหารเรือไปสกัดกั้นกองทัพเรือของฝรั่งเศสที่ล่องลำเข้ามาบริเวณน่านน้ำไทย มีการปะทะกันบริเวณเกาะช้าง เรียกว่า “ยุทธนาวีเกาะช้าง”

● การถูกรุกรานจากประเทศอังกฤษ

รัฐบาลของประเทศอังกฤษถือว่าประเทศไทยเป็นพันธมิตรกับประเทศญี่ปุ่น และได้ประกาศสงครามต่อประเทศอังกฤษ การเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับรัฐบาลญี่ปุ่นได้สร้างความเสียหายต่อประเทศอังกฤษ ประกอบกับรัฐบาลประเทศอังกฤษต้องการรื้อฟื้นระบบอาณานิคมของตนขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้ปลดนายปรีดี พนมยงค์ ที่มีแนวคิดคัดค้านการเป็นพันธมิตรกับรัฐบาลญี่ปุ่น โดยปลดจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และย้ายไปให้เป็นหนึ่งในคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นายปรีดี ได้ก่อตั้งกลุ่ม “เสรีไทย” ขึ้นเพื่อต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นและต่อต้านการดำเนินการของรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ประกอบกับหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ได้ก่อตั้งกลุ่มเสรีไทยขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา หม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ ได้ก่อตั้งกลุ่มเสรีไทยขึ้นในประเทศอังกฤษ โดยหานักเรียนไทยในต่างแดนเข้าร่วมกลุ่มจำนวนมาก ต่อมานายปรีดี พนมยงค์ ได้เสนอชื่อ นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี และได้รับการสนับสนุนจากที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ทำให้นายควง ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย จากนั้นนายควงได้ปลดจอมพล ป. พิบูลสงคราม ออกจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ประกอบกับจอมพล ป. ได้ประกาศลาออกจากการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีก่อนหน้านี้แล้ว รัฐบาลประเทศอังกฤษได้กดดันให้รัฐบาลไทยชุดใช้

ค่าเสียหายสำหรับการสูญเสียทรัพย์สินของอังกฤษทั้งหมด และต้องการให้ได้สิทธิพิเศษในการตั้ง
ฐานทัพในประเทศไทยอย่างไม่มีกำหนด และได้ข่าวฟรีจากรัฐบาลไทยจำนวน 1.5 ล้านตัน

4.1.2 การรุกรานจากประเทศแถบเอเชีย

จากการศึกษาในประเด็นการรุกรานของประเทศแถบเอเชียที่ส่งผลกระทบต่อรัฐบาล
สยามในอดีต เป็นผลทำให้รัฐบาลตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องทำให้คนไทยมีความรู้มากขึ้น
ผลการศึกษาประกอบด้วย การรุกรานของกองทัพประเทศญี่ปุ่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

● การรุกรานของกองทัพประเทศญี่ปุ่น

รัฐบาลในช่วงเวลานั้นได้รับแจ้งว่ากองทัพของประเทศญี่ปุ่นจะบุกเข้าประเทศ
ไทยทางด้านอรัญประเทศเพื่อมุ่งไปโจมตีพม่า และจะส่งกำลังจำนวนหนึ่งมาสำรวจไว้ที่กรุงเทพฯ
ประกอบกับรัฐบาลประเทศอังกฤษแจ้งข่าวสารให้กับรัฐบาลไทย โดยนายกรัฐมนตรี วินสตัน เชอร์ชิล
(Winston Leonard Spencer Churchill) ได้ส่งสารถึงนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย จอมพล ป.
พิบูล สงคราม โดยระบุว่ากองทัพของประเทศญี่ปุ่นจะเข้าประเทศไทยในเร็ววัน ให้กองทัพไทย
ป้องกันตนเองเพื่อปกป้องอธิปไตยของประเทศเอาไว้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อประเทศไทย
และประเทศอังกฤษ

บริบททางสังคมไทยช่วงเวลานั้นเป็นการแจ้งข่าวสารไปยังประชาชนให้รักใน
ความเป็นไทย มีการแต่งเพลงและเปิดเพลงปลุกใจหลายเพลงผ่านทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่ง
ประเทศไทย รัฐบาลญี่ปุ่นแจ้งรัฐบาลไทยว่าไม่ได้ต้องการยึดครองประเทศไทย แต่จะใช้เป็นที่ตั้ง
และเป็นทางผ่านไปสู้รบกับพม่า อย่างไรก็ตาม ได้มีการต่อสู้กันระหว่างกองทัพไทยและกองทัพญี่ปุ่น
รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้รับการแจ้งจากรัฐบาลเยอรมันว่าประเทศไทยควรให้ความร่วมมือ
กับประเทศญี่ปุ่น ต่อมารัฐบาลไทยได้ประกาศยุติการต่อสู้ และมีการทำพิธีลงนามร่วมมือเป็น
พันธมิตรกับประเทศญี่ปุ่นที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม กองทัพญี่ปุ่นมีความมุ่งมั่นที่
จะชนะศึกครั้งนี้ เพราะต้องการใช้ประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสถานที่ในการกระจาย
สินค้าของญี่ปุ่น

ต่อมาวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 เวลาประมาณ 02.00 น. กองทัพญี่ปุ่นยกพล
ขึ้นบกบริเวณชายหาดจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลา
จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดสมุทรปราการ เป็นการบุกเข้าโจมตีประเทศไทยในช่วงเวลาใกล้เคียง
กับการบุกเข้าโจมตีประเทศไทยทางด้านอรัญประเทศ ในส่วนของภาคใต้นั้นมีการปะทะกันรุนแรง
กว่าบริเวณจังหวัดสมุทรปราการ

รัฐบาลญี่ปุ่นได้สร้างทางรถไฟจากประเทศไทยเชื่อมไปยังประเทศพม่า เพื่อใช้ใน
การลำเลียงอาวุธและลำเลียงกำลังพลไปรบกับพม่า โดยเริ่มดำเนินโครงการในเดือนมิถุนายน

พ.ศ.2485 โดยใช้แรงงานจากเชลยศึกฝ่ายสัมพันธมิตรในการก่อสร้าง ในวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2485 รัฐบาลไทยได้ลงนามข้อตกลงระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในการสร้างทางรถไฟสายพม่า โดยแยกจากทางรถไฟสายใต้ของไทยที่สถานีหนองปลาตุก ผ่านจังหวัดกาญจนบุรี รัฐบาลญี่ปุ่นขอยืมเงินจากรัฐบาลไทยจำนวน 4 ล้านบาทในการก่อสร้าง และต่อมาเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2486 ได้มีข้อบังคับออกตามกฎอัยการศึกให้อำนาจความสะดวกในการก่อสร้างทางรถไฟ วันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2484 เวลา 20.45 น. รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ประกาศกฎอัยการศึกทั่วประเทศไทย ใช้มาจนถึงวันที่ 24 มกราคม พ.ศ.2484 เวลา 06.00 น. โดยมีหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช เป็นผู้รับสนองพระบรมราช

4.2 การขาดแคลนสถาบันการศึกษา

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น การขาดแคลนสถาบันการศึกษาในอดีตนั้น ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การขาดแคลนโรงเรียน และประเด็น การอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ ดังต่อไปนี้

4.2.1 ขาดแคลนโรงเรียน

จากการศึกษาในประเด็น “การขาดแคลนโรงเรียน” ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต เมื่อชนชั้นขุนนางได้เห็นว่าการต่างประเทศสามารถอ่านหนังสือได้ เขียนหนังสือได้ มีวิทยาการที่ก้าวหน้า ในขณะที่คนไทยยังอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ ด้วยเหตุนี้พระมหากษัตริย์ของไทย คือ สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่คนไทยจะต้องรู้หนังสือ โดยส่งเสริมให้ตื่นตัวในเรื่องการศึกษาให้เริ่มจากชนชั้นนำที่จะต้องศึกษาวิทยาการและศึกษาภาษาอังกฤษจากประเทศตะวันตกมากขึ้น เพราะเป็นด้านแรกที่จะทำความเข้าใจวิทยาการสมัยใหม่ ด้วยเหตุนี้ ทรงรับสั่งให้มีการสร้างโรงเรียนขึ้น โดยให้ชาวตะวันตกเป็นผู้ถ่ายทอดการศึกษาให้กับบุตรหลานของขุนนางในพระบรมมหาราชวัง และให้มิชชันนารีได้เปิดโรงเรียนสอนลูกหลานประชาชนได้ ประกอบกับพระองค์ทรงมีพระสหายซึ่งเป็นมิชชันนารีสายโปรเตสแตนต์ที่สามารถพูดคุยกันได้ ทำให้พระองค์สนใจที่พระสหายเสนอว่า จะสร้างชั้นเรียนขนาดใหญ่ให้หนุ่มไทยได้ศึกษาวิชาความรู้ เมื่อพระองค์เปิดโอกาสให้มิชชันนารีสามารถเปิดโรงเรียนสอนศาสนาได้ จึงเกิดโรงเรียนที่รับเอาศาสนาคริสต์จำนวนมากขึ้น

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส โอรสองค์ที่ 47 แห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านเคยกล่าวไว้ ดังนี้

“เริ่มต้นที่ล้นเกล้าฯ จะทรงทำนุบำรุงพวกเราให้ได้รับความรู้ ทรงตั้งโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษขึ้นที่ตึกแถวริมประตูพินามันชัยศรี ด้านขวามือหันหน้าออก มีนายพรานชิล ยอร์ช แพตเตอร์สัน เป็นครูสอน อยู่ในความดูแลของเจ้าพระยาภาสกร

วงศ์ เข้าสอนเจ้านายกับพวกเรา และหม่อมเจ้าบ้าง บ่ายสอนข้าราชการที่เป็นทหารมหาดเล็ก เราเข้าเรียนมาตั้งแต่เปิดโรงเรียน ครั้งนั้นเรามีอายุราว 12 ปี ครูพูดไทยไม่ได้ สอนอย่างฝรั่งเจี๊ยะ หนังสือเรียนใช้แบบฝรั่ง ที่สุดจนแผนที่ใช้แผนที่ยุโรปสำหรับสอน เรารู้จักแผนที่ของเมืองฝรั่งก่อนเมืองไทยเราเอง คิดเลขก็ใช้มาตราอังกฤษ เราคุ้นสั้ยฝรั่งจากหนังสือเรียน”

นอกจากการให้มิชชันนารีสอนภาษาอังกฤษให้แก่ขุนนางชั้นผู้ใหญ่แล้ว ยังจัดให้สอนภาษาอังกฤษแก่ราชวงศ์ระดับอื่นและสตรีในวังหลวงอีกด้วย ดังข้อความ

“อีกทั้งยังทรงโปรดให้กลุ่มมิชชันนารีส่งสตรีคณะมิชชันนารีไปสอนภาษาอังกฤษแก่พระราชธิดาและพวกสตรีในวังหลวง สตรีมิชชันนารีที่ทำหน้าที่สอนพวกสตรีในวังหลวง คือ นางแดน บรัดเลย์ นางเอส แมททูน และนางจอร์น เทเลอร์โจน โดยเป็นผู้ไปสอนภาษาอังกฤษในพระราชสำนักเป็นเวลา 3 ปี”

4.2.2 การอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้

จากการศึกษาในประเด็น “การอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้” ซึ่งความไม่รู้หนังสือนี้เป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนาประเทศ ผลการศึกษาพบว่า ชาวตะวันตกนิยมเดินทางเข้ามาในประเทศไทยกันมากในช่วงอดีต เหตุผลหนึ่งคือ การเดินทางเข้ามาเผยแพร่ศาสนา และการเดินทางเข้ามาเพื่อการค้า ในขณะที่สังคมไทยในช่วงเวลานั้นเป็นสังคมที่คนจำนวนมากไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่สามารถอ่านหนังสือออก เขียนหนังสือไม่ได้ ความที่คนไทยไม่รู้หนังสือนั้นได้ทำให้ไม่สามารถสื่อสารกับชาวต่างประเทศได้ ประกอบกับชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามานั้นเข้ามามีอิทธิพลต่อผู้นำสยามในช่วงเวลานั้น จึงทำให้ชนชั้นนำของสยามเกิดความตระหนักถึงการทำให้คนไทยมีความรู้ อย่างน้อยก็สามารถอ่านหนังสือออก เขียนหนังสือได้ หรือพอพูดคุยกับชาวต่างประเทศได้

ชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาเผยแพร่ความรู้ให้กับชนชั้นนำสยามในช่วงเวลานั้น มีหลายคน หนึ่งในนั้นมีชื่อว่า นายแพทย์บรัดเลย์ (Dan Beach Bradley) ซึ่งเป็นแพทย์ชาวอเมริกันที่เดินทางเข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในสมัยรัชกาลที่ 3 นายแพทย์ท่านนี้ได้อาศัยอยู่ในประเทศสยามยาวนาน ซึ่งการอาศัยอยู่ในสยามนั้น นายแพทย์บรัดเลย์ได้แสดงให้เห็นชนชั้นนำในอดีตได้เห็นถึงวิธีการรักษาโรคภัยไข้เจ็บที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทั้งการแสดงการผ่าตัดคนไข้ และการรักษาคนไข้ด้วยวิธีวิทยาที่แปลกใหม่ในช่วงนั้น ในยุคสมัยนั้นถือว่าเป็นความทันสมัยที่จำเป็นต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ก้าวหน้า

การอาศัยอยู่ในสยาม นายแพทย์บรัดเลย์ได้นำเอาวัฒนธรรมอเมริกันเข้ามาใช้ในสังคมสยาม หนึ่งในนั้นคือ การจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ซึ่งขณะนั้นสังคมไทยยังเต็มไปด้วยบุคคลที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ ข้อจำกัดนี้ได้ทำให้กษัตริย์และขุนนางในช่วงนั้นยังตระหนักถึง

ความสำคัญของการสื่อสารกับชาวต่างประเทศมากขึ้น ครั้นเมื่อนายแพทย์บริดเลย์จัดบันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นไว้มาก และได้เขียนแสดงความคิดเห็นของตนเองเอาไว้อย่างต่อเนื่อง เวลาต่อมา ท่านได้นำเอาการจดบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาตีพิมพ์เป็นหนังสือพิมพ์ ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า “The Bangkok Recorder” ถือเป็นหนังสือพิมพ์เล่มแรก หมอบริดเลย์ได้กราบทูลขอพระบรมราชานุญาตกับรัชกาลที่ 3 เมื่อผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดท่านให้การสนับสนุน จึงได้ออกหนังสือพิมพ์ขึ้น จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ชนชั้นนำไทยในยุคนั้นเห็นความสำคัญของการศึกษา ในขณะที่คนไทยอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ จึงมองเห็นว่าหากปล่อยให้สภาพความไม่รู้เช่นนี้เกิดขึ้นต่อไป จะทำให้คนไทยสู้ไม่เท่าทันคนต่างชาติ นอกจากนายแพทย์บริดเลย์แล้ว ยังมีมิชชันนารีอีกจำนวนมากที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งต่อมามีมิชชันนารีเหล่านี้ได้เปิดโรงเรียนสอนศาสนาขึ้น นับเป็นปฐมบทของการสร้างระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการ สถานศึกษาแห่งแรกที่มีมิชชันนารีร่วมกันก่อตั้งขึ้น คือ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน

4.3 การจัดการศึกษาในอดีต

จากการศึกษาในประเด็น “การจัดการศึกษาในอดีต” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การจัดการศึกษาสมัยโบราณ ประเด็นที่สอง การจัดการศึกษาสมัยสุโขทัย ประเด็นที่สาม การจัดการศึกษาสมัยอยุธยา ประเด็นที่สี่ การจัดการศึกษาสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประเด็นที่ห้า การจัดการศึกษาสมัยรัตนโกสินทร์ตอนปลาย ดังต่อไปนี้

4.3.1 การจัดการศึกษาสมัยโบราณ

จากการศึกษาในประเด็น การจัดการศึกษาสมัยโบราณ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การเรียนในสำนักพระราชวัง ประเด็นที่สอง การเรียนในสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ดังต่อไปนี้

- **การเรียนในสำนักพระราชวัง**

จากการศึกษาในประเด็น การเรียนในสำนักพระราชวัง ซึ่งเป็นเป็นสถานที่ซึ่งรวมเอานักปราชญ์ในหลากหลายสาขาวิชามาเป็นขุนนางรับใช้เบื้องพระยุคลบาท ทั้งงานด้านศิลปหัตถกรรม พระราชวังเป็นสถานที่ซึ่งถูกรวมเอาผู้รู้ หรือที่เรียกว่า “ปราชญ์” มาทำหน้าที่เป็น “ขุนนาง” รับใช้เบื้องพระยุคลบาท โดยเฉพาะงานทางด้านการศึกษา การสอนศิลปหัตถกรรมเพื่อสร้างพระราชวังให้สวยงามตระการตา และก่อสร้างสถานที่เพื่อประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ

- **การเรียนรู้ในสถานประกอบการทางศาสนา**

จากการศึกษาการจัดการศึกษาศาสน์โบราณเกี่ยวกับการจัดการเรียนในสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การเรียนที่วัด ประเด็นที่สอง การเรียนที่บ้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- **การเรียนรู้ที่วัด**

ในยุคสมัยก่อนคนไทยใช้ “วัด” เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา โดยมี “พระสงฆ์” ทำหน้าที่อบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมะ หรือ คำสอนของพระพุทธเจ้าให้แก่ประชาชนยึดเป็นแกนในการดำเนินชีวิต ในยุคสมัยนี้จะพระสงฆ์จะสอนเฉพาะผู้ชาย โดยจะต้องบวชเรียน จึงเกิดประเพณีให้ผู้ชายบวชเรียนก่อนแต่งงาน เพราะจะได้ใช้ความรู้ที่ได้จากการบวชเรียนในการครองเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนที่วัดในสมัยโบราณนั้นมีการเรียนการสอนหลากหลายวิชา ทั้งวิชาความรู้ทางคณิตศาสตร์ สอนเพื่อให้ผู้เรียนอ่านหนังสือออก คิดคำนวณเลขเป็น อีกทั้งยังสอนทางด้านการก่อสร้าง หัตถกรรม ศิลปกรรม ประติมากรรม และสอนทางด้านการแพทย์แผนโบราณ

เมื่อผู้ชายบวชเรียนเป็นพระ ได้รับการสอนทั้งศีลธรรม ความประพฤติให้รู้ผิดรู้ชั่ว และเรียนหลักธรรมของศาสนาพุทธแล้ว ยังให้ชาวบ้านที่ได้รับการอบรม สั่งสอน การถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้อาวุโสในบ้านมาแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้กันที่วัดด้วย

- **การเรียนรู้ที่บ้าน**

การศึกษาในสมัยโบราณเป็นการสอนการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ที่มีมาแต่เดิม โดยให้ชาวสยามชวนหาความรู้จากผู้รู้ในชุมชนต่าง ๆ โดยให้พ่อบ้าน แม่บ้าน เป็นผู้อบรม ชัดเกล้าจิตใจให้กับลูกหลาน

4.3.2 การจัดการศึกษาศาสน์สุโขทัย

จากการศึกษาในประเด็น การจัดการศึกษาศาสน์สุโขทัย ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การจัดการศึกษาศาสน์พ่อขุนรามคำแหง ประเด็นที่สอง การจัดการศึกษาศาสน์พระมหาธรรมราชาที่ 1 ดังต่อไปนี้

- **พ่อขุนรามคำแหงมหาราช**

พ่อขุนรามคำแหง หรือ พญาร่วง เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 3 ในราชวงศ์พระร่วงแห่งราชอาณาจักรสุโขทัย ทรงเป็นกษัตริย์องค์แรกของไทยที่ได้รับการยกย่องเป็น “มหาราช” ทรงรวบรวมอาณาจักรไทยจนเป็นปึกแผ่นกว้างขวาง ทั้งยังทรงให้มีการประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นเป็นครั้งแรก โดยดัดแปลงมาจากตัวหนังสือขอมและมอญ และปรับปรุงให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของสังคมสยาม มีการสร้างศิลาจารึกและบันทึกข้อความสำคัญไว้ เช่น ข้อความเกี่ยวกับประวัติ ความ

เป็นมาของเหตุการณ์ในสมัยกรุงสุโขทัย ซึ่งการคิดค้นอักษรไทยนี้ได้กลายเป็นรากฐานของการศึกษาทางด้านอักษรศาสตร์ในเวลาต่อมา

● พระมหาธรรมราชาที่ 1

พระมหาธรรมราชาที่ 1 มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “พระเจ้าลิไท” พระองค์ได้ให้ความสำคัญกับการทำนุบำรุงศาสนาพุทธ ทำให้ศาสนาพุทธรุ่งเรืองมากในยุคนี้ เหตุผลหนึ่ง เพราะพระองค์ได้สละราชสมบัติออกบวชเป็นพระภิกษุช่วงเวลาหนึ่ง อันเป็นแบบอย่างของการบวชเรียนในเวลาต่อมา พระมหาธรรมราชาที่ 1 ทรงพระนิพนธ์หนังสือเรื่อง “ไตรภูมิพระร่วง” ซึ่งเป็นหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา มีเนื้อหากล่าวถึงหลักปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เน้นการสอนหลักศีลธรรมให้ประชาชนปฏิบัติตาม เนื้อหากล่าวถึงหลักการดำเนินชีวิตตามคติของศาสนาพุทธ มีการกล่าวถึงการทำความดีที่จะได้ขึ้นสวรรค์ และการทำชั่วซึ่งตายไปแล้วจะต้องตกนรก นับเป็นวรรณคดีร้อยแก้วที่มีชื่อเสียงในยุคนั้น

4.3.3 การจัดการศึกษาสมัยอยุธยา

จากการศึกษาในประเด็น “การจัดการศึกษาสมัยสุโขทัย” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การจัดการศึกษาสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ประเด็นที่สอง การจัดการศึกษาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ดังต่อไปนี้

● การจัดการศึกษาสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง

จากการศึกษาในประเด็นการศึกษาทางราชสำนักในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่เป็นทหาร ประเด็นที่สอง การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่บวชเป็นพระ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่เป็นทหาร

ผู้ชายที่เป็นทหารจะได้รับการศึกษาเกี่ยวกับการต่อสู้เป็นหลัก ได้แก่ การศึกษาทางด้านหมัดมวย การต่อสู้โดยใช้มีดดาบ การต่อสู้โดยใช้กระบอง การต่อสู้ในระยาะประชิดตัว การใช้อาวุธต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการบังคับม้า การบังคับช้าง การสอนตำราพิชัยยุทธ์ ซึ่งเป็นวิชาชั้นสูงของผู้ที่เป็นแม่ทัพนายกอง นอกจากนี้ ยังสอนให้ทหารคำนวณตัวเลขเป็น เรียกได้ว่าเป็นการสอนวิชาคณิตศาสตร์แบบง่าย

○ การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่บวชเป็นพระ

จากการศึกษาในประเด็น “การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่บวชเป็นพระ” หรือที่เรียกว่า “บวรพิต” ในสมัยสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่จะได้เรียนหนังสือในสมัยก่อนจะต้องบวช

เป็นเณร หรือบวชเป็นพระสงฆ์เสียก่อน ซึ่งจะมีการสอนที่วัด โดยพระจะสั่งสอนทั้งวิชาการและอบรมศีลธรรม เป็นการจัดการศึกษาที่เรียกกันว่า “มาติกาศึกษา” หมายความว่า การจัดการศึกษาที่มี “วัด” เป็นศูนย์กลาง มี 8 มาติกา ได้แก่ 1) ตำบลที่เรียน คือ ตำบลของวัด 2) โรงเรียน ในที่นี้คือ สถานที่ของวัด เช่น หอฉัน หอสวดมนต์ ฯลฯ 3) นักเรียน ครู ในยุคสมัยนั้น นักเรียน คือ พระสามเณร และศิษย์วัด ส่วนครู คือ พระ 4) เวลาเรียน คือ ในช่วงที่พระ สามเณร และศิษย์วัดว่าง 5) เครื่องเล่าเรียน คือ กระจาดขนวน ดินสอ ปากกาไม้ไผ่ 6) วิชาที่เรียน คือ คณิตศาสตร์ สอนการคิดเลข และ 7) ข้อบังคับการเรียน คือ ให้มีระเบียบวินัย หากไม่แล้วจะถูกลงโทษ นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่าการบันทึกไว้ว่าหากประชาชนคนใดไม่เคยบวชเรียนเขียนอ่านมาก่อน จะไม่ทรงแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการ

ในยุคสมัยอยุธยานี้ได้มีชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาในประเทศไทย มีการติดต่อกับชาวตะวันตกที่เดินทางมาเผยแพร่ศาสนาและทำการค้าขาย จึงมีการจัดตั้งโรงเรียนสอนศาสนาคริสต์ขึ้น สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงรับสั่งให้พระโหราธิบดีแต่งหนังสือแบบเรียนเล่มแรกของไทย มีชื่อว่า “จินตมณี” พระมหากษัตริย์จะทรงส่งพระราชกุมารและพระบรมวงศานุวงศ์ที่เป็นเพศชายไปศึกษากับนักปราชญ์ และพระสงฆ์ตามพระอารามต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังทรงโปรดให้พระครูหรือพระโหราธิบดีเข้ามาสอนวิชานิติศาสตร์ อักษรศาสตร์ ราชประเพณี และวิชาการปกครอง วิชาการสงครามอีกด้วย

● การจัดการศึกษามัธยมศึกษาพระนารายณ์มหาราช

จากการศึกษาในประเด็นการศึกษาทางราชสำนักในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่เป็นทหาร ประเด็นที่สอง การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่บวชเป็นพระ ประเด็นที่สาม การจัดการศึกษาทางศาสนา ประเด็นที่สี่ การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่เป็นทหาร

ผู้ชายที่เป็นทหารจะได้รับการศึกษาเกี่ยวกับการต่อสู้เป็นหลัก ได้แก่ การศึกษาทางด้านหมัดมวย การต่อสู้โดยใช้มีดดาบ การต่อสู้โดยใช้กระบอง การต่อสู้ในระยะประชิดตัว การใช้อาวุธต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการบังคับม้า การบังคับช้าง ไม่แตกต่างไปจากการเรียนสอนการผู้ชายที่เป็นทหารในยุคสมัยพระเจ้าปราสาททองมากนัก

○ การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่บวชเป็นพระ

จากการศึกษาในประเด็นการศึกษาของผู้ชายที่บวชเป็นพระ หรือที่เรียกว่า “บรรพชิต” ในสมัยพระเจ้าปราสาททอง ผลการศึกษาพบว่าผู้ชายที่บวชเป็นพระจะต้องบวชเรียนและ

ทำการศึกษาวัด โดยพระจะสั่งสอนทั้งวิชาการและอบรมศีลธรรม เป็นการจัดการศึกษาที่เรียกกันว่า “มาติกาศึกษา” หมายความว่า การจัดการศึกษาที่มี “วัด” เป็นศูนย์กลาง มี 8 มาติกา ได้แก่ 1) ตำบลที่เรียน คือ ตำบลของวัด 2) โรงเรียน ในที่นี้คือ สถานที่ของวัด เช่น หอฉัน หอสมุดมนต์ ฯลฯ 3) นักเรียน ครู ในยุคสมัยนั้น นักเรียน คือ พระ สามเณร และศิษย์วัด ส่วนครู คือ พระ 4) เวลาเรียน คือ ในช่วงที่พระ สามเณร และศิษย์วัดว่าง 5) เครื่องเล่าเรียน คือ กระจาดขนวนน ดินสอ ปากกาไม้ไผ่ 6) วิชาที่เรียน คือ คณิตศาสตร์ สอนการคิดเลข และ 7) ข้อบังคับการเรียน คือ ให้มีระเบียบวินัย หากไม่แล้วจะถูกลงโทษ

นอกจากนี้ ยังมีการสอนวรรณคดี สอนภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาฝรั่งเศส ภาษาพม่า ภาษาเขมร ภาษาอมฤ และภาษาจีนอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากมีวรรณคดีที่แต่งขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ เช่น เรื่อง เสือโคคำฉันท์ สมุทรโฆษคำฉันท์ อนิรุทธ์คำฉันท์ และกำสรวลศรีปราชญ์ เป็นต้น

○ การจัดการศึกษาทางศาสนา

ในยุคสมัยอยุธยานี้ได้มีชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาในประเทศไทย มีการติดต่อกับชาวตะวันตกที่เดินทางมาเผยแพร่ศาสนาและทำการค้าขาย จึงมีการจัดตั้งโรงเรียนสอนศาสนาคริสต์ขึ้น สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงรับสั่งให้พระโหราธิบดีแต่งหนังสือแบบเรียนเล่มแรกของไทย มีชื่อว่า “จินดามณี” พระมหากษัตริย์จะทรงส่งพระราชกุมารและพระบรมวงศานุวงศ์ที่เป็นเพศชายไปศึกษากับนักปราชญ์ และพระสงฆ์ตามพระอารามต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังทรงโปรดให้พระครูหรือพระโหราธิบดีเข้ามาสอนวิชาคณิตศาสตร์ อักษรศาสตร์ ราชประเพณี และวิชาการปกครอง วิชาการสงครามอีกด้วย

○ การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชาย

การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชาย หรือเรียกว่า การจัดการศึกษาสำหรับ “ฆราวาส” ในสมัยสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า ในยุคสมัยนี้ได้มีการติดต่อสื่อสารกับชาวตะวันตกที่เดินทางเข้ามาเผยแพร่ศาสนา และติดต่อการค้า ในส่วนการเผยแพร่ศาสนามีการจัดตั้งโรงเรียนสอนศาสนาขึ้นในประเทศไทย มีประชาชนที่เข้าเรียนหนังสือโรงเรียนสอนศาสนา แต่ส่วนใหญ่ฆราวาสจะเรียนหนังสือที่วัด โดยพระจะสั่งสอนทั้งวิชาการและอบรมศีลธรรมเป็นหลัก สอนการขัดเกลาจิตใจ การแสวงหาธรรมะ และการสอนจริยศึกษา โดยมุ่งเน้นทางด้านพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ในยุคสมัยนี้มีการเรียนการสอนในสายอาชีพ ได้แก่ การสอนทำนา การสอนทำไร่ การสอนการทำงานฝีมือต่าง ๆ มีจุดเริ่มต้นมาจากคนในครอบครัวสอนบุตร ธิดา หลาน ในการทำหัตถกรรม งานฝีมือ และพัฒนาไปสู่การเปิดสอนให้บุคคลอื่น นอกจากนี้ ยังมีการสอนทางด้านพลศึกษาเพิ่มขึ้นอีกด้วย เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรง

4.3.4 การจัดการศึกษาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

จากการศึกษาในประเด็น การจัดการศึกษาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การจัดการศึกษาในสำนักพระราชวัง ประเด็นที่สอง การจัดการศึกษาที่วัด ประเด็นที่สาม และการจัดตั้งระบบโรงเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

● การจัดการศึกษาในสำนักพระราชวัง

จากการศึกษาในประเด็นการจัดการศึกษาในสำนักพระราชวัง ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก พระมหากษัตริย์กับการจัดการศึกษา ประเด็นที่สอง การจัดตั้งระบบโรงเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ พระมหากษัตริย์กับการจัดการศึกษา

ในยุคสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น พระมหากษัตริย์ยังใช้วิธีการส่งพระราชกุมารและพระบรมวงศานุวงศ์ที่เป็นเพศชายไปศึกษากับนักปราชญ์ ราชบัณฑิต และพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ตามพระอารามต่าง ๆ เช่นเดียวกัน ไม่แตกต่างจากการจัดการศึกษาในสมัยอยุธยามากนัก สิ่งที่แตกต่างกันจากการจัดการศึกษาในสมัยกรุงศรีอยุธยาคือ เกิดแบบเรียนที่เป็นทางการขึ้น ได้แก่ หนังสือเรื่อง “จินตามณี” (หนังสือประถมจินตามณี 1 หนังสือประถมจินตามณี 2) หนังสือสำหรับเรียนประถม “ก กา” หนังสือ “สุบินทกุมาร”

หนังสือ หรือ แบบเรียน “จินตามณี” นั้นเกิดในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีที่มาจากการที่คนไทยติดต่อกับชาวฝรั่งเศส บวกกับการที่มีชนชั้นนารีเดินทางมาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ ตั้งโรงเรียนสอนศาสนาขึ้นในสยาม สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงรับสั่งให้พระโหราธิบดีแต่งหนังสือแบบเรียนเล่มแรกของไทยโดยใช้ชื่อว่า “จินตามณี” นอกจากนี้ ยังมีหนังสือ “ปฐมมालา” ซึ่งเป็นแบบเรียนหนังสือไทยในสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (ผู้แต่งหนังสือ “ปฐมมालา” คือ พระเทพโมฬี ประจำที่วัดราชบุรณระ) แบบเรียน “ปฐมมालา” เริ่มต้นด้วยบทไหว้ครู โดยใช้คำใน “แม่ ก กา” แต่งด้วยกาพย์ยานี เนื้อความตอนต่อไปเป็นการสอนเด็ก เช่น ให้เชื่อฟังผู้ใหญ่ ไม่พูดเท็จ มีสัมมาคารวะ ไปลามาไหว้ เนื้อหาในแบบเรียน “ปฐมมालา” ต่อมากล่าวถึงแม่ “กน” แม่ “กต” แม่ “กบ” เป็นต้น

บริบททางสังคมในช่วงเวลานั้นมีการต่อสู้กันระหว่างชนชาติสยามกับพม่า ผลจากการต่อสู้ได้ทำให้อาครบ้านเรือน โบราณสถาน สิ่งก่อสร้างหลายอย่างได้รับความเสียหาย ในยุคนี้จึงเป็นการทำนุบำรุงสิ่งก่อสร้าง ทั้งการสอนการก่อสร้าง การสอนศิลปหัตถกรรม การสอนการซ่อมแซมในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะการสอนทางด้านอักษรศาสตร์นั้นได้รับการฟื้นฟูมากในยุคนี้ มีการแต่งเรื่อง “รามเกียรติ์” โดยเอาเค้าโครงเรื่องมาจากวรรณคดีจากประเทศอินเดีย เรื่อง “รามายณะ”

ส่วนการเรียนการสอนทางด้านกฎหมายนั้นเริ่มมีการสอนในยุคสมัยนี้ เช่น การสอนให้รู้เรื่อง “กฎหมายตรา 3 ดวง” สอนหลักธรรมทางศาสนา เป็นต้น

○ การจัดตั้งระบบโรงเรียน

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือ รัชกาลที่ 5 ได้มีพระราชประสงค์ให้ปรับปรุงและพัฒนาระบบโรงเรียนให้ทันสมัย เพื่อให้ประชาชนได้เรียนหนังสือ จะได้มีความรู้ทัดเทียมกับชาวต่างชาติ พระองค์ทรงจัดโครงการศึกษา โดยจัดตั้งโรงเรียนขึ้นในวัง มีการกำหนดวิชาที่สอน มีการสอบไล่ มีการจัดสรรทุนการศึกษา เรียกว่า “ทุนเล่าเรียนหลวง” สาเหตุที่พระองค์ทรงปรับปรุงและสร้างระบบการศึกษาให้มีการเรียนในโรงเรียน คือ การได้รับแนวคิด แบบแผนการปฏิบัติของชาวตะวันตก โดยเห็นแบบอย่างจากมิชชันนารีที่เผยแพร่ศาสนา ทั้งวิทยาการด้านการแพทย์ การจัดพิมพ์หนังสือ และระบบโรงเรียนของคณะที่ทำการสอนศาสนาคริสต์ ทำให้พระองค์เห็นว่าจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาให้กับคนไทยอย่างเร่งด่วน ประกอบกับในช่วงเวลานั้นเกิดภัยคุกคามจากประเทศมหาอำนาจที่เข้ายึดครองประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้หลายประเทศตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจ ทั้ง พม่า เวียดนาม กัมพูชา มลายู ส่วนประเทศสยามนั้นมีจุดอ่อนเรื่องความล้มหลังชาติตะวันตก ทั้งระบบการปกครอง และการกำหนดการแบ่งเขตประเทศที่ไม่ชัดเจน ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องกระทำอย่างเร่งด่วน นอกจากนี้ ยังมีเหตุผลอื่นที่ทำให้ในยุครัตนโกสินทร์มีการพัฒนาการศึกษามาก ทั้งบริบททางสังคมที่ยกเลิกการเลิกทาส การติดต่อกับต่างประเทศ การรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในสังคม และที่สำคัญคือ ความต้องการสร้างบุคคลที่มีความรู้เพื่อให้เข้ามาบริหารราชการ

ในยุคนี้มีการจากรีกวิชาความรู้สามัญ และวิชาชีพไว้ในแผนศิลาประดับไว้ตามระเบียงวัดต่าง ๆ มีการใช้หนังสือหรือ “แบบเรียน” ชื่อ “ประถม ก กา” และ “ประถมมาลา” นับเป็นแบบเรียนที่ 2 และ 3 ต่อจากแบบเรียนเรื่อง “จินตามณี” ประกอบกับในยุคนี้มีนายแพทย์ชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาในประเทศไทยโดยได้นำเอาการแพทย์ วิทยาการสมัยใหม่เข้ามาใช้ เช่น การผ่าตัดรักษาคนไข้ เป็นต้น นายแพทย์แดน บีช บรัดเลย์ (Dan Beach Bradley) เป็นแพทย์ชาวอเมริกันที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 3 และยังเป็นผู้ริเริ่มการพิมพ์อักษรไทยเป็นครั้งแรก

4.3.5 การจัดการศึกษาในยุคปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตก

จากการศึกษาในประเด็น การจัดการศึกษาในยุคปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตก ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก รัชกาลที่ 5 กับการสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จ ประเด็นที่สอง การก่อตั้งวิทยาลัยครูแห่งแรกของประเทศไทย ดังต่อไปนี้

- **รัชกาลที่ 5 กับการสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จ**

จากการศึกษาในประเด็น รัชกาลที่ 5 กับการสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูแบบ “Public School” ประเด็นที่สอง การก่อตั้งวิทยาลัยครูแห่งแรกของประเทศไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- **การจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูแบบ “Public School”**

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 มีพระราชประสงค์ให้ตั้งโรงเรียนแบบ “Public School” โดยยึดแบบการจัดการเรียนการสอนตามแบบโรงเรียนในประเทศอังกฤษ พระองค์ได้ให้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการเรื่องการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู โดยมีเจ้าพระยาภาสกรเสนาบดี กระทรวงธรรมการ เป็นประธานในการดำเนินการ ภายหลังจากการประชุม มติของการประชุมเห็นว่า มีพื้นที่จวนของสมเด็จพระเจ้าศรีสุริเยศวร หรือที่เรียกกันว่า (ช่วงบุญนาค) ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ของสยาม ซึ่งท่านมีบทบาทอัญเชิญพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นครองสิริราชสมบัติ

ก่อนหน้านั้นพระยาสีหราชเดโชชัย หลานปู่ของสมเด็จพระเจ้าพระยาได้น้อมเกล้าถวายที่ดินให้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2433 เป็นที่ดินเปล่า จึงดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนในสถานที่แห่งนี้ ใช้ชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนราชวิทยาลัย” หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “โรงเรียนบ้านสมเด็จเจ้าพระยา” ชาวบ้านนิยมเรียกโรงเรียนนี้ว่า “โรงเรียนปากชะโนน” เมื่อเวลาผ่านไป กระทรวงธรรมการได้ย้ายโรงเรียนแห่งนี้ไปตั้งอยู่ที่ตำบลไผ่สิงโต ปทุมวัน ข้างวังสระปทุมวัน ทำให้พื้นที่แห่งนี้ว่างลง บริบททางสังคมในช่วงเวลานั้นสังคมต้องการครูทำหน้าที่สอนนักเรียนมาก เพื่อให้ไปสอนนักเรียนในหัวเมืองต่าง ๆ กระทรวงธรรมการจึงให้ย้ายโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เทพศิรินทร์มาอยู่ที่โรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก จากนั้นได้เปลี่ยนชื่อเสียใหม่ว่า “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ฝั่งตะวันตก” ซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์บ้านสมเด็จเจ้าพระยา”

เมื่อกาลผ่านมาถึงรัชกาลที่ 6 สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์บ้านสมเด็จเจ้าพระยาเป็นส่วนหนึ่งของ “โรงเรียนข้าราชการพลเรือน” (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน) เวลาต่อมากระทรวงธรรมการได้ย้ายโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์นี้ไปอยู่ที่วังใหม่ (กรีฑาสถานแห่งชาติในปัจจุบัน) ทำให้จวนของสมเด็จพระเจ้าพระยาว่าง กระทรวงธรรมการจึงให้ตั้งโรงเรียนมัธยมขึ้น ณ จวนสมเด็จพระเจ้าพระยา เรียกว่า “โรงเรียนสมเด็จเจ้าพระยา 17” ซึ่งโรงเรียนแห่งนี้ได้เติบโตขึ้นตามลำดับ เป็นสถานศึกษาที่ต่อมาได้พัฒนาเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จเจ้าพระยา”

○ การก่อตั้งวิทยาลัยครูแห่งแรกของประเทศไทย

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของสยามประเทศให้เจริญขึ้น เพื่อสร้างบุคลากรทางการศึกษา สังกัดกระทรวงธรรมการให้มากขึ้น โดยในปี พ.ศ.2435 พระองค์ได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูที่พระราชวังสนามจันทร์ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์” และเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2461 ได้เปลี่ยนชื่อกลับมาเป็น “โรงเรียนฝึกหัดครู” อีกครั้งหนึ่ง เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรประโยคครูประถม หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า “ป.ป.” โดยในปี พ.ศ.2475 ได้ย้ายโรงเรียนแห่งนี้ไปตั้งอยู่ที่ พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม ต่อมาในปี พ.ศ.2477 ได้ย้ายโรงเรียนจากพระราชวังสนามจันทร์มาตั้งที่กองทัพบหาราบที่ 6 ถนนศรีอยุธยา ปัจจุบันคือ กองพล 1 รักษาพระองค์ เรียกกันทั่วไปว่า โรงเรียนฝึกหัดครูประถมพระนคร เปิดการเรียนการสอนวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ.2435 โดยมีนายกรีนรอด ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่คนแรก ตั้งอยู่บริเวณโรงเรียนเด็กสวนมะลิ ถนนบำรุงเมือง

จากนั้นโรงเรียนนี้ได้ย้ายสถานที่ดำเนินกิจการไปยังสถานที่อื่น ครั้นเมื่อมีการเปิดการเรียนการสอนในระดับสูงขึ้น โดยในปี พ.ศ.2490 ได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนแห่งนี้เป็น “โรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร” ทำหน้าที่ผลิตครูตามหลักสูตรประกาศนียบัตรประโยคครูประถม ใช้เวลาเรียน 3 ปี และพัฒนาหลักสูตรขึ้นเรื่อย ๆ ทำหน้าที่ผลิตครูเพื่อรองรับการขยายตัวของการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ต่อมา กระทรวงธรรมการได้ย้ายโรงเรียนแห่งนี้ให้มาตั้งอยู่ที่บางเขน โดยระยะแรกได้เช่าที่ดินวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร เพื่อดำเนินการเรียนการสอน และได้ยกฐานะเป็นวิทยาลัยฝึกหัดครูพระนคร นับเป็นวิทยาลัยครูแห่งแรกในประเทศไทย ปัจจุบันคือ (มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร) ในปี พ.ศ.2498 โรงเรียนฝึกหัดครูพระนครได้ใช้หลักสูตรใหม่ คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ใช้เวลาเรียน 2 ปี แทนหลักสูตรเดิมที่เรียกว่า “หลักสูตรประกาศนียบัตรประโยคครูประถม” เพื่อเร่งรัดการผลิตครูให้ทันต่อความต้องการ ปีถัดมาได้ย้ายโรงเรียนมาตั้งอยู่ที่อำเภอ บางเขน โดยระยะแรกได้เช่าที่ดินวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร อาคารเลขที่ 3 หมู่ที่ 6 ตำบลอนุสาวรีย์ ถนนแจ้งวัฒนะ อำเภอบางเขน จังหวัดพระนคร อันเป็นที่ตั้งปัจจุบัน โดยยังเช่าที่ดินวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหารจนถึงปัจจุบัน

4.4 การริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู

จากการศึกษาในประเด็น “การริเริ่มและพัฒนาการในการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก บุคคลสำคัญที่ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู ประเด็นที่สอง พัฒนาการของโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ดังต่อไปนี้

4.4.1 บุคคลสำคัญที่ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู

จากการศึกษาจากเอกสารประวัติศาสตร์ในประเด็น “บุคคลสำคัญที่ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู” ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนแห่งนี้ถูกก่อตั้งขึ้นในปีพุทธศักราช 2492 ในช่วงเวลานั้นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยมีชื่อว่า นายแปลก พิบูลสงคราม หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “จอมพล ป. พิบูลสงคราม” ซึ่งท่านได้เดินทางไปศึกษาวิชาทหารจากโรงเรียนฝึกทหารที่ประเทศฝรั่งเศส เมื่อท่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ท่านมีบทบาทผลักดันโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้น โดยให้ศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหัวหน้าหลัก นอกจากศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น แล้ว ยังผลักดันให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ผลักดันให้โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงเปิดการเรียนการสอนขึ้นในประเทศไทย

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยในประเด็นนี้ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล กับการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู ประเด็นที่สอง จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับการผลักดันโรงเรียนฝึกหัดครู ดังต่อไปนี้

● ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล กับการผลักดันโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง

การกล่าวถึงศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ผู้ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการผลักดันโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก ประวัติ ความเป็นมาของ ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ประเด็นที่สอง บทบาทของศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล กับการผลักดันโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ ประวัติของศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เกิดวันที่ 24 ตุลาคม พุทธศักราช 2446 เมื่ออายุได้ 4 ขวบ ท่านได้เริ่มเรียนหนังสือที่บ้านกับ “ครูแฉล้ม” หรือชื่อ นามสกุลจริงคือ “แฉล้ม คุปตารักษ์” เมื่อโตขึ้นได้เข้าเรียนที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย พุทธศักราช 2457 หม่อมหลวงปิ่นได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำชาย ต่อมาได้รวมเข้ากับโรงเรียนราชวิทยาลัย และเปลี่ยนชื่อเป็น “วชิราวุธวิทยาลัย”

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ “ปิ่น มาลากุล” เป็นนักเรียนมหาดเล็กในพระบรมมหาราชวัง เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมปลาย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รับทุนของ “กระทรวงธรรมการ” เพื่อไปศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษ โดยเข้าเรียนที่ “วิทยาลัยบูรพศึกษาและแอฟริกาศึกษา มหาวิทยาลัยลอนดอน” (The School of

Oriental and African Studies, University of London -SOAS) หลังจากสำเร็จการศึกษา ได้รับประกาศนียบัตรวิชาภาษาและวรรณคดีบาลีและสันสกฤต จากนั้นหม่อมหลวงปิ่น ได้ย้ายไปศึกษาต่อที่คณะบูรพศึกษา (Faculty of Oriental Studies) สถาบันตะวันออก มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยม สาขา บูรพคดีศึกษา (Oriental Studies) วิชาเอก ภาษาบาลีและสันสกฤต ในปีพุทธศักราช 2471

พุทธศักราช 2474 หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท ที่วิทยาลัยบเร็นโนส (Brasenose College) ณ มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด จนสำเร็จการศึกษาด้านอักษรศาสตร์ ได้รับปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต (M.A.) หลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้เดินทางกลับประเทศไทย และได้เข้าอบรมต่อที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ซึ่งขณะนั้นเปิดรับนิสิตเป็นรุ่นแรก ต่อมาพุทธศักราช 2455 หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้ถวายตัวเป็นมหาดเล็กพระที่นั่งอัมพรสถาน และได้บรรจุเข้าเป็นอาจารย์ประจำกองแบบเรียน กรมวิชาการ และเป็นอาจารย์พิเศษที่คณะอักษรศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมกับดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกฝึกหัดครูมัธยม คณะอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาปีพุทธศักราช 2477 หม่อมหลวงปิ่นได้ดำรงตำแหน่ง “รักษาการครูใหญ่” โรงเรียนมัธยมหอวังอีกตำแหน่งหนึ่ง

พุทธศักราช 2480 หม่อมหลวงปิ่น ได้ก่อตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียนสหศึกษาแห่งแรกในประเทศไทย และดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนแห่งนี้ จากนั้นอีก 5 ปี (พุทธศักราช 2485) หม่อมหลวงปิ่นได้รับแต่งตั้งเป็น “อธิบดีกรมสามัญศึกษา” อีกตำแหน่งหนึ่ง จากนั้นอีก 2 ปี คือพุทธศักราช 2487 ท่านได้ลาออกจากการดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาและทำงานในหน้าที่เลขาธิการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พุทธศักราช 2489 หม่อมหลวงปิ่นได้ดำรงตำแหน่งเป็นปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในปีพุทธศักราช 2492 ท่านได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นที่ถนนประสานมิตร ในเวลาต่อมาโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงนี้ได้เลื่อนสถานะเป็น “วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร” ปีพุทธศักราช 2495 ท่านได้รักษาการตำแหน่ง “อธิบดีกรมวิชาการ” จากนั้นอีกราว 2 ปี ได้รักษาการตำแหน่ง “อธิบดีกรมการฝึกหัดครู” และ รักษาการตำแหน่ง “อธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา” และดำรงตำแหน่ง “ศาสตราจารย์พิเศษ” คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

○ บทบาทของศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล กับการพัฒนาโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง

ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น (ตั้งแต่พุทธศักราช 2489) และดำรงตำแหน่งนี้มาเป็นเวลา 22 ปี ในช่วงที่ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ท่านได้พยายามผลักดันให้มีการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นที่ถนนประสานมิตร อำเภอพระโขนง จังหวัดพระนคร (ตั้งอยู่ในท้องทุ่งแสนแสบ) ผู้วิจัยได้นำภาพของท่านนำเสนอ ดังภาพ 4.1

ภาพ 4.1

แสดงศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล

ภาพ : www.google.com

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับบริบททางการเมือง และบริบททางสังคมไทย ในช่วงที่ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่าบริบททางการเมืองและสังคมก่อนปีพุทธศักราช 2500 เป็นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติได้ราว 12 ปี ในช่วงนั้นหลายประเทศพยายามเร่งแก้ไขปัญหาความยากจน และให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ในช่วงนั้นบุคคลจากหลายฝ่ายเห็นว่าประเทศไทยจำเป็นต้องมีสถาบันการศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ผลิตครูออกไปสอนในพื้นที่ต่างๆ เพื่อให้คนไทยมีความรู้ทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ

วันที่ 18 กรกฎาคม พุทธศักราช 2496 คณะกรรมการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง อันประกอบด้วย หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ประธานกรรมการ หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ รองประธานกรรมการ นายอภัย จันทวิมล กรรมการ นายวิหุร ทิวทอง กรรมการ นายพร ทองพูนศักดิ์

กรรมการ นายสาโรช บัวศรี กรรมการและเลขานุการ นายสวัสดิ์ สิงหพงษ์ กรรมการ ได้เข้าร่วมประชุม ครั้งที่ 16 ผลการประชุมมีมติว่าให้มีการเปลี่ยนชื่อจาก “โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง” เป็น “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” ตั้งแต่บัดนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงสิ้นสุดและพัฒนาเป็น “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” จากการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนเมื่อวันที่ 28 เมษายน พุทธศักราช 2496 ดังนั้น นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 ในปีการศึกษา 2496 จึงเป็นนักเรียนที่ได้รับวุฒิประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ป.ม.) จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา

กล่าวได้ว่า บุคคลที่เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงในประเทศไทย คือ ศาสตราจารย์ ดร.ปิ่น มาลากุล สอดรับกับข้อความที่ท่านผู้หญิง คุชฎี มาลากุล ภรรยาของ ศาสตราจารย์ ดร.ปิ่น มาลากุล ที่เขียนบันทึกไว้ ผู้วิจัยได้คัดลอกบันทึกที่ภรรยาของท่านเขียนเอาไว้ มานำเสนอ มีเนื้อหาว่า

“เรื่องโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง หรือ วิทยาลัยวิชาศึกษานี้ เฝื่อนมาเกี่ยวกับตัวฉัน จึงจะบันทึกไว้ด้วย เมื่อ ม.ล.ปิ่น เป็นอธิบดีกรมสามัญศึกษานั้น กรมฝึกหัดครู กรมวิชาการ และกรมศึกษาประชาบาลยังไม่มีทั้งสามเรื่องนี้จึงอยู่รวมในกรมสามัญศึกษา ซึ่งขึ้นกับ ม.ล.ปิ่น ผู้เป็นอธิบดี ม.ล.ปิ่น เป็นห่วงเรื่องการศึกษาของประชาชน และเห็นว่าการศึกษาวิชาครูเป็นหัวใจสำคัญ ขณะนั้นผู้มีอำนาจไม่มีใครเล็งเห็นความสำคัญของโรงเรียนฝึกหัดครู”

ท่านผู้หญิง คุชฎี มาลากุล ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการหาที่ดินเพื่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงตามความต้องการของ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ซึ่งท่านกล่าวว่า มีพื้นที่หนึ่งซึ่งเป็นที่ดินของ “กระทรวงเกษตร” กว้างใหญ่พอที่จะทำเป็นโรงเรียนได้ อยู่ในย่านประสานมิตร ริมคลองแสนแสบ ม.ล.ปิ่น ต้องการจะตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ดังข้อความ

“ม.ล.ปิ่น กลุ้มใจ จึงบอกฉันว่าอยากจะได้ที่ดินใหญ่ๆ ที่ไม่ไกลนัก ตั้งเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงสักแห่งหนึ่ง ฉันไปปรึกษาเจ้าคุณไชยยศสมบัติ เจ้าของสำนักงานไชยยศ เจ้าคุณไชยยศก็ช่วยได้ทันที ท่านบอกว่ากระทรวงเกษตรมีที่เลี้ยงวัวอยู่ปลายถนนประสานมิตร ริมคลองแสนแสบ แปลงใหญ่ เพราะในระหว่างสงคราม ไม่มีนม เนย เข้ามาจากต่างประเทศ กระทรวงเกษตรจึงตั้งฟาร์มเลี้ยงโคไว้ แต่บัดนี้ทิ้งร้างอยู่เฉยๆ กระทรวงเกษตรได้ขอร้องให้สำนักงานไชยยศเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์

พอ ม.ล.ปิ่น ทราบเรื่องก็ดีใจ รีบทำหนังสือราชการขอซื้อที่จากกระทรวงเกษตรทันที ในราคาवालะ 38 บาท พอซื้อแล้วเราก็ไปดูกัน ขณะนั้น

ชาวนาปลูกข้าวออกรวงจนสุก ฉันแลเห็นก็อยากกินข้าวกระยาคุเป็นกำลัง จึงบอก ม.ล.ปิ่น ว่าฉันจะเก็บรวงข้าวไปทำข้าวกระยาคุ เธอบอกว่าข้าวของชาวนาจะเก็บเอาไปได้อย่างไร ฉันเถียงว่าก็ชาวนาปลูกข้าวในที่ของเราเนี่ย เธอบอกว่าไม่ใช่ของเราเลย เป็นที่ของหลวงต่างหาก ฉันก็เลยพูดไม่ออก เลยอดข้าวกระยาคุที่อยากกิน ขณะนั้นยังไม่มีถนน มีแต่ทางเดินเป็นดิน”

ชม ภูมิภาค (2551,23) ระบุว่า ท่านผู้หญิง ดุษฎี มาลากุล ได้จดบันทึกไว้มีข้อความเกี่ยวกับการจัดหาซื้อที่ดินเพื่อสร้างโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงว่า นอกจากการหาซื้อที่ดินบริเวณประสานมิตรมาตราชวละ 38 บาท แล้ว พื้นที่แห่งใดบริเวณนั้นที่ถมดินให้สูงขึ้นแล้ว หม่อมหลวงปิ่นก็ได้เพิ่มเงินให้อีกตราชวละ 5 บาท เป็นตราชวละ 43 บาท สำหรับที่ดินถมแล้ว ดังข้อความ

“ขณะนั้นเรามาหาซื้อที่ดิน ก็ได้ที่ดินราคาตราชวละ 38 บาท และถ้าที่ไหนถมแล้วก็ให้อีก 5 บาท เป็น 43 บาท พยายามให้ใหญ่โต เพราะรู้แน่ว่าเรากำลังจะก้าวไปสู่ความเจริญของงาม ซื้อที่ดินเพิ่มขึ้นเรื่อยจนกระทั่งมีประมาณ 100 ไร่เศษ บังเอิญก็มีคนมากว่านซื้อที่ดินบังหน้าจะเอามาขายเราตั้ง 60 บาท วาหนึ่ง 60 บาท ใครจะไปซื้อ ก็ไม่ซื้อ ผู้ที่กว้านซื้อที่ดินนั้นก็เลยไปฟ้องรัฐมนตรี บอกว่า ม.ล.ปิ่น เล่นตลกเกี่ยวกับเรื่องที่ดิน รัฐมนตรีขณะนั้นมีหนังสือมาบอกว่าการซื้อที่ดินประสานมิตรให้ระงับทั้งหมด แต่ว่าผู้ที่ทำงานภายหลังก็ยังสามารถซื้อที่ดินได้อีกมาก แต่ก็ยั้งน้อยนัก”

หลังจากที่ ม.ล.ปิ่น ได้กราบทูลต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลแล้ว พระองค์ทรงฝากไว้ว่าอย่าทิ้งเรื่องนี้เป็นอันขาด จากท่าน ม.ล.ปิ่น ก็กราบบังทูลลากลับโดยที่ไม่รู้ว่าพระองค์ทรงมีพระราชดำรัสเรื่องนี้กับผู้ใดบ้าง ทว่าได้ทราบมาอย่างแน่นอนว่าทรงนำเรื่องนี้ไปรับสั่งแก่สมเด็จพระอนุชาธิราชภูมิพลอดุลยเดช ต่อมา จากนั้นอีกไม่ถึง 10 วัน พระองค์เสด็จสวรรคต หลังจากได้ที่ดินมา หม่อมหลวงปิ่นได้ก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นที่ถนนประสานมิตร เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ.2492 หลักฐานการเปิดโรงเรียนปรากฏในรายงานการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงที่ถนนประสานมิตร อำเภอพระโขนง จังหวัดพระนคร ครั้งที่ 1 วันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ.2492 ว่าในวาระที่ 1 หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ในฐานะประธานกรรมการโรงเรียน กล่าวเปิดประชุม แล้วซักซ้อมความเข้าใจในเรื่องคำสั่งเปิดโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการและระเบียบ ลงวันที่ 28 เมษายน พ.ศ.2492 ขณะนั้นยังไม่ได้มีมติชื่อของโรงเรียน จึงใช้ชื่อชั่วคราวว่า

“โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง” ตั้งอยู่ที่ถนนประสานมิตร อำเภอพระโขนง จังหวัดพระนคร และให้ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ดำเนินการเพื่อขอพระราชทานชื่อจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบันต่อไป

ชม ภูมิภาค (2551,23) ได้นำเอาข้อความจากบันทึกท่านผู้หญิงดุษฎี มาลา มาลากุล ซึ่งเป็นบันทึกเกี่ยวกับการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงมานำเสนอ มีเนื้อหาเกี่ยวกับ พัฒนาการในการก่อตั้งโรงเรียน ซึ่งบริบททางสังคมในช่วงเวลานั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จสวรรคต พระราชอนุชาเสด็จขึ้นครองราชย์ คณะกรรมการจึงดำเนินการขอพระราชทานชื่อโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงโดยเสนอไปยังกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งขณะนั้นยังไม่รู้ว่าจะใช้ชื่อว่าอย่างไร แต่ปรากฏว่าไม่มีความคืบหน้า เนื่องจากขณะนั้นมีเหตุการณ์สำคัญ จึงไม่ได้รับชื่อที่ได้ขอพระราชทานไป ดังข้อความ

“ในรายงานการประชุมคณะกรรมการโรงเรียน ครั้งที่ 7 วันจันทร์ที่ 23 มกราคม พ.ศ.2493 เรื่องที่ 7 ชื่อโรงเรียน และชื่อคณะ ที่ประชุมเห็นว่า ควรขอพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสที่เสด็จพระราชดำเนินกลับมาถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก จึงได้ทำเรื่องเสนอกระทรวงไป

ต่อมาการประชุมครั้งที่ 9 วันอังคารที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ.2493 เรื่องที่ 2 เรื่องสืบเนื่องจากการประชุมครั้งที่แล้ว หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบเรื่องต่างๆในการประชุมครั้งที่แล้ว คือชื่อโรงเรียนที่ได้ขอพระราชทานไปแล้วนั้น บัดนี้ยังติดอยู่ที่คณะรัฐมนตรี เรื่องชื่อโรงเรียนที่เคยทำเรื่องขอพระราชทานไปนั้น ปรากฏว่าเรื่องหายไป แต่โดยเหตุนี้ได้มีการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นในปี พ.ศ.2496 การขอพระราชทานชื่อโรงเรียนจึงไม่ได้ดำเนินการต่อไป”

ชม ภูมิภาค (2551,น.24) กล่าวว่า ศาสตราจารย์ ดร.ปิ่น มาลากุล ได้บรรยายให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในวันเปิดนิทรรศการ “เย็นศิระเพราะพระบริบาล” ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2520 เกี่ยวกับการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงว่ากว่าจะได้ที่ดินมาก่อตั้งจะต้องต่อสู้กับหน่วยงานรัฐหลายแห่ง ซึ่งหลังจากที่ได้พยายามหาสถานที่มากมี หน่วยงานรัฐอื่นแย่งชิงเอาไป หน่วยงานหนึ่งที่แย่งชิงไปคือ กองทัพ ทำให้ต้องพยายามหาซื้อที่ดินเพื่อสร้างโรงเรียนแห่งใหม่ กว่าจะได้ก็ต้องใช้เวลานาน ดังข้อความ

“วันที่ 31 พฤษภาคม พุทธศักราช 2489 ได้เข้าไปนั่งยังพระที่นั่งบรมพิมาน เพื่อเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 8 ...ผมได้กราบบังคมทูลว่าบ้านเมืองไม่ได้ให้ความสำคัญต่อกิจการฝึกหัดครูเลย กราบบังคมทูลถามว่า ทรงทราบบ้างหรือไม่ โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงอยู่ที่ไหนบ้าง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า ไม่ทราบเลย

ขณะนั้นเรากำลังเดือดร้อนจริงๆ การฝึกหัดครูมีสถานที่ที่ไหน คนก็มาแย่งเอาไปหมด เช่น โรงเรียนฝึกหัดครูประถม ซึ่งเป็นโรงเรียนสำคัญของเรา ขณะนั้นถูกหยิบยกเอาไปให้กระทรวงอุตสาหกรรมทันที โดยเจ้าหน้าที่ไม่รู้เรื่องเลย สถานที่นั้นกลายเป็นกองพล 1 ขณะนี้ผมและเพื่อนฝูงในกระทรวงศึกษาธิการเดือดร้อนมาก จึงได้คิดว่าจะต้องสร้างฝึกหัดครูให้ถาวร ไม่ให้ใครมาแย่งสถานที่ไปได้ และได้เริ่มหาสถานที่เช่นว่านี้ที่ประสานมิตร”

ชม ภูมิภาค (2551,น.24) ระบุว่า การทั้งหลายที่เป็นไปเช่นนี้ ก็ด้วยผลงานของศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ผู้มีสายตากว้างไกลในด้านจัดการศึกษาของชาติ ท่านเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่ม และติดตามการปฏิบัติงานทุกอย่างอย่างจริงจัง การก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร ของท่านนั้น รวมทั้งการเปลี่ยนรูปแบบโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร เป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา นั้น ได้ส่งผลอันมหาศาลต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติไทย ดังที่ชาวมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสาธารณชนได้เห็นประจักษ์อยู่ทั่วไปในทุกวันนี้

คณะกรรมการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง (ชุดแรก) ดำรงตำแหน่งช่วงเดือนเมษายน พุทธศักราช 2492 จนถึงวันที่ 31 มกราคม พุทธศักราช 2495 ประกอบด้วย หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ประธานกรรมการ หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ รองประธานกรรมการ นายอภัย จันทวิมล กรรมการ นายพร ทองพูนศักดิ์ กรรมการ นายสวัสดิ์ สิงหพงษ์ กรรมการ ส่วนคณะกรรมการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ชุดที่ 2 ดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2495 จนถึงวันที่ 18 กรกฎาคม พุทธศักราช 2496 ประกอบด้วย หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ประธานกรรมการ หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ รองประธานกรรมการ นายอภัย จันทวิมล กรรมการ นายวิฑูร ทิวทอง กรรมการ นายพร ทองพูนศักดิ์ กรรมการ นายสาโรช บัวศรี กรรมการและเลขานุการ นายสวัสดิ์ สิงหพงษ์ กรรมการ

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 21 กันยายน พุทธศักราช 2500 จนถึงวันที่ 20 ตุลาคม พุทธศักราช 2501 จากนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จนถึงพุทธศักราช 2512 รวมระยะเวลา 12 ปีเศษ

ต่อมาได้ดำรงตำแหน่ง “ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์” และเป็นศิลปินแห่งชาติ ก่อนที่จะเสียชีวิตเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พุทธศักราช 2538

- **จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับการผลักดันโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง**

จากการศึกษาจากเอกสารประวัติศาสตร์ในประเด็น “จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับการผลักดันโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง” ผลการศึกษาพบว่าในช่วงปลายพุทธศักราช 2490 ผู้นำประเทศไทยมีความกังวลใจต่อการขยายอิทธิพลของประเทศกลุ่มตะวันตก ซึ่งรัฐบาลหลายประเทศได้แทรกแซงทางการเมืองรัฐบาลในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผู้นำของประเทศไทยในช่วงเวลานั้นได้เร่งพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยได้เดินทางไปดูงานด้านการศึกษาจากประเทศที่เจริญก้าวหน้ามากกว่า จากนั้นได้กลับมาพัฒนาการศึกษาในประเทศไทย กล่าวได้ว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้นำประเทศไทยตั้งแต่ก่อนปีพุทธศักราช 2500 ที่เห็นความจำเป็นของการศึกษา จึงผลักดันให้การศึกษาในประเทศไทยเจริญก้าวหน้าขึ้น ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอในประเด็นนี้ออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่ง ประวัติโดยสังเขปของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ประเด็นที่สอง แนวคิดในการพัฒนาการศึกษาของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- **ประวัติ จอมพล.ป.พิบูลสงคราม**

จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีชื่อจริงว่า แปลก นามสกุล พิบูลสงคราม เกิดวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ.2440 เป็นผู้นำของประเทศไทยที่ดำรงตำแหน่ง “นายกรัฐมนตรี” นานที่สุด (15 ปี 24 วัน) โดยดำรงตำแหน่ง 8 สมัย ในปี พ.ศ.2466 ได้เดินทางไปศึกษาวิชาทหารปืนใหญ่ที่ประเทศฝรั่งเศส โดยใช้ชีวิตอยู่ที่นั่นราว 3 ปี ได้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าของชาวฝรั่งเศส จึงนำเอาแนวคิดในต่างประเทศมาใช้ในประเทศไทย เพื่อต้องการให้คนไทยมีความทันสมัย จอมพล ป. ใช้อักษร ป. เป็นอักษรย่อ ดังเช่นบุคคลสำคัญหลายคนของประเทศฝรั่งเศสที่นิยมใช้อักษรย่อกัน ก่อนหน้านี้จอมพล ป.เป็นนายทหารผู้ร่วมก่อการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพุทธศักราช 2475 นอกจากท่านจะใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสแล้ว ท่านยังได้เดินทางไปเยือนประเทศแถบยุโรปหลายประเทศ การเดินทางไปเยือนประเทศต่างๆ ทำให้เห็นความเจริญก้าวหน้า เห็นวิถีคิดที่แตกต่างจากสังคมไทย

หลังจากจอมพล ป. จบการศึกษาจากประเทศฝรั่งเศส ขณะนั้นกลับมารับราชการทหารยศ “ร้อยโท” (พุทธศักราช 2470) ซึ่งติดยศร้อยโทได้ไม่นาน ก็ได้รับเลื่อนยศเป็น “ร้อยเอก” ปีถัดมาได้ย้ายไปดำรงตำแหน่ง หัวหน้ากองตรวจอากาศสำหรับใช้ทดลองกรมจเรทหารปืนใหญ่ ต่อมาวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 พันตรีหลวงพิบูลสงครามได้เข้าร่วมกับคณะราษฎรในเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยเป็นกำลังสำคัญในสายทหารบก ต่อมาในปี พ.ศ.2477 ท่านได้เลื่อนยศเป็น “พันเอก” และดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารบก

วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2481 ท่านได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อจาก พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา โดยการลงมติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในช่วงที่ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ท่านได้เลื่อนยศเป็น “พลตรี” ต่อมาวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2484 ภายหลังจากที่ กองทัพไทยมีชัยชนะต่ออินโดจีนฝรั่งเศส คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธย พระมหากษัตริย์ (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล) ได้ประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ พระราชทานยศจอมพลให้ หลังจากนั้นรัฐบาลจะยกเลิกบรรดาศักดิ์ไทย หลวงพิบูลสงครามในฐานะนายกรัฐมนตรีพร้อมด้วยคณะรัฐมนตรีชุดที่ 9 จึงลาออกจากบรรดาศักดิ์ โดยหลวงพิบูลสงครามเลือกใช้ราชทินนามเป็นนามสกุลว่า จอมพลแปลก พิบูลสงคราม หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 จอมพล ป.ได้มีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ทั้งการเป็นแกนนำรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2476 เป็นผู้บัญชาการกองกำลังผสมในการปราบ “กบฏบวรเดช” ในปี พ.ศ.2476 จนได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยในเวลาต่อมา

พ.ศ.2481 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายที่เรียกกันทั่วไปว่า “ชาตินิยม” เช่น มีการออกกฎหมายคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ มีการสงวนอาชีพบางอย่างไว้เฉพาะคนไทย และปลูกฝังให้คนไทยใช้สินค้าไทย ด้วยคำขวัญที่ว่า “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ” และได้เปลี่ยนแปลงประเพณี วัฒนธรรม หลายอย่างให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ให้เกิดความทันสมัยทัดเทียมอารยะประเทศ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ปรารภกับนายทิว บุญเกิด สมาชิกคณะราษฎรฝ่ายพลเรือนว่า ท่านกับพันเอกพระยาทรงสุรเดชนั้นทำงานร่วมกันไม่ได้ เพราะมีความคิดเห็นไม่ลงรอยกัน โดยเฉพาะในเหตุการณ์กบฏพระยาทรงสุรเดชที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2482 ในปีนี้เองได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ประเทศไทย”

เมื่อกลับมาจากต่างประเทศ ท่านได้นำเอาแนวคิดที่ทันสมัยมาพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้า ครั้นเมื่อท่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี พ.ศ.2481 ท่านได้เสนอนโยบายสร้างชาติ และให้คนไทยเปลี่ยนแปลงประเพณี และแนวทางการปฏิบัติหลายอย่างเพื่อให้เกิดความทันสมัย เช่น การประกาศให้ข้าราชการเลิกนุ่งผ้าม่วง เลิกสวมเสื้อราชปะแตน และให้นุ่งกางเกงขายาว ท่านได้ให้เปลี่ยนชื่อประเทศจาก “ประเทศสยาม” เป็น “ประเทศไทย” ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2482 ดังภาพ 4.2

ภาพ 4.2

แสดงจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ภาพ : www.google.com

ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จอมพล ป.ได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย “รัฐนิยม” หลายประการ บางอย่างได้ประกาศเป็นกฎหมายในเวลาต่อมา ท่านได้เป็นผู้เปลี่ยนเนื้อร้อง “เพลงชาติไทย” ที่ร้องกันมาจนถึงปัจจุบัน ในช่วงที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้เปลี่ยนวันปีใหม่จากวันที่ 1 เมษายน ตามโบราณราชประเพณีพระราชจักรีวงศ์ เป็นวันที่ 1 มกราคม ของทุกปี เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการนับวันขึ้นปีใหม่ของประเทศในลัทธิตะวันตก จอมพล ป. เป็นนายกรัฐมนตรีที่จัดระเบียบการดำเนินชีวิตให้กับคนไทยให้เป็นแบบอารยประเทศ ประกาศสั่งห้ามประชาชนกินหมากโดยเด็ดขาด ให้ผู้หญิงเลิกนุ่งโจงกระเบน โดยให้เปลี่ยนมานุ่งผ้าถุงแทน ให้สวมหมวก สวมรองเท้า ส่งเสริมดนตรีสากล โดยมีคำขวัญในสมัยนั้นว่า “มาลानำไทยสู่มหาอำนาจ” นอกจากนี้ ยังมีคำสั่งให้ข้าราชการไทยกล่าวคำว่า “สวัสดี” ในโอกาสแรกที่พบกัน

วันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ.2483 นิสิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ นิสิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ประชาชน ร่วมเดินขบวนเรียกร้องให้รัฐบาลของ จอมพล ป. ยึดดินแดน พระตะบอง เสียมราฐ จำปาศักดิ์ ที่สยามสูญเสียไปจากเหตุการณ์ รศ.112 คืนมา จอมพล ป. ในฐานะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ได้ส่งทหารข้ามพรมแดนเข้าไปยึดดินแดนดังกล่าวคืน ในช่วงนั้นได้มีการเปิดเพลงปลุกใจที่มีเนื้อหว่าดินแดนเหล่านี้เป็นดินแดนไทย จำเป็นต้องนำกลับคืนมา เช่น เพลงจำปาศักดิ์ เพลงเสียมราฐ เพลงข้ามโขง เพลงดอกฟ้า เป็นต้น ในปีนี้เองฝรั่งเศสรบกับเยอรมันและฝ่ายแพ้สงคราม จอมพล ป. เห็นว่าเป็นโอกาสที่รัฐบาลประเทศไทยจะทวงดินแดนที่เคยเสียไปเมื่อครั้งรัชกาลที่ 5 กลับคืนมา รัฐบาลไทย

จึงยื่นข้อเสนอดต่อรัฐบาลฝรั่งเศสให้ถือเอาร่องแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน แต่ที่ว่าฝรั่งเศสไม่ยินยอม และส่งเครื่องบินนำระเบิดทิ้งที่จังหวัดนครพนม ทำให้ชาวบ้านได้รับบาดเจ็บ รัฐบาลไทยในขณะนั้นตอบโต้โดยส่งกองทัพบก กองทัพอากาศเข้าไปทางประเทศลาว กัมพูชา และส่งกองทัพเรือไปสกัดกั้นกองทัพเรือฝรั่งเศสจนปะทะกันที่เกาะช้าง เรียกกันในยุคนั้นว่า “ยุทธนาวีเกาะช้าง”

ในช่วงต้นของสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดสงครามอินโดจีนระหว่างประเทศไทยกับฝรั่งเศสซึ่งขยายอาณานิคมเข้ามาบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัญหาที่เด่นชัดคือ การใช้แม่น้ำโขงเป็นเส้นแบ่งพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา ขณะนั้นกัมพูชาตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสตั้งแต่สมัยรัชการที่ 5 ฝรั่งเศสส่งเครื่องบินทิ้งระเบิดที่จังหวัดนครพนม และโจมตีประเทศไทยทางอรัญประเทศ ความขัดแย้งยุติลงเพราะการเจรจา โดยรัฐบาลญี่ปุ่นเห็นว่าการสู้รบกันจะเป็นผลเสียต่อนโยบายของประเทศญี่ปุ่น จึงเสนอตัวเข้าไกล่เกลี่ย วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2484 ผู้นำประเทศไทยและผู้นำประเทศฝรั่งเศสได้ไปลงนามสัญญาสันติภาพที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เรียกกันว่า “อนุสัญญาโตเกียว”

พ.ศ.2485 รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม สั่งห้ามประชาชนกินหมากให้ผู้หญิงเลิกนุ่งโจงกระเบน ให้เปลี่ยนมาใส่ผ้าถุงแทน ให้สวมหมวก สวมรองเท้า ไม่ส่งเสริมศิลปะและดนตรีไทย แต่ส่งเสริมดนตรีสากล โดยมีคำขวัญในช่วงเวลานั้นว่า “มาลानาไทยสูมหาอำนาจ” หากผู้หญิงคนใดใส่หมวกจะถูกตำรวจจับ มีคำสั่งให้ข้าราชการกล่าวคำว่า “สวัสดี” ในโอกาสแรกที่พบกัน มีการตัดตัวอักษรที่ออกเสียงซ้ำกัน เช่น จากเดิมที่เขียนว่า “กระทรวงศึกษาธิการ” ให้เขียนใหม่ ว่า “กระทรวงศึกษาธิการ” เป็นต้น

พ.ศ.2491 ท่านได้กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง จากนั้นเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2500 ท่านถูกจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายทหารรุ่นน้องที่ไว้ใจ ซึ่งจอมพล ป. ได้มอบตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก ให้ ซึ่งจอมพลสฤษดิ์ ได้ทำรัฐประหาร ทำให้จอมพล ป. จำต้องหลบหนีด้วยรถยนต์ส่วนตัว โดยเดินทางไปกับผู้ติดตามอีก 2 คน เข้าทางประเทศกัมพูชา ก่อนจะเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น ซึ่งได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดี เพราะในช่วงนั้นรัฐบาลญี่ปุ่นถือว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม เคยอนุญาตให้ทหารญี่ปุ่นผ่านเข้าประเทศไทยได้ ทำให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม จำต้องใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศญี่ปุ่น จนกระทั่งถึงแก่อสัญกรรมเมื่อเวลา 20.30 น. วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ.2507 รวมอายุ 67 ปี

ผู้วิจัยทำความเข้าใจประวัติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เพื่อชี้ให้เห็นแนวคิดของท่านที่มีประสบการณ์ตรงกับประเทศต่างๆ ในยุโรป ซึ่งท่านได้รับเอาแนวคิดการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยมาจากประเทศแถบตะวันตก การพัฒนาด้านการศึกษาที่เช่นเดียวกัน รัฐบาลของ จอมพล ป. ได้ออกพระราชบัญญัติ “สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ” ขึ้นในปี พ.ศ.2499

4.4.2 พัฒนาการของโรงเรียนฝึกหัดครู

จากการศึกษาจากเอกสารประวัติศาสตร์ในประเด็น “พัฒนาการของโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก พัฒนาการในช่วง พ.ศ.2435 – 2474 ประเด็นที่สอง พัฒนาการในช่วง พ.ศ.2475 -2485 ดังต่อไปนี้

● พ.ศ. 2435 - 2474

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็นพัฒนาการของโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง พ.ศ. 2435 – 2474 ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นพัฒนาการของโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง พ.ศ.2435 - 2474 ผลการศึกษาพบว่า ได้มีการเขียนบันทึกว่าในอดีตนั้นประเทศไทยใช้ “วัด” เป็นสถานที่ในการเรียนหนังสือ ต่อมาได้มีการบัญญัติคำว่า “ครู” ขึ้น แปลว่า “ครู” หมายถึง บุคคลที่ประสิทธิประสาทวิชาอบรมบ่มเพาะให้เด็กที่เป็นลูกศิษย์มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี ในปีพุทธศักราช 2435 จึงมีการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็นแห่งแรกที่จังหวัดพระนคร (ปัจจุบันคือกรุงเทพมหานคร) โดยอาศัยโรงเรียนเด็กที่ “ยศเส” เป็นสถานที่ทำการ เหตุผลที่ใช้โรงเรียนเด็กที่ยศเสเพราะสถานที่แห่งนี้มีโรงเรียนตั้งอยู่แล้ว นักเรียนรุ่นแรกมี 3 คน เรียนไม่จบหลักสูตรทั้ง 3 คน เหตุที่เรียนไม่จบเพราะนักเรียน 2 คน ออกไปทำงานอย่างอื่น ส่วนนักเรียนอีก 1 คน ออกไปเป็นครูเสียก่อน ส่วนนักเรียนรุ่นที่ 2 มี 3 คน เช่นเดียวกัน เรียนจบทั้ง 3 คน สอบไล่ได้ประกาศนียบัตรครูในช่วงปลายปีพุทธศักราช 2437 ถือเป็นนักเรียนกลุ่มแรกที่สามารถศึกษา

บุญถิ่น อัตถากร (2504,น.40) ที่ระบุว่า วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ.2435 เป็นวันที่รัฐบาลตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้น เรียกว่า “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์” โดยตั้งขึ้นที่ตำบลสวนมะลิ ถนนบำรุงเมือง พระนคร ในช่วงเวลานั้นการจัดการฝึกหัดครูเป็นอำนาจของ “กรมศึกษาธิการ” เปิดการเรียนการสอนระดับ “ประโยคครูประถม” โดยกำหนดระยะเวลาเรียน 2 ปี ในปีแรกมีนักเรียน 3 คน และเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆในปีถัดไป เป็นการผลิตครูเพื่อให้ไปสอนนักเรียน ป. 1-ป.7 เมื่อเป็นครูแล้วสามารถสอนและปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กได้ จุดประสงค์อีกประการหนึ่งในการผลิตครูช่วงเวลานั้นคือต้องการให้ครูเป็นผู้นำในหมู่บ้านได้ เป็นความตั้งใจจะผลิตครูให้สามารถประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นได้

ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานด้านการศึกษาในช่วงเวลานั้นจึงสร้างหลักสูตรให้ผู้ที่ต้องการเรียนครูมีความรู้ทางด้าน “หัตถศึกษา” ด้วย เพื่อให้ครูจะได้ซ่อมแซมบ้านเรือนของตนเองได้ สามารถต่อเติมอาคารของโรงเรียนได้ อีกทั้งยังให้ครูมีความรู้ในด้าน “การเกษตร” เพื่อที่จะได้สอนนักเรียน สอนชาวบ้านใกล้เคียงให้คุ้นเคยกับการทำการเกษตรแบบใหม่ นอกจากนี้แล้วการผลิตครูใน

ช่วงเวลานั้นยังมุ่งสร้างครูให้มีความสามารถทางด้าน “การพลศึกษา” อีกด้วย เพราะจะได้ไม่ต้องไปจ้างครูพลศึกษามาสอนพิเศษให้นักเรียน

พุทธศักราช 2445 ได้มีคำสั่งให้ย้ายโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ไปอยู่ที่ตึก “แม้นนถุมิตร” วัดเทพศิรินทราวาส เรียกว่า “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เทพศิรินทร์” จากนั้นอีก 1 ปี คือ พุทธศักราช 2446 ได้ขยายหลักสูตรให้มีการจัดการเรียนการสอนให้สูงขึ้นถึงชั้นสอนการฝึกหัดครูมัธยม ในปีเดียวกันนี้กระทรวงธรรมการก็ได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นอีกแห่งหนึ่งที่บ้านสมเด็จเจ้าพระยา เรียกว่า “โรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก” สอนตามหลักสูตรครุมูล รับนักเรียนหัวเมืองเข้าศึกษา โดยมีเป้าหมายให้เรียนจบแล้วออกไปเป็นครูตามหัวเมือง

พุทธศักราช 2449 กรมศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้รวมโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เข้ากับโรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก โดยออกแบบให้เป็นโรงเรียนประจำ เรียกว่า “โรงเรียนอาจารย์ฝั่งตะวันตก” ต่อมาในปีพุทธศักราช 2456 รัฐบาลได้เปลี่ยนชื่อจาก “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์” เป็น “โรงเรียนฝึกหัดครู” และมีนโยบายรวมโรงเรียนฝึกหัดครูเข้าเป็น “แผนก” หนึ่งในสังกัด “โรงเรียนข้าราชการพลเรือน” ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้ย้ายนักเรียนไปเรียนที่ “วังใหม่” ตั้งอยู่ที่ตำบลปทุมวัน (ปัจจุบันคืออาคารนี้ไปแล้ว) และได้สร้าง “ที่ทำการพลศึกษา และกรีฑาสถานแห่งชาติ” ขึ้นบริเวณนั้น รัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเสียใหม่โดยกำหนดให้เป็น “แผนกคุรุศึกษา” ของโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ในระยะแรกนั้นการเปิดโรงเรียนฝึกหัดครูไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากคนเชื่อว่าเป็นวิธีการหาคนไปเป็นทหารรูปแบบใหม่ เพราะมีชาวลือหนานหูเช่นนั้น ทำให้คนในสังคมไม่สนใจที่จะเป็นครูมากนัก

เมื่อชาวลือหนานหูขึ้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการแก่ข้าว่ารัฐบาลสนับสนุนให้คนไทยเรียนหนังสือ เพื่อส่งเสริมให้คนเข้ารับราชการ ในชวงเวลานั้นได้เกิดวลีหนึ่งว่า “เรียนเพื่อเข้ารับราชการ จะได้เป็นเจ้าของคน” เมื่อรัฐบาลประชาสัมพันธ์มากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ชาวบ้านเริ่มเปลี่ยนความคิด หลายครอบครัวส่งลูกหลานเข้าสมัครเรียนหนังสือจำนวนมาก ปัญหาที่หาคนเข้าเรียนไม่ได้ในตอนแรกจึงบรรเทาลง แต่ที่ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาคือ หลังจากที่นักเรียนจบการศึกษาแล้ว รัฐบาลไม่สามารถบรรจุคนที่สำเร็จการศึกษาให้เป็นข้าราชการได้ทั้งหมด เมื่อเกิดปัญหานี้ขึ้น รัฐบาลแก้ไขปัญหาโดยปรับเปลี่ยนแผนการศึกษาเสียใหม่ให้มีหลักสูตรที่สอนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพด้วย หลังจากนั้นจึงเกิดครูสายอาชีพขึ้น เรียกกันทั่วไปว่า “ครูอาชีพศึกษา”

พุทธศักราช 2456 นี้เอง รัฐบาลได้เปิดโรงเรียนการฝึกหัดครูหญิงขึ้นเป็นครั้งแรก ตั้งชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนเบญจมราชาลัย” เป็นโรงเรียนประจำ เรียกกันว่า “โรงเรียนกนิชนอน” รับนักเรียนหญิงจากหัวเมืองมาเข้าเรียน โดยสอนตามหลักสูตรประโยคครุมูลและครูประถม หลังจาก

ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนา “กรมมหาวิทยาลัย” ขึ้น รัฐบาลได้ยุบรวมโรงเรียนข้าราชการพลเรือนทุกแผนกมาสังกัดกรมนี้ จึงทำให้ “การฝึกหัดครู” เป็นส่วนหนึ่งของ “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ในปีนี้เองกระทรวงธรรมการได้ก่อตั้ง “โรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม” ขึ้น (หลังก่อตั้งโรงเรียนนี้ไม่นาน รัฐบาลได้ย้ายสถานที่ไปมาหลายครั้ง)

พุทธศักราช 2461 กระทรวงธรรมการได้ย้ายการฝึกหัดครูจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาสังกัด “กรมศึกษาธิการ” โดยให้ไปทำการสอนครูมูลและครูประถมที่โรงเรียนมัธยมวัดบวรนิเวศ และเปิดแผนกฝึกหัดครูขึ้นที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โดยให้เปลี่ยนจากการฝึกหัดครูประถมเป็นการฝึกหัดครูมัธยมแทน ในปีนี้เองกระทรวงธรรมการได้จัดให้มีการเรียนการสอนฝึกหัดครู “หัตถกรรม” ขึ้น เป็นการสอนด้านช่างที่ทำด้วยมือ และอุปกรณ์ที่หาได้ทั่วไป โดยเปิดสอนวิชาจักสานและฝึกหัดครูวาดเขียนขึ้นที่ “โรงเรียนเพาะช่าง” ต่อมาในปีพุทธศักราช 2462 รัฐบาลได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษาขึ้นใกล้โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ตั้งชื่อว่า “โรงเรียนพลศึกษากลาง”

พุทธศักราช 2471 กระทรวงธรรมการได้อโอนการฝึกหัดครูมัธยมไปให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้จัดการ ผู้บริหารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในช่วงเวลานั้นจึงเปิดแผนก “ฝึกหัดครูมัธยม” ขึ้นในคณะอักษรศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ โดยเปิดรับนักเรียนที่สำเร็จมัธยมศึกษาปีที่ 8 (มัธยมศึกษาตอนปลายในปัจจุบัน) โดยกำหนดหลักสูตรเรียน 3 ปี โดยใน 2 ปีแรก ให้เรียนอยู่ที่คณะอักษรศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์ เมื่อนักเรียนสอบไล่ได้แล้วจึงให้ไปเรียนแผนกฝึกหัดครูมัธยมอีก 1 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษา ผู้เรียนจะได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยมแผนกอักษรศาสตร์ควบคู่กับวิทยาศาสตร์

- พ.ศ. 2475 - 2485

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็นพัฒนาการของโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง พ.ศ. 2475 – 2485 ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นพัฒนาการของโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง พ.ศ. 2475-2485 ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

ปีพุทธศักราช 2475 ได้ย้ายนิสิตจาก “โรงเรียนเบญจมราชาลัย” (โรงเรียนฝึกหัดครูหญิง) ไปอยู่ที่โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ และย้ายโรงเรียนฝึกหัดครูวัดบวรนิเวศไปตั้งอยู่ที่พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม ต่อมาในปีพุทธศักราช 2476 กระทรวงธรรมการได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมพาณิชยการขึ้นที่ “โรงเรียนพาณิชยการพระนคร” ในปีนี้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง

เป็นประมุข ต่อมาพุทธศักราช 2480 รัฐบาลได้ย้ายโรงเรียนฝึกหัดครูหญิง (ที่ก่อนหน้านี้อ้ายไปตั้งที่โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลัย) โดยให้ไปตั้งอยู่ที่โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย พระนคร

พุทธศักราช 2482 กระทรวงธรรมการได้ยุบ “กรมศึกษาธิการ” และได้จัดตั้ง “กรมสามัญศึกษา” ขึ้น ให้มีหน้าที่จัดการศึกษาสายสามัญ และให้กรมวิชาการทำหน้าที่จัดการศึกษาสายอาชีวศึกษา เมื่อถึงปีพุทธศักราช 2483 กระทรวงธรรมการก็ได้โอนการฝึกหัดครูไปสังกัดกรมสามัญศึกษา และจัดตั้งหน่วยงาน “กองฝึกหัดครู” ขึ้น โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็น 3 แผนก คือ แผนกที่หนึ่ง เรียกว่า “แผนกฝึกหัดครูชั้นสูง” มีหน้าที่จัดการฝึกหัดครูชั้นประถมและครูมัธยมในส่วนกลาง แผนกที่สอง เรียกว่า “แผนกฝึกหัดครูชั้นต้น” มีหน้าที่จัดการฝึกหัดครูมูล ครูประกาศนียบัตรจังหวัด และครูประชาบาล แผนกที่สาม เรียกว่า “แผนกตรวจและอบรม” มีหน้าที่ตรวจโรงเรียนในสังกัดกองฝึกหัดครูและทำการอบรมครู และเพื่อให้กิจการฝึกหัดครูเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ในช่วงนี้กรมการฝึกหัดครูได้เปิดโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นอีกหลายแห่งในประเทศไทย เช่น พุทธศักราช 2484 ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมแบบสหศึกษาขึ้นที่โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลัย และเปิดโรงเรียนฝึกหัดครูประถมที่โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลัย และโรงเรียนบ้านสมเด็จพระยาธนาปุรี เป็นต้น

พุทธศักราช 2484 รัฐบาลได้ย้ายโรงเรียนฝึกหัดครูวัดบวรนิเวศ (ก่อนหน้านี้อ้ายไปตั้งที่สนามจันทร์ นครปฐม) ให้ย้ายกลับมาอยู่ใกล้กับกองพันทหารราบที่ 6 ถนนศรีอยุธยา พระนคร) โดยให้มาดำเนินการที่ “วังจันทรถะฆม” (ปัจจุบันคือกระทรวงศึกษาธิการ) ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร” ในปีพุทธศักราช 2499 รัฐบาลได้มีคำสั่งย้าย “โรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร” ไปตั้งอยู่ที่อำเภอบางเขน (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร)

พุทธศักราช 2485 รัฐบาลได้ย้าย “การฝึกหัดครูมัธยม” มาอยู่ที่วังจันทรถะฆม ซึ่งก็คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในปัจจุบัน ต่อมาพุทธศักราช 2490 ได้เปิดแผนกฝึกหัดครูมัธยมขึ้นที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พญาไท ที่ก่อตั้งมาก่อนหน้านี้อ้าย ต่อมาในปีพุทธศักราช 2492 ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงที่ถนนประสานมิตร จากนั้นอีก 4 ปี คือ พุทธศักราช 2496 ได้ยกฐานะขึ้นเป็น “วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร” จากนั้นอีก 2 ปี คือพุทธศักราช 2498 จึงได้ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ขึ้น

4.5 สภาพปัญหาหลังการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู

จากการศึกษาในประเด็น สภาพปัญหาหลังการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การขาดแคลนครูผู้สอน ประเด็นที่สอง การขาด

แคลนแบบเรียน ตำราเรียน ประเด็นที่สาม การบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพน้อย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- **การขาดแคลนครูผู้สอน**

จากการศึกษาในประเด็น “การขาดแคลนครูผู้สอน” ในช่วงการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังจากการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูในอดีต ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยนั้น มีประชาชนให้ความสนใจศึกษาน้อย ต่อมาเมื่อรัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนการสื่อสารไปยังประชาชนว่าเรียนหนังสือจะได้เป็นเจ้าของคน จึงทำให้มีคนเรียนหนังสือมากขึ้น โดยเฉพาะหลังปีพุทธศักราช 2500 มีจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ในช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2501 – 2510 นักเรียนมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะจะเพิ่มปีละประมาณ 161,000 คน ถ้าหากเทียบอัตราระหว่างครูกับนักเรียน 1 ต่อ 32 คือครู 1 คน ต่อนักเรียน 32 คนแล้ว รัฐจะต้องผลิตครูเพิ่มขึ้นต่อปีประมาณ 5,000 คน และเมื่อพิจารณาจำนวนครูที่ลาออก เพราะต้องการเปลี่ยนอาชีพ และครูที่เสียชีวิตในปีพุทธศักราช 2502-2510 แล้ว จะพบว่าครูที่ลาออกและเสียชีวิตมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นจาก 2,500 คน ในปีพุทธศักราช 2502 เป็น 3,500 คน ในปีพุทธศักราช 2510

อย่างไรก็ตาม บุญถิ่น อัตถากร กล่าวว่า การยึดถือเอาตัวเลขปริมาณครูที่เพิ่มขึ้นปีละประมาณ 5,000 คนนั้น อาจจะไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริงเท่าใดนัก ตัวเลขที่กล่าวถึงนี้อาจจะต่ำเกินกว่าความเป็นจริงไปบ้าง เขาเป็นตัวเลขแน่นอนไม่ได้ เพราะไม่ได้มีการวัดและจดบันทึกไว้อย่างชัดเจน แต่ก็ใช้เป็นตัวเลขกลางๆ ได้ ทั้งนี้ ประเด็นที่น่าสังเกตจากรายการคือ “จำนวนครูที่ลาออกและเสียชีวิต” มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เฉลี่ยเท่ากันทุกปี ในขณะที่จำนวนนักเรียนมีเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้น รัฐควรจะต้องผลิตครูเพิ่มขึ้นจากตัวเลขในตารางนี้ประมาณปีละ 100 คน

บุญถิ่น อัตถากร และรัตนา ต้นบุญเต็ก (2513, น.13) ระบุว่า ครูจำนวนมาก เปลี่ยนอาชีพ และเสียชีวิตไป ทำให้ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง จำนวนครูที่เปลี่ยนอาชีพและที่เสียชีวิตในปีพุทธศักราช 2497 – 2500 นั้น มีมากขึ้นตามลำดับ ครูหลายคนมีอายุไม่เกิน 60 ปี และจากการคาดคะเนพบว่าในอนาคตข้างหน้าอีกไม่กี่ปีจะมีครูที่ลาออกและเสียชีวิตอาจจะสูงถึง 5 เปอร์เซ็นต์ ดังจะเห็นได้จากโรงเรียนบางแห่งนั้นมีครูคนเดียว แต่ต้องสอนนักเรียนเป็นร้อยคน รัฐจึงมีข้อสรุปในช่วงเวลานั้นว่า รัฐบาลจะต้องเตรียมการผลิตครูเพื่อรองรับจำนวนนักเรียนที่มากขึ้นทุกปี อีกทั้งยังต้องผลิตครูชดเชยครูที่ลาออกจากอาชีพครู และชดเชยครูที่เสียชีวิตที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น

จากปัญหาการขาดแคลนครู รัฐบาลเห็นว่าจำเป็นต้องเร่งผลิตครูเพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการในช่วงเวลานั้นขาดแคลนมาก นอกจากการผลิตครูแล้ว ยังมีปัญหาที่เกี่ยวข้องอีกประการหนึ่งคือ ครูที่มีอยู่มีวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับเนื้อหาวิชาที่สอน รัฐบาลได้แก้ไขปัญหานี้โดยการอบรมครูให้มีความรู้สูงขึ้น เพื่อแก้ปัญหาคือครูมีความรู้ ความสามารถไม่เพียงพอ เรียกกันในช่วงนั้นว่า "การหย่อนความสามารถ" ของครู เป็นปัญหาที่ทำให้รัฐบาลช่วงนั้นเสี่ยงประมาณไปเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ รัฐบาลในช่วงเวลานั้นได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับวิทยฐานะของครูประจำการ เนื่องจากเห็นว่าถ้าหากครูมีวิทยฐานะดีขึ้นก็ย่อมมีโอกาสที่จะก้าวหน้าในหน้าที่การงานและมีรายได้สูงขึ้นด้วย จะเป็นแรงจูงใจให้ครูมีกำลังใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น ดังนั้นการยกระดับวิทยฐานะของครูจึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสร้างความมั่นคงในอาชีพของครูที่มีอยู่ประมาณ 60,000 คนในช่วงเวลานั้น รัฐบาลได้จัดให้ครูไปอบรมเพิ่มพูนความรู้และสอบเลื่อนขั้นได้เพื่อให้ก้าวหน้าในหน้าที่การงาน อีกทั้งยังมีนโยบายให้ครูได้รับโอกาสทางการศึกษาที่สูงขึ้น ทั้งจากในประเทศและภายนอกประเทศ

บุญถิ่น อัตถากร และรัตนา ต้นบุญเต็ก (2513,น.8) ระบุว่า ในปีพุทธศักราช 2512 ประเทศยังคงขาดแคลนครู รัฐบาลได้เร่งทุกวิถีทางให้ขยายการรับสมัครนิสิตฝึกหัดครูทุกระดับให้มากขึ้น อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เป็นครูแต่ไม่มีวุฒิการศึกษาด้านครู และบุคคลผู้สนใจจะเป็นครูแต่ยังไม่มีโอกาสได้เรียน ให้ได้รับโอกาสให้เข้าเรียนครูในระดับต่างๆได้ โดยเปิดการเรียนการสอนทั้งภาคเย็นและภาควันหยุด ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้สถานศึกษาที่มีอยู่ โดยเฉพาะสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในต่างจังหวัดได้ครูที่มีวุฒิการศึกษาไปสอนนักเรียนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

จากสภาพปัญหาการขาดแคลนครูหรือเรียกได้ว่าเป็นปัญหาจำนวนครูไม่เพียงพอต่อปริมาณของนักเรียนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะหลังพุทธศักราช 2500 เป็นต้นมา หากพิจารณาบริบททางการเมือง และบริบททางสังคมในช่วงเวลานั้น จะพบว่ารัฐบาลได้เผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับการคุมกำเนิด และผลักดันให้เป็นนโยบายหลักของประเทศไทย โดยมีหลักคิดว่าควรจะมีการควบคุมจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมองว่าการที่ประชากรของประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็วเป็นการทำลายความสมดุลของสังคม เพราะปัญหาที่ผ่านมามีครูมีน้อยกว่านักเรียนมาก อีกทั้งจำนวนประชากรมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ในช่วงนั้นจึงเกิดเป็นประเด็นทางวิชาการขึ้น ประกอบกับมีองค์กระหว่างประเทศบางแห่งที่เข้ามามีบทบาทต่อรัฐบาลไทยในช่วงนั้น องค์การดังกล่าวคือ "สหพันธ์วางแผนครอบครัวระหว่างประเทศ" มีชื่อภาษาอังกฤษว่า "Population Council" ทำให้แนวคิดการมีลูกน้อยลงเริ่มมีอิทธิพลมากขึ้น เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการขาดแคลนครู การเพิ่มขึ้นของนักเรียน และการเผยแพร่แนวคิดการ

คุมกำเนิดให้กับประชาชนในช่วงพุทธศักราช 2500 เป็นต้นมา จะเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย

- **การขาดแคลนตำราเรียน**

จากการศึกษาในประเด็นการขาดแคลนตำราเรียน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ประการหนึ่งที่เกิดในช่วงต้นของการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู โดยเฉพาะในช่วงปีพุทธศักราช 2500 ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

บุญถิ่น อัตถากร และรัตนา ตันบุญเต็ (2513, น.30) กล่าวถึงปัญหาการขาดแคลนตำราเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในแวดวงการศึกษาในช่วงปีที่รัฐบาลก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงว่า โรงเรียนทุกแห่งในเวลานั้นขาดแคลนแบบเรียน ขาดตำราเรียนที่ครูจะใช้ประกอบการสอนแบบเรียนจำนวนหนึ่งเป็นภาษาต่างประเทศ ครูขาดความเชี่ยวชาญในการอ่านทำความเข้าใจปัญหาการขาดแคลนตำราเรียนจึงเป็นปัญหาสำคัญและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการศึกษาของคนไทย รัฐบาลในเวลานั้นได้พยายามระดมสรรพกำลังทั้งด้านกำลังคน และจำนวนเงิน เพื่อสร้างตำราเรียนที่มีคุณภาพไม่ว่าจะเป็นตำราที่เขียนขึ้นใหม่ หรือตำราที่คัดลอก ปรับปรุงมาจากตำราจากต่างประเทศก็ตาม ล้วนเป็นประโยชน์ต่อการนำมาสอนนักเรียนทั้งสิ้น การที่จะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแบบเรียน ตำราเรียนนี้ได้ จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ได้แก่ ทุกกรม ทุกกอง ทุกกระทรวง ตลอดจนความร่วมมือจากภาคเอกชนที่มีความรู้ ความสามารถ ดังนั้น การส่งเสริมให้ทุกโรงเรียนมีห้องสมุดที่มีหนังสือ แบบเรียน ที่มีคุณภาพและได้สัดส่วนต่อปริมาณของครูและปริมาณของนักเรียนในสถานศึกษา

- **การบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพน้อย**

จากการศึกษาในประเด็น “การบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพน้อย” ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงต้นของการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

ปัญหาการบริหารการศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นในช่วงปีพุทธศักราช 2500 ประการหนึ่งคือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร และฝ่ายธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของ “ครู” เพราะถึงแม้ว่าในโรงเรียนนั้นจะมีครูที่มีความรู้ ความสามารถมาก หรือมีอุปกรณ์การเรียนแบบเรียนเพียงพอก็ตาม แต่ถ้าผู้บริหารการศึกษาและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องขาดประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลกระทบต่อปัจจัยนิสิตที่เรียนอยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เปรียบเสมือน “หัวใจ” ที่ทำหน้าที่สูบฉีดโลหิตไปเลี้ยงอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย รวมทั้งสูบฉีดเลือดไปเลี้ยงสมองซึ่งก็คือฝ่ายวิชาการ คือ ครู อาจารย์ อุปมาได้ว่า สมองที่ดีจะทำงานได้ไม่ดี ถ้าหากปราศจากหัวใจที่ดีที่สูบฉีดโลหิตอย่างปกติ สม่าเสมอ

ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารการศึกษาควรจะต้องมีพื้นฐานความรู้ทางวิชาการในระดับสูงพอสมควร เพื่อไปให้มีปมด้อยทางวิชาการ มีความรู้รอบตัว และมีคุณสมบัติใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ จากปัญหาข้างต้น จำเป็นต้องหาวิธีการในการยกระดับความรู้ ความสามารถของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร และฝ่ายธุรการมากขึ้น เพื่อให้ทำงานเข้มแข็ง มีสมรรถภาพและประกอบกิจการงานอย่างมีประสิทธิภาพ มิฉะนั้นจะถูกดูหมิ่นดูแคลนและเหยียดหยาม และเกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายธุรการได้

ผู้วิจัยมีข้อสงสัยว่าการที่รัฐบาลไทยก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นมาในระยะแรกนั้น ได้เกิดปัญหาอันเนื่องมาจากการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพน้อยอย่างไรบ้าง จากการศึกษาจากเอกสาร ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก นักเรียนสอบไล่ตก ประเด็นที่สอง ชาวบ้านมีฐานะยากจน ประเด็นที่สาม มีโรงเรียนไม่เพียงพอ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ นักเรียนสอบไล่ตก

จากการศึกษาในประเด็นนักเรียนสอบไล่ตกในช่วงต้นของการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ผลการศึกษาพบว่าปัญหานักเรียนสอบไล่ตก ต้องเรียนซ้ำชั้นนั้นเกิดขึ้นมาก โดยเฉพาะในช่วงปีพุทธศักราช 2500 เป็นต้นมา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

บุญถิ่น อัตถากร และรัตนา ตันบุญเต็ก (2513, น.45) กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในแวดวงการศึกษาในช่วงปีพุทธศักราช 2500 ว่า ในปีพุทธศักราช 2500 นั้นมีนักเรียนสอบไล่ตกซึ่งต้องเรียนซ้ำชั้นมีจำนวนถึง 6 แสนคนเศษ หรือประมาณ 18.82 เปอร์เซ็นต์ ที่รัฐควรจะหาทางแก้ไขปัญหานี้ด้วยการปรับปรุงคุณภาพของครู และเพิ่มจำนวนครูให้มากขึ้น เพื่อให้ลดจำนวนลงเหลือ 9 เปอร์เซ็นต์ให้เร็วที่สุด ปัญหาอีกประการหนึ่งในช่วงเวลานี้คือ การก่อสร้างและปรับปรุงโรงเรียนซึ่งชาวบ้านพร้อมที่จะให้การสนับสนุน ถึงแม้จะไม่ได้สนับสนุนเรื่องการเงิน แต่ก็ยินดีให้การสนับสนุนด้านแรงงาน โดยเฉพาะการก่อสร้างโรงเรียนให้แก่บุตรหลานของตนเอง แต่ก็ขอให้รัฐบาลอำนวยความสะดวกในด้านอื่นๆ เช่น การตัดต้นไม้ เพราะจะต้องใช้ในการสร้างอาคารเรียนและอาคารอื่นๆ สำหรับนักเรียน

เมื่อดูจากสถิติของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการในปีพุทธศักราช 2497 จะพบว่านักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับเตรียมอุดมศึกษา สอบไล่ตกเป็นจำนวน 14.66 เปอร์เซ็นต์ คิดเป็นจำนวน 370,726 คน และมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ เมื่อดูจำนวนนักเรียนสอบไล่ตกในปีพุทธศักราช 2500 ปรากฏว่ามีจำนวนสูงถึง 633,733 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สอบไล่ตกจำนวน 417,083 คน นักเรียนชั้นประถมปีที่ 2 สอบไล่ตกจำนวน 100,722 คน ประกอบกับข้อมูลจากกรมวิชาการระบุว่า ในปีพุทธศักราช 2500 มีนักเรียนที่

เรียนซ้ำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มากถึง 35.41 เปอร์เซ็นต์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรียนซ้ำชั้นสูงถึง 13.58 เปอร์เซ็นต์ เป็นตัวเลขที่น่าวิตกมาก ในขณะเดียวกัน นักเรียนชั้นเตรียมอุดมปีที่ 2 เรียนตกซ้ำชั้นถึง 29.47 เปอร์เซ็นต์

ปัญหาการเรียนซ้ำชั้นและสอบไล่ตกเป็นจำนวนมากเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ ได้แก่ คุณภาพของตัวครู จำนวนครูที่มีความรู้ ความสามารถ หรือเรียกว่า จำนวนผู้ที่เรียนจบครูโดยตรง อุปกรณ์การศึกษา เช่น แบบเรียน หนังสือเรียน เครื่องมือหรือเทคโนโลยีที่ใช้ประกอบการเรียน ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทั้งสิ้น ซึ่งก็จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการสอบไล่ตกของนักเรียน นอกจากนี้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอีกประการหนึ่งคือ สถานะทางบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาซึ่งในช่วงเวลานั้นถือได้ว่าประเทศไทยยังมีความเจริญไม่มากนัก สถานะทางบ้าน เช่น การมีไฟฟ้าใช้ การมียานพาหนะสำหรับนักเรียนใช้เดินทางมาโรงเรียน การคมนาคมของผู้ปกครอง หรือกล่าวได้ว่าความยากลำบากของนักเรียนในการเดินทางมาเรียน ซึ่งนักเรียนหลายคนจำเป็นต้องเดินทางไกลมาเรียน เป็นต้น

ปัญหาด้านการคมนาคมของนักเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนในช่วงปีพุทธศักราช 2500 เป็นต้นมานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะนักเรียนในชนบทห่างไกลความเจริญ แต่ยังเกิดขึ้นกับนักเรียนในเมืองอีกด้วย เช่น นักเรียนในจังหวัดแถบภาคกลางที่ต้องใช้เรือสัญจรไปมา ทั้งในพระนครและ ธนบุรี ปทุมธานี และจังหวัดใกล้เคียง ปัญหาเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับการสอบไล่ตกของนักเรียน ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลในช่วงเวลานั้นไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จอมพลถนอม กิตติขจร และคนต่อมา ผู้นำประเทศในช่วงเวลานั้นต่างก็ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการสอบไล่ตกของนักเรียน เนื่องจากเห็นว่ามี ความเกี่ยวข้องกับปัญหาการขาดแคลนครู หรือการให้ความสำคัญกับการเพิ่มคุณภาพของครู ดังจะเห็นได้จากมีการจัดฝึกอบรมครูบ่อยครั้งในช่วงเวลานั้น

ในปีพุทธศักราช 2500 รัฐบาลไทยต้องสิ้นเปลืองกำลังครูสำหรับนักเรียนที่สอบไล่ตก เรียนซ้ำชั้นเป็นจำนวนประมาณ 19,000 คน จะต้องจ่ายเงินเดือนให้กับครูตามจำนวนดังกล่าวแล้ว รัฐบาลในช่วงเวลานั้นยังต้องจัดให้มีอาคารเรียน อุปกรณ์การเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ เครื่องเขียนอีกหลายอย่าง จำนวนประมาณ 19,000 ห้องเรียนด้วย ถ้าหากคิดค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายต่อห้องเรียนและอุปกรณ์การเรียนจะอยู่ประมาณห้องเรียนละ 5,000 บาท จำนวน 19,000 ห้องเรียน เป็นเงินราว 95 ล้านบาท และเสียงบประมาณซึ่งเป็นเงินเดือนให้ครู หากคิดต่อครู 1 คน เป็นเงิน 500 บาท จะต้องจ่ายเงินเดือนครูทั้งสิ้นราว 114 ล้านบาท ดังนั้น ถ้าหากรัฐบาลสามารถลดจำนวนนักเรียนสอบไล่ตกจากเดิม 18.82 เปอร์เซ็นต์ ลงเหลือ 9 เปอร์เซ็นต์ ได้ก็เท่ากับสามารถลด

ค่าใช้จ่ายไปปีละประมาณ 100 ล้านบาท ซึ่งสามารถเอาเงินจำนวนนี้ไปพัฒนา หรือนำไปแก้ไขปัญหาด้านอื่นๆแทนได้

บุญถิ่น อัตถากร และรัตนา ตันบุญเต็ก (2513,น. 17) ระบุว่า ในปี พุทธศักราช 2510 มีนักเรียนชั้นปีที่ 1 สอบไล่ตก ต้องเรียนซ้ำชั้นมากถึง 26.28 เปอร์เซ็นต์ ส่วนการเรียนในระดับประถมต้น คือ ป.1 - ป.4 นั้นมีนักเรียนสอบไล่ตกคิดเป็น 16.83 เปอร์เซ็นต์ ปัญหา นักเรียนสอบไล่ตกนี้ทำให้รัฐต้องสิ้นเปลืองกำลังครู อาจารย์ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์การศึกษา และอื่นๆคิดเป็นเงินปีละหลายร้อยล้านบาทเพื่อใช้ในการเรียนแก่นักเรียนที่ต้องเรียนซ้ำชั้นปีละหลายแสนคน ยิ่งไปกว่านั้น ยังปรากฏว่านักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาไปแล้วมีจำนวนไม่น้อยที่อ่านหนังสือไม่ออก และเขียนหนังสือไม่ได้อย่างที่ควรจะเป็น บางคนก็ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับคนในสังคมได้ บ้างก็มีความประพฤติไม่เหมาะสม บ้างก็มีสุขภาพทางกายและจิตไม่สมบูรณ์ บ้างก็ไม่ทำตัวเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย และยิ่งไปกว่านั้นบางคนกลับเป็นภาระของสังคมอีกด้วย

○ ชาวบ้านมีฐานะยากจน

บุญถิ่น อัตถากร และรัตนา ตันบุญเต็ก (2513,น.4) กล่าวถึงปัญหาชาวบ้านมีฐานะยากจนซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วงการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง โดยระบุว่า ปัญหาความยากจนของประชาชนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงต้นของการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ในช่วงเวลานั้นรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรไทยคาดว่าประมาณไม่เกิน 2,000 บาทต่อปี เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมอย่างเช่น สหรัฐอเมริกา จะเห็นว่ารายได้เฉลี่ยของคนไทยจะต่ำกว่าประมาณ 20 เท่า ของรายได้คนอเมริกัน การที่ชาวบ้านมีฐานะยากจน ทำให้รัฐเก็บภาษีได้น้อย ไม่เพียงพอที่จะเอามาพัฒนาประเทศ

รัฐบาลไทยจะต้องหาทางส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้มากขึ้น ทั้งจากการทำการเกษตร การหาตลาด และการส่งเสริมให้ประชาชนจับจ่ายใช้สอยเพื่อให้เกิดอาชีพมากขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในด้านการผลิตการบริโภค

กล่าวได้ว่าปัญหาประชาชนมีฐานะยากจนนั้นเป็นอุปสรรคที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประเด็นอื่น เช่น เป็นปัญหาที่ทำให้นักเรียนสอบไล่ตก รัฐบาลในช่วงเวลานั้นได้พยายามทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพื่อที่จะให้ชาวบ้านส่งลูกเรียนหนังสือ ไม่ให้ขาดโรงเรียนบ่อยครั้ง จะได้ไม่ต้องเรียนซ้ำชั้นกันอีก

○ มีโรงเรียนไม่เพียงพอ

จากการศึกษาในประเด็นมีโรงเรียนไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งในช่วงต้นของการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

บุญถิ่น อัตถากร และรัตนา ต้นบุญเด็ก (2513,น.8) ระบุว่า ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2497 – 2501 นั้น มีผู้ส่งบุตรหลานเข้าเรียนจำนวนมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะในปี พุทธศักราช 2501 มีผู้สนใจสมัครเข้าเรียนครุมากเกินกว่าจำนวนสถานศึกษาฝึกหัดครูในเวลานั้น และก็เป็นเช่นนี้เรื่อยมา

○ การศึกษากลายเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานอำนาจให้ชนชั้นนำ

เจริญ ไวรวัจนกุล (2523,น.18) ระบุว่า หลังจากประเทศไทยเปลี่ยนแปลง การปกครองจากระบอบ “พ่อปกครองลูก” เป็นระบบ “ศักดินา” การศึกษาได้ถูกจัดให้เป็นเครื่องมือ ในการสร้างฐานอำนาจหรือรักษาอำนาจของชนชั้นนำเอาไว้ ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากวรรณคดีที่แต่ง ขึ้นในยุคหนึ่งซึ่งมีเนื้อหาเทิดทูนฐานันดรศักดิ์ และความมีอำนาจเหนือมนุษย์ของตัวพระตัวนางในบท วรรณกรรม และใช้สาระทางบาป-บุญ นรก สวรรค์ เป็นแนวทางการสั่งสอนให้คนในสังคมเกรงกลัว ต่อบาป ไม่ละเมิดระบบศักดินาของชนชั้นนำ ดังเช่น การแต่งวรรณคดีเรื่อง “สมุทรโฆษคำฉันท์” และ เรื่อง “นันทโศภนันทสูตร” เป็นต้น

ข้อความข้างต้นสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุภาวงศ์ จันทวานิช (2529,น.3) ที่ระบุว่า แนวคิดตามประเทศกลุ่มตะวันตกแพร่หลายเข้ามาในสังคมไทยมากขึ้น การที่สังคมไทยได้รับ วิทยาการใหม่ ๆ ในสังคมซึ่งส่งผลต่อแนวคิดในการบริหารประเทศ ประกอบกับบาทหลวงชาว ต่างประเทศได้เดินทางเข้ามาเผยแพร่หลักคำสอนทางศาสนา แนวคิดในการดำเนินชีวิตให้กับคนไทย มากขึ้น ทำให้ชนชั้นนำไทยบางส่วนเกิดความรู้สึกหวั่นเกรงต่อวัฒนธรรมของประเทศตะวันตก ด้วย เหตุนี้ นักปราชญ์ของไทยในยุคหนึ่งจึงแต่งแบบเรียนฉบับภาษาไทยขึ้นเป็นแบบเรียนแรก ชื่อว่า “จินตามณี”

การให้การศึกษแก่คนไทยในสมัยก่อนเป็นการสอนให้คนเชื่อในชาติปาง ก่อนที่จะส่งผลมาสู่การดำเนินชีวิตในชาตินี้ และผลการกระทำในชาตินี้จะส่งผลกระทบไปยังการใช้ ชีวิตในชาติหน้าภพหน้า การที่บางคนมีความยากลำบากในชาตินี้ก็เพราะกรรมที่ทำได้แต่ชาติปาง ก่อน ไม่มีทางที่จะแก้ไขอะไรได้ ดังนั้น ชาตินี้ควรจะสร้างบุญไว้ให้มาก เพื่อชาติหน้าจะได้สุขสบาย ไม่ลำบาก คำสอนเหล่านี้มีลักษณะเป็นนามธรรมซึ่งยังอยู่ในความคิดของคนไทยในปัจจุบัน การศึกษาในสมัยก่อนจึงเป็นการให้การศึกษเพื่อเตรียมบุคคลเข้ารับราชการในหน่วยงานของตนเอง เช่น กระทรวงกลาโหม เปิดโรงเรียนคัดเลือกนักเรียนเพื่อเรียนและเข้ารับราชการในหน่วยงานของตน เห็นได้จากโรงเรียนนายทหารทุกเหล่าทัพ วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยแพทยศาสตร์ โรงเรียนดุริยางค์ โรงเรียนช่างฝีมือทหาร โรงเรียนนายสิบ เป็นต้น

นอกจากกระทรวงกลาโหมแล้ว ยังมีตัวอย่างกระทรวงอื่นอีก เช่น กระทรวง สาธารณสุข มีสถาบันวิทยาลัยพยาบาล โรงเรียนอนามัย หรือกระทรวงคมนาคม มีโรงเรียนวิศวกรรม

รถไฟ โรงเรียนไปรษณีย์โทรเลข ส่วนกระทรวงการคลัง มีโรงเรียนศุลกากรักษ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีโรงเรียนชลประทาน โรงเรียนป่าไม้ เป็นต้น สอดรับกับ สุลักษณ์ ศิวรักษ์ (2530, น.33) ที่กล่าวว่า การอุดมศึกษามุ่งผลิตกำลังคนเพื่อรับราชการ ดังเช่นมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด (Oxford University) ของประเทศอังกฤษ เช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ทั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ต่างก็สอนคนเพื่อให้จบออกไปเป็นข้าราชการ ไม่ว่าจะเป็ในยุคแรกซึ่งมีความจำเป็นทางการเมืองหรือในยุคหลังที่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งรัฐไทยต้องการกำลังคนอย่างมากในการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากมีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาขึ้นจำนวนมาก ทั้งในกรุงเทพมหานคร และในส่วนภูมิภาคซึ่งล้วนเป็นการผลิตกำลังคนเพื่อเข้ารับราชการทั้งสิ้น

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น “บริบททางสังคมก่อนที่จะเกิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา” สรุปได้ว่า ในอดีตนั้นคนไทยไม่รู้หนังสือ เมื่อมีชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในประเทศไทย ซึ่งก่อนหน้านั้นเรียกว่า “สยาม” ทำให้ชนชั้นสูงซึ่งในที่นี้คือ กษัตริย์ราชวงศ์ ได้เห็นความแตกต่างระหว่างการรู้หนังสือกับการไม่รู้หนังสือ ประกอบกับกษัตริย์ไทยในอดีตได้เดินทางไปเยือนประเทศในยุโรป ราชวงศ์บางคนได้เดินทางไปศึกษาในต่างประเทศ ทำให้รับรู้ถึงความสำคัญของการศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาการอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ อันจะทำให้คนไทยเสียเปรียบชาวต่างประเทศที่มีความรู้ มีวิทยาการที่ทันสมัยมากกว่า ดังนั้น การที่จะทำให้คนไทยในอดีตได้รับความรู้จากชาวตะวันตก หนทางแรกคือจะต้องให้คนไทยเข้าใจภาษาอังกฤษเสียก่อน ด้วยเหตุนี้ ราชวงศ์ในอดีตจึงจ้างมิชชันนารีที่มีภารกิจสอนศาสนา หรือเรียกว่า เผยแผ่ศาสนาให้สอนภาษาอังกฤษแก่เจ้านาย คือ ราชวงศ์ในสำนักพระราชวัง นอกจากการสอนภาษาอังกฤษราชวงศ์แล้ว ยังให้มิชชันนารีส่งผู้แทนมาสอนภาษาอังกฤษให้กับบุตรหลานของราชวงศ์ ขุนนาง และผู้ที่ปฏิบัติภารกิจในสำนักพระราชวังด้วย

เหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้กษัตริย์ในยุคนั้นเห็นว่า จำเป็นต้องให้คนไทยรู้ภาษาอังกฤษคือ จะได้เข้าใจ รู้ทันชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย เนื่องจากได้เห็นว่ามีชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยนั้นมีความรู้ มีวิทยาการที่ก้าวหน้า ในขณะที่คนไทยยังอ่านหนังสือไม่ออก สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักถึงความจำเป็นเรื่องนี้จึงส่งเสริมให้คนไทยตื่นตัวเรื่องการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อให้สื่อสารกับชาวต่างประเทศได้ และเรียนรู้วิทยาการจากผู้ที่มาจากประเทศตะวันตก จึงทรงรับสั่งให้มีการสร้างโรงเรียนขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อถ่ายทอดการศึกษาให้กับบุตรหลานของขุนนางในพระบรมมหาราชวัง และให้มิชชันนารีได้เปิดโรงเรียนสอนลูกหลานประชาชนได้

ปัญหาคนไทยไม่รู้หนังสือในอดีตนั้น ทำให้ชนชั้นนำไทยรับรู้ว่าเป็นความเสียเปรียบชาวต่างประเทศในหลายด้าน โดยเฉพาะในช่วงเวลานั้น ผู้นำจากหลายประเทศในแถบตะวันตกได้ขยายอิทธิพลมายังประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวได้ว่า เป็นการรุกรานของประเทศมหาอำนาจตะวันตกที่ต้องการหาประโยชน์จากประเทศที่ด้อยพัฒนามากกว่า ดังเช่นการรุกรานของชาวฝรั่งเศสที่ส่งครามกับสยามประเทศ และการรุกรานของกองทัพอังกฤษ ซึ่งการจะสื่อสารกับผู้นำและประชาชนชาวต่างประเทศได้นั้น จำเป็นต้องมีความรู้ทั้งในเรื่องภาษาและความรู้ในด้านอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ ผู้นำประเทศจึงเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการศึกษาให้กับประชาชน จึงเกิดกระแสความต้องการให้มีความรู้ทัดเทียมกับชาวตะวันตก ประกอบกับในช่วงเวลานั้น กษัตริย์ราชวงศ์ไทยได้เดินทางไปยังประเทศตะวันตก ได้เห็นถึงวิทยาการที่ทันสมัย เห็นสังคมที่เจริญรุ่งเรือง จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาประเทศให้ประชาชนมีความรู้มากขึ้น เพื่อสกัดการรุกรานจากประเทศตะวันตก ประกอบกับในช่วงเวลานั้น ประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในเอเชียได้ขยายอำนาจมาสู่ประเทศไทย

ประเด็นการจัดการศึกษาในอดีต ประกอบด้วย การจัดการศึกษาสมัยโบราณ ได้แก่ การเรียนในสำนักพระราชวัง เป็นสถานที่ซึ่งรวมเอานักปราชญ์ในหลากหลายสาขาวิชามาเป็นขุนนางรับใช้เบื้องพระยุคลบาท เป็นสถานที่รวมผู้รู้มาทำหน้าที่เป็นขุนนาง ทั้งการสอนหนังสือ การสอนศิลปะการสร้างอาคารพระราชวังที่สวยงามตระการตา ประเด็นต่อมา เป็นการเรียนการสอนในสถานประกอบการทางศาสนา ผลการศึกษาพบว่าในอดีตนั้นมีการเรียนการสอนที่วัด เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมะเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิต ในยุคนั้นพระสงฆ์จะสอนหนังสือเฉพาะผู้ชาย ซึ่งจะต้องบวชเป็นพระเสียก่อน ทั้งการสอนคิดเลข การสอนให้อ่านหนังสือ การสอนการก่อสร้าง หัตถกรรม การแพทย์แผนโบราณ และสอนศีลธรรมให้ผู้ชายรู้จักผิด ชั่ว ดี นอกจากนี้ ยังมีการเรียนการสอนที่บ้าน ซึ่งจะสอนวัฒนธรรม ประเพณี การปฏิบัติตน โดยมุ่งเน้นให้ผู้อาวุโสสอนลูกหลาน

ประเด็นการจัดการศึกษาสมัยสุโขทัย มีการเรียนการสอนในสำนักพระราชวัง ประกอบด้วย การเรียนสมัยพ่อขุนรามคำแหง การเรียนในสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1 นอกจากการเรียนในสำนักพระราชวังแล้ว ในยุคนี้ยังคงมีการเรียนที่วัดไม่แตกต่างไปจากการเรียนในสมัยโบราณ ประเด็นการจัดการศึกษาสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ซึ่งเป็นยุคต่อมาจากสมัยสุโขทัย ในยุคสมัยนี้มีการเรียนสำหรับผู้ชายที่เป็นทหาร มีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่บวชเป็นพระ มีการจัดการเรียนการสอนให้กับสตรี และการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับศาสนา ส่วนประเด็นการจัดการเรียนการสอนสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประกอบด้วย การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่เป็นทหาร การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่บวชเป็นพระ การจัดการศึกษาทางศาสนา การจัดการศึกษาสำหรับผู้ชาย และการจัดการศึกษาสำหรับผู้หญิง ประเด็นต่อมา การจัดการศึกษาสมัยกรุง

รัตนโกสินทร์ตอนต้น ประกอบด้วย การจัดการศึกษาในสำนักพระราชวัง และการจัดการศึกษาที่วัด และการจัดตั้งระบบโรงเรียน

ประเด็นต่อมา เป็นการจัดการศึกษาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนปลาย ประกอบด้วย รัชกาลที่ 5 กับการสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบ “Public School” อีกทั้งยังมีการก่อตั้งวิทยาลัยครูแห่งแรกในประเทศไทย คือ วิทยาลัยครูพระนคร ที่เติบโตมาจากโรงเรียนฝึกหัดครู ประเด็นต่อมา เป็นการริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู แบ่งออกเป็น การกล่าวถึง บุคคลสำคัญที่ผลักดันให้มีโรงเรียนฝึกหัดครู และ พัฒนาการของโรงเรียนฝึกหัดครูในประเทศไทย ในประเด็นบุคคลสำคัญที่ผลักดันโรงเรียนฝึกหัดครูนั้น ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. ปิ่น มาลากุล ซึ่งได้ก่อตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียนสหศึกษาแห่งแรกในประเทศไทย ครั้นเมื่อดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ท่านได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นที่ประสานมิตร

ประเด็นต่อมา จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับการผลักดันโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ผลการศึกษาประกอบด้วย ประวัติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2481 ซึ่งขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ท่านได้ผลักดันให้เกิดโรงเรียนฝึกหัดครูอย่างต่อเนื่อง ประเด็นต่อมาคือ พัฒนาการของโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง แบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงแรก พ.ศ.2435-2474 ในช่วงนี้รัฐบาลได้ก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ขึ้น ต่อมาได้สถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้น ช่วงที่สอง ได้มีการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูอีกหลายแห่ง ทั้งในกรุงเทพฯ และในส่วนภูมิภาค ประเด็นต่อมาคือ สภาพปัญหาหลังการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ประกอบด้วย การขาดแคลนครูผู้สอน การขาดแคลนตำราเรียน และการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพน้อย

บทที่ 5

การก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น “การก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ซึ่งเป็นวิทยาเขตหนึ่งของ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ได้แก่ ประเด็นแรก เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาอย่างกระชับในการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เนื่องจากในบางแง่มุมนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงบริบททางการเมืองและบริบททางสังคมในยุคสมัยนั้นซึ่ง 2 สถาบันนี้ก่อตั้งในเวลาห่างกันเพียง 2 ปี ประเด็นที่สอง เป็นการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ดังภาพ 5.1

ภาพ 5.1

แสดงการนำเสนอการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร และ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

ภาพ : สร้างโดยผู้วิจัย

การนำเสนอผลการศึกษาในบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอภาพประกอบเนื้อหา เพื่อสื่อให้เห็นสถานที่ อาคารในอดีตที่แตกต่างไปจากสถานที่ปัจจุบันมาก และนำเสนอภาพบุคคลที่เกี่ยวข้องในอดีต ซึ่งปัจจุบันยังคงพอได้ยินชื่อเสียงเรียงนามของท่านอยู่บ้าง ทั้งจากการพูดคุยจากบุคคลอื่น และจากชื่อที่ผู้บริหารสถาบันการศึกษารุ่นต่อมาได้นำมาตั้งเป็นชื่ออาคาร ห้องประชุม สถานที่ต่าง ๆ ผู้เกี่ยวข้องบางท่านมีบทบาทต่อการพัฒนาวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน แต่ถูกบันทึกไว้ในเอกสารไม่มากนัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

จากการศึกษาในประเด็น “การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร” ผู้วิจัยนำเสนอให้เห็นถึงบริบททางการเมือง และบริบททางสังคมในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 ซึ่งในช่วงนั้น สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับให้ปริญญามีเฉพาะในกรุงเทพฯ ยังไม่มีสถาบันการศึกษาใดที่เปิดสอนถึงระดับให้ปริญญาที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค ในขณะที่ความต้องการของสังคมในช่วงเวลานั้น กำลังขาดแคลนครูที่มีวุฒิปริญญา เพื่อให้ครูได้ไปสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย ประเด็นแรก ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี กับการเสนอจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ประเด็นที่สอง ทัศนะของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี กับการพัฒนาการศึกษา ดังต่อไปนี้

5.1.1 ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี กับการเสนอจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

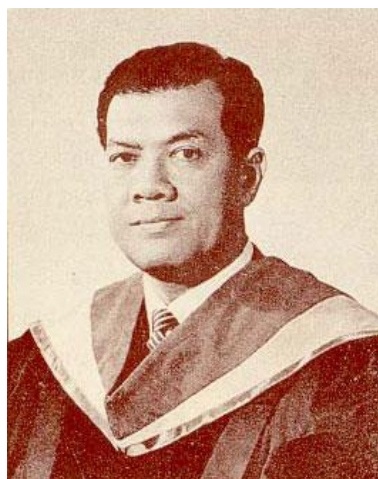
ผลการศึกษาในประเด็น “ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี กับการเสนอจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร” แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก ประวัติศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ประเด็นที่สอง ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี กับการชี้แจงต่อคณะรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

● ประวัติ ดร. สาโรช บัวศรี

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับประวัติของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี พบว่า ท่านเป็นชาวจังหวัดภูเก็ต เกิดที่บ้านตำบลสนิโย อ.เมือง จ.ภูเก็ต วันเสาร์ที่ 16 กันยายน พุทธศักราช 2459 เรียนหนังสือระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนในอำเภอเมือง จ.ภูเก็ต เมื่อจบการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้ว ท่านได้เข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเมื่ออายุ 14 ปี จากนั้นท่านได้เดินทางไปเรียนต่อที่โรงเรียนแองโกลไชนีส ปีนัง เป็นเวลา 3 ปี และสอบไล่ได้ที่ 1 ทั้ง 3 ปีซ้อน ผู้วิจัยได้นำภาพของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มานำเสนอ ดังภาพ 5.2

ภาพ 5.2

แสดงศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี

ภาพ : www.google.com

หลังจากสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ประเทศมาเลเซีย ท่านได้กลับมาเรียนต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูประถมพระนคร หลักสูตร 2 ปี ได้ศึกษาประกาศนียบัตรครูมัธยม ก่อนที่จะศึกษาต่อที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตร 4 ปี จากนั้นได้บรรจุเข้ารับราชการเมื่ออายุ 24 ปี ในตำแหน่ง “รั้งอาจารย์ผู้ช่วยโท” โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาในปี พ.ศ. 2484 ท่านได้รับคำสั่งให้ดำรงตำแหน่ง “ครูโท” กรมสามัญศึกษาดำรงตำแหน่งนี้อยู่ 2 เดือน เมื่อถึงปี พ.ศ. 2485 ท่านได้ย้ายไปเป็น “ครูใหญ่โท” ที่โรงเรียน “ภูเก็ตวิทยาลัย” จ.ภูเก็ต (พุทธศักราช 2485-2489) จากนั้นอีก 1 ปีก็ได้เป็น “ครูใหญ่” หมายถึง ผู้เป็นหัวหน้าคณะครู ที่โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย

พ.ศ. 2489 อาจารย์สาโรชได้ย้ายไปรับตำแหน่ง “ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่” โรงเรียนฝึกหัดครูประถมพระนคร วังจันทน์เกษม และสอนอยู่ที่โรงเรียนแห่งนี้ได้ไม่นาน มีการเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น “โรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร” ปัจจุบันคือ “มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร” ตั้งอยู่ที่จังหวัดกรุงเทพฯ ต่อมาในปี พ.ศ. 2490 ท่านได้สอบชิง “ทุนกระทรวงการต่างประเทศ” ไปศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตต (Ohio State University) ประเทศสหรัฐอเมริกา และได้รับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อ.บ.)

พ.ศ. 2491 ได้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่เดียวกัน จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในปีพุทธศักราช 2494 มีผลการเรียนเป็นเยี่ยม

เมื่อกลับมาประเทศไทยในปี พ.ศ.2495 คนมักเรียกท่านว่า ดร.สาโรช บัวศรี ผู้ใหญ่ในกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้นเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้ และมีคุณวุฒิสูง ยังมีอนาคตไกล จึงได้ส่งท่านไปดำรงตำแหน่ง “อาจารย์ใหญ่” ที่โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร ซึ่งในขณะนั้น หลวงสวัสดิศาสตราวุฒิ หรือ “สวัสดิ์ สุมิตร” ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน (สวัสดิ์ สุมิตร ร่วมกับศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล และ ม.ล.มานิจ ชุมสาย ก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง) ต่อมาวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2496 ดร.สาโรช บัวศรี ได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงในเวลาต่อมา

ชีวิตส่วนตัวนั้น ดร.สาโรช บัวศรี สมรสกับอาจารย์ศิริ ศิริจรรยา เพื่อนนักเรียนที่เรียนมาด้วยกันก่อนเข้าเป็นนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้ง 2 คนไม่มีบุตรและธิดา จึงอยู่ด้วยกันเพียงลำพัง และมักจะเดินทางท่องเที่ยวไปตามสถานที่ต่าง ๆ ด้วยกันเป็นประจำ โดยเฉพาะการเดินทางไปต่างประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 อาจารย์ศิริ ศิริจรรยา ถึงแก่กรรม ทำให้ชีวิตของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี หลังจากนั้นไม่สดใสนัก

● ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี กับการชี้แจงต่อคณะรัฐมนตรี

วันที่ 28 เมษายน พุทธศักราช 2496 คณะกรรมการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงที่มี ดร.สาโรช บัวศรี เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ได้เข้าประชุมร่วมกัน และมีมติให้ยกฐานะจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงเป็น “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” เนื่องจากในเวลานั้นการเรียนการสอนครูในระดับสูงสุดในประเทศไทยจะได้รับวุฒิมหาบัณฑิตที่เรียกว่า ป.ม. (ประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม) เทียบเท่า “อนุปริญญา” เท่านั้น

คณะกรรมการในที่ประชุมมีมติมอบหมายให้ ดร.สาโรช บัวศรี เป็นผู้เดินทางไปชี้แจงกับบุคคลในคณะรัฐบาลเพื่อให้เข้าใจถึงความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนสถานะจาก “โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง” เป็น “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” การที่ ดร.สาโรช บัวศรี ชี้แจงต่อรัฐบาลและบุคคลอีกหลายฝ่ายนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากในช่วงเวลานั้นความคิดในหมู่ประชาชนยังไม่เห็นว่าคนที่เป็นครูจะต้องจบปริญญาตรี การเสนอให้ครูมีวุฒิมหาบัณฑิตในระดับปริญญาตรีจึงเป็นเรื่องแปลก อีกทั้งสังคมในช่วงเวลานั้นยังเห็นว่าการจะให้ “วิทยาลัย” ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่ไม่ใช่ “มหาวิทยาลัย” สามารถประสาทปริญญาให้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีนั้นยังเป็นเรื่องแปลก

ธีรบุญฤทธิ ครอบหาเวชศิษฐ์ (2553,ไม่ระบุเลขหน้า) ระบุว่า การที่ ดร.สาโรช บัวศรี เดินทางไปอธิบายให้ผู้บริหารประเทศฟังถึงความจำเป็นที่จะต้องเปิดสถาบันสอนครูในระดับปริญญาตรีนั้น สุดท้ายทำให้บุคคลในคณะรัฐบาลเห็นตามที่ ดร.สาโรช บัวศรี ชี้แจง โดยมีมติเห็นชอบ จากนั้น

จึงออกพระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นตามคำแนะนำของ ดร.สาโรช บัวศรี และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 16 กันยายน พุทธศักราช 2496

ข้อความข้างต้น สรุปได้ว่าวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2496 เป็นวันที่ กระทรวงศึกษาธิการออกพระราชบัญญัติ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” ขึ้น ส่วนคณะที่เปิดสอน ได้แก่ คณะวิชาการศึกษา คณะวิชาวิจัยการศึกษา คณะวิชามนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และสำนักงานอธิการบดี ผู้วิจัยได้นำเอาความคิดเห็นบางส่วน ของ ดร.สาโรช บัวศรี ที่ถูกบันทึกไว้ในช่วงที่ท่านเดินทางไปนำเสนอเหตุผลที่จะต้องผลักดัน “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” ให้เกิดขึ้น ซึ่งในการเดินทางไปชี้แจงต่อคณะรัฐมนตรีนั้นท่านได้แสดงทัศนะไว้ว่า

“ตอนนั้นในหมู่ประชาชน ความคิดที่ว่าจะให้ครูเรียนถึงปริญญาฯ ยังไม่มี ดังนั้น การเสนอให้ครูมีการศึกษาถึงระดับปริญญาตรีเป็นของแปลกมาก อีกประการหนึ่งนั้นจะให้สถาบันการศึกษาระดับวิทยาลัยประสาทปริญญานี้ ยิ่งไม่เข้าใจใหญ่ พอกฎหมายไปถึงพรรคเสรีมนังคศิลาแล้ว ผมก็ต้องไปชี้แจง หน้าห้องมาก เพราะท่านผู้แทนสมัยนั้นเขาไม่เข้าใจเลย เป็นวิทยาลัยอะไร ให้ปริญญา? เป็นครู เป็นศึกษานิเทศก์จะเอาปริญญาเขี้ยวหรือ? ผมก็ต้องชี้แจงมากมาย...

...พอมาถึงประเด็นที่ว่าวิทยาลัยจะประสาทปริญญาได้นี้ ไม่เคยเห็น มีแต่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เท่านั้น เป็นแค่ วิทยาลัย จะมาประสาทปริญญา ไม่เห็นด้วย เป็นไปไม่ได้ ผมก็ต้องออกไปชี้แจงอีก...

แต่เขาก็ไม่ฟังเสียง เป็นวิทยาลัยจะมาประสาทปริญญาได้อย่างไร ตอนนั้น ผมหนักใจมาก แต่ก็กัดฟันชี้แจงต่อไปอีก แล้วก็เป็นการบังเอิญที่มีรัฐมนตรีท่านหนึ่ง ท่านอยู่ในที่ประชุมด้วย ผมทราบว่าคุณของท่านเรียนอยู่ที่วิทยาลัย แห่งหนึ่งในรัฐแคลิฟอร์เนีย กำลังทำปริญญาเอกด้วย ทำไมทำไม่ได้ละ เขาจึง ค่อยเงี้ยบเสียงลง...”

ข้อความข้างต้นสอดคล้องกับข้อมูลจากหนังสือ “50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา” หน้า 17 ที่ระบุว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” เริ่มต้นขึ้นจากการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงในวันที่ 28 เมษายน พุทธศักราช 2496 ซึ่งผลการประชุมได้ให้ ดร.สาโรช บัวศรี ไปชี้แจงต่อ คณะรัฐมนตรีถึงความจำเป็นที่ต้องยกฐานะเป็น “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” ต่อมาในปีนั้น โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงได้รับการยกฐานะสูงขึ้นเป็น “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” ประธานมิตร และถัดมาอีกราว

2 ปี คือ ปี พ.ศ. 2498 เป็นปีที่กระทรวงศึกษาธิการได้ขยายวิทยาลัยวิชาการศึกษาออกไปอีก 2 แห่ง คือ วิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน โดยเปิดใน 3 คณะวิชา ประกอบด้วย คณะวิชาการศึกษา คณะมนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ตั้งอยู่ที่จังหวัดพระนคร โดยเปิดเฉพาะสาขามัธยมศึกษา นิสิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจะได้รับวุฒิ “ปริญญาตรี วิชาการศึกษา” ใช้อักษรย่อว่า “กศ.บ.” สาขามัธยมศึกษา อีกแห่งหนึ่งคือวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จ.ชลบุรี

จำเนียร สงวนพวก. (2546, น.51) ระบุว่า ในช่วงที่กำลังศึกษาวิชาชีพรดับ ประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม ครูที่โรงเรียนได้พาไปดูการเรียนการสอนที่โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ประสานมิตร เพราะมีข่าวว่า ในปี พ.ศ.2496 จะเปิดสอนระดับปริญญาตรี ซึ่งขณะนั้นยังไม่มี กฎหมายรองรับสถานศึกษาที่จะเปิดสอนระดับปริญญาตรีแห่งนี้ ถือเป็นแรงบันดาลใจให้เข้าเรียนต่อ เพราะต้องการได้วุฒิปริญญาตรี จึงซักถามกับอาจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ที่เป็นผู้พาไปชมโรงเรียน ฝึกหัดครูชั้นสูงที่ประสานมิตร และเป็นผู้บรรยายถึงการเรียนการสอนให้ฟัง ดังข้อความ

“ดร.สาโรช ท่านถามผมว่า อยากเข้าหรือ คิดว่าจะเข้าได้หรือ ผมคิดว่าท่านถามเพื่อทดสอบความตั้งใจจริง เพราะท่านกำลังจะแสดงให้เห็นว่าคุณนั้นควรมีปริญญาของตัวเองเสียที

...หลังจากนั้นผมไปสมัครสอบเข้าเรียนที่ประสานมิตร ถือเป็นรุ่น 2 ระดับปริญญา เมื่อเข้าไปเขาก็ถือว่าเราเป็นปีที่ 6 พอปีที่ 7 ก็จบการศึกษา”

ในช่วงกลางปีก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ดร.สาโรช บัวศรี ได้แจ้งให้นิสิตฟังว่า

“คณะรัฐมนตรีได้ผ่านพระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษาแล้ว จบแล้วได้ปริญญาแน่ๆ พวกปีที่ 7 รุ่นที่ 1 เป็นพวกที่ตีใจมากกว่าเพื่อน เพราะเรียนเกือบจบแล้วไม่ทราบว่าจะได้อะไร พอรู้ว่าจะได้ปริญญาก็สุขใจกันถ้วนหน้า”

5.1.2 ทักษะของศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี ต่อการพัฒนาการศึกษา

จากการศึกษาในประเด็น “ทักษะของศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี กับการพัฒนาการศึกษา” ผู้วิจัยแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การจัดการศึกษากับแนวทางพุทธปรัชญา ประเด็นที่สอง การจัดการศึกษาตามแนวคิด ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ดังต่อไปนี้

● การจัดการศึกษา กับแนวทางพุทธปรัชญา

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เป็นนักวิชาการด้านการศึกษา ท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษากับแนวทางพุทธปรัชญาไว้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอในประเด็นนี้ออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก หลักการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ประเด็นที่สอง การจัดการศึกษากับหลักพุทธศาสนา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ หลักการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาที่ดีนั้น ผู้สอนจะต้องเตรียมความพร้อมมาเป็นอย่างดี ที่สำคัญคือจะต้องประยุกต์การเรียนการสอนได้ โดยบูรณาการการเรียนในแต่ละวัน แต่ละวิชาให้เชื่อมโยงถึงกัน ซึ่งถ้าหากทำได้ จะทำให้ผู้เรียนได้ประโยชน์มาก ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ควรจัดให้วิชาที่มีเนื้อหาคล้ายคลึงกัน หรือมีความเกี่ยวข้องกันให้อยู่ในภาคการศึกษาเดียวกัน ตัวอย่างเช่น วิชาประวัติศาสตร์ กับ วิชาภูมิศาสตร์นั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การจัดการเรียนการสอนจึงควรจัดให้อยู่ในภาคการศึกษาเดียวกัน ประกอบกับวิชาที่มีเนื้อหาคล้ายคลึงกัน เช่น วิชาการอ่าน และวิชาการเขียนเรียงความ วิชาการเขียนบทความ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงถึงกัน ผู้จัดการเรียนการสอนก็ควรจัดให้วิชาเหล่านี้อยู่ในภาคการศึกษาเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ความรู้ในแต่ละวิชาที่หลากหลายแง่มุม จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากกว่า

○ หลักพุทธศาสนากับการจัดการศึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้กล่าวถึงหลักสูตรการศึกษาว่าจะต้องมีการนำเอาหลักพุทธปรัชญามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทางการศึกษา ทั้งกับผู้เรียนและกับผู้สอน หลักการทางพุทธศาสนาที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษาได้ คือ การสอนโดยยึดโยงหลักพุทธปรัชญา ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก การสอนให้คนไม่มุ่งโลก โภภะ หลง หรือให้มีน้อยที่สุด ประการที่สอง การสอนให้คนเคารพสังคม เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่ผู้คนเคารพนับถือกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่สิ่งที่เกิดขึ้น ในปัจจุบันคือ สภาพของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาล และตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลากหลายประการ ซึ่งพุทธปรัชญาได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ ดังนั้น ผู้สอนจะต้องสอนให้ผู้เรียนมีความรัก มีความเคารพในครูบาอาจารย์ และเคารพผู้อื่น รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้สอนจะต้องสอนให้ผู้เรียนมีคุณธรรม มีศีลธรรม เพื่อลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในสังคม

ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้ให้ทัศนะไว้ว่าการสอนที่ดีนั้นควรเป็นการสอนแบบให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งมีอยู่ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรก เป็นการกำหนดปัญหา ขั้นตอนที่สอง การตั้งสมมุติฐาน ขั้นตอนที่สาม การทดลองปฏิบัติ ขั้นตอนที่ดี

การวิเคราะห์ผลการทดลอง และขั้นตอนที่ห้า การสรุปผล ซึ่งหากทำได้ทั้ง 5 ขั้นตอน จะเรียกว่าเป็นการบูรณาการอย่างแท้จริง ซึ่งจะเกิดผลดีต่อทั้งครูผู้สอนและต่อผู้เรียน อีกทั้งผู้เรียนสามารถนำเอาสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ เพราะการเรียนการสอนในลักษณะนี้เป็นการเรียนการสอนตามแนวทางวิทยาศาสตร์

5.2 การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

จากการศึกษาในประเด็น “การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ผู้วิจัยแบ่งนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ความจำเป็นที่ต้องสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นที่สอง การก่อร่างสร้างตัว ประเด็นที่สาม พัฒนาการของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ดังต่อไปนี้

5.2.1 ความจำเป็นที่ต้องสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

จากการศึกษาในประเด็น “ความจำเป็นที่ต้องสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” แบ่งออกเป็น 5 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับแนวคิดขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค ประเด็นที่สอง ให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เป็นจุดสกัดการหลั่งไหลเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ ประเด็นที่สาม บางแสน เป็นชัยภูมิที่เหมาะสม ประเด็นที่สี่ สถานที่แห่งนี้ใกล้ชายทะเลบางแสน ประเด็นที่ห้า สังคมไทยขาดแคลนครู ดังต่อไปนี้

● จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับแนวคิดขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค

ประเทิน มหาจันทร์ (ไม่ระบุปี, น.28) ระบุว่า ในอดีตนั้นยังไม่มีสถาบันการศึกษาส่วนภูมิภาคแห่งใดที่ประสาทปริญญาแก่นิสิต จนกระทั่ง จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นประสงค์จะขยายการอุดมศึกษาออกไปสู่ส่วนภูมิภาค ท่านต้องการให้สังคมได้ประจักษ์ว่ารัฐบาลของท่านมีแนวคิดขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค จึงมอบหมายให้ พล.อ. มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สร้างสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกขึ้นในภูมิภาค ดังข้อความ

“จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีแนวคิดจะขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปสู่ภูมิภาค ประสงค์ให้เป็นที่ประจักษ์ว่ารัฐบาลในสมัยนั้นส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาให้ขยายออกไปสู่ภูมิภาค จึงได้ตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นที่บางแสน เป็นวิทยาเขตของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร”

ข้อความข้างต้นสอดคล้องกับข้อความใน “หนังสือที่ระลึกวางศิลาฤกษ์ วมศ.บางแสน” วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498 ที่ระบุว่าจอมพล ป. พิบูลสงคราม เห็นว่ามหาวิทยาลัยที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยมีเพียงในกรุงเทพฯ เท่านั้น ในขณะที่จังหวัดต่าง ๆ ในภูมิภาคยังไม่มีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับให้ปริญญาเลย ดังข้อความ

“ระเบียบการปกครองของเรา ศูนย์กลางการบริหารอยู่ที่เมืองหลวงแห่งเดียว ดังนั้น ความเจริญทางการศึกษาจึงมาประชุมกันอยู่ในพระนคร ผลของการนี้ทำให้นักเรียนที่ต้องการเรียนชั้นสูงต้องเดินทางเข้ามาในพระนคร เกิดความเชื่อที่ว่า การศึกษาดี ๆ หาได้ในพระนครแค่แห่งเดียว”

คำกล่าวข้างต้นนี้สอดคล้องกับ สวัสดิ์ ปุษปาคม ที่เขียนไว้ในหนังสือ “8 กรกฎ” (2515, ไม่ระบุเลขหน้า) โปรยหัวว่า “จากท่านรองอธิการ” มีเนื้อหากล่าวถึงความจำเป็นในอดีตที่จะต้องขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค ดังข้อความ

“การที่วิทยาลัยการศึกษาตั้งสาขาอยู่ที่บางแสน จังหวัดชลบุรีนั้นก็เพราะรัฐบาลในสมัยนั้นมีความประสงค์จะขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาออกไปสู่ส่วนภูมิภาค”

● **การให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เป็นจุดสกัดการหลั่งไหลเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ**

ประเทิน มหาจันทร์ (ไม่ระบุปี, น.28) ระบุว่า ในช่วงก่อนปีพุทธศักราช 2500 สถานศึกษาที่สอนในระดับให้ปริญญาในประเทศไทยมีเฉพาะในกรุงเทพฯ ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เห็นว่าประชาชนนิยมแห่เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ มากขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคตกรุงเทพฯ จะเต็มไปด้วยผู้คนหนาแน่น ซึ่งจะเกิดปัญหาสังคมตามมาหลายประการ ทั้งปัญหาความแออัด และเกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงมอบหมายให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ให้สร้างสถาบันการศึกษาที่สอนระดับให้ปริญญาในภูมิภาคขึ้นที่ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นจุดสกัดไม่ให้คนในท้องถิ่นแห่เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ ดังข้อความ

“จอมพล ป. ท่านเห็นว่าคนแห่กันเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ กันมาก จึงให้ พล.อ. มังกร สร้างสถาบันการศึกษานอกกรุงเทพฯ เหตุผลก็คือเพื่อสกัดมิให้ประชาชนแห่กันเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ ซึ่งขณะนั้นมีสถาบันการศึกษาที่สอนในระดับให้ปริญญาเพียงแค่นี้ในกรุงเทพฯ เท่านั้น”

บุญถิ่น อัตถากร (2523, ไม่ระบุหน้า) ระบุว่า พล.อ.มังกร พรหมโยธี เคยกล่าวไว้ว่า หากประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ เพียงจังหวัดเดียวจะไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาบ้านเมืองได้ จำเป็นต้องสร้างสถาบันการศึกษาในภูมิภาคเพื่อไม่ให้ประชาชนแห่กันเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ จึงเกิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ขึ้นเป็นแห่งแรกในภูมิภาคของประเทศไทย ดังข้อความ

“ พล.อ.มังกร ท่านปรารถนาเสมอว่าตราบไคที่ไทยเป็นประเทศที่มีเพียงนครเดียว คือ กรุงเทพฯ ประเทศไทยก็เจริญไปไม่ได้ จะต้องขยายการศึกษาเพื่อสร้างกำลังคนไปพัฒนาหมู่บ้านต่างๆ ให้เจริญขึ้น จึงได้เกิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เพื่อให้คนภาคตะวันออกเฉียงใต้ไม่ต้องเดินทางเข้ามาในกรุงเทพฯ เพื่อศึกษาต่อ เรียนที่บางแสนก็ได้”

คำกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับ สวัสดิ์ ปุษปาคม (2523, ไม่ระบุหน้า) ที่ระบุว่า เหตุผลในการขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาออกมาอยู่ที่บางแสนเป็นแห่งแรกนั้น ก็เพราะ “บางแสน” เป็นจุดสกัดกั้นเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ให้เข้าเรียนที่สถานศึกษาแห่งนี้ โดยที่ไม่ต้องหลงเหลือเข้าไปเรียนต่อในกรุงเทพฯ อีกทั้งความข้างต้นสอดคล้องกับข้อความที่ระบุไว้ในหนังสือที่ระลึกวงศิลลาฤกษ์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2498 ที่ระบุว่า

“...ระเบียบการปกครองของเรา ศูนย์กลางการบริหารอยู่ที่เมืองหลวงแห่งเดียว ดังนั้น ความเจริญทางการศึกษา จึงมาประชุมกันอยู่ในพระนคร”

เมื่อรัฐบาลกำหนดนโยบายให้เร่งรีบกระจายการศึกษาออกไปสู่ภูมิภาค ทำให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี ต้องเร่งรีบผลักดันสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับให้ปริญญาเกิดขึ้น วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จึงถูกเนรมิตขึ้นก่อนวันสถาปนาที่แท้จริง คือ วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498 ข้อความข้างต้นสอดคล้องกับข้อความที่ ศาสตราจารย์ มล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ “รองอธิการ” วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน คนที่ 2 (คนแรกคือ ดร.ดำรง บัวศรี – พ.ศ.2498-2502) ที่กล่าวว่า พล.อ.มังกร พรหมโยธี ได้ไฝฝืนที่จะสร้างเมืองมหาวิทยาลัยขึ้นที่บางแสน เพราะอยู่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก คำกล่าวข้างต้นนี้สอดคล้องกับ สวัสดิ์ ปุษปาคม ที่เขียนไว้ในหนังสือ “8 กรกฎาคม” (2515, ไม่ระบุเลขหน้า) โปรดทราบว่า “...จากท่านรองอธิการ” มีเนื้อหาตอนหนึ่งว่า

“การที่วิทยาลัยการศึกษาตั้งสาขาอยู่ที่บางแสน จังหวัดชลบุรีนั้นก็เพราะ รัฐบาลในสมัยนั้นมีความประสงค์จะขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาออกไปสู่ส่วนภูมิภาค นับตั้งแต่ได้มีการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในวันที่ 8 กรกฎาคม 2498 เป็นต้นมา จนกระทั่งบัดนี้วิทยาลัยได้เจริญก้าวหน้าไปเป็นอันมาก”

● ‘บางแสน’ เป็นชัยภูมิที่เหมาะสม

จากการศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ในประเด็น “บางแสน เป็นชัยภูมิที่เหมาะสม” ซึ่งทำให้ พล.อ.มังกร และ จอมพล ป. เห็นตรงกันว่าควรสร้างสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับให้ปริญญาที่ตำบลแสนสุขนี้ จากการวิเคราะห์เอกสารที่บันทึกเรื่องราวนี้ไว้ ผู้วิจัยพบเหตุผล 2 ข้อ ได้แก่ 1) บางแสนตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ 2) สถานที่แห่งนี้ใกล้ชายทะเลบางแสน ดังต่อไปนี้

○ บางแสนตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพ

อ้าง บัณฑิต (ไม่ระบุปี, น.9) ระบุว่า ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2500 มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนระดับอุดมศึกษามีน้อยมาก และไม่มีที่ตั้งอยู่ในต่างจังหวัด ๗๗ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เห็นว่าคนเดินทางเข้ามาเรียนในกรุงเทพมากขึ้น ท่านจึงให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สร้างสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับให้ปริญญาในภูมิภาคแห่งแรกของประเทศไทย โดยเลือกก่อตั้งที่บางแสน จังหวัดชลบุรี เพราะตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพ ดังข้อความ

“จอมพล ป.ท่านผลักดันให้ พล.อ.มังกร สร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ขึ้น ณ ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เพราะอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพเท่าใดนัก สามารถถ่ายโอนบุคลากรได้สะดวก”

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523, ไม่ระบุหน้า) ระบุว่า พล.อ.มังกร พรหมโยธี ต้องการขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค จึงตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน อีกสาขาหนึ่งขึ้นที่บางแสน เพราะตั้งอยู่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพมากนัก ดังข้อความ

“คุณหลวงพรหมโยธีท่านใฝ่ฝันจะมีเมืองมหาวิทยาลัยเกิดขึ้น ณ ตำบลนี้ เพราะไม่ใกล้ไม่ไกลจากกรุงเทพ”

สวัสดิ์ ปุษบาคม (2523, ไม่ระบุหน้า) ระบุว่า เหตุผลในการสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ขึ้นที่จังหวัดชลบุรีเป็นแห่งแรกนั้นก็เพราะผู้บริหารในสมัยนั้นเห็นว่า “บางแสน” เป็นทำเลที่อยู่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพเท่าใดนัก สามารถเดินทางไปมาได้สะดวก

● สถานที่แห่งนี้ใกล้ชายทะเลบางแสน

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523, ไม่ระบุหน้า) ระบุว่า พล.อ.มังกร พรหมโยธี ต้องการขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค ท่านเลือกที่จะตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ขึ้นที่ตำบลแสนสุข จังหวัดชลบุรี เพราะอยู่ใกล้ทะเลบางแสน ซึ่งเป็นทะเลที่มีท้องฟ้าและน้ำทะเลสวยงาม ดังข้อความ

“เมื่อเอ่ยถึงบางแสน จิตข้าพเจ้าประหวัดไปถึงคุณหลวงพรหมโยธีทันที ท่านใฝ่ฝันจะมีเมืองมหาวิทยาลัยเกิดขึ้น ณ ตำบลนี้ ราษฎรก็มีอาชีพการประมง ราษฎรบางแสนเป็นแม่ค้าขายของทะเล อากาศก็ดี ภูมิประเทศก็สวยงาม ไม่มีท้องฟ้าที่โหมงามระดังตาคว่าฟ้าบางแสน”

สอดคล้องกับ สวัสดิ์ ปุษบาคม (2523, ไม่ระบุหน้า) ที่ระบุว่า เหตุผลที่ผู้ว่าการเมืองในยุคนั้นเลือกที่จะขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาออกมาอยู่ที่บางแสนเป็นแห่งแรกนั้น เพราะผู้บริหารในสมัยนั้นเห็นว่า “บางแสน” เป็นสถานที่ตากอากาศที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของคนกรุงเทพ และคนจังหวัดอื่น ๆ เป็นพื้นที่ติดชายทะเล ท่านเห็นว่าการสร้างสถาบันการศึกษาแห่งนี้ขึ้นที่บางแสน

จะดึงคุณนักเรียนให้มาเข้าเรียนที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้มาก โดยเฉพาะนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงใต้

“จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี มีความประสงค์จะขยาย การศึกษาระดับอุดมศึกษาไปสู่ภูมิภาค และเห็นว่าบางแห่งเป็นสถานที่ทาง อากาศที่ชาวกรุงเทพเดินทางมาเที่ยวกันมาก จึงได้ตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ขึ้นที่บางแสน”

● **สังคมไทยขาดแคลน “ครู”**

จากการศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ในประเด็น “สังคมไทยขาดแคลนครู” ผลการศึกษา พบว่าสื่อสิ่งพิมพ์นำเสนอไว้ ดังต่อไปนี้

ประเทิน มหาจันทร์ (ไม่ระบุปี, น.28) ระบุว่า ในช่วงก่อนปีพุทธศักราช 2500 สถานศึกษาที่สอนในระดับให้ปริญญาในประเทศไทยมีเฉพาะในกรุงเทพฯ เพียงแห่งเดียว ประกอบกับ สังคมในขณะนั้นขาดแคลนครูอย่างมาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี จึงมีนโยบายให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สร้างสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูเพื่อ ให้ไปสอนนักเรียนในภูมิภาค ดังข้อความ

“จอมพล ป. พิบูลสงคราม ท่านมองเห็นปัญหา จึงให้ พล.อ.มังกร ขยาย การศึกษาที่เปิดสอนในระดับให้ปริญญาไปสู่ภูมิภาค เนื่องจากเวลานั้นสังคม ขาดแคลนครู...บริบททางสังคมและทางด้านการศึกษาในขณะนั้น ประเทศไทยกำลังต้องการครูที่จบปริญญา เพื่อให้ไปสอนโรงเรียนในต่างจังหวัด”

5.2.2. การก่อร่างสร้างตัว

จากการศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ในประเด็น “การก่อร่างสร้างตัว” ของวิทยาลัยวิชา การศึกษา บางแสน ซึ่งมีหลากหลายแง่มุมที่ถูกบันทึกไว้ หลังจากวิเคราะห์เอกสารแล้ว ผู้วิจัยแบ่ง การนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 5 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก พล.อ.มังกร พรหมโยธี ผู้ก่อตั้ง “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นที่สอง ศาสตราจารย์ ดร. อังร บัวศรี กับการบุกเบิก วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นที่สาม ดร.วิลลิส พี พอร์เตอร์ กับการวางรากฐานการผลิต ครูให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นที่สี่ ประเพณีของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นที่ห้า สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ดังต่อไปนี้

● **พล.อ.มังกร พรหมโยธี ผู้ก่อตั้ง “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน”**

พล.อ.มังกร พรหมโยธี เป็นบุคคลที่ผลักดันให้เกิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ผลการวิเคราะห์เอกสารในประเด็นนี้พบ 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก ประวัติของ

พล.อ.มังกร พรหมโยธี ประเด็นที่สอง พล.อ.มังกร กับการพยายามจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ ประวัติของ พล.อ.มังกร พรหมโยธี

พล.อ.มังกร พรหมโยธี บางครั้งถูกเรียกว่า “หลวงพรหมโยธี” เกิดเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2439 ณ บ้านบางขุนเทียน ตำบลบางขุนเทียน อำเภอบางขุนเทียน จังหวัดธนบุรี (ปัจจุบันคือกรุงเทพมหานคร) เป็นบุตรของนายเทียน ผลโยธิน (หมื่นสาธิตพิทักษ์) กับ นางอุ้น ผลโยธิน

พล.อ.มังกร เข้ารับการศึกษาที่โรงเรียนวัดอรุณราชวราราม จากนั้นศึกษาต่อที่โรงเรียนทวีธาภิเศก จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และศึกษาต่อที่โรงเรียนสวนกุหลาบจนจบชั้นมัธยมบริบูรณ์ ต่อมาในปี พ.ศ.2455 ได้สมัครเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก ณ โรงเรียนนายร้อยทหารบก (ปัจจุบันคือโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า) หลังจากสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อย ได้รับราชการเป็นนายทหารสัญญาบัตร ตั้งแต่ตติยตรีอัยตรีจนกระทั่งได้รับยศสูงสุดคือ “พลเอก” มีตำแหน่งสูงสุดคือ รองผู้บัญชาการทหารบก รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด

พล.อ.มังกร เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ต่อมามีการยกเลิกบรรดาศักดิ์ไทย พล.อ.มังกร จึงลาออกจากบรรดาศักดิ์ และใช้ชื่อว่า มังกร พรหมโยธี จากนั้นในปี พ.ศ. 2484 ได้เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม อีกครั้ง ก่อนที่จะรับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในปี พ.ศ.2485 ต่อมาในปี พ.ศ.2491 ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จากนั้นอีก 1 ปี เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยดำรงตำแหน่งได้ 2 ปี ต่อมาในปี พ.ศ.2494 ท่านได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการอีกครั้งหนึ่ง

○ พล.อ.มังกร พรหมโยธี กับการพยายามจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

จากบทบาทเจ้ากระทรวงศึกษาธิการนี้เอง ทำให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี หรือ ที่เรียกกันว่า “หลวงพรหมโยธี” มีแนวคิดที่จะขยายการศึกษาระดับให้ปริญญาออกไปสู่ภูมิภาค โดยหาซื้อที่ดินบริเวณบางแสน ซึ่งเดิมที่เดียวเรียกพื้นที่แห่งนี้ว่า “สวนหลวง” ซึ่งเป็นที่ดินของกรมหมื่นพิชิตปรีชากร ซึ่งรัฐบาลโดยกระทรวงการคลังเป็นผู้แทนซื้อด้วยจำนวนเงิน 252,000 บาท กล่าวได้ว่า พล.อ.มังกร เป็นผู้ให้กำเนิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน สถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกในสวนภูมิภาค มีการวางศิลาฤกษ์อาคารเรียนในปี พ.ศ. 2498 ขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยมี จอมพล แปลก พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในยุคนั้น ดังภาพ 5.3

ภาพ 5.3

แสดง พล.อ.มังกร พรหมโยธี

ภาพ : www.google.com

ประเทิน มหาจันทร์ (2523,ไม่ระบุเลขหน้า) ระบุว่า เมื่อปี พ.ศ.2498 รัฐบาล ซึ่งมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และ พล.อ.มังกร พรหมโยธี เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐบาลมีนโยบายที่จะขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาออกสู่ส่วนภูมิภาค บริบททางสังคมและทางด้านการศึกษาในขณะนั้น ประเทศไทยกำลังต้องการครูที่มีวุฒิปริญญาตรี จำนวนมาก โดยยกข้อความตอนหนึ่งที่ พล.อ.มังกร ได้กล่าวไว้ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2498 ความว่า

“...ระเบียบการปกครองของเราได้เป็นแบบสังเขตนธ์มาแต่ต้น คือ ศูนย์กลางการบริหารอยู่ที่เมืองหลวงแห่งเดียว ดังนั้น ความเจริญทางการศึกษาจึงมาประชุมอยู่ในพระนคร ผลของการนี้ทำให้นักเรียนที่ต้องการวิชาชั้นสูงต้องแห่กันเข้ามาในพระนคร และเกิดความเชื่อว่าการศึกษาดี ๆ จะหาได้ในพระนครแต่แห่งเดียว

การเปิดรับนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นที่บางแสน จังหวัดชลบุรี นั้น หันเข้ารูปวิถึนธ์ เป็นการขยายการศึกษาสูงมายังภูมิภาค ความเชื่อที่เรามีมาแต่เดิมอาจทำให้นักไปว่าคุณภาพของการศึกษาจะหย่อนไปกว่าในพระนคร มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องลบล้างความรู้สึกดังนี้ มิฉะนั้น นักเรียนจะไปรวมกันอยู่ในพระนครหมด ซึ่งอาจจะเป็นผลเสียทั้งในส่วนพระนคร และส่วนภูมิภาค ดังที่ได้เห็นกันอยู่แล้ว”

บางแสน จังหวัดชลบุรี เป็นสถานที่อันเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางการศึกษา อีกแห่งหนึ่งรองจากจังหวัดพระนคร แต่กว่าจะเห็นกันได้ชัดเจนคงต้องใช้เวลาอยู่สักหน่อย เราซึ่งเป็นพวกมาก่อนและเป็นพวกนำจะต้องช่วยกันสร้างชื่อเสียงของศูนย์กลางการศึกษาแห่งนี้ให้ปรากฏสืบไป

ฯพณฯ พล.อ.มังกร พรหมโยธี เป็นบุคคลสำคัญที่ริเริ่มก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนสถาบันแห่งนี้เสมอมา ท่านพัฒนา สนับสนุน สถาบันแห่งนี้ราวกับมีความรู้สึกว่าคุณสถาบันแห่งนี้เป็นของท่านเอง ท่านภูมิใจในสถาบันศึกษาแห่งนี้ เป็นอันมาก จากการให้สัมภาษณ์ของท่านในโอกาสต่างๆ จะเห็นว่าท่านมักจะกล่าวถึงวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ทุกแห่งที่มีโอกาส ท่านได้กล่าวถึงแผนในอนาคตของสถานศึกษาแห่งนี้ไว้ ท่านได้กล่าวไว้ในโอกาสหนึ่งว่า

“วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เป็นสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง และกำลังทำประโยชน์อย่างมากในปัจจุบัน เพราะนอกจากจะเป็นแหล่งที่ผลิตครู ซึ่งเป็นบุคคลที่ประเทศกำลังต้องการอย่างยิ่งแล้ว ยังเป็นแหล่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาทางการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการผลิตแนวคิดใหม่ๆทางการศึกษาอีกด้วย...”

บุญถิ่น อัตถากร (2523, ไม่ระบุหน้า) ระบุว่า พล.อ.มังกร พรหมโยธี อดีต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ท่านได้บรรยายเสมอว่า トラบโดที่ไทยเป็นประเทศที่มีเพียงนครเดียว คือ กรุงเทพฯ ประเทศไทยก็เจริญไปไม่ได้ พล.อ.มังกร ท่านมิใช่เพียงแต่คิดและพูดเท่านั้น แต่ได้ลงมือกระทำจริงจังด้วย ท่านมุ่งมั่นขยาย การศึกษาสู่ส่วนภูมิภาคอย่างกว้างขวาง ทั้งที่โคขาดครู ขาดโรงเรียน ท่านก็บุกบันไปสร้างขึ้น เช่น สร้างวิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง วิทยาลัยนครศรีธรรมราช ไม่ช้าก็ทำให้หมู่บ้านบริเวณนั้นเจริญขึ้น ทั้งทางการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม และแผ่ความเจริญกว้างขวางออกไปโดยรอบ ท่านเป็นผู้ขยาย การศึกษาระดับปริญญาสู่ส่วนภูมิภาคเป็นครั้งแรกที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นี้

สอดคล้องกับ สวัสดิ์ ปุชบาคม (2523, ไม่ระบุหน้า) ที่ระบุว่า การที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี เป็นแม่กองในการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้น เป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ซึ่ง พล.อ.หลวงพรหมโยธี ได้ให้ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา เป็นผู้วางแผนผังของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน โดยให้มีการสร้างอาคารอำนวยการและหอนอนขึ้นก่อน

พล.อ.มังกร พรหมโยธี ได้กล่าวว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ได้ทำหน้าที่ผลิตครูระดับปริญญาแล้ว แต่ทว่าตั้งอยู่ในส่วนกลาง ถ้าหากได้ขยายวิทยาเขตออกไปสู่

ภูมิภาคก็จะตอบสนองต่อนโยบายการกระจายการศึกษาออกจากส่วนกลางได้ ด้วยประการฉะนี้ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จึงถูกก่อตั้งขึ้น ณ ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ถือว่าเป็นสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งแรกของประเทศไทยที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

เมื่อตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ จะพบว่า มีการบันทึกไว้ในหนังสือ “50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา” หน้า 13 ย่อหน้าแรก ระบุว่า พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งสถาบันการศึกษาแห่งนี้ หลังจากจัดตั้งแล้วท่านได้เดินทางมาเป็นประธานในพิธีเปิดป้าย “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ด้วยตนเอง ดังข้อความ

“วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2498 เป็นวันก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ฯพณฯ พลเอกมังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เดินทางมาเป็นประธานในพิธีเปิดป้ายนามวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน”

ในวันเดียวกัน พล.อ.มังกร พรหมโยธี ได้เป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารอำนวยการ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เมื่อ พ.ศ.2498 มีนิสิตชายทั้ง 41 คน เป็นนิสิตรุ่นแรกที่เข้าศึกษาที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ผู้วิจัยได้นำเอาภาพประวัติศาสตร์ที่ถูกถ่ายไว้เป็นภาพที่นิสิตรุ่นแรกที่เดินทางมายังวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มานำเสนอ ดังภาพ 5.4

ภาพ 5.4

แสดงนิสิตรุ่นแรกที่เดินทางมายังวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

ในปี พ.ศ.2498

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายจากหนังสือ 25 ปี ศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน

เมื่อนิสิตทั้งหมดเดินทางมาถึงวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวให้โอวาทแก่นิสิตซึ่งเข้าแถวหน้ากระดานต้อนรับที่ท่านเดินทางมาเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์ ดังภาพ 5.5

ภาพ 5.5

แสดงนิสิตรุ่น 1 ยืนเข้าแถวในพิธีวางศิลาฤกษ์
วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เมื่อ พ.ศ.2498

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายจากหนังสือ 25 ปี ศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน

พล.อ.มังกร ได้กล่าวให้โอวาทแก่นิสิตรุ่นแรกเมื่อครั้งที่เดินทางมาเป็นประธานพิธีวางศิลาฤกษ์ ความว่า

“...ในส่วนนิสิต 41 คนนั้น ข้าพเจ้าขอให้ท่านได้ระลึกว่าท่านเป็นนิสิตรุ่นแรกของวิทยาลัยแห่งใหม่ที่สุด ท่านจะต้องสร้างขนบธรรมเนียม ประเพณี อันดี ต้องสร้างเกียรตินิยมไว้ให้เป็นแบบอย่างแก่นิสิตวันต่อไป ซึ่งจะเป็น ประหนึ่ง น้อง ลูก หลาน เหลน ของท่านในอนาคต ท่านจะต้องรัก และรักษาสถานศึกษาแห่งนี้ ข้าพเจ้ามั่นใจว่าจะได้มีโอกาสมาอบ ปรินญาบัตรอันมีเกียรติให้แก่ท่าน จงตั้งใจจริง ทำงานจริง เพื่อชื่อเสียง แห่งวิทยาลัย...”

ผู้วิจัยได้ถ่ายภาพพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498 โดยถ่ายภาพมาจากหนังสือ “25 ปี ศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน 8 กรกฎาคม 23” มานำเสนอประกอบ ดังภาพ 5.6

ภาพ 5.6

แสดง พล.อ.มังกร พรหมโยธี เป็นประธานวงเสวนา
วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายจากหนังสือ 25 ปี ศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน
8 กรกฎาคม 23

จากภาพ พล.อ.มังกร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ทำพิธีวางแผ่นศิลาจารึกดวงฤกษ์ที่คำนวณแล้วว่าเป็นฤกษ์ดีที่สุดในช่วงเวลานั้น ผู้วิจัยได้นำภาพและข้อความบนแผ่นศิลามาขยายให้ใหญ่ขึ้น เพื่อให้มองเห็นได้ชัดเจนมากขึ้น เป็นภาพข้อความที่ พล.อ.มังกร พรหมโยธี ทำพิธีในการเปิดอาคารอำนวยการ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน อย่างเป็นทางการ ปากกวดังภาพ 5.7

ภาพ 5.7

แสดงภาพและข้อความที่ระบุไว้ในแผ่นศิลา

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายจากหนังสือ 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

ในวันเดียวกัน (8 กรกฎาคม 2498) หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในขณะนั้น ได้เดินทางมาร่วมเป็นเกียรติในพิธีดังกล่าวด้วย ท่านได้มอบคำขวัญสำหรับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ให้ไว้ในวันนั้น ความว่า

“วันที่แปดกรกฎกำหนดไว้	เป็นวันวิทยาลัยการศึกษา
ขยายออกท้องถิ่นจินตนา	ให้อุดมศึกษาแก่ชาวไทย
เลือกจำเพาะเหมาะดีที่บางแสน	ต้องวางแผนกะการเป็นงานใหญ่
วางศิลาฤกษ์ลงตรงชายไพร	เพื่อจะได้ตึกงามอร่ามตา
ตัดมะพร้าวแผ้วถางสร้างถนน	แต่ละต้นเสียดายเป็นหนักหนา
เพราะน้ำหอมระรื่นชื่นอุรา	แต่เพื่อการศึกษา ก็จำใจ
ท่านผู้ใดจะใช้ถนนนี้	ทุกทีวน่าที่จะควรบุญใคร่
ว่าตนช่วยสร้างวิทยาลัย	ให้ชื่อหอมแทนได้หรือไม่เคย”

หลังจากทำพิธีเปิดป้ายวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน แล้ว ผู้วิจัยได้ค้นหาภาพถ่ายสถาบันการศึกษาแห่งนี้เมื่อครั้งที่ยังใช้ชื่อว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” มานำเสนอประกอบ จะเห็นว่าบริเวณด้านหน้าของสถาบันการศึกษาแห่งนี้เต็มไปด้วยสวนมะพร้าว ดังภาพ 5.8

ภาพ 5.8

แสดงบริเวณทางเข้าวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

ภาพ: www.google.com

จากภาพข้างต้น เป็นภาพด้านหน้าของ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ที่ถูกถ่ายภาพไว้ในอดีต ผู้วิจัยได้ค้นหาภาพการก่อสร้างอาคารภายในสถาบันการศึกษาแห่งนี้มา นำเสนอประกอบ ภาพดังกล่าวนี้ถูกบันทึกไว้ใน “จดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยบูรพา” เป็นภาพที่ถ่ายระยะไกล มองเห็นตัวอาคารเรียนเป็นตึก 2 ชั้น โดยมีถนนตัดมุ่งไปยังอาคารเรียน มีการนำต้นไม้

ขนาดเล็กมาตกแต่งบริเวณข้างถนนให้ดูสวยงาม มีการจัดสถานที่ให้นิสิตได้ใช้ออกกำลังกาย ดังภาพ 5.9

ภาพ 5.9

แสดงวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน (พ.ศ.2498)

ภาพ: ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึกจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อมูลข้างต้น สอดรับกับบันทึก “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ยุคเริ่มต้น ซึ่งระบุว่า ก่อนที่จะถึงวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498 นั้น วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้ประกาศรับสมัครนิสิตเข้าเรียนตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ปีเดียวกัน มีนิสิตที่ผ่านการคัดเลือกในรอบแรกเป็นเพศชายทั้งหมด จำนวน 42 คน นิสิตทั้งหมดได้เดินทางมาจากกรุงเทพมหานครสู่ตำบล “แสนสุข” พร้อมกันในวันที่ 30 มิถุนายน พุทธศักราช 2498 เพราะวันรุ่งขึ้น คือวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2498 เป็นวันเปิดเทอมวันแรก ในช่วงเวลานั้นวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีอาจารย์ทั้งสิ้น 7 ท่าน โดยมี ดร.ธำรง บัวศรี เป็นผู้รักษาการ “รองอธิการ”

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่า “วิทยาลัยบางแสน” นั้นมีสถานะเป็นสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่แห่งนี้มาก่อนที่จะมีการจัดตั้ง “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ในช่วงแรกของการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้น นิสิตที่เข้าเรียนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รุ่นแรก (พ.ศ.2498) ได้อาศัยอาคาร หอพัก ของ “วิทยาลัยบางแสน” เป็นสถานที่เรียน ที่พักอาศัย (ผู้วิจัยได้เขียนถึง “วิทยาลัยบางแสน” แยกไว้อีกหัวข้อหนึ่ง)

หลังจากวางศิลาฤกษ์อาคารอำนวยการ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” แล้ว ผู้บริหารฯได้เริ่มการก่อสร้างอาคารอำนวยการ ซึ่งสร้างเสร็จในปี พ.ศ.2499 ด้วยเหตุนี้ ในปี พ.ศ.2499 วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จึงมีอาคารที่เพิ่งก่อสร้างเสร็จเพิ่มขึ้นอีก 3 อาคาร

ประกอบด้วย อาคารอำนวยการ หอพักนิสิตชาย และหอพักนิสิตหญิง มีถนนคอนกรีตเชื่อมติดต่อกัน อาคารทุกหลัง มีน้ำและไฟฟ้าใช้ และสร้างโรงอาหารชั่วคราวเสร็จสิ้น หลังจากนั้น จึงเริ่มเปิดรับนิสิต รุ่นที่ 2 จำนวน 165 คน (มีอาจารย์รวม 35 คน)

ข้อความข้างต้นสอดคล้องกับข้อความที่ระบุไว้ใน “วารสาร 50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา” ซึ่งไม่ระบุผู้พิมพ์ และไม่ระบุชื่อผู้เขียน เนื้อหาระบุว่า ในปี พ.ศ.2498 ฯพณฯ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เดินทางมาเป็นประธานในพิธีเปิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน และวางศิลาฤกษ์ อาคารอำนวยการ ซึ่งเป็นอาคารหลังแรกของวิทยาลัยแห่งนี้ ต่อมาในปี พ.ศ.2499 ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้สร้างอาคาร 3 หลัง เสร็จสิ้น ได้แก่ อาคารอำนวยการ อาคารหอพักนิสิตชาย 1 (ปัจจุบันคือพื้นที่ตั้งคณะเภสัชศาสตร์) และอาคารหอพักนิสิตหญิง โดยมีถนนคอนกรีตเชื่อมติดต่อกันอาคารทุกหลัง มีน้ำและไฟฟ้าใช้ ดังภาพ 5.10

ภาพ 5.10

แสดงอาคารหอพักชาย 1

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายจากหนังสือ 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

8 กรกฎาคม 23

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมในประเด็นนี้ เพื่อหาภาพอาคารทั้ง 3 หลัง ที่สร้างเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2499 พบว่า ได้มีนักวิชาการเขียนไว้ในหนังสือ “25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน” ซึ่งประเทิน มหาจันทร์ (2523, ไม่ปรากฏเลขหน้า) นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา รุ่น 1 อดีตผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ระบุว่า พ.ศ.2499 ผู้บริหารฯได้สร้างอาคารสำเร็จเรียบร้อย 3 หลัง ได้แก่ อาคารอำนวยการ หอพักนิสิตชาย และหอพักนิสิตหญิง ดังภาพ 5.11

ภาพ 5.11

แสดงหอพักหญิง 1 ที่สร้างเสร็จในปี พ.ศ.2499

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายจากหนังสือ 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน 8 กรกฎาคม 23

หลังจากนั้น พล.อ.มังกร พรหมโยธี ได้เดินทางมาเยี่ยมเยียนอาจารย์และนิสิตที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน บ่อยครั้ง ในบางโอกาสท่านได้กล่าวให้โอวาทนิสิต ความว่า

“วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เป็นสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงและกำลังทำประโยชน์อย่างมากในปัจจุบัน เพราะนอกจากจะเป็นแหล่งที่ผลิตครู ซึ่งเป็นบุคคลที่ประเทศชาติกำลังต้องการอย่างยิ่งแล้ว ยังเป็นแหล่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางการศึกษาอีกด้วย”

นอกจากนี้ ท่านยังได้กำชับให้ทั้งนิสิต บุคลากร อาจารย์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประพฤติปฏิบัติตนให้ดี ละเว้นกระทำการที่ไม่ดี ดังข้อความ

“บัดนี้ ท่านได้เข้ามาอยู่ในสถาบันอันมีชื่อเสียงแห่งนี้แล้ว นับว่าท่านเป็นผู้ที่โชคดีอย่างยิ่ง โอกาสเช่นนี้ น้อยคนนักที่จะได้รับ ฉะนั้นจงทำตัวของท่านให้สมกับเกียรติที่ท่านได้รับ ด้วยการประพฤติในสิ่งที่ควรประพฤติ และเว้นในสิ่งที่ควรเว้น จงคิดชอบและปฏิบัติชอบ ด้วยกาย วาจา ใจ...”

- **ดร. ธำรง บัวศรี** กับการบุกเบิกวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น ดร.ธำรง บัวศรี กับการบุกเบิกวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งท่านดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” คนแรกของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ผลการศึกษาพบว่า ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง นั้นเป็นลูกพี่ลูกน้องกับ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี (ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช เป็นผู้เสนอต่อรัฐบาลให้ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ส่วน

ศาสตราจารย์ ดร.อึ้ง บัวศรี เป็นผู้บุกเบิกและเป็น “รองอธิการ” คนแรกของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน)

○ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 6 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การโค่นต้นมะพร้าวสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นที่สอง สถาบันการศึกษาที่เกิดจากความไม่พร้อมนานัปการ ประเด็นที่สาม การสร้างอาคารเรียน หอนอน โรงอาหาร ของตนเอง ประเด็นที่สี่ กฎเหล็ก: ห้ามนิสิตชาย-หญิง ซ้อนท้ายจักรยาน ประเด็นที่ห้า ตำนานโภชนาการ ประเด็นที่หก ดร. อึ้ง บัวศรี กับภารกิจการหา “อาจารย์” ประจำ ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

○ การโค่นต้นมะพร้าวสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

“มหาวิทยาลัยที่ถือกำเนิดขึ้นในดงมะพร้าว” เป็นคำกล่าวของ ดร.อึ้ง บัวศรี ผู้ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” คนแรกของ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” (พ.ศ.2498) ท่านได้เขียนบันทึกไว้ในบันทึก “50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา” ถึงความทรงจำเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ โดยระบุว่า ต้องการให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยแห่งนี้อนุรักษ์ดงมะพร้าวไว้ ณ ส่วนใดส่วนหนึ่งในอาณาเขตของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ เพื่อเตือนใจให้ระลึกถึงรากเหง้าของสถานศึกษาที่ถือกำเนิดขึ้นในดงมะพร้าว เป็นมหาวิทยาลัยในชนบทแห่งแรกของประเทศไทยที่ชายทะเลบางแสน ดังภาพ 5.12

ภาพ 5.12

แสดงสวนมะพร้าวบริเวณที่สร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

ภาพ : www.google.com

ภาพด้านซ้ายมือข้างต้นเป็นสวนมะพร้าวใน “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ส่วนภาพขวามือเป็นภาพวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในปี พ.ศ.2500 ผู้วิจัยได้ค้นหาภาพสถาบันการศึกษาแห่งนี้ในช่วงที่ ดร.ธำรง บัวศรี ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” สภาพแวดล้อมทางกายภาพในปี พ.ศ.2498-2502 นั้น พื้นที่บางแสนเต็มไปด้วยสวนมะพร้าวและวัชพืชจำนวนมาก เป็นสวนมะพร้าวของกรมหมื่นพิชิตปรีชากร ซึ่งเจ้าของไม่ได้ทำนุบำรุงพื้นที่ ทำให้วัชพืชปกคลุมไปทั่วบริเวณ สวนแห่งนี้จึงเต็มไปด้วยสัตว์เลื้อยคลานประเภทต่าง ๆ เมื่อ พล.อ.หลวงพรหมโยธี และหม่อมหลวงปิ่น แต่งตั้งให้ ดร.ธำรง บัวศรี พร้อมอาจารย์อีก 6 คน มาเป็นผู้บุกเบิกพัฒนาดินแดนแห่งนี้ อาจารย์ทั้ง 7 คน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องโค่นต้นมะพร้าว ถางหญ้า เคลี่ยดิน เพื่อให้พื้นที่แห่งนี้สวยงามและเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นสถาบันการศึกษาในภาคตะวันออก

ข้อความข้างต้นสอดคล้องกับข้อความที่ ปรีชา ธรรมมา รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน วิทยาเขตภาคกลาง ได้ระบุไว้ว่า ในปี พ.ศ.2494 ท่านได้มีโอกาสเดินทางมาที่บางแสนเป็นครั้งแรก ขณะนั้นกำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมพระนคร ได้แวะรับประทานอาหารกลางวัน และพักผ่อนหย่อนใจที่ชายหาดบางแสนแห่งนี้ ซึ่งเป็นดงมะพร้าวขนาดใหญ่ ปรีชา ระบุว่าในปี พ.ศ.2494 นั้น ยังไม่เห็นมีวิญญูว่าพื้นที่แห่งนี้จะมีการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาแต่อย่างใด สิ่งที่ยังอยู่ในความทรงจำคือ ความสนุก เพลิดเพลิน ดงมะพร้าวและชายหาดที่อยู่ในสภาพธรรมชาติล้วนๆ อย่างแท้จริง

ปรีชา ธรรมมา ระบุว่า จากนั้นอีก 2 ปี คือ พ.ศ.2496 ท่านได้เดินทางไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศตามความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ ในระหว่างอยู่ต่างประเทศได้ข่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการจะตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาที่ “ประสานมิตร” และเปิดสาขาที่ “ปทุมวัน” และเปิดที่ “บางแสน” อีกแห่งหนึ่ง โดยระบุว่า การจะเปิดสถาบันการศึกษาที่สอนระดับอุดมศึกษาที่ประสานมิตรและปทุมวันนั้นพอจินตนาการออกว่าน่าจะตั้งอยู่ตรงไหน เพราะเคยแวะเยี่ยมโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง และโรงเรียนฝึกหัดครูเตรียมอุดมศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง ส่วนการจะไปตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นที่บางแสนนั้น นี้ไม่ออกว่าจะตั้งอยู่ตรงไหน เนื่องจากมีสวนมะพร้าวเต็มไปหมด คาดหมายเอาไว้คงอยู่ในบริเวณชายหาดบางแสนที่เคยไปเที่ยวมาแล้วในปี พ.ศ.2494

ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ (2547,ไม่ระบุหน้า) ระบุว่า ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี และอาจารย์ท่านอื่น รวมทั้งสิ้น 7 ท่าน ได้ร่วมกันบุกเบิกดินแดนที่เต็มไปด้วยต้นมะพร้าวจำนวนมาก โดยการโค่น ถางเพื่อสร้างสถาบันการศึกษาแห่งใหม่ในภาคตะวันออก ซึ่ง ดร. ธำรง บัวศรี บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้เป็นคนแรก ท่านบริหารได้ 4 ปี จากนั้นได้ย้ายไปช่วยราชการที่อื่น ผู้วิจัยได้ค้นหาภาพ ดร. ธำรง บัวศรี ซึ่งเป็นภาพหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกมาจากต่างประเทศเพื่อนำเสนอประกอบ ดังภาพ 5.13

ภาพ 5.13

แสดง ดร.ธำรง บัวศรี

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากวารสาร 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมจากข้อเขียนของ ดร.ธำรง บัวศรี ในประเด็นการถกเถียงกันตั้งมะพร้าวเพื่อสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน พบว่าท่านได้เขียนบทความเกี่ยวกับ “ความทรงจำของ ศ.ดร.ธำรง บัวศรี” ไว้ในหนังสือ “50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา” หน้า 29 ข้อความบางส่วนระบุว่า

“...ข้าพเจ้าจำได้ว่ารู้สึกภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการให้มาเริ่มงานตั้งแต่ถางป่าเพื่อสร้างอาคารต่างๆ เมื่อสร้างเสร็จ ได้วางศิลาฤกษ์สร้างตึกอำนวยการขึ้นเป็นตึกแรก เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2498“

นอกจากนี้ ท่านยังเขียนเล่าความหลังเมื่อครั้งที่เดินทางมาดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในปี พ.ศ.2498 ท่านได้เขียนไว้เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2498 ระบุว่าในอดีตนั้นพื้นที่แห่งนี้เป็นส่วนมะพร้าวจำนวนมาก ดังข้อความ

“ที่ชายหาดบางแสนวันนั้นช่างเงียบเสียจริง ๆ อาจเป็นเพราะไม่ใช่วันสุดสัปดาห์ก็ได้ แต่เมื่อได้ถามผู้ที่อยู่ที่นั่นดู ก็ได้ความว่าแม้ในวันสุดสัปดาห์ก็จะมีคนไม่มากนัก เนื่องจากการคมนาคมไปมายังไม่ค่อยสะดวก ข้าพเจ้ายืนดูน้ำทะเลซัดหาดเข้าชายหาดเป็นระยะ ๆ มาวันนี้ ไม่ได้ตั้งใจมาดูน้ำทะเล แต่เพราะจะต้องมาอยู่ที่นี้ จึงได้เลยมาถึงชายหาดบางแสน ส่วนมะพร้าวเก่า ๆ อันเป็นที่รกร้าง เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ทำอะไรได้

นี่แหละคือถิ่นที่อาตมาจะต้องมาห้กร้างถางพง ดงมะพร้าวอันเต็มไปด้วย
ขวากหนาม เป็นที่อยู่ของงูและสัตว์เลื้อยคลานอื่น ๆ ดังที่เห็น ในขณะนั้น
สถานที่แห่งนี้ได้ถูกกำหนดแล้วว่าจะเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาแห่ง
ใหม่ในชื่อว่า 'วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน'

○ สถาบันการศึกษาที่เกิดจากความไม่พร้อมน่านปการ

จากการศึกษาเกี่ยวกับ “สถาบันการศึกษาที่เกิดจากความไม่พร้อม
น่านปการ” ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดำรงตำแหน่ง
ข้าราชการระดับสูง และผู้บริหารสถานศึกษาแห่งนี้ ได้เขียนไว้ในทิศทางเดียวกันว่าสถานศึกษาแห่งนี้
เริ่มต้นจากความ “ไม่มี” หลายประการ ได้แก่ ไม่มีเงิน ไม่มีทรัพยากรบุคคล ไม่มีอาคารเรียน ไม่มี
หอพักสำหรับนอน ไม่มีอาคารสำหรับผู้บริหาร ไม่มีห้องอาบน้ำ ไม่มีน้ำประปาใช้ ไม่มีไฟฟ้า และ
ความไม่มีอื่นๆ อีกหลากหลายประการ ซึ่งทำให้ทั้ง อาจารย์ บุคลากร และนิสิต ระยะเวลาจะต้อง
อาศัยห้องเรียน ห้องนอน ได้ทุนอาคารเก่าของวิทยาลัยบางแสนใช้ไปพลางๆ ก่อนที่จะค่อยๆ
พัฒนาขึ้นที ละเล็กละน้อย ผลการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ (2547,ไม่ระบุหน้า) ระบุว่า เมื่อครั้งสำเร็จการศึกษา
จากมหาวิทยาลัยต่างประเทศ กลับเข้าทำงานในประเทศไทย ดร.สุदीใจ เหล่าสุนทร มีคำสั่งให้ตนเอง
มาช่วยราชการที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งขณะนั้นสถานศึกษาแห่งนี้ไม่มีความพร้อมทั้ง
อาคาร สถานที่เรียน และสถานที่ทำกิจกรรมอย่างอื่น ดังข้อความ

“...อาคารเรียนมีอยู่หลังเดียวคือที่เป็นตึกอำนวยการปัจจุบัน ต้องอาศัย
เรียนตามใต้ถุนหอพักบ้าง บางทีก็เรียนกันกลางคืน ยุ้งก็กัด ยิงตีก็ยิงกัด
ยิงกัดก็ยิงคัน ยิงคันก็ยิงเกา เพราะไม่รู้จะทำอย่างไรดี”

เชาวน์ มณีวงษ์ (บันทึก 50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา ไม่ระบุปี, น.38) ระบุถึง
ความไม่พร้อมของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ในช่วงเปิดดำเนินการว่า ในช่วงแรกของการศึกษาที่
วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้น สถาบันการศึกษาแห่งนี้ไม่ได้มีความพร้อมในเรื่องใด มีแต่
ความขัดสน ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกน่านปการ ดังข้อความ

“เราอยู่กันท่ามกลางความแร้นแค้น ขัดสน แม้หนึ่งปีให้หลังจากนั้น
พวกเราจะย้ายข้ามฟากมายังบริเวณสถานที่ตั้ง ณ ปัจจุบันนี้ก็ตาม
ก็ยังคงขาดแคลนไปเสียทุกอย่าง โดยเฉพาะน้ำ ไม่มีกิน ไม่มีใช้ ไม่มีอาบ
ต้องขุดบ่อน้ำขี้มได้ดิน บ่อแล้วบ่อเล่า แต่เราก็ทนได้

สถาบันแห่งนี้เกิดจากความว่างเปล่า จากความไม่มีอะไรเลย ไม่มีอาคาร
แม้แต่หลังเดียว ไม่มีโต๊ะ ไม่มีเก้าอี้ ไม่มีบ้าน ไม่มีที่พัก ไม่มีน้ำใช้ ไม่มี
ไฟฟ้า ไม่มีแม้กระทั่งหนังสืออ่านสักหนึ่งเล่ม

เริ่มต้นด้วยการขอ การยืม และการเช่า ต้องยืมอาคารเรียน ต้องยืมที่กิน
ต้องยืมที่นอน ต้องเช่าบ้านพัก ต้องขอบริจาคหนังสือจากแหล่งต่างๆ...
แม้กระทั่งครูบาอาจารย์ยังต้องเสียสละหนังสือ ตำรา อันเป็นสมบัติ
ส่วนตัวให้นิสิตอ่าน และค้นคว้า”

พจน์ สะเพียรชัย (บันทึก 50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา, น. 41) ระบุว่า ในอดีตนั้น
สถาบันการศึกษาแห่งนี้ไม่มีความพร้อมหลายประการ เนื่องจากได้เห็นพัฒนาการของ
สถาบันการศึกษาแห่งนี้มาโดยตลอด ตั้งแต่เป็นสถานศึกษาเล็ก ๆ ที่สอนเฉพาะทางด้านการศึกษา
จากนั้นได้พัฒนาเจริญก้าวหน้าขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ดังข้อความ

“..ผมยังจำได้ว่าตอนแรก ๆ มีอาคารเรียนไม่กี่หลังที่สร้างในสวนมะพร้าว
จะจอดรถก็ต้องระวังลูกมะพร้าวแห้งหล่นลงมาถูกรถ เพราะมีเหตุการณ์
มะพร้าวหล่นถูกรถเสียหายอยู่เสมอ”

ประเทิน มหาพันธ์ (ไม่ระบุปี, น. 29) ระบุว่า ในระยะแรกนั้นวิทยาลัยวิชา
การศึกษา บางแสน มีเพียงชื่อ มีอาจารย์เพียง 7 ท่าน ซึ่งได้ฉายาว่า “เซเวนอัพ” มี ดร.อภาง บัวศรี
เป็นผู้รักษาการในตำแหน่ง “รองอธิการ” มีนิสิตเพียง 41 คน ไม่มีอาคารเรียน ไม่มีหอพัก หรือ
บ้านพักอาจารย์ ไม่มีแม่ห้องอาหารเป็นของตนเอง ต้องอาศัยทุกสิ่งทุกอย่างจากวิทยาลัยบางแสน
เรียกได้ว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน แปรรูปมาจากความไม่มีอะไรเป็นของตนเอง

อภาง บัวศรี (ไม่ระบุปี, น.9) กล่าวว่า ในระยะเริ่มแรกที่เปิดรับนิสิตวิทยาลัย
วิชาการศึกษา บางแสน รุ่นแรกนั้น สถาบันการศึกษาแห่งนี้ยังไม่มีความพร้อมทั้งด้านสถานที่
ทั้งห้องเรียน หอนอน โรงอาหาร และอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ จึงใช้สถานที่ของ “วิทยาลัยบางแสน”
ในระยะแรก ดังข้อความ

“เราเริ่มเปิดสอนนิสิตรุ่นแรกโดยอาศัยวิทยาลัยบางแสนซึ่งเป็น
สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เราอาศัยที่พัก ใช้เป็นหอนอนนิสิต อาศัย
สถานที่นอน ที่กิน ที่เล่น และทุก ๆ อย่าง... ตัวข้าพเจ้านี้ก็อาศัยบังกะโล
เล็ก ๆ ของวิทยาลัย ซึ่งอยู่ที่ชายหาดด้านนอก”

- การสร้างอาคารเรียน หอนอน โรงอาหาร ของตนเอง

ฉำรง บัวศรี (ไม่ปรากฏปีพิมพ์,น.9) ระบุว่า การที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในปี พ.ศ.2498 นั้น ระยะเวลาจะต้องก่อสร้างอาคารเรียน หอนอน และโรงอาหาร เพื่อรองรับนิสิตที่จะเข้าเรียนในปีการศึกษาถัดไป เนื่องจากนิสิตรุ่นแรกได้อาศัย อาคารเรียน หอนอน และโรงอาหารของ “วิทยาลัยบางแสน” จึงต้องเร่งก่อสร้างอาคารที่เป็นของ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน โดยเร็วที่สุด แทนการอาศัยอาคารของ “วิทยาลัยบางแสน” เดิม ดังข้อความ

“...งานหนักเฉพาะหน้าในระยะนี้ก็คือ การดูแลการก่อสร้างอาคารใหม่ ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งจะต้องให้เสร็จทันใช้ในปี การศึกษาหน้า”

ดร.ฉำรง ระบุว่า โรงอาหารแห่งเดิมนั้นมีหลังคาที่มุงด้วยใบจาก ผู้รับเหมา กำลังเร่งก่อสร้างโรงอาหารที่จะใช้จริง หลังจากก่อสร้างอาคาร หอนอน โรงอาหารเสร็จสิ้น ทั้งคณาจารย์และนิสิตต่างก็รู้สึกดีใจที่ได้มีอาคารเป็นของตนเอง เพราะไม่ต้องไปอาศัยอาคารเรียน และหอนอนจากวิทยาลัยบางแสนดังเช่นที่ผ่านมา

ประเทิน มหาจันทร์ (ไม่ปรากฏปี, น. 30) ระบุว่า ในปี พ.ศ.2499 การก่อสร้าง อาคารในวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เสร็จสิ้น ทำให้สถาบันแห่งนี้มีอาคารเพิ่มขึ้นอีก 3 แห่ง ได้แก่ อาคารอำนวยการ หอพักนิสิตชาย และหอพักนิสิตหญิง มีถนนคอนกรีตเชื่อมติดต่ออาคารทุก หลัง จัดระบบน้ำ และไฟฟ้า สร้างโรงอาหารชั่วคราวเสร็จ จึงรับนิสิตเพิ่มในปีนี้ จำนวน 212 คน มีอาจารย์ 33 คน ดังข้อความ

“จากความไม่มีของเรา ขณะนี้เรากำลังจะมีอาคารและสถานที่ของเราเอง เราจะมีเครื่องมือเครื่องใช้ทุกอย่างที่พอล้าหวดผู้อื่นได้ว่าทันสมัยที่สุด และมีคุณภาพยอดเยี่ยม”

เสนาะ อุนากุล (ไม่ระบุปี, น.33) ระบุว่า ในระยะแรกของการพัฒนา สถานศึกษาแห่งนี้ได้มีอุปสรรคมากมาย เพราะขาดแคลนทรัพยากรในการบริหารเกือบจะทุกด้าน ผู้บริหารฯได้ร่วมกันสร้างชีวิตใหม่ให้กับสถาบันการศึกษาแห่งนี้ อันได้แก่ สร้างอาคารเรียน อาคาร ปฏิบัติการ อาหารบริหาร หอประชุม หอสมุด ที่พักอาศัย ไฟฟ้า ประปา ถนน โทรศัพท์

- กฎเหล็ก : ห้ามนิสิตชาย – หญิง ซ้อนท้ายจักรยานกัน

สิทธิพันธ์ ศิริรัตนชัย (บันทึก 50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา, ไม่ระบุเลขหน้า) ระบุว่า นิสิตที่อยู่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ส่วนใหญ่จะใช้รถจักรยาน ในยุคสมัยนั้นนิสิตคน

ใครมีจักรยานขี่ก็ถือว่าเท่าแล้ว และก็ไม่ได้มีกันทุกคน ใครไม่มีก็เดินเอา แต่ที่นี้มีกฎพิเศษไม่เหมือนที่
ไหนคือ ห้ามนิสิตชาย –หญิง ซ้อนทำจักรยานกัน ดังนั้นหากนิสิตชายจะไปส่งนิสิตหญิงที่เดินกลับ
หอพัก ก็ต้องเดินจูงจักรยานไปส่ง (ปรากฏการณ์นี้ยกเลิกไปใน พ.ศ.2518)

สอดคล้องกับ สิริยา สานิต (บันทึก 50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา, ไม่ระบุเลขหน้า)
ซึ่งได้เขียนระบุไว้ใน “บันทึกความทรงจำ” โดยระบุว่า ในอดีตนั้นผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา
บางแสน ได้ออกกฎหมายไม่ให้นิสิตชาย หญิง ซ้อนทำรถจักรยานกัน ดังข้อความ

“ผู้บริหารจะมีกฎไม่อนุญาตให้นิสิตหญิงซ้อนจักรยานกับนิสิตหรือ
อาจารย์ผู้ชาย”

นอกจากนี้ สิริยา สานิต ยังระบุว่า สถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้ยึดวิธีการ
จัดการเรียนการสอนแบบอเมริกาที่ให้นิสิตลงทะเบียนเรียนด้วยตนเอง และไม่มีเครื่องแบบตายตัวที่
เป็นของสถาบัน เป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตใช้วิจารณญาณเองว่าจะสวมใส่ชุดอะไรมาเรียน

(สิริยา สานิต คือ นามปากกาของ ศาสตราจารย์ ดร.ศรียา นิยมธรรม
ศิษย์เก่าวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รุ่น 4 ชื่อรุ่น “ช้างผางาด”)

○ ตำนานโภชนาคาร

จากการศึกษาเกี่ยวกับตำนานของอาคาร “โภชนาคาร” วิทยาลัยวิชาการ
ศึกษา บางแสน พบว่า อาคารแห่งนี้เป็นอาคารที่มีความสำคัญต่อนิสิตมาก แม้ครัวประจำอาคารมี
บทบาทคัดเลือกและจัดเตรียมอาหารสำหรับนิสิต ซึ่งในอดีตนั้นจะต้องเป็น “นักเรียนประจำ” หรือที่
เรียกกันว่า “นักเรียนกินนอน” ผลการศึกษาพบว่า ได้มีการบันทึกเกี่ยวกับ “ตำนานโภชนาคาร”
ไว้น้อยมาก และกระจัดกระจาย ดังนี้

สิทธิพันธ์ ศิริรัตนชัย (บันทึก 50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา, ไม่ระบุหน้า) ระบุว่า
ในช่วงแรกของการเปิดการเรียนการสอนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้น ผู้บริหารวิทยาลัยจะ
ออกกฎให้นิสิต ซึ่งเป็นนักเรียนประจำรับประทานอาหาร 3 มื้อ ที่จัดเตรียมขึ้นมาตามอัตราภาพ ทั้งมื้อ
เช้า มื้อกลางวัน และมื้อเย็น ดังข้อความ

“ผู้บริหารจะจัดให้นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั่งกินข้าวกันโต๊ะ
ละ 6 คน มีหลายโต๊ะ เมื่อถึงมื้อกลางวันก็จะมีนิสิตมารับประทานอาหาร
ร่วมกันอีก มื้อเย็นก็เช่นเดียวกัน”

นอกจากนี้ นิสิตหลายคนเริ่มรู้สึกเบื่อ เพราะต้องรับประทานอาหารจากฝีมือ
แม่ครัวทุกมื้อ จึงเริ่มมีนิสิตจำนวนหนึ่งออกไปหาอาหารข้างนอกวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน
รับประทาน ดังข้อความ

“นิสิตบางคนเริ่มเบื่ออาหาร ไม่ชอบความจำเจ เนื่องจากแม่ครัวทำอาหารให้วันละ 3 มื้อ ทุกวัน ตลอดทั้งปี แนนอน ย่อมมีการทำซ้ำ จำเจบ้าง เขาก็ออกไปหาทานเองข้างนอก บ้างก็บ่นว่าอาหารไม่อร่อย”

เมื่อมีนิสิตหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารที่อาคารโภชนาการมากขึ้นเรื่อย ๆ เวลาต่อมาผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จึงได้ยกเลิกการรับประทานอาหารฟรีทุกมื้อที่อาคารโภชนาการ ดังข้อความ

“นิสิตต้องการอิสระมากขึ้น บางคนก็ไม่มารับประทานอาหารเข้าส่วนตอนเย็นก็มีกิจกรรม บ้างก็ซ้อมกีฬา บ้างก็ไปเที่ยวกัน ทำให้เริ่มทานอาหารไม่ตรงกัน นิสิตบางคนก็พึ่งพาร้านป่า ร้านยาย ซึ่งต้องจ่ายเงินซื้อกินเอง บางคนกินแล้วไม่มีเงินจ่ายก็จะติดค้างเอาไว้ก่อน บางคนเรียนจนจบไม่ได้จ่ายเงินคืนเขาก็มี บางคนกลับมาจ่ายเอาตอนมารับปริญญา”

เมื่อผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ยกเลิกอาหารให้นักเรียนประจำกินฟรีทั้ง 3 มื้อ นิสิตจึงมีวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งนี้จึงได้สร้างอาคาร เรียกว่า “แคนทีน” (Canteen) เพื่อเปิดให้แม่ค้าจากภายนอกสถาบันฯ เข้ามาขายอาหาร หลังจากเปลี่ยนเป็นแคนทีนแล้วนิสิตมีอิสระที่จะเลือกซื้ออาหารรับประทานกันเองตามใจชอบมากขึ้น นิสิตบางคนก็คุ้นเคยกับการมีวิถีชีวิตผูกติดกับอาคารโภชนาการที่มีอาหารให้กินฟรีวันละ 3 มื้อ ก็เกิดความรู้สึกว่าชีวิตของตนเองเปลี่ยนแปลงไป ต้องรับผิดชอบตัวเองเพิ่มขึ้น จากเดิมที่ไม่ต้องมาคิดว่าจะกินอะไรดี ไม่ต้องกังวลใจว่าจะมีเงินจ่ายหรือไม่ เพียงแต่ต้องรอทานอาหารพร้อม ๆ กันกับเพื่อน ๆ ก็เท่านั้น แต่ตอนนี้ต้องมีค่าใช้จ่าย ต้องสิ้นเปลืองมากขึ้น

เวลาต่อมาเมื่อผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้สร้างศูนย์กิจการนิสิตเสร็จเรียบร้อย ผู้บริหารได้ย้ายแคนทีนให้เข้าไปอยู่ในอาคารศูนย์กิจการนิสิต ต่อมาได้มีการขายคูปองแลกซื้ออาหาร ทำให้บรรยากาศของการรับประทานอาหารเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ทว่า นิสิตก็ไม่นิยมเข้าไปซื้ออาหารในแคนทีนเท่าไรนัก บ้างก็บ่นว่าอาหารราคาแพง ที่สำคัญคือนิสิตต้องการความสะดวกสบาย ต้องการจอดรถหน้าร้านแล้วเดินไปนั่งที่โต๊ะ สั่งอาหารรับประทานได้ทันที จึงนิยมออกไปหาอาหารที่ร้านค้ารอบวิทยาลัยแทน ยุคสมัยเปลี่ยนไป ไม่มีอีกแล้วคำว่า “กินข้าวหม้อเดียวกัน” เพราะคงไม่มี “หม้อ” หรือ “ครัวขนาดใหญ่” ที่จะให้บริการนิสิตจำนวนเป็นหมื่นคนได้ในเวลาเดียวกัน

○ ดร. ธำรง บัวศรี กับภารกิจหา “อาจารย์” ประจำ

ประเด็นนี้มีความสำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยเลือกที่จะกล่าวถึงไว้ในงานวิจัยชิ้นนี้ เนื่องจากเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของ ดร.ธำรง บัวศรี การสรรหาบุคคลที่มี

ความรู้เพื่อให้มาบรรจุเป็นอาจารย์สอนที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ในยุคนี้ไม่ใช่ภารกิจที่ง่าย จากการ ทบทวนวรรณกรรมในประเด็นนี้พบว่า ในช่วงแรกของการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้น มีอาจารย์ประจำทั้งสิ้น 7 คน ได้รับฉายาว่า “เซเวนอัพ” (7UP) หลังจากที่เปิดรับนิสิตรุ่นที่ 2 แล้ว มีนิสิตจำนวน 165 คน มีอาจารย์ 35 คน แสดงให้เห็นว่า ดร.ธำรง บัวศรี ได้สรรหาอาจารย์เข้าบรรจุ ในสถาบันการศึกษาแห่งนี้มากมายหลายคนภายในระยะเวลาไม่นานนัก ถือเป็นความไม่พร้อมอีก ประการหนึ่งในช่วงแรกของการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นอกจากความไม่พร้อมของ อาคารเรียน อาคารอำนวยการ หอนอน โรงอาหาร น้ำประปา ไฟฟ้า หนังสือเรียน และความไม่พร้อม ด้านอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ผลการศึกษาในประเด็นนี้ มีดังต่อไปนี้

ประเทิน มหาจันทร์ (ไม่ระบุปี, น.31) ระบุว่า ในช่วงที่ ดร.ธำรง บัวศรี เป็นผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้น ท่านเผชิญกับสภาพความไม่พร้อมในเรื่องการสรรหาอาจารย์ประจำมาบรรจุตามโครงการที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดเรื่องการเงิน ข้อความข้างต้น สอดคล้องกับ ทวี หอมขง (ไม่ปรากฏปี, น. 23) ที่ระบุว่า ในช่วงต้นปี พ.ศ.2498 ตนเองใกล้สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้วางแผนชีวิตไว้ว่าเมื่อสำเร็จการศึกษา แล้วจะไปเป็นครูสอนที่โรงเรียนเกษตรกรรม ในสังกัดกรมอาชีวศึกษาที่ต่างจังหวัด ตามที่ได้รับทุน จากกระทรวงศึกษาธิการ แต่ช่วงปลายปี พ.ศ.2499 ขณะกำลังใกล้เรียนจบชั้นปีที่ 5 ได้รับจดหมาย จากกระทรวงศึกษาธิการให้ไปรายงานตัวต่อ “รองอธิการ” วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จึงเดินทางไปพบกับ ดร.ธำรง บัวศรี ขณะนั้นดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” ซึ่ง ดร.ธำรง ได้พูดจาหวาน ล้อมให้เห็นว่าการเป็นอาจารย์สอนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้นเหมาะสมมากกว่าการเป็น ครูสอนที่โรงเรียนเกษตรกรรมในต่างจังหวัด หลังจากพูดคุยกันพักใหญ่ ตนได้ยืนยันปฏิเสธว่าได้ ตัดสินใจแล้วว่าจะไปเป็นครูสอนที่โรงเรียนเกษตรกรรม แต่ท้ายที่สุด ได้เปลี่ยนใจมาบรรจุเข้าทำงาน ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2499 ดังข้อความ

“...อาจารย์ธำรงท่านแจ้งให้ทราบว่ากระทรวงศึกษาฯเปิดวิทยาลัยวิชา การศึกษา บางแสน ทราบว่าคุณกำลังจะสำเร็จ ผมจึงอยากจะขอคุณไป เป็นอาจารย์ที่นั่น

ข้าพเจ้าตอบปฏิเสธทันที และเรียนกับท่านอาจารย์ธำรงไปว่า ข้าพเจ้า เตรียมตัวจะไปสอนในโรงเรียนเกษตรกรรม หรือวิทยาลัยเกษตร ตามความรู้ ความสามารถที่ได้เรียนมา

จำได้ว่าท่านอาจารย์ธำรงได้พยายามเกลี้ยกล่อม ชักแม่น้ำทั้งห้าอยู่นาน คิดว่าไม่ต่ำกว่าครึ่งชั่วโมง ข้าพเจ้าก็ยื่นกระดาษตายขาวเดียวในที่สุด

ดร.ธำรง ท่านพูดว่าตามใจคุณ คุณไปอยู่โรงเรียนเกษตรกรรม คุณเป็นแค่ครู แต่ถ้าคุณมาอยู่ที่บางแสน คุณได้เป็นอาจารย์นะ ข้าพเจ้าเจอไม่ได้ค ของท่านรองอธิการหนุ่มเช้า ทำให้เกิดความสนใจ จึงได้ตอบท่านไปว่าตกลงครับ และการตัดสินใจครั้งนั้นเป็นการเริ่มต้นชีวิตราชการเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2499 และจบชีวิตราชการลงที่บางแสน เมื่อ พ.ศ.2534”

หลังจากที่บรรจุเข้าทำงานได้เพียง 3 ปี อาจารย์ทวี หอมขง ได้รับทุนการศึกษาให้ไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการสนับสนุนของ ดร.ธำรง บัวศรี เนื่องจาก ดร.ธำรง ในฐานะผู้บริหารสูงสุดของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในขณะนั้น เห็นว่าอาจารย์ทวี หอมขงทำงานให้กับวิทยาลัยฯ ดังข้อความ

“เมื่อต้นปี พ.ศ.2502 ข้าพเจ้าได้รับทุนไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อนเดินทางได้ไปลาท่านรองอธิการ ท่านพูดให้ฟังว่านี่คุณทวี การที่คุณได้ทุนไปเรียนครั้งนี้อย่าคิดว่าเป็นความเก่งกาจของคุณนะ ความจริงที่คุณสอบผ่านหรือที่ผมให้คุณไปนี่เป็น REWARD สำหรับการตั้งใจทำงานของคุณ”

หลังจากที่ ดร.ทวี หอมขง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกและกลับมาปฏิบัติงานที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ ท่านได้ทุ่มเททำงานให้กับสถาบันการศึกษาแห่งนี้เพื่อตอบแทนบุญคุณที่สถาบันแห่งนี้ส่งไปศึกษาต่อจนถึงระดับสูงสุด

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า วิธีการสรรหาบุคคลที่มีความรู้เพื่อให้มาบรรจุเป็นอาจารย์ประจำสอนนิสิตที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ของ ดร.ธำรง บัวศรี นั้น ท่านใช้วิธีการประสานงานกับสถาบันการศึกษาในกรุงเทพฯ โดยเลือกนิสิตที่มีผลการเรียนดี ซึ่งใกล้จะสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อให้มาทำงานเป็นอาจารย์ประจำสถาบันการศึกษาแห่งนี้

● ดร.วิลลิส พี พอร์เตอร์ กับการวางรากฐานการผลิตครูให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

ดร. วิลลิส พี พอร์เตอร์ เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการวางโครงสร้างการศึกษาให้กับสถาบันการศึกษาแห่งนี้ แต่ทว่าแทบจะไม่มีบันทึกเขียนถึงบุคคลท่านนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับบุคคลท่านนี้พบว่า มีการบันทึกไว้น้อยมาก ผู้วิจัยได้ค้นหาค้นหาบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลนี้พบว่า ท่านเป็นศาสตราจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอินดีแอนา (บ้างก็เรียกว่า “อินเดียนา”) ประเทศสหรัฐอเมริกา ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยอินดีแอนาให้เดินทางมาช่วยเหลือทางด้านการศึกษาให้กับวิทยาลัยวิชาการศึกษา

บางแสน ในปี พ.ศ.2498 กล่าวได้ว่า ดร. วิลลิส เป็นบุคคลที่วางรากฐานทางการจัดการศึกษาให้กับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในยุคเริ่มก่อตั้ง ผู้วิจัยได้ถ่ายภาพ ดร.วิลลิส ซึ่งมีการบันทึกไว้ในบันทึก “25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน 8 กรกฎาคม 23” มานำเสนอประกอบ ดังภาพ 5.14

ภาพ 5.14

แสดง ดร.วิลลิส พี พอร์เตอร์

นักวิชาการผู้วางรากฐานการศึกษาให้แก่ ‘วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน’

ภาพ: ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

8 กรกฎาคม 23

จากภาพ ดร.วิลลิส พี พอร์เตอร์ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตครูแห่งมหาวิทยาลัยอินดีแอนา ท่านเข้าใจสภาพการณ์ของประเทศไทยในช่วงเวลานั้นเป็นอย่างดี เนื่องจากได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน เป็นนักวิชาการผู้ที่สร้างความเข้าใจให้แก่รัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกาให้เข้าใจปรากฏการณ์ทางการเมืองและสภาพสังคมไทยในอดีต โดยเฉพาะความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการศึกษาให้กับคนไทย

เมื่อหมดวาระการปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทยแล้ว ดร.วิลลิส พี พอร์เตอร์ ได้เดินทางกลับไปปฏิบัติงานที่มหาวิทยาลัยอินดีแอนา ประเทศสหรัฐอเมริกา และได้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานให้กับรัฐบาลไทยในการดูแลอาจารย์คนไทยที่เดินทางไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยอินดีแอนา นับได้ว่า ดร.วิลลิส มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศไทยมายาวนาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 ดร.วิลลิส ได้เดินทางกลับมายังประเทศไทยเป็นเวลา 5 สัปดาห์ และได้มีโอกาสเดินทางมาเยือน “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน” 1 สัปดาห์ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งท่านได้

แสดงปาฐกถาให้แก่คณาจารย์ นิสิตของมหาวิทยาลัยฯ ได้ฟัง ในโอกาสเดียวกันนั้นท่านได้เขียนบทความเรื่อง “ประสบการณ์ในการผลิตครู เมื่อ 25 ปีที่ผ่านมา” มอบไว้ให้แก่ มศว บางแสน ด้วย

ผู้วิจัยได้ค้นหา “บทความ” ที่ ดร.วิลลิส พี พอร์เตอร์ เขียนไว้เมื่อครั้งเดินทางมาเยือน “มศว บางแสน” เมื่อ พ.ศ.2523 ท่านได้เขียนไว้เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2523 (February 14,1980) เนื่องในโอกาสครบรอบ 25 ปี เนื้อหาที่เขียนมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และพัฒนาการของสถาบันการศึกษาแห่งนี้

ผู้วิจัยได้นำ “ข้อความ” ที่ ดร.วิลลิส เขียนไว้โดยคงไว้ซึ่ง “รูปแบบ” และ “เนื้อหา” เดิม ตามที่ท่านเขียน กระนั้นก็ตาม มีบุคคลสำคัญบางคนซึ่ง ดร.วิลลิส กล่าวถึงในบทความของท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้ขยายความไว้ เพื่อให้ท่านอ่านบทความนี้เข้าใจง่ายขึ้น ดังนี้

General Mankorn Promyothee = พล.อ.มังกร พรหมโยธี

Luang Sawat = หลวงสวัสดิสารศาสตร์พุทธิ

Luang Prom = พล.อ.มังกร พรหมโยธี

Dr. Bunthin Attagara = ศาสตราจารย์ ดร.บุญถิ่น อัตถากร

Dr.Saroj = ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี

Mrs. Poonsap Navawong, = ท่านผู้หญิง / ศาสตราจารย์พูนทรัพย์ นพวงศ์

Dr.Nibondh = ศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ศศิธร

Dr. Twee = ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง

เนื้อหาที่อยู่ใน “บทความ” ที่ ดร.วิลลิส พี พอร์เตอร์ เขียนไว้ มีรายละเอียด

ดังต่อไปนี้

TEACHER

EDUCATION

25

YEARS AGO

BY WILLIS P. PORTER

BANGSAEN

February 14,1980

I would like to tell you what teacher education was like in Thailand 25 years ago. But first I wish to pay my respects to a number of people that I consider Thailand's educational pioneers. I define an educational pioneer as one who has an idea

of what education can become, one who has a strong belief in the importance of education for youth and for the nation, one who can look to the future and identify changes which have to be made and one with sufficient courage to move ahead even though it may be difficult and in spite of many criticisms,

The first educational pioneer on my list is General Mankorn Promyothee. When we came to Thailand General Promyothee was the Minister of Education and the Lord Mayor of Bangkok, a very powerful man in Pibul's cabinet. He was very unhappy about the quality of education. It was not difficult to convince him that the way to change and to improve education was to vastly improve the preparation of teachers.

In 1953 teacher education was a branch of secondary under Luang Sawat as Director General. Teacher education held the lowest rung on the educational ladder in terms of quality of teacher and in terms of budget. Within 2 years this was changed and Luang Prom issued an order making teacher education a separate department and giving it the highest priority in the Ministry of education for budget and support. It was my great privilege to be able to consult with him from time to time on the progress being made to lay a solid foundation for teacher education.

The second education pioneer on my list is Dr. Bhunthin Attagara. He was then the Director of the External Affairs Division and Foreigner with any business or interest in the Minister of Educational had first to go to see Dr. Bhunthin Attagara. I visited with him many many times about my responsibilities in Thailand about Problems of education, particularly teacher education and he was always most helpful.

Whenever I wanted to see the Minister of Education I was first to Dr. Bhunthin and discuss with him. He would then go to Luang Prom and Explain what I wanted to talk about so Luang Prom was always prepared to respond to whatever request was being made.

But even more than being a close personal friend and a wise counsellor, Dr. Bhunthin was a great supporter of education. Any Thai and there were many, who came to him with ideas he would advise and give strong support. And when he became Director General of Teacher Education. As I shall indicate later, many many changes and improvements were made.

Third on my list of pioneers is not one but group. I refer to Dr.Saroj, Miss Natahales Chantana Seela, Mr.Tuak. Mr.Pitak. They had recently returned with degrees from United State and were assigned to Prasarn Mi Tr. They were the ones in the early days responsible for laying the foundation for your present University. They and many more were from Indiana were the ones had the privilege of working with for eight years.

My next pioneer is Mrs. Poonsap Navawong, in 1954, she and miss Charoontut were the only member of department of education in the Faculty of Arts at Chulalongkorn University. She is the one who insisted that the University should have a separate Faculty of Education and she worked at it day night until she was successful,

I am sure that there are many others who should be in my list of pioneers. But I must skip over many years and pay my respects to two who I consider present day pioneers. Two men who I predict will provide you with leadership during the 1980 as you grow and make changes refers to Nibondh and Dr.Twee.

When Dr. Nibondh visited with us in Indiana a little over two months ago he said that he had become the president of a sleeping giant and that his job is to wake it up. I have visited with him long enough to know that the sleeping giant is already move from its slumbers.

Dr. Nibondh is a good politician. He knows everyone who is needed to give support to his many very ambitious programs. You can expect many changes in the next few years. And I hope you will give him your full support.

Dr. Twee has already been a pioneer for ten years. He had an idea that an aquarium and a museum could enrich your teaching in the sciences, could become a great source for education and pleasure to millions of people, but perhaps the most important, could build an awareness of the great resource that marine life is to the people of Thailand.

His leadership to this institution not only means vast expansion of your aquarium and museum but solid support in strengthening your entire program. He too will need your support.

I turn now to a brief description of teacher education in 1945. During January of 1954, I visited a number of your teacher training institutions with Dr. Kaw, Mrs. Snochit,, Miss Roungranata, Miss Aree, Mrs. Prachoomsook, Mr. Tuak, and Mr.Jaroern,

At that time they were two year institutions beyond grade ten. In many communities there was a school for boys and a school for girls. No one thought you could put boys and girls of that age together in the same institution.

There were 32 institutions in the provinces. They ranged in size from 29 students with ten teachers in Nakorn Pathom to 150 in Ubol. There were 253 teachers and only one had the bachelors degree.

With the exception of Chiangmai, they had facilities which were so bad that you could not believe condition under which prospective teachers were being educated. In several the dormitory space was so small that they had to sleep two per bed. There were no library resources. They did not need library materials because all instruction was from the teacher with students taking notes and memorizing the teacher's words.

My responsibilities with the U.S Foreign Aid Program was to find ways of improving teacher education. Working closely with Dr. Kaw, we planned a new curriculum for the provincial schools. And it was a very radical departure from the curriculum then being used.

We knew that teachers would never be able to follow that curriculum without help. So we organized a six –week summer session which was held at Suansunantha School. All teachers from the Provinces were required to attend. After a year of testing the new curriculum, Luang Prom Issued an order making that curriculum official.

It was very evident that if teacher education was to be improved, Thailand would need quality institutions to prepare teachers for schools of all levels. Our U.S. Foreign Aid Program was willing to sponsor a contract with the Ministry of Education to develop one such institution.

It was also obvious that one person could not do very much by way of assisting the development of a college of education. It was my responsibility to write the proposal for that project.

The question arose, shall it be a new institution or shall assistance be given to an existing institution. I had visited Chulalongkorn and Prasarnmitr and I had difficulty in deciding which would be the better place. Prasarnmitr had these young, enthusiastic teachers but with very limited space and facilities. Chula had only two staff members in education but it was an established institution with space to expand and, perhaps most important, it was the oldest and most prestigious institution.

As I said teacher education was under Luang Sawat and Prasarnmitr belonged to the Ministry of Education. If the project were with Chulalongkorn, the Ministry of Education would have no control.

When I was asked for my recommendation, I gave arguments for both institutions but no definite recommendation. I believe I somewhat favored Chulalongkorn. The matter was discussed at length in the Ministry of Education. Someone, I believe it was Dr. Bhuntin talked with Mom Slab, Secretary, General at Chula and to Dean Rong of the Faculty of Arts. When he reported their unfavorable reaction or perhaps I should say less than favorable reaction to the Minister, Luang Prom gave a quick answer "Put it at Prasarnmitr"

Looking ahead ten years, what kind of an institution would this be. At that time Prasarnmitr had 180 males students I knew it had to be much larger than with a much different program. So I went to my friend Luang Sawat and asked him the purpose of the institution and how large he thought it should. He said he wanted an institution to train teachers for his teacher tresses for primary and secondary schools, and a few administrator for the Ministry of Education and how large an institution. His answer was 360 just double the existing enrollment.

I spent over a month studying your educational statistics and making plans. I returned to Luang Sawat and said "Brace your feet because you won't believe me. You have to have an institution of 6,000 students within ten years" of course he could not believe it. But when he saw the plan which I had drawn up he agreed.

The college at the time had a classroom an administration building two dormitories for 180 student, and a home for the president. There was a total of 400 book-half in English and half in Thai, all on the third floor and all under lock and key.

Our contract provided S 250,000 of B 5 M for library books and library furniture. It was own view that if the pattern of instruction was to be changed, there must be a library in the center of the campus and that it must be equipped with a great variety of instructional material.

We need man power to assist Dr. Saroj and his staff so the contract provided for personal. And if the institution was to have a highly qualified staff, a large number of Thais had to be sent abroad for further study. So that was included in the contract. After months of hard work and lots of consultation with Dr.Saraj and his staff and personal in the Ministry of Education, the proposal was sent to Washington where it was approved.

The next step was to find an institution willing to take on this very large job. Indiana University was selected and in December, 1954 the Contract was signed. On January, Dr. Johnson and Dr. Frauzen arrived. Soon after that books and materials for the library began to come. Then more personal.

Ten participants who had been sent to Indiana before the contract was signed were expected to return to the College. In September of 1955, eighteen more participants were on their way to Indiana. And each year another large group was selected. Let me see all on your staff who studied at I.U.

Mrs. Poonsap had been persistent in her desire to have a new Faculty of Education al Chula. And I had given her encouragement and we both had strong support from Dr. Bhuntin. So in 1956 the Contract was extended to assist in the development of that Faculty.

To make a very long story short. The Contract lasted for a period of eight years (1954-1962). During that time 32 faculty members from I.U. served in Thailand. One hundred fifty Thais studied in the U.S. A new library was built the first in all of Thailand planned in terms of the purpose for which it was to serve.

And a solid foundation was being laid for what you know today as a strong Faculty of Education and Srinakarinwirot U. an institution with several campuses, over 23,000 students and a staff of well over 1,000 professional workers. This has been a tremendous achievement and an excellent example of cooperative endeavor by people from two countries, half the world apart in distance out close in their desire for good education for youth.

Perhaps I should tell you how this institution at Bangsaen happened to be established. Luang Promiothi had a summer home here and he wanted a college that would give him prestige. M.L.P. was then Under Secretary of Education. He too wanted a college that would give him prestige. M.L.P. was then Under Secretary of Education. He too wanted a college that would give him prestige both were members of the Government Board of the College.

So at the meeting of the Board they would not agree as to which one would get a college. So they compromised Luang Prom got his college at Bangsaen and M.L.P. got his college at Patumwan. And our Contract personal were requested to give assistance to these two branches.

In July 1955, this institution opened with 43 students and seven staff members. Today you have over 3,000 students and over 200 staff members.

As I look ahead to the next ten year I can identify many problems and areas which must be given careful attention such as the careful planning needed as you expand to include new programs, new programs dealing with the protection of your environment, etc.

I have chosen to talk about only two problems which must be solved in the very near future.

I have chosen to talk about only two problems which must be solved in the very near future. We visit your Demonstration School. I was surprised and disappointed. I had expected to see eight or ten members of your Faculty of Education and a few members of other faculties in those schools.

And I had expected to see many of your students there. And what I saw were only the teachers and administrators assigned to those schools. And then I learned

that forty children of your staff members go by bus to attend other schools in Chonburi. So I concluded that this is a demonstration school in name only. A demonstration school must demonstrate a good educational program for the public school of the future not schools at they are today.

Scientists have to have their labs if they are to be good teachers of science. Engineers have to have their very special equipment and labs if they are to teach engineering. Medical doctors have to have their hospitals and clinics if they are going to practice medicine.

Now what do teachers of teachers have to have? Of course, it has to be a laboratory where there are teachers and children-teachers and students. Let me suggest that you make that demonstration school your laboratory. Every member of the Faculty of Education should spend some time in the Demonstration School every week.

That is where you help the teachers prepare and to teach the way than to have a group of your students to teach. What better way than to have a group of your students work with you and a teacher to help change the pattern of instruction. What better experience for your students than to have them work with a group of children.

Members of other faculties too should use that resource to help their students understand how to translate content into good teaching. For example, teachers of geography, or teacher of biology or chemistry could each work with one teacher to help him become a better teacher in his field. Each of you could share materials with teachers in the demonstration school to help them become better informed and thus better teachers.

Do not try to change the whole school at once. Work with a few teachers at a time. And will you be sure to comment any teacher who does a good job. Write that teacher a note expressing your appreciation. Or tell the principal or tell Dr. Twee about the good job the teacher is doing and let them commend the teacher. That will make the teacher feel good and will do much to build morale within the staff of the school.

Let me express a hope that the next time we come to Bangsaen we will find a real demonstration school. Instead of your staff sending their children to Cholburi.

Parents in Cholburi will be crying to have their children in your school then you will have a school that all of you will be proud to say “This is our Demonstration School.”

The other problem which I am not going to discuss but will merely mention because my discussion will have to be with Dr. Nbondh. That is that something must be done to find ways of promoting your senior staff members who are doing outstanding work to full professor – ship. But I must warn that before that can be done, each of you must produce so you will be worthy of being called a full professor.

Again let me congratulate you on the progress which you have made in building an institution of quality and the contribution you have made in expanding and improving education in Thailand. Your school system will stand as a monument to General Promyothi who saw the relationship of education to the development of Thailand. This university will be a monument to Dr.Saroj and those who in the early years laid a solid foundation.

The enterer teacher education system and the museum of Science will be monuments to Vision and strong support of Dr. Bhuntin Decades in the future people will look back and Judge whether Dr. Nibondh and Dr. Twee and those who work with them built well on the foundation which was laid for them as Director of the Contract I was required to submit Semi- Annual reports to the Government Board of the College in closing I would like to quote four paragraphs from the introduction to my first report. I believe what I said twenty-five years ago holds true for your nation and for your university today.

1. Thailand has the resources – human and material to support a college of education which will be second to none in this part of the world.

2. The success in developing this kind of institution will depend, in a large measure on careful planning by those who establish policy governing the College and financial support implement those plans.

3. A great need for developing all levels of education is to find ways of challenging and freeing members of the teaching profession so that they may exercise initiative and creative activities in their work children and with students.

4. The quality of education in Thailand will very largely depend upon the vision, the anitiative and the competence of the men and woman who shape the

educational program of the future. The college should and will contribute significantly to that quality.

We extend to all of you our thanks for these delightful few days with you and we extend to each of you our sincere good wishes.

W.P.Porter

February 14, 1980

ข้อความข้างต้น คือบทความที่ ดร.วิลลิส พี พอร์เตอร์ (Dr. Willis P. Porter) อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอินดีแอนา (Indiana University) ประเทศสหรัฐอเมริกา หัวหน้าคณะอาจารย์ที่เดินทางมาวางรากฐานการผลิตครูให้กับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในปี พ.ศ.2498 ผู้ที่วางรากฐานการผลิตครูให้กับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน หลังจากนั้นท่านได้เดินทางกลับไปปฏิบัติงานที่ประเทศสหรัฐอเมริกา และเดินทางมาเยี่ยมชมสถานศึกษาแห่งนี้อีก 25 ปีต่อมา (ขณะที่ท่านเดินทางมาบรรยายอีกครั้งนั้นสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้ยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน”) พร้อมกับบรรยายให้คณาจารย์ บุคลากร และนิสิต สถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้ฟัง พร้อมกับเขียนบทความนี้ให้ไว้.

● ประเพณีของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

จากการศึกษาในประเด็น “ประเพณีของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 4 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย ประเด็นแรก ประเพณีการตั้งชื่อรุ่น ประเด็นที่สอง ประเพณีการรับน้องใหม่ ประเด็นที่สาม ประเพณีการวิ่งขึ้นเขาสามมุข ประเด็นที่สี่ ประเพณีการนับถือรุ่นพี่-รุ่นน้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ การตั้งชื่อรุ่น และสีประจำรุ่น

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2498 ซึ่งเป็นปีที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เปิดรับสมัครนิสิตเป็นรุ่นแรก ได้มีประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่ต้น คือ การกำหนดชื่อรุ่นและสีประจำรุ่น เพื่อแสดงถึงความสามัคคีภายในรุ่น และเรียกขานเมื่อมีการพบปะในการชุมนุมศิษย์เก่าตามโอกาสอันควร โดยนิสิตรุ่นนั้น ๆ จะร่วมกันตั้งชื่อรุ่น ส่วนมากจะกำหนดเป็นชื่อสัตว์และไม่ซ้ำกับรุ่นพี่ ส่วนสีประจำรุ่นจะหมุนเวียนกันไป

จากการศึกษาจากเอกสารพบว่า การตั้งชื่อรุ่นนั้นจะกำหนดเป็นชื่อสัตว์เกือบทั้งหมด มีเพียง 2 รุ่นเท่านั้นที่ไม่ได้ตั้งชื่อรุ่นเป็นชื่อสัตว์ คือ รุ่น 3 ซึ่งใช้ชื่อว่า “อรรชร” สาเหตุที่ใช้ชื่อนี้มีการเล่าต่อ ๆ กันมาว่าตั้งชื่อรุ่นตามชื่อ “คลองอรรชร” ที่อยู่ใกล้ ๆ หอพัก (เนื่องจากหอพักที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้นยังสร้างไม่เสร็จ) นิสิตรุ่น 3 จึงถูกฝากเรียนร่วมกับนิสิตวิทยาลัยวิชา

การศึกษา ปทุมวัน ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ เป็นการฝากเรียน 1 ปี ในช่วงนั้นผู้บริหารสถานศึกษาแห่งนี้ กำลังเร่งสร้างหอพักสำหรับนิสิตซึ่งยังไม่เสร็จสิ้น หลังจากฝากเรียนได้ 1 ปี ประกอบกับสร้างหอพักเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงให้กลับมาเรียนต่อที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ส่วนคลอง “อรรชร” นั้น ถูกถมดินเพื่อสร้างถนน “อรัญญินท์” ในเวลาต่อมา

ประเทิน มหาพันธ์ (ไม่ระบุปี, ไม่ปรากฏหน้า) ส่วนอีกรุ่นหนึ่งที่ไม่ได้ใช้ชื่อสัตว์ คือ รุ่นที่ 22 โดยใช้ชื่อรุ่นว่า “บัวขาว” รุ่นบัวขาวนี้ใช้สีรุ่น คือ เหลือง – ดำ การที่นิสิตตั้งชื่อรุ่นว่า “บัวขาว” พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับบริบททางการเมือง และบริบททางสังคมในช่วงเวลานั้น เนื่องจากหลังเหตุการณ์เดือนตุลาคม พ.ศ.2516 โดยเฉพาะเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ที่รัฐบาลเผด็จการใช้กำลังทหาร คุกเลือดชาวบ้าน และกลุ่มประชาชน ทำร้ายนิสิต ประชาชนจนมีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก บริบททางการเมืองในช่วงนั้น กระแส “ประชาธิปไตย” กำลังเบ่งบานในสังคมไทย โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัย ทำให้นิสิตรุ่น 22 ต้องการแสดงออกในสิ่งที่แตกต่างจากนิสิตรุ่นพี่ ความไม่ต้องการอยู่ในกรอบประเพณีดั้งเดิมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา จึงตั้งชื่อรุ่นว่า “บัวขาว” แต่ก็ยังเป็นเพียงรุ่นเดียวในช่วงเวลานั้น หลังจากนั้นนิสิตรุ่นต่อมาก็กลับมาตั้งชื่อสัตว์ตามเดิม ทว่า เวลาต่อมา นิสิตรุ่น 23 ได้ตั้งชื่อรุ่นว่า “ฉัททันท์” เป็นการตั้งชื่อจากสัตว์ในเทพนิยาย จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า นิสิตสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้ตั้งชื่อรุ่นจนถึงปี พ.ศ.2547 และยกเลิกไป

การตั้งชื่อรุ่นในสมัยที่เป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้น นิสิตแต่ละรุ่นยังมีความเป็นหนึ่งเดียวกันอยู่มาก แต่เมื่อมีการจัดตั้งคณะและภาควิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เริ่มมีการจัดกิจกรรมตามคณะ ตามภาควิชาที่เปิดสอนมากขึ้น ประกอบกับจำนวนนิสิตมีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้การรวมรุ่นในลักษณะชั้นปีทำได้ยาก ปัจจุบันถึงแม้จะมีการตั้งชื่อรุ่นกันอยู่แต่ก็เป็นเพียงสัญลักษณ์เท่านั้น นิสิตบางคนยังไม่ทราบเลยว่าสัญลักษณ์รุ่นของตัวเองคืออะไร เพราะชื่อสัตว์ในเทพนิยายนั้นจำยาก ก็คงสักวัน การตั้งชื่อรุ่นคงจะหมดความหมายไปในที่สุด หลายปีมาแล้วเราเคยมีแนวคิดกันว่า จะจำกัดชื่อรุ่นอยู่ที่ 30 รุ่น แล้วใช้วิธีการวนกลับไปเริ่มต้นใหม่ โดยรุ่นพี่มีการส่งมอบธงประจำรุ่นในลักษณะสืบทายาทก็จะทำให้แต่ละรุ่นคงอยู่ตลอดไป เพราะจะมีรุ่นน้องมาสืบทอดเป็นม้าสีหมอกที่ 2 ครอบงำที่ 2 อะไรทำนองนี้ และรุ่นพี่ก็มีโอกาสได้ถ่ายทอดประเพณีอันดีงามให้กับรุ่นน้องต่อไป แต่คงจะสายเกินไปแล้วละ สักวันก็คงหมดชื่อสัตว์ให้ตั้ง และประเพณีนี้ก็คงจะเลิกรากันไปในที่สุด ถ้าอยากให้ประเพณีนี้คงอยู่ ก็น่าจะปรับเปลี่ยนกลับมาสู่สามัญ หาชื่อสัตว์ธรรมดา ๆ ยังมีอีกเยอะเลยน้องเอ๋ย

ผู้วิจัยได้ค้นหา ปี พ.ศ.ที่นิสิตเข้าศึกษา ชื่อรุ่น และสีประจำรุ่น ตั้งแต่รุ่นแรกจนถึงรุ่น 50 โดยจัดทำเป็นตารางเพื่อให้มองเห็นชัดเจน เข้าใจง่าย ดังตาราง 6.1

ตาราง 6.1

แสดงการตั้งชื่อรุ่น ปีที่เข้าศึกษา และสีประจำรุ่น
ของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา วิทยาเขต บางแสน

รุ่นที่	ปีที่เข้าศึกษา	ชื่อรุ่น	สีประจำรุ่น
1	2498	ม้ามีหมอก	ดำ
2	2499	ศรอนงค์	เหลือง-ดำ
3	2500	อรชร	ขาว-แดง
4	2501	ช้างผงาด	น้ำเงิน-ขาว
5	2502	ฉลามขาว	เขียว -ขาว
6	2503	มดทอง	เหลือง-ดำ
7	2504	ผึ้งหลวง	ขาว-แดง
8	2505	สิงห์ผยอง	น้ำเงิน-ขาว
9	2506	อินทรีผงาด	เขียว-ขาว
10	2507	พยัคฆราช	เหลือง-ดำ
11	2508	จิ้งจอกขาว	ขาว-แดง
12	2509	ยูงทอง	น้ำเงิน-ขาว
13	2510	เอราวัณ	เขียว-ขาว
14	2511	กระทิงดำ	เหลือง-ดำ
15	2512	เห่าไฟ	ขาว-แดง
16	2513	พิราบขาว	น้ำเงิน-ขาว
17	2514	หงส์ขาว	เขียว-ขาว
18	2515	เสือดาว	เหลือง-ดำ
19	2516	จามรี	ขาว-แดง
20	2517	นางนวล	น้ำเงิน-ขาว
21	2518	กรกฎ	เขียว-ขาว
22	2519	บัวขาว	เหลือง-ดำ
23	2520	ฉัททันต์	ขาว-แดง
24	2521	เหมราช	น้ำเงิน-ขาว

25	2522	ตฤณสีห์	เขียว-ขาว
26	2523	มฤคมาศ	เหลือง-ดำ
27	2524	พณินทร	ขาว-แดง
28	2525	ภุมรินทร์	น้ำเงิน-ขาว
29	2526	ชฎายุ	เขียว-ขาว
30	2527	ศฤคาล	เหลือง-ดำ
31	2528	นเศศวร	ขาว-แดง
32	2529	มฤการ	น้ำเงิน-ขาว
33	2530	ทวิชากร	เขียว-ขาว
34	2531	พิหเคนทร์	เหลือง-ดำ
35	2532	ณัลลกันท์	ขาว-แดง
36	2533	อดิติน	น้ำเงิน-ขาว
37	2534	เคนกรี	เขียว-ขาว
38	2535	เก็จทรายแก้ว	เหลือง-ดำ
39	2536	กฤติกา	ขาว-แดง
40	2537	สัตประพัทธ์	น้ำเงิน-ขาว
41	2538	ธีรวรการ	เขียว-ขาว
42	2539	เอกภัทร์ภุมรินทร์	เหลือง-ดำ
43	2540	เศวตชาต ชลทิศ	ขาว-แดง
44	2541	วิลินกร	น้ำเงิน-ขาว
45	2542	นรินทราทิตย์	เขียว-ขาว
46	2543	สัตตนิลบุษย์	เหลือง-ดำ
47	2544	วริช ชลโทร	ขาว-แดง
48	2545	กาญจนา จันทร	น้ำเงิน-ขาว
49	2546	วนพิชญภากร	เขียว-ขาว
50	2547	ทศวรรษชลธี	เหลือง-ดำ

จากข้อมูลที่ระบุไว้ในเอกสารนั้น ผู้วิจัยพบการตั้งชื่อรุ่น และสีประจำรุ่นเพียง 50 รุ่น
 ดังที่สรุปเป็นตารางข้างต้น

○ ประเพณีการรับน้องใหม่

มนัส สุวรรณ (ไม่ระบุปี, ไม่ระบุหน้า) ระบุว่า ประเพณีการรับน้องใหม่จัดเป็นกิจกรรมสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาที่นิสิต นักศึกษาทุกสถาบันต่างมีประเพณีต้อนรับน้องใหม่ซึ่งเป็นนิสิตใหม่ การต้อนรับน้องใหม่ของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ไม่ได้รุนแรง หนักหน่วง ดังเช่นการรับน้องของสถาบันการศึกษาแห่งอื่น รุ่นพี่ของสถาบันการศึกษาแห่งนี้จะใช้เวลาประมาณ 2-3 วันเท่านั้นในการจัดกิจกรรมนี้ โดยจะจัดในวันเดียวกับวันไหว้ครู รุ่นพี่จะประสานกับอาจารย์โดยให้มีการไหว้ครูในภาคเช้า เมื่อไหว้ครูเสร็จสิ้นจะเป็นกิจกรรมการต้อนรับน้อง ส่วนใหญ่รุ่นพี่ปี 2 ปี 3 และปี 4 จะช่วยจัดทำซุ้มและสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อน้อง กิจกรรมที่จัดขึ้นจะออกแนวคล้าย ๆ กัน เช่น มีการขุดหลุมทำเป็นโพรงให้น้องคลานลอด ให้น้องร้อง วิ่ง กลิ้ง คลาน มุด ปะแบ่ง ร้องรำทำเพลง สาราพดีวิธีการที่รุ่นพี่จะแกล้งน้อง แต่ไม่ได้แกล้งกันรุนแรงถึงเลือดตกยางออกอย่างที่เห็นข่าวดังเช่นที่เกิดขึ้นในหลายสถาบันการศึกษา พอตกค่ำก็จะเป็นงานรับขวัญน้อง เมื่อรับขวัญน้องเสร็จสิ้นก็ถือว่ากิจกรรมรับน้องใหม่เสร็จสิ้น

เมื่อเปลี่ยนชื่อจาก “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” เป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” กิจกรรมการรับน้องใหม่ยังคงถูกปฏิบัติสืบต่อกันมา หลังจากเปลี่ยนชื่อเป็น “มหาวิทยาลัยบูรพา” ประเพณีการรับน้องก็ยังคงได้รับการปฏิบัติต่อกันมาเช่นเดียวกัน แต่จะเปลี่ยนแปลงไปบ้างคือ มีการรับน้องแยกตามคณะต่าง ๆ มีการแบ่งการรับน้องของมหาวิทยาลัย และแบ่งแยกย่อยตามคณะ และหน่วยงานระดับย่อยลงมา จะเห็นได้ว่าในบางปีรุ่นพี่บางคณะจัดกิจกรรมรับน้องใหม่นานเป็นเดือน ผู้ที่มีบทบาทในส่วนงานกิจกรรมนิสิตจึงร่วมกันจัดประชุมปรึกษาหารือกันขึ้นเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายครั้ง โดยให้มีการปรับลดเวลาในการรับน้องจากรับกันยาวนานเป็นเดือนให้สั้นลง เพราะจะได้ไม่ไปกระทบกับการเรียนของน้อง ซึ่งน้องใหม่จะต้องปรับตัวกับการใช้ชีวิตในระดับอุดมศึกษาอย่างมาก โดยตั้งใจจะให้เป็นการสร้างสรรค์มากขึ้น

○ ประเพณีการวิ่งขึ้นเขาสามมุข

มนัส สุวรรณ (ไม่ระบุปี, ไม่ระบุหน้า) ระบุว่า นิสิตรุ่น 14 วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498 เป็นวันที่ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน และถือเป็นวันคล้ายวันสถาปนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ด้วยเหตุนี้ ทุกวันที่ 8 กรกฎาคม ของทุกปี จะมีการจัดกิจกรรมเพื่อเฉลิมฉลองวันคล้ายวันสถาปนาสถาบันการศึกษา โดยเรียกว่า “วัน 8 กรกฎาคม” ซึ่งจัดขึ้นมายาวนานและยังคงจัดสืบต่อกันไป ถือเป็นงานประเพณีที่สำคัญยิ่งของพวกเราชาว เทา-ทอง กิจกรรมตามประเพณีอย่างหนึ่งที่จัดต่อเนื่องยาวนานจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ “การวิ่งประเพณีเขาสามมุข” ดังภาพ 5.15

ภาพ 5.15
แสดงประเพณีการวิ่งขึ้นเขาสามมุข

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากภาพประกอบการเขียน
“4 ปีที่บางแสน :ผมได้อะไร” ของ ศ.ดร.มนัส สุวรรณ นิสิตรุ่น 14

ข้อมูลจากวารสารแนะนำมหาวิทยาลัยบูรพาระบุว่า ประเพณีการวิ่งขึ้นเขาสามมุขของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพานั้นมีมาช้านาน ตั้งแต่สถาบันแห่งนี้ยังใช้ชื่อว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ซึ่งจัดขึ้นต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เพื่อรำลึกถึงวันสถาปนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ซึ่งเปิดโอกาสให้นิสิตทุกคนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมนี้ได้ ในอดีตนั้นผู้บริหารจะจัดให้มีรถมาคอยรับนิสิตที่ต้องการวิ่งภายในรั้วสถาบันการศึกษาโดยจะไปส่งที่เชิงเขาสามมุข ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้น ส่วนเส้นทางนั้นก็เริ่มปล่อยตัวที่เขาสามมุข โดยวิ่งผ่านแหลมแทนไปทางถนนริมทะเล โดยวิ่งเลาะเส้นทางเลียบชายหาดมาเรื่อยๆจนเข้าถนนเลียบชายหาดเป็นทางยาว วิ่งมาจนถึง “วงเวียนปลาโลมา” ซึ่งชาวบางแสนจะรู้จักวงเวียนนี้ดี จากนั้นจะวิ่งเข้าถนนลงหาดบางแสน เพื่อไปยังมหาวิทยาลัย จุดเส้นชัยจะอยู่บริเวณลานธรรม นอกจากนี้ ผู้บริหารยังได้จัดให้มีการทำบุญตักบาตร จัดกิจกรรมประกาศเกียรติคุณด้านต่าง ๆ แก่นิสิต บุคลากร ของมหาวิทยาลัย ทั้งศิษย์เก่าที่มีอุปการคุณ และศิษย์ปัจจุบัน บางปีที่เป็นโอกาสครบรอบสำคัญก็อาจจะมีกิจกรรมที่หลากหลายเป็นพิเศษ เช่น โอกาสครบรอบ 25 ปี หรือ 30 ปีที่ผ่านมา ข้อความข้างต้น สอดรับกับรายงานประจำปี พุทธศักราช 2539 มหาวิทยาลัยบูรพา จัดทำโดย กองแผนงาน กล่าวไว้ในหน้า 9 หัวข้อ “ประวัติโดยย่อของมหาวิทยาลัย” ระบุไว้ในย่อหน้าที่ 2 ว่า เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2498 วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้ก่อตั้งขึ้น ซึ่งชาววิทยาลัยวิชาการศึกษาแห่งนี้ถือว่าวันที่ 8 กรกฎาคม ของทุกปีเป็นวันคล้ายวันสถาปนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้

มีความเชื่อบางประการเกี่ยวกับประเพณีการวิ่งขึ้นเขาสามมุข คือ หากนิสิตคนใดไม่เข้าร่วมประเพณีวิ่งเขาสามมุขก็จะเรียนไม่จบ บริเวณเส้นชัยนี้เองที่มีความเชื่อว่าถ้าหากนิสิตคนใดได้วิ่งเหยียบตัวอักษร A ที่เขียนไว้ตรงเส้นชัย (จะมีอักษร A B C D F ให้เลือกเหยียบ) ก็จะทำให้นิสิตคนนั้นมีผลการเรียน A อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเป็นความเชื่อก็ตาม แต่อักษร A ก็จะถูกนิสิตวิ่งเหยียบจนกระทั่งสีจางไปเลยทีเดียว ปัจจุบันประเพณีนี้ไม่ได้รับการปฏิบัติสืบต่อกัน เนื่องจากมหาวิทยาลัยบูรพาได้ปรับระบบการเปิดรับนิสิตภาคต้นตามระบบของมหาวิทยาลัยในอาเซียน หลังจากเข้าร่วมเป็นประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

○ ประเพณีการนับถือรุ่นพี่-รุ่นน้อง

นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จะให้ความสำคัญกับการนับถือความเป็นรุ่นพี่ – รุ่นน้อง ดังที่ มนัส สุวรรณ (ศาสตราจารย์ ดร.มนัส สุวรรณ) นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา รุ่น 14 (เข้าเรียนในปี พ.ศ.2511-2514) ได้ระบุว่า การที่ได้เข้ามาศึกษาในวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งในขณะนั้นผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้มีนโยบายให้นิสิตทุกคนจะต้องพักอยู่ในหอพักชายภายในรั้วสถาบันการศึกษาแห่งนี้เท่านั้น การพักอยู่ร่วมกันได้ทำให้เกิดวัฒนธรรมการนับถือรุ่นพี่ – รุ่นน้อง ระหว่างกันขึ้น ซึ่งนิสิตรุ่นถัดมาได้ยึดถือปฏิบัติกันมาจนเป็นประเพณี ดังข้อความ

“ชีวิตหอพักของพวกเราได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมที่งดงามอย่างหนึ่งที่ตราตรึงอยู่ในใจของผม และไม่อยากให้วัฒนธรรมนี้ต้องเสื่อมสูญไป การเคารพนับถือในครูบาอาจารย์ และการเคารพนับถือกันในกลุ่มพี่-รุ่นน้อง คือ วัฒนธรรมที่ผมกำลังกล่าวถึง”

● สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาในประเด็น “สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น” ในช่วงการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การขาดแคลนน้ำจืด ประเด็นที่สอง การขาดแคลนเทคโนโลยีที่ทันสมัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ การขาดแคลนน้ำจืด

ประเด็น “การขาดแคลนน้ำจืด” ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในอดีต โดยเฉพาะในรุ่นแรก ๆ นั้น มีการบันทึกไว้น้อยมาก ผู้วิจัยได้ค้นหาข้อเขียนที่ถูกบันทึกไว้ พบว่ามีดังต่อไปนี้

ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ (2547,ไม่ระบุหน้า) ระบุว่า หลังจากที่สำเร็จการศึกษา กลับมาจากต่างประเทศ ได้รับคำสั่งจาก ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร ให้มาปฏิบัติงานที่วิทยาลัยวิชา

การศึกษา บางแสน พร้อมกับ ดร.ประสาธ หลักศิลา และ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ ซึ่งในขณะนั้นทั้ง นิสิตและอาจารย์ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำจืดมาก ดังข้อความ

“หอบของเข้าไปที่พัก หอชาย 1 น้ำประปา ก็ยังไม่มี ต้องอาบน้ำบ่อ ฟอกสบู่เท่าไรก็ไม่เป็นฟอง นี่แหละที่เขาเรียกว่าน้ำกระด้าง เกิดมาก็เพิ่ง เคยเห็น”

เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร (ไม่ระบุปี, น.19) ระบุว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นปัญหา ใหญ่ในช่วงที่เริ่มก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน คือ ทั้งนิสิต เจ้าหน้าที่ อาจารย์ ที่สังกัด สถาบันการศึกษาแห่งนี้ขาดแคลนน้ำจืดอย่างหนัก ดังข้อความ

“...ความเดือดร้อนของนิสิต และอาจารย์ที่อยู่ตามบ้านพักขณะนั้นคือ เรื่องน้ำประปาไม่ค่อยจะไหล หอพักนิสิตน้ำไหลไม่ถึงชั้นสอง บ้านพัก อาจารย์ที่อยู่ในส่วนทำของสถาบันการศึกษา ก็ก่น้ำสูงกว่าระดับพื้นดิน เพียงตอกเดียว น้ำก็แทบจะไม่ไหล เรื่องกันดารน้ำจืดนั้นที่บางแสนมีมา นานแล้ว”

ทั้งนี้ เฉลิมวงศ์ กล่าวว่า การใช้น้ำจืดในสมัยก่อนนั้นจะต้องขุดบ่อลึกลงไปใต้ ดิน เมื่อขุดเจอตาน้ำก็ถือว่าโชคดี การจะอาบน้ำในยุคที่นิสิตจะต้องใช้กระป๋องโพงน้ำจากกันบ่อ ขึ้นมาอาบ หากนิสิตหลายคนอาบน้ำพร้อม ๆ กัน ก็จะทำให้น้ำใต้ดินไหลไม่ทัน ดังนั้น จะต้องทยอย กันอาบเพื่อให้ระดับน้ำใต้ดินมีมากพอสมควร ดังข้อความ

“ถ้าอาบน้ำพร้อมกันหลายคน น้ำจะหมดบ่อ ต้องรอให้น้ำซึมออกมาสัก ระยะเวลาหนึ่งจึงจะอาบต่อได้”

ต่อมา เมื่อมีน้ำประปาใช้ ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้ต่อท่อ ประปา เพื่อให้สามารถใช้น้ำประปาได้ ผู้บริหารได้ก่อสร้างถึงพักน้ำ ความจุ 500 คิวบิกเมตร และมีถัง สูง 24 เมตร ความจุ 50 คิวบิกเมตร สำหรับจ่ายน้ำ แต่ทว่าปัญหาที่เกิดขึ้นคือ น้ำยังคงไหลน้อยมาก จึงต้องใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อหาสาเหตุของน้ำที่ไหลน้อยมาก และแก้ไขปัญหานั้นสำเร็จ ดังข้อความ

“...น้ำไม่ค่อยไหล ใช้เวลาตรวจสอบทั้งกลางวัน กลางคืนอยู่เกือบ 1 เดือน จึงพบปัญหาทั้งหมด ปัญหาสำคัญที่ทำให้น้ำรั่วไหลทิ้งไป 70 - 80 เปอร์เซ็นต์คือ ความชำรุดของท่อส่งน้ำใต้ดิน และระบบชักโครกที่ชำรุด ทั้งตามบ้านพักอาจารย์”

พจน์ สะเพียรชัย (บันทึก 50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา, น. 41) ระบุว่า ในระยะแรกของการเปิดการเรียนการสอนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ปัญหาใหญ่ประการ

หนึ่งที่เกิดขึ้นกับนิสิตและอาจารย์อย่างมากก็คือ ไม่มีน้ำจืดใช้ น้ำจืดเป็นสิ่งที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ขาดแคลนอย่างหนัก ดังข้อความ

“..ผมยังจำได้ว่าตอนแรก ๆ ทั้งนิสิตและอาจารย์ไม่มีน้ำจืดใช้ ลำบากมาก น้ำประปาก็ไม่มี”

สวัสดี ปุษบาคม (ไม่ระบุปี, ไม่ระบุเลขหน้า) ระบุว่า ในตอนแรกของการตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้น เกิดปัญหาเกี่ยวกับการอุปโภค บริโภคน้ำจืดมาก โดยเฉพาะอาจารย์ที่บรรจุเข้าสอนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รุ่นแรกจะเดือดร้อนมาก อีกทั้งนิสิตรุ่นแรกจำนวน 41 คน ก็เดือดร้อนกันถ้วนหน้า ดังข้อความ

“ปัญหาสำคัญในตอนแรกที่ตั้งวิทยาลัย ก็เป็นปัญหาเรื่องน้ำ จึงทำให้อาจารย์รุ่นแรก 7 คน และนิสิตรุ่นแรก 41 คน มีความลำบากอย่างยิ่งกับปัญหาเรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้”

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ศาสตราจารย์ มล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ต่อจาก ดร.ธำรง บัวศรี นั้น ท่านได้แก้ไขปัญหานี้ โดยตั้งงบประมาณต่อท่อประปาจากอ่างเก็บน้ำบางพระมายังวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งทำให้ปัญหาเรื่องน้ำบรรเทาลงมาก

○ การขาดแคลนเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ประเด็น “การขาดแคลนเทคโนโลยีที่ทันสมัย” ในช่วงที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ใช้ชื่อว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” นั้นได้มีการบันทึกไว้ ดังนี้

เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร (ไม่ระบุปี, น.19) ระบุว่า ในช่วงที่รองศาสตราจารย์ สวัสดิ์ ปุษบาคม ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” นั้น ท่านได้มอบหมายให้ตนเอง (เฉลิมวงศ์) เป็นประธานฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่ประสานงานกับคณะวิชาต่าง ๆ ในการจัดทำแผนการเรียนการสอน การเปิดรายวิชาเรียนในแต่ละภาคการศึกษา แล้วจัดทำตารางสอนสำหรับนิสิต ทั้งภาคปกติและภาคค่ำ ซึ่งขณะนั้นเรียกกันติดปากว่า ภาค “ทไวไลท์” ซึ่งการจัดตารางการเรียนการสอนในช่วงเวลานั้น จะต้องใช้ความมานะ อุตสาหะ อย่างมาก เนื่องจากขาดแคลนเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในช่วงนั้นยังไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้ ทำให้เกิดปัญหาการจัดตารางสอนซ้ำกันขึ้นบ่อยครั้ง ดังข้อความ

“งานจัดทำตารางสอนในสมัยนั้นเป็นงานที่ต้องใช้ความคิด ใช้เวลา และใช้ความอุตสาหะเป็นอย่างมากในการที่จะทำให้ออกมาสำเร็จด้วยดี ทันเวลา เปิดภาคเรียน โดยที่ประกาศใช้ไปแล้วไม่เกิดปัญหาตามมา เช่น ปัญหาอาจารย์ท่านเดียวสอน 2 วิชาในเวลาเดียวกัน หรือ นิสิตกลุ่มหนึ่งต้อง

เรียน 2 วิชาในเวลาเดียวกัน หรือ มีกลุ่มเรียน 2 วิชา ในห้องเดียวกัน เวลาเดียวกัน”

ทั้งนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เนื่องจากในช่วงนั้นยังไม่มีนวัตกรรม “คอมพิวเตอร์” จึงไม่สะดวก เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดระบบตารางสอนในปัจจุบันจะง่ายกว่ามาก การที่ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้จะต้องใช้ความพยายาม ใช้ความมานะ อุตสาหะอย่างมาก อย่างไรก็ตามได้แก้ปัญหาด้วยการจัดทำบอร์ดขนาดใหญ่ เพื่อเขียนตารางสอนทั้งหมด และช่วยกันตรวจสอบเพื่อไม่ให้มีการจัดการเรียนการสอนทับซ้อนกันขึ้น

○ การเปิดรับนิสิตในระยะแรก

วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498 วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เปิดรับสมัครนิสิตเข้าเรียนตั้งแต่เดือนพฤษภาคม มีนิสิตผ่านการคัดเลือกให้เข้าเรียนรุ่นแรกเป็นเพศชายทั้งหมดจำนวน 41 คน ในวันที่ 30 มิถุนายน นิสิตทั้ง 41 คน เดินทางมาจากกรุงเทพฯสู่ตำบลแสนสุขอย่างพร้อมเพรียงกัน เพราะวันรุ่งขึ้นเป็นวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2498 เป็นวันเปิดเทอมวันแรก

ในช่วงเวลานั้น วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีอาจารย์เพียง 7 ท่าน โดยมี ดร.ธำรง บัวศรี เป็นผู้รักษาการ “รองอธิการ” ดังภาพ 5.16

ภาพ 5.16

แสดงอาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

ปี พ.ศ.2498

ภาพ : www.google.com

ในปีพุทธศักราช 2501 วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีนิสิตครบเต็มทั้ง 4 ปี จำนวน 442 คน ซึ่งทั้งหมดพักอาศัยอยู่หอพักในวิทยาลัย มีอาจารย์รวมทั้งสิ้น 50 คน และมีอาคารต่างๆรวมกันทั้งสิ้น 15 หลัง ปีพุทธศักราช 2501 นี้เองเป็นปีแรกที่มีนิสิตสำเร็จการศึกษาระดับ

ปริญญาตรี จำนวน 35 คน กล่าวอีกนัยหนึ่ง ในปี พ.ศ.2501 นิสิตที่เข้าเรียนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รุ่นแรก สำเร็จการศึกษา 35 คน (เปิดรับนิสิต 41 คน เรียนจบ 35 คน)

ต่อมาในปี พ.ศ.2505 ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เห็นสมควรให้ เปิดรับนักศึกษาซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่มีวุฒิประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ป.ม.) หรือประกาศนียบัตรประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) เทียบเท่าอนุปริญญา หรืออนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (อ.ก.ศ.) หรือประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) หรือเทียบเท่าให้สามารถเข้าศึกษาต่อภาคสมทบเพื่อรับปริญญาการศึกษาบัณฑิตได้ โดยใช้เวลา เรียน 3 ปี

ในปี พ.ศ.2506 วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้เปิดรับนักศึกษา บุคคลภายนอกผู้มีวุฒิประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5) เข้าศึกษาต่อภาคสมทบเพื่อรับอนุปริญญาการศึกษาบัณฑิต (อ.ก.ศ.) ต่อมาในปี พ.ศ.2510 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายผลิตครูเพิ่มขึ้น โดยให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เปิดรับ นักเรียนฝึกหัดครูที่จบประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง หรือ (ป.กศ.สูง) ให้สามารถเข้าเรียนต่อใน ชั้นปีที่ 3 ร่วมกับนิสิตที่เรียนอยู่ได้ จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2515 วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีหอพักนิตินิยม 18 หลัง มีอาคารเรียน 6 หลัง มีบ้านพักอาจารย์ 68 หลัง มีอาจารย์ 110 คน ลูกจ้างประจำ 131 คน และมีนิสิตจำนวน 1,050 คน และมีอาคารที่สร้างขึ้นใหม่สวยงามในขณะนั้น คือ อาคารฟิสิกส์ สูง 4 ชั้น

5.2.2 พัฒนาการของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น กำเนิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ผู้วิจัย แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นที่สอง การรวมโรงเรียน “พิบูลบำเพ็ญ” เข้ากับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประเด็นที่ สาม การรวม “วิทยาลัยบางแสน” เข้ากับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ดังต่อไปนี้

● ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

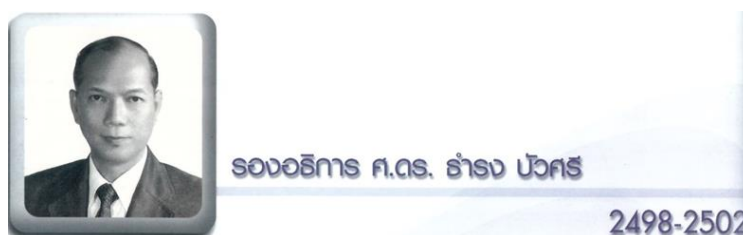
จากการศึกษาพัฒนาการของผู้ที่ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ผลการศึกษาพบว่า มีทั้งสิ้น 3 คน ประกอบด้วย คนที่หนึ่ง ศาสตราจารย์ ดร. อ่างบัวศรี คนที่สอง ศาสตราจารย์ หม่อมหลวง บุญเหลือ เทพยสุวรรณ คนที่สาม รองศาสตราจารย์ สวัสดิ์ ปุษบาคม ดังต่อไปนี้

○ ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี

ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี เกิดเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2463 ที่จังหวัดภูเก็ต เป็นลูกพี่ลูกน้องกับ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ผู้บุกเบิกวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ผู้วิจัยได้นำภาพของศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี มานำเสนอประกอบ ดังภาพ 5.17

ภาพ 5.17

แสดงศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี รองอธิการคนแรก
ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากวารสาร 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอ (Ohio State University) ประเทศสหรัฐอเมริกา สำเร็จการศึกษาเมื่อปี พ.ศ.2494 หลังจากระบุว่าสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทแล้ว ได้ศึกษาต่อระดับปริญญาเอกทางด้านการศึกษา มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (Columbia University) รัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต ในปี พ.ศ.2497 เมื่ออายุ 36 ปี

ในช่วงที่ ดร.ธำรง บัวศรี ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ (ขณะนั้นตำแหน่ง “อธิการ” อยู่ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร) ดร.ธำรง มีผู้ช่วยซึ่งเป็นคณะผู้บริหาร จำนวน 6 คน ตัวท่านเองอีก 1 คน รวมเป็น 7 คน ได้รับฉายาจากคนในสถาบันการศึกษาแห่งนี้ว่า “เซเว่นอัพ” (Seven Up) ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้น ดร.ธำรง ได้ปฏิบัติงานสอนนิสิตด้วย ทำงานบริหารและงานธุรการอื่นไปด้วย เนื่องจากที่เป็นสถาบันที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งขาดแคลนอุปกรณ์และจำนวนอาจารย์เจ้าหน้าที่อื่น ในช่วงแรกนั้นเกิดปัญหาขึ้นหลายประการ ทั้งปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ปัญหาการปกครอง การจัดการในด้านต่างๆ เนื่องจากทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในระหว่างการที่ต้องสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ ต้องเผชิญกับอุปสรรคนานัปการ สวัสดิ์ ปุษบาคม (ไม่ระบุปี,ไม่ระบุเลขหน้า)

ระบุว่า ดร.ธำรง บัวศรี บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้ 4 ปี ก็ย้ายเข้ากรุงเทพฯ ในระหว่าง 4 ปี ที่ท่านบริหารอยู่นั้น ท่านได้พัฒนาวิทยาลัยแห่งนี้ให้เจริญขึ้นมาก

● ศาสตราจารย์ หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ

หลังจากศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี ย้ายไปปฏิบัติราชการที่กรุงเทพฯ บุคคล ต่อมาที่เข้ามารับตำแหน่งแทนศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี มีชื่อว่า ศาสตราจารย์ มล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ดังภาพ 5.18

ภาพ 5.18

แสดงภาพศาสตราจารย์ มล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากวารสาร 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

ศาสตราจารย์ มล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ เกิดเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2454 เดิมชื่อ หม่อมหลวงบุญเหลือ กุญชร เป็นนักเขียน และนักวิชาการด้านภาษาไทย เป็นธิดา ลำดับที่ 32 ของเจ้าพระยาเทเวศรวงศ์วิวัฒน์ (ม.ร.ว.หลาน กุญชร) กับหม่อมมณฑล เกิดที่บ้านย่าน คลองเตย ถนนสุนทรโกษา ซึ่งเป็นบ้านพักนอกเมืองของบิดา เป็นน้องสาวร่วมบิดากับหม่อมหลวง บุปผา นิมมานเหมินท์ นักเขียนชื่อดังที่ใช้นามปากกาในงานเขียนว่า “ดอกไม้สด” หม่อมหลวง บุญเหลือจบชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ เข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาที่ ปีนัง และได้ย้ายไปศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษ จากนั้นเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่คณะอักษร ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จบการศึกษาในปี พ.ศ.2479 หลังจากจบปริญญาตรีได้รับราชการ เป็นอาจารย์ที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พร้อมกับเป็นอาจารย์พิเศษบรรยายที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสอนภาษาไทยที่โรงเรียนมาแตร์เดอี

จากนั้น ม.ล.บุญเหลือ ศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านการศึกษาที่ มหาวิทยาลัยมินนิโซตา ประเทศสหรัฐอเมริกา หลังจากจบปริญญาโทได้กลับมารับราชการต่อ ในปี พ.ศ.2513 ม.ล.บุญเหลือ ได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งคณบดีคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศิลปากร วิทยาเขตทับแก้ว และได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งรองอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ระหว่าง พ.ศ.2502-2503

สวัสดิ์ ปุษปาคม (ไม่ระบุปี,ไม่ระบุเลขหน้า) ระบุว่า หลังจากที่ ดร.อำรง บัวศรี พ้นจากการดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน บุคคลต่อมาที่ย้ายมาดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” คือ ศาสตราจารย์ มล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ซึ่งศาสตราจารย์ มล.บุญเหลือ ดำรงตำแหน่งรองอธิการได้เพียง 1 ปี หลังจากนั้นท่านได้ย้ายกลับไปรับราชการที่กรุงเทพมหานคร สาเหตุหนึ่งที่ท่านต้องจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เนื่องจากไม่สามารถทนกับภาระอันหนักอึ้งหลายประการได้ ทั้งภาวะสุขภาพที่ไม่เอื้ออำนวย ทั้งการเดินทางไปประชุมที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร และที่อื่นในกรุงเทพฯ บางครั้งมีการประชุมสัปดาห์หลายครั้ง การเดินทางไปมาแต่ละครั้งในยุคสมัยนั้นก็เหน็ดเหนื่อยเป็นอันมาก ถึงแม้ว่าศาสตราจารย์ หม่อมหลวงบุญเหลือ ท่านจะบริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษาเพียง 1 ปี ทว่าท่านได้ทำประโยชน์อันยิ่งใหญ่ไว้หลายประการ หนึ่งในนั้นคือ การตั้งงบประมาณสร้างท่อประปาเพื่อนำน้ำประปาที่ผันมาจากจากอ่างเก็บน้ำที่ ตำบลบางพระมาให้กับสมาชิกวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้ใช้ โดยใช้เงินจำนวน 400,000 บาท

- รองศาสตราจารย์ สวัสดิ์ ปุษปาคม

รองศาสตราจารย์ สวัสดิ์ ปุษปาคม ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” ต่อจาก ศาสตราจารย์ มล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ เป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ยาวนานที่สุด คือ ตั้งแต่ พ.ศ.2503- 2516 ดังภาพ 5.19

ภาพ 5.19

แสดง รองศาสตราจารย์สวัสดิ์ ปุษปาคม

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากวารสาร 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

- การโอนโรงเรียน “พิบูลบำเพ็ญ” เข้ากับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน”

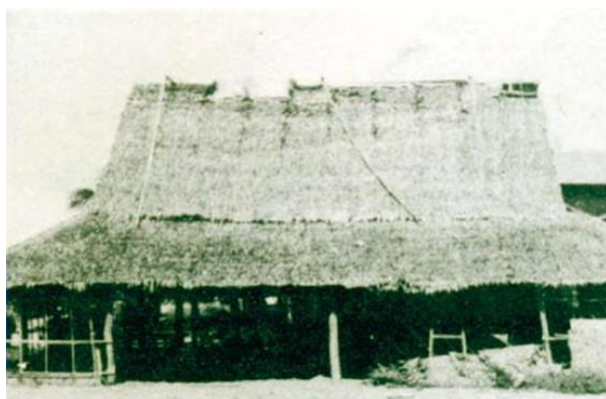
จากการศึกษาในประเด็นการรวม “โรงเรียน “พิบูลบำเพ็ญ” เข้ากับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก กำเนิดโรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ ประเด็นที่สอง การรวมโรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ เป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- กำเนิดโรงเรียน “พิบูลบำเพ็ญ”

โรงเรียนสาธิต พิบูลบำเพ็ญ เดิมชื่อ โรงเรียนประชาบาลตำบลหนองมน 3 (บ้านแสนสุขบน) เป็นโรงเรียนประถมศึกษา นายอำเภอดำเนินขึ้นตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา โดยสร้างเป็นโรงเรียนชั่วคราวขนาด 2 ห้อง กว้าง 3 เมตร ยาว 20 เมตร หลังคามุงจาก ใช้เงินอุดหนุนการศึกษาในการก่อสร้าง และได้รับความร่วมมือจากประชาชนที่สละเงินและแรงงาน ทั้งช่วยกันจัดหาที่ดินและร่วมกันก่อสร้าง โดยมี “กำนันตี๋” นามสกุล “อยู่จิ๋ว” และ “ผู้ใหญ่ฮุ้น” นามสกุล “จันทร์เกลี้ยง” เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงช่วยกันจัดหาที่ดินในการก่อสร้างและร่วมกันจัดสร้างขึ้น ดังภาพ 5.20

ภาพ 5.20

แสดงโรงเรียนประชาบาล ตำบลหนองมน 3
ก่อนบูรณะเป็น โรงเรียน “พิบูลบำเพ็ญ”

ภาพ : www.google.com

หลังสร้างเสร็จได้ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ.2482 โดยมีนายพราว สุทธิศรี ศึกษาธิการอำเภอศรีราชา มาเป็นประธานในพิธีเปิด มีนักเรียน 15 คน ต่อมา พ.ศ.2486 ได้เปลี่ยนชื่อจากตำบล “หนองมน” เป็นตำบล “แสนสุข” โดยให้ขึ้นกับอำเภอเมืองชลบุรี จึงได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียน เป็น “โรงเรียนประชาบาลตำบลแสนสุข 3” ผู้บริหารโรงเรียนได้ทำพิธีเปิดโรงเรียนเมื่อวันที่ 17 กันยายน พุทธศักราช 2482 โดยมีนายพราว สุทธิศรี ซึ่งดำรงตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอศรีราชา มาเป็นประธานในพิธีเปิด และมีนักเรียนทั้งสิ้น 15 คน โดยมี นายชิน ใจดี ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ (อ้างอิงจากวารสาร 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา ไม้ระบूपิพิมพ์และผู้เขียน,น.72)

ในปี พ.ศ.2486 จอมพล ป พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เห็นควรปรับปรุงการศึกษาในท้องถิ่นให้กว้างขวางออกไป จึงมอบหมายให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น ดำเนินการก่อสร้างขึ้นในตำบลแสนสุข บนเนื้อที่ 75 ไร่ 2 งาน 131 ตารางวา โดยใช้เงินจำนวน 749,000 บาท ในการซื้อที่ดินเพื่อปลูกสร้าง เมื่อสร้างโรงเรียนเสร็จสิ้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มอบให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี เป็นผู้เดินทางมาวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2496 และได้ทำพิธีเปิดโรงเรียนอย่างเป็นทางการ โดยมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เดินทางมาเป็นประธานในพิธีเปิดโรงเรียนเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พุทธศักราช 2497 โดยเปลี่ยนชื่อเสียใหม่ว่า “โรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ” เป็นโรงเรียนรวม (Consolidated School) ใช้เป็นสถานที่เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วยอาคารเรียนชั้นประถมศึกษา โรงฝึกงานหัตถศึกษา บ้านพักครู คณงาน รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 3,190,000 บาท

- การรวมโรงเรียน “พิบูลบำเพ็ญ” เป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

พุทธศักราช 2498 กระทรวงศึกษาธิการได้ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นที่ตำบลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ในปีพุทธศักราช 2499 โดยใช้ชื่อว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องขยายการศึกษาในด้านการฝึกหัดครูให้กว้างขวางออกไป จึงได้โอนย้ายโรงเรียน “พิบูลบำเพ็ญ” มาสังกัดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พุทธศักราช 2499

ความข้างต้น สอดรับกับคำกล่าวของประเทิน มหาพันธ์ (ไม้ระบूपิ, น.32) ที่ระบุว่า วันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2499 กรมสามัญศึกษาได้โอนโรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ ต.แสนสุข จ.ชลบุรี ให้แก่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เพื่อปรับปรุงให้เป็นโรงเรียนสาธิตของวิทยาลัย โดยได้เปลี่ยนชื่อจากโรงเรียน “พิบูลบำเพ็ญ” เป็น “โรงเรียนสาธิต พิบูลบำเพ็ญ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ต่อมาวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2517 วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้รับการยกฐานะเป็น

“มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ได้มีการโยกย้ายโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มาสังกัดภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน และเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ในปีนี้เอง ได้มีการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครอง ครู และศิษย์เก่าขึ้น เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน ในปีเดียวกันนี้เองได้มีการก่อสร้างอาคารเรียนขนาด 54 x 9.20 เมตร เป็นอาคารชั้นเดียว ตั้งชื่ออาคารว่า “พิบูลรำลึก”

วันที่ 30 กรกฎาคม พุทธศักราช 2533 เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา ทำให้มีการเปลี่ยนชื่อจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน เป็น “มหาวิทยาลัยบูรพา” ได้มีการปรับเปลี่ยนให้โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” เป็นหน่วยงานที่เทียบเท่าภาควิชา มีการบริหารงานตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พุทธศักราช 2533 สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ ต่อมาเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พุทธศักราช 2534 สมาคมผู้ปกครอง ครู และศิษย์เก่า ได้จัดสร้างต่อเติมอาคารเรียน “พิบูลรำลึก” ขึ้นอีก 1 ชั้น เป็นอาคารเรียน 2 ชั้น โดยมีผู้มีจิตศรัทธาส่งสร้างหอพระประจำโรงเรียนและ “อาคารแสนเจริญ” มอบให้แก่โรงเรียนแห่งนี้ด้วยการแบ่งส่วนราชการนั้น โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มีผู้อำนวยการเป็นผู้บริหาร โดยแบ่งการบริหารออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจกรรมนักเรียน ฝ่ายบริการ ฝ่ายปกครอง (จากหนังสือ แนะนำมหาวิทยาลัยบูรพา 2540)

● การยุบรวม ‘วิทยาลัยบางแสน’ เข้ากับ ‘วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน’

จากการศึกษาในประเด็น การรวมวิทยาลัยบางแสน เข้ากับ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ยุคแรกเริ่มการก่อตั้งวิทยาลัยบางแสน ประเด็นที่สอง ทำเนียบผู้อำนวยการวิทยาลัยบางแสน ประเด็นที่สาม ความจำเป็นในการรวมวิทยาลัยบางแสนเข้ากับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นที่สี่ ความเคลื่อนไหวของศิษย์และอาจารย์ ดังต่อไปนี้

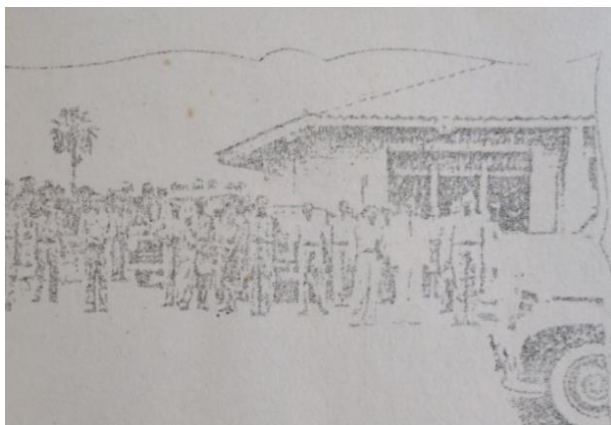
○ ยุคเริ่มแรกการก่อตั้ง “วิทยาลัยบางแสน”

ก่อนที่จะนำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาในยุคแรกเริ่มของ “วิทยาลัยบางแสน” ผู้วิจัยได้สรุปเป็นข้อมูลให้เข้าใจง่ายไว้ในเบื้องต้นว่า วิทยาลัยบางแสนนั้นเปิดดำเนินการครั้งแรกในปีพุทธศักราช 2497 และปิดตัวเองลงไปในปีพุทธศักราช 2514 ส่วนความเป็นมาของ “วิทยาลัยบางแสน” ผลการศึกษาจากเอกสารพบว่าได้มีการกล่าวถึงวิทยาลัยบางแสนอยู่แต่ไม่มากนัก ความที่ไม่มีบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับ “วิทยาลัยบางแสน” ไว้มากนักนั้น ส่งผลให้นิสิต

และบุคลากรรุ่นหลัง ๆ ไม่รู้ว่า ณ พื้นที่แห่งนี้เคยเป็นสถานที่ดำเนินการของวิทยาลัยบางแสนมาก่อน แต่ไม่ได้มีพื้นที่กว้างขวางดังเช่นปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมทั้งจากเอกสารในสำนักหอสมุด และเอกสารที่บรรดาศิษย์เก่าได้ร่วมกันจัดทำขึ้นหลังจากนัดพบปะสังสรรค์กัน ในหลากหลายโอกาส พบว่า เมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ.2498 จอมพล ป. พิบูลสงคราม เดินทางมายัง “บางแสน” เพื่อทำพิธีเปิดอาคารเรียน “วิทยาลัยบางแสน” ผู้วิจัยได้ค้นหาภาพที่ถูกบันทึกไว้มานำเสนอประกอบ แต่ทว่าไม่พบว่ามีภาพเก็บภาพกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัยบางแสนไว้แต่อย่างใด มีบ้างที่เป็นภาพวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน แต่ก็ไม่มากนัก มีเพียงภาพขาว-ดำ เก่า ๆ ที่ศิษย์เก่าวิทยาลัยบางแสน ร่วมกันจัดทำขึ้นเมื่อครั้งนัดพบปะสังสรรค์กันภายหลังจากยุบสถาบันการศึกษาแห่งนี้ไปแล้ว โดยรวบรวมเย็บเป็นเล่มไว้ ใช้ชื่อบันทึกว่า “งานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34” เป็นภาพจอมพล. ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี พร้อมคณะผู้ติดตามนายกรัฐมนตรี ที่เดินทางมาเปิดอาคารเรียน “วิทยาลัยบางแสน” ภาพถ่ายขาว-ดำ นี้มองเห็นไม่ชัดเจนนัก ผู้วิจัยได้ถ่ายภาพจากเอกสารดังกล่าวมานำเสนอ ดังภาพ 5.21

ภาพ 5.21

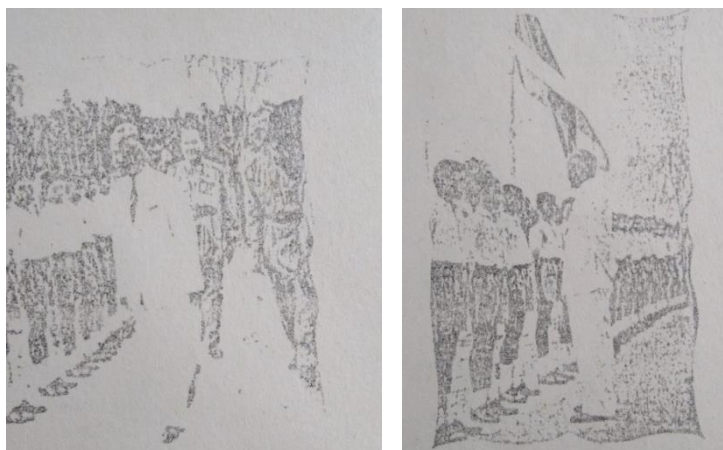
แสดงจอมพล ป. พิบูลสงคราม และคณะผู้ติดตาม
ที่เดินทางมาเปิดอาคารเรียน วิทยาลัยบางแสน

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึกงานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34

นอกจากภาพการเดินทางมาของคณะจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี แล้ว ยังมีการบันทึกภาพนายกรัฐมนตรีเดินทางตรวจแถวนักเรียน เมื่อคณะของนายกรัฐมนตรีเดินทางมาถึงวิทยาลัยบางแสน นักเรียนประจำได้ยื่นเข้าแถวหน้ากระดานเป็นแนวยาวต้อนรับ ซึ่งนายกฯ ได้เดินทางตรวจแถวและพูดคุยทักทายกับนักเรียน ดังภาพ 5.22

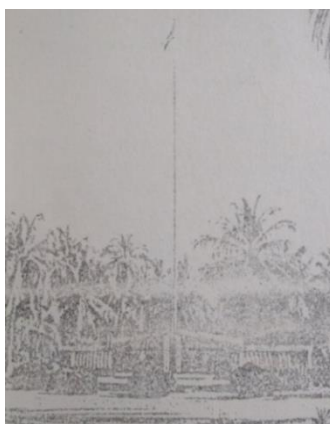
ภาพ 5.22
แสดงจอมพล ป พิบูลสงคราม เดินตรวจแถว
นักเรียนวิทยาลัยบางแสน

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึกงานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34

จากบันทึกดังกล่าวระบุว่า เมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ.2498 เป็นวันเปิดอาคารเรียน “วิทยาลัยบางแสน” ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในตอนเช้านั้นมีการชักธงชาติขึ้นสู่ยอดเสาในขณะที่จอมพล ป พิบูลสงคราม เดินตรวจแถว ดังภาพ 5.23

ภาพ 5.23
แสดงธงชาติไทยที่ถูกชักขึ้นสู่ยอดเสา วิทยาลัยบางแสน
วันที่ 8 เมษายน พ.ศ.2498

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึกงานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34

ผู้วิจัยได้ค้นหาข้อมูลจากเอกสารในอดีตเกี่ยวกับความเป็นมาของ “วิทยาลัยบางแสน” พบว่า ในช่วงต้นปีพุทธศักราช 2495 ในยุคนั้น จอมพล ป.พิบูลสงคราม ดำรงนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย โดยมี พล.อ.มังกร พรหมโยธี ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จอมพล ป. ต้องการให้กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งโรงเรียนประจำสำหรับนักเรียนชายขึ้น เพื่อสอนและอบรมบ่มนิสัยเด็กให้เป็นคนดี มีความรู้ โดยกำหนดให้เด็กที่เรียนจะต้องอยู่ประจำ เพื่อให้อาจารย์มีเวลาอบรมทั้งความรู้และขัดเกลานิสัยเพราะเห็นว่าการเป็นนักเรียนประจำจะใกล้ชิดครู

พล.อ.มังกร พรหมโยธี จึงได้มีคำสั่งให้กรมวิสามัญศึกษา ซึ่งมีหลวงสวัสดิสารศาสตรบุณิ เป็นอธิบดี ให้ดำเนินการจัดตั้งสถานศึกษา โดยให้หลักการว่าจะต้องเป็นโรงเรียนประจำและเป็นโรงเรียนประเภทเรียนวิชาชั้นสูงเพื่อเตรียมนักเรียนให้เข้าเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยในอนาคตด้วย เมื่ออธิบดีได้รับคำสั่งจากรัฐมนตรี จึงได้เร่งดำเนินการตามคำสั่งของรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรีนโยบายขยายสถานศึกษาไปยังต่างจังหวัดให้มากขึ้น จึงมีการวางแผนเพื่อสร้างวิทยาลัยบางแสนขึ้น จากการวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยพบว่าในการวางแผนสร้างวิทยาลัยบางแสนนั้น มีการแบ่งเป็นแผนงานออกเป็น 3 ขั้นตอน (หรืออาจเรียกว่า 3 ระยะ) ประกอบด้วย ขั้นตอนแรก คือ การสำรวจหาสถานที่เพื่อจัดซื้อที่ดินรวมถึงการวางผังก่อสร้าง ขั้นตอนที่สอง เป็นขั้นตอนการก่อสร้างหอพัก โรงอาหาร โรงครัว บ้านพักครู ห้องน่านักเรียน พัสตูลูกหมูภัณฑ์ในการเรียน ขั้นตอนที่สาม การสร้างอาคารเรียน และเปิดรับสมัครนักเรียน

การดำเนินการตามขั้นตอนแรกนั้น รัฐบาลมีข้อสรุปว่าจะดำเนินการก่อสร้างโรงเรียนประจำขึ้นที่ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเห็นว่าเป็นสถานที่ซึ่งมีความเหมาะสมมากที่สุดในการจัดตั้งโรงเรียนประจำชาย เหตุผลเพราะเป็นสถานที่ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากจังหวัดพระนครเท่าใดนัก ประกอบกับเป็นพื้นที่ใกล้ทะเล มีอากาศดี สิ่งแวดล้อมดี เหมาะสมที่จะสร้างให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในอนาคต เมื่อมีข้อสรุปเช่นนี้แล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเร่งจัดหาที่ดิน เตรียมหาเงินซื้อที่ดิน และการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ จอมพล ป. ได้อนุมัติให้ยืมเงินของกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อนำไปซื้อที่ดินและใช้ในการก่อสร้าง โดยให้ยืมเงินจำนวน 951,400 บาท ซื้อที่ดิน “ดอนมะสัง” ในเบื้องต้นนั้นซื้อได้จำนวน 102 ไร่ 3 งาน 46.2 ตารางวา เป็นเงิน 960,230 บาท ทั้งนี้ กรมวิสามัญได้อนุมัติเงินบำรุงการศึกษาของกรมฯเพิ่มเติมให้อีก 8,830 บาท เพื่อทำตามแผนงานที่กำหนดไว้ในขั้นตอนแรกให้สำเร็จ

ส่วนการดำเนินโครงการขั้นที่ 2 นั้น ในปีพุทธศักราช 2496 กระทรวงศึกษาธิการได้รับงบประมาณจำนวน 951,400 บาท จึงได้ใช้เงินคืนให้กับกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ยืมมาซื้อที่ดินไปก่อนหน้านี้ และได้รับงบประมาณในการก่อสร้างอาคารในโครงการ

จัดตั้งโรงเรียนอีก 1,600,000 บาท ให้สร้างหอนอน 1 หลัง และสร้างโรงอาหาร 1 หลัง จึงดำเนินการสร้างอาคารดังกล่าวขึ้นจนสำเร็จ

วันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ.2496 พล.อ.มังกร ได้เดินทางมายังตำบลแสนสุข เพื่อเป็นประธานในพิธีเปิดโรงเรียนเวลา 14.00 น. ต่อมาวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ.2496 ได้เป็นประธานในการวางศิลาฤกษ์ เวลา 10.30 น. วันที่ 28 นี้เองเป็นวันที่เริ่มการก่อสร้างอาคารหลังแรก เมื่อก่อสร้างอาคารหลังแรกใกล้จะเสร็จเรียบร้อย ได้มีประกาศของกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง “จัดตั้งวิทยาลัยบางแสน” เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2497

ผู้วิจัยได้คัดเอาเนื้อหาบางส่วนในประกาศกระทรวงศึกษาธิการในการจัดตั้งวิทยาลัยบางแสน ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

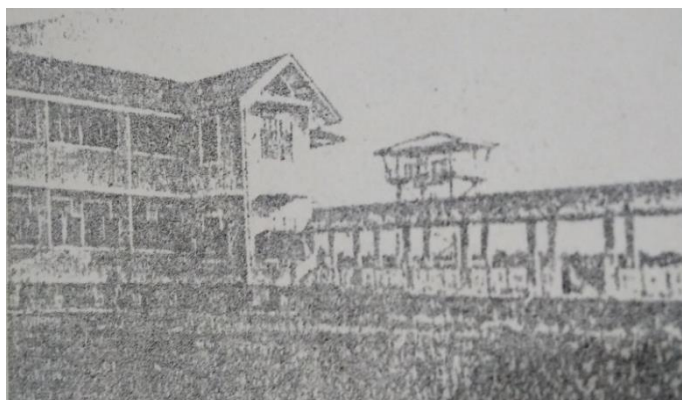
“ด้วยกระทรวงศึกษาธิการเห็นเป็นการสมควรจัดตั้งสถานศึกษาเป็นวิชาสามัญศึกษาตอนปลายขึ้น เป็นโรงเรียนประจำสำหรับนักเรียนชายที่ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ให้ชื่อสถานศึกษาแห่งนี้ว่า วิทยาลัยบางแสน และให้วิทยาลัยบางแสนนี้สังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล ส่วนกลาง กรมวิสามัญศึกษา”

ส่วนการดำเนินงานตามโครงการจัดตั้งโรงเรียนในขั้นที่ 3 นั้น เริ่มจากในปี พุทธศักราช 2497 ได้รับเงินพิเศษจำนวน 3,530,000 บาท จึงได้เร่งสร้างอาคารเรียน 1 หลัง บ้านพักครู 3 หลัง จัดหาซื้อเครื่องนอน เครื่องใช้สำหรับนักเรียน จัดซื้อเครื่องโสตทัศนศึกษา เมื่อทำการก่อสร้างเสร็จสิ้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เดินทางมาเป็นประธานในพิธีเปิดอาคารเรียน เมื่อวันที่ 8 เมษายน พุทธศักราช 2498 เวลา 07.45 น. วิทยาลัยบางแสนตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีเนื้อที่กว้างขวางพอสมควร โดยมีต้นมะพร้าวให้เห็นอยู่ทั่วไป อากาศอบอุ่น เพราะตั้งอยู่ใกล้ชายทะเลบางแสน มีความเงียบสงบพอควร ทิศเหนือของมหาวิทยาลัยติดกับถนนบางแสน (ปัจจุบันเรียกว่าถนนลงหาดบางแสน) ทิศใต้ติดกับที่ดินของชาวบ้าน ทิศตะวันออกติดที่ดินของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ทิศตะวันตกติดกับโรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ วิทยาลัยบางแสนนี้ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดพระนครประมาณ 100 กิโลเมตร อยู่ห่างจากชุมชนเมืองชลบุรีประมาณ 10 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอศรีราชาประมาณ 16 กิโลเมตร และอยู่ห่างจาก “หนองมน” ประมาณ 2 กิโลเมตร

ผู้วิจัยได้ค้นหาภาพอาคารเรียนวิทยาลัยบางแสน สถานที่ซึ่งนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้อาศัยเป็นอาคารเรียน หอพัก ในช่วงที่ยังมิได้ก่อสร้างอาคารเรียน และหอพักของตนเอง ปรากฏดังภาพ 5.24

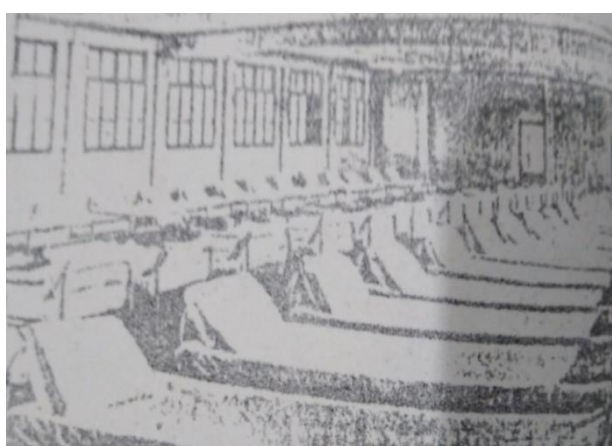
ภาพ 5.24
แสดงอาคารหอพัก และแท่งค้ำน้ำ

ภาพ : ถ่ายจากหนังสืองานที่ระลึกสถาปนาวิทยาลัยบางแสน

ภาพระยะไกลแสดงอาคารหอพักนิสิตชาย โดยมีแท่งค้ำน้ำตั้งสูงอยู่ด้านหลัง ส่วนภายในหอนอนประกอบไปด้วยเตียงนอนที่วางเรียงกันเป็นแนวตรงกันหลายเตียง นิสิตคนหนึ่งจะนอนหนึ่งเตียง เนื่องจากเตียงมีขนาดไม่กว้างมากนัก มีความยาวเพียงพอสำหรับการนอน ดังภาพ 5.25

ภาพ 5.25
แสดงภายในหอนอน

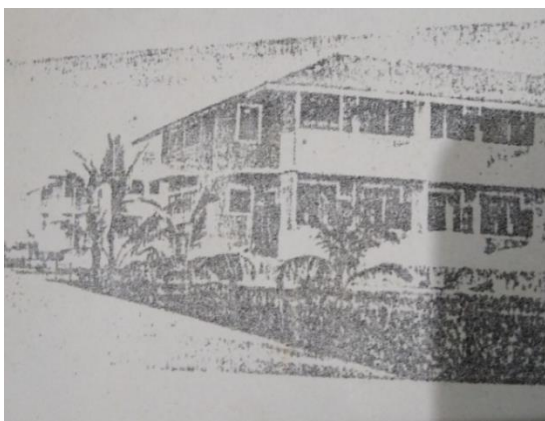

ภาพ : ถ่ายจากหนังสืองานที่ระลึกสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34

หากมองจากด้านหลังของอาคารนอนของนิสิตจะเห็นพื้นที่โล่ง มีต้นมะพร้าวขึ้นอยู่ไม่มากนัก ดังภาพ 5.26

ภาพ 5.26

แสดงบริเวณด้านหลังของนอน

ภาพ : ถ่ายจากหนังสืองานที่ระลึกสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34

วิทยาลัยบางแสนเปิดรับสมัครนักเรียนรุ่นแรกในปี พ.ศ. 2497 มีนักเรียนทั้งหมด 16 รุ่น จำนวน 1,659 คน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลนี้กับบันทึกจากหนังสือที่เคยจัดพิมพ์ไว้เมื่อปีพุทธศักราช 2523 และพุทธศักราช 2525 พบว่าจำนวนศิษย์เก่ามีทั้งสิ้น 1,659 คน เท่ากัน โดยในช่วงปี พ.ศ.2534 ศิษย์เก่าคนหนึ่งบันทึกไว้ในหนังสือที่ระลึก ปีที่ 34 ว่ามีศิษย์เก่าเพียง 100 กว่าคนเท่านั้นสามารถส่งจดหมายติดต่อกันได้

จากการค้นคว้าเกี่ยวกับบันทึกหรือข้อเขียนอื่น ๆ เกี่ยวกับวิทยาลัยบางแสน พบเอกสารที่ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เขียนบันทึกเกี่ยวกับวิทยาลัยบางแสนไว้ในโอกาสที่มีการจัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์ประจำปี พ.ศ.2499 ผู้วิจัยได้นำเอาข้อความที่ พล.อ.มังกร ได้เขียนไว้มานำเสนอ โดยคงเนื้อหาไว้ดังเดิม ดังนี้

“ข้าพเจ้ารับทราบด้วยความยินดีว่าคณะนักเรียนวิทยาลัยบางแสนจะจัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์ประจำปีการศึกษา 2499 ในโอกาสคล้ายวันเกิดของวิทยาลัย ข้าพเจ้าได้ริเริ่มจัดตั้งวิทยาลัยบางแสนในรูปโรงเรียนประจำมัธยมวิสามัญศึกษาขึ้นเป็นแห่งแรกของกระทรวงศึกษาธิการ ก็ด้วยมุ่งหวังจะให้นักเรียนได้มีความเจริญงอกงามทางสติปัญญา ศีลธรรม อารมณ์ และสังคมอย่างเต็มที่ เพราะมีสิ่งแวดล้อมและเวลาดีกว่านักเรียนไปมา

ฉะนั้น ขอให้ให้นักเรียนทั้งหลายทำตัวให้มีคุณค่าสมกับที่ได้มีโอกาสพิเศษ เข้ารับการศึกษาอบรมในสถานศึกษา^{นี้} และขออวยพรให้ครูอาจารย์ ตลอดจนนักเรียนทุกคนจงประสบสิ่งที่พึงปรารถนา ยึดถือความดีงามเป็น แนวดำเนินชีวิต สร้างตนเองและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์แก่ ประเทศชาติสืบไป”

นอกจาก พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในขณะ นั้นได้เขียนคำขวัญเนื่องในโอกาสการจัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์ประจำปี 2499 ของวิทยาลัยบางแสน แล้ว หลวงสวัสดิ์สารศาสตร์พุทธิ ซึ่งดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมวิสามัญศึกษาได้เขียนคำขวัญมอบให้ หนังสืออนุสรณ์ประจำปีการศึกษา 2499 วิทยาลัยบางแสน เช่นเดียวกัน หนังสือลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2499 ผู้วิจัยได้นำเอาข้อความที่ท่านเขียนมานำเสนอ ดังนี้

“ชื่อเสียงของโรงเรียนเราขึ้นอยู่กับตัวเราที่จะสร้างไว้เป็นมรดกตกทอดไป ยังรุ่นน้อง การได้เรียนอยู่ประจำในโรงเรียนนับว่าได้รับการศึกษาที่ สมบูรณ์ขึ้น เพราะได้รับการฝึกหัดอบรมในกิจกรรมหลายอย่างตลอดเวลา บางครั้งเราจะบ่นและไม่พอใจในบางสิ่งบางอย่าง สิ่งเหล่านั้นเป็นส่วน ของชีวิต ซึ่งเราจะระลึกถึงในเวลาข้างหน้าว่าได้ทำอะไรที่เป็นประโยชน์ไว้ กับเรา ความสุขของเรานั้นมีความทุกข์ร่วมอยู่สามส่วน”

ผู้วิจัยได้ค้นหาภาพถ่ายประวัติศาสตร์เกี่ยวกับวิทยาลัยบางแสนพบภาพถ่าย ที่ศิษย์เก่าวิทยาลัยบางแสนนำมาลงไว้ในหนังสือ เป็นภาพถ่ายของคณะอาจารย์และนักเรียนรุ่นแรก ที่เข้ามาเรียนในสถานศึกษาแห่งนี้ โดยถ่ายภาพมาจากหนังสือ “อนุสรณ์เล่มแรก 2498” ดังภาพ

ภาพ 5.27

แสดงภาพคณะอาจารย์ ครู และนักเรียน วิทยาลัยบางแสน

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึกอนุสรณ์เล่มแรก 2498

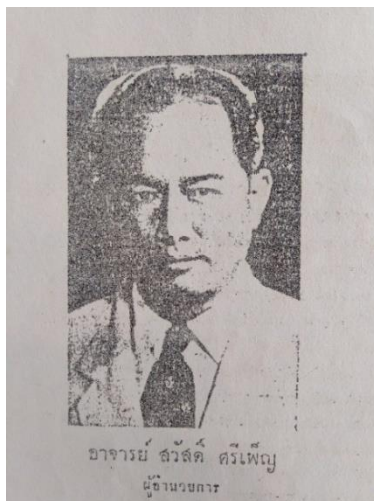
- ทำเนียบผู้บริหาร “วิทยาลัยบางแสน”

ผู้วิจัยได้ค้นหาภาพประวัติศาสตร์เกี่ยวกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ไว้ ผลการศึกษาพบว่า ได้มีการบันทึกชื่อนามผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ “วิทยาลัยบางแสน” ไว้ในหนังสือที่ศิษย์เก่าจัดทำขึ้น ซึ่งมี 8 ท่าน พร้อมกับที่อยู่ของแต่ละท่าน ดังนี้

นายสวัสดิ์ ศรีเพ็ญ

นายสวัสดิ์ ศรีเพ็ญ ดำรงผู้อำนวยการวิทยาลัยบางแสนคนแรกเมื่อครั้งเริ่มก่อตั้งวิทยาลัย (พ.ศ. 2497) อยู่บ้านเลขที่ 107 ซอยขุนอนุสรณ์ ถนนวิภาวดีรังสิต บางเขน กรุงเทพมหานคร 10900 ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว ดังภาพ 5.28

ภาพ 5.28
แสดงนายสวัสดิ์ ศรีเพ็ญ

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึกงานที่ระลึก
วันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34

อาจารย์สวัสดิ์ ศรีเพ็ญ เป็นผู้อำนวยการ “วิทยาลัยบางแสน” คนแรก ท่านได้เขียนบันทึกไว้เป็นของขวัญปีใหม่ให้แก่ลูกศิษย์ ผู้วิจัยได้นำเอาข้อความที่ท่านเขียน ซึ่งลูกศิษย์ได้นำมาเขียนไว้ในบันทึก “วันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34” โดยคงเนื้อหาและรูปแบบตามที่ท่านเขียนไว้ดั้งเดิม ดังนี้

ของขวัญปีใหม่

การพบปะกัน คือ การต่ออายุ

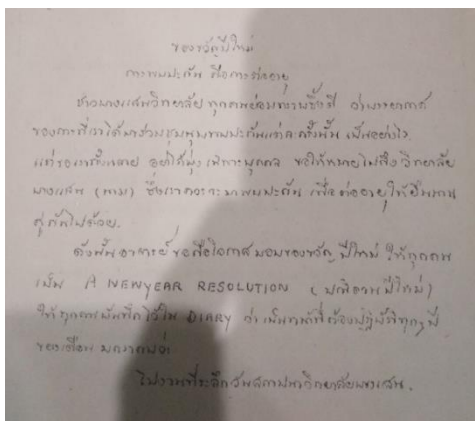
ชาววิทยาลัยบางแสนทุกคนย่อมซาบซึ้งดีว่าบรรยากาศของการที่เราได้มาร่วมชุมนุมพบปะกันแต่ละครั้งนั้นเป็นอย่างไร แต่ขอเราทั้งหลายอย่าได้มุ่งเฉพาะบุคคล ขอให้หมายไปถึงวิทยาลัยบางแสน ซึ่งเราควรจะมาพบปะกันเพื่อต่ออายุให้ยืนนานคู่กันไปด้วย

ดังนั้น อาจารย์ขอถือโอกาสมอบของขวัญปีใหม่ให้ทุกคนเป็น A New year Resolution (ปณิธานปีใหม่) ให้ทุกคนบันทึกไว้ใน Dairy ว่าเป็นหน้าที่ต้องปฏิบัติทุก ๆ ปี ของเดือนมกราคมว่า “ไปงานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน”

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ถ่ายภาพบันทึกที่อาจารย์สวัสดิ์ ศรีเพ็ญ ได้เขียนไว้ด้วยลายมือของท่านมานำเสนอประกอบ ดังภาพ 5.29

ภาพ 5.29

แสดงบันทึกที่อาจารย์สวัสดิ์ ศรีเพ็ญ เขียนเป็นของขวัญให้ลูกศิษย์

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากเอกสารบันทึก
งานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34

นายเรวัต ชื่นสำราญ

นายเรวัต หรือ อาจารย์เรวัต ผู้บริหารวิทยาลัยบางแสนต่อจากอาจารย์
สวัสดิ์ ศรีเพ็ญ ดำรงตำแหน่ง “รักษาการแทนผู้อำนวยการวิทยาลัยบางแสน” ตั้งแต่ปี พ.ศ.2497 –
2498 ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พุทธศักราช 2525 ดังภาพ 5.30

ภาพ 5.30

แสดงอาจารย์เรวัต ชื่นสำราญ

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึกงานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34

นายภาวาส บุญนาค

นายภาวาส หรือ อาจารย์ภาวาส ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัย
บางแสน ตั้งแต่ พ.ศ.2505 – 2507 ซึ่งต่อมาปี พ.ศ. 2531 นายภาวาส ได้ดำรงตำแหน่งรองราช
เลขาธิการ สำนักพระราชวัง อยู่บ้านเลขที่ 322 ถ.สุริวงส์ บางรัก กทม.10500 ดังภาพ 5.31

ภาพ 5.31

แสดงนายภาวาส บุญนาค

ภาพ : www.google.com

นายบุญเนิน หนูบรรจง

นายบุญเนิน หรือ อาจารย์บุญเนิน ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัย
บางแสนตั้งแต่ พ.ศ. 2507-2508 ในปี พ.ศ. 2531 นายบุญเนิน ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ อยู่บ้านเลขที่ 1/108 ซอยชินเขต ถ.งามวงศ์วาน จ.นนทบุรี
ดังภาพ 5.32

ภาพ 5.32

แสดงนายบุญเน็น หนูบวรจ

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากเอกสารบันทึก
งานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34

นายสังเวียน วงศ์สุวรรณ

นายสังเวียน หรือ อาจารย์สังเวียน ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัย
บางแสน ตั้งแต่ พ.ศ. 2508-2509 (จากบันทึกในปี พ.ศ. 2531 ระบุว่า ถึงแก่กรรม) ดังภาพ 5.33

ภาพ 5.33

แสดงนายสังเวียน วงศ์สุวรรณ

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากเอกสารบันทึกงานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34

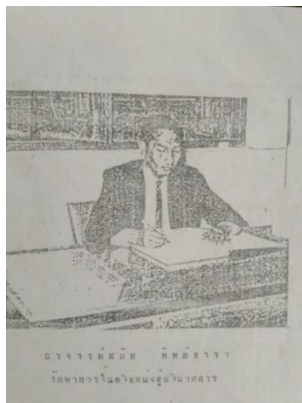

นายสมัย ทิพย์ธารา

นายสมัย หรือ อาจารย์สมัย ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยบางแสน ตั้งแต่ พ.ศ. 2509-2511 (จากบันทึกในปี พ.ศ. 2531 ระบุว่า ถึงแก่กรรม) ดังภาพ 5.34

ภาพ 5.34

แสดงนายสมัย ทิพย์ธารา

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากเอกสารบันทึกงานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34

นายลัยอาจ ภมระวาภา

นายลัยอาจ หรือ อาจารย์ลัยอาจ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยบางแสน ตั้งแต่ พ.ศ. 2511-2514 (จากบันทึกในปี พ.ศ. 2531 ระบุว่า ถึงแก่กรรม) ดังภาพ 5.35

ภาพ 5.35

แสดงนายลัยอาจ ภมระวาภา

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากเอกสารบันทึกงานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34

ในปี พ.ศ.2531 อาจารย์ลัยอาจ ภมระราภา ได้เขียนบันทึกให้ลูกศิษย์วิทยาลัยบางแสน ได้อ่าน เนื้อหากล่าวถึงความอาลัยสถาบันการศึกษาที่ท่านเคยบริหารงานอยู่ และความคิดถึง “ศิษย์” ที่เคยสอน ผู้วิจัยได้นำข้อความที่ท่านเขียนไว้เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ.2523 จากหนังสือ “งานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34” มานำเสนอ ดังข้อความ

“เมื่อกาลเวลาล่วงเลย   สิ่งทั้งหลายก็เปลี่ยนแปลง
อาคารสถานที่ยังคงอยู่   แต่ก็เสื่อมโทรมไปตามอายุชัช
คนทั้งหลายที่เคยอยู่   เมื่อถึงเวลาต่างก็แยกย้ายกันไป
คงเหลือไว้แต่ความทรงจำ   ว่าครั้งหนึ่ง ณ ที่นี้คือ
วิทยาลัยบางแสน ของเรา”

นอกจากข้อความข้างต้นแล้ว อาจารย์ลัยอาจ ภมระราภา ได้เขียนกลอนบทหนึ่งไว้ให้ลูกศิษย์ได้อ่าน เป็นการเขียนด้วยลายมือ ท่านได้เขียนไว้ในหนังสือ “ฟ้าเทาคืนถิ่น ครั้งที่ 1” ซึ่งลูกศิษย์ของท่านได้นำเอาบทกลอนนี้มารวมไว้ในบันทึก “งานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34” ข้อความมีดังนี้

“ใจระทึกนึกสะท้อนย้อนความหลัง   ก็เมื่อครั้งอยู่บางแสนแน่นสุขหลาย
แนบสนิทมีศิษย์แต่ผู้ชาย   ไม่เสื่อมคลายความรักสามัคคี
ถึงแพแตกแยกกันไปไม่พรั่นพริ้ง   รักเราซึ่งด้วยดวงใจไม่หน่ายหนี
กินด้วยกันนอนด้วยกันมันไม่ตรี   จวบชีวิตเราสมควรต้องรักกัน”

ลัยอาจ ภมระราภา

10 ม.ค.23

จากข้อมูลระบุว่า ผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารวิทยาลัยบางแสนนั้นมีจำนวน 8 ท่าน แต่จากการค้นคว้าเอกสารในประเด็นนี้ โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ถูกศิษย์ได้รวบรวมไว้ในหนังสือ “งานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34” พบว่ามีการบันทึกไว้เพียง 7 ท่าน ผู้อำนวยการคนสุดท้ายคือ อาจารย์ลัยอาจ ภมระราภา

- ความจำเป็นในการรวม “วิทยาลัยบางแสน” เข้ากับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน”

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับการรวม “วิทยาลัยบางแสน” เข้ากับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” พบว่า แนวคิดการรวมกิจการของ “วิทยาลัยบางแสน” เข้ากับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” นั้นมีขึ้นก่อนปี พ.ศ.2512

ข้อความข้างต้น สอดรับกับ อ่าง บัวศรี (ไม่ปรากฏปีพิมพ์, น.10) ระบุว่า ถ้าหากในอนาคตสามารถยุบรวม “วิทยาลัยบางแสน” เข้ากับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน”

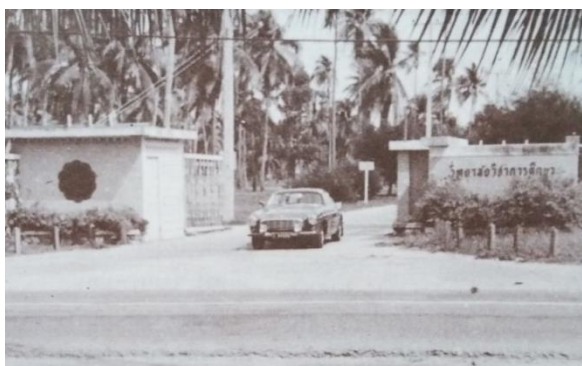
ได้ ก็จะทำให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีพื้นที่กว้างขวางมากขึ้น แต่ยังไม่รู้อนาคตว่าจะทำได้หรือไม่ ดังข้อความ

“..เมื่อหลังตานี้กวาดภาพดูก็เห็นว่างานนี้จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้รวมพื้นที่ทั้งหมด วิทยาลัยบางแสน และ วิทยาลัยวิชาการศึกษา เข้าด้วยกัน แต่มันจะเป็นไปได้หรือ ในเมื่อมันเป็นการศึกษาต่างระดับกัน และเจ้าของที่ก็หวงที่ของเขา ตกลงข้าพเจ้าก็ได้แต่ฝันไปอีกละครวมมัง”

ปี พ.ศ. 2512 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้รวมกิจการของ “วิทยาลัยบางแสน” สังกัดกรมวิสามัญศึกษา เข้ากับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ผลจากการยุบรวมกิจการของสถาบันการศึกษาทั้ง 2 แห่ง ทำให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีพื้นที่และมีอาคารเรียนเพิ่มขึ้น แต่ทว่าการโอนย้ายได้ใช้เวลายาวนานจนถึงปี พ.ศ. 2514 จึงรวมกิจการได้สำเร็จ ผู้วิจัยได้นำเอาภาพหลังจากการรวมสถาบันการศึกษาทั้ง 2 แห่งเข้าด้วยกันแล้ว มานำเสนอ ดังภาพ 5.36

ภาพ 5.36

แสดงวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน
(รวมวิทยาลัยบางแสนเข้าด้วยแล้ว)

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากหนังสือ 25 ปี ศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการในช่วงเวลานั้นมีชื่อว่า “สนั่น สุมิตร” เรียกกันทั่วไปว่า “อาจารย์สนั่น สุมิตร” ซึ่งได้อนุมัติหลักการข้อตกลงระหว่างกรมทั้ง 2 แห่ง เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2512 แต่ทว่าการรวมกิจการของทั้ง 2 หน่วยงานสำเร็จเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2514 ทำให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีพื้นที่เพิ่มอีก 120 ไร่

จากนั้น อีก 2 ปี คือ พ.ศ. 2516 สถาบันการศึกษาแห่งนี้ยังคงใช้ชื่อว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษา ดังภาพ 5.37

ภาพ 5.37
แสดง วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน
ในปี พ.ศ.2516

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากหนังสือ 25 ปี ศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน

สวัสดิ์ ปุษาปาคม เขียนไว้ในหนังสือ “๘ กรกฎ” ไม่ระบุเลขหน้า พาดหัวว่า “... จากท่านรองอธิการ” มีเนื้อหาเกี่ยวกับ “วิทยาลัยบางแสน” ข้อความตอนหนึ่งระบุว่าเจ้ากระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้นคือ รัฐมนตรีสุกิจ นิมมานเหมินท์ ได้รวมกิจการของวิทยาลัยบางแสน เข้ากับวิทยาลัยวิชาการศึกษา ดังข้อความ

“ต่อมากระทรวงศึกษาธิการซึ่งมี ฯพณฯ รัฐมนตรี สุกิจ นิมมานเหมินท์ เป็นเจ้ากระทรวง ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการผลิตครูปริญญา จึงได้ออกประกาศเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2512 ให้รวมกิจการของวิทยาลัยบางแสน สังกัดกรมวิสามัญศึกษาเข้ากับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน สังกัดกรมการฝึกหัดครู เพื่อขยายการผลิตครูปริญญา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2513 เป็นต้นไป”

อาจารย์เกษม สนิทกลาง อดีตผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ได้เขียนบันทึกเกี่ยวกับวิทยาลัยบางแสนไว้ในหนังสือ “งานระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34” (ไม่ระบุเลขหน้า) มีข้อความบางส่วนว่า

“วิทยาลัยบางแสน (2497-2514) ดำเนินกิจการมาได้เพียง 17 ปี ก็ถูกยุบเปรียบกับชีวิตของคนเราก็นับว่าบุญน้อย อายุสั้นเหลือเกิน ชีวิตกำลังย่างเข้าสู่วัยหนุ่มสาว จะมีอนาคตอีกยาวไกลก็แตกดับเสียแล้ว คิดแล้วใจหายและเสียดายยิ่ง

ครูถูกส่งตัวมาประจำที่วิทยาลัยบางแสนเมื่อปี พ.ศ.2498 ขณะที่ บ.ช.ของเราอายุได้ 1 ขวบ ตัวครูในขณะนั้นอายุได้ 27 ปี เก่งกว่าศิษย์เก่ารุ่นแรกประมาณ 1 รอบ ครูอยู่ที่นั่นเรื่อยมาจนกระทั่งโรงเรียนถูกยุบ เพราะทางราชการขณะนั้นมองโรงเรียนของเราในแง่เศรษฐกิจการศึกษา (ด้านวัตถุ) ยิ่งกว่าผลทางด้านจิตใจ (เหมือนกับในปัจจุบัน)

ตลอดระยะเวลาที่ได้กินอยู่ หลับนอน สอน เรียน และเล่นกับลูกศิษย์ ตั้งแต่รุ่นแรกจนถึงรุ่นสุดท้าย ครูรู้สึกว่าการใช้ชีวิตราชการของครู ไม่มีสถานศึกษาแห่งใดที่จะสร้างและปลูกฝังความสนิมสนม ความรัก ความผูกพันอันแน่นแฟ้นระหว่างครูกับศิษย์ และศิษย์กับศิษย์ได้เท่าเทียมวิทยาลัยบางแสน...รักและปรารถนาดีด้วยจริงใจ...เกษม สนิทกลาง”

กล่าวโดยสรุป วิทยาลัยบางแสนเปิดดำเนินการครั้งแรกในปี พ.ศ.2497 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เดินทางมาเป็นประธานเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ.2498 จากนั้นได้ดำเนินการเรื่อยมา ฯพณฯ รัฐมนตรี สุกิจ นิมมานเหมินท์ ได้ออกประกาศเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2512 ให้รวมกิจการของ “วิทยาลัยบางแสน” เข้ากับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน” ตั้งแต่ปีการศึกษา 2513 เป็นต้นไป แต่ทว่า กว่าที่จะดำเนินการผลักดันนักเรียนให้สำเร็จการศึกษาจนหมดทุกคน กาลเลยไปถึง พ.ศ.2514 ซึ่งเป็นปีที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ปิดตัวลง”

- การเคลื่อนไหวของศิษย์เก่า และอาจารย์ “วิทยาลัยบางแสน” หลังจากรายการยุบรวม

การยุบรวม “วิทยาลัยบางแสน” เข้ากับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” นั้น ทำให้ศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยบางแสนรู้สึกเสียดายเป็นอย่างมาก เห็นได้จากข้อเขียนที่ปรากฏหลากหลายซึ่งบรรดาศิษย์เก่าได้เขียนขึ้น แต่ทุกคนต่างก็เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงที่ย่อมเป็นไปตามกาล ดังข้อความที่ว่า “เมื่อเรือแตก ทั้งคนพายและคนนั่งต่างก็แยกย้ายกันไปตามทางของตนเอง” (อ้างอิงจากอาจารย์จารึก ถึงลาม นายทะเบียนศิษย์เก่าวิทยาลัยบางแสน เขียนไว้ในหนังสืองานระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34)

อาจารย์จารึก ถึงลาม นายทะเบียนศิษย์เก่าวิทยาลัยบางแสน ได้เขียนข้อความเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ เพื่อเป็นแนวทางให้เพื่อน น้อง ศิษย์เก่าวิทยาลัยบางแสนได้ใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไป ข้อความมีดังต่อไปนี้

ทำเนียบนี้มีการบ้านสำหรับศิษย์เก่าทุกคน

เราไม่มีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางเหมือนศิษย์เก่าโรงเรียนอื่น ๆ นอกจากพบปะกันปีละครั้งแล้ว ก็คงจะมีทำเนียบศิษย์เก่านี้เท่านั้นที่จะเป็นสิ่งที่จะทำให้เราติดต่อทราบข่าวกันได้ 17 ปี หลังจากทีโรงเรียนถูกปิดไป ต่างก็กระจัดกระจายกันไปหมด การที่จะรวบรวมที่อยู่ของทุกคน มาลงพิมพ์คงไม่ใช่เรื่องง่าย คนใดคนหนึ่งหรือรุ่นใดรุ่นหนึ่งก็คงไม่สามารถทำได้ จะต้องช่วยกันทุกคน ทำเนียบที่พิมพ์อยู่ในหนังสือเล่มนี้ก็ยังมีข้อบกพร่อง ดังต่อไปนี้

1) สะกดชื่อ นามสกุล ผิด 2) ที่อยู่ล้าสมัย ที่ทำงานย้ายไปแล้ว ควรจะให้อยู่ที่สามารถส่งจดหมายได้ตลอดเวลา 2) ไม่มีรหัสไปรษณีย์ 3) ที่อยู่ไม่ละเอียดจนไปรษณีย์ไม่สามารถส่งได้ ควรจะมี เลขที่ ซอย ถนน ตำบล เขต หรือ อำเภอ และจังหวัดให้ชัดเจน 4) ไม่ทันสมัย บางคนถึงแก่กรรมไปแล้วก็ไม่มีใครทราบ ถ้าส่งจดหมายเชิญให้มางานบ่อย ๆ ถ้ามาจริงๆ ก็จะยุ่ง

ทำเนียบนี้ถ้าสมบูรณ์มากเท่าไรก็แสดงออกถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของเรามากเท่านั้น โอกาสต่อไปแจ้งย้าย เพิ่มเติม แก้ไข ที่อยู่ หรือแจ้งข่าวคราวใด ๆ กรุณาสะดวกเวลาเขียนไปรษณีย์บัตรส่งไปยังนายทะเบียนตลอดกาลของเรา

ลงชื่อ อาจารย์จารึก ถึงลา นายทะเบียนศิษย์เก่าวิทยาลัยบางแสน

107 หมู่ 7 ต.แสนสุข อ.เมือง ชลบุรี 20131 โทร (038) 377283

ในวันข้างหน้าถ้าใครจะพิมพ์ทำเนียบศิษย์เก่าอีก ข้อมูลทั้งหลายก็จะอยู่กับท่าน กรุณาอย่าลืมว่าความสมบูรณ์ของทำเนียบในการจัดพิมพ์ครั้งต่อไปเป็นการบ้านของทุกคน (ห้างหุ้นส่วนจำกัด วโรทัยมอเตอร์ 12/3 หมู่ 11 ถนนสุขุมวิท ถ.คลองนารายณ์ อ.เมือง จ.จันทบุรี 22000 โทร 312560, 313008, 313539 ตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ BENZ B.M.W.PEUGEOT CITROEN MAZDA พร้อมทั้งจำหน่ายอะไหล่ของแท้จากบริษัทฯ อภินันทนาการจาก วโรทัย วิทยุศาสน์ ศิษย์เก่าวิทยาลัยบางแสน เลขประจำตัว 0002)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ดุสิต นนทะนาคร นิสิตที่เคยศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยบางแสน (รุ่น 6 ประธานกรรมการจัดงาน) ได้เขียนข้อความเชิญชวนอาจารย์และเพื่อนนักเรียน (ศิษย์เก่า) ให้มางานทำบุญและร่วมงานเลี้ยงสังสรรค์ประจำปีในวันเสาร์ที่ 29 มกราคม พ.ศ.2554 และพูดคุยกันถึงอาคารเรียนเดิมเมื่อครั้งสมัยที่เป็นนิสิตวิทยาลัยบางแสน มีข้อความตอนหนึ่งว่า

“เมื่อหลายปีก่อนทางมหาวิทยาลัยบูรพาเคยมีแผนจะรื้ออาคารเรียนของเราที่สร้างมาตั้งแต่พุทธศักราช 2496 ทิ้ง เพื่อสร้างตึกใหม่ให้สูงกว่าเก่าที่มีเพียงสองชั้น แต่รุ่นพี่ ๆ ของเราได้ช่วยกันเดินเรื่องให้อาคารนั้นได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นอาคารอนุรักษ์ ครั้นต่อมาอาคารนั้นค่อย ๆ ทรุดโทรมไปด้วยฐานรากชำรุดจนเกือบพังทลาย ทั้งหลังคาและฝ้าเพดานก็ทรุดโทรม

มากจนต้องทิ้งร้างไปพักหนึ่ง ซึ่งถ้าอาคารพังไปเองก็คงเข้าทางของผู้ที่
ต้องการจะสร้างตึกใหม่ และพวกเราก็คงจะไม่เหลืออะไรเป็นอนุสรณ์ ณ
ที่ตั้งโรงเรียนเดิมของเรา”

อย่างไรก็ตาม ดุสิต นนทะนาคร ได้กล่าวว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา
ได้เล็งเห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์อาคารบางแห่งเอาไว้ ซึ่งขณะนั้นคณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์
ได้พูดคุยกับอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา ผลจากการพูดคุยได้ทำให้ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณ
บูรณะอาคารเรียน “วิทยาลัยบางแสน” เอาไว้ และให้คณะพยาบาลศาสตร์ดูแลในส่วนนี้ ดังข้อความ

“... โชคดีที่มีผู้เห็นคุณค่า จึงได้แจ้งให้อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา
และคณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์ทราบ จนมีการจัดงบประมาณซ่อมแซม
ใหญ่ จนบัดนี้เสร็จสิ้นเรียบร้อย กลับมาอยู่ในสภาพดีสง่างามดังเดิม...
คณะพยาบาลศาสตร์ได้ค้นพบว่าวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสนของเรา
เป็นวันที่ 30 มกราคม ทางคณะจึงได้ดำริจะจัดทำบุญนิมนต์พระสงฆ์มา
เจริญพระพุทธมนต์และฉันภัตตาหารเพลในวันเสาร์ที่ 29 มกราคม 2554
และอยากให้เราไปร่วมทำบุญกันมากๆ จึงใคร่ขอเชิญชวนให้เราไป
ร่วมงานทำบุญกันมากๆ ในวันเสาร์ที่ 29 มกราคม 2554 เริ่มเวลา 10.00
น. ที่ตึกเรียนเดิมของเราที่บางแสน...”

จากการศึกษาจากเอกสารประวัติศาสตร์เกี่ยวกับ “วิทยาลัยบางแสน” พบว่า
ศิษย์เก่าวิทยาลัยบางแสนได้นัดพบปะสังสรรค์กัน ซึ่งครั้งหนึ่งได้นัดหมายกันที่ห้องการ์เด้นบอลรูม
โรงแรมรามาร์คาร์เด้น กรุงเทพมหานคร ในวันเสาร์ที่ 30 มกราคม พุทธศักราช 2531 มีการถ่ายภาพ
และเขียนคำกลอนบันทึกไว้ ต่อมาได้มีการนำมารวมเป็นเล่ม โดยใช้ชื่อที่หนังสือว่า “งานที่ระลึกวัน
สถาปนาวิทยาลัยบางแสนปีที่ 34” เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้มีการกล่าวถึงวิทยาลัยบางแสน เขียนโดย
อาจารย์ลัยอาจ ภมระภา (2523, ไม่ระบุเลขหน้า) ผู้อำนวยการวิทยาลัยบางแสนคนสุดท้าย (ก่อนที่
สถาบันการศึกษาแห่งนี้จะถูกยุบรวมกับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน) อาจารย์ลัยอาจได้เขียน
บทกลอนด้วยลายมือของตนเองลงในหนังสือเล่มนี้ เนื้อหากล่าวาลัยสถาบันแห่งนี้ที่ถูกปิดตัวลง
ไป ผู้วิจัยได้คัดลอกเนื้อหามานำเสนอ ดังนี้

“เมื่อกาลเวลาล่วงเลย สิ่งทั้งหลายก็เปลี่ยนแปลง
อาคารสถานที่ยังคงอยู่ แต่ก็เสื่อมโทรมไปตามอายุชัช
คนทั้งหลายที่เคยอยู่ เมื่อถึงเวลาต่างก็แยกย้ายกันไป
คงเหลือไว้แต่ความทรงจำ ว่าครั้งหนึ่ง ณ ที่นี้คือ

วิทยาลัยบางแสน ของเรา”

ลูกศิษย์ของอาจารย์ลัยอาจ ภมระรามา ได้นำเอาบทกลอนที่อาจารย์ลัยอาจ ได้เขียนไว้เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ.2523 มาลงในหนังสือ “งานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสนปีที่ 34” มีข้อความดังนี้

ใจระทึกนึกสะท้อนย้อนความหลัง ก็เมื่อครั้งอยู่บางแสนแน่นสุขหลาย
 แนบสนิทมีศิษย์แต่ผู้ชาย ไม่เสื่อมคลายความรักสามัคคี
 ถึงแพแตกแยกกันไปไม่พรั่นพริ้ง รักเราซึ่งด้วยดวงใจไม่หน่ายหนี
 กินด้วยกันนอนด้วยกันมันไม่ตรี จวบชีวิตเราสมัครต้องรักกัน

ลัยอาจ ภมระรามา

10 ม.ค. 23

อาจารย์ลัยอาจ ภมระรามา ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยบางแสนเป็น คนสุดท้าย เมื่อถึงปี พ.ศ.2514 หลังจากทีอาจารย์วิทยาลัยบางแสนผลัดกันให้นักเรียนสำเร็จ การศึกษาแล้ว ได้ปิดตัวลง ตามความต้องการของรัฐบาลที่ต้องการขยายพื้นที่ของ “วิทยาลัยวิชาการ ศึกษา บางแสน” เพื่อเร่งผลิตครูตามความต้องการของประเทศในช่วงเวลานั้น จึงเห็นสมควรยุบโอน สถานที่ของวิทยาลัยบางแสนให้ไปรวมกับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” หากนับจากปีที่มีการ ก่อตั้งวิทยาลัยบางแสนคือ พ.ศ.2497 จนถึงปี พ.ศ.2514 กล่าวได้ว่าวิทยาลัยบางแสนดำเนินการมา ได้ 17 ปี ผลิตนักเรียนทั้งสิ้น 16 รุ่น จำนวนทั้งสิ้น 1,659 คน

กล่าวโดยสรุป “โรงเรียน สาธิต พิบูลบำเพ็ญ” มีพัฒนาการมาจากโรงเรียน ประชาบาล ซึ่งต่อมา จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้มาพบเข้า และเห็นว่าทั้งอาคารและ หลังคาที่มุงด้วยใบจากนั้นชำรุดทรุดโทรม จึงจัดงบประมาณปรับปรุง และสร้างขึ้นใหม่ให้ดีขึ้น เมื่อสร้างเสร็จได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเสียใหม่ว่า “โรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ” โดยนำเอาบางส่วนของ นามสกุลมาตั้งเป็นชื่อโรงเรียน และทำพิธีเปิดโรงเรียนเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พุทธศักราช 2497 จากนั้น ได้มีการรวมโรงเรียน “พิบูลบำเพ็ญ” เข้าเป็นส่วนหนึ่งของคณะศึกษาศาสตร์ และได้ยุบรวม “วิทยาลัยบางแสน” ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่สอนระดับมัธยมศึกษาเข้ากับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน (ยุบรวมสำเร็จในปีพ.ศ.2514) ทำให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีความเป็นปึกแผ่น และมีพื้นที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งในขณะนั้นพื้นที่แห่งนี้ยังคงเต็มไปด้วยต้นมะพร้าวจำนวนมาก ผู้วิจัยได้ค้นหาภาพถ่ายของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสนภายหลังจากรวม “วิทยาลัยบางแสน” เข้าด้วยแล้ว มานำเสนอประกอบ เป็นภาพที่ถ่ายจากบริเวณด้านหน้าของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ดังภาพ 5.38

ภาพ 5.38

แสดงต้นมะพร้าวจำนวนมากบริเวณหน้าวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

ภาพ : www.google.com

ต่อมา พ.ศ.2517 รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2517 ทำให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาทุกแห่ง (รวมทั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน) ได้รับการยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน” หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “มศว บางแสน” ผู้วิจัยได้นำเสนอในบทถัดไป

บทที่ 6

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน (มศว บางแสน)

ในช่วงก่อนพุทธศักราช 2516 นิสิต บุคลากร และอาจารย์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาหลายแห่งได้เรียกร้องให้เปลี่ยนชื่อจาก “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” เป็น “มหาวิทยาลัย” บริบททางการเมืองในช่วงเวลานั้นเป็นการปกครองโดยรัฐบาลทหาร ผู้นำรัฐบาลในช่วงนั้นคือจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 2 (ครั้งแรกเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2506 - 1 พฤศจิกายน 2514 ครั้งที่สองเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2515 - 14 ตุลาคม 2516) บุคคลที่ดำรงตำแหน่งอธิการบดีวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ในช่วงนั้น คือ ศาสตราจารย์ ดร.สุดีใจ เหล่าสุนทร นอกจากนี้ นิสิต อาจารย์ จะร่วมกันเรียกร้องให้ยกฐานะจาก “วิทยาลัย” เป็น “มหาวิทยาลัย” แล้ว ยังเรียกร้องให้สถานศึกษาย้ายสังกัดจาก “กระทรวงศึกษาธิการ” ไปสังกัด “ทบวงมหาวิทยาลัย” แทน โดยให้เหตุผลว่าเพื่อให้การบริหารงานมีความคล่องตัว จะได้พัฒนาสถานศึกษาได้สะดวกมากขึ้น

“ศรีนครินทรวิโรฒ” เป็นมงคลนามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่มหาวิทยาลัยแห่งนี้ มีความหมายว่า “มหาวิทยาลัยที่เจริญ เป็นศรีสง่า แก่มหานคร” คำว่า “วิโรฒ” มาจากคำว่า “วิรุฒ” ในภาษาสันสกฤต แปลว่า “งอกงาม เจริญ” และเทียบได้กับ “วิรุพี” ในภาษาบาลี อันปรากฏในตราสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยว่า “ศึกษา วิรุพี หิ สมปตตา” “ หมายถึง การศึกษาคือความเจริญงอกงาม” (คู่มือการศึกษา 2529 มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ บางแสน หลังจากวิเคราะห์เอกสารแล้ว ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังภาพ 6.1

ภาพ 6.1

แสดงการจัดตั้ง มศว บางแสน

จากภาพ 6.1 ผลการศึกษาประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ที่มาของแนวคิดการยกฐานะจาก วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน สู่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน (มศว บางแสน) ประเด็นที่สอง พัฒนาการของ มศว บางแสน ประเด็นที่สาม รายนามผู้บริหาร มศว บางแสน ดังต่อไปนี้

6.1 ที่มาของแนวคิดการยกฐานะจาก “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” สู่ “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” (มศว บางแสน)

วิทยาลัยวิชาการศึกษาทุกแห่งได้รับการยกฐานะจาก “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” เป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ใช้อักษรย่อว่า “มศว” (ไม่มีจุด) เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2517 ผู้วิจัยต้องการรู้ว่าบริบททางการเมืองและสังคมในช่วงก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนั้นมีลักษณะอย่างไร จึงได้ค้นหาข้อมูลย้อนหลังเกี่ยวกับสภาพปัญหาในช่วงก่อนที่จะมีการออกพระราชบัญญัตินี้ เป็นการศึกษาบริบททางการเมือง สังคม และเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้อง อันมีผลทำให้รัฐบาลเห็นความจำเป็นที่ต้องออกพระราชบัญญัติจัดตั้ง “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของ มศว บางแสน จากการวิเคราะห์เอกสารในประเด็นที่มาของแนวคิดการยกฐานะสู่ มศว บางแสน ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นแรก ความต้องการให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประเด็นที่สอง สถาบันการศึกษามีความพร้อมที่จะยกฐานะสู่มหาวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

6.1.1 ความต้องการให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากการศึกษาสาเหตุที่ทำให้ให้นิสิต อาจารย์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาทุกแห่งเรียกร้องให้เปลี่ยนชื่อจาก “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” สู่ “มศว บางแสน” ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การวางรากฐานแยกตัวเป็นอิสระจาก มศว ประสานมิตร ประเด็นที่สอง เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 กับกระแสการเรียกร้องให้ยกฐานะจาก “วิทยาลัย” สู่ “มศว บางแสน” ดังต่อไปนี้

- การวางรากฐานแยกตัวเป็นอิสระจาก มศว ประสานมิตร

ผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ในอดีตเห็นว่าถ้าหากสถาบันแห่งนี้แยกตัวเป็นอิสระจาก มศว ประสานมิตร ได้ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ซึ่งจะคล่องตัวมากกว่าการเป็นวิทยาเขตหนึ่งของ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร” ในอดีตนั้นทั้งผู้บริหาร คณาจารย์ และนิสิต ต่างได้รับแนวคิดจากอาจารย์ในทิศทางเดียวกันว่าถ้าหากสถาบันการศึกษาแห่งนี้สามารถแยกตัวออกเป็นอิสระจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ได้ก็จะสามารถบริหารจัดการเรื่องต่าง ๆ ได้สะดวกมากขึ้น และเติบโตได้รวดเร็วกว่า ด้วยเหตุนี้

ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จึงถ่ายทอดแนวคิดนี้ไปยังนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ตั้งแต่วันที่หนึ่ง ดังที่ เซาวัน มณีวงศ์ กล่าวว่า ดร.ธำรง บัวศรี ได้ให้แนวคิดกับนิสิตเสมอว่า สถาบันการศึกษาแห่งนี้จะต้องแยกตัวเป็นอิสระจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ดังข้อความ

“ดร.ธำรง บัวศรี ท่านพูดกับพวกเราอยู่บ่อย ๆ ว่าเราจะต้องเป็นอิสระ เราจะต้องเป็นมหาวิทยาลัยของเราเอง เราต้องเจริญ พัฒนา ก้าวหน้า ด้วยตัวของเราเอง”

คำกล่าวข้างต้นยังคงอยู่ในความทรงจำของนิสิต และอาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ถึงแม้ว่ากาลจะล่วงเลยมาถึง พ.ศ.2517 ซึ่งขณะนั้นสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้รับการยกฐานะเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน (มศว บางแสน) แต่ก็ยังคงเป็น “วิทยาเขต” หนึ่งในของ มศว ประสานมิตร จากข้อจำกัดที่ดำรงอยู่ ทำให้ทั้งผู้บริหาร คณาจารย์ และนิสิต มศว บางแสน ต่างก็เห็นด้วยกับแนวคิดการแยกตัวออกเป็นอิสระตามแนวคิดของ ดร.ธำรง บัวศรี หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ และ รองศาสตราจารย์สวัสดิ์ ปุษาปาคม ที่ได้ปลุกฝังแนวคิดไว้ว่าสักวันหนึ่งในอนาคตสถาบันแห่งนี้จะต้องแยกตัวเป็นเอกเทศให้ได้ ซึ่งถ้าหากทำได้ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยจะตัดสินใจในการพัฒนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้รวดเร็วมากขึ้น

ในช่วงเวลาการเปลี่ยนผ่านจาก “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” สู่ “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” นั้น ผู้บริหารของ มศว ประสานมิตร มีชื่อว่า ศาสตราจารย์ ดร.สุดีใจ เหล่าสุนทร ส่วนผู้บริหาร มศว บางแสน ในช่วงเวลานั้นคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร โดยดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ.2517 – 2522 ผู้วิจัยได้นำเสนอภาพของท่านในงานวิจัยชิ้นนี้ ดังภาพ 6.2

ภาพ 6.2

แสดงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร

ผู้บริหาร มศว บางแสน คนแรก

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน 8 กรกฎาคม 23

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2517 นี้ได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 91 ตอนที่ 112 วันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2517 มีผลบังคับใช้ในวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2517 จากการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ ส่งผลให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาทุกแห่งยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ส่วนวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางส่วนได้ยกฐานะเป็น “มศว บางแสน” ผู้บริหาร มศว บางแสน จึงจัดทำป้ายชื่อสถาบันการศึกษาแห่งนี้เสียใหม่ โดยใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน” ดังภาพ 6.3

ภาพ 6.3

แสดงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
ในปี พ.ศ.2517

ภาพ : www.google.com

● เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 กับกระแสการเรียกร้องให้ยกฐานะจาก “วิทยาลัย” สู่ “มหาวิทยาลัย”

จากการศึกษาในประเด็นนี้พบว่า เหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 นั้นมีความเกี่ยวข้องกับกระแสการเรียกร้องให้สถาบันการศึกษาแห่งนี้เปลี่ยนชื่อจาก “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” เป็น “มศว บางแสน” ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หลังจากปี พ.ศ.2500 เป็นต้นมา กระแสการเรียกร้องระบอบการปกครองแบบ “ประชาธิปไตย” ในสังคมไทยเริ่มมีมากขึ้นตามลำดับ ท่ามกลางรัฐบาลทหารที่จำกัดสิทธิ เสรีภาพของสื่อมวลชน และของประชาชนอย่างเข้มงวด รัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร ที่บริหารประเทศอยู่ในช่วงเวลานั้นได้จำกัดสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชนอย่างหนักไม่แตกต่างไปจากรัฐบาลก่อนหน้านั้น กล่าวได้ว่าในช่วงเวลานั้นกระแสประชาธิปไตยได้แพร่กระจายเข้ามาสู่สังคมไทยทั้งจากบุคคลที่เดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศซึ่งได้รับเอาวิธีคิดตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมา

และจากสื่อมวลชนที่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง การปกครองของประเทศต่าง ๆ ทั้งในแถบยุโรป และอเมริกา ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้ามากกว่า ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ ในการวิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมากกว่าคนไทยในชวงเวลานั้น เมื่ออาจารย์ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับแนวคิดประชาธิปไตยให้กับนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค กฎหมาย การยึดถือเสียงส่วนใหญ่จากประชาชนได้รับการยอมรับมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงเกิดการรวมตัวกันเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยขึ้น รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ไม่ต้องการให้นักศึกษา ประชาชน ได้รับสิทธิเสรีภาพตามที่ผู้เคลื่อนไหวต้องการ เนื่องจากเห็นว่าไม่เป็นผลดีต่อการบริหารประเทศในช่วงนั้น ประกอบกับได้ขอให้นิสิต ประชาชน ยุติการเคลื่อนไหวดังกล่าว เมื่อเห็นว่าไม่สามารถหยุดยั้งให้ผู้เคลื่อนไหวปฏิบัติตามได้หลังจากที่ใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ แล้ว จึงมีการใช้อาวุธสงครามเข้าปราบปรามนักศึกษา ประชาชน ที่ชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย เกิดการปะทะกัน มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก

เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร (ไม่ระบุปี, น.19) ระบุว่า เหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ที่นักศึกษา ประชาชน เคลื่อนไหวทางการเมืองต่อต้านรัฐบาลเผด็จการนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อสถาบันการศึกษาแห่งนี้ (มศว บางแสน) เนื่องจากรัฐบาลที่บริหารประเทศอยู่ในขณะนั้นจำเป็นต้องฟื้นฟูสภาพไป เหตุการณ์นี้ได้ทำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ออกคำสั่งย้าย รองศาสตราจารย์ สวัสดิ์ ปุษปาคม “รองอธิการบดี” กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร หลังจากที่ รองศาสตราจารย์สวัสดิ์ ปุษปาคม บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้มาตั้งแต่ พ.ศ.2503 -2516

6.1.2 สถาบันการศึกษามีความพร้อมกับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย

จากการศึกษาในประเด็น “สถาบันการศึกษามีความพร้อมกับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก สถาบันฯ มีความพร้อมทางวิชาการ ประเด็นที่สอง สถาบันมีความพร้อมด้านอาคารและสถานที่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

● สถาบันมีความพร้อมทางวิชาการ

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็นความพร้อมทางวิชาการของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มีการยกฐานะจาก “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ไปสู่การเป็น “มหาวิทยาลัย” ผลการศึกษาพบว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498 และดำเนินกิจการมาจนถึงวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2517 ซึ่งเป็นวันที่มีการตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รวมแล้วดำเนินกิจการในฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มาประมาณ 19 ปี

สถาบันการศึกษาแห่งนี้มีจุดเด่นอยู่ที่การเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งแรกในภูมิภาคของประเทศไทย กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนถึงระดับให้ปริญญาแห่งแรกที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ เป็น “วิทยาเขต” หนึ่งของ “วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร” ซึ่งมีวิทยาเขตอื่นอีก 7 แห่ง (รวมเป็น 8 แห่ง) ซึ่งทั้งหมดสังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ มุ่งผลิตบัณฑิตสาขาการศึกษาบัณฑิต เมื่อวิทยาลัยมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ก็มีความต้องการที่จะผลิตบัณฑิตในสาขาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากมีความพร้อมในการเปิดการเรียนการสอนที่หลากหลายมากขึ้น ดังที่ประเทิน มหาพันธ์ (บันทึก 25 ปี ศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน 8 กรกฎาคม 23, ไม่ระบุหน้า) ระบุว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน มีความเจริญก้าวหน้ามาอย่างต่อเนื่อง มีความพร้อมในทางวิชาการมากขึ้น มีการเรียนการสอนที่หลากหลายสาขาวิชามากขึ้น สังคมภายนอกต่างก็รับรู้ และเชื่อมั่นในความพร้อมของสถาบันการศึกษาแห่งนี้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะสังคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังข้อความ

“มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน เจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ เชื่อว่าไม่มีอุปสรรคใด ๆ ที่จะมายับยั้งความเจริญเติบโตของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้ สถาบันการศึกษาแห่งนี้มีความพร้อมและมุ่งมั่นที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำการศึกษาในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งการให้การศึกษอบรม การค้นคว้า การบริการสังคม”

จากการศึกษาพบว่านิสิต บุคลากร และ คณาจารย์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาทั้ง 8 แห่ง ได้รวมพลังกันเพื่อเรียกร้องให้ยกฐานะจาก “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” เป็น “มหาวิทยาลัย” ผลจากการเรียกร้อง ได้ทำให้รัฐบาลในช่วงเวลานั้นเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประกอบกับในช่วงเวลานั้น จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ประกาศลาออกจากการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายหลังจากเกิดเหตุการณ์เดือนตุลาคม พ.ศ.2516 แต่ทว่าการเรียกร้องให้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยยังดำเนินต่อไป เมื่อถึงรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ท่านได้อนุมัติให้ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” ยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ” ทำให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีฐานะเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ตั้งแต่ช่วงเวลานั้น

ประเทิน มหาพันธ์ (บันทึก 25 ปี ศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน 8 กรกฎาคม 23, ไม่ระบุเลขหน้า) ระบุว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ วิทยาเขตบางแสน มีความพร้อมในด้านบุคลากร เพราะมีอาจารย์ เจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ ความสามารถจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งที่ผ่านมาได้บริการวิชาการ โดยการจัดฝึกอบรมบุคลากรและการทำงานร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่นมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งภารกิจดังกล่าวนี้มหาวิทยาลัยได้ทำติดต่อกันมาเป็นเวลาล่วงเข้า 25 ปี แล้ว นอกจากความพร้อม

ของบุคลากรแล้ว มหาวิทยาลัยยังมีความพร้อมในด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา ทั้งเครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งถ้าหากเปรียบเทียบกับสถาบันการศึกษาแห่งอื่นในภาคตะวันออกแล้ว จะเห็นว่า เครื่องมือ เทคโนโลยีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางส่วน มีความทันสมัยมากกว่า

ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางส่วน ได้สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะหน่วยงานในภาคตะวันออก ทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน มหาวิทยาลัยจึงมีภารกิจมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและสังคมภาคตะวันออก ดังจะเห็นได้จากการที่ประชาชนในภาคตะวันออกเสนอให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางส่วน เปิดสอนสาขาวิชาเพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับความต้องการของผู้ที่ต้องการเข้าศึกษาที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ และด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยจึงมีโครงการที่จะเปิดคณะวิทยาศาสตร์ การแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ ขึ้น เนื่องจากต้องการตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนภาคตะวันออกที่ยังต้องการความช่วยเหลือทางด้านสุขภาพอนามัย การเปิดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการดูแล รักษา สุขภาพของประชาชนจะช่วยคนในท้องถิ่นภาคตะวันออกได้มาก เชื่อว่าจะมีเยาวชนในภาคตะวันออกได้เข้าสู่อุปการศึกษาระดับปริญญาทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ การแพทย์ และการสาธารณสุข มากขึ้น โดยที่ไม่ต้องเดินทางเข้าไปศึกษาในกรุงเทพมหานคร

อีกทั้งสถาบันการศึกษาแห่งนี้ยังมีความพร้อมที่จะเปิดคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งได้ประสานงานกับวิทยาลัยพยาบาล จังหวัดชลบุรี เรียบร้อยแล้ว เป็นการเปิดคณะวิชาที่ใช้ทุนไม่มากนัก และได้ผลเป็นที่น่าพอใจ เพราะเหตุว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางส่วน มีความมั่นคงในด้านวิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว การได้ใช้ความพร้อมที่มีอยู่เป็นทุนเพื่อใช้เป็นฐานสำหรับการเปิดคณะวิชาดังกล่าว จะทำให้เกิดผลผลิตคือบัณฑิตที่มีความรู้ทางด้านการพยาบาลมากขึ้น ซึ่งก็จะทำให้ประเทศชาติได้บุคลากรทางด้านนี้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย โดยที่ไม่ต้องเสียเงินลงทุนจำนวนมหาศาล นอกจากการมีความพร้อมทางการเปิดคณะพยาบาลศาสตร์แล้ว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางส่วน ยังมีความพร้อมที่จะเปิดสอนในศาสตร์เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางน้ำเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกัน สถาบันการศึกษาแห่งนี้จะต้องขยายสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็มที่ปัจจุบันคับแคบ โดยที่ไม่ต้องให้สังกัดภาควิชาชีววิทยาอีกต่อไป แต่จะตั้งเป็น “สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล” แทน โดยย้ายให้ไปอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีความเหมาะสมมากกว่า คาดว่าจะใช้พื้นที่ประมาณ 50 ไร่ สำหรับสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล นอกจากโครงการที่จะพัฒนา “สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล” แล้ว ในอนาคต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางส่วน ยังมีโครงการที่จะเปิดสอนสาขาวิชาการเกษตรและสาขาวิชาด้านการประมงตามมาอีกด้วย

● สถาบันมีความพร้อมด้านอาคารและสถานที่

จากการศึกษาด้านความพร้อมของอาคาร สถานที่ ในช่วงที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ยังใช้ชื่อว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ซึ่งขณะนั้นทั้งนิสิต บุคลากร คณาจารย์ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาทั้ง 8 แห่ง ต่างต้องการให้มีการเปลี่ยนชื่อจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นมหาวิทยาลัย เพราะเห็นว่าสถานศึกษาทั้ง 8 แห่ง นั้นมีความพร้อมทั้งด้านอาคาร สถานที่ กล่าวได้ว่ามีความเหมาะสมที่จะยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัย” ในส่วนของความพร้อมของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2517 นั้น มีการพัฒนาอาคาร สถานที่ โดยมีหน่วยงานเพิ่มมากขึ้นหลายหน่วยงาน ทั้งการได้รับโอน “โรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ” เข้าเป็นส่วนหนึ่งของ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” (พ.ศ.2499) การจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานสัตว์และสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม (พ.ศ.2512) การได้รับโอนสถานศึกษาที่ชื่อ ‘วิทยาลัยบางแสน’ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” (พ.ศ.2517) ซึ่งล้วนแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ ของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ซึ่งหลายฝ่ายในขณะนั้นเห็นว่ามีเหมาะสมที่จะเลื่อนฐานะเป็น “มหาวิทยาลัย”

6.2 ปรากฏการณ์หลังจากยกฐานะสู่ มศว บางแสน

จากการศึกษาจากเอกสารสิ่งพิมพ์ในประเด็น ปรากฏการณ์หลังการยกฐานะสู่ “มศว บางแสน” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่ง การเป็นสถาบันการศึกษาแห่งภาคตะวันออก ประเด็นที่สอง พัฒนาการของหน่วยงาน ประเด็นที่สาม คำสุดดีของผู้บริหาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.2.1 การเป็นสถาบันการศึกษาแห่งภาคตะวันออก

จากการศึกษาในประเด็น “การเป็นสถาบันการศึกษาแห่งภาคตะวันออก” ผลการศึกษา พบว่า หลังจากที่ยกฐานะเป็น มศว บางแสน แล้ว สถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้แสดงบทบาทการบริการสังคมมาอย่างต่อเนื่อง ดังต่อไปนี้

● สถาบันการศึกษาที่มุ่งบริการสังคม

ผาสุก กุละวณิชย์ (ไม่ระบุปี, ไม่ระบุหน้า) อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา ได้กล่าวถึงการแสดงบทบาทของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน โดยระบุว่า นับตั้งแต่สถาบันการศึกษาแห่งนี้พัฒนาขึ้นมาในปี พ.ศ. 2498 จนกระทั่งยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน สถาบันแห่งนี้ได้ทำหน้าที่เป็นสถาบันการศึกษาแห่งภาคตะวันออกมาโดยตลอด ที่ผ่านมามีได้ทำการบริหารสังคมภาคตะวันออกมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการทำงานร่วมกับคนในชุมชน การให้ความรู้แก่ประชาชนชาวตะวันออก บทบาทสำคัญประการหนึ่งคือ

การผลิตบัณฑิตที่หน่วยงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องการ เพื่อให้จบออกไปสามารถทำงานในองค์กรต่าง ๆ ได้ ในการผลิตบัณฑิตนั้น มศว บางแสน ให้ความสำคัญในเรื่องของ “ความรู้” ซึ่งเป็นสิ่งที่บัณฑิตจะต้องได้รับ นอกจากความรู้แล้ว ยังให้ความสำคัญกับคุณธรรมด้วย เพราะเชื่อว่าบัณฑิตที่มีคุณธรรมจะเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานและของสมาชิกในองค์กร

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาในประเด็นนี้ออกเป็น 2 ประเด็นย่อยตามระยะเวลา ได้แก่ ประเด็นแรก พัฒนาการในช่วง พ.ศ.2517 – 2525 ประเด็นที่สอง พัฒนาการในช่วง พ.ศ.2526 – 2533 ดังต่อไปนี้

○ พัฒนาการในช่วง พ.ศ.2517 – 2525

จากการศึกษาพัฒนาการของมหาวิทยาลัยมหาวิถาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขต บางแสน ในช่วง พ.ศ.2517 – 2525 ผลการศึกษาพบว่ามีการพัฒนาทางด้านวิชาการเรื่อยมา ตั้งแต่ พ.ศ.2517 – 2525 มีการพัฒนาดังต่อไปนี้

พ.ศ.2517 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่งผลให้ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” ได้รับการยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ใช้อักษรย่อว่า “มศว” เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2517 วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จึงได้รับการยกฐานะเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ไปด้วย โดยใช้อักษรย่อว่า “มศว บางแสน”

พ.ศ.2518 สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จแทนพระองค์เพื่อพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2516 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน เป็นครั้งแรก

พ.ศ.2519 สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ทรงเสด็จเป็นองค์ประธานประกอบพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์สัตว์และสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม บางแสน เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ.2519 ในปีนี้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ได้เปิดรับนิสิตชั้น ม.ศ.5 เข้าศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) ในคณะวิทยาศาสตร์ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) ในคณะสังคมศาสตร์และคณะมนุษยศาสตร์

พ.ศ.2520 ขยายการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยในปีนี้ได้รับนิสิตเข้าศึกษาปริญญาโททางการศึกษา วิชาเอกชีววิทยา เป็นรุ่นแรก

พ.ศ.2521 รับนิสิตเข้าศึกษาปริญญาโททางการศึกษา วิชาเอกการบริหารการศึกษา เป็นรุ่นแรก

พ.ศ.2523 รับนิสิตเข้าศึกษาปริญญาโททางการศึกษา วิชาเอกการประถมศึกษา เป็นรุ่นแรก และในปีนี้ได้มีการจัดตั้ง “บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตบางแสน” ขึ้น

โดยมีฐานะเทียบเท่ากับคณะหนึ่ง ในปีนี้มีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ได้เปิดรับนักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 7 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด และนครนายก เพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในคณะต่าง ๆ ตามหลักสูตร 4 ปี และได้จัดตั้งคณะพลศึกษาขึ้นอีกคณะหนึ่ง ณ วิทยาเขตบางแสน โดยแยกงานออกไปจากภาควิชาพื้นฐานการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ ในปีนี้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้จัดตั้งมูลนิธิ ศาสตราจารย์ ดร. อ่าง บัวศรี ขึ้น

พ.ศ.2524 จัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเล ณ วิทยาเขต บางแสน โดยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นเงินประมาณ 230 ล้านบาท ศูนย์แห่งนี้จะดำเนินงานร่วมกับภาควิชาวาริชศาสตร์ ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นใหม่ในสังกัดคณะวิทยาศาสตร์ ในปีนี้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้จัดสร้างสระว่ายน้ำสำหรับนิสิต ประชาชนทั่วไปขึ้น เป็นสระว่ายน้ำมาตรฐานใช้เป็นสถานที่สำหรับแข่งขันว่ายน้ำระดับชาติ และระดับนานาชาติ และในปีนี้ ผู้บริหารฯ ได้จัดตั้งมูลนิธิมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ขึ้น

พ.ศ.2525 ดำเนินการเพื่อจัดตั้งคณะพยาบาลศาสตร์ โดยขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษา และสถาบันการแพทย์ การพยาบาล และสาธารณสุข ทั้งในส่วนกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อีกทั้งยังจัดตั้งที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสนขึ้น ซึ่งในปีนี้คณะพลศึกษาได้เปิดรับสมัครนักเรียน ม.ศ.5 เข้าเรียนตามหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) รุ่นแรก นอกจากนี้ ภาควิชาวาริชศาสตร์ (ศาสตร์เกี่ยวกับชลทรัพย์ากร เช่น การจัดการน้ำ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ฯลฯ) ได้เปิดรับนิสิตเข้าเรียนเป็นปีแรก

- พัฒนาการในช่วง พ.ศ.2526 – 2533

จากการศึกษาพัฒนาการของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ในช่วง พ.ศ.2526 – 2533 ผลการศึกษาพบว่ามีการพัฒนาทางด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

พ.ศ.2526 คณะพยาบาลศาสตร์ซึ่งเป็นคณะเกิดใหม่เปิดรับนักเรียนชั้น ม.ศ.5 เข้าเรียนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (พย.บ.) รุ่นแรก ในปีนี้ผู้บริหาร มศว บางแสนได้ขยายการรับนักเรียนที่มีผลการเรียนดีจากจังหวัดสมุทรปราการเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งจังหวัด นอกเหนือจากการรับใน 7 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีนี้ ได้จัดตั้งศูนย์บริการทางการแพทย์ขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจาก พล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารบกในขณะเวลานั้น ซึ่งศูนย์แห่งนี้จะให้การบริการด้านสุขภาพอนามัย และสาธารณสุขขึ้นพื้นฐานแก่ประชาชนทั่วไป

พ.ศ.2527 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินกระทำพิธีเปิด “ศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเล” เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม ในปีนี้ผู้บริหารฯ ได้จัดตั้ง “ศูนย์บริการคอมพิวเตอร์” ขึ้น เพื่อเป็นแหล่งบริการการเรียนการสอน การวิจัย และบริการวิชาการแก่นิสิต เจ้าหน้าที่ อาจารย์ และคนในชุมชนภาคตะวันออก อีกทั้งยังเปิดสอนระดับปริญญาโทสาขา “จิตวิทยาการแนะแนว” ซึ่งสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ และได้มีการจัดตั้งศูนย์บริการวิชาการแก่ชุมชนขึ้น เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการจัดอบรมหรือจัดสัมมนาวิชาการให้แก่ข้าราชการ และประชาชนที่สนใจ

พ.ศ.2528 “ศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเล” ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล” มีฐานะเทียบเท่ากับคณะวิชาหนึ่ง ทำหน้าที่ค้นคว้า วิจัย และให้บริการทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเลแก่ประชาชนทั่วไป มีประชาชนจากพื้นที่ต่าง ๆ เดินทางมาเยี่ยมชมสถาบันแห่งนี้จำนวนมากและเดินทางมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้นักเรียนจากโรงเรียนในภาคตะวันออก และจากโรงเรียนหลายแห่งในประเทศไทยต่างก็เดินทางมาเยี่ยมชมสถานที่แห่งนี้ นอกจากนักเรียนแล้ว ยังมีนักท่องเที่ยว ประชาชนอีกจำนวนมากที่เดินทางมาเยี่ยมชม “สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล” แห่งนี้

พ.ศ.2529 นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ หลักสูตร วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวาริชศาสตร์ สำเร็จการศึกษารุ่นแรก จำนวน 15 คน

พ.ศ.2530 นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ (พย.บ.) สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ สำเร็จการศึกษารุ่นแรก จำนวน 33 คน ส่วนคณะศึกษาศาสตร์ได้เปิดรับสมัครนิสิตเพื่อเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา และสาขาวิชาพลศึกษา เป็นรุ่นแรก และในปีนี้ทบวงมหาวิทยาลัยได้อนุมัติหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาจุลชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์

พ.ศ.2531 จัดตั้งภาควิชาจุลชีววิทยา และโครงการภาควิชาชีวเคมี คณะวิทยาศาสตร์ และเปิดรับนักเรียนที่ต้องการเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ หลักสูตร (วท.บ.) สาขาวิชา จุลชีววิทยา เป็นรุ่นแรก จำนวน 10 คน ส่วนคณะมนุษยศาสตร์ ได้เปิดรับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาศิลปะ จำนวน 20 คน อีกทั้งยังเป็นปีแรกที่มหาวิทยาลัยเริ่มใช้คอมพิวเตอร์ในการเบิกจ่ายเงินเดือนข้าราชการและลูกจ้าง นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ยกฐานะวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน เป็น มหาวิทยาลัย โดยให้มีการออกพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยต่อไป (ยังไม่ประกาศใช้อย่างเป็นทางการ)

พ.ศ.2532 คณะรัฐมนตรีรับหลักการร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา และได้ส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาต่อไปตามหนังสือ

ที่ นร.0203/2528 ลงวันที่ 12 เมษายน พ.ศ.2532 สภาผู้แทนราษฎรประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย ลงมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา ในวาระที่ 1 และได้ส่งให้คณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎรเพื่อดำเนินการต่อไป

พ.ศ.2533 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน ได้รับการยกฐานะให้เป็น มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ.2533

6.2.2 พัฒนาการของหน่วยงาน มศว บางแสน

จากการศึกษาในประเด็น พัฒนาการของหน่วยงาน มศว บางแสน ภายหลังจากมีการเปลี่ยนสถานะเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาโดยกล่าวถึงพัฒนาการในด้านการแบ่งส่วนงานใน มศว บางแสน ตั้งแต่การจัดตั้งสถาบันการศึกษาแห่งนี้จนกระทั่งการยกฐานะเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ผลการศึกษาพบว่า ประกอบด้วย สำนักงานรองอธิการ คณะศึกษาศาสตร์ คณะพลศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งแต่ละคณะต่างก็มีส่วนงานย่อยทำหน้าที่ประสานงานภายในคณะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

● สำนักงานรองอธิการ

หน่วยงานภายใต้สังกัดสำนักงานรองอธิการ มีการแบ่งส่วนงานออกเป็น 10 ส่วนงาน ได้แก่ งานสารบรรณ งานการเจ้าหน้าที่ งานการเงินและบัญชี งานทะเบียนและสถิติ งานพัสดุ งานอาคารสถานที่ งานหอสมุด งานเอกสารการพิมพ์ งานบริการไปรษณีย์ งานประชาสัมพันธ์ งานวิชาการ งานรักษาความปลอดภัย เวลาต่อมา ได้มีการปรับโครงสร้างขององค์กรนี้เสียใหม่ โดยในปี พ.ศ.2529 สำนักงานรองอธิการ แบ่งส่วนราชการออกเป็น 7 ฝ่าย ประกอบด้วย 1) ฝ่ายบริหาร 2) ฝ่ายวิชาการ 3) ฝ่ายกิจการนิสิต 4) ฝ่ายวางแผนและพัฒนา 5) ฝ่ายกิจการพิเศษ 6) ฝ่ายต่างประเทศ 7) ฝ่ายอาคาร สถานที่

● คณะศึกษาศาสตร์

ส่วนงานภายใต้สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วยส่วนงานย่อย ได้แก่ สำนักงานเลขานุการคณะ ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน (โรงเรียนสาธิต พิบูลบำเพ็ญ สังกัดภาควิชานี้) ภาควิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 6 ภาควิชา ได้แก่ ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน และภาควิชา

การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาพิเศษ รวมโรงเรียนสาธิตด้วย ปี พ.ศ.2529 คณะนี้มีอาจารย์ทั้งสิ้น 32 คน และมีอาจารย์โรงเรียนสาธิตอีก 55 คน

- **คณะพลศึกษา**

ส่วนงานภายใต้สังกัดคณะพลศึกษา ประกอบด้วยส่วนงานย่อย ได้แก่ สำนักงานเลขานุการคณะ ภาควิชาพลศึกษา ภาควิชาสุขศึกษา ภาควิชานันทนาการ

- **คณะสังคมศาสตร์**

ส่วนงานภายใต้สังกัดคณะสังคมศาสตร์ ประกอบด้วยส่วนงานย่อยซึ่งเป็นภาควิชาต่างๆ ได้แก่ สำนักงานเลขานุการคณะ ภาควิชาภูมิศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยา ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ ภาควิชาบริหารธุรกิจ

- **คณะวิทยาศาสตร์**

ส่วนงานภายใต้สังกัดคณะวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยส่วนงานย่อยซึ่งเป็นภาควิชาต่างๆ ได้แก่ สำนักงานเลขานุการคณะ ภาควิชาคณิตศาสตร์ ภาควิชาเคมี ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ ภาควิชาชีววิทยา ภาควิชาฟิสิกส์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ เวลาต่อมา ได้มีการปรับโครงสร้างขององค์กรใหม่ โดยในปี พ.ศ.2529 โดยกำหนดให้หน่วยงานของมหาวิทยาลัยมีงานหลัก 4 ประการ ประการแรก ผลิตภัณฑ์ ประการที่สอง งานวิจัย ประการที่สาม งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประการที่สี่ งานบริการชุมชน

- **คณะพยาบาลศาสตร์**

ประกอบด้วย 6 ภาควิชา ได้แก่ ภาควิชาการพยาบาลชุมชน ภาควิชาการพยาบาลแม่และเด็ก ภาควิชาอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ ภาควิชาวิจัยประเมินผลและการบริหารทางการพยาบาล ภาควิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานการพยาบาล และภาควิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช โดยในปี พ.ศ.2529 มีอาจารย์ประจำคณะ 8 คน

- **คณะมนุษยศาสตร์**

ส่วนงานภายใต้สังกัดคณะมนุษยศาสตร์ ประกอบด้วยส่วนงานย่อย ได้แก่ สำนักงานเลขานุการคณะ ภาควิชาจิตวิทยา ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ ภาควิชาภาษาและวรรณคดีตะวันออก ภาควิชาภาษาและวรรณคดีตะวันตก ภาควิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม

- **บัณฑิตวิทยาลัย**

ไม่มีการแบ่งส่วนราชการเป็นภาควิชาในส่วนนี้ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงานในการดำเนินงานจากภาควิชาในคณะต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม สถาบันการศึกษาแห่งนี้ยังมีหน่วยงานอื่นที่มีการบริหารจัดการในลักษณะเป็น “หน่วยงานเทียบเท่าคณะ” อีกหลายหน่วยงาน ได้แก่ สำนักหอสมุดกลางซึ่งมีบทบาทรวบรวมหนังสือ วิทยานิพนธ์ และองค์ความรู้อื่นเพื่อบริการนิสิต บุคลากร อาจารย์ ประชาชน ซึ่งเป็นศูนย์บริการด้านการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้าวิจัยของนิสิต บุคลากร อาจารย์และประชาชนทั่วไป

● อาคาร บุคลากร

ในช่วงที่ระหว่างที่มีการยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” นั้น สถาบันการศึกษาแห่งนี้มีจำนวนอาคารและบุคลากร แบ่งออกได้ดังนี้

■ อาคาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับอาคารในปี พ.ศ.2517 ซึ่งเป็นปีที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้ยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” หรือเรียกว่า “มศว บางแสน” จากการศึกษาจากเอกสารพบว่าในขณะนั้นสถาบันการศึกษาแห่งนี้ประกอบด้วยอาคารทั้งสิ้น 8 อาคารหลัก ได้แก่ 1) อาคารอำนวยการ 2 หลัง 2) อาคารเรียน 10 หลัง 3) หอสมุดกลาง 1 หลัง 4) อาคารพิพิธภัณฑสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม 1 หลัง 5) โรงพลศึกษา 3 หลัง 6) โรงฝึกงาน 2 หลัง 7) โรงอาหาร 3 หลัง 8) หอพัก 21 หลัง และมีบ้านพักอาจารย์/เจ้าหน้าที่รวม 135 หลัง

■ บุคลากร

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับจำนวนบุคลากรในปี พ.ศ.2517 ซึ่งเป็นปีที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ผลการศึกษาพบว่าในช่วงนั้น สถาบันการศึกษาแห่งนี้ประกอบด้วยบุคลากร ได้แก่ อาจารย์ประจำ รวมทั้งสิ้น 148 คน ในจำนวน 148 คนนั้น มีอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 12 คน ปริญญาโท 105 คน ปริญญาตรี 30 คน ประกาศนียบัตรชั้นสูง 1 คน มีบุคคลที่เป็นข้าราชการจำนวน 19 คน ลูกจ้างประจำ 144 คน ลูกจ้างชั่วคราว (เจ้าหน้าที่) 28 คน ลูกจ้างชั่วคราว (คนงาน /พนักงานรักษาความปลอดภัย /ภารโรง) จำนวน 16 คน ลูกจ้างโครงการวิจัย 2 คน อาจารย์จ้างชั่วคราว 6 คน

6.2.3 คำสุดดีของผู้บริหารเนื่องในโอกาสครบ 25 ปี

ในช่วงที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ดำเนินกิจการมาครบ 25 ปี คือ ตั้งแต่ พ.ศ.2498 – 2523 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้ขอให้บุคคลซึ่งเคยมีความเกี่ยวข้องกับการผลักดัน สนับสนุน และผู้ที่เคยเป็นผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้เขียนสุดดีเพื่อบันทึกไว้ให้บุคคลรุ่นหลังได้รับรู้ ผู้วิจัยได้

รวบรวมข้อความที่ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ที่เป็นบุคคลภายนอกสถาบันการศึกษาแห่งนี้ และผู้ที่เคยเป็นผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ โดยแบ่งการนำเสนอในประเด็นนี้ออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก คำสดุดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ประเด็นที่สอง คำสดุดีของอดีตผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ดังต่อไปนี้

● **คำสดุดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง / ข้าราชการระดับสูง**

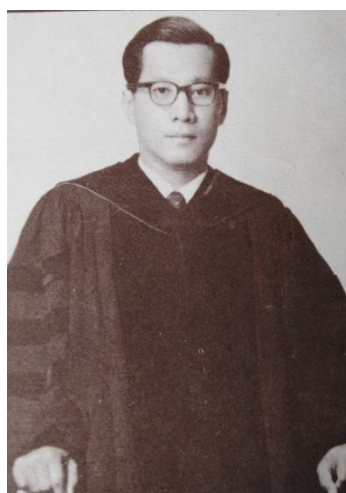
ผู้วิจัยได้รวบรวมรายชื่อบุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งราชการระดับสูงที่ได้เขียนสดุดีสถาบันการศึกษาแห่งนี้เนื่องในโอกาสดำเนินกิจการมา 25 ปี มีทั้งสิ้น 4 ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.เกษม สุวรรณกุล ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ศาสตราจารย์ ดร.บุญถิ่น อัตถากร ศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ศศิธร ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นหาภาพถ่ายของบุคคลแต่ละท่านมานำเสนอประกอบ ดังต่อไปนี้

○ ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล

ศาสตราจารย์ ดร. เกษม สุวรรณกุล ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ.2523 ดังภาพ 6.4

ภาพ 6.4

แสดงศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล ได้เขียนสดุดีสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี ซึ่งขณะนั้นมีชื่อว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ความว่า

“ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน มีอายุครบ 25 ปี ในวันที่ 8 กรกฎาคม 2523 นี้ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มศว บางแสน ได้เจริญเติบโตขึ้นเป็นลำดับจนปัจจุบันอาจเปรียบเสมือนหนุ่มฉกรรจ์ ผู้เจริญเต็มที่ทั้งร่างกายและจิตใจ จึงย่อมมีพลังในการแสดงความคิดริเริ่ม และพลังของการดำเนินกิจการเหนือกว่าผู้ที่อยู่ในวัยอื่น ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่า มศว บางแสน จะอาศัยความได้เปรียบนี้ทำคุณประโยชน์ด้านการศึกษาชั้นสูงให้แก่ชาติบ้านเมืองอย่างเต็มที่ โดยผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพดี เป็นผู้นำในการวิจัยค้นคว้าและให้บริการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง”

○ ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล

ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ท่านเป็นบุคคลที่กำหนดแผนผัง “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ไว้ในช่วงการก่อตั้งสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ท่านได้เขียนสมุดดีให้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ดังภาพ 6.5

ภาพ 6.5

แสดงศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น ได้เขียนบทกลอนสั้น ๆ ท่อนหนึ่งซึ่งกล่าวถึงสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ขณะเดียวกันได้เขียนสมุดดีสถาบันการศึกษาแห่งนี้ไว้ในโอกาสก่อตั้งมาครบ 25 ปี ผู้วิจัยได้นำเอา “กลอน” ที่ท่านเขียนไว้มานำเสนอ ดังต่อไปนี้

“แสนไกลแต่ใจก็ไปถึง   สถาบันชั้นหนึ่งที่บางแสน

มีอาจารย์สามารถไม่ขาดแคลน เหมือนมณีที่แก้ววันขอบทะเล”

นอกจากศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้เขียน “กลอน” ให้กับสถาบันการศึกษาแห่งนี้ไว้แล้ว ท่านยังได้เขียนสดุดีสถาบันศึกษาแห่งนี้ในฐานะที่ท่านเกี่ยวข้องตั้งแต่แรกเริ่ม ท่านเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอื่น ๆ อีกทั้งยังเคยดำรงตำแหน่งอธิการบดี “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” ท่านเขียนคำสดุดี “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ดังนี้

18 มิถุนายน 2523

เรียน ท่านรองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ผมมีความยินดีที่มหาวิทยาลัยที่บางแสนจะมีอายุครบ 25 ปี ในเร็ว ๆ นี้ รู้สึกว่านักศึกษาจากสถาบันนี้ได้ออกไปทำงานเป็นประโยชน์แก่ประเทศทั่วทุกจังหวัด ก็ยินดีเป็นทวีคูณ งานขยายอุดมศึกษาจากส่วนภูมิภาคนั้น บางแสนเป็นผู้นำ ดังคำกลอนที่ผมได้เคยให้ไว้เมื่อวันเปิดว่า

วันที่แปดกรกฎกำหนดไว้   เป็นวันวิทยาลัยการศึกษา

ขยายออกท้องถิ่นจินตนา   ให้อุดมศึกษาแก่ชาวไทย

เลือกจำเพาะเหมาะดีที่บางแสน   ต้องวางแผนกะการเป็นงานใหญ่

วางศิลาฤกษ์ลงตรงชายไพร   เพื่อจะได้ตีงานอ่วมตา

○ ศาสตราจารย์ ดร.บุญถิ่น อัตถากร

ศาสตราจารย์ ดร.บุญถิ่น อัตถากร ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการฝึกหัดครู อดีตปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นบุคคลที่มีส่วนในการสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน และให้การสนับสนุนการสร้างพิพิธภัณฑสถานสัตวและสถานที่เลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม ท่านมีคุณูปการต่อสถาบันการศึกษาแห่งนี้มายาวนาน ดังภาพ 6.6

ภาพ 6.6
แสดงดร.บุญถิ่น อัตถากร

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ศาสตราจารย์ ดร.บุญถิ่น ได้เขียนสวดูติ “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ไว้ในโอกาสที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ดำเนินกิจการมา 25 ปี ผู้วิจัยได้นำเอาข้อความบางส่วนที่ท่านเขียนไว้มานำเสนอ ดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีอย่างจริงใจในโอกาสที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน เจริญก้าวหน้ามาครบ 25 ปี และเชื่อมั่นว่าสถาบันแห่งนี้จะก้าวหน้ารุ่งเรืองยิ่ง ๆ ขึ้นไปตลอดไป

ข้าพเจ้าใคร่ขอเชิญชวนให้ท่านทั้งหลายได้ระลึกถึง ฯพณฯ พลเอกมังกร พรหมโยธี อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งเปลี่ยนแปลงสถานะมาเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ในปัจจุบัน”

○ ศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ศศิธร

ศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ศศิธร อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ อดีตรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย และอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2503-2516 ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ทำให้การสนับสนุนสถาบันการศึกษาแห่งนี้มาโดยตลอด ดังภาพ 6.7

ภาพ 6.7

แสดงศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ศศิธร

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ได้เขียนจดุติสถาปนการศึกษแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี
 ความว่า

“ในฐานะที่เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผมถือตัวว่า
 ศรีนครินทรวิโรฒมีแห่งเดียว แต่กระจายบริการวิชาการเป็นประโยชน์
 สะดวก และใกล้ชิดกับสังคมอย่างกว้างขวางออกไป...สำหรับ
 ศรีนครินทรวิโรฒที่ออกมาให้บริการประชาชนในภูมิภาคตะวันออกที่บาง
 แแสนี้ได้สถาปนาครบรอบ 25 ปี นับเป็นนิมิตดีที่สำคัญเหมือนคติไทย
 สำหรับคนอยู่ในวัยเบญจเพส คือวัยที่วุฒิภาวะสูงพอที่จะตัดสินใจเลือก
 อนาคตแน่นอนของตน... มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน จะเป็น
 สถาบันหลักในการขยายตัวของมหาวิทยาลัยในอนาคต และมุ่งไปใน
 แนวทางที่จะพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตามก็ดี
 มหาวิทยาลัยของเราจะเจริญได้ต้องอาศัยแนวความคิดที่ชาญฉลาด
 ถูกต้อง รอบคอบ และก้าวหน้า”

6.2.4 คำสดุดีของอดีตผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา / มศว บางแสน

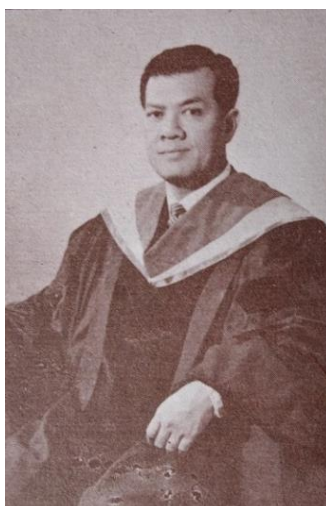
ผู้วิจัยได้ค้นหาคำสดุดีของผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา ซึ่งได้เขียนสดุดีสถาบันการศึกษาแห่งนี้ไว้ พบว่า มีทั้งสิ้น 18 ท่าน ประกอบด้วย ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี ศาสตราจารย์คุณหญิงหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ รองศาสตราจารย์ สวัสดิ์ ปุษปาคม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร ศาสตราจารย์ ดร.ประสาท หลักศิลา รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร สิ้นสิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเอื้อ มิลินทสูต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ธรรมมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญัฐ อินทรปาน ศาสตราจารย์ ดร. พันัส หันนาคินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี เมืองนาโพธิ์ ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง รองศาสตราจารย์ ชม ภูมิภาค และอาจารย์ ฉลอง แนวพานิช ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นหาภาพถ่ายของบุคคลแต่ละท่านมานำเสนอประกอบ ดังต่อไปนี้

- **ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี**

ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี อดีตอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา พ.ศ.2499-2512 ดังภาพ 6.8

ภาพ 6.8

แสดงศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน

ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช ได้เขียนสดุดีสถานศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี ซึ่งขณะนั้นมีชื่อว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ความว่า

“ข้าพเจ้ามีความเชื่อโดยตลอดว่านิสิต นักศึกษา ของสถาบันการศึกษาแห่งนี้เป็นผู้ที่มีค่ายิ่ง มีค่ายิ่งกว่าลัทธิตฤษฎีหรือปรัชญาใด ๆ เสียอีก”

● **ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี**

ศาสตราจารย์ ดร. ธำรง บัวศรี อดีตรองอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา พ.ศ.2498-2502 ดังภาพ 6.9

ภาพ 6.9

แสดงศาสตราจารย์ ดร. ธำรง บัวศรี

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง ได้เขียนสดุดีสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี ซึ่งขณะนั้นสถาบันการศึกษาแห่งนี้มีชื่อว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ความว่า

“ในฐานะที่ข้าพเจ้าเคยมีส่วนช่วยจรรโลงสถานศึกษาแห่งนี้มาแต่ต้น จึงใคร่ขอเสนอความรู้สึกนึกคิดบางประการ ซึ่งหวังว่าอาจยังมีคุณประโยชน์บ้างไม่มากก็น้อย โดยเฉพาะในแง่ที่ว่าต่อไปนี้เราควรจะทำอะไรรกัน

สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาคือ การกำหนดทิศทางและอนาคตของสถาบัน การที่วิทยาลัยได้เปลี่ยนสภาพเป็นมหาวิทยาลัยนั้นมิใช่เป็นการเปลี่ยนแปลง

เพียงแต่ชื่อ...จุดสำคัญอยู่ที่ทิศทางที่มหาวิทยาลัยจะต้องก้าวไปข้างหน้า
อาทิ จะมุ่งเน้นหนักในด้านงานวิจัย และความเป็นเลิศทางวิชาการ
การกำหนดทิศทางดังกล่าวนี้ นับเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะจะเป็นเครื่องชี้
ถึงจุดยืนและสร้างเอกลักษณ์ของสถาบันในโอกาสต่อไป”

● **ศาสตราจารย์ คุณหญิงหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ**

ศาสตราจารย์ คุณหญิงหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ อธิการบดี
วิทยาลัยวิชาการศึกษา พ.ศ.2502-2503 ดังภาพ 6.10

ภาพ 6.10

แสดงศาสตราจารย์ คุณหญิงหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน

ศาสตราจารย์ คุณหญิงหม่อมหลวงบุญเหลือ ได้เขียนสตุติสถาบันการศึกษาแห่ง
นี้ที่มีอายุ 25 ปี ซึ่งขณะนั้นมีชื่อว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ความว่า
“เมื่อเอ่ยถึงบางแสน ข้าพเจ้าประหวัดไปถึงคุณหลวงพรหมโยธี ท่านที่ ในสมัย
ของท่าน บางแสนเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษาสาขาหนึ่ง ท่านใฝ่ฝันว่าจะมี
เมืองมหาวิทยาลัยเกิดขึ้น ณ ตำบลแห่งนี้เพราะไม่ไกลไม่ไกลจากกรุงเทพฯ
ในที่สุดข้าพเจ้าก็ได้รับแต่งตั้งให้ไปดำเนินงานที่ วศ.บางแสน ข้าพเจ้าอยู่ช่วย
เจ้าสังกัด วศ.บางแสน เพียงปีเดียวก็ต้องลาจากด้วยความอาลัย แต่ด้วย
ความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่สำคัญที่สุดก็คืออาการป่วยที่ต้องอยู่ใกล้
แพทย์ตลอดเวลา

...ข้าพเจ้าหวนระลึกถึงบางแสน ศิษย์บางแสน ถึงแม้ว่าจะร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน
เพียงปีเดียว ก็สนิทสนม พบเมื่อไรก็รีบรุดเข้ามาทักทาย ข้าพเจ้าขออธิษฐาน
ให้ความไฝ่ฝันของคุณหลวงพรหมโยธีเป็นจริงขึ้นมา ขอให้เรามีมหาวิทยาลัย
ภาคตะวันออก และขอให้ มศว บางแสน เป็นแกนกลาง”

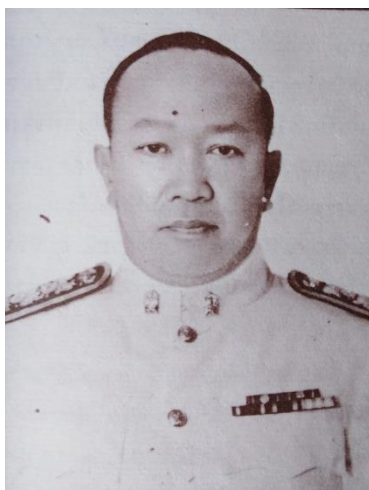
- **รองศาสตราจารย์สวัสดิ์ ปุษปาคม**

รองศาสตราจารย์สวัสดิ์ ปุษปาคม อธิการบดีมหาวิทยาลัยวิชาการศึกษา

พ.ศ.2503-2516 ดังภาพ 6.11

ภาพ 6.11

แสดงรองศาสตราจารย์สวัสดิ์ ปุษปาคม

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน

รองศาสตราจารย์สวัสดิ์ ได้เขียนจดุติสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี
ซึ่งขณะนั้นมีชื่อว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ความว่า

“การที่จอมพล ป พิบูลสงคราม ได้ให้ พล.อ.หลวงพรหมโยธี เป็นแม่กองใน
การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้น พล.อ.หลวงพรหมโยธี ได้ให้
ม.ล.ปิ่น มาลากุล ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาเป็นผู้วาง
แผนผังวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน โดยให้สร้างตึกอำนวยการและหอ
นอนขึ้นก่อน

...อนาคตข้างหน้า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน คงจะได้เป็น มหาวิทยาลัยของภาคตะวันออกที่เป็นเอกเทศ เป็นศักดิ์ศรีแก่ภาคตะวันออก ทั้ง 7 จังหวัด อันแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของมหาวิทยาลัย”

● **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร อดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน พ.ศ.2516-2522 ดังภาพ 6.12

ภาพ 6.12

แสดงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ ได้เขียนสดุดีสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี ความว่า

“ผมขอแสดงความชื่นชมยินดีที่ มศว บางแสน ก่อตั้งมาครบรอบ 25 ปี ตลอดเวลา 11 ปี ที่ผมได้มีส่วนร่วมทำงานในสถานศึกษาแห่งนี้ ผมรู้สึก ภาคภูมิใจที่ได้เห็นความเจริญงอกงามของสถาบันเป็นลำดับจากวิทยาลัย วิชาการศึกษา บางแสน ที่ผลิตกำลังคนด้านครูอย่างเดียวมาเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ที่ผลิตบัณฑิต 4 คณะวิชา และได้ ขยายระดับการศึกษาขึ้นไปจนถึงระดับบัณฑิตวิทยาลัย ทำให้มีความหวังว่า สถาบันการศึกษาแห่งนี้จะเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติในอันที่จะรับใช้

ชุมชนภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือในอนาคต ขออำนาจพรให้ มศว บางแสน จงเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน และขอให้ชาว เทา-ทอง ที่รักยิ่งทุกท่านมีพละกำลัง ได้ร่วมแรงร่วมใจกันผลักดันให้สถาบันการศึกษาแห่งนี้เจริญพัฒนาเป็นศรีสง่าแก่นาครสืบไป”

● **ศาสตราจารย์ ดร.สุตใจ เหล่าสุนทร**

ศาสตราจารย์ ดร. สุตใจ เหล่าสุนทร อดีตอธิการบดีวิทยาลัยวิชาการศึกษา พ.ศ.2512 - 2517 และอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2517 - 2522
 ดังภาพ 6.13

ภาพ 6.13

แสดงศาสตราจารย์ ดร. สุตใจ เหล่าสุนทร

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ศาสตราจารย์ ดร. สุตใจ ได้เขียนสดุดีสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี ซึ่งขณะนั้นมีชื่อว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ความว่า

“หนุ่มอายุ 25 ปี นับเป็นหนุ่มเต็มที วิชาความรู้เจนจัด ทำอะไรด้วยตนเองอย่างไว้วางใจได้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน เติบโตมาครบ 25 ปี เป็นหนุ่มที่สมบูรณ์ มีอนาคตรุ่งโรจน์ เป็นแก่นสารที่เชื่อถือของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นับเป็นหลักชัยของความเจริญก้าวหน้าในทางการศึกษาอย่างมั่นคง ช่วยให้วิชาการทั้งปวงให้สูงเด่นเป็นหลักชัยประจำภาคอย่างสมภาคภูมิ และมีเกียรติค้ำองไพศาลไปทั่วตลอดทั้งราชอาณาจักรไทย”

- ศาสตราจารย์ ดร.ประสพ หลักศิลา

ศาสตราจารย์ ดร. ประสพ หลักศิลา อดีตรองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังภาพ 6.14

ภาพ 6.14

แสดงศาสตราจารย์ ดร. ประสพ หลักศิลา

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ศาสตราจารย์ ดร. ประสพ ได้เขียนสวดุติสถานการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี
 ความว่า

“ขอแสดงความยินดีที่ มศว บางแสน ขยายตัวเติบโตมาอย่างรวดเร็ว
 และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเจริญรุดหน้าตลอดไป”

● รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์

รองศาสตราจารย์ ดร. ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ อดีตรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังภาพ 6.15

ภาพ 6.15

แสดงรองศาสตราจารย์ ดร. ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

รองศาสตราจารย์ ดร. ทรงศักดิ์ ได้เขียนจดบันทึกลับการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี ความว่า

“10 มีนาคม 2504 บางแสนวันนี้ เปลี่ยนแปลงเจริญ

10 มีนาคม 2504 ผมแต่งงานกับอาจารย์สาวชาวบางแสน เสร็จแล้วกรีบหลบหัวกลับคืนไปอยู่ประสานมิตร เรียกว่า มาไม่เสียเที่ยว

8 กรกฎาคม 2523 บางแสนวันนี้ เปลี่ยนแปลงเจริญก้าวหน้าจากเดิมมาก ไม่ว่าจะในด้านวิชาการหรืออาคาร สถานที่ เป็นวิทยาเขตที่ใหญ่ที่สุดและสวยที่สุดของ มศว แต่สิ่งเดียวที่ยังอยู่เหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลงก็คือน้ำใจของชาวบางแสนที่ผมพบ ทั้งครั้งที่มาเยือน ไม่ว่าจะเป็นเวลาใดและโอกาสใด”

- ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ

ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ วิทยารัฐ อดีตรองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังภาพ 6.16

ภาพ 6.16

แสดงรองศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ วิทยารัฐ

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ได้เขียนจดดีเสถียรบันการศึกษานี้ที่มีอายุ 25 ปี
 ความว่า

“มศว บางแสน ได้เจริญเติบโตมาเป็นเวลา 25 ปี นับว่ากำลังหนุ่มแน่นเต็มตัว ทำให้หวนระลึกถึงสมัยแรก ๆ ที่ข้าพเจ้ามาสอนอยู่ที่นี้ ทุกอย่างยังไม่สะดวกสบายเช่นปัจจุบัน โดยเฉพาะน้ำเป็นปัญหามากที่สุดของบางแสน น้ำอาบต้องใช้น้ำบ่อ เมื่อกลุ่มแรกอาบแล้ว ต้องรองจนน้ำในบ่อระดับสูงขึ้น แล้วกลุ่มหลังจึงอาบได้ ซึ่งเป็นน้ำที่กลุ่มแรกอาบนั่นเอง แต่ซึ่มกลับลงไป ปัจจุบันสภาพเช่นนั้นไม่มี

มศว บางแสน กำลังเจริญก้าวหน้า และจะเป็นศูนย์กลางการขยายงานของมศว ทั้งหมด ดังนั้น ความหวังของ มศว ทั้งหมดจึงอยู่ที่บางแสน ขอให้ทั้งนิสิตเก่า นิสิตปัจจุบัน และคณาจารย์ทั้งหมดจงช่วยกันทำนุบำรุงสถาบันแห่งนี้ให้ก้าวหน้าต่อไป โดยไม่หยุดยั้ง”

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร สิ้นสิริ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร สิ้นสิริ อดีตรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังภาพ 6.17

ภาพ 6.17

แสดงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร สิ้นสิริ

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ได้เขียนสดุดีสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี ความว่า

“วันเอ๋ยวันนี้ เป็นวันโศกดี ของศรีบางแสน ครบเบญจเพส วิเศษหนักแน่น
 ความเป็นปึกแผ่น ได้สร้างกันมา
 ขอเทพบันดาล ให้ทุกทุกท่าน สุขสันต์ปรีดา ร่วมช่วยเหลือกัน ชันแข็งแกร่ง
 กล้า สร้างสรรค์พัฒนา บางแสนยิ่งใหญ่
 ด้วยจิตมุ่งมั่น รักดีผูกพัน เกิดผลอำไพ ศักดิ์ศรีสูงส่ง มั่นคงต่อไป ชื่อเสียง
 เกียรติยศ ยอดยิ่งสถาบัน
 ความรู้ทั้งหลาย ไม่มีขอบข่าย กำแพงขวางกั้น บางแสนสามารถ
 เปรื่องปราชญ์บุกบัน ย่อมได้ผลพลัน เลิศวิชาการ
 ความดีความงาม ความจริงติดตาม สัมฤทธิ์ผลงาน ขอให้ยิ่งยง มั่นคงเบิก
 บาน ดุจไม้ตระกูล แตกกอต่อไป”

- **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิญ มิลินทสูต**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิญ มิลินทสูต อธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน วิทยาเขตภาคกลาง ดังภาพ 6.18

ภาพ 6.18

แสดงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิญ มิลินทสูต

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิญ ได้เขียนจดดีเสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี ความว่า'

“...ในนามของ มศว ปทุมวัน ขอแสดงความยินดีที่ได้เห็นสถาบันซึ่งเปรียบเสมือนพี่น้องคลานตามกันมาได้ก่อร่างสร้างตัวเองจากรากฐานเล็กๆ อันประกอบด้วยคณาจารย์เพียง 7 ท่าน นิสิตเพียง 40 คนเศษ จนบัดนี้ได้ประสบความสำเร็จ มีความเจริญรุดหน้าไปในทางที่ดีทุก ๆ ด้าน เป็นที่ประจักษ์โดยทั่วไป สะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือร่วมใจ ความรู้ความสามารถของบรรดาผู้บริหาร คณาจารย์ ข้าราชการ ตลอดจนนิสิตของ มศว บางแสน ที่ได้ทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจ ช่วยกันจรรโลงความเจริญงอกงามให้กับ มศว บางแสน ตลอดระยะเวลา 25 ปีที่ผ่านมา”

- **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ธรรมมา**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา ธรรมมา อดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน วิทยาเขตภาคกลาง ดังภาพ 6.19

ภาพ 6.19

แสดงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา ธรรมมา

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา ได้เขียนสดุดีสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี ความว่า

“...ข้าพเจ้าแวะเยี่ยมวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เป็นครั้งแรกในต้นปีการศึกษา 2503 ระหว่างการทำงานวิจัยที่โรงเรียนวัดทองคั้ง ตำบลนาป่า อ.เมือง จ.ชลบุรี ...ขณะเดียวกันรู้สึกผิดคาด และอดผิดหวังไม่ได้ที่เห็นว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มิได้มีอาณาบริเวณบนชายหาดติดทะเลตามที่คาดหมายไว้ตั้งแต่แรก ซึ่งถ้าเป็นตามที่คาดหมายไว้ สถานที่แห่งนี้จะมีความสวยงามไม่แพ้มหาวิทยาลัยบางแห่งในต่างประเทศที่ข้าพเจ้าเคยพบเห็นมา

อย่างไรก็ตาม เมื่อทราบว่าปัจจุบันสถาบันการศึกษาแห่งนี้มีชื่อใหม่ว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน มีโอกาสที่จะขยายตัวออกไปอีกมากในด้านบริเวณ อาคาร สถานที่ ตลอดจนงานด้านวิชาการ เพื่อเป็น

มหาวิทยาลัยสมบูรณแบบในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย..เชื่อว่าเมื่อเรา
ได้สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัยอยู่ในทำเลที่เหมาะสมเช่นนี้แล้ว การขยายตัว
และความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการคงจะเป็นไปได้เป็นอย่างดี มั่นใจว่า
สถาบันแห่งนี้จะเป็นกำลังสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศชาติของเราต่อไป
อีกชั่วกาลนาน”

- **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ อินทรปาน**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ อินทรปาน อดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา วิทยาเขตภาคกลาง ดังภาพ 6.20

ภาพ 6.20

แสดงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ อินทรปาน

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ ได้เขียนสดุดีสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25
ปี ความว่า

“ตามที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน มีกำหนด
ครบรอบวันสถาปนามหาวิทยาลัย 25 ปี ในวันที่ 8 กรกฎาคม 2523 นั้น
ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีเป็นอย่างยิ่งมายังคณาจารย์ และนิสิตของ
มหาวิทยาลัยแห่งนี้ด้วยความจริงใจ และขออาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ทั้งหลายในสากลโลกจงช่วยพิทักษ์รักษาและอำนวยพรอันประเสริฐให้

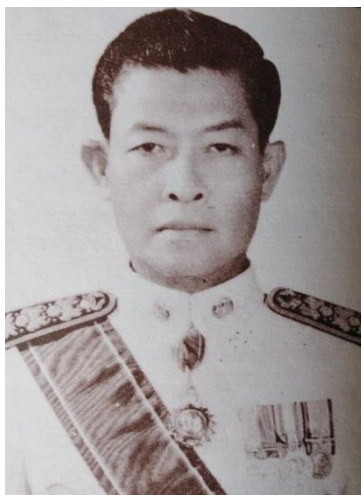
สถาบันนี้ อาจารย์ นิสิต นักศึกษา ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกคนประสบความสำเร็จทุกประการ และพร้อมใจกันพัฒนาสถาบันแห่งนี้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป”

- **ศาสตราจารย์ ดร.พนัส หันนาคินทร์**

ศาสตราจารย์ ดร. พนัส หันนาคินทร์ อดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก วิทยาเขตภาคเหนือ ดังภาพ 6.21

ภาพ 6.21

แสดงศาสตราจารย์ ดร. พนัส หันนาคินทร์

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ศาสตราจารย์ ดร. พนัส ได้เขียนจดดีสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี
ความว่า

“บางแสน คือ บ้านเดิมที่ผมไม่เคยลืม เหตุการณ์สำคัญหลายอย่างในชีวิต
เกิดขึ้นที่บางแสน

เนื่องในคล้ายวันสถาปนา 8 กรกฎาคม ผมขอตั้งปณิธานให้ มศว บางแสน
มีความเจริญก้าวหน้า เป็นหลักชัยทางด้านการศึกษาให้แก่ชาติไทยชั่ว
นิรันดร”

- **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ อดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา วิทยาเขตภาคใต้ ดังภาพ 6.22

ภาพ 6.22

แสดงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ ได้เขียนสวดุติสถานบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี ความว่า

“ศิษย์เก่าคนหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีความปลาบปลื้มยินดี และยินดีเป็นอย่างยิ่งที่เห็นสถานศึกษาที่ตนเองเคยร่ำเรียนมามีอายุครบ 25 ปี

ถ้าหากหันกลับไปมองข้างหลังจะเห็นว่าตลอดเวลา 24 ปี ที่ผ่านมา วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้พัฒนาจากความไม่ค่อยมีอะไรมาเป็นมหาวิทยาลัยที่มีอะไรตามสมควร จากครู อาจารย์ไม่ถึงสิบคนมาจนกระทั่งมีครูอาจารย์นับร้อย

จากการสอนวิชาการศึกษาในระดับปริญญาตรีเพียงอย่างเดียวมาเป็นการสอนระดับปริญญาตรีในหลายคณะสาขาวิชา ตลอดจนการสอนในระดับปริญญาโท จากอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอกท่านเดียวมามีอาจารย์ปริญญาเอกนักสิบ นั่นคือบางส่วนของความเจริญในรอบ 25 ปี ที่ผ่านมา...ผมเชื่อมั่นเหลือเกินว่าบางแสนในวันข้างหน้าจะเป็นบางแสนดังที่ผมอยากเห็น”

- **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี เมืองนาโพธิ์**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชาตรี เมืองนาโพธิ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ดังภาพ 6.23

ภาพ 6.23

แสดงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชาตรี เมืองนาโพธิ์

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชาตรี ได้เขียนสวดุติสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25
ปี ความว่า

“ผมเฝ้ามองความเจริญเติบโตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ครั้งเมื่อเป็นนิติวิทยาลัยวิชาการศึกษามาจนกระทั่ง
ปัจจุบัน ด้วยความปีติยินดีเป็นที่ยิ่ง
ขอวิงวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายได้บันดาลให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บางแสน จงเจริญรุดหน้าอย่างสง่างามต่อไป”

- **ศาสตราจารย์ ดร. ทวี หอมขง**

ศาสตราจารย์ ดร. ทวี หอมขง อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บางแสน ดังภาพ 6.24

ภาพ 6.24

แสดงศาสตราจารย์ ดร. ทวี หอมขง

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ศาสตราจารย์ ดร. ทวี ได้เขียนสวดุติสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี
 ความว่า

“มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน เป็นสถาบันที่ข้าพเจ้ารัก นับถือ และสำนึกในบุญคุณอยู่ตลอดเวลา สถาบันแห่งนี้มีส่วนอย่างสำคัญในการผลักดันให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสทำประโยชน์ในด้านการศึกษาให้แก่สังคมตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มรับราชการจนกระทั่งได้มีโอกาสทำหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาแห่งนี้

ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเห็นสถาบันแห่งนี้มาตั้งแต่ต้น มีความปลื้มปิติในความเจริญงอกงามในความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของสถาบัน และในผลงานของศิษย์เก่าที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

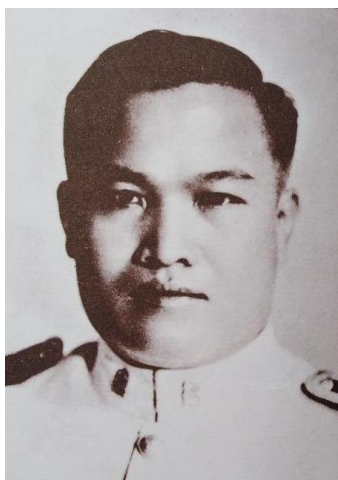
...ขอให้สถาบันแห่งนี้จงเป็นเสมือนหนึ่งศูนย์กลางอันเป็นที่ยึดโยงวิญญาณของชาวเทา-ทอง ให้มีความมั่นคงในสถาบันแห่งนี้ตลอดไปชั่วกาลนาน”

● รองศาสตราจารย์ ชม ภูมิภาค

รองศาสตราจารย์ ชม ภูมิภาค นายกสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประธานสภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นายกสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย ดังภาพ 6.25

ภาพ 6.25

แสดงรองศาสตราจารย์ ชม ภูมิภาค

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

รองศาสตราจารย์ ชม ได้เขียนสวดุติสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี
ความว่า

“กระผมในฐานะที่เคยมาเป็นอาจารย์สอนที่ มศว บางแสน เมื่อ พ.ศ.2500 จึงถือว่าตนเองมีความเกี่ยวข้องกับ มศว บางแสน ตั้งแต่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ก่อตั้งมาได้เพียง 2 ปี เท่านั้น ในโอกาสที่ มศว บางแสน มีอายุครบรอบ 25 ปี และได้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยิ่ง จึงมีความปีติยินดีเป็นล้นพ้น และขอตั้งอธิษฐานอาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก บันดาลให้ มศว บางแสน จงมีความเจริญรุดหน้าโดยไม่หยุดยั้ง และขอให้บรรดาคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันจงประสบแต่ความสุข สำเร็จในชีวิตตลอดไป เพื่อช่วยกันสร้างความเจริญแก่ มศว บางแสน สืบไป”

- **อาจารย์ฉลอง แนวพานิช**

อาจารย์ฉลอง แนวพานิช นายกสโมสรศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บางแสน ดังภาพ 6.26

ภาพ 6.26

แสดงอาจารย์ฉลอง แนวพานิช

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

อาจารย์ฉลอง แนวพานิช ได้เขียนสวดุติสถานการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุ 25 ปี
ความว่า

“ขอให้บรรดาศิษย์เก่าทุกท่านจงรักษาความสามัคคี พร้อมเพรียง เพิ่มพูน
ความรู้ ความสามารถ ให้สมกับค่ายก่อกองชมเชยที่มักกล่าวขานกันโดยยก
กรณีชาวเทา-ทอง เป็นตัวอย่างในด้านความสามัคคี กลมเกลียว ซึ่งได้ยืนอยู่
เสมอ พวกเราเป็นตัวอย่างที่น่าภาคภูมิใจอยู่แล้ว จงรักษาให้คงอยู่ตลอดไป”

6.3 รายงานผู้บริหาร มศว บางแสน

จากการศึกษาในประเด็น รายงานผู้บริหาร มศว บางแสน ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผล
การศึกษาออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่หนึ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร กับการดำรง
ตำแหน่ง “รองอธิการบดี” ช่วงที่สอง ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมชง กับการดำรงตำแหน่ง
“รองอธิการบดี” ช่วงที่สาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิญ มลิณฑสุต กับการดำรงตำแหน่ง
“รองอธิการบดี” ช่วงที่สี่ รองศาสตราจารย์เชาวน์ มณีวงษ์ กับการดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี”
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.3.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร กับการดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ระหว่างปี พ.ศ. 2517 – 2522 ดังภาพ 6.27

ภาพ 6.27

แสดงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากวารสาร บันทึก 50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

ในช่วงที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี มศว บางแสน จากการศึกษาจากเอกสารพบว่าได้มีการบันทึกเกี่ยวกับข้อจำกัดและผลงานของท่านไว้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 5 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การได้รับงบประมาณน้อย ประเด็นที่สอง การพัฒนาสำนักหอสมุด ประเด็นที่สาม การขยายหลักสูตรการศึกษา ประเด็นที่สี่ การจัดสถานที่ออกกำลังกายให้นิสิตและบุคลากร ประเด็นที่ห้า การก่อสร้างสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล ดังต่อไปนี้

- ได้รับงบประมาณน้อย

เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร (ไม่ระบุปี, น.19) ระบุว่า ในช่วงที่ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน นั้น ได้รับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินน้อยมาก กล่าวคือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นั้น มี 8 แห่ง ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน 3) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน 4) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน 5) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา 6) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต

พิษณุโลก 7) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา 8) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม

ในช่วงนั้นรัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้กับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้ง 8 แห่ง ประมาณ 3-4 ล้านบาท ซึ่งผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จะต้องแบ่งเงินให้กับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อีก 7 แห่ง ทำให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน และที่อื่น ๆ ได้รับงบประมาณแห่งละไม่กี่แสนบาท ซึ่งงบประมาณที่จำกัดนี้ส่งผลกระทบต่อการบริหารและการพัฒนามหาวิทยาลัยแห่งนี้มาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม ดร.เฉลิมวงศ์ กล่าวว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ยังมีข้อดีประการหนึ่ง คือ การเปิดสอนนิสิตภาค “ทไวไลท์” หรือเรียกกันว่า “ภาคค่ำ” ซึ่งมีนิสิตเข้ามาเรียนกันจำนวนมาก ทำให้มหาวิทยาลัยมีเงินรายได้จากนิสิตมากพอสมควร ทั้งนี้ ดร.เฉลิมวงศ์ กล่าวว่า ปัญหาการได้รับงบประมาณน้อยนี้เกิดขึ้นกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน ทุกคน ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องคิดหาแนวทางในการพัฒนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้ให้เจริญก้าวหน้า โดยที่ใช้งบประมาณให้คุ้มค่าที่สุดที่สุด การได้รับจัดสรรงบประมาณให้น้อยจึงเป็นข้อจำกัดสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้

- การพัฒนาสำนักหอสมุด

เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร (ไม่ระบุปี, น.19) ระบุว่า ในช่วงที่ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน นั้น เห็นว่าหอสมุดเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่นิสิตจะต้องค้นคว้าเพื่อจัดทำรายงานและทำงานวิจัย ประกอบกับอาจารย์ที่สอนระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องทำงานวิจัยและบริการวิชาการ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ห้องสมุดในการค้นคว้าหาความรู้ในด้านต่าง ๆ จึงมีแนวคิดจะพัฒนาหอสมุดให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น ถึงแม้ว่าจะได้รับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐให้น้อยก็ตาม แต่ก็ได้จัดสรรเงินทั้งจากงบประมาณที่ได้รับและจากค่าเล่าเรียนของนิสิตภาค “ทไวไลท์” ให้กับการพัฒนาหอสมุดอย่างต่อเนื่อง

ในการพัฒนาหอสมุดนั้น ดร.เฉลิมวงศ์ กล่าวว่า ได้จัดสรรเงินสำหรับซื้อหนังสือให้กับหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ปีละประมาณ 4-5 แสนบาท ประกอบกับได้ประสานกับผู้อำนวยการสำนักคอมพิวเตอร์ เพื่อพัฒนาให้หอสมุดมหาวิทยาลัยมีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย เพื่อให้ นิสิต อาจารย์ ได้ค้นคว้าหาความรู้ โดยเฉพาะนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา

หากศึกษาย้อนหลังจากบันทึกประวัติศาสตร์เกี่ยวกับห้องสมุด “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” จะพบว่า หอสมุดเคยถูกเรียกว่า “ห้องอ่านหนังสือ” เปิดให้บริการครั้งแรกเมื่อวันที่ 8

กรกฎาคม พ.ศ.2498 (วันเดียวกับวันที่ พล.อ.มังกร พรหมโยธี เดินทางมาเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน) โดยใช้ห้องเลขที่ 203 (อาคารมนุษยศาสตร์เดิม) ต่อมาเมื่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้รับการยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ห้องสมุดจึงได้รับการยกฐานะเป็นสำนักหอสมุดกลาง วิทยาเขตบางแสน (เมื่อสถาบันการศึกษาแห่งนี้เปลี่ยนชื่อเป็น มหาวิทยาลัยบูรพา สำนักหอสมุดจึงมีสถานะเทียบเท่าคณะตั้งแต่นั้นมา)

- การขยายหลักสูตรการศึกษา

เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร (ไม่ระบุปี, น.19) ระบุว่า การที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” นั้น มีผลทำให้ผู้บริหารสถาบันฯสามารถขยายหลักสูตรในสาขาวิชาอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น ทำให้สถาบันการศึกษาแห่งนี้สามารถผลิตบัณฑิตในสาขาอื่น ๆ นอกจากสายครูได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เมื่อมีการขยายสาขาวิชาออกไปมากขึ้น ทำให้มีจำนวนอาจารย์ และบุคลากรเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ นอกเหนือไปจากสาขาวิชาทางการศึกษาที่มีนิสิตมากขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นว่าสถาบันแห่งนี้มีความเข้มแข็งทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น

ในช่วงปี พ.ศ.2518 – 2519 จึงมีความคิดว่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน น่าจะเปิดสอนนิสิตระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีได้ จึงนำความคิดนี้เสนอต่อที่ประชุมของมหาวิทยาลัย ซึ่งก็ได้รับความเห็นชอบ แต่ทว่ามีข้อติดขัดบางประการตามเกณฑ์ของการเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาโทที่จะต้องมียุทธศาสตร์ระดับปริญญาเอกประจำอยู่ในสาขาวิชานั้นหรือหลักสูตรนั้นอย่างน้อย 1 คน ทำให้ยังไม่สามารถเปิดสอนนิสิตระดับปริญญาโทได้ ต่อมา พ.ศ.2520 เมื่อ ดร.บุญเฉลิม มลิณทสุต สำหรับการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านชีววิทยาเดินทางกลับมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้บริหารฯจึงเปิดสอนนิสิตทางการศึกษามหาบัณฑิต สาขาชีววิทยา ได้ นับเป็นวิทยาเขตแรกในเครือของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้งหมด จากนั้นอีก 1 ปี ดร.สุรียัน นนทศักดิ์ ได้เข้ามาสมัครเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งนี้ ทำให้ผู้บริหารสามารถเปิดสอนหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาได้สำเร็จ แสดงให้เห็นว่าสถาบันการศึกษาแห่งนี้มีการเปิดหลักสูตรมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น

- การจัดสถานที่ออกกำลังกายให้นิสิตและบุคลากร

เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร (ไม่ระบุปี, น.20) ระบุว่า ท่านเป็นคนที่ชอบเล่นกีฬามาตั้งแต่เด็ก ประกอบกับเห็นว่าถ้าหากนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน มีสถานที่ใช้ออกกำลังกายก็จะดี จึงขอความร่วมมือจากสำนักงานโยธาธิการ จังหวัดชลบุรี

ให้นำเครื่องจักรกลมาปรับปรุงพื้นที่ว่าง เพื่อจัดทำเป็นสนามฟุตบอลให้นิสิตได้ออกกำลังกาย โดยนำทรายจาก “ดอนตาฉาก” ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของคณะวิศวกรรมศาสตร์มาถมให้พื้นดินสูงขึ้น และระดมคนงานเพื่อปลูกหญ้าให้เต็มพื้นที่ ทั้งนี้ ได้รับความร่วมมือจาก ดร.บุญเชิญ มลิณทสูต ที่นำต้น “ชมพูพันธุ์ทิพย์” มาปลูกเรียงเป็นแถว ชาว มศว บางแสน จึงเรียกสนามฟุตบอลแห่งนี้ว่า “สนามชมพูพันธุ์ทิพย์” บ้างก็เรียกว่า “สนามชมพูบริพัตร” ที่เรียกเช่นนี้เพราะหม่อมราชวงศ์พันธุ์ทิพย์ บริพัตร เป็นผู้นำต้นไม้นี้เข้ามาปลูกในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 ชาว มศว บางแสน จึงเรียกต้นไม้นี้ชนิดนี้ติดปากว่า “ต้นชมพูพันธุ์ทิพย์” บ้างก็เรียกว่า “ต้นชมพูบริพัตร” และเรียกสนามฟุตบอลแห่งนี้ว่า “สนามชมพูบริพัตร”

ประกอบกับผู้บริหาร มศว บางแสน ได้อนุมัติให้มีการจัดตั้งคณะพลศึกษาขึ้น จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีสถานที่ออกกำลังกาย และอุปกรณ์สำหรับการออกกำลังกายมากขึ้น ดร.เฉลิมวงศ์ จึงได้หารือกับผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมควร อภัยพันธ์ ผู้บริหารฝ่ายวางแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอให้จัดงบประมาณแผ่นดินเพื่อสร้างสระว่ายน้ำที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ผลจากการปรึกษาหารือกัน ทำให้สถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพื่อสร้างสระว่ายน้ำขนาดมาตรฐานโอลิมปิกในวงเงิน 10 ล้านบาท หลังจากนั้น ตนเองพ้นจากวาระการดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี” ในปี พ.ศ.2522

6.3.2 ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง กับการดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี”

ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ระหว่างปี พ.ศ. 2522 – พ.ศ. 2524 ดังภาพ 6.28

ภาพ 6.28

แสดงศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากวารสาร บันทึก 50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

ศาสตราจารย์ ดร. ทวี เคยดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน ได้ทำประโยชน์ไว้กับสถานศึกษาแห่งนี้มากมาย ผู้วิจัยได้เลือกนำเสนอผลงานที่โดดเด่นของท่านคือ การริเริ่มก่อตั้งพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำบางแสน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- การริเริ่มก่อตั้งพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำบางแสน

พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำบางแสนก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2512 ในช่วงนั้นสถานศึกษาแห่งนี้มีชื่อว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” โดยคณะอาจารย์ภาควิชาชีววิทยาร่วมกับนิสิตอีกจำนวนหนึ่ง ในการจัดตั้งนั้นได้รับการสนับสนุนจาก ดร.บุญถิ่น อัตถากร อธิบดีอธิบดีกรมการฝึกหัดครู และอธิบดีปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร (ไม่ระบุปี, น.21) ระบุว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งสมควรได้รับการกล่าวถึงในการพัฒนา “สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล” อีกคนหนึ่งเป็นเพื่อนของท่านเอง ชื่อว่า คุณประวิทย์ คล่องวัฒนกิจ ขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองเงินกู้โครงการกระทรวงการคลัง โดย ดร.เฉลิมวงศ์ ได้มีโอกาสพูดคุยกับคุณประวิทย์ว่าประชาชนจำนวนมากนิยมเดินทางมาดูสัตว์ทะเลที่สถาบันแห่งนี้กันมาก ทำให้พื้นที่จอดรถที่คับแคบอยู่แล้วดูคับแคบเข้าไปอีก โดยเฉพาะเมื่อเดินทางมาด้วยรถโดยสารขนาดใหญ่ (รถบัส) ยิ่งหาที่จอดรถยาก อีกทั้งยังรบกวนการเรียนการสอนของอาจารย์ รบกวนสมาธิการเรียนของนิสิต จึงมีความคิดที่จะย้ายสถาบันแห่งนี้ไปไว้ด้านหน้ามหาวิทยาลัย และได้รับความช่วยเหลือจาก ดร.ทวี หอมขง ให้กลับมาช่วยกันเขียนโครงการเพื่อขอเงินสนับสนุนจากรัฐบาลญี่ปุ่น เพื่อนำมาใช้ในการก่อสร้างพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ ดังข้อความ

“ผมอยากให้ผู้ริเริ่มได้รับเกียรติยศคือ คุณประวิทย์ คล่องวัฒนกิจ ซึ่งเวลานั้นเป็นผู้ผู้อำนวยการกองเงินกู้โครงการ กระทรวงการคลัง ...คุณประวิทย์ซึ่งเป็นเพื่อนของผมมาเล่าให้ฟัง ผมจึงไปขอร้องให้ ดร.ทวี หอมขง ซึ่งเวลานั้นท่านย้ายไปจากบางแสนแล้ว กลับมาช่วยกันกับ ผศ.สมาน ศรีธัญญา เขียนโครงการขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่น ซึ่งได้รับเงินถึง 2,300 ล้านบาท”

ในระยะต่อมา เป็นความสามารถของ ดร.ทวี หอมขง

ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง ร่วมกับคณะอาจารย์ในภาควิชาชีวเคมี คณะวิทยาศาสตร์ คือผู้ช่วยศาสตราจารย์สมาน ศรีธัญญา อาจารย์สุบิน ภูสุวรรณ และนิสิตอาสาสมัคร ซึ่งช่วยกันริเริ่มก่อตั้งพิพิธภัณฑ์และสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม บางแสน ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 จนสามารถเปิดให้ประชาชนเข้าชมโดยไม่เก็บค่าเข้าชม (อ้างอิงจากวารสาร 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์และผู้เขียน, น. 58)

พิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำบางแสน เปิดให้ประชาชนได้เข้าชมอย่างเป็นทางการในเดือน ธันวาคม พ.ศ.2513 จากนั้นวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ.2519 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน ได้กราบทูลเชิญสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี ทรงประกอบพิธีเปิดพิพิธภัณฑสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม ต่อมาผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้เห็นว่าพื้นที่ในของพิพิธภัณฑสถานมีขนาดเล็กเกินไป อีกทั้งไม่ได้ออกแบบมาเพื่อสร้างพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำโดยตรง ประกอบกับเมื่อ ดร.ทวี หอมขง ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี” จึงมีแนวคิดที่จะย้ายและขยายพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำไปตั้งไว้บริเวณหน้ามหาวิทยาลัย เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2523 ดร.ทวี หอมขง ได้เขียนโครงการขอความช่วยเหลือด้านการเงินจากรัฐบาลญี่ปุ่น ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้จัดสรรเงินจำนวน 230 ล้านบาท ให้จัดตั้ง “ศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเล” ขึ้นเป็นการอนุมัติเงินให้แบบ “ให้เปล่า” ไม่มีเงื่อนไขใด ผู้บริหาร มศว บางแสน จึงได้เริ่มก่อสร้างพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำแห่งใหม่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2524 มีพื้นที่ประมาณ 30 ไร่ เมื่อสร้างเสร็จสิ้น ดร.ทวี หอมขง ได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเลเป็นบุคคลแรก

วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2525 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน ได้กราบทูลเชิญสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้เป็นผู้วางศิลาฤกษ์ และทำพิธีมอบสถานที่แห่งนี้ให้กับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2526 ต่อมาเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2527 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทรงกระทำพิธีเปิด “ศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเล” จากนั้นผู้บริหารศูนย์แห่งนี้ได้จัดทำโครงการเพื่อยกฐานะเป็น “สถาบัน” ต่อมาวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ.2528 “ศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเล” แห่งนี้ได้รับการยกฐานะให้เป็น “สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล” เปิดให้ประชาชนจากทั่วทุกสารทิศเข้ามาชมได้โดยเสียค่าใช้จ่ายไม่มากนัก

ทวี หอมขง (ไม่ระบุปี, น.23) ระบุว่า เคยแสดงความคิดเห็นต่อ ดร.อาณัติ อาภาภิรมย์ อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตอนหนึ่งว่า สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลน้อยมาก ที่ผ่านมามีได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินจากประเทศญี่ปุ่นเป็นเงิน 230 ล้านบาท แต่สถาบันแห่งนี้กลับได้รับงบประมาณในการดูแลรักษาปีละไม่เกิน 10 ล้านบาท ทั้ง ๆ ที่สถาบันแห่งนี้มีแนวโน้มจะเป็น “ศูนย์แห่งความเป็นเลิศทางวิชาการ” ได้

6.3.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ มลินทสูต กับการดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ มลินทสูต ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – พ.ศ. 2530 ดังภาพ 6.29

ภาพ 6.29

แสดงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ มลินทสูต

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากวารสาร บันทึก 50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ มลินทสูต ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – พ.ศ. 2530 ในช่วงการดำรงตำแหน่งนั้น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ พยายามในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกให้เร่งการผลิตต้นให้มีการจัดตั้ง “มหาวิทยาลัยบูรพา” อย่างต่อเนื่อง โดยจัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและดำเนินการการแยกมหาวิทยาลัยออกเป็นเอกเทศ

6.3.4 รองศาสตราจารย์ เซาว์น มณีวงษ์ กับการดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี”

รองศาสตราจารย์ เซาว์น มณีวงษ์ ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ระหว่างปี พ.ศ. 2530 – พ.ศ. 2533 ดังภาพ 6.30

ภาพ 6.30

แสดงรองศาสตราจารย์ เซาว์น มณีวงษ์

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากวารสาร บันทึก 50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน โดยรองศาสตราจารย์ เซาว์น มณีวงษ์ ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี (พ.ศ.2530-พ.ศ.2533) ซึ่งรองศาสตราจารย์ เซาว์น ได้ประสานงานกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีในขณะนั้น คือ นายนิคม แสนเจริญ นาย เทิดธรรม อมราลิขิต นายจรูญ งามพิเชษฐ และผู้ที่เกี่ยวข้องในรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ในขณะนั้น

รองศาสตราจารย์เซาว์น (บันทึก 50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา ไม่ระบุปี, น.38) ระบุว่าแนวคิดการแยกสถาบันการศึกษาแห่งนี้ออกจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร นั้นมีมาตั้งแต่สมัยสถาบันการศึกษาแห่งนี้ยังใช้ชื่อว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ซึ่งในช่วงแรกนั้น ดร.ธำรง บัวศรี ได้ปรารถนาว่าในอนาคตสถาบันการศึกษาแห่งนี้จะต้องแยกตัวออกเป็นอิสระและเติบโตในทิศทางของตนเอง ผู้วิจัยได้ศึกษาจากบันทึกประวัติศาสตร์ในประเด็นนี้พบว่า เซาว์น มณีวงษ์ ได้บันทึกไว้ว่าในอดีต ดร.ธำรง บัวศรี มักจะพูดให้นิहितฟังเสมอว่าในอนาคตสถาบันแห่งนี้จะต้องแยกตัวออกมาเป็นอิสระและเติบโตในทิศทางของตนเอง ดังข้อความ

“ดร.ธำรง บัวศรี เคยกล่าวกับพวกเราว่าเราต้องเป็นอิสระ เราต้องเป็นมหาวิทยาลัยของเราเอง เราต้องเจริญ พัฒนา ก้าวหน้า ด้วยตัวของเราเอง คำกล่าวนี้ยังก้องอยู่ในสมองของพวกเรา เราจึงร่วมกันคิด ร่วมกันก่อการ (ดี) เพื่อแยกตัวเป็นอิสระ”

ต่อมา แนวคิดการแยกตัวเป็นอิสระได้รับได้ถูกถ่ายทอดจากผู้บริหารจากสู่รุ่นรองศาสตราจารย์เซาว์น กล่าวว่า การที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้สามารถแยกตัวออกเป็นอิสระได้นั้น

ได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายการเมือง ฝ่ายคณาจารย์ ฝ่ายนิสิต เมื่อศึกษาจากเอกสารอื่นเปรียบเทียบจะพบว่าค่ากล่าวข้างต้นสอดคล้องกับข้อความในบันทึกของรองศาสตราจารย์ ดร.ประเทิน มหาพันธ์ ซึ่งได้บันทึกไว้ใน “50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา” ตอนหนึ่ง มีข้อความว่า

“เมื่อพิจารณาจากเหตุผลที่ว่า การสถาปนาวิทยาลัยวิชาการศึกษาแห่งนี้ขึ้น ก็เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติตามแนวใหม่ อันมีวัตถุประสงค์ในการขยายการศึกษาออกไปสู่ภูมิภาค และเมื่อพิจารณาต่อไปว่า วิทยาลัยแห่งนี้ควรจะได้เป็นศูนย์กลางการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ก็พอจะอนุมานได้ว่า อีกไม่ช้าไม่นานเราคงจะได้เห็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน แยกตัวออกเป็นอิสระ เราจะได้เห็นวิทยาลัยชั้นสูงอื่น ๆ เกิดขึ้นในท้องถิ่น อาณาบริเวณที่ใกล้เคียงกัน และในที่สุดเราคงจะได้เห็นมหาวิทยาลัย ของส่วนภูมิภาคแห่งนี้เกิดขึ้น”

บทที่ 7

การจัดตั้ง “มหาวิทยาลัยบูรพา”

การนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารในส่วนการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน โดยใช้เกณฑ์ “ช่วงเวลา” ในการนำเสนอในแต่ละประเด็น ประกอบด้วย ช่วงที่หนึ่ง พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษแรก (พ.ศ.2533 - 2543) ช่วงที่สอง พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2544 - 2554) ช่วงที่สาม พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สาม (พ.ศ.2555 - 2562) ดังต่อไปนี้

7.1 พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษแรก (พ.ศ.2533 - 2543)

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น “พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษแรก (พ.ศ.2533 - 2543)” พบว่าประกอบด้วยประเด็นที่หลากหลาย ผู้วิจัยวิเคราะห์เอกสารแล้วแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าออกเป็น 7 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก แนวคิดแรกเริ่มของการแยกมหาวิทยาลัยออกเป็นเอกเทศ ประเด็นที่สอง การขยายสาขาวิชาเขตจันทบุรี ประเด็นที่สาม การขยายสาขาวิชาเขตสระแก้ว ประเด็นที่สี่ พัฒนาการทางวิชาการ ประเด็นที่ห้า ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยบูรพา ประเด็นที่หก การสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ ประเด็นที่เจ็ด คำสุดดีของอดีตผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

7.1.1 แนวคิดการแยกตัวออกเป็นเอกเทศ

จากการศึกษาแนวคิดในการแยกตัวออกเป็นเอกเทศ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าก่อนที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้จะเปลี่ยนชื่อเป็น “มหาวิทยาลัยบูรพา” นั้น ในอดีตเป็นวิทยาเขตหนึ่งของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แนวคิดที่จะแยกตัวเป็นอิสระจาก มศว ประสานมิตร นั้นมีมายาวนาน ตั้งแต่เมื่อสมัยที่ยังเป็น “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” ดังต่อไปนี้

- **จุดเริ่มต้นของแนวคิดการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา**

จากการศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับ “จุดเริ่มต้นของแนวคิดการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา” ผลการศึกษาค้นคว้า เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร (ไม่ระบุปี, น.20) ได้ระบุไว้ว่า ความคิดในการแยกมหาวิทยาลัยเป็นอิสระนั้นมีมาตั้งแต่ยาวนาน ดังที่ ศาสตราจารย์ ดร. อารัง บัวศรี ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน คนแรก ได้พูดไว้กับนิสิตหลายครั้งหลายโอกาส ดังข้อความ

“ส่วนเรื่องการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพานั้นเป็นแนวคิดที่มีมาตั้งแต่ผู้บริหารรุ่นแรก ๆ เช่น ศาสตราจารย์ ดร.อารัง บัวศรี ท่านพูดบ่อย ๆ ว่าภาคตะวันออกน่าจะมีมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบ”

ข้อความข้างต้น สอดคล้องกับเชาวน์ มณีวงษ์ (ไม่ระบุปี, น.27) ที่ระบุว่า ในช่วงที่ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้น ท่านมีแนวคิดที่จะแยกตัวเป็นอิสระจาก “วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร” มาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2500 แต่ทว่าสาเหตุที่ยังไม่สามารถทำได้คือผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ไม่เห็นด้วยกับการให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน แยกเป็นเอกเทศ ดังข้อความ

“ความคิดที่จะเป็นมหาวิทยาลัยอิสระ เป็นตัวของตนเองนั้นเป็นความคิดที่มีมาแต่ต้น ตั้งแต่ปี พ.ศ.2498 แล้ว แต่ก็ได้รับการต่อต้าน และถูกจำกัดอยู่ในวงแคบ”

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็นนี้เพิ่มเติมพบว่าบุคคลที่เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ต่างก็เห็นด้วยกับแนวคิดนี้ ประกอบด้วย ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี ศาสตราจารย์ มล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ รองศาสตราจารย์สวัสดิ์ บุษปาคม และในสมัยที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี มศว บางแสน (พุทธศักราช 2522-2524) ในช่วงเวลานั้นได้มีอาจารย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน กลุ่มหนึ่งร่วมประชุมปรึกษาหารือกันจัดทำร่างพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อนำเสนอต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรี ให้ดำเนินการในขั้นตอนของการออกพระราชบัญญัติต่อไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในช่วงเวลานั้น พบว่า พ.ศ. 2526 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย นายนิคม แสนเจริญ นายตรงค์ สิงโตทอง ซึ่งขณะนั้นสังกัดพรรคกิจสังคม นายนิคม แสนเจริญ เกิดเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2485 เป็นน้องชายของนางสติล คุณปลื้ม ภรรยา นายสมชาย คุณปลื้ม นักการเมืองและนักธุรกิจในภาคตะวันออก นายนิคมเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี 3 สมัย ต่อมาเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุทางรถยนต์ขณะเดินทางไปช่วยเพื่อนปราศรัยหาเสียงที่จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 เหตุเกิดบริเวณแยกแสนเจริญ จังหวัดนครราชสีมา ในขณะที่นั้นนายนิคม อายุ 49 ปี

ส่วนนายตรงค์ สิงโตทอง เป็นผู้กว้างขวางคนหนึ่งของจังหวัดชลบุรี เป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรี 4 สมัย มีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประโยชน์ให้กับเกษตรกรชาวไร่อ้อยและเกษตรกรที่ปลูกมันสำปะหลังในจังหวัดชลบุรี เป็นบุคคลที่มีส่วนผลักดันให้ผู้บริหาร มศว บางแสน เสนอโครงการจัดตั้ง “มหาวิทยาลัยบูรพา” ตามที่ผู้บริหาร มศว บางแสน ได้ประสานขอความร่วมมือ

หลังจากที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน เปลี่ยนชื่อเป็น มหาวิทยาลัยบูรพาในปี พ.ศ. 2533 รองศาสตราจารย์เชาวน์ มณีวงษ์ ดำรงตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพาคนแรก โดยดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี พ.ศ.2534 – พ.ศ.2536 รองศาสตราจารย์เชาวน์ เกิดเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2479 ที่บ้านวัดเกาะ ตำบลวังห้ว อ.ศรีประจันต์ จ.สุพรรณบุรี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทางด้านการศึกษา วิชาเอกประวัติศาสตร์ จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในปี พ.ศ.2501 กล่าวได้ว่าเป็นนิสิตรุ่นแรกของวิทยาลัยวิชาการศึกษาแห่งนี้ จากนั้นศึกษาต่อระดับปริญญาโทด้านครุศาสตร์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองศาสตราจารย์เชาวน์ได้รับราชการเป็นอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ต่อมาได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี และดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพาคนแรก

ภายหลังจากเกษียณอายุราชการจากมหาวิทยาลัยบูรพา รองศาสตราจารย์เชาวน์ ได้หันเหชีวิตเข้าสู่การเมือง โดยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดชลบุรี จากนั้นดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเรื่อยมา ในปี พ.ศ.2554 รองศาสตราจารย์เชาวน์ได้ร่วมจัดตั้งพรรคการเมืองที่ชื่อว่า “พลังชล” กับนายสนธยา คุณปลื้ม นักการเมืองจังหวัดชลบุรี และรับตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังชลคนแรก ดังภาพ 7.1

ภาพ 7.1

แสดงรองศาสตราจารย์เชาวน์ มณีวงษ์

ภาพ : www.google.com

จากความพยายามผลักดันให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน แยกตัวออกเป็นเอกเทศ ความพยายามดังกล่าวได้ประสบความสำเร็จในปีพุทธศักราช 2533 เมื่อ

รัฐบาลได้ประกาศพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ.2533 ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ.2533 โดยมีรองศาสตราจารย์ เซาว์น มณีวงศ์ ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา ภายใต้การกำกับดูแลของ “สภามหาวิทยาลัย” ซึ่งขณะนั้น ดร.เสนาะ อุนากุล เป็นนายกสภามหาวิทยาลัย ดังภาพ 7.2

ภาพ 7.2

แสดง ดร.เสนาะ อุนากุล

ภาพ : www.google.com

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) รัฐบาลต้องการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกให้เป็นเขตอุตสาหกรรมที่ทันสมัย ด้วยการมุ่งเน้นการสร้างงานให้ประชาชนและเพิ่มเงินตราที่ไหลเข้าประเทศไทย รัฐบาลไทยได้เริ่มผลักดันโครงการ “อีสเทิร์นซีบอร์ด” (Eastern Sea board Development Program -ESB) โดยเริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2525 ยุคสมัยนั้น พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย บริบททางสังคมในช่วงปี พ.ศ. 2533 ยังคงเป็นช่วงการตื่นตัวในการพัฒนาโครงการนี้ ผลจากการพัฒนาโครงการนี้ทำให้เกิดโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่ง โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดระยอง ทำให้ตัวเลขจีดีพีของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างมาก ส่งผลให้จังหวัดระยองมีรายได้ต่อหัวของประชากรสูงที่สุดในประเทศไทย ขณะที่อีกด้านหนึ่งโครงการนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สูญเสียวิถีชีวิตของประชาชนจังหวัดระยองในหลายด้านตามที่เป็นข่าวในช่วงเวลานั้น

ในส่วนของพื้นที่บางแห่งในจังหวัดชลบุรีซึ่งได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองท่าที่ทันสมัย คือ บริเวณที่เรียกว่า “แหลมฉบัง” อยู่ใกล้อำเภอสัตหีบ และไม่ห่างจากมหาวิทยาลัยบูรพาเท่าใดนัก ในช่วงเวลานั้นการยกฐานะจาก “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน”

เป็น “มหาวิทยาลัยบูรพา” จะต้องดำเนินแนวคิดให้สอดคล้องกับโครงการ “อีสเทิร์นซีบอร์ด” ผู้วิจัยได้ถ่ายภาพบริเวณทางเข้าสถาบันการศึกษาแห่งนี้ซึ่งในปี พ.ศ.2533 ได้เปลี่ยนป้ายชื่อจาก “มศว บางแสน” เป็น “มหาวิทยาลัยบูรพา” แล้ว ดังภาพ 7.3

ภาพ 7.3

แสดงมหาวิทยาลัยบูรพา

เมื่อครั้งเปลี่ยนชื่อจาก มศว.บางแสน เป็นมหาวิทยาลัยบูรพา

เมื่อ 29 กรกฎาคม 2533

ภาพ: www.google.com

การจัดองค์กรตามการบริหารงานมหาวิทยาลัยบูรพาตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2533 ได้กำหนดให้มีสภามหาวิทยาลัยบูรพาเป็นหน่วยงานการบริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย มีอธิการบดีเป็นหัวหน้าการบริหารงาน และให้อธิการบดีแต่งตั้งรองอธิการบดีเป็นผู้ช่วยในการบริหารงาน ซึ่งอธิการบดีและรองอธิการบดีจะมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี สามารถดำรงตำแหน่ง 2 วาระติดต่อกันได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้

ส่วนในระดับคณะ สถาบัน สำนัก มีคณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน/สำนัก เป็นผู้บังคับบัญชา มีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงานของคณะ สถาบัน สำนัก โดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และสามารถได้รับการแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้ ซึ่งในคณะ สถาบัน สำนัก ยังมีคณะกรรมการประจำคณะ สถาบัน สำนัก เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับคณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน/สำนัก โดยคณะกรรมการดังกล่าวมีวาระการดำรงตำแหน่งครั้งละ 2 ปี

7.1.2 การขยายสู่วิทยาเขตจันทบุรี

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น “การขยายสู่วิทยาเขตจันทบุรี” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การติดต่อกับหน่วยงานจังหวัดจันทบุรี ประเด็นที่สอง ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่มหาวิทยาลัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

● การติดต่อกับหน่วยงานจังหวัดจันทบุรี

ในประเด็นการติดต่อกับหน่วยงานจังหวัดจันทบุรีเพื่อขยายวิทยาเขตนั้น ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงวันที่ 27 กันยายน พ.ศ.2537 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผาสุข กุลละวณิชย์ ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา ที่งานผู้บริหารมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชาญ สว่างวงศ์ รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ อาจารย์วิรัช คารวะพิทยา กุล คนบตีคณะวิทยาศาสตร์ และอาจารย์ประดม ใจจิตร รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา ได้เดินทางไปจังหวัดจันทบุรี เพื่อพูดคุยกับนายอมร อนันตชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี นายสมชาย นิยมกิจ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดจันทบุรี เพื่อหารือเกี่ยวกับการขยายหน่วยงานไปยังจังหวัดจันทบุรี

ผู้บริหารทั้ง 3 ท่าน ได้เดินทางไปวัดท่าแฉ้ง ตำบลสนามไชย อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี เพื่อปรึกษาหารือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สภาตำบล และประชาชนในพื้นที่ เกี่ยวกับการขยายหน่วยงานไปยังพื้นที่ใกล้เคียง หลังจากผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานต่าง ๆ ของจังหวัดจันทบุรีปรึกษาหารือกันแล้ว ต่อมาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดจันทบุรีได้ทำหนังสือราชการไปยังทบวงมหาวิทยาลัย ยินดีให้มหาวิทยาลัยบูรพาใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ มีพื้นที่ 878 ไร่ ให้จัดตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อทำการค้นคว้า ทำวิจัยในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาคตะวันออก โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงสิ่งมีชีวิตชายฝั่งทะเล การจัดตั้งศูนย์นิเวศวิทยา และการสร้างสวนป่าชายเลน

● ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่มหาวิทยาลัย

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่มหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า ที่ดินสำหรับการก่อสร้างมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี นั้น เดิมที่มี 4 แปลง ประกอบด้วย แปลงแรก เลขที่ 57 หมู่ 1 ตำบลโขมง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี มีพื้นที่ 450 ไร่ 3 งาน 34 ตารางวา แปลงที่สอง ตั้งอยู่ที่หมู่ 4 และหมู่ 6 ตำบลสนามไชย อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี มีพื้นที่ 776 ไร่ 2 งาน 25 ตารางวา แปลงที่สาม ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 และหมู่ 9 ตำบลบ่อ อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี มีพื้นที่ 179 ไร่ 22 ตารางวา แปลงที่สี่ ตั้งอยู่ที่ทุ่งร้อยรู ตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด มีพื้นที่ 897 ไร่ 1 งาน 30.90 ตารางวา

ทั้งนี้ ในระยะเริ่มแรก ได้ใช้อาคารหอประชุมใหญ่ “อนุสร” เป็นสำนักงานและอาคารเรียนชั่วคราว เปิดทำการสอนตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ.2539 ซึ่งในช่วงแรกนั้นจังหวัดจันทบุรีได้อนุญาตให้ใช้ศาลากลางจังหวัดหลังเก่าเป็นอาคารเรียน และเป็นห้องสมุด ต่อมาในปี พ.ศ.2544 ได้ย้ายมายังตำบลโขมง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งได้ดำเนินการก่อสร้างมหาวิทยาลัยจนเสร็จเรียบร้อย เปิดการเรียนการสอนครั้งแรกที่ตำบลโขมง เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2544 ต่อมาเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2552 ได้เปลี่ยนชื่อจาก “มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี” เป็น “มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี” ดังภาพ 7.4

ภาพ 7.4

แสดงมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

ภาพ : www.google.com

7.1.3 การขยายสู่วิทยาเขตสระแก้ว

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น “การขยายสู่วิทยาเขตสระแก้ว” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การติดต่อกับหน่วยงานจังหวัดสระแก้ว ประเด็นที่สอง ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่มหาวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

- **การติดต่อหน่วยงานจังหวัดสระแก้ว**

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น “การติดต่อหน่วยงานจังหวัดสระแก้ว” ผลการศึกษาพบว่า เป้าหมายของผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาที่ขยายวิทยาเขตไปสู่จังหวัดสระแก้ว เนื่องจากต้องการกระจายการศึกษาไปยังประชาชนในจังหวัดสระแก้วและจังหวัดใกล้เคียง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการผลิตในภาค

ต่าง ๆ ซึ่งเป็นจุดแข็งของประชาชนในภาคตะวันออก ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ จังหวัดสระแก้วได้เสนอให้มหาวิทยาลัยบูรพาใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ในพื้นที่หมู่ 4 แปลงโคกป่าเพ็ก ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ประมาณ 1,369 ไร่ ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว

- **ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่มหาวิทยาลัย**

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น “ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่มหาวิทยาลัย” ผลการศึกษาพบว่า ในปีการศึกษา 2541 มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว ได้จัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจเป็นสาขาแรก โดยมหาวิทยาลัยบูรพาได้ขออนุญาตใช้อาคารที่ทำการอำเภอวัฒนานครหลังเก่าเป็นที่สำหรับการเรียนการสอน ปัจจุบันได้ย้ายมาอยู่ ณ เลขที่ 254 ถนนสุวรรณศร หมู่ 4 ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว และได้เปลี่ยนชื่อจาก “วิทยาเขตสารสนเทศสระแก้ว” เป็น “วิทยาเขตสระแก้ว” ดังภาพ 7.5

ภาพ 7.5

แสดงมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว

ภาพ : www.google.com

7.1.4 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยบูรพา

จากการศึกษาเกี่ยวกับ “ข้อมูลเบื้องต้นของมหาวิทยาลัยบูรพา” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก “ที่ตั้งและพื้นที่มหาวิทยาลัย” ประเด็นที่สอง “เครื่องหมายราชการ ตราสัญลักษณ์ ต้นไม้ สี คำขวัญ ปรัชญา ต้นไม้ ประจำมหาวิทยาลัย” ดังต่อไปนี้

- **ที่ตั้งและพื้นที่มหาวิทยาลัย**

ประเด็น “ที่ตั้งและพื้นที่มหาวิทยาลัย” หรืออาจเรียกว่า “ข้อมูลเบื้องต้น” ที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยบูรพา ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 638 ไร่ 2 งาน 35 ตารางวา เป็นมหาวิทยาลัยประจำภาคตะวันออก ส่วนข้อมูลอื่น ประกอบด้วย ตราสัญลักษณ์ ต้นไม้ สี คำขวัญ ปรัชญา มีดังนี้

- **เครื่องหมายราชการ**

เครื่องหมายราชการของมหาวิทยาลัยบูรพาเป็นรูปทรงกลม ตรงกลางเป็นรูปเลข “๙” เขียนเป็นเลขไทย หมายถึง รัชกาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มีกนกเปลวเพลิงล้อมรอบ หมายถึง ความรุ่งโรจน์และรุ่งเรือง รัศมีประกอบมี 8 แฉก ด้านล่างเป็นเส้นโค้ง หมายถึง ความเคลื่อนไหวและการพัฒนาไม่มีสิ้นสุด ทั้งหมดบรรจุอยู่ในวงกลมซ้อน 2 วง ภายในวงกลมนอกเบื้องบนมีคำว่า “มหาวิทยาลัยบูรพา” เบื้องล่างมีคำเป็นภาษาอังกฤษ “BURAPHA UNIVERSITY” ดังภาพ 7.6

ภาพ 7.6

แสดงเครื่องหมายราชการมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพ : www.google.com

○ สี

“สี” ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา คือ สี เทา – ทอง คำอธิบายคือ “สีเทา” เป็นสีของสมอง หมายถึง ความเจริญทางสติปัญญา “สีทอง” หมายถึง คุณธรรม หมายถึงความว่า บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยบูรพาเป็นผู้ก่อปรด้วยสติปัญญาและคุณธรรม ดังภาพ 7.7

ภาพ 7.7

แสดงสีเทา-ทอง จากตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพ : www.google.com

● ต้นไม้

“ต้นไม้” อันเป็นสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา คือ “ต้นมะพร้าว”

ดังภาพ 7.8

ภาพ 7.8

แสดงต้นมะพร้าวซึ่งเป็นต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพ : www.google.com

○ คำขวัญ / คติพจน์

“คำขวัญ” หรือ “คติพจน์” ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา คือ “สุ ไซ ปัญญา ปฎิ
ลา โภ” แปลว่า “ความได้ปัญญาทำให้เกิดสุข”

7.1.5 การพัฒนาทางวิชาการ

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น “การพัฒนาทางวิชาการ” ของมหาวิทยาลัย
บูรพา ในช่วงทศวรรษแรก (พ.ศ.2533-2543) ผลการศึกษาพบว่ามี การแบ่งออกเป็นคณะดังต่อไปนี้

● การแบ่งส่วนคณะวิชา

จากการศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับการแบ่งส่วนคณะวิชาในมหาวิทยาลัยบูรพา
ในช่วงทศวรรษแรก ผลการศึกษาพบว่า มีทั้งสิ้น 14 คณะวิชา ประกอบด้วย คณะวิชาศึกษาศาสตร์
คณะวิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิชามนุษยศาสตร์
คณะวิชาศิลปกรรมศาสตร์ คณะวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิชาพลศึกษา คณะวิชาอัญมณี
คณะวิชาเทคโนโลยีทางทะเล คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยพานิชย์นาวิ วิทยาลัยการ
บริหารรัฐกิจ วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ ดังต่อไปนี้

○ คณะวิชาศึกษาศาสตร์

เดิมชื่อ “คณะวิทยาการศึกษา” เป็นสาขาวิชาที่เปิดสอนเป็นศาสตร์แรกใน
มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นหนึ่งในคณะเก่าแก่ที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้เปิดสอนตั้งแต่เมื่อครั้งยังใช้ชื่อ
ว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ในปี พ.ศ.2498 จากนั้นได้เปิดรับสมัครนิสิตปริญญาโทตั้งแต่
ปี พ.ศ.2521 โดยรับนิสิตเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโททางการศึกษา วิชาเอก บริการการศึกษา
เป็นรุ่นแรก ต่อมาในปี พ.ศ.2534 คณะศึกษาศาสตร์ได้เปิดรับสมัครนิสิตปริญญาโท หลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทยเป็นรุ่นแรก ต่อมาปี พ.ศ.2538 ได้เปิดสอนหลักสูตรการศึกษามหา
บัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาให้คำปรึกษา และสาขาวิชาการศึกษาจากระบบ

○ คณะวิชาวิทยาศาสตร์

คณะวิชาวิทยาศาสตร์ถือเป็นคณะวิชาที่เปิดการเรียนการสอนมายาวนาน
เช่นเดียวกับคณะศึกษาศาสตร์ โดยเปิดการเรียนการสอนแผนกวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป แผนกวิชา
คณิตศาสตร์ แผนกวิชาเคมี แผนกวิชาชีววิทยา แผนกวิชาฟิสิกส์ ต่อมาหลังจากยกฐานะเป็น
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ได้เปลี่ยนจากแผนกวิชา เป็น “ภาควิชา” และเปิด
สอนภาควิชาคหกรรมศาสตร์ ต่อมาได้จัดตั้งคณะวิทยาศาสตร์การจัดการอาหารแทนภาควิชา
คหกรรมศาสตร์ และยุบเลิกภาควิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปในปี พ.ศ.2534 ต่อมาในปี พ.ศ.2538

เปิดสอนนิสิตสาขาวิชาเอกวัสดุศาสตร์ และเทคโนโลยีอัญมณี เป็นรุ่นแรก และเปิดสอนนิสิตภาคพิเศษ สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์เป็นรุ่นแรก

○ คณะวิทยาศาสตร์

ทบวงมหาวิทยาลัยอนุมัติให้เปิดการเรียนการสอนทางด้านพยาบาลศาสตร์ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ.2525 ในช่วงที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ต่อมาในปี พ.ศ.2539 ได้เปิดสอนระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว การพยาบาลผู้ใหญ่ การพยาบาลผู้สูงอายุ และการบริหารการพยาบาล ต่อมาในปี พ.ศ.2538 ได้เปิดสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน เป็นรุ่นแรก

○ คณะวิศวกรรมศาสตร์

คณะวิชานี้พัฒนามาจากโครงการจัดตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ เปิดรับนิสิตหลักสูตรวิศวกรรมเคมี และวิศวกรรมอุตสาหกรรมในปี พ.ศ.2536 และจัดตั้งเป็นคณะในปีเดียวกัน ต่อมาปี พ.ศ.2537 ได้จัดตั้งภาควิชาวิศวกรรมเคมี ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม และจัดสร้างสำนักงานเลขานุการคณะวิศวกรรมศาสตร์ จากนั้นได้เปิดรับนิสิตเข้าเรียนหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมเครื่องกล

○ คณะวิชามนุษยศาสตร์

คณะวิชานี้มีประวัติความเป็นมายาวนาน เป็นคณะต้น ๆ ของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ เนื่องจากเมื่อครั้งก่อตั้ง “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ในปี พ.ศ.2498 นั้น สถาบันการศึกษาแห่งนี้เปิดการเรียนการสอน 2 ศาสตร์ คือ “การศึกษา” และ “มนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์” ซึ่งศาสตร์หลังนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการจัดตั้ง “คณะมนุษยศาสตร์” ในเวลาต่อมา หลังจากนั้นได้แยกออกจากกันเป็น 2 คณะ คือ “คณะมนุษยศาสตร์” และ “คณะสังคมศาสตร์” หลังปี พ.ศ.2533 ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อเป็น “มหาวิทยาลัยบูรพา” ผู้บริหารได้รวมทั้ง 2 คณะเข้าด้วยกัน โดยใช้ชื่อว่า “คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์” ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ.2533 ต่อมาในปี พ.ศ.2535 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารใหม่จำนวน 195 ล้านบาท ก่อสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2537 ในปีนี้เองเป็นวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา มหาวิทยาลัยจึงขอพระราชทานนามอาคารเพื่อเป็นสิริมงคล เป็นที่มาของอาคาร QS ย่อมาจาก “Queen Sirikit” ในปีนี้ คณะมนุษยศาสตร์ฯ ได้เปิดรับนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเกาหลี

○ คณะวิชาศิลปกรรมศาสตร์

เป็นคณะที่จัดตั้งตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 112 วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ.2538 โดยภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม และภาควิชาดุริยางคศาสตร์ ได้ร่วมกันเสนอโครงการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2538 แต่ทว่าก่อนหน้านั้นคือในปี พ.ศ.2533 ได้จัดทำโครงการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ขึ้นมาก่อนแล้ว เมื่อถึงปี พ.ศ.2535 เปิดรับนิสิตในสาขาจิตรกรรม และนิเทศศิลป์ ต่อมาในปี พ.ศ.2541 ได้เปิดรับนิสิตเข้าเรียนสาขาดุริยางค์ (ดนตรีไทย) เป็นรุ่นแรก

○ คณะวิชาสาธารณสุขศาสตร์

เริ่มจากการจัดตั้งคณะวิทยาศาสตร์สุขภาพเมื่อครั้งสถาปนาการศึกษานี้มีชื่อว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” (8 พฤษภาคม พ.ศ.2534) ต่อมา พ.ศ. 2536 โครงการจัดตั้งคณะสาธารณสุขศาสตร์ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีตามความเห็นของสำนักงบประมาณ เมื่อถึงวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2536 สำนักงบประมาณได้อนุมัติหลักการร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งคณะสาธารณสุขศาสตร์ จากนั้นวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2537 จัดตั้งคณะสาธารณสุขศาสตร์สำเร็จอย่างเป็นทางการ

○ คณะพลศึกษา / วิทยาศาสตร์การกีฬา

เดิมทีเดียวเป็นแผนกสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ โดยในปี พ.ศ.2517 คณะศึกษาศาสตร์ได้เปิดสอนวิชาโทพลศึกษา ทั้งภาคปกติและภาคสมทบ และเปิดสอนวิชาเอกพลศึกษาในปี พ.ศ.2519 ต่อมาปี พ.ศ.2523 ได้ยกฐานะเป็น “คณะพลศึกษา” ในช่วงปี พ.ศ.2533 เมื่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ได้รับการยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยบูรพา” ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้ย้ายคณะพลศึกษาไปสังกัด “คณะศึกษาศาสตร์” โดยใช้ชื่อว่า “ภาควิชาพลศึกษาและสันตนาการ” ต่อมาปี พ.ศ.2545 ภาควิชานี้ได้รับการอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยบูรพาให้จัดตั้งเป็น “วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การกีฬา”

○ วิทยาลัยอัญมณี

สภามหาวิทยาลัยบูรพาประกาศจัดตั้งหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยเพิ่มเติม โดยจัดตั้ง “วิทยาลัยอัญมณี” ขึ้น ในการจัดตั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ผู้เรียนเกี่ยวกับ “อัญมณีและเครื่องประดับ” โดยเปิดการเรียนการสอนขึ้นที่มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีการซื้อขายอัญมณีจำนวนมาก การเปิดหลักสูตรอัญมณีนี้มุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับอัญมณีทั้งที่มีอยู่ในประเทศไทยและมีอยู่ในต่างประเทศ นอกเหนือจากอัญมณีแล้ว ยังสอนครอบคลุมเครื่องประดับอื่น ๆ อีกด้วย ผู้เรียนจะได้เรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของธุรกิจอัญมณี เครื่องประดับ

และสร้างสรรค์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัญมณี เครื่องประดับในหลากหลายแง่มุม ทั้งนี้ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาชุมชน สังคมสืบต่อไป

○ คณะเทคโนโลยีทางทะเล

สภามหาวิทยาลัยบูรพาประกาศจัดตั้งหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยบูรพาเพิ่มเติม หน่วยงานนี้มีชื่อว่า “คณะเทคโนโลยีทางทะเล” มุ่งผลิตบัณฑิตตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออก โดยเฉพาะด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงในภาคตะวันออกที่มีทรัพยากรทางทะเลและมีชายฝั่งที่มีคุณค่า โดยจัดตั้งขึ้นที่วิทยาเขตจันทบุรี

○ คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์

สภามหาวิทยาลัยบูรพาประกาศจัดตั้งหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยบูรพาเพิ่มเติม หน่วยงานนี้มีชื่อว่า “คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์” เพื่อผลิตบัณฑิตตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเปิดการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ.2543 ต่อมาในเดือนเมษายน พ.ศ.2544 ได้ย้ายที่ทำการไปตั้งอยู่ที่จังหวัดจันทบุรี เลขที่ 57 หมู่ 1 ถนนชลประทาน ตำบลโขมง อำเภอท่าใหม่

○ วิทยาลัยการพาณิชยน์าวี

สภามหาวิทยาลัยบูรพาประกาศจัดตั้งหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยเพิ่มเติม หน่วยงานนี้มีชื่อว่า “วิทยาลัยการพาณิชยน์าวี” มีบทบาทส่งเสริมให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการทางทะเล จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ.2543 ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วิทยาลัยการขนส่งและโลจิสติกส์” เพื่อขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างขวางออกไป ทั้งการสอน การวิจัย ต่อมา พ.ศ.2548 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมีมติให้เปลี่ยนชื่อเป็น “วิทยาลัยการขนส่งและโลจิสติกส์” เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ.2551 เพื่อให้เป็นศูนย์กลางความรู้ในด้านการจัดการโลจิสติกส์สำหรับภาคตะวันออก

○ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

สภามหาวิทยาลัยบูรพาประกาศจัดตั้งหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยบูรพาเพิ่มเติม หน่วยงานนี้มีชื่อว่า “วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ” เป็นหน่วยงานที่พัฒนามาจากโครงการรัฐศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต ที่ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ.2539 ในขณะนั้นเปิดสอนสาขาการบริหารงานท้องถิ่น มีผู้บริหารท้องถิ่นมาสมัครเข้าเรียนจำนวนมาก ต่อมาเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ.2544 ที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยบูรพา ได้มีมติให้ยกฐานะเป็น “วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ” ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐ นโยบายของภาครัฐ การพัฒนา

ทรัพยากรบุคคลทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจในภาคตะวันออกของประเทศไทย

○ วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์

สภามหาวิทยาลัยบูรพาประกาศจัดตั้งหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยบูรพาเพิ่มเติม หน่วยงานนี้มีชื่อว่า “วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์” มีวัตถุประสงค์ในการผลิตมหาบัณฑิตเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงาน ทั้งด้านการเงิน การบัญชี การบริหารงาน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด การผลิตและบริการ ฯลฯ ซึ่งได้เปิดโครงการปริญญาโทสาขาวิชาบริหารธุรกิจสำหรับผู้บริหาร ได้รับความนิยมนักปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออก เวลาต่อมาได้เปิดสอนหลักสูตรปริญญาเอกทางด้านบริหารธุรกิจ มุ่งให้มีความรู้ สอนกระบวนการทำวิจัยเพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนในด้านบริหารธุรกิจ และการวิจัย

7.1.6 การพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันในต่างประเทศ

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น “การพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันในต่างประเทศ” ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารประวัติศาสตร์ และเอกสารจากหน่วยงานวิเทศสัมพันธ์มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งได้รวบรวมเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยบูรพากับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในเอเชีย ประเด็นที่สอง การพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในออสเตรเลีย - ยุโรป - อเมริกา ดังต่อไปนี้

● การพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในเอเชีย

จากการศึกษาในประเด็น “การพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในเอเชีย” ผลการศึกษาพบว่า สถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้สร้างความร่วมมือกับทั้งวิทยาลัยมหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาในรูปแบบอื่น ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาที่มหาวิทยาลัยบูรพายังคงดำเนินโครงการต่อกัน (ยังไม่หมดอายุสัญญาความร่วมมือทางวิชาการ)

จากการวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 12 ประเด็น โดยใช้เกณฑ์การทำข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการต่อกัน ได้แก่ ประเด็นแรก การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเด็นที่สอง การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษากับประเทศอินโดนีเซีย ประเด็นที่สาม การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศเวียดนาม ประเด็นที่สี่ การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศญี่ปุ่น ประเด็นที่ห้า การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศเกาหลีใต้ ประเด็นที่หก การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศกัมพูชา ประเด็นที่เจ็ด การสร้างความร่วมมือกับ

สถาบันการศึกษาประเทศฟิลิปปินส์ ประเด็นที่แปด การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศปากีสถาน ประเด็นที่เก้า การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในไต้หวัน ประเด็นที่สิบ การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศมาเลเซีย ประเด็นที่สิบเอ็ด การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศสิงคโปร์ ประเด็นที่สิบสอง การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศอิหร่าน ดังต่อไปนี้

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศจีน

ประเทศจีนมีพื้นที่กว้างใหญ่ จึงมีสถาบันการศึกษาจำนวนมาก ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ดังนี้

- Yunnan College of Business Management
- Zhaotong University
- Chuxiong Normal University
- Institute of Chinese Materia Medica, China Academy of Chinese

Medical Sciences

- Guangxi Arts Institute U & Institute
- Tongren preschool education college
- Youjiang Medical University
- Dali University
- Wenzhou Medical University (I)
- Wenzhou Medical University (II)
- Yunnan MinZu University (2+2+1 P)
- Guizhou University
- Zhejiang Mariculture Research Institute
- Guangdong University of Foreign Studies, Faculty of Asian

Language and Cultures

- Chuxiong Normal University , School of Arts and Design
- Beijing Union University
- Wuhan University, Proteo Science Center
- Zhejiang Ocean University
- Wuhan University

● การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย
ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับ
สถาบันการศึกษาประเทศอินโดนีเซีย ดังนี้

○ Sekolah Tinggi Pariwisata Sahid Surakarta (Sahid Tourism
Institute of Surakarta)

○ Universitas Bangka Belitung

○ Bandar Lampung University

○ School of Health Sciences, Kuningan- West Java

○ School of Health Science

○ University of Merdeka Malang

○ Institute Pemerintahan Dalam Negeri (IPDN)

○ Indonesia Private Higher Education Association –
Commisariate II Surakarta (APTISI Komisariat II Surakarta)

○ Medom Academy of tourism

○ University Of PGRI Semarang

○ Dr. Soetomo University

○ AIC (Academic International Consortium of Indonesia)

○ Bundung Islamic University

○ Budi Luhur International Network for Education (BIN for EDU)

○ Galuh University

○ Indonesia Defense University

○ Sekolah Tinggi Psikology Yogyakarta

○ Kerta Cendekin Nursing Academy of Sidoarjo

○ Universitas Dain Nuswantoro

○ Universitas Islam University

● การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศเวียดนาม
ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับ
สถาบันการศึกษาประเทศเวียดนาม ดังนี้

○ FPT University

○ Institute of Oceanography

- Nha Trang University
- Ton Duc Thang University
- Nam Dinh University of Nursing
- Hai Phong University of Medicine and Pharmacy
- University Paul Valery Montpellier 3
- Institut Nation das Sciences Appliquees de Toulouse

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING

- การสร้างร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศญี่ปุ่น
ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างร่วมมือทางวิชาการกับ
สถาบันการศึกษาประเทศญี่ปุ่น ดังนี้

- Wakayama Medical University
- Saku University
- Kanda University of International Studies
- University of Marketing and Distribution Sciences (UMPS)
- Kisato University, School of Marine Bioscience
- Kanda Institute of Foreign Languages
- Toyohashi University of Technology + Implement
- Ehime University, Proteo Science Center

- การสร้างร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศเกาหลีใต้
ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างร่วมมือทางวิชาการกับ
สถาบันการศึกษาประเทศเกาหลีใต้ ดังนี้

- Yeungnam University
- Incheon National University
- University of Suwon
- Gachon University
- Kumoh National Institute of Technology
- The Korea inatute of science and technology information

(KISTI)

- Dachin University
- Chung-Ang University

- Numseoul University
- Daejin University
- Hankuk University
- Dongguk University
- Korea Institute of Science and Technology Information
- Namseoul University
- Changwon National University

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศกัมพูชา

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาประเทศกัมพูชา ดังนี้

- Mean Chey University

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศฟิลิปปินส์

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาประเทศฟิลิปปินส์ ดังนี้

- Aisa – Pacific Consortium of Researcher and Educatos

- Adamson University

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในปากีสถาน

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาประเทศปากีสถาน ดังนี้

- COMSATS Institute of Information Technology (CIIT), (Pakistan)

- Bahria University

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในไต้หวัน

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาประเทศไต้หวัน ดังนี้

- University of Taipei

- National Taiwan University of Arts

- Taipei National University of the Arts

- College of Medicine, National Cheng Kung University

- Tsoying Senior High School

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศมาเลเซีย
ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับ
สถาบันการศึกษาประเทศมาเลเซีย ดังนี้

- Management and Science University

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศสิงคโปร์
ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับ
สถาบันการศึกษาประเทศสิงคโปร์ ดังนี้

- Shelton College International

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศอิหร่าน
ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับ
สถาบันการศึกษาประเทศอิหร่าน ดังนี้

- Isfahan University of Medical Sciences

- การพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในออสเตรเลีย - ยุโรป -
อเมริกา

จากการศึกษาในประเด็นการพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาใน
ออสเตรเลีย-ยุโรป-อเมริกา ผลการศึกษาพบ 7 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การสร้างความร่วมมือ
กับสถาบันการศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกา ประเด็นที่สอง การสร้างความร่วมมือกับ
สถาบันการศึกษากับประเทศเยอรมัน ประเด็นที่สาม การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา
ประเทศสเปน ประเด็นที่สี่ การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศรัสเซีย ประเด็นที่ห้า
การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศสวีเดนแลนด์ ประเด็นที่หก การสร้างความ
ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศนอร์เวย์ ประเด็นที่เจ็ด การสร้างความร่วมมือกับ
สถาบันการศึกษาประเทศออสเตรเลีย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกา
ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับ
สถาบันการศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกาหลายแห่ง ดังต่อไปนี้

- University of Connecticut

- Appalachian State University (1+1 MBA Degree Program)

- Purdue University

- Stockton University (New Jersey)

- Purdue University on Behalf of its Calumet Campus (2+2 P)

- University of Florida

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศเยอรมัน

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาประเทศเยอรมัน ดังต่อไปนี้

- University of Hamburg

- Duale Hochschule Baden-Werttemberg (DHBW)

- University of Hildesheim

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศสเปน

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาประเทศสเปน ดังนี้

- Erasmus+ Program for Learners and staff Higher

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศรัสเซีย

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาประเทศรัสเซีย ดังนี้

- Ural Federal University

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศ สวิสเซอร์แลนด์

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ดังนี้

- Business & Hotel Management School University Centre

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศ นอร์เวย์

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาประเทศนอร์เวย์ ดังนี้

- Aalesund University College

- การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาประเทศออสเตรเลีย

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาประเทศออสเตรเลีย ดังนี้

- Southern Cross University

จากสถาบันการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นสถาบันการศึกษาทั้งในเอเชีย ออสเตรเลีย ยุโรป และอเมริกา ที่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้ทำสัญญาความร่วมมือทางวิชาการ

ซึ่งเป็นสัญญาความร่วมมือที่ยังไม่หมดอายุความ หมายความว่า ยังคงมีการติดต่อประสานงาน แลกเปลี่ยนกิจกรรม และมีการพัฒนาทางวิชาการระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ ค้นคว้าจากบันทึกประวัติศาสตร์ในสมัยที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ใช้ชื่อว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษา วิทยาเขตบางแสน” และ “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ซึ่งขณะนั้นอยู่ภายใต้ การกำกับดูแลของผู้บริหาร “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร” ผลการศึกษาพบว่าใน อดีตนั้นผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้พัฒนาความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาใน ต่างประเทศอีกหลายแห่ง

สอดคล้องกับ นิพนธ์ ศศิธร (บันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ, ไม่ระบุหน้า) ที่ระบุว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ได้จัดตั้งคณะผู้ทำงานเพื่อทำหน้าที่ ดำเนินการติดต่อกับหน่วยงาน องค์กร สถาบันในต่างประเทศ ประกอบด้วย การจัดทำความร่วมมือ กับสมาคมวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังต่อไปนี้

- สมาคมวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยแห่งรัฐ (สหรัฐอเมริกา) มีชื่อ เรียกภาษาอังกฤษว่า “American Associate of State College and Universities” (AASCU) ก่อตั้ง ในปี พ.ศ.2494 มีสำนักงานใหญ่และศูนย์กลางการติดต่อระหว่างประเทศที่รัฐวอชิงตัน (Washington State)

- International Consortium for Higher Education
- Ontario Institute for Studies In Education (OISE)
- Curtin University of Technology
- Northern Illinois University
- San Francisco State University
- University of Wisconsin at Stevens Point
- Monash University
- Victoria University of Technology
- Brock University
- University of Portsmouth
- Chungnam National University
- Northern Illinois University
- San Francisco State University
- University of Wisconsin at Stevens Point

7.1.7 คำสดุดีของอดีตผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง

การนำเสนอเนื้อหาในบทนี้ ผู้วิจัยนำเสนอเนื้อหาเรียงลำดับพัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพา โดยแบ่งออกเป็นพัฒนาการแต่ละทศวรรษ เริ่มจากพัฒนาการในทศวรรษแรก (พ.ศ.2533 – 2543) โดยการค้นคว้าจากเอกสารประวัติศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่าในปี พ.ศ.2538 เป็นปีที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้มีอายุ 40 ปี ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาในช่วงนั้นจึงขอให้ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องในอดีตเขียนสดุดีเนื่องในโอกาสนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์เอกสารแล้วแบ่งการนำเสนอการเขียนสดุดี โดยแบ่งเป็นการเขียนสดุดีของ “ผู้บริหารภายนอก” สถาบันการศึกษาแห่งนี้ และการเขียนสดุดีของผู้บริหารภายในสถาบันการศึกษาแห่งนี้ (อดีตอธิการบดี) ซึ่งบุคคลทั้ง 2 กลุ่มได้เขียนคำสดุดีเนื่องในโอกาสที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้เปิดดำเนินการมาครบ 40 ปี ดังต่อไปนี้

● ผู้บริหาร (ภายนอก)

จากจากศึกษาจากเอกสารประวัติศาสตร์เกี่ยวกับผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่ได้เขียนคำสดุดีให้กับมหาวิทยาลัยบูรพาในโอกาสดำเนินการมา 40 ปี ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารหลายคนที่เคยเขียนคำสดุดีสถาบันการศึกษาแห่งนี้เมื่อครั้งที่ดำเนินการมาครบ 25 ปี เสียชีวิตไปแล้วหลายคน ผู้บริหารที่เขียนสดุดีสถาบันการศึกษาแห่งนี้เนื่องในโอกาสดำเนินการมา 40 ปี มี 3 คน ประกอบด้วย ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล นายเกษม จาติกวณิช ศาสตราจารย์ประยูร จินดาประดิษฐ์ ดังต่อไปนี้

○ ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล

ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล เขียนสดุดีเนื่องในโอกาสสถาบันการศึกษาแห่งนี้ดำเนินการครบรอบ 40 ปี ท่านเขียนข้อความสดุดีไว้ในขณะมีอายุ 91 ปี ดังภาพ 7.9

ภาพ 7.9

แสดงศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

หลังจากเขียนข้อความสดุดีได้ไม่นาน ท่านก็เสียชีวิต (เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ.2538) ข้อความสดุดีที่ท่านเขียนไว้ มีดังนี้

“มหาวิทยาลัยบูรพาตั้งขึ้นเมื่อกระทรวงศึกษาธิการพัฒนาการศึกษาส่วนภูมิภาค ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พล.อ.หลวงพรมโยธี ให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ก่อสร้าง ท่านนายกรัฐมนตรี จอมพล ป. พิบูลสงคราม มาตรวจเยียม และมีความพึงพอใจที่การศึกษาขยายไปสู่ท้องถิ่น ท่านแนะนำให้พัฒนาต่อไป ขออวยพรให้มหาวิทยาลัยแห่งนี้จงก้าวหน้า เป็นผู้นำด้านกิจการงานศึกษาค้นคว้าต่อไป”

○ นายเกษม จาติกวณิช

นายเกษม จาติกวณิช นายกสภามหาวิทยาลัยบูรพา เกิดวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ.2467 เคยดำรงตำแหน่งอดีตประธานกรรมการบริษัท BTSC หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “รถไฟฟ้าบีทีเอส” เป็นผู้ก่อตั้งและผู้ว่าการคนแรกของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ดังภาพ 7.10

ภาพ 7.10

แสดงนายเกษม จาติกวณิช

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

นายเกษม จาติกวณิช ได้เขียนข้อความสดุดีเนื่องในโอกาสมหาวิทยาลัยบูรพาดำเนินกิจการมาครบ 40 ปี ความว่า

“นอกเหนือจากภาระหน้าที่ในการสร้างความเป็นเลิศทางการศึกษาแล้ว ชาวมหาวิทยาลัยบูรพาทุกคนควรจะตระหนักไว้เสมอว่าเราจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภูมิภาค”

○ ศาสตราจารย์ประยูร จินดาประดิษฐ์

ศาสตราจารย์ ประยูร จินดาประดิษฐ์ ประธานกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย เกิดวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2471 เคยปฏิบัติงานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมายาวนาน ก่อนที่จะย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้บริหารธนาคารไทยพาณิชย์ และธนาคารทหารไทย ขณะเดียวกัน ท่านได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษสอนมหาวิทยาลัยอีกหลายแห่ง ดังภาพ 7.11

ภาพ 7.11

แสดงศาสตราจารย์ประยูร จินดาประดิษฐ์

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

ศาสตราจารย์ประยูร ได้เขียนข้อความสดุดีเนื่องในโอกาสมหาวิทยาลัยบูรพา ดำเนินกิจการมาครบ 40 ปี ความว่า

“ความสำเร็จของมหาวิทยาลัยบูรพาย่อมเป็นผลมาจากบุคลากรในทุกระดับของมหาวิทยาลัยที่ได้อุทิศทุ่มเทความรู้ ความสามารถด้วยความมุ่งมั่น และมีความรับผิดชอบที่จะส่งเสริมสถานะของมหาวิทยาลัยบูรพา ให้โดดเด่น”

● **ผู้บริหารภายใน (อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา)**

จากการศึกษาจากเอกสารประวัติศาสตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอดีตผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่ได้เขียนคำสดุดีให้กับมหาวิทยาลัยบูรพาในโอกาสดำเนินกิจการมาได้ 40 ปี ผลการศึกษาพบว่า มีทั้งสิ้น 6 คน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผาสุข กุลละวณิชย์ ศาสตราจารย์

ดร.ธำรง บัวศรี รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ มลิณฑุต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์
 วัจนสุนทร รองศาสตราจารย์สวัสดิ์ ปุษปาคม และรองศาสตราจารย์เชาวน์ มณีวงษ์ ดังต่อไปนี้

○ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผาสุข กุลละวณิชย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผาสุข กุลละวณิชย์ อดีตอธิการบดี
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และอดีตอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา ดังภาพ 7.12

ภาพ 7.12

แสดงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผาสุข กุลละวณิชย์

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผาสุข ได้เขียนข้อความสดุดีเนื่องในโอกาส
 มหาวิทยาลัยบูรพาดำเนินกิจการมาครบ 40 ปี ความว่า

“มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีความ
 เป็นมายาวนาน เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2498 ในฐานะของสถาบันการศึกษา
 ระดับอุดมศึกษาแห่งแรกที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ได้ทำหน้าที่ของ
 สถาบันอุดมศึกษาไม่ว่าจะเป็นการผลิตบัณฑิต การวิจัย หากชาว
 มหาวิทยาลัยบูรพาไม่เร่งรัดปรับปรุงความรู้ทางวิชาการในแขนงต่าง ๆ
 ชื่อเสียงเกียรติยศทางด้านวิชาการก็จะค่อย ๆ ด้อยลงและตกต่ำ
 กลายเป็นมหาวิทยาลัยที่ล้าหลังทางวิชาการไปในที่สุด
 ผมขอเชิญชวนและเรียกร้องให้ชาวมหาวิทยาลัยบูรพาทุ่มเทแรงกาย
 แรงใจในการพัฒนาทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอน การวิจัย

เพื่อให้มหาวิทยาลัยที่รักของเราได้คงความเด่นและการยอมรับเชื่อถือในสังคมไว้ตลอดไป”

○ ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี

ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี อธิการบดีมหาวิทยาลัยวิชาการศึกษา

บางแสน ดังภาพ 7.13

ภาพ 7.13

แสดงศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง ได้เขียนข้อความสุดดีเนื่องในโอกาสมหาวิทยาลัยบูรพา ดำเนินกิจการมาครบ 40 ปี ความว่า

“มหาวิทยาลัยกำลังเติบโตขึ้นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกที่ย่างเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ มหาวิทยาลัยจะต้องตระหนักว่าขณะนี้การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและวิชาการทำได้รวดเร็ว การแข่งขันกันในด้านวิชาการก็จะเข้มข้นขึ้น บรรดาคณาจารย์ทุกท่านจะต้องปรับปรุงตัวเองให้มีคุณภาพ ต้องพยายามเรียนรู้ ทำการศึกษาวิจัยและทำตัวเป็นนักวิชาการเต็มตัว

ผมขออวยพรให้บรรดาคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายจงประสบความสำเร็จ สุข ความเจริญ มีพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง เป็นกำลังของประเทศชาติบ้านเมืองตลอดไป”

○ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ มลิณทสูต
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ เริ่มรับราชการที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ตั้งแต่
ปี พ.ศ.2501 ดังภาพ 7.14

ภาพ 7.14

แสดงรองศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ มลิณทสูต

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

ท่านได้เขียนข้อความสดุดีเนื่องในโอกาสมหาวิทยาลัยบูรพาดำเนินกิจการมา
ครบ 40 ปี ความว่า

“ผมรู้สึกดีใจเป็นอย่างมากที่ได้เห็นการเจริญ เปลี่ยนแปลง เกิดขึ้นกับ
มหาวิทยาลัยบูรพาอย่างมากมายและรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะ
ไม่กี่ปีมานี้ ผมขอให้ทุกท่านร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมพลัง สร้างมหาวิทยาลัย
บูรพาให้เจริญรุดหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก ขอให้เป็นที่พึงทางการศึกษาของ
ภูมิภาค และเป็นมหาวิทยาลัยระดับแนวหน้าของประเทศในอนาคต
สมดังหวังตั้งใจ”

○ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร อดีต “รองอธิการ” วิทยาลัย
วิชาการศึกษา บางแสน (พ.ศ.2516) หลังจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้ยกฐานะเป็น
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ท่านได้ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี”
ดังภาพ 7.15

ภาพ 7.15

แสดง ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ ได้เขียนข้อความสดุดีเนื่องในโอกาส มหาวิทยาลัยบูรพา ดำเนินกิจการมาครบ 40 ปี ความว่า

“ผมในฐานะผู้บริหารมีความภาคภูมิใจที่เห็นมาโดยตลอดว่าผู้บริหารทุกคนต่างทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญา แม้กำลังทรัพย์ เพื่อให้สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและต่อประเทศชาติ จึงขออำนาจพรให้สถาบันการศึกษาแห่งนี้มีความเจริญเติบโตยิ่งขึ้นไป ได้เป็นที่พึ่งทางปัญญาและรับใช้สังคมต่อไปนานเท่านาน”

○ รองศาสตราจารย์ สวัสดิ์ ปุษปาคม

รองศาสตราจารย์ สวัสดิ์ ดำรงตำแหน่งรองอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ตั้งแต่ พ.ศ.2504 -2516 เป็นเวลาประมาณ 13 ปีเศษ ดังภาพ 7.16

ภาพ 7.16
แสดงรองศาสตราจารย์ สวัสดิ์ ปุษปาคม

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์สวัสดิ์ ได้เขียนข้อความสดุดีเนื่องในโอกาสมหาวิทยาลัยบูรพา ดำเนินกิจการมาครบ 40 ปี ความว่า

“ผมขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยโปรดดลบันดาลให้ ดร.ผาสุข กุลละวณิชย์ อธิการบดี คณาจารย์ทุกท่าน ทุกคนะวิชา บรรดาลูกจ้าง คนงาน ภารโรง และนิสิตนักศึกษาทุกคนจงมีแต่ความสุขความเจริญ ให้มี อายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ ธนสารสมบัติพิพัฒน์มงคลวิบุลย์ศุภผล สกลเกียรติตลอดกาลนาน”

○ รองศาสตราจารย์เซาว์น มณีวงษ์

รองศาสตราจารย์ เซาว์น มณีวงษ์ ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน พ.ศ.2530 -2533 และดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ.2534-2536 ดังภาพ 7.17

ภาพ 7.17

แสดงรองศาสตราจารย์ เซาว์น มณีวงษ์

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ เซาว์น ได้เขียนข้อความสดุดีเนื่องในโอกาสมหาวิทยาลัยบูรพา ดำเนินกิจการมาครบ 40 ปี ความว่า

“มหาวิทยาลัยบูรพานับวันจะเจริญรุดหน้าไปเป็นลำดับ เรามีความหวังว่ามหาวิทยาลัยจะต้องเป็นสากล มีความหลากหลายทางวิชาการ เป็นศูนย์กลางทางวิชาการของภาคตะวันออก กระจายโอกาสทางการศึกษาให้กับคนทุกหมู่ ทุกฐานะอาชีพ จนเป็นมหาวิทยาลัยของปวงชน ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ทำงานด้วยความเสียสละ สัมครสมานและสามัคคีกันด้วยดี”

○ ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง

ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน พ.ศ.2522 -2524 และดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ.2534-2536 ดังภาพ 7.18

ภาพ 7.18

แสดงศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา

ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง ได้เขียนข้อความสดุดีเนื่องในโอกาส มหาวิทยาลัยบูรพา ดำเนินกิจการมาครบ 40 ปี ความว่า

“ข้าพเจ้ามองบางแสนในตอนนี้ โดยมุ่งเน้นสู่ความเป็นเลิศและภาวนาให้ เจตนารมณ์ของศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี ที่ท่านคิดไว้เมื่อ 40 ปี ก่อน เมื่อเริ่มสร้างบางแสน 2498 เป็นความจริงที่ว่าจะสร้างบางแสนให้ เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ทันสมัยที่สุด มาถึงวันที่ 8 กรกฎาคม 2538 ครบรอบปีที่ 40 เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ขอให้ความฝันของข้าพเจ้าที่จะได้เห็นศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการเกิดขึ้นที่บางแสนเป็นความจริง”

7.2 พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2544 - 2554)

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็นพัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2544 - 2554) ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาดังกล่าวออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก พัฒนาการทางวิชาการ ประเด็นที่สอง การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

7.2.1 พัฒนาการทางวิชาการ

จากการศึกษาในประเด็นการพัฒนาทางวิชาการของมหาวิทยาลัยบูรพา ในช่วงปี พ.ศ.2544-2554 ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาดังกล่าวออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การนำ

ระบบออนไลน์ที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในมหาวิทยาลัย ประเด็นที่สอง การประกันคุณภาพการศึกษา ประเด็นที่สาม การพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันในต่างประเทศ ประเด็นที่สี่ การขยายหน่วยงาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- **การนำระบบออนไลน์ที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในมหาวิทยาลัย**

จากการศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ในประเด็นการใช้ระบบออนไลน์ภายในหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยบูรพา ในช่วง พ.ศ.2544 - 2554 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาในอดีตได้นำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยบูรพา ในความเป็นจริงนั้นผู้บริหารที่ปฏิบัติหน้าที่บริหารมหาวิทยาลัยทุกยุคสมัยต่างก็ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในหน่วยงานเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ แต่ทว่าสิ่งที่ถูกบันทึกเป็นผลงานของผู้บริหารแต่ละยุคสมัยนั้นมีมากน้อยแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้ค้นคว้าในประเด็นนี้พบว่ามีการบันทึกไว้อยู่บ้าง คือบันทึกศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ อุปถัมภ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ.2545-2553 ซึ่งมีข้อความว่า “มหาวิทยาลัยได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลให้ใช้การได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย เช่น การลงทะเบียนโดยใช้ Online Admission”

หน่วยงานหลักที่นำเอาเทคโนโลยีการสื่อสารออนไลน์ที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการดำเนินงานคือ สำนักหอสมุดและสำนักคอมพิวเตอร์ ในความเป็นจริงนั้นทุกหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยบูรพาได้นำเอาการสื่อสารออนไลน์เข้ามาใช้ในองค์กร แต่ทว่า การศึกษาจากเอกสารที่ถูกบันทึกไว้นั้นพบเพียง 2 หน่วยงานหลักที่มีการกล่าวถึง ได้แก่ สำนักหอสมุด และ สำนักคอมพิวเตอร์

ในการให้บริการของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยบูรพาในช่วงที่สองนี้ได้พัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการจัดเก็บ การประมวลผล และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร แก่นิสิต บุคลากร และคณาจารย์ อย่างกว้างขวาง เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ได้ใช้ประโยชน์สูงสุดในการสนับสนุนการบริหารงานและการใช้ประโยชน์ของนิสิต บุคลากร และคณาจารย์ ดังเช่น สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งเป็นหน่วยงานการสนับสนุนวิชาการ มีฐานะเทียบเท่าคณะ มหาวิทยาลัยบูรพาได้ตระหนักถึงความสำคัญในการให้บริการแก่นิสิต บุคลากร จึงได้พัฒนาระบบการให้บริการด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง พัฒนาให้เป็นห้องสมุดดิจิทัล (Digital Library) และเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อที่จะก้าวไปสู่ความเป็นเลิศทางด้านบริการของสำนักหอสมุด ทั้งฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ฐานข้อมูล ระบบเครือข่าย ผู้พัฒนาระบบ ผู้ใช้ระบบ โดยนำข้อมูลที่มีอยู่มาจัดเก็บในหน่วยความจำบนเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถเรียกมาประมวลผลได้อย่าง

รวดเร็วและแม่นยำ อีกทั้งยังจัดกลุ่ม จัดลำดับ แยกประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงไปยังระบบสารสนเทศของหน่วยงานอื่น ๆ ได้

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ได้สร้างเครือข่ายการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติเข้ามาใช้ในการจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด นอกจากนี้ข้อมูลภายในสำนักหอสมุดแล้ว เว็บไซต์ของสำนักหอสมุดยังมีฐานข้อมูลอื่นที่ให้บริการ ได้แก่ ฐานข้อมูลสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เช่น CINAHL, IEEE, PQDD, Science Direct ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ของ ACS หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ฐานข้อมูลสหบรรณานุกรม (Union Catalog) ตลอดจนการเก็บเอกสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา ยังได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างห้องสมุดทั้งในระดับนานาชาติ ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ในระดับชาตินั้นได้ร่วมมือกับประเทศในอาเซียน 10 ประเทศ และร่วมมือกับสำนักหอสมุดจากประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนเครือข่ายระดับประเทศนั้น สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา ได้ร่วมมือกับสำนักหอสมุดของมหาวิทยาลัยอีก 24 แห่ง นอกจากนี้ยังได้ร่วมมือกับเครือข่ายงานห้องสมุดส่วนภูมิภาค ซึ่งสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ร่วมมือกับสำนักหอสมุดของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้เพื่อสร้างความร่วมมือใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน เพื่อให้เป็นแหล่งรวมวิชาความรู้แหล่งใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น

นอกจากสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ที่เน้นการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการบริการจัดการและการให้บริการแล้ว หน่วยงานอีกแห่งหนึ่งที่ได้ชื่อว่าเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทต่อการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารให้กับนิสิต บุคลากร และหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยบูรพา คือ สำนักคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นสำนักที่มีบทบาทพัฒนาระบบการสื่อสารที่ทันสมัยให้กับประชาคมมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งได้สร้างระบบเครือข่ายมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นเส้นทางเชื่อมโยงการใช้ทรัพยากรการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างอาจารย์ นิสิต และบุคลากรมหาวิทยาลัย และเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงระบบอินเทอร์เน็ตให้สามารถแลกเปลี่ยนทรัพยากรกับเครือข่ายอื่นทั่วโลก ต่อมาได้เพิ่มศักยภาพในการให้บริการให้ดียิ่งขึ้น โดยตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2544 มหาวิทยาลัยบูรพาได้พัฒนาระบบการสื่อสารด้วยความเร็ว 512 kbps และเพิ่มเป็น 1 Mbps ต่อมาวันที่ 2 มกราคม 2546 ได้เพิ่มความเร็วการเชื่อมโยงเครือข่ายที่ 4 Mbps และพัฒนาขึ้นตามลำดับการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งสำนักคอมพิวเตอร์มีเป้าหมายที่จะพัฒนาระบบสารสนเทศไปสู่ระบบไร้กระดาษ โดยนำระบบ e-document และระบบลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ (digital signature) มาใช้

- **การประกันคุณภาพการศึกษา**

มหาวิทยาลัยบูรพาได้นำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามาใช้ ซึ่งในอดีตนั้นยังมีได้มีข้อบังคับให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะต้องจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเข้มงวดมากนัก จากการศึกษาในประเด็น “การประกันคุณภาพการศึกษา” มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก ความเป็นมาของการประกันคุณภาพการศึกษา ประเด็นที่สอง การนำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามาใช้ในมหาวิทยาลัยบูรพา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- **ความเป็นมาของการประกันคุณภาพการศึกษา**

ผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการสื่อสารไร้พรมแดน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร (Information Technology) ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และด้านการศึกษาด้วยเช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้บุคคลต้องมีการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับยุคสมัยซึ่งมีการแข่งขันด้านคุณภาพของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง การที่บุคคลจะปรับตัวได้ดีนั้นมิพื้นฐานมาจากการได้รับการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ ซึ่งการศึกษาที่มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องมีระบบการศึกษาและการจัดการระบบที่ดี มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนการสอน

จากการไหลเวียนของข่าวสารระหว่างประเทศ ทำให้รัฐบาลไทยได้ตื่นตัวในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมต่อสถาบันการศึกษาประเทศตะวันตก เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ขึ้น และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยกำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก

ระบบประกันคุณภาพภายใน (Internal Quality Assurance) มาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพจากภายนอก

ส่วนการประกันคุณภาพภายนอก (External Quality Assurance) มาตรา 49 กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการ แนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมิน ครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

กล่าวโดยสรุป การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการวางแผน และกระบวนการจัดการของผู้รับผิดชอบเพื่อให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพตามระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้ โดยมีการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) และการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) จนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของดัชนีชี้วัดระบบและ กระบวนการผลิต ผลผลิต และผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา

○ การนำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามาใช้ในมหาวิทยาลัย บูรพา

หลังจากที่พระราชบัญญัติดังกล่าวประกาศใช้ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้ ดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ขึ้น โดยกำหนดให้ หน่วยงานระดับ คณะวิชา วิทยาลัย สถาบัน สำนัก ศูนย์ และหน่วยงานอื่นในสังกัด จัดทำ “การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา” และ “การประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา” ขึ้น ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2546 ข้อ 6 (1) บัญญัติว่า ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ การศึกษาของคณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของคุณภาพ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์และแผนดำเนินการ การเรียนการสอน กิจกรรมการพัฒนานิสิต นักศึกษา การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม การทำนุ ศิลป์วัฒนธรรม การบริหารและการจัดการ การเงินและงบประมาณ ระบบและกลไกการประกัน คุณภาพการศึกษา เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานได้รับรู้ถึงระดับคุณภาพในการจัดการศึกษาของ ตนเอง และเพื่อกระตุ้นเตือนให้สถาบันการศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษา และประสิทธิภาพการ บริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจัดการดังกล่าวได้ทำให้บุคลากร โดยเฉพาะผู้รับผิดชอบหลักสูตร ได้รับรู้ความก้าวหน้าของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยบูรพา และเพื่อให้ คณาจารย์ได้บริการหลักสูตรให้มีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังทำให้ผู้บริหารหลักสูตรได้รับรู้ถึง

จุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา ปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีการแก้ไขปัญหาในหลักสูตรที่บริหารอยู่ ซึ่งได้จัดทำเป็นประจำอย่างต่อเนื่องทุกปี

- **การพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันในต่างประเทศ**

จากการศึกษาจากเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ในประเด็น การพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันในต่างประเทศ ในช่วงปี พ.ศ.2544 – 2554 ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงเวลานั้น บุคคลที่ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา มีชื่อว่า ศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ คุปต์มภ์ โดยมีการจัดทำวารสารเล่มที่นำเสนอผลงานของท่านไว้ เนื้อหาบางส่วนเป็นการกล่าวถึงการพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานในต่างประเทศ ผู้วิจัยได้นำหน่วยงานในต่างประเทศดังกล่าวมาจัดกลุ่มตาม “ประเทศ” ซึ่งมีทั้งสิ้น 11 ประเทศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ประเทศจีน

Chuxiong Normal University – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้เดินทางไปกระชับความสัมพันธ์กับผู้บริหาร Chuxiong Normal University

Yunnan Normal University Business School – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปกระชับความสัมพันธ์กับผู้บริหาร Yunnan Normal University Business School ณ นคร Kunming

Wenzhou University – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือเรื่องสถาบันขงจี้อกับอธิการบดี Wenzhou Medical College และอธิการบดี Wenzhou University

Yunnan University - ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับ Yunnan University นคร Kunming มณฑลยูนนาน

Yunnan Nationalities University – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ณ มณฑลยูนนาน

Qujing Madical College - ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ในการพัฒนาบุคลากรและแลกเปลี่ยนการศึกษา ณ มณฑลยูนนาน

นอกจากนี้ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ยังเดินทางไปลงนามความร่วมมือกับฝ่ายการศึกษาของมณฑล Shaanxi เมือง XI' an

- ประเทศเกาหลีใต้

Chungnam National University College of Economics and Management, Daejeon - ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปกระชับสัมพันธ์ไมตรีกับ

ผู้บริหารสถาบันการศึกษาดังกล่าว นอกจากนี้ ยังให้การต้อนรับนักศึกษาจากสถาบันแห่งนี้เพื่อให้เป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนกับวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา

Far East University- ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ณ Seoul

Hankuk University of Foreign Studies – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ณ กรุง Seoul

○ ประเทศญี่ปุ่น

Ehime University – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ณ เมือง Ehime

Ritsumeikan Asia Pacific University – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ณ เมือง Oita

○ ประเทศสหรัฐอเมริกา

University of Northern Colorado – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ณ เมือง Greeley

Dominican University – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ณ รัฐ San Francisco

Illinois State University – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ณ เมือง Normal

นอกจากนี้ ยังประสานความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยฮันุกเพื่อประสานความร่วมมือในการสอนภาษาเกาหลีให้แก่นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา

○ ประเทศฟินแลนด์

กระชับสัมพันธ์ไม่ตรีกับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา ประเทศสาธารณรัฐฟินแลนด์

○ ประเทศฝรั่งเศส

Montpellier II – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้

○ ประเทศออสเตรเลีย

กระชับสัมพันธ์ไม่ตรีกับผู้บริหาร คณาจารย์ Swinburne University of Technology and AUQA (Austalian Universities Quality Agency) กรุงเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย

- ประเทศอิตาลี

University Degli Studi Di Trento – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ณ เมือง Trento

- ประเทศบราซิล

Santa Catalina University – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้

- ประเทศพม่า

Myanmar Maritime University – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ณ เมือง Yangon

- ประเทศเวียดนาม

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้เดินทางไปยัง University of Physical Education and Sports II กรุง Hochiminh

Hanoi University – ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เดินทางไปลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ณ กรุง Hanoi

- การขยายหน่วยงาน

จากการศึกษาในประเด็น “การขยายหน่วยงาน” ภายในมหาวิทยาลัยบูรพา ในช่วง พ.ศ.2544 - 2554 ได้มีการขยายหน่วยงานเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย การจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์ เปิดสอนหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา สำนักคอมพิวเตอร์ หอพักนิสิตชาย และหญิง คณะพยาบาลศาสตร์เปิดสอนด้านบริการทางการแพทย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์เปิดสอนด้านบริการทางการแพทย์ ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพเปิดให้บริการ และการจัดตั้งคณะแพทยแผนไทยอภัยภูเบศร ดังต่อไปนี้

- การจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์

จากโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของรัฐบาล หรือที่เรียกว่า (Eastern Sea Board) ทำให้มีท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง ท่าเรือน้ำลึกมาบตาพุด และนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่หลายแห่งในภาคตะวันออก มีประชากรย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกจำนวนมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยบูรพาจึงเห็นว่าจะมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างแพทย์และบุคลากรทางด้านสาธารณสุขเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับความต้องการใช้บริการของประชาชนดังที่กล่าวมา ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาจึงเตรียมแผนการจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ขึ้น ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใน

มหาวิทยาลัย สภามหาวิทยาลัยได้เห็นชอบหลักสูตรเมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ.2545 ทบวงมหาวิทยาลัยได้ให้ความเห็นชอบหลักสูตรนี้แล้วเช่นเดียวกัน ในช่วงเวลานั้นจึงอยู่ระหว่างการเสนอให้คณะกรรมการแพทย์สภาพิจารณาในเรื่องของความพร้อมของโรงพยาบาลที่จะใช้เป็นสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

○ จัดตั้งกองบริหารวิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรี

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาเห็นว่าทั้งเยาวชนและประชาชนจำนวนมากในภาคตะวันออกต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา จึงมีแนวคิดจัดตั้งวิทยาเขตมหาวิทยาลัยบูรพาขึ้นที่จังหวัดจันทบุรี จึงได้จัดตั้งกองบริหารวิทยาเขตสารสนเทศจันทบุรีขึ้น เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ต่อไปในอนาคต

○ การจัดตั้งวิทยาลัยนานาชาติ

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา เปิดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี 8 สาขาวิชา ประกอบด้วย หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา นิเทศศิลป์และการออกแบบ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา การติดต่อสื่อสารเชิงธุรกิจ ทักษะการติดต่อสื่อสาร เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชา บริหารธุรกิจการเงิน สาขาวิชา บริหารธุรกิจการตลาด สาขาวิชา บริหารธุรกิจการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ สาขาวิชาการจัดการการบริการและการท่องเที่ยวนานาชาติ

○ การจัดตั้งคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา เติบโตมาจากภาควิชาพลศึกษาและนันทนาการเดิมที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ ต่อมาปี พ.ศ.2545 ภาควิชานี้ได้รับการอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยบูรพาให้จัดตั้งเป็น วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การกีฬา เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2545 ต่อมาวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2551 หลังจากที่มีมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เปลี่ยนแปลงสถานะจากมหาวิทยาลัยในระบบราชการ เป็น มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หรือที่เรียกว่า มหาวิทยาลัยนอกระบบ ที่มีการบริหารจัดการอิสระ แยกจากระบบราชการ สภามหาวิทยาลัยบูรพาได้ประกาศให้เปลี่ยนชื่อหน่วยงานจาก “วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การกีฬา” เป็น “คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา” เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ.2551

○ การจัดตั้งวิทยาลัยการขนส่งและโลจิสติกส์

ในช่วงปี พ.ศ.2544 - 2554 มหาวิทยาลัยได้พัฒนาหน่วยงานวิทยาลัยพาณิชยนาวิ โดยปรับเปลี่ยนชื่อเป็น “วิทยาลัยการขนส่งและโลจิสติกส์” เพื่อขยายการผลิตบัณฑิตให้กว้างขวางมากขึ้น และสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาประเทศไทย โดยสภามหาวิทยาลัยได้มีมติให้ความเห็นชอบในการประชุมสภามหาวิทยาลัยครั้งที่ 3 /2548 เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ.2548

○ การจัดตั้งคณะแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร

มีภารกิจสอนและฝึกปฏิบัติงานบริการด้านการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก และเป็นพี่เลี้ยงปฏิบัติการของกระบวนการวิชาแพทย์แผนไทยประยุกต์ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา สนับสนุนการวิจัยแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกในคลินิก อีกทั้งยังเปิดจำหน่ายเวชภัณฑ์ที่มีคุณภาพและความปลอดภัยแก่ประชาชนโดยเน้นความประหยัดและสมเหตุสมผลในการใช้ยาสมุนไพร

นอกจากนี้ ในแต่ละคณะ วิทยาลัย ต่าง ๆ ได้มีการพัฒนาการเรียนการสอน บางคณะมีการพัฒนาหลักสูตรให้สูงขึ้น ทั้งระดับปริญญาโท ปริญญาเอก และขยายขอบเขตสาขาวิชาที่เปิดสอนมากขึ้น เช่น สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชา พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สาขาวิชาบริการธุรกิจ เปิดรับสมัครนิสิตเข้าเรียนระดับปริญญาเอกเป็นรุ่นแรกในปีนี้เป็นต้น

7.2.2 การพัฒนาสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาในประเด็นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัยบูรพาในช่วงปี พ.ศ.2544-2554 ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก สิ่งแวดล้อมด้านพื้นดิน ประเด็นที่สอง สิ่งแวดล้อมด้านน้ำ ประเด็นที่สาม สิ่งแวดล้อมด้านอากาศ ดังต่อไปนี้

● สิ่งแวดล้อมด้านพื้นดิน

จากการศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ในประเด็นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านพื้นดินของมหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การสร้างหอพักในมหาวิทยาลัย ประเด็นที่สอง การขยายและปรับปรุงถนนภายในมหาวิทยาลัย ประเด็นที่สาม การสร้างช่องทางสำหรับวีลแชร์จักรยาน ดังต่อไปนี้

○ สร้างหอพักในมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยบูรพามีหอพักนิสิตชาย และนิสิตหญิง ซึ่งที่ผ่านมานิสิตมีความต้องการเข้าพักอาศัยภายในหอพักในมหาวิทยาลัยจำนวนมาก เนื่องจากเห็นว่ามีความปลอดภัยสูง และมีราคาไม่แพงมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับเช่าหอพักด้านนอกมหาวิทยาลัย แต่ทว่า ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยบูรพา ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนในการสร้างหอพักภายในมหาวิทยาลัยแต่อย่างใด ในขณะที่หอพักเดิมที่มีอยู่ได้ทรุดโทรมลงตามกาลเวลา อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา เห็นว่าจำเป็นต้องใช้เงินในการพัฒนาหอพักภายในมหาวิทยาลัย จึงได้ประสานงานกับหน่วยงานอื่นของมหาวิทยาลัยจัดสร้างอาคารหอพักสำหรับนิสิตชายและหญิงที่ทันสมัยขนาด 4 ชั้น รองรับนิสิตได้ 1,600 คน

○ การขยายและปรับปรุงถนนภายในมหาวิทยาลัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการขยายและปรับปรุงถนนภายในมหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2544 – 2554 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้มีการปรับปรุงถนนหนทางภายในมหาวิทยาลัยให้เป็นระเบียบ สวยงาม เพื่อรองรับจำนวนรถยนต์ รถจักรยานยนต์ที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากทั้งนิสิต บุคลากร ต่างนิยมนำรถจักรยานยนต์ รถยนต์ส่วนบุคคลเข้ามาใช้ในการเดินทางมายังมหาวิทยาลัย ในด้านการปรับปรุงถนนนั้นผู้บริหารเห็นว่านิสิต บุคลากร จำนวนหนึ่ง ขับขี่ยานพาหนะภายในมหาวิทยาลัยด้วยความเร็วเป็นเหตุทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ดังนั้นผู้บริหารจึงสร้างลูกระนาดสำหรับผู้ขับขี่รถชะลอความเร็ว ทั้งนี้ เนื่องจากมีอุบัติเหตุจากการขับขี่ยานพาหนะเกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยบ่อยครั้ง

○ การสร้างช่องทางสำหรับขี่รถจักรยาน

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการออกกำลังกาย จึงส่งเสริมให้นิสิต บุคลากร อาจารย์ ใช้รถจักรยานสำหรับขี่ไปตามสถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะภายในมหาวิทยาลัย เป็นการส่งเสริมให้ประชาคมชาวมหาวิทยาลัยบูรพาตระหนักถึงความสำคัญของการออกกำลังกาย เพราะเห็นว่าการออกกำลังกายด้วยการขี่รถจักรยานทำได้ง่าย ช่วยให้ผู้ขับขี่ประหยัดค่าใช้จ่ายจากการซื้อหาเชื้อเพลิงเมื่อเปรียบเทียบกับ การขี่รถจักรยานยนต์ เนื่องจากในช่วงเวลานั้นน้ำมันมีราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือสามารถทำควบคู่ไปกับการดำเนินชีวิตประจำวันได้ การขี่รถจักรยานมาทำงานจึงทำให้มีสุขภาพดี ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ขับขี่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ให้หยุดรถให้ทางแก่ผู้ที่ขี่รถจักรยานให้ผ่านไปก่อน

● สิ่งแวดล้อมด้านน้ำ

จากการศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ในประเด็น การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางน้ำภายในมหาวิทยาลัยบูรพา ในช่วงปี พ.ศ.2544-2554 ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย ประเด็นแรก การจัดระบบระบายน้ำ ประเด็นที่สอง การจัดระบบบำบัดน้ำเสีย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ การจัดระบบระบายน้ำ

มหาวิทยาลัยบูรพาให้ความสำคัญกับการจัดระบบระบายน้ำภายในมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากที่ผ่านมาเมื่อฝนตกเป็นระยะเวลาติดต่อกันหลายวัน ทำให้เกิดน้ำท่วมขังบางพื้นที่ภายในสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารจึงให้มีการปรับปรุงซ่อมแซมท่อส่งน้ำ ท่อระบายน้ำ เพื่อให้น้ำไหลเวียนได้สะดวก นอกจากการจัดระบบระบายน้ำแล้ว ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพายังให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบน้ำใช้ น้ำดื่ม ภายในมหาวิทยาลัย

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้เพื่อผลิตน้ำดื่มที่สะอาดให้นิสิต บุคลากร และอาจารย์ มหาวิทยาลัยบูรพาได้อุปโภคบริโภค ทั้งยังปรับปรุง พัฒนา ท่อส่งน้ำขนาดใหญ่ให้สะอาดมากขึ้นกว่าเดิม เพื่อสุขภาพที่ดีของประชาคมมหาวิทยาลัยบูรพา

- การจัดระบบบำบัดน้ำเสีย

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้นำเทคโนโลยีการจัดการน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในมหาวิทยาลัย เพื่อทำน้ำเสียที่ใช้แล้วให้เป็นน้ำที่สะอาดเพียงพอสำหรับการใช้รดน้ำต้นไม้ และใช้ชะล้างสิ่งสกปรกภายในมหาวิทยาลัยบูรพา

- **สิ่งแวดล้อมด้านอากาศ**

จากการศึกษาจากสื่อสิ่งพิมพ์ในประเด็นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านอากาศภายในมหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาพบว่าการส่งเสริมให้บุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพาใช้รถจักรยาน เพื่อลดมลพิษจากเครื่องยนต์ และการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ภายในมหาวิทยาลัยบูรพา ดังต่อไปนี้

- การส่งเสริมให้ใช้รถจักรยาน

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาเล็งเห็นถึงประโยชน์ของการลดมลพิษจากการใช้เครื่องยนต์ จึงส่งเสริมให้นิสิต บุคลากร อาจารย์ ใช้รถจักรยานภายในมหาวิทยาลัยบูรพา โดยรณรงค์ให้นิสิตใช้รถจักรยานกันมากขึ้น ในขณะเดียวกันได้รณรงค์ให้บุคลากร อาจารย์ หันมาใช้รถจักรยานเป็นพาหนะในการเดินทางในระยะใกล้ เพื่อลดมลพิษจากเครื่องยนต์ และยังเป็น การส่งเสริมการออกกำลังกายอีกด้วย ในขณะเดียวกัน ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้ปรับเส้นทางให้เหมาะสมกับการขี่รถจักรยานในมหาวิทยาลัยบูรพา นอกจากนี้ ยังได้จัดทำจุดหรือที่สำหรับจอดรถจักรยานในมหาวิทยาลัยด้วย

- การปลูกต้นไม้

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการเพิ่มพื้นที่สีเขียวภายในมหาวิทยาลัย เพราะการปลูกต้นไม้ภายในสถาบันแห่งนี้จะเป็นการเพิ่มแหล่งผลิตออกซิเจน ซึ่งมีความจำเป็นในการหายใจของมนุษย์ เพราะเห็นว่ามนุษย์กับต้นไม้เป็นสิ่งมีชีวิตที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน การปลูกต้นไม้ในมหาวิทยาลัยบูรพาจึงช่วยสร้างร่มเงามากขึ้น เป็นประโยชน์โดยตรงต่อนิสิตและบุคลากรของมหาวิทยาลัย ทั้งช่วยบดบังความร้อนจากแสงอาทิตย์ ทั้งสร้างอากาศบริสุทธิ์ให้กับประชาคมชาวมหาวิทยาลัยบูรพา อีกทั้งต้นไม้ยังช่วยสร้างความชุ่มชื้นให้กับผิวดินอีกด้วย

7.3 พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สาม (พ.ศ.2555 – 2562)

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็นพัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สาม (พ.ศ.2555 - 2562) ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การเข้าสู่การเป็นมหาวิทยาลัย EEC ประเด็นที่สอง พัฒนาการทางวิชาการ ประเด็นที่สาม การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.3.1 การเข้าสู่การเป็นมหาวิทยาลัย EEC

จากการศึกษาในประเด็นการเข้าสู่การเป็นมหาวิทยาลัย EEC ซึ่งเป็นพัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในช่วงปี พ.ศ.2555- 2562 ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลผลักดันนโยบายพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ความหมาย ความสำคัญของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ประเด็นที่สอง มหาวิทยาลัยบูรพากับ EEC ดังต่อไปนี้

- **ความหมาย ความสำคัญของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก**

ผลการศึกษาในประเด็นความหมาย ความสำคัญของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก ความหมายของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ประเด็นที่สอง ความสำคัญของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- **ความหมายของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก**

การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หมายถึง โครงการที่รัฐบาลไทยส่งเสริมการลงทุนในภาคตะวันออก โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ อันเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้กับหน่วยงาน ประชาชน ในภาคตะวันออก ซึ่งการพัฒนานี้จะต้องสร้างโครงข่ายคมนาคมและการขนส่งหรือที่เรียกกันว่า “โลจิสติกส์” ที่สมบูรณ์ โดยกำหนดพื้นที่นำร่อง คือ จังหวัดชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา

- **ความสำคัญของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก**

รัฐบาลที่นำโดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ผลักดันโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ขึ้น เพื่อดึงให้ภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศเข้ามาลงทุนใน 3 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา โดยพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนในภูมิภาค โดย มีเป้าหมายขับเคลื่อน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง เรียกว่า กลุ่มโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มที่สอง กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย กลุ่มที่สาม กลุ่มการท่องเที่ยว และกลุ่มที่สี่ การสร้างเมือง

ใหม่ โดยมีเป้าหมายให้ภาคตะวันออกของประเทศไทยเป็นศูนย์กลางเชื่อมต่อกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย ทั้งการผลิตสินค้า การดำเนินกิจการทางการค้า การส่งสินค้าออก การขนส่ง

กล่าวได้ว่า โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกนั้นเป็นแผนยุทธศาสตร์ภายใต้นโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 ของรัฐบาล ที่ต้องการเปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมเป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก่อนที่จะมีไทยแลนด์ 4.0 นั้น ประเทศไทยผ่านประเทศไทย 1.0 ซึ่งเป็นยุคที่ประเทศไทยเน้นการผลิตทางด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งคนไทยปลูกข้าว พืชสวน ไร่ ไร่ เลี้ยงหมู เป็ด ไก่ นำผลผลิตไปขายในท้องตลาดเพื่อสร้างรายได้และเพื่อยังชีพ ประเทศไทย 2.0 คือการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นอุตสาหกรรมเบา เป็นยุคที่มีการนำเครื่องมือต่างๆ มาช่วยในการผลิตสินค้า เช่น การผลิตเสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องประดับ ทำให้ประเทศไทยเริ่มมีศักยภาพมากขึ้น ประเทศไทย 3.0 เป็นยุคที่ประเทศไทยเน้นมุ่งการผลิตอุตสาหกรรมหนักและส่งสินค้าอุตสาหกรรมหนักที่ผลิตขึ้นออกไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศ ในยุคนี้ถือว่าเป็นยุคปัจจุบัน เช่น การผลิตเหล็กกล้าส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ การผลิตรถยนต์ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ การผลิตก๊าซธรรมชาติส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ การผลิตปูนซีเมนต์ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ฯลฯ เป็นต้น

การที่ประเทศไทยมีการพัฒนาดังเช่นการพัฒนาประเทศไทย 3.0 นั้น ทำให้ประเทศไทยมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงแค่ 3-4 % ต่อปีเท่านั้น กล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาประเทศที่ทำให้ประชาชนมีรายได้ไม่มากนัก จัดอยู่ในช่วงรายได้ “ปานกลาง” เป็นระยะเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา ในขณะที่ประเทศต่าง ๆ มีการพัฒนาให้ประชาชนมีรายได้สูงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถก้าวตามทันการพัฒนาของประเทศเพื่อนบ้านและประเทศต่างๆ ในโลก ผลจากการที่ประเทศไทยยังไม่สามารถพัฒนาได้มากกว่านี้ ทำให้รัฐบาลไม่สามารถยกระดับการพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวทันประเทศต่างๆ ได้ ดังที่เรียกกันว่า “ติดกับดักรายได้ปานกลาง” ผลจากการติดกับดักรายได้ปานกลางมายาวนานนั้น ทำให้คนไทยมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้มากขึ้นเรื่อยๆ และเกิดความไม่สมดุลในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นก้ำกัปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นกับคนไทยในปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงผลักดันนโยบายประเทศไทย 4.0 ขึ้น เพื่อหวังให้มีการพัฒนาที่ทำให้ประชาชนมีรายได้สูงกว่าช่วงรายได้ปานกลางดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การที่คนไทยยังคงเผชิญกับการมีรายได้ระดับปานกลางนั้นจัดอยู่ในโมเดลเศรษฐกิจที่เรียกว่า “ทำมาก ได้น้อย” ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงผลักดันโครงการ “ประเทศไทย 4.0” ขึ้น เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วย “นวัตกรรม” (Innovation) เรียกสั้น ๆ ว่า “ไทยแลนด์ 4.0” เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการผลักดันให้ประชาชนในประเทศได้มีโอกาสเป็นผู้ที่มีรายได้สูงตามโมเดล “ทำน้อย ได้มาก” ซึ่งจะต้องเปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” เป็นสินค้าในเชิง “นวัตกรรม” ถ้าหากทำได้สำเร็จ

ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ก็จะทำให้ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับให้เป็นกลุ่มประเทศที่ประชาชนมีรายได้สูง

คำว่า “ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม” หมายถึง การเปลี่ยนความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศที่มีอยู่ 2 ด้าน ได้แก่ ความหลากหลายทางชีวภาพ และ ความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม โดยเปลี่ยนให้เป็นความได้เปรียบเชิงแข่งขัน โดยมีกลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มอุตสาหกรรม 5 กลุ่มที่ปรับเปลี่ยนขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม ได้แก่ กลุ่มแรก กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ กลุ่มที่สอง กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ กลุ่มที่สาม กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกล กลุ่มที่สี่ กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมอุปกรณ์ต่างๆ กลุ่มที่ห้า กลุ่มเทคโนโลยีสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง

การจะให้ประเทศไทยมีการพัฒนาตามแนวทาง ประเทศไทย 4.0 นั้น จะต้องยกระดับองค์ประกอบการผลิต 4 ประการหลัก เสียใหม่ ไมเช่นนั้นจะไม่สามารถผลักดันให้ประสบความสำเร็จดังที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้ องค์ประกอบทั้ง 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก การยกระดับจากการผลิตแบบดั้งเดิมไปสู่การทำเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ประการที่สอง การยกระดับจากการทำ SMEs แบบเดิมไปสู่การประกอบการแบบที่เรียกว่า Smart Enterprises และ Startup ที่มีศักยภาพสูง ประการที่สาม การยกระดับการบริการแบบเดิมที่มีมูลค่าต่ำไปสู่การบริการที่มีมูลค่าสูง ประการที่สี่ การยกระดับจากแรงงานคุณภาพต่ำเป็นแรงงานที่มีความรู้และมีทักษะสูง

- **มหาวิทยาลัยบูรพากับ EEC**

จากการศึกษาในประเด็น มหาวิทยาลัยบูรพากับ EEC ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การพัฒนาคน ประเด็นที่สอง การพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- การพัฒนาคน

คณิศ แสงสุพรรณ เลขานุการคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก กล่าวว่า เนื่องจากโครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกจะมีการพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดภาคตะวันออก ได้แก่ ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา ซึ่งมหาวิทยาลัยบูรพาเป็นสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในภาคตะวันออก จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจในเรื่องดังกล่าวนี้ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัยบูรพาจึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องให้

ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาบุคลากรขององค์กรให้มีความรู้ มีความสามารถ โดยเฉพาะการทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาคตะวันออก

นอกจากการพัฒนาบุคลากรในองค์กรมหาวิทยาลัยบูรพาแล้ว มหาวิทยาลัยยังมีบทบาทในการพัฒนาความรู้ให้กับประชาชนในภาคตะวันออกอีกด้วย เนื่องจากเป็นสถาบันการศึกษาหลักที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะให้แรงงานมีความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงาน จึงจำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย การจะปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยที่เหมาะสมกับการดำเนินโครงการพัฒนาเศรษฐกิจในภาคตะวันออกนี้ จำเป็นที่จะต้องใช้ความรู้ในการศึกษาทั้งศักยภาพของชุมชน ศักยภาพของแรงงาน ความต้องการของคนในพื้นที่ และประเด็นอื่นที่มีหลากหลายให้ศึกษา

ทั้งนี้ เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ได้กล่าวว่า อาชีพที่สังคมภาคตะวันออกกำลังต้องการมาก คือ กลุ่มอาชีพวิศวกร เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความรู้ มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการสร้างเมือง การพัฒนาเมือง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าก่อนที่จะมีการดำเนินการก่อสร้างพัฒนาให้เกิดขึ้น เพื่อให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากกลุ่มอาชีพวิศวกรแล้ว อีกกลุ่มอาชีพหนึ่งที่มีอนาคตดีคือ กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบิน ทั้งกัปตันเครื่องบิน ช่างซ่อมเครื่องบิน คนดูแลสนามบิน เป็นต้น

โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกนั้นจำเป็นต้องประสานงานกับหน่วยงานหลายแห่งในภาคตะวันออก จะต้องดำเนินธุรกิจเชื่อมโยงกับธุรกิจของประชาชนในภาคตะวันออก จะเกี่ยวข้องกัมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งมหาวิทยาลัยจะต้องปรับหลักสูตรเพื่อผลิตบัณฑิต มหาบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาแล้วสามารถเข้าปฏิบัติงานในองค์กรที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนานี้ได้ นอกจากนี้ โครงการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกนี้ยังต้องการบัณฑิตที่มีความสามารถทางด้านเทคโนโลยี ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยเพื่อประโยชน์ขององค์กรหรือธุรกิจได้ ความเกี่ยวข้องกัมหาวิทยาลัยบูรพาอีกประการหนึ่งคือ การที่มหาวิทยาลัยบูรพาได้รับความไว้วางใจให้ปฏิบัติงานร่วมกับโครงการนี้ คือ โครงการวิจัยเพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับพื้นที่แห่งนี้ (สารมหาวิทยาลัยบูรพา กุมภาพันธ์ 2562)

ด้านรองศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ กาสลัก กรรมการคณะทำงาน EEC – HDC และรองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยบูรพา กล่าวว่า ในภาพรวมนั้นมหาวิทยาลัยบูรพามีบุคลากรที่พร้อมที่จะทำงานร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก บุคลากรจำนวนมากของมหาวิทยาลัยมีพื้นฐานการศึกษาดี มีความรู้ความสามารถ ซึ่งเชื่อมั่นว่ามหาวิทยาลัยบูรพาจะเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกัหน่วยงานอื่น

ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สารมหาวิทยาลัยบูรพา ฉบับเดือน กุมภาพันธ์ 2562)

7.3.2 พัฒนาการทางวิชาการ

จากการศึกษาในประเด็นการพัฒนาทางวิชาการ ในช่วง พ.ศ.2555- 2562 ผู้วิจัย แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย ประเด็นแรก พันธกิจ วิสัยทัศน์ ประเด็นที่สอง การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาค ตะวันออก ดังต่อไปนี้

● พันธกิจ วิสัยทัศน์

จากการศึกษาเกี่ยวกับพันธกิจ และวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยบูรพา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2555 จนถึงปี พ.ศ.2562 พบว่า ในระยะหลังนั้นผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เปลี่ยนแปลง พันธกิจ วิสัยทัศน์ ของมหาวิทยาลัยบูรพาเสียใหม่ ในการนำเสนอผลการวิจัยในส่วนนี้ ผู้วิจัยนำเสนอ พันธกิจ วิสัยทัศน์ ที่สร้างขึ้นใหม่ล่าสุด โดยแบ่งประเด็นออกเป็น พันธกิจ และ วิสัยทัศน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ พันธกิจ

พันธกิจที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาใหม่นี้มีที่มาจากเนื้อความตาม พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ.2550 หมวด 1 มาตรา 7 และมาตรา 8 ดังนี้

1.ดำเนินการจัดการศึกษาอย่างเสมอภาคเท่าเทียม ควบคู่กับการเสริมสร้าง เสรีภาพทางวิชาการและการใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต บนพื้นฐานของหลักคุณธรรม จริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ

2.ดำเนินการพัฒนาคุณภาพงานวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ใน ศาสตร์แขนงต่าง ๆ และดำเนินการให้บริการทางวิชาการและการถ่ายทอดความรู้ เพื่อการพัฒนา ศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนสังคมชุมชนให้สามารถรองรับต่อการ เปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่มีความเป็นพลวัตสูงได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

3.ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะในรูปแบบต่างๆ โดยครอบคลุมการทำนุบำรุงศาสนา วัฒนธรรม ศาสนา และการกีฬา รวมทั้งแสดงบทบาทนำในการ พัฒนาสังคม ชุมชนและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

○ วิสัยทัศน์

การกำหนดวิสัยทัศน์ใหม่นั้น ใช้ข้อความว่า “ขุมปัญญาตะวันออกเพื่ออนาคตของแผ่นดิน” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Wisdom of the East for the Future of the Nation” มีความหมายว่า การที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นสถาบันการศึกษาหลักของภาคตะวันออกของประเทศ ไทย ที่มีภารกิจมุ่งเน้นสร้างรากฐานเพื่อการพัฒนาให้กับประเทศ พร้อมทั้งแสดงบทบาทนำในการเตรียมความพร้อมให้กับทุกภาคส่วนในสังคมไทย ด้วยองค์ความรู้และวิทยาการที่ทันสมัย ภายใต้ขอบเขตของศาสตร์ที่สำคัญ 7 ด้าน ประกอบด้วย ศาสตร์ทางทะเล ศาสตร์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ศาสตร์เกี่ยวกับภาษาตะวันออก ศาสตร์ด้านโลจิสติกส์ ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับภาคตะวันออกของประเทศไทย บนพื้นฐานของคติพจน์ที่ว่า “การวิจัยนำการพัฒนา” ซึ่งจากนิยามข้างต้น สามารถจัดกลุ่มเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแรก ด้านคุณภาพของบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต ด้านที่สอง ด้านศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ด้านที่สาม ด้านคุณภาพทางวิชาการ วิจัย และศักยภาพในการบริหารจัดการภายในของมหาวิทยาลัย

● การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

○ จากการศึกษาเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การลงนามข้อตกลงความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยบูรพา กับสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประเด็นที่สอง การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ การลงนามข้อตกลงความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยบูรพา กับสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

วันจันทร์ที่ 21 มกราคม พ.ศ.2562 รองศาสตราจารย์ ดร.สมนึก ธีระกุลพิศุทธิ์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา ลงนามข้อตกลงความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยบูรพา กับ ดร.คณิศ แสงสุพรรณ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ลงนามข้อตกลงทางวิชาการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในอุตสาหกรรมเป้าหมายและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง โดยมหาวิทยาลัยบูรพาจะพัฒนาวิชาการ ทำวิจัย และสร้างนวัตกรรมส่งเสริม สนับสนุนการจัดการความรู้ เทคโนโลยี และประสบการณ์ในการบริหารงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกในด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามแนวทางการส่งเสริม 5 อุตสาหกรรมเป้าหมาย

ทั้งนี้ อุตสาหกรรมทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย อุตสาหกรรมยานยนต์แห่งอนาคต อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่ม รายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ควบคู่กับ 5 อุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ ได้แก่ อุตสาหกรรม หุ่นยนต์ อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร อุตสาหกรรมเชื้อเพลิง ชีวภาพและเคมีชีวภาพ อุตสาหกรรมดิจิทัล และอุตสาหกรรมสาขาอื่น ๆ ที่อาจมีขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ ในการลงนามนั้น มี ดร.เสนาะ อุนากุล อดีตนายกสภามหาวิทยาลัยบูรพาคนแรก และประธานคณะ ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นประธาน

○ การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจ พิเศษภาคตะวันออก

บทบาทของมหาวิทยาลัยบูรพาจากการลงนามความร่วมมือกับสำนักงาน คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก คือ การพัฒนาบุคลากรและพัฒนาทางการศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยบูรพาจำเป็นต้องผลักดันตนเองให้เป็นมหาวิทยาลัย EEC เพื่อให้เติบโต ควบคู่ไปกับโครงการพัฒนาขนาดใหญ่นี้ มหาวิทยาลัยบูรพาจึงมีภารกิจที่ยิ่งใหญ่คือ การพัฒนา บุคลากรให้ออกไปพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของสังคม ภาคธุรกิจ โรงงาน และ ภาคอื่น ๆ มหาวิทยาลัยบูรพาจึงมีบทบาทในการสร้างสรรคบุคลากรที่มีความรู้ มีความรับผิดชอบ และมีคุณธรรม เพื่อออกไปดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นต้อง ปรับการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ภาคตะวันออก ซึ่งผลการดำเนินการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความจำเป็นที่จะเกิดขึ้นตาม โครงการนี้จะทำให้มหาวิทยาลัยสามารถผลิตบุคลากรสอดคล้องกับความต้องการและทิศทางการ พัฒนาที่สร้างบุคลากรมารับการเติบโตของธุรกิจภาคอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกตาม โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ดร.อภิชาติ ทองอยู่ ประธานคณะทำงาน EEC-HDC กับการเป็น มหาวิทยาลัย EEC ของมหาวิทยาลัยบูรพา ระบุว่า มหาวิทยาลัยบูรพาจะต้องมุ่งพัฒนาบุคลากร เป็นสำคัญ ถือเป็นการพัฒนากำลังคนเพื่อที่จะสนับสนุนโครงการ EEC โดยเฉพาะการผลิตบัณฑิต สนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ หน่วยงาน EEC- HDC จะเป็นกลไกหลักเชื่อม ประสานให้การพัฒนาสอดคล้องกับการพัฒนาของ EEC ซึ่งมหาวิทยาลัยบูรพาจำเป็นต้องประสาน กับหน่วยงานอื่น เช่น วิทยาลัยอาชีวะ และมหาวิทยาลัยทั้งหมดทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะประเด็นการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกัน และสอดคล้องกับหน่วยงานสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ดังนั้น กล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่จะได้รับประโยชน์จากโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เนื่องจากตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่หลักของการพัฒนาดังกล่าว อีกประการหนึ่งคือ มหาวิทยาลัยบูรพามีความโดดเด่นที่สุดทางด้านการศึกษา โดยเฉพาะในภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพาจะเป็นหน่วยงานที่ให้ความรู้ผลิตคนที่มีความรู้ และพัฒนาผู้ที่ไม่ถูกจ้างงาน ซึ่งอาจเป็นการรับเข้าศึกษาโครงการระยะสั้นเมื่อพวกเขาเหล่านั้นมีความรู้ มีทักษะที่ดีแล้ว ก็จะส่งให้กับหน่วยงานที่อยู่ในภาคตะวันออกมารับเข้าทำงานต่อไป ดังข้อความ

“...รวมไปถึงเด็กตกงานที่สามารถเรียน Short course ได้ เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานในอนาคต เช่น โครงการที่จะดำเนินการอันดับแรกคือ ศูนย์ Automation ร่วมกับ Mitsubishi ซึ่งเราสนับสนุนมหาวิทยาลัยบูรพาอย่างเต็มที่”

นอกจากนี้ ดร.อภิชาติ ยังกล่าวว่า การที่มีโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกนี้ จะทำให้มหาวิทยาลัยบูรพาได้รับประโยชน์อย่างมาก เพราะมหาวิทยาลัยจะต้องออกแบบหลักสูตรเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ที่ต้องการความรู้เพื่อเข้าทำงานในโครงการดังกล่าวนี้ ซึ่งสิ่งที่มหาวิทยาลัยบูรพาจะต้องดำเนินการในเร็ววัน คือ การสร้างความแข็งแกร่งให้กับตนเอง ซึ่งจะต้องปรับตัวให้มีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของแรงงานที่ต้องการเข้าทำงานในโครงการขนาดใหญ่นี้ ดังนั้น มหาวิทยาลัยบูรพาในอนาคตจะถูกกล่าวถึงกันมา ซึ่งมหาวิทยาลัยจะต้องปรับบทบาทของตนเองให้เป็นแหล่งปัญญาในการผลิตคนคุณภาพเข้าสู่โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและผลิตบัณฑิตเข้าสู่การทำงานในภูมิภาคอื่นของประเทศไทย

บทที่ 8

พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ไม่มีบันทึกไว้ในเอกสาร

ผลการศึกษเกี่ยวกับประวัติของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ได้จากสื่อสิ่งพิมพ์นั้นเป็นเพียงข้อมูลที่มีมหาวิทยาลัยบูรพาต้องการให้สังคมรับรู้ ทว่าหากต้องการจะรู้ถึงประวัติ ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยบูรพา อย่างลึกซึ้งมากกว่านี้ จำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) บุคคลที่เกี่ยวข้องในอดีตเพิ่มเติม ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) บุคคลที่รู้เรื่องราว ความเป็นมาของสถาบันการศึกษาแห่งนี้เป็นอย่างดี ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.2498 โดยแบ่งบุคคลที่สัมภาษณ์ออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 2 ท่าน ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” กลุ่มที่ 2 ผู้ที่เคยเป็นนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งต่อมาได้บรรจุเข้าเป็นอาจารย์ประจำที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ กลุ่มที่ 3 ผู้ที่เคยเป็นนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งต่อมาได้บรรจุเป็นอาจารย์และเคยดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มที่ 4 ประชาชนในชุมชนบางแสนที่รู้เรื่องราว ความเป็นมาในอดีตของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ รวมทั้งสิ้น 8 ท่าน หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งหมวดหมู่ (Categories) ออกเป็น 4 ประเด็น ดังภาพ 8.1

ภาพ 8.1

แสดงผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ภาพ: สร้างโดยผู้วิจัย

จากภาพ 8.1 ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่ง “บริบททางสังคมและการศึกษาก่อนที่จะมีวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประเด็นที่สอง “การสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ประเด็นที่สาม “การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ประเด็นที่สี่ “การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา” ดังต่อไปนี้

8.1 บริบททางสังคม และการศึกษาก่อนมีวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในประเด็น “บริบททางสังคมและการศึกษาก่อนที่จะมีวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาในประเด็นนี้ออกเป็น 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก สภาพการศึกษาของประเทศไทยก่อนสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นที่สอง การขาดแคลนครู และสถาบันการศึกษาที่สอนระดับปริญญาในภูมิภาค ประเด็นที่สาม สกัตกั้นมิให้นักเรียนในภูมิภาคแห่เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ ดังต่อไปนี้

8.1.1 สภาพการศึกษาของประเทศไทยก่อนสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับ “สภาพการณ์ด้านการศึกษาก่อนสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย ประเด็นแรก การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2500 ประเด็นที่สอง รัฐบาลกับการขยายโรงเรียนฝึกหัดครูไปสู่ภูมิภาคในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2500 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

● การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500” ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงก่อนปีพุทธศักราช 2497 ในช่วงเวลานั้นจอมพล ป.พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย โดยมี พล.อ.มังกร พรหมโยธี ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จอมพล ป. มักจะเรียก พล.อ.มังกร สั้นๆว่า “หลวงพรหม” บางครั้งก็เรียกว่า “หลวงพรหมโยธี” บุคคลทั้ง 2 มีความสนิทสนมกัน สภาพการณ์ด้านการศึกษาของประเทศไทยในช่วงเวลานั้น ระดับประถมศึกษาจะต้องเรียน 4 ปี ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 4 เรียกกันสั้นๆว่า ชั้น ป.1 – ป.4 (ต่อมา พ.ศ.2503 รัฐบาลได้ขยายการศึกษาระดับประถมศึกษาออกไปอีก 3 ปี คือ ประถมศึกษาปีที่ 1 - 7)

หลังจากสำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้วก็สามารถเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาได้ โดยจะต้องเรียนอีก 6 ปี จึงจะจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (เทียบเท่า ม.3

ในปัจจุบัน) ในช่วงเวลานั้นผู้ที่เรียนจบการศึกษาระดับมัธยมต้นสามารถประกอบวิชาชีพเป็นครูสอนระดับประถมศึกษาได้

หากนักเรียนคนใดต้องการจะศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จะต้องเรียนต่ออีก 2 ปี คือ มัธยมศึกษาปีที่ 7 กับ มัธยมศึกษาปีที่ 8 (ม.7 – ม.8) ถ้าบุคคลใดสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 8 นิยมเรียกกันทั่วไปว่า จบ ม.8 หมายถึง จบการศึกษาระดับมัธยมปลาย จากนั้นถ้าหากศึกษาต่ออีก 1 ปี ก็จะได้วุฒิมัธยมศึกษา ประกาศนียบัตรประโยคครูประถม (ป.ป.) ผู้ที่ได้รับวุฒิป.ป.จึงจะสามารถสอนหนังสือระดับมัธยมศึกษาได้ ดังข้อความ

“สมัยก่อนปี พ.ศ.2500 ระดับประถมศึกษา จะต้องเรียน 4 ปี คือ ป.1 ถึง ป.4 พอจบชั้นประถมศึกษา ก็เรียนต่อระดับมัธยมต้น เรียนอีก 6 ปี จบมัธยมศึกษาตอนต้น จากนั้นก็ต่อมัธยมปลายอีก 2 ปี คือ ม.7 กับ ม.8 ถ้าจบ ม.8 และต้องเรียนวิชาครูด้วย (เวลาพิเศษ) ก็ได้วุฒิป.ป.

ถ้าจบวุฒิป.ป.แล้ว เรียนต่ออีก 2 ปี ก็จะได้รับวุฒิป.ม. คือ ประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม จึงจะสามารถไปสอนโรงเรียนมัธยมได้”

จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนที่ให้วุฒิมัธยมศึกษาสูงสุดในช่วงก่อนปีพุทธศักราช 2500 คือ ประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม เรียกย่อๆว่า ป.ม. เทียบเท่าระดับอนุปริญญาในปัจจุบัน (พ.ศ.2561) ต่อมารัฐบาลได้ขยายการศึกษาหลักสูตรประถมศึกษาออกไปอีก 3 ปี จากชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จนถึงประถมศึกษาปีที่ 7 หากบุคคลใดเรียนจบการศึกษาระดับ ป.7 นิยมเรียกกันติดปากกันว่า “จบ.ป.7”

จากนั้นกระทรวงศึกษาธิการจะออกพระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้น เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ.2496

● รัฐบาลกับการขยายโรงเรียนฝึกหัดครูไปสู่ภูมิภาคในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “รัฐบาลกับการขยายโรงเรียนฝึกหัดครูไปสู่ภูมิภาคในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก เร่งสร้างโรงเรียนฝึกหัดครู ประเด็นที่สอง รายชื่ออาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา รุ่นแรก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ เร่งสร้างโรงเรียนฝึกหัดครู

ในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 รัฐบาลก่อนหน้านี้นี้มีนโยบายขยายการศึกษาให้กว้างขวางมากขึ้น โดยพยายามก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูยังพื้นที่ต่างๆในประเทศไทย โดยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการขยายการศึกษาให้ครอบคลุมทั่วทุกจังหวัดในประเทศไทย เช่น โรงเรียน

ฝึกหัดครูบ้านสมเด็จ (โรงเรียนชาย) โรงเรียนฝึกหัดครูสวนสุนันทา (โรงเรียนหญิง) โรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร (โรงเรียนชาย) โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ (โรงเรียนหญิง) เป็นต้น

จากนั้นก็ขยายโรงเรียนฝึกหัดครูไปสู่ภูมิภาคของประเทศไทย จึงเกิดโรงเรียนฝึกหัดครูทั่วทุกภูมิภาค เช่น โรงเรียนฝึกหัดครูนครราชสีมา โรงเรียนฝึกหัดครูอยุธยา โรงเรียนฝึกหัดครูมูลประจำมณฑลนครศรีธรรมราช (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา) โรงเรียนฝึกหัดครูกสิกรรมประจำมณฑลพายัพ (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่) เป็นต้น กล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้งหมดที่มีอยู่ในปัจจุบันมีต้นกำเนิดมาจากโรงเรียนฝึกหัดครูทั้งสิ้น ดังข้อความ

“ก่อนปี พ.ศ.2500 มีโรงเรียนฝึกหัดครูเกิดขึ้นแล้วหลายแห่ง เช่น โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จ เป็นโรงเรียนชาย ฝึกหัดครูชาย โรงเรียนฝึกหัดครูสวนสุนันทา เป็นโรงเรียนฝึกหัดครูผู้หญิง โรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร เป็นโรงเรียนฝึกหัดครูผู้ชาย โรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ฝึกหัดครูผู้หญิง

จะเห็นว่า มีแต่โรงเรียนฝึกหัดครูเกิดขึ้นเฉพาะในกรุงเทพฯ รัฐบาลจึงมีนโยบายขยายโรงเรียนฝึกหัดครูออกไป 36 จังหวัด เช่น ที่จังหวัดอยุธยา จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งหมดก็เป็นที่มาของวิทยาลัยครู ต่อมาก็เปลี่ยนชื่อเป็น มหาวิทยาลัยราชภัฏจนถึงปัจจุบัน”

ต่อมาเมื่อรัฐบาลได้ยกเลิกการปกครองแบบมณฑล จึงเปลี่ยนจากโรงเรียนฝึกหัดครูประจำมณฑล เป็น โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตร และตามด้วยจังหวัด เช่น โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดสงขลา โรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

○ อาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน (รุ่นแรก)

ผู้วิจัยได้สอบถามชื่อของอาจารย์ที่บรรจุเข้าเป็นอาจารย์ประจำที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน (รุ่นแรก) ซึ่งเข้ามาบรรจุในปี พ.ศ.2498 ทั้งนี้ รองศาสตราจารย์ ดร. ประเทิน มหาจันทร์ นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รุ่นแรก สามารถจดจำชื่อของอาจารย์ทุกคนได้ทั้งหมด ผู้วิจัยจึงค้นหาภาพของอาจารย์รุ่นแรกที่บรรจุเข้ามาสอนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน พบว่ามีการบันทึกภาพไว้ในบันทึก “25 ปี ศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน 8 กรกฎาคม 23” จากนั้นได้ถ่ายภาพจากบันทึกดังกล่าว นำมาแสดงให้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เห็น ปราบกฏว่าท่านสามารถบอกชื่อของอาจารย์ทั้ง 6 ในภาพได้ในทันที ดังภาพ 8.2

ภาพ 8.2

แสดงอาจารย์วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน (รุ่นแรก)

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากบันทึก 25 ปี ศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน 8 กรกฎาคม 23

จากการสัมภาษณ์รองศาสตราจารย์ ดร.ประเทิน มหาจันทร์ เกี่ยวกับรายชื่อของอาจารย์รุ่นแรกในภาพ พบว่า บุคคลด้านซ้ายสุดมีชื่อว่า อาจารย์ดัด จันทนะโพธิ บุคคลถัดมามีชื่อว่า อาจารย์บุญเลิศ ศรีหงส์ (คนที่สองจากซ้าย) บุคคลถัดมามีชื่อว่า อาจารย์ลัดดา ประเสริฐกุล (คนที่สามจากซ้าย) บุคคลถัดมามีชื่อว่า อาจารย์สายัณห์ มาลยาภรณ์ (คนที่สี่จากซ้าย) บุคคลถัดมา มีชื่อว่า อาจารย์ธำรง บัวศรี และบุคคลด้านซ้ายสุดมีชื่อว่า อาจารย์ศรีศักดิ์ บุญยภักดี ภาพนี้มีอยู่ใน "บันทึก 25 ปี มศว บางแสน" แต่หาไม่ได้ระบุชื่อ นามสกุล ของบุคคลในภาพไว้แต่อย่างใด

8.1.2 ขาดแคลนครู และสถาบันการศึกษาที่สอนระดับให้ปริญญาในภูมิภาค

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “การขาดแคลนครูและสถาบันการศึกษาที่สอนระดับให้ปริญญาในภูมิภาค” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย ประเด็นแรก “การสร้างครู” ประเด็นที่สอง “จอมพล ป. พิบูลสงคราม และพล.อ.มังกร พรหมโยธี” ประทับใจ ‘บางแสน’ ดังต่อไปนี้

● การสร้างครู

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “การสร้างครู” ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 นั้น ได้มีทุนเล่าเรียนหลวงที่เป็นทุนการศึกษาแบบให้นักเรียนไทยที่มีความรู้ความสามารถซึ่งต้องการเดินทางไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่ต่างประเทศ ผู้ที่จะรับทุนเล่าเรียน

หลวงต้องจบการศึกษาระดับมัธยมปลาย โดยมีสำนักงานข้าราชการพลเรือนเป็นผู้ดำเนินการ ครั้นเมื่อผู้ที่เดินทางไปเรียนต่อต่างประเทศจบการศึกษา กลับมาทำงานในประเทศไทย พล.อ.มังกร พรหมโยธี ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมี จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี บุคคลทั้ง 2 ท่าน ได้เชิญผู้ที่มีความรู้ทั้งหลายมาร่วมประชุม เพื่อคิดหาทางพัฒนาการศึกษาให้กับคนไทย มติการประชุมในช่วงนั้นเห็นว่าการจะพัฒนาคนไทยให้มีความรู้ขั้นสูง สิ่งสำคัญที่สุดคือ จะต้องพัฒนาคนก่อน จึงมีแนวคิดสร้างสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนถึงระดับให้ปริญญา ดังข้อความ

“เมื่อก่อนก็มีคนเก่งที่รับทุนไปเรียนเมืองนอก ทูร็อกก็เฟลเลอร์ ทูอินเดียน่า คอนแทริกซ์บ้าง ทูอื่น ๆ อีก พอคนพวกนี้เรียนจบ กลับมาประเทศไทย ก็มาประชุมสูมหัวกันว่าถ้าหากจะพัฒนาประเทศชาติ จะต้องทำอย่างไรก่อน เริ่มอย่างไร มีข้อสรุปว่าต้องพัฒนาคนก่อน เมื่อเกิดข้อสรุปว่าต้องพัฒนาคนก่อน ก็ต้องจัดการเรียนการสอนให้คนจบการศึกษาออกไปเป็นครู”

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก กล่าวว่า เมื่อได้ข้อสรุปว่าต้องพัฒนาคน ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงด้วยการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคนให้จบการศึกษาออกไปสอนคนอื่น โดยเปิดการสอนจากระบบประโยคครูมัธยมเป็นการสอนระดับให้ปริญญาตรี จึงต้องสร้างโรงเรียนฝึกหัดครูเพิ่มขึ้น จากโรงเรียนฝึกหัดครู เป็นโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง แล้วก็พัฒนาเป็นสถาบันการศึกษาที่สอนครูจนถึงระดับให้ปริญญาตรี ดังข้อความ

“พออาจารย์พวกนี้จบกลับมา ก็มาประชุมสูมหัวกันว่าถ้าหากจะพัฒนาประเทศชาติจะต้องทำอย่างไรก่อน มีข้อสรุปว่าต้องพัฒนาคน ก็ต้องจัดการเรียนการสอนให้คนจบออกไปเป็นครู... ก็ต้องปรับปรุงระบบการเรียนการสอนใหม่ จะต้องพัฒนาคนที่สอนคน เมื่อให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ก็มีการเปลี่ยนแปลงโดยสร้างโรงเรียนฝึกหัดครูเพิ่มขึ้น และกระจายออกไปต่างจังหวัดด้วย”

● **จอมพล ป. พิบูลสงคราม และ พล.อ.มังกร พรหมโยธี ประทับใจ ‘บางแสน’**

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น จอมพล ป. พิบูลสงคราม และ พล.อ.มังกร พรหมโยธี ประทับใจบางแสน ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาในประเด็นนี้ออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การมีบ้านพักตากอากาศที่เชิงเขาสามมุข ประเด็นที่สอง พัฒนาโรงเรียนประชาบาลเป็น “โรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ” ดังต่อไปนี้

○ การมีบ้านพักตากอากาศที่เชิงเขาสามมุข

ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับให้ปริญญาในประเทศไทยในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 นั้นมีเพียง 5 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ซึ่งนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมแล้วจะต้องเดินทางเข้ามาในกรุงเทพฯ เพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญา

จอมพล ป พิบูลสงคราม มีบ้านพักตากอากาศอยู่บริเวณเชิงเขาสามมุข การที่ท่านมีบ้านพักอยู่บริเวณเชิงเขาสามมุข ซึ่งอยู่ใกล้บางแสนนั้นมีส่วนอย่างมากที่ท่านสนใจที่จะตั้งสถานศึกษาที่สอนถึงระดับให้ปริญญาที่บางแสน ตามปกติท่านจะเดินทางมาพักผ่อนหย่อนใจที่บ้านพักริมทะเลเชิงเขาสามมุขบ่อยครั้ง โดยเฉพาะในวันเสาร์ วันอาทิตย์ ซึ่งท่านจะเดินทางมาพักผ่อนพร้อมกับผู้ใต้บังคับบัญชาของท่านเป็นประจำ ท่านชื่นชอบบรรยากาศที่บางแสนมาก จึงเกิดความคิดขึ้นมาถ้าหากมีสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนถึงระดับให้ปริญญาตรีที่บางแสนก็จะดี เนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก อีกเหตุผลหนึ่งคือ เป็นสถานที่ที่มีอากาศดี ติดทะเล ดังข้อความ

“จอมพล ป มีบ้านพักตากอากาศอยู่เชิงเขาสามมุข เขามาพักผ่อน วันหยุด วันเสาร์ อาทิตย์ ท่านก็จะมาพักผ่อนที่บ้านพักเชิงเขา สมัยก่อนบริเวณเชิงเขาจะมีชาวบ้านเขาทำประมงกัน แต่น้อยกว่าแถว ๆ หาดวอนนภา จอมพล ป ท่านก็ให้ทหารมาหาซื้อปลา ซื้อปูไปกิน”

ส่วน พล.อ.มังกร พรหมโยธี ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในรัฐบาลของจอมพล ป พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ทั้งสองท่านทำงานร่วมกัน มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันดี ซึ่ง พล.อ.มังกร มีบ้านพักตากอากาศอยู่บริเวณเชิงเขาสามมุขเช่นเดียวกัน ไม่ไกลจากบ้านพักของจอมพล ป เท่าใดนัก วันหยุดสุดสัปดาห์บุคคลทั้งสองท่านมักจะเดินทางมาพักผ่อนหย่อนใจที่บ้านพักตากอากาศของตนเองที่ตำบลแสนสุขแห่งนี้บ่อยครั้ง ดังข้อความ

“พล.อ.มังกร ท่านก็มีบ้านพักตากอากาศอยู่ที่บางแสน อยู่เชิงเขาสามมุข บ้านของ พล.อ.มังกร อยู่ข้างล่าง อยู่ตีนเขา ส่วนบ้านจอมพล ป. อยู่เชิงเขา”

จอมพล ป. พิบูลสงคราม และ พล.อ.มังกร พรหมโยธี เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องสร้างสถาบันการศึกษาที่สอนในระดับให้ปริญญาขึ้นมา โดยให้ตั้งอยู่นอกกรุงเทพมหานคร นั้นจำเป็นที่จะต้องสร้างคนที่มีคุณภาพขึ้นมาก่อน เมื่อท่านมีความชอบบางแสนเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

ท่านจึงสร้างบ้านพักตากอากาศที่บางแสน เมื่อมีบ้านพักตากอากาศ ท่านก็ได้เดินทางมาพักผ่อนที่ บ้านพักของท่านอยู่บ่อยครั้ง

○ การทำนุบำรุงโรงเรียนประชาบาล สุ โรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า การที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้เดินทางมาพักผ่อนบ้านพักตากอากาศที่บางแสนบ่อยครั้งนั้น ทำให้ท่านได้เห็นวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้านในย่านนี้ ในสมัยก่อนการจราจรไม่ได้มีมากเท่าปัจจุบัน จอมพล ป. มักจะมาหาซื้อปู ปลา จากชาวบ้านไปรับประทาน ได้พูดคุยกับชาวบ้านย่านบางแสนเป็นประจำ เมื่อท่านเห็นโรงเรียนเล็ก ๆ แห่งหนึ่งมีหลังคามุงด้วยใบจาก มีครูสอนอยู่ 2 คน ผลัดกันสอน จึงมีความคิดขึ้นมาว่าสมควรจะทำนุบำรุงให้โรงเรียนแห่งนี้มีสภาพที่ดีขึ้น เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์ ต่อการให้ความรู้แก่ประชาชน และด้วยความที่ท่านเป็นนายกรัฐมนตรี มีอำนาจ ท่านจึงสั่งให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาของท่านปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนประชาบาลเสียใหม่ โดยสร้างเป็นอาคารเรียน 2 ชั้น เมื่อสร้างเสร็จแล้วก็เปลี่ยนชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ”

หลังจากที่ท่านได้ปรับปรุงโรงเรียนประชาบาล โดยเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนพิบูล บำเพ็ญ” แล้ว จอมพล ป. พิบูลสงคราม รับรู้ปัญหาของสังคมไทยเป็นอย่างดีว่ากำลังขาดแคลนครู โดยเฉพาะครูที่มีวุฒิกการศึกษาปริญญาตรี นอกจากปัญหาการขาดแคลนครูแล้ว สังคมไทยในช่วง เวลานั้นยังขาดแคลนสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนถึงในระดับให้ปริญญาอีกด้วย ขณะนั้นมี สถาบันการศึกษาในกรุงเทพฯ ที่เปิดสอนถึงระดับให้ปริญญาเพียง 5 แห่ง ดังที่กล่าวมาแล้ว ท่านจึงมี คำสั่งให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการสร้าง สถาบันการศึกษาในส่วนภูมิภาคขึ้น เมื่อ พล.อ.มังกร ได้รับการมอบนโยบายจากนายกรัฐมนตรี ท่านจึงดำเนินการสร้างสถาบันการศึกษาที่สอนถึงระดับให้ปริญญาขึ้นที่บางแสน

8.2 การสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “การสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก จอมพล ป. พิบูลสงครามกับ แนวคิดขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค ประเด็นที่สอง การยุบโอน ‘วิทยาลัยบางแสน’ เข้ากับ ‘วิทยาลัย วิชาการศึกษา บางแสน’ ดังต่อไปนี้

8.2.1 จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับ แนวคิดขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับแนวคิด ขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็น แรก “จอมพล ป. พิบูลสงคราม ให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี สร้างสถาบันการศึกษาระดับให้ปริญญาใน

ส่วนภูมิภาค” ประเด็นที่สอง “พล.อ.มังกร พรหมโยธี เดินทางมาเป็นประธานพิธีวางศิลาฤกษ์” ดังต่อไปนี้

● **จอมพล ป. พิบูลสงคราม มอบหมายให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี สร้างสถาบันการศึกษาส่วนภูมิภาค**

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “จอมพล ป. พิบูลสงคราม มอบหมายให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี สร้างสถาบันการศึกษาส่วนภูมิภาค” ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก พล.อ.มังกร พรหมโยธี กับความเป็นมาของการหาซื้อที่ดินสวนหลวง ประเด็นที่สอง หมอชิต และนางวอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ พล.อ.มังกร พรหมโยธี กับความเป็นมาของการหาซื้อที่ดิน “สวนหลวง”

พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในรัฐบาลของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ซึ่งได้รับนโยบายจากจอมพล ป. ให้สร้างสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับให้ปริญญาในภูมิภาค ซึ่ง พล.อ.มังกร และ จอมพล ป. ต่างก็มีบ้านพักส่วนตัวอยู่เชิงเขาสามมุข ใกล้ชายทะเลบางแสน ก่อนหน้านั้น จอมพล ป. และ พล.อ.มังกร ได้เดินทางมาพักผ่อนที่บ้านพักบริเวณเชิงเขาสามมุข และได้ปรับปรุง “โรงเรียนประชาบาล” เป็น “โรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ” มาแล้ว พล.อ.มังกร ได้เลือกพื้นที่ “บางแสน” เป็นสถานที่ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาในส่วนภูมิภาคเป็นแห่งแรก จึงจำเป็นต้องหาซื้อที่ดินสำหรับการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่สอนถึงระดับให้ปริญญา ประกอบกับพื้นที่ “บางแสน” นั้นมีสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาอยู่แล้ว คือ “วิทยาลัยบางแสน” เป็นโรงเรียนประจำที่รับนักเรียนชายล้วน มีแนวคิดการจัดการเรียนการสอนตามแบบอย่างของโรงเรียนอัสสัมชัญ ประเทศอังกฤษ ซึ่งจอมพล ป. ได้เดินทางมาเป็นประธานในพิธีเปิดวิทยาลัยก่อนหน้านั้น จึงทำให้ทั้งจอมพล ป. และ พล.อ.มังกร เห็นตรงกันว่าสมควรสร้างสถาบันการศึกษาที่สอนถึงระดับให้ปริญญาในพื้นที่แห่งนี้ แต่ทว่าตามกฎหมายนั้นการจะสร้างสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนถึงระดับให้ปริญญาแห่งใหม่ขึ้นนั้นจะต้องเขียนโครงการจัดตั้งสถาบันการศึกษาขึ้นมา จากนั้นส่งโครงการนี้ไปยังหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้ผู้บริหารพิจารณาดำเนินการตามขั้นตอนทางกฎหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่ง พล.อ.มังกร พรหมโยธี จะต้องนำโครงการที่จะสร้างสถาบันการศึกษาแห่งนี้เข้าที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้วิพากษ์วิจารณ์ หากที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะตั้งสถาบันการศึกษาในพื้นที่ตามที่เสนอไป ก็จะพิจารณาให้ผ่านตามกระบวนการตามกฎหมาย

หลังจาก พล.อ.มังกร พรหมโยธี นำโครงการฯ เข้าที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งที่ประชุมสภาฯ ได้มีมติอนุมัติให้มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับให้ปริญญาตรี ซึ่ง พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในขณะนั้น จะต้องเร่งดำเนินการต่อไปคือการหาซื้อที่ดิน เพื่อทำการจัดตั้งสถาบันการศึกษาดังกล่าวนี้ขึ้นในพื้นที่ซึ่งสังเกตเห็นไว้ก่อนหน้าแล้วคือ บริเวณชายหาดบางแสน ซึ่งเดิมที่เดิวนั้นท่านตั้งใจเอาไว้ว่าจะสร้างให้มีพื้นที่ขนาดใหญ่เทียบชายทะเลจากชายหาดบางแสน หาดวอนนภา ยาวไปจนถึงชายหาดบางพระ ทั้งนี้สภาพภูมิประเทศและสภาพแวดล้อมในพื้นที่แห่งนี้ในปี พ.ศ.2497-2498 นั้น เต็มไปด้วยสวนมะพร้าวหลายแห่ง มีสวนแห่งหนึ่งที่ปลูกมะพร้าวจำนวนมาก มีพื้นที่นับร้อยไร่ เป็นที่ดินของกรมหลวงพิชิตปรีชากร เจ้าของสวนปลูกมะพร้าวไว้หนาแน่น ชาวบ้านเรียกว่า “ที่ดินดอนมะสัง” และเรียกสวนมะพร้าวว่า “สวนหลวง”

ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า พล.อ.มังกร พรหมโยธี ได้ซื้อที่ดินสวนหลวงแห่งนี้ จำนวน 250 ไร่ เป็นเงิน 5 ล้านบาท เป็นการขายที่เรียกกันว่า “ยกโฉนดขาย” เพื่อสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งโฉนดนี้มีขนาดใหญ่ ปัจจุบันวางอยู่ชั้นบนของอาคาร ภปร. มหาวิทยาลัยบูรพา ดังข้อความ

“พล.อ.มังกร ซื้อที่ดินสร้าง วด บางแสน 250 ไร่ ๆ ละ 20,000 บาท เป็นเงิน 5 ล้านบาท พอซื้อมาแล้ว มาวัดเข้า ปรากฏว่าที่ดินงอกขึ้นมาวัดได้ 300 กว่าไร่ ตอนขายไม่ได้วัดก่อน มาวัดเอาทีหลัง เรียกว่าขายยกโฉนด”

○ หมอชิต และ นางวอน

หมอชิต และนางวอน นภาคัพท์ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน โดยตรง แต่เป็นตัวละครที่เกี่ยวข้องในช่วงที่ พล.อ.มังกร พรหมโยธี หาหาซื้อที่ดินจาก “สวนหลวง” เพื่อสร้างสถาบันการศึกษาแห่งนี้ เพราะหมอชิตและนางวอนมีที่ดินอยู่ในย่านนี้หลายแปลง ความเป็นมาหรือเรื่องราวในการหาซื้อที่ดินสวนหลวงของ พล.อ.มังกร พรหมโยธี นั้นมีความเชื่อมโยงถึงตัวละครทั้ง 2 บุคคลนี้ในบางแง่มุม ซึ่งคนทั่วไปไม่รู้ ไม่มีการบันทึกไว้ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เคยศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ต่อมาได้บรรจุเป็นอาจารย์สอนวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ก่อนปีพุทธศักราช 2500 และจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เคยศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน โดยเฉพาะชนิดในรุ่น 1 (เข้าเรียนเมื่อ พ.ศ.2498) พบว่า มีบางแง่มุมที่เกี่ยวข้องกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม และ พล.อ.มังกร พรหมโยธี เดินทางมาพักผ่อนที่บ้านพักผ่อนตัวบริเวณเชิงเขาสามมุขบ่อยครั้ง บุคคลทั้ง 2 ท่านได้พูดคุยกับชาวบ้านบริเวณ

ชายทะเลบางแสนถึงความต้องการที่จะหาซื้อที่ดินขนาดใหญ่ เพื่อดำเนินการสร้างสถาบันการศึกษา ที่เปิดสอนระดับให้ปริญญาแห่งแรกในภูมิภาค ซึ่งก่อนหน้านี้มีเพียงสถาบันการศึกษา 5 แห่ง ที่เปิดสอนถึงระดับให้ปริญญา ซึ่งสถาบันฯ ทั้ง 5 แห่งตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์)

ในช่วงที่ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หาซื้อที่ดินเพื่อก่อตั้งวิทยาลัยการศึกษา บางแสน นั้น ท่านสนใจพื้นที่ผืนใหญ่ที่ปกคลุมไปด้วยสวนมะพร้าว ชาวบ้านเรียกกันว่า “สวนหลวง” ที่ดินผืนนี้อยู่ใกล้ชายทะเลบางแสน ชาวบ้านเรียกพื้นที่บริเวณใกล้ชายหาดว่า “หาดวอนนภา” ซึ่งเป็นชื่อชายหาดที่อยู่ด้านข้างมหาวิทยาลัยบูรพาในปัจจุบัน เป็นสถานที่ซึ่งนิสิตที่ศึกษาอยู่ที่ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” และนิสิตรุ่นหลังรู้จักเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นชายหาดที่มีทัศนียภาพสวยงามทอดเป็นแนวยาว เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของนิสิต บุคลากรสถาบันการศึกษาแห่งนี้มายาวนาน

ชื่อของ “หาดวอนนภา” มีความเกี่ยวข้องกับ “หมอชิต” กล่าวคือ หมอชิต นามสกุล “นาศัพท์” ซึ่งดำเนินธุรกิจยาตรามังกร เจ้าของสินค้า “ยานัตถ์หมอชิต” ชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า “หมอชิต” ซึ่งหมอชิตมีภรรยาชื่อ “วอน” นามสกุล “นาศัพท์” ชาวบ้านมักเรียกว่า “คุณนายวอน” หรือ “คุณนายวอนนภา” “หมอชิต” ดำเนินธุรกิจจนกระทั่งมีฐานะร่ำรวย เป็นเจ้าของที่ดินบริเวณเขตจตุจักร คือสถานีขนส่งหมอชิต (เดิม) และเป็นเจ้าของตลาดหมอชิตที่ชาวบ้านในอดีตมักนำผัก และผลไม้มาขาย จนเรียกกันติดปากว่า “ตลาดหมอชิต” ผู้วิจัยได้ค้นหภาพของ “หมอชิต” สามี่ของคุณนายวอนนำมาเสนอประกอบ ดังภาพ 8.3

ภาพ 8.3

แสดงหมอชิต นาศัพท์

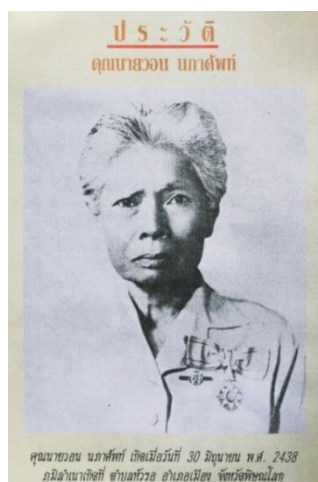
www.google.com

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สืบค้นหาภาพของคุณนายวอน นภาศัพท์ ภรรยาของ “หมอชิต” ซึ่งไม่สามารถค้นหาได้จากสื่อสังคม (Social Media) และไม่มีอยู่ในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา จึงเดินทางไปที่โรงเรียน “วอนนภาศัพท์” ถนนบางแสนล่าง เนื่องจากได้รับข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์บางรายว่า คุณนายวอน ได้สร้างโรงเรียนไว้เพื่อให้ลูกหลานชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงได้เรียน ตั้งชื่อว่า “โรงเรียนวอนนภาศัพท์” ตั้งอยู่เลขที่ 15 ถนนบางแสนล่าง ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี (ปัจจุบันรื้ออาคารไปแล้ว ต่อมาลูกหลานได้สานต่อเจตนารมณ์ของท่านโดยสร้างให้ใหม่)

ผู้วิจัยได้เดินทางไปค้นหาภาพและเรื่องราวของคุณนายวอน นภาศัพท์ โดยไปพบกับผู้อำนวยการโรงเรียนวอนนภาศัพท์ (ดร.พลธาวิณ วัชรทรงำรงค์) ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนได้ค้นหาเอกสารเกี่ยวกับประวัติของโรงเรียนวอนนภาศัพท์ พบกระดาษชุดหนึ่งมีสภาพเก่านำมายื่นให้ผู้วิจัยดู มีภาพของคุณนายวอน นภาศัพท์ อยู่ด้านใน ดังภาพ 8.4

ภาพ 8.4

แสดงคุณนายวอน นภาศัพท์

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากเอกสารโรงเรียนวอนนภาศัพท์

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนวอนนภาศัพท์ ทราบว่า สมาชิกโรงเรียนวอนนภาศัพท์ทุกคนเรียกคุณนาย “วอน นภาศัพท์” ว่า “คุณยาย” เนื่องจากในช่วงที่มีการบูรณะโรงเรียนวอนนภาศัพท์ในปี พ.ศ.2540 นั้น คุณนายวอน นภาศัพท์ ชรามากแล้ว และเสียชีวิตเมื่อ พ.ศ. 2540 เมื่ออายุ 105 ปี ผู้วิจัยได้นำภาพของ “คุณยายวอน นภาศัพท์” มานำเสนอ ดังภาพ 8.5

ภาพ 8.5
แสดงคุณยาย วอน นภาศัพท์

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากเอกสารโรงเรียนวอน นภาศัพท์

ผู้อำนวยการโรงเรียนวอนนภาศัพท์กล่าวว่า โรงเรียนแห่งนี้เดิมเป็นโรงเรียนที่ชาวบ้านตำบลแสนสุขร่วมกันสละเงินและสละแรงกายสร้างอาคารเรียนชั่วคราวขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2483 บนที่ดินของคุณนายวอน นภาศัพท์ ขณะนั้นได้ขอสรุปตั้งชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนประชาบาลตำบลแสนสุข 4” ชาวบ้านเรียกว่า “บริเวณบ้านเพิงล่าง” ในช่วงเวลานั้นบริเวณนี้อยู่ในเขตอำเภอศรีราชา ต่อมาได้โอนย้ายพื้นที่บริเวณบ้านเพิงล่างมาเป็นส่วนหนึ่งของตำบลแสนสุข ขึ้นกับอำเภอเมือง และได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น “โรงเรียนประชาบาลตำบลแสนสุข 4” หรือเรียกกันว่า “บ้านบางแสนล่าง”

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2495 คุณนายวอน นภาศัพท์ได้บริจาคที่ดินจำนวน 4 ไร่ 75 ตารางวา ให้สร้างเป็นอาคารเรียน 2 ชั้น และเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนวอนนภาศัพท์” สอนระดับอนุบาลจนถึงระดับประถมศึกษา ซึ่งปัจจุบันได้รื้อถอนไปแล้ว และได้รับเงินสนับสนุนจากสมาชิกตระกูลวอนนภาศัพท์รุ่นต่อมาที่ได้บริจาคเงินจำนวน 7 ล้านบาท ให้สร้างอาคารเรียนใหม่เป็นตึก 4 ชั้น จำนวน 16 ห้องเรียน (พุทธศักราช 2539) โดยให้เหตุผลของการบริจาคเงินว่าโรงเรียนวอนนภาศัพท์ก่อตั้งมายาวนาน โดยการริเริ่มของคุณหมอชิต และคุณนายวอน นภาศัพท์ ที่ผ่านมาได้ทำประโยชน์ให้กับสังคมมาโดยตลอด และมีพัฒนาการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่ออาคารเรียนเก่าไม่เพียงพอ มีความจำเป็นที่จะต้องจัดหาสถานที่สำหรับการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นและให้ทันสมัยขึ้น จึงสละเงินให้สร้างโรงเรียนแห่งใหม่เพื่อสานต่อเจตนารมณ์ของคุณหมอชิต และคุณนายวอน นภาศัพท์ อีกทั้งเป็นอนุสรณ์แก่คุณหมอชิตและคุณนายวอน นภาศัพท์ ที่ได้สร้างคุณงามความดีไว้ในย่านนี้

นอกจากนี้คุณนายวอน นภาศัพท์ ยังเป็นเจ้าของที่ดินบริเวณชายทะเลบางแสน ชาวบ้านเรียกพื้นที่บริเวณชายทะเลว่า “หาดวอนนภา” เป็นการเรียกชื่อหาดตามชื่อของภรรยาของ “หมอชิต” คือ คุณนายวอน การที่ พล.อ.มังกร พรหมโยธี และ จอมพล ป. พิบูลสงคราม มักจะเดินทางมาพักผ่อนที่บ้านพักเชิงเขาสามมุขบ่อยครั้ง และการเดินทางมาแต่ละครั้งก็มักจะมี “ผู้ใต้บังคับบัญชา” ติดตามมาด้วย บุคคลทั้ง 2 ท่าน และทหารที่ติดตามมักจะออกพบปะพูดคุยกับประชาชนบริเวณใกล้เคียง ทั้งการซื้อปลา ปู กุ้ง และสัตว์ทะเลอื่นไปทำอาหาร ในช่วงนั้นประชาชนและการจราจรไม่หนาแน่นดังเช่นในปัจจุบัน เมื่อชาวบ้านรับรู้ถึงรัฐบาลของจอมพล ป. มินนโยบายที่จะขยายสถาบันการศึกษาที่สอนในระดับให้ปริญญามาตั้งอยู่ที่บางแสน และรู้ว่า พล.อ.มังกร ต้องการหาซื้อที่ดินขนาดใหญ่เพื่อสร้างสถาบันการศึกษาที่บางแสนก็พูดคุยต่อ ๆ กันไป

ผู้ให้ข้อมูลหลักบางรายกล่าวว่า เมื่อความแพร่หลายว่า พล.อ.มังกร พรหมโยธี ต้องการหาซื้อที่ดินบริเวณบางแสน เพื่อก่อตั้งสถานศึกษาที่สอนในระดับปริญญาตรี (วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน) ทำให้คุณนายวอน นภาศัพท์ ซึ่งมีความคุ้นเคยกับคุณหญิงโทณวนิกมนตรี ภรรยาของพระยาโทณวนิกมนตรี ชาวบ้านย่านบางแสนเรียกว่า “คุณหญิงโทณ” ซึ่งรู้จักกับเจ้าของที่ดินคือ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร ที่ปลูกมะพร้าวไว้จำนวนมาก เมื่อ “คุณหญิงโทณ” รู้ว่า พล.อ.มังกร พรหมโยธี ต้องการหาซื้อที่ดินย่านบางแสนเพื่อก่อสร้างสถาบันการศึกษาในย่านนี้ จึงมีการพูดคุยกันขึ้น ดังข้อความ

“คนที่นี่พอรู้เข้าว่า พล.อ.มังกร ต้องการจะซื้อที่ ก็เลยมาเสนอขายที่ให้ ส่วนคุณนายวอนเขาอยู่ตรงนี้มาก่อน เป็นเจ้าของยานต์ถ์หมอชิต หมอมี เมื่อคุณนายวอนนภารู้ว่ากระทรวงศึกษา พล.อ.มังกร อยากจะหาที่ดินเพื่อสร้างสถานศึกษาบริเวณนี้ คุณนายวอนรู้จักกับคุณหญิงโทณวนิกมนตรี ภรรยาของพระยาโทณวนิกมนตรี คุณหญิงโทณเขารู้จักกับเจ้าของสวนหลวง เป็นสวนมะพร้าวกว้างขวางบริเวณนี้ เขาก็คงคุยกันแล้ว สุดท้ายก็ขายที่ดินให้ พล.อ.มังกร

พล.อ.มังกร ก็เลยใช้งบกระทรวงศึกษาธิการ ซื้อไว้ทั้ง 250 ไร่ ยกโฉนดขายเลย นี่คือความเป็นมาที่ไม่มีบันทึกไว้”

ผู้ให้ข้อมูลหลักบางรายกล่าวว่า ในบางช่วงเวลาคุณนายวอน นภาศัพท์ จะใช้ชีวิตอยู่ที่กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ดูแลกิจการหลายอย่าง ทั้งตลาดหมอชิต ห้างขยายตรามังกร ในบางช่วงเวลาท่านก็เดินทางมายังบ้านเกิดที่บางแสนเพราะมีที่ดินอยู่ในย่านนี้หลายแปลง บริบททางสังคมในช่วงเวลานั้นเศรษฐกิจของประเทศไทยมีปัญหาอย่างมาก ประกอบกับญี่ปุ่นมีอิทธิพลต่อประเทศไทย มีการพิมพ์ธนบัตรใบละ 1,000 บาท ออกสู่สาธารณะ รัฐบาลเห็นว่าหาก

ปล่อยให้มันเป็นเช่นนี้อาจเกิดปัญหาขึ้นตามมา ประกอบกับเกิดสภาวะเงินเฟ้อขึ้น รัฐบาลในช่วงนั้นจึงหาวิธีเรียกเก็บธนบัตรใบละ 1,000 บาท กลับคืน วิธีการเรียกเก็บธนบัตรที่ใช้คือจัดตั้งบ่อนการพนันขึ้นอย่างถูกกฎหมาย เพื่อดึงเอาธนบัตรใบละ 1,000 บาท ที่ประชาชนใช้เล่นการพนันกลับคืน

กล่าวได้ว่าบริบททางสังคมในช่วงเวลานั้น เศรษฐกิจของประเทศไทยไม่ดีนัก รัฐบาลจึงจัดตั้งบ่อนการพนันขึ้นมาเพื่อหาเงินเข้ารัฐ บ่อนการพนันแห่งหนึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี หมอชิตเป็นบุคคลหนึ่งที่ชื่นชอบการเล่นไพ่ จึงเข้าไปเล่นไพ่ในบ่อน เมื่อเข้าไปเล่นการพนันในบ่อนบ่อยครั้งมากขึ้น ทำให้เสียเงินไปเป็นจำนวนมาก ภรรยาของท่านคือคุณนายวอน นภาศัพท์ ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จึงเดินทางมาพักอาศัยอยู่ที่บางแสนด้วย ดังข้อความ

“เมื่อก่อนตอนเศรษฐกิจไม่ดี มีการพิมพ์แบงก์พันออกมาให้ประชาชนใช้กัน พอพิมพ์มาก ๆ เงินมันก็เฟ้อ รัฐบาลก็เรียกเก็บแบงก์พันคืน ก็จัดบ่อนขึ้นมา บ่อนการพนัน บ่อนเล่นไพ่ รัฐบาลเป็นเจ้าของบ่อน หมอชิตก็เข้ามาเล่น แหกหมดเงินไปเยอะ ตอนนั้นคนรวยเข้าบ่อนเล่นพนันกันเยอะ พอหมอชิตเล่นไพ่เยอะเข้า คุณนายวอนเมียเขาก็มาคุม ก็ตามมาอยู่ที่นี้ ย้ายมาอยู่ที่นี้ คนก็เรียกกันว่า คุณนายวอน”

ผู้วิจัยได้สอบถามความเชื่อมโยงระหว่างหมอชิต และ คุณนายวอน นภาศัพท์ จากผู้ให้สัมภาษณ์อีก 2 ราย คือ รองศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร สงวนพวง และอาจารย์ประมวณ สงวนพวง ภรรยา อาจารย์ที่สอนนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา รุ่นแรก (พ.ศ.2498) ซึ่งปัจจุบันอายุ 88 ปี ในประเด็นความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องระหว่างการจัดซื้อที่ดินเพื่อสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน แห่งนี้ ซึ่งพบว่า คุณนายวอน นภาศัพท์ กับ คุณหญิงโทณวนิกรมมนตรี ภรรยาของพระยาโทณวนิกรมมนตรี นั้นเป็นมิตรต่อกัน มีการแจ้งข่าวสารให้รับรู้กัน ในกรณีข่าวการหาซื้อที่ดินก็เช่นเดียวกัน คุณนายวอนได้แจ้งข่าวสารให้คุณหญิงโทณวนิกรมมนตรีได้ทราบที่รัฐบาลกำลังหาซื้อที่ดินบริเวณบางแสนเพื่อสร้างสถาบันการศึกษาแห่งใหม่ในภาคตะวันออก “คุณหญิงโทณ” รู้จักกับเจ้าของที่ดิน มีการพูดคุยติดต่อกันจนเป็นที่มาของการติดต่อซื้อขายที่ดินดังกล่าว

หมอชิตเป็นคนที่มีความตั้งใจดี ท่านได้สร้างโรงเรียนไว้ให้ชาวบ้านบริเวณบางแสนได้เข้าเรียน โดยตั้งชื่อว่า “โรงเรียนอนุบาลหมอชิต” ตั้งอยู่บริเวณที่ชาวบ้านในปัจจุบันเรียกว่า “ชุมชนหาดวอนนภา” (ไม่ใช่สถานที่ตั้งโรงเรียนวอนนภาศัพท์ในปัจจุบัน) ปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลหมอชิตได้ยุบเลิกไปแล้ว ดังข้อความ

“หมอชิตแกมาซื้อที่แถว ๆ สวนหลวง บริเวณปลายสวนหลวง แกสร้างโรงเรียนอนุบาลวอนนภาให้ชาวบ้านได้เรียน ก่อนที่จะเป็นโรงเรียนวอนนภาศัพท์นี่

สมัยก่อนไม่มีโรงเรียนวอนนาศัพทตรงนี้นะ เมื่อก่อนเป็นโรงเรียนอนุบาลชาวบ้านเรียกกันว่า “โรงเรียนต้นโพธิ์” เพราะอยู่ใกล้ต้นโพธิ์ใหญ่ ต่อมาเขาก็ทุบโรงเรียนทิ้ง แล้วสร้างใหม่ ก็คือโรงเรียนวอนนาศัพท

ทั้งนี้ เมื่อเดินทางเข้าไปยังโรงเรียนวอนนาศัพทในปัจจุบัน ยังคงเห็น “ต้นโพธิ์” ต้นนี้ ซึ่งมีอายุหลายปี มีลำต้นขนาดใหญ่ ผู้บริหารโรงเรียนวอนนาศัพทได้สร้างศาลพระภูมิไว้ที่โคนต้นโพธิ์ และนำวัสดุมาทำเป็นสัดส่วน เพื่ออนุรักษ์ต้นไม้นี้ไว้และเพื่อให้ชาวโรงเรียนวอนนาศัพทได้สักการะ

● พล.อ.มังกร เดินทางมาเป็นประธานพิธีวางศิลาฤกษ์

หลังจากจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เสร็จสิ้น พล.อ.มังกร พรหมโยธี ได้เดินทางมาจากกรุงเทพฯ เพื่อเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดป้ายชื่อ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” จากการสัมภาษณ์รองศาสตราจารย์ ดร. จำเนียร สงวนพวง ในประเด็นนี้พบว่า ในปี พ.ศ.2498 นั้น ตนเองสำเร็จการศึกษาจาก “วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร” และสมัครใจที่จะเดินทางมาเป็นอาจารย์สอนวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน โดยระบุว่า พล.อ.มังกร พรหมโยธี เดินทางมากับคณะของท่านอีกหลายคน เมื่อเดินทางมาถึงจะมีนิสิตรุ่นที่ 1 ที่สมัครเข้าเรียนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ยื่นเข้าแถวต้อนรับ ผู้วิจัยได้ค้นหภาพที่มีการบันทึกไว้ในเอกสารประวัติศาสตร์มาประกอบเนื้อหาที่สัมภาษณ์เพื่อนำเสนอให้เห็นภาพที่เกิดขึ้นในอดีตชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า จากภาพจะเห็นรถขนาดใหญ่ที่บรรทุกนิสิตมาจากกรุงเทพฯ รถคันนี้เป็นรถของหน่วยงาน “สำนักงานครุสภา” ซึ่งบรรทุกนิสิตทั้งหมดเดินทางมาถึงสถาบันการศึกษาแห่งนี้ เมื่อพิธีการวางศิลาฤกษ์เริ่มขึ้น พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวในขณะเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน โดยกล่าวให้นิสิตรุ่น 1 ซึ่งอยู่ในชุดสีขาว ยืนเรียงเป็นแถวหน้ากระดานฟัง นอกจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นอาจารย์สอนวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในประเด็นนี้แล้ว ผู้วิจัยได้สอบถามนิสิตรุ่นที่ 1 ที่เข้าศึกษาที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในช่วงเวลานั้น พบว่า ในปี พ.ศ.2498 เป็นปีที่ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เดินทางมาเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดป้ายสถาบันการศึกษาแห่งนี้

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า พล.อ.มังกร พรหมโยธี ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นบุคคลที่ริเริ่มและเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เดิมทีเดิวนั้นท่านวางโครงการไว้ว่า

จะขยายพื้นที่ของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ให้ไปจนถึงบางพระ ตั้งใจจะให้ป็นสถาบันการศึกษาที่กว้างขวางใหญ่โตเทียบเท่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดังข้อความ

“คนที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงคนสำคัญในการตั้งสถาบันนี้ก็คือ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของจอมพล ป. เขาบอกว่า เขาจะทำวิทยาลัยวิชาการศึกษาให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกในส่วนภูมิภาค และตั้งนโยบายไว้ว่าจะขยายพื้นที่ไปจนถึงบางพระ ทำให้ใหญ่เหมือนกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นเมืองมหาวิทยาลัย”

ผู้ให้ข้อมูลหลักบางรายกล่าวว่า หลังจากที พล.อ.มังกร พรหมโยธี ได้เดินทางมาวางศิลาฤกษ์ เปิดป้ายวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน แล้ว ท่านได้เดินทางมาเยี่ยมเยียนอาจารย์และนิสิตที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้อยู่เกือบจะทุกสัปดาห์ และท่านมักจะพูดถึงวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ทุกครั้งเมื่อท่านมีโอกาส ดังข้อความ

“พล.อ.มังกรท่านจะมาเยี่ยมนิสิตสัปดาห์เว้นสัปดาห์ บางครั้งท่านก็มาต่อเนือง ถ้ามีโอกาสว่างท่านก็จะมา ท่านรักบางแสนมาก ลูกของท่านก็ยังเรียนที่วิทยาลัยบางแสน”

○ การเริ่มก่อสร้างอาคารอำนวยการ หอนอน อาคารโภชนาการ

หลังจากที พล.อ.มังกร หาซื้อที่ดินสำหรับการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้แล้ว ได้มีการสร้างอาคารอำนวยการ หอนอนสำหรับนิสิต และอาคารโภชนาการไปพร้อม ๆ กัน โดยมี ดร.ธำรง บัวศรี ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน สาเหตุที่ต้องทำเช่นนี้เพราะเมื่อครั้งเปิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน พื้นที่แห่งนี้ยังไม่มีอาคารเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นมากนัก ครั้งเมื่อเปิดรับนิสิตเข้าเรียนรุ่นแรก จำเป็นที่จะต้องมีอาคารเรียน หอนอน โรงอาหาร เพราะเป็นโรงเรียนประจำ เรียกกันง่าย ๆ ว่า “โรงเรียนกินนอน” ในช่วงแรกของการก่อตั้งสถาบันการศึกษาแห่งนี้ เรื่องการสร้างอาคารเรียน หอนอน อาคารโภชนาการ ถือเป็นเรื่องเร่งด่วนอย่างมาก

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า เดิมทีเดิยวันนั้นนิสิตรุ่นแรกจำเป็นต้องอาศัยที่กินที่นอน และที่เรียน ของวิทยาลัยบางแสน ดังข้อความ

“นิสิตรุ่นแรกเข้ามาแล้วยังไม่พร้อม ยังไม่มีอาคารเรียนของตัวเองเลย หอนอนก็ไม่มี ห้องน้ำก็ไม่มี ก็ไปอาศัยสถานที่ของวิทยาลัยบางแสนเขา ตอนแรกที่เปิดเรียน ผู้บริหารก็เร่งสร้างอาคารเรียน หอนอนของเราเอง”

ในช่วงการก่อสร้างใช้เวลาประมาณไม่เกิน 1 ปี ในช่วงเวลานั้น ดร.อึ้ง บัวศรี ได้กำกับดูแลการทำงานของผู้รับเหมาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ผู้รับเหมาสร้างอาคารอำนวยการ อาคารเรียน หอนอน โรงอาหาร ให้ออกมาดูดีที่สุด พอสร้างเสร็จทั้งอาจารย์ นิสิต ต่างก็ดีใจกัน เพราะจะได้ใช้อาคารเรียนใหม่ มีอาคารอำนวยการ มีหอนอนใหม่แยกชาย หญิง และมีโรงอาหาร ของตัวเอง ดังข้อความ

“พอสร้างอาคารอำนวยการเสร็จ สร้างหอนอน โรงอาหารเสร็จ ทั้งอาจารย์ นิสิต ดีใจกันยกใหญ่ เพราะเรามีอาคารเรียนเป็นของเราเอง ไม่ต้องไปอาศัยที่นอน ที่กิน ของคนอื่นเขา”

8.2.2 การยุบโอน ‘วิทยาลัยบางแสน’ เข้ากับ ‘วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน’

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “การยุบโอนสถานที่วิทยาลัยบางแสน เป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น ประกอบด้วย ประเด็นแรก “การปะทะทางวัฒนธรรมอเมริกันและอังกฤษ” ประเด็นที่สอง “สาเหตุของการยุบโอนวิทยาลัยบางแสน” ประเด็นที่สาม “การจัดการทรัพย์สินของวิทยาลัยบางแสน” ดังต่อไปนี้

● การปะทะทางวัฒนธรรมอังกฤษกับอเมริกัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “การปะทะทางวัฒนธรรมอังกฤษกับอเมริกัน” ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรก “วิทยาลัยบางแสน: วัฒนธรรมอังกฤษ VS วิทยาลัยวิชาการศึกษา: วัฒนธรรมอเมริกัน” ประเด็นที่สอง “การคัดเลือกลูกหลานคนใหญ่คนโตเข้าเรียน” ดังต่อไปนี้

○ วิทยาลัยบางแสน (วัฒนธรรมอังกฤษ) VS วิทยาลัยวิชาการศึกษา (วัฒนธรรมอเมริกัน)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “วิทยาลัยบางแสน (วัฒนธรรมอังกฤษ) VS วิทยาลัยวิชาการศึกษา (วัฒนธรรมอเมริกัน)” ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงสงครามเย็น สหรัฐอเมริกาและโซเวียต (รัสเซีย) ต่างก็ต้องการให้ประเทศต่าง ๆ ให้การสนับสนุนนโยบายทางการเมืองของตนเอง ผู้นำประเทศไทยตัดสินใจผูกมิตรกับประเทศตะวันตก มีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำ รัฐบาลไทยในช่วงเวลานั้นจึงดำเนินนโยบายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐบาลสหรัฐอเมริกาจึงให้การสนับสนุนรัฐบาลไทยหลายด้าน ทั้งด้านการ

ฝึกอบรมของกองทัพ เช่น การสอนวิธีการฝึกทหาร การวางแผนพัฒนากองทัพ ซึ่งอนุญาตให้กองทัพไทยส่งทหารไปร่วมฝึกกับทหารอเมริกันได้

ในด้านการศึกษานั้น หน่วยงานในประเทศสหรัฐอเมริกาหลายแห่งได้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษแก่รัฐบาลไทย ทั้งการอนุมัติเงินสนับสนุนโดยตรง และให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน นักวิชาการในประเทศไทยให้เดินทางไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา จึงมีนักวิชาการและนักปกครองไทยหลายคนได้รับทุนการศึกษา ทั้งทุนจากรัฐบาลไทย และทุนสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นอีกหลายแห่ง จึงมีนักการศึกษาจากประเทศไทยเดินทางไปศึกษาต่อระดับปริญญาโทและปริญญาเอกที่นั่นเป็นจำนวนมาก

เมื่อนักการศึกษาเหล่านี้สำเร็จการศึกษาและเดินทางกลับมาปฏิบัติงานในประเทศไทย นักการศึกษาเหล่านี้ได้มีบทบาทการเผยแพร่แนวคิดใหม่หลายประการที่รับเอามาจากแนวคิดของชาวอเมริกัน หลายคนก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้บริหารสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา หลายคนมีบทบาททางการเมืองซึ่งดูแลรับผิดชอบด้านการพัฒนาการศึกษา บุคคลเหล่านี้ก็ได้นำเอาแนวคิด แบบแผนการปฏิบัติ แนวคิดใหม่หลายประการเข้ามาพัฒนาการศึกษาในประเทศไทย ดังข้อความ

“ตอนแรกเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ตอนนั้น พ.ศ.2496 ต่อมาอีก 2 ปี เป็นปี พ.ศ.2498 ก็แตกออกมาเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เป็นช่วงที่ความเจริญของประเทศตะวันตกได้แพร่หลายเข้ามาในประเทศไทย เป็นผลจากการเมืองระหว่างประเทศ การเมืองโลก สหรัฐต้องการขยายอำนาจเข้ามาครอบคลุมเอเชีย เป็นการต่อสู้กันระหว่างแนวคิดของรัสเซีย จีนกับแนวคิดของสหรัฐอเมริกา

อเมริกาให้ความช่วยเหลือเราหลายอย่าง อย่างเช่น โครงการที่มีคำว่า ยู นำหน้า ยูเอส ยูซอม ยูซิส เป็นต้น ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลอเมริกันในช่วงนั้นคือ เรารับเอาวัฒนธรรมของอเมริกันเข้ามาเยอะมาก โดยเฉพาะในเรื่องของแนวคิดการพัฒนาการศึกษา”

(ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเพิ่มเติมพบว่า คำว่า ยูเอส (USAID) ย่อมาจากคำว่า “United States Agency for International Development” เป็นองค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา โดยให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่รัฐบาลไทยมากกว่า 11,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

คำว่า ยูซอม (USOM) ย่อมาจากคำว่า “United States Operation Mission” เป็นองค์กรจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยด้านการสำรวจและพัฒนาบ่อน้ำมันบาดาล

ส่วนคำว่า ยูซิส (USIS) เป็นสำนักข่าวของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ก่อตั้งโดยประธานาธิบดีแฮร์รี ทรูแมน (Harry Truman) ที่เปิดสำนักข่าวในช่วงเวลานั้น โดยใช้ชื่อว่า US Information Agency เรียกย่อๆว่า UIA หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “USIS” เป็นองค์กรที่มีบทบาทด้านการสร้างและผลิตข่าวสารด้านสื่อสารมวลชน เช่น การผลิตภาพยนตร์ที่มีแนวคิดต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ เป็นต้น)

จากการสัมภาษณ์พบว่าบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องข้องกับการผลิตด้านวิทยาลัยวิชาการศึกษา โดยเฉพาะวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้นมีหลายคน บุคคลท่านหนึ่งที่มีบทบาทต่อการผลิตด้านวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ได้แก่ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ศาสตราจารย์ ดร.ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ ศาสตราจารย์ ดร.ธำรง บัวศรี ศาสตราจารย์ ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร ศาสตราจารย์ ดร.ละม้ายมาศ ศรีทนต์ เป็นต้น ซึ่งนักวิชาการเหล่านี้ได้รับทุนการศึกษาให้เดินทางไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ภายหลังจากสำเร็จการศึกษาหลายท่านมีบทบาทในการพัฒนากิจการอุดมศึกษาในประเทศไทย หลายท่านดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารสถาบันการศึกษาในช่วงเวลานั้นและในเวลาต่อมา

บริบททางสังคมในช่วงเวลานั้น กรมสามัญศึกษาต้องการให้มีการผลิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีความรู้และมีมารยาทดี โดยยึดถือต้นแบบมาจากโรงเรียนอีตัน (Eton College) ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมชื่อดังแห่งหนึ่งของประเทศอังกฤษ ที่รับเฉพาะนิสิตชายเข้าเรียนในลักษณะโรงเรียนประจำ จากนโยบายดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการสร้างวิทยาลัยบางแสนขึ้น “หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ” หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “หลวงสวัสดิ์ สุมิตร” ซึ่งเคยเดินทางไปศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ ได้นำรูปแบบการศึกษาตามแบบฉบับของโรงเรียนอีตันเข้ามาใช้ในการบริหารวิทยาลัยบางแสน ถึงแม้จะเป็นสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา แต่ก็ใช้คำว่า “วิทยาลัย” เช่นเดียวกับที่โรงเรียนอีตันที่ใช้คำว่า “วิทยาลัย” (Eton College)

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า หลังจากที่เปิดวิทยาลัยบางแสนในปีแรก รัฐบาลได้มอบหมายให้นายสวัสดิ์ ศรีเพ็ญ ซึ่งเป็นอดีตนักเรียนอังกฤษเข้าดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยบางแสน กล่าวได้ว่า อาจารย์สวัสดิ์ ศรีเพ็ญ เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยบางแสนคนแรก นับตั้งแต่วันที่ พุทธศักราช 2497 (ปีที่ก่อตั้งวิทยาลัยบางแสน) เป็นต้นมา วิทยาลัยแห่งนี้จะเปิดรับเฉพาะนิสิตชายเท่านั้น ซึ่งพล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้นได้มอบหมายให้

หลวงสวัสดิ์สารศาสตรพุทธิ สร้างโรงเรียนดังกล่าวขึ้นโดยใช้ชื่อว่า “วิทยาลัยบางแสน” เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนเข้าเรียนระดับมหาวิทยาลัยในอนาคต ดังข้อความ

“จริง ๆ คนที่คิดทำวิทยาลัยบางแสนคือ หลวงสวัสดิ์สารศาสตรพุทธิ” หรือเรียกกันทั่วไปว่า สวัสดิ์ สุมิตร หลวงสวัสดิ์นี้ได้ทุนรัฐบาลไปเรียนต่อที่อังกฤษ เป็นนักเรียนอังกฤษ การจัดตั้งวิทยาลัยบางแสนจะยึดระบบการศึกษาของประเทศอังกฤษเป็นต้นแบบ ยึดตามแบบโรงเรียนอีตัน เหมือนกับโรงเรียนวชิราวุธ ในช่วงนั้นกรมสามัญฯเขาต้องการสร้างคนแบบนั้น”

นอกจากหลวงสวัสดิ์สารศาสตรพุทธิ จะเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการจัดตั้งวิทยาลัยบางแสนแล้ว บุคคลที่เกี่ยวข้องอีกท่านหนึ่งคือ อาจารย์สวัสดิ์ ศรีเพ็ญ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยบางแสนคนแรก ดังข้อความ

“ยังมีอีกคนหนึ่งที่มีส่วนในการจัดตั้งวิทยาลัยบางแสน คือ อาจารย์สวัสดิ์ ศรีเพ็ญ เป็น ผ.อ.คนแรก หลวงสวัสดิ์นี้เป็นนักเรียนอังกฤษเหมือนกัน พอทั้งสองคนเป็นนักเรียนอังกฤษ เข้ามาทำวิทยาลัยบางแสน ก็เลยออกแบบให้เป็นแบบอังกฤษ ทำแบบ Boarding School คือ เป็นโรงเรียนกินนอน คล้ายๆกับโรงเรียนอีตันของประเทศอังกฤษ”

ผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายหนึ่งกล่าวว่า เดิมทีเดิยวนั้นวิทยาลัยบางแสนสังกัด “กรมวิสามัญศึกษา” เพราะเป็นสถาบันการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งรัฐบาลในช่วงเวลานั้นตั้งใจจะสร้างนิสิตให้เก่งและมีบุคลิกภาพดีเหมือนกับโรงเรียนอีตันในประเทศอังกฤษ ข้อความข้างต้น สอดรับกับคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายหนึ่งที่กล่าวว่า ในช่วงแรกของการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้น เดิมทีเดิยวพื้นที่แห่งนี้ส่วนหนึ่งเป็นของ “วิทยาลัยบางแสน” ซึ่งก่อตั้งมาก่อน ส่วนวิทยาลัยวิชาการศึกษานั้นมีพื้นที่ติดกับวิทยาลัยบางแสน พื้นที่ซึ่งเป็นของวิทยาลัยบางแสนเดิมนั้นเป็นพื้นที่บริเวณหน้าถนนลงหาดบางแสนลึกไปจนถึงอาคารอนุรักษ์ ซึ่งอาคารอนุรักษ์นั้นเป็นพื้นที่สำหรับการเรียนในชั้นเรียนของนิสิตวิทยาลัยบางแสนและนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน (อาศัยอาคารแห่งนี้เป็นที่เรียนในชั้นเรียน) ซึ่งปัจจุบันเป็นของคณะแพทยแผนไทยอภัยภูเบศร ดังข้อความ

“เราอยู่ติดกับวิทยาลัยบางแสน ซึ่งเป็นระบบอังกฤษ ตอนแรกมันก็มีวัฒนธรรมความเป็นอังกฤษปนอยู่ แต่ ดร.ธำรง เขาจบที่อเมริกา เขาได้รับแนวคิด วัฒนธรรมแบบอเมริกันมา มันก็แตกต่างกัน”

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า การที่ผู้บริหารการศึกษาในยุคนั้นได้ยุบรวมโรงเรียนพิบูลบำเพ็ญเข้ากับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางส่วน นั้น มีความเกี่ยวข้องกับวิธีคิดแบบอเมริกันด้วย กล่าวคือ วิธีคิดแบบอเมริกันจะเรียนภาคทฤษฎี เมื่อเรียนภาคทฤษฎีแล้ว จะให้ผลิตได้ฝึกภาคปฏิบัติ หรือที่เรียกว่า Demonstration ด้วย ดังข้อความ

“การที่ผู้บริหารสมัยนั้นเขารวมโรงเรียนพิบูลบำเพ็ญเข้ากับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางส่วน ก็เพราะเป็นแนวคิดแบบอเมริกัน คือ การจัดการเรียนการสอนแบบอเมริกันเขาจะ learning by doing คือ เรียนภาคทฤษฎีแล้วก็ปฏิบัติควบคู่กันไปด้วย จะต้องมีการทดลองทฤษฎี ทดลองสอนไปด้วย คำว่า Demonstration เราก็แปลว่า สาธิต ก็เลยเอาโรงเรียนพิบูลบำเพ็ญมาทำเป็นโรงเรียนสาธิต เพื่อให้ผลิตเรียนไปด้วย ทดลองสอนไปด้วย”

○ การคัดเลือกลูกหลานคนใหญ่คนโตเข้าเรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “การคัดเลือกลูกหลานคนใหญ่คนโตเข้าเรียน” วิทยาลัยบางแสน” ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2497 นั้น หลังจากที่หลวงสวัสดิ์สารศาสตร์พุทธิ ได้รับนโยบายจาก พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ให้สร้างวิทยาลัยบางแสน และเปิดรับนิสิตเข้าเรียนแล้ว หลวงสวัสดิ์สารศาสตร์พุทธิ และ นายสวัสดิ์ศรีเพ็ญ (ผู้อำนวยการวิทยาลัยบางแสนคนแรก) ได้ดำเนินการคัดเลือกนิสิตเข้าเรียนใน “วิทยาลัยบางแสน” ที่เปิดการเรียนการสอนครั้งแรกในปีพุทธศักราช 2497 เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเรียนระดับอุดมศึกษาในอนาคต

การเปิดวิทยาลัยบางแสนได้ทำให้บุคคลที่มีอำนาจในช่วงเวลานั้นส่งลูกหลานเข้าเรียน ทั้งบุตรหลานของนักการเมืองระดับชาติ บุตรหลานของนักการเมืองท้องถิ่น และบุตรหลานของผู้มีอำนาจในช่วงเวลานั้น ซึ่งกลุ่มบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีกลุ่มนี้ได้ส่งบุตรหลานเข้าเรียนที่วิทยาลัยบางแสนจำนวนมาก เหตุผลหนึ่งเป็นเพราะรู้ว่าสถาบันการศึกษาแห่งนี้จะสอนนักเรียนเข้มข้น อีกทั้งครูบาอาจารย์เข้มงวดต่อพฤติกรรมของนักเรียนมาก ประกอบกับบางคนรู้ว่าอีกไม่นานนักกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายจะขยายการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไปสู่ภูมิภาค เหตุผลที่สอง เป็นเพราะผู้มีอำนาจในขณะนั้นรู้ดีว่าการที่รัฐบาลเปิดการเรียนการสอนที่วิทยาลัยบางแสนนั้นได้ยึดรูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียนอัสสัม ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศอังกฤษ ซึ่งรัฐบาลไทยได้ยึดเป็นต้นแบบ เหตุผลประการที่สาม การที่ผู้มีอำนาจในขณะนั้นส่งบุตรหลานเข้าเรียนที่วิทยาลัยบางแสนเป็นเพราะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการส่งบุตรหลานไปเรียนที่สถาบันการศึกษาต่างประเทศ ดังข้อความ

“ตอนที่วิทยาลัยบางแสนเปิดแล้ว ตั้งเสร็จแล้ว ก็เอาลูกหลานนักการเมือง มาเรียน เอาลูกหลานคนดัง ๆ มาเรียน รวมทั้งลูกของ พล.อ.มังกร พรหมโยธี ก็ยังมาเรียนที่วิทยาลัยบางแสน เป็นโรงเรียนมัธยมฯ เรียนที่ตึกอนุรักษ์ ตึกสี่เหลี่ยม เมื่อก่อนเป็นสมบัติของวิทยาลัยบางแสนที่ก่อตั้งมาก่อนวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นี่คือประวัติศาสตร์ที่คนไม่ค่อยพูดถึงกัน หลายคนยังไม่รู้เลยว่าที่แห่งนี้เคยมีสถาบันการศึกษาที่ชื่อว่า วิทยาลัยบางแสน ซึ่งเขาตั้งมาก่อน”

ข้อความข้างต้น สอดรับกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักอีกบุคคลหนึ่งที่กล่าวว่า นิสิตที่เข้ามาเรียนในวิทยาลัยบางแสนนั้นส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานของผู้มีอำนาจ ผู้ปกครองหลายคนจบการศึกษาจากประเทศอังกฤษ เมื่อสร้างวิทยาลัยบางแสนเสร็จ คนเหล่านั้นซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจดีไม่ต้องการส่งบุตรหลานไปเรียนที่ประเทศอังกฤษหรือประเทศอื่น จึงส่งมาเรียนที่วิทยาลัยบางแสนแทน จึงทำให้นักเรียนที่เข้าเรียนที่วิทยาลัยบางแสนหลายคนเป็นลูกหลานของคนมีฐานะทางสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจดี ดังข้อความ

“นักเรียนที่มาเรียนวิทยาลัยบางแสนหลายรุ่น หลายคน ตอนนั้นมีแต่ลูกท่านหลานเธอมาเรียน ลูก พล.อ.มังกร พรหมโยธี ก็มาเรียนที่นี้ หลาน พล.อ.สวัสดิ์ ก็มาเรียนที่นี้ เพราะเขาเจตนาสร้างให้เป็นโรงเรียนประจำคล้าย ๆ กับโรงเรียนอีตันของอังกฤษ เขาจะให้มุ่งทางเก่งสี่เทา ตอนหลังโรงเรียนสาธิต พิบูลบำเพ็ญ เอาสี่เทานี้มาใช้ คนที่สร้างวิทยาลัยบางแสนก็เป็นนักเรียนเก่าอังกฤษ คนที่เกี่ยวข้องหลายคนก็เป็นนักเรียนอังกฤษ พอสร้างวิทยาลัยบางแสนเสร็จ เขาไม่อยากจะส่งลูกหลานไปเรียนที่อังกฤษ เขาก็เลยส่งมาเรียนที่วิทยาลัยบางแสน มันทุนตั้งกว่า”

ผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายหนึ่ง กล่าวว่า วิทยาลัยบางแสนซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษา แต่มีลักษณะที่แตกต่างไปจากโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไปคือ จะใช้คำว่า “วิทยาลัย” และการจัดการเรียนการสอนจะออกแบบให้เป็นโรงเรียนประจำเท่านั้น ซึ่งวิทยาลัยบางแสนจะสังกัด “กรมวิสามัญศึกษา” การที่ออกแบบมาให้เป็นโรงเรียนแบบพิเศษที่มีลูกคนใหญ่คนโตมาเรียน รัฐจึงออกแบบให้มีอาจารย์จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พญาไท เดินทางมาสอนทวนนิสิตอีกรอบหนึ่งทุกสัปดาห์ เหตุผลเพื่อต้องการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับนักเรียนให้จบการศึกษาออกไปแล้วสามารถสอบเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาได้ ดังข้อความ

“วิทยาลัยบางแสนสังกัดกรมวิสามัญศึกษา เพราะเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา แต่ใช้คำว่า วิทยาลัย มีความแตกต่างจากโรงเรียนมัธยมทั่วไปคือ ออกแบบมาให้เป็นโรงเรียนกึ่งนอน ผู้บริหารเขากลัวว่าเด็กจบไปแล้วจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้

เขาก็เลยให้โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาที่พญาไทรับผิดชอบเรื่องวิชาการของวิทยาลัยบางแสน จึงต้องมีหัวหน้าหมวด หัวหน้าสาขาจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษามาสอนทวนที่เราสอนไปแล้วแต่ละวิชา ทุกอาทิตย์ เพื่อให้เด็กจบแล้วสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ให้มันเก่ง ให้มันมีมาตรฐานเดียวกับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา”

● สาเหตุของการยุบโอน “วิทยาลัยบางแสน”

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “สาเหตุของการยุบโอนวิทยาลัยบางแสน” ผลการศึกษาประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การประสพภาวะขาดทุน ประเด็นที่สอง การขยายวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประเด็นที่สาม การควบคุมดูแลนักเรียนทำได้ยากดังต่อไปนี้

○ การประสพภาวะขาดทุน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสาเหตุของการยุบโอนวิทยาลัยบางแสนเข้ากับวิทยาลัยวิชาการศึกษา เนื่องจากการประสพภาวะขาดทุน ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวถึงการประสพภาวะขาดทุนว่า การที่รัฐบาลออกแบบวิทยาลัยบางแสนให้แตกต่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไปคือ ให้เป็นโรงเรียนประจำโดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าเด็กนักเรียนจะต้องมีความเก่งกาจเรื่องวิชาการ และมีบุคลิกภาพดี จึงใช้ครูบาอาจารย์จำนวนมากในการสอนนักเรียนแห่งนี้ ด้วยการออกแบบให้เป็นสถาบันการศึกษาแบบพิเศษทั้งเป็นโรงเรียนประจำและให้โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษารับผิดชอบเรื่องวิชาการ โดยให้อาจารย์จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาเดินทางมาสอนทวนนักเรียนที่วิทยาลัยบางแสนซ้ำอีกนั้นเป็นการลงทุนที่ใช้งบประมาณสูง ในระยะยาวจึงไม่คุ้มทุน ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จึงเห็นว่าสมควรยุบเลิกหน่วยงานนี้ไป อย่างไรก็ตาม วิทยาลัยบางแสนได้ผลิตนักเรียนสำเร็จการศึกษาหลายรุ่น ส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในชีวิต

ผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายหนึ่งกล่าวว่า สาเหตุที่ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เห็นว่าสมควรจะยุบเลิกกิจการของวิทยาลัยบางแสน ก็เพราะประสพภาวะขาดทุนดังข้อความ

“หลังจากที่สร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน แล้ว วิทยาลัยบางแสน ดำเนินการมาระยะหนึ่งก็ถูกยุบเลิกไป เพราะว่าจุดคุ้มทุนไม่มี ขาดทุนอยู่เรื่อย ๆ”

○ การขยายวิทยาลัยวิชาการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับ “การขยายวิทยาลัยวิชาการศึกษา” จึงเป็นสาเหตุทำให้จำเป็นต้องยุบเลิกวิทยาลัยบางแสน ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งเปิดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีได้ประมาณ 15-16 ปี ในช่วงก่อนที่จะยกฐานะเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน นั้น ผู้บริหารเห็นว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน กำลังมีนิสิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มขึ้นทุกปี ประกอบกับมีการขยายหน่วยงานเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด มีการรับบุคลากรทั้งอาจารย์ เจ้าหน้าที่ เพิ่มขึ้น ในขณะที่พื้นที่ของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ไม่ได้เพิ่มขึ้น

ผู้บริหารจึงมีแนวคิดยุบรวม “วิทยาลัยบางแสน” ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่สอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยให้โอนพื้นที่ของวิทยาลัยบางแสนซึ่งมีกว่า 60 ไร่ รวมเข้ากับที่ดินของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งจะทำให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีพื้นที่เพิ่มขึ้น สอดรับกับจำนวนนิสิต จำนวนอาจารย์ และจำนวนบุคลากรที่เพิ่มขึ้นทุกปี ดังข้อความ

“วิทยาลัยบางแสนเขาอยู่ตรงนี้มาก่อนวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เขามีพื้นที่ 60 กว่าไร่ ตั้งแต่ริมถนนลงหาดบางแสนลึกมาจนถึงอาคารอนุรักษ์ ตึกเก่า ๆ เหลือง ๆ หน้าต่างเขาจะทาสีน้ำตาล แต่เดิมที่เป็นสีเทาฟ้า ซึ่งเป็นสีของวิทยาลัยบางแสน

ถ้าขับรถมาจากวงเวียนตรงคณะศึกษาศาสตร์ขึ้นมาจะผ่านคณะสหเวชศาสตร์ อาคารนี้จะอยู่ทางขวามือตรงกันข้ามกับคณะสหเวชศาสตร์ ตึกสีเหลืองเก่าแก่ จริง ๆ ตึกนั้นเป็นตึกอนุรักษ์ทางด้านสถาปัตยกรรม ต้องต่อสู้กันแทบตายกว่าอาจารย์ผาสูกจะยอม พื้นของตึกนั้นเป็นไม้สักทองหนาเกือบ 2 นิ้ว หายากมาก ประตูหน้าต่างทำด้วยไม้สักทองทั้งหมด ตะขอรับหน้าต่างทำด้วยทองเหลืองอย่างดี”

ผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายหนึ่งกล่าวว่า ในช่วงเวลานั้นได้มีโอกาสใกล้ชิดบุคคลในแวดวงการเมือง จึงพอรับรู้วิถีคิดของผู้มีอำนาจในช่วงนั้นว่ามีความคิดเห็นอย่างไรต่อการจะสร้างสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนถึงระดับให้ปริญญาขึ้นในจังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้มีอำนาจมองว่าในเมื่อที่บางแสนมีสถาบันการศึกษา คือ วิทยาลัยบางแสน อยู่แล้ว ถึงแม้จะสอนระดับมัธยมศึกษา

ตาม ประกอบกับถ้าหากเห็นตรงกันว่า “บางแสน” เป็นพื้นที่ซึ่งเหมาะสมในการจัดตั้งสถาบันการศึกษาที่สอนระดับให้ปริญญา ก็ควรจะพัฒนาให้เป็นสถาบันการศึกษาส่วนภูมิภาคที่สอนถึงระดับให้ปริญญาเสียเลย ดังข้อความ

“นักการเมืองเขาคิดกันว่าก็ในเมื่อมันเป็นวิทยาลัยอยู่แล้ว ก็พัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยเสียเลย สอนแล้วก็ให้ปริญญาเสียเลย

เขาบอกว่าที่บางแสนมีวิทยาลัยบางแสนอยู่แล้ว เป็นวิทยาลัยมาหลายปี ก็เลยทำเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา เหตุผลง่าย ๆ คือ ไม่ต้องไปตั้งใหม่ เอาของที่มีอยู่เดิมทำเป็นวิทยาเขต ไม่ต้องไปเข้าสภาใหม่ ไม่อย่างนั้นต้องไปตั้งอีกแห่งหนึ่ง”

ผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายหนึ่งกล่าวว่า พื้นที่ของวิทยาลัยบางแสนนั้นกินพื้นที่ตั้งแต่ริมถนนลงหาดบางแสนมาจนถึงบริเวณสำนักคอมพิวเตอร์ และบริเวณพื้นที่ซึ่งวิทยาลัยนานาชาติก่อสร้างหอพักให้นิสิตได้พักอาศัย เมื่อมีการยุบโอนให้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งขณะนั้นวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสนมีความจำเป็นต้องจัดสรรพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีจำนวนนิสิตเพิ่มขึ้น มีการขยายหน่วยงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องทุบอาคารหลายแห่งซึ่งก่อนหน้านั้นเป็นสมบัติของวิทยาลัยบางแสนทิ้งไป แล้วก่อสร้างอาคาร หน่วยงานใหม่ขึ้นตามความต้องการของหน่วยงานในวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ดังข้อความ

“เมื่อยุบวิทยาลัยบางแสนลง ในช่วงนั้นวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน กำลังขยายสาขา มีหน่วยงานเพิ่มขึ้น นิสิตก็มากขึ้น อาจารย์ก็มากขึ้น ผู้บริหารจำเป็นต้องตัดสินใจที่จะพัฒนาวิทยาลัยวิชาการศึกษา ก็เลยทุบอาคารไปเรื่อย ทุบอาคารที่เป็นหอพัก 3 หลัง แต่ก็ยังคงเหลือไว้ ตึกที่เหลือไว้ก็คืออาคารที่ใช้เป็นงานนวดแผนไทย นั่นแหละคือตึกวิทยาลัยบางแสนที่ยังอยู่”

○ การควบคุมดูแลนักเรียนทำได้ยาก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “การควบคุมดูแลนักเรียนทำได้ยาก” ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาขึ้นภายในวิทยาลัยบางแสน ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการประสพภาวะขาดทุน และความจำเป็นที่ต้องขยายพื้นที่ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน แล้ว ยังมีปัญหาบางประการที่ทำให้ผู้บริหารวิทยาลัยบางแสนในขณะนั้นไม่สบายใจนัก ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นคือ อาจารย์ควบคุมดูแลนักเรียนได้ยาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะการออกแบบโรงเรียนเพื่อที่จะสร้างนักเรียนที่เก่ง หรือเรียกว่า “พิเศษ” กว่านักเรียนโรงเรียนอื่นตามแบบ

ฉบับของโรงเรียนอีตันนั้น ได้ทำให้นักเรียนที่เข้าเรียนที่วิทยาลัยบางแสนนั้นเป็นบุตรหลานของผู้มีอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ในช่วงเวลานั้น ประกอบกับนักเรียนเหล่านี้กำลังอยู่ในวัยรุ่น จึงทำให้เกิดปัญหาการควบคุมดูแลนักเรียนทำได้ยาก ดังข้อความ

“ปรากฏว่าเด็กที่เรียนวิทยาลัยบางแสน พ่อรวยทั้งนั้น พ่อเป็นนายพล พ่อเป็นรัฐมนตรี เวลาเขามาส่งลูกก็เอารถเก่งมา พวกอาจารย์ยังขี้จรรย์านอยู่เลย อาจารย์ก็ขี้งอมขี้ค่อ พุดง่าย ๆ ว่าเอาเด็กไม่อยู่ พอนาน ๆ ไป พ่อแม่ก็เลยไม่เอาเด็กมาเรียน เพราะว่าอาจารย์คุมไม่ได้ คุมเด็กไม่ได้ เด็กเขาไม่เคยยอมแพ้ใครเวลาที่อยู่บ้านเขา เด็กพวกนี้ไปตลาดหนองมนไม่ได้นะ ไม่รู้ไปทำอะไรไว้ มันขึ้นรถเมล์ไปหนองมนไม่ได้ ถ้าจะไปซื้อของที่หนองมน มันจะมาวานรูนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน ให้ไปซื้อให้

เด็กมันไม่ยอมใคร เป็นอันธพาล พ่อแม่มันรวย มันใหญ่โต เป็นลูกนายพล หลานนายพล สมัยนั้นเบา ๆ หน่อย เขาเรียกว่าโรงเรียนดัดสันดาน คือว่าเด็กมันไม่เคยอยู่หอพัก พอมาสร้างหอพักให้มันอยู่ เด็กมันไม่อยู่ในอาณัติใคร ที่ยุบก็เพราะอาจารย์สวัสดิ์ ศรีเพ็ญ เอาเด็กไม่อยู่ พุดง่าย ๆ ว่าเจตนาของการตั้งโรงเรียนนี้คือจะได้ไม่ต้องส่งลูกไปเรียนนอก ส่งมาที่นี้ก็สบายใจ แต่ทำไป ทำไป อาจารย์เอาเด็กไม่อยู่”

เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น ทำให้ผู้ปกครองหลายคนเห็นว่าการส่งบุตรหลานมาเรียนที่วิทยาลัยบางแสนนั้นไม่ได้ส่งผลดีตามที่คาดหวัง เพราะอาจารย์ไม่สามารถขัดเกลาหรืออบรมบ่มนิสัยบุตรหลานของตนเองให้ดีได้ ผู้ปกครองจำนวนหนึ่งจึงเลือกที่จะให้บุตรหลานลาออกจากวิทยาลัยบางแสน แล้วส่งไปเรียนที่ต่างประเทศแทน

● การจัดการ ‘ทรัพย์สิน’ ของวิทยาลัยบางแสน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “การจัดการทรัพย์สินของวิทยาลัยบางแสน” ผลการศึกษาประกอบด้วย ทรัพย์สินที่ดิน อาคาร และบุคลากรของวิทยาลัยบางแสน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ ที่ดิน อาคาร บุคลากร วิทยาลัยบางแสน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า หลังจากที่ยุบวิทยาลัยบางแสนให้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน แล้ว ผู้บริหารรุ่นต่อมาได้พัฒนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ เมื่อมีนิสิตเข้าเรียนมากขึ้น มีการขยาย

หน่วยงานมากขึ้น จำเป็นต้องทุบอาคารหลายแห่งเพื่อปรับปรุง พัฒนาให้สามารถใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด

เมื่อเวลาผ่านไป คณะที่มีอยู่ได้ขยายภาควิชา / สาขาวิชามากขึ้น ประกอบกับมีคณะที่เกิดขึ้นใหม่ จำเป็นต้องใช้พื้นที่เพิ่มขึ้น ทำให้ผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้จำเป็นต้องทุบอาคารเรียน อาคารหอพักนิสิตที่เป็นของวิทยาลัยบางแสน เพื่อสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ที่เอื้อต่อการพัฒนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ดังข้อความ

“อาคารเรียนที่เขาทุบไปเรื่อย ๆ อาคารที่เป็นหอพัก 3 หลัง เขาก็ทุบแล้วก็สร้างเป็นวิทยาลัยนานาชาติบ้าง หอพักของนิสิตวิทยาลัยนานาชาติบ้าง พื้นที่บริเวณนั้นแหละ เคยเป็นสมบัติของวิทยาลัยบางแสน”

อาคารเก่าแก่แห่งหนึ่งของวิทยาลัยบางแสน คือ อาคารอนุรักษ์ เดิมเป็นสี่เตา – ฟ้า เป็นสัญลักษณ์ของวิทยาลัยบางแสน ผู้บริหารรุ่นต่อมาได้ทาสีเหลือง อาคารเก่าแก่แห่งนี้สร้างด้วยไม้สักทองคุณภาพดี ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในยุคต่อมามีแนวคิดที่จะประมูลขายเพื่อนำรายได้มาใช้ประโยชน์ในกิจการของมหาวิทยาลัย แต่ทว่า บุคลากรจำนวนหนึ่งเห็นว่าสมควรจะอนุรักษ์เอาไว้ จึงเรียกร้องต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้คงสภาพนี้ไว้ ดังข้อความ

“ตึกอนุรักษ์เยื้องคณะสหเวชศาสตร์ คือวิทยาลัยบางแสนที่ตั้งมาก่อนเราสร้างเมื่อ พ.ศ.2496 เราก็ไปอาศัยที่เขาอยู่ในตอนแรก เป็นตึกเก่า ๆ ที่หน้าต่างทาด้วยสีน้ำตาล แต่เดิมทีเป็นสี่เตา-ฟ้า ซึ่งเป็นสีของวิทยาลัยบางแสน ตอนนั้นเราต้องต่อสู้กันแทบตายกว่าอาจารย์ผาสุกจะยอม ท่านจะประมูลขาย ตึกอนุรักษ์นี้ พื้นไม้สักทองหนาเกือบ 2 นิ้ว ถ้าขายจะได้อะไรเยอะมาก ตะขอสีหน้าต่างเป็นทองเหลือง ที่เห็นอยู่เดี๋ยวนี้ เขารื้อไปเยอะแล้ว”

ผู้วิจัยได้ถ่ายภาพอาคารดังกล่าวมานำเสนอให้เห็นภาพชัดเจน เป็นภาพอาคารอนุรักษ์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึง อยู่บริเวณเยื้องกับคณะสหเวชศาสตร์ในปัจจุบัน และอยู่ไม่ห่างจากสำนักคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันเท่าใดนัก มีถนนชั้นระหว่าง 2 หน่วยงานนี้ อาคารดังกล่าวมีป้ายเขียนไว้ว่า “อาคารอนุรักษ์” ดังภาพ 8.6

ภาพ 8.6

แสดงอาคารอนุรักษ์ เดิมที่เป็นอาคารเรียนในสังกัด “วิทยาลัยบางแสน”

ภาพ : ผู้วิจัยถ่ายภาพจากสถานที่จริงในมหาวิทยาลัยบูรพา

อาคารอนุรักษ์แห่งนี้เดิมทีเดียวเป็นอาคารอนุรักษ์ทางด้านสถาปัตยกรรม เป็นอาคารที่สร้างมาก่อน “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ในช่วงที่รัฐบาลได้ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้น นิสิตที่เรียนวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้ใช้อาคารแห่งนี้เป็นอาคารเรียน ดังข้อความ

“วิทยาลัยบางแสนนั้นมีสถานะเป็นโรงเรียนมัธยม ปัจจุบันก็คือตึกอนุรักษ์ เป็นของคณะพยาบาลศาสตร์ในปัจจุบัน เมื่อก่อนพื้นที่บริเวณนั้นเป็นสมบัติของวิทยาลัยบางแสน ซึ่งตั้งมาก่อนวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ตอนแรกๆ นิสิตที่เรียนวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ก็ไปอาศัยที่เขาอยู่ เป็นตึกสี่เหลี่ยมเก่า ๆ”

ข้อความข้างต้นสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักอีกรายหนึ่ง ซึ่งกล่าวว่า อาคารแห่งนี้เป็นอาคารเก่าแก่ เป็นสมบัติของวิทยาลัยบางแสน ในอดีตผู้บริหารบางท่านเคยมีแนวคิดอยากจะขายโดยเปิดให้บุคคลอื่นเช่าประมูลไม้สักทอง แต่ทว่าบุคคลจำนวนมากได้คัดค้านและขอให้อนุรักษ์เอาไว้ เนื่องจากอาคารแห่งนี้มีคุณค่า ทั้งยังทำด้วยไม้สักทองอย่างดี มีความแข็งแรงและสวยงาม ดังข้อความ

“อาคารนี้เป็นอาคารอนุรักษ์ ทำด้วยไม้สักอย่างดี พื้นทำด้วยไม้สักหนาเกือบ 2 นิ้ว ถ้าจะขายก็ได้เงินมาก เพราะเป็นไม้ยอดดี หายาก ทนทานมาก ส่วนประตู หน้าต่าง ก็ทำด้วยไม้สักทองทั้งหมด มีตะขอสับเป็นทองเหลือง”

ในช่วงก่อนที่จะปิดตัว “วิทยาลัยบางแสน” ลงนั้น ผู้บริหารใช้วิธีการงดการเปิดรับนิสิตใหม่ ในขณะที่เดียวกันได้ผลักดันให้นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่สำเร็จการศึกษาออกไปทุกคน จากนั้นก็ปิดตัวลง ส่วนอาจารย์และบุคลากรในสังกัดวิทยาลัยบางแสนก็ถูกโอนย้ายไปอยู่ที่อื่น ดังข้อความ

“พวกอาจารย์ก็กระจายไปอยู่ที่อื่น ตอนหลังอาจารย์ที่ถูกย้ายไปอยู่ที่ ร.ร. หอวัง บ้าง ที่กรุงเทพบ้าง ที่อื่นบ้าง ตอนหลังเขาก็ทำบ้านที่ร้องเรียน ไป ขอกลับมาอยู่ที่บางแสน ส่วนใหญ่ก็ได้มาอยู่ที่โรงเรียนสาธิตกัน”

ในปี พ.ศ. 2514 จึงยุบเลิกวิทยาลัยบางแสนไปเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน หลังจากนั้นแทบไม่ได้ยินคนพูดถึง “วิทยาลัยบางแสน” สถาบันการศึกษาเก่าแก่ในพื้นที่แห่งนี้ที่ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2497 และยุบเลิกกิจการไปในปี พ.ศ. 2514 ก่อนที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้จะยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน”

8.3 การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” (มศว บางแสน)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงแรกที่มีการเสนอให้ยกฐานะจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นั้น มีแนวคิดที่แตกต่างกันอยู่ แบ่งเป็น 2 ประการ คือ แนวคิดแรกเห็นว่ามีควมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องยกฐานะสู่การเป็นมหาวิทยาลัยโดยเร็ว อีกแนวคิดหนึ่งเห็นว่าวิทยาลัยวิชาศึกษานั้นมีความแตกต่างไปจากมหาวิทยาลัยแห่งอื่น เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง และแตกต่างจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เนื่องจากสถาบันการศึกษาแห่งนี้มุ่งผลิตบุคคลให้จบออกไปเป็น “ครู” มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนคนให้เป็นครูมากกว่าสถาบันการศึกษาแห่งอื่น จึงน่าจะใช้คำว่า “วิทยาลัย” ต่อไป โดยทำหน้าที่ผลิตครูออกไปสู่สังคมที่กำลังขาดแคลนให้มากที่สุด ซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญของการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย ประเด็นที่หนึ่ง ดร.สาโรช บัวศรี ยืนยันไม่เร่งรีบสู่การเป็นมหาวิทยาลัย ส่วนที่สอง ดร.ธำรง บัวศรี กับแนวคิดแยกตัวเป็นอิสระ ดังต่อไปนี้

8.3.1 ดร.สาโรช บัวศรี ยืนยันไม่เร่งรีบสู่การเป็น ‘มหาวิทยาลัย’

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น ดร.สาโรช บัวศรี ยืนยันไม่เร่งรีบสู่การเป็น “มหาวิทยาลัย” ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย ประเด็นแรก ภารกิจเร่ง

ผลิตครูให้เข้มแข็งสำคัญกว่าการเป็นมหาวิทยาลัย ประเด็นที่สอง การเรียกร้องจากสมาชิกวิทยาลัย
วิชาการศึกษาย้ายฐานะเป็น “มหาวิทยาลัย” ดังรายละเอียดต่อไปนี้

● **ภารกิจเร่งผลิตครูให้เข้มแข็งสำคัญกว่าการเป็นมหาวิทยาลัย**

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “ภารกิจเร่งผลิตครูให้เข้มแข็ง
สำคัญกว่าการเป็นมหาวิทยาลัย” ผลการศึกษา ได้แก่ ภารกิจหลัก : ผลิตครู ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ ภารกิจหลัก : ผลิตครู

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “ภารกิจหลัก : ผลิตครู”
ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ในช่วงเวลานั้นคือ
ดร.สาโรช บัวศรี เห็นว่า ภารกิจหลักของวิทยาลัยวิชาการศึกษาทุกแห่งคือ การสร้างครูที่มีคุณภาพ
เพื่อให้ครูได้สำเร็จการศึกษาออกไปสอนประชาชนในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
ซึ่งวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติภารกิจนี้มาโดยตลอด ประกอบกับ
วิทยาลัยวิชาการศึกษานั้นมีรากฐานการเกิดที่แตกต่างไปจากมหาวิทยาลัยอีกหลายแห่งทั้งที่เกิดขึ้น
ขึ้นมาก่อนและเกิดขึ้นภายหลัง อันได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเหล่านี้เกิดขึ้นหลังวิทยาลัยวิชาการศึกษา อีกทั้งมีภารกิจที่ไม่เหมือนกับ
วิทยาลัยวิชาการศึกษาที่มุ่งผลิตครูสู่สังคม

ด้วยเหตุนี้ การที่ผู้บริหารสถาบันการศึกษาหลายแห่งต้องการที่จะยกฐานะ
สถาบันการศึกษาของตนไปสู่ “มหาวิทยาลัย” จึงเป็นสิทธิของสถาบันการศึกษานั้น ถ้าหากเห็นว่า
สถาบันการศึกษาของตนเองมีความพร้อมที่จะยกฐานะสู่มหาวิทยาลัยก็สามารถทำได้ แต่ที่ว่า
สำหรับวิทยาลัยวิชาการศึกษานั้น ขอเป็นวิทยาลัยที่ทำหน้าที่ผลิตครูให้เข้มแข็งมากกว่านี้ก่อนที่จะ
คิดยกฐานะสู่มหาวิทยาลัย ดังข้อความ

“ดร.สาโรช เขาบริหารวิทยาลัยการศึกษา ประสานมิตร เขาขันแข็งมาก
เขาเห็นว่าสถาบันของเรามันสอนครูมาก่อน เราก็ขอเป็นวิทยาลัยวิชา
การศึกษาไปก่อน เขายึดมั่นในหลักการว่าภารกิจของเราคือผลิตครู
ไม่เหมือนกับที่อื่น

ดร.สาโรช ยืนยันว่า เราจะต้องมั่นในหลักการ มั่นในศาสตร์ มั่นใน Body
of Knowledge ของเราเสียก่อน เราจะโตในทางของเราให้มันคงเสียก่อน
เราจะทำให้สายของเรามีความเข้มแข็งทางวิชาการด้านครูให้มากกว่า
นี้ก่อน”

ทั้งนี้ ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร คือ ดร.สาโรช บัวศรี มีแนวคิดยึดมั่นในหลักการดังกล่าว ในขณะที่รัฐบาลช่วงเวลานั้นเห็นว่า เมื่อในกรุงเทพมหานครมีมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นหลายแห่ง ทำให้นักเรียนจำนวนมากต้องการเดินทางเข้ามาศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ซึ่งจะทำให้กรุงเทพฯ เต็มไปด้วยประชากรจำนวนมาก ทั้งที่เดินทางเข้ามาประกอบอาชีพ และเดินทางเข้ามาศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ประกอบกับมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคในพื้นที่ต่าง ๆ หลายแห่งแล้ว ก็ควรจะพัฒนาระดับให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาในฐานะเป็นมหาวิทยาลัย เพื่อสกัดกั้นมิให้นักเรียนในส่วนภูมิภาคเดินทางเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพฯ

● การเรียกร้องของสมาชิกวิทยาลัยวิชาการศึกษาให้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “การเรียกร้องของสมาชิกวิทยาลัยวิชาการศึกษาให้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย” ผลการศึกษา ประกอบด้วย การประสานแนวคิดยกฐานะสู่มหาวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

○ การประสานแนวคิดยกฐานะสู่มหาวิทยาลัย

ในช่วงหลังปี พ.ศ.2510 เป็นต้นมา ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประกอบด้วย 1) วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร (บางส่วน) 2) วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน 3) วิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาสารคาม 4) วิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก 5) วิทยาลัยวิชาการศึกษา สงขลา 6) วิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน 7) วิทยาลัยวิชาการศึกษา พลศึกษา และ 8) วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางเขน (ต่อมาได้ยุบรวมวิทยาเขตบางเขน ปทุมวัน และพลศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร)

ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร และนิสิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ทั้ง 8 แห่ง ข้างต้น ได้ร่วมกันเรียกร้องให้กระทรวงศึกษาธิการยกฐานะจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา สู่การเป็น “มหาวิทยาลัย” ซึ่งผลจากการเคลื่อนไหวเรียกร้องดังกล่าว ในเวลาต่อมาได้มีการยกฐานะสู่การเป็นมหาวิทยาลัยขึ้นในปี พ.ศ.2517

8.3.2 ดร.ธำรง บัวศรี กับแนวคิดแยกตัวออกเป็นเอกเทศ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “ดร.ธำรง บัวศรี กับแนวคิดแยกตัวออกเป็นเอกเทศ” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก “ความคิดที่แตกต่างระหว่าง ดร.สาโรช บัวศรี กับ ดร.ธำรง บัวศรี” ประเด็นที่สอง หลักหนึ่การ “บอนไซ” ดังรายละเอียดต่อไปนี้

● **ความคิดที่แตกต่างระหว่าง ดร.สาโรช บัวศรี กับ ดร. อังร บัวศรี**

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น ความคิดที่แตกต่างระหว่าง ดร.สาโรช บัวศรี กับ ดร.อังร บัวศรี ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก ความคิดของ ดร.สาโรช บัวศรี ประเด็นที่สอง ความคิดของ ดร.อังร บัวศรี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ **ความคิดของ ดร.สาโรช บัวศรี**

จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า ดร.สาโรช บัวศรี อธิการบดี วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ซึ่งทำหน้าที่บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา ทั้ง 8 แห่ง ท่านยึดหลักคิดว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาทุกแห่งจะต้องเป็นครูที่มีคุณภาพ จะต้องมีความรู้สมกับที่ได้รับการสอน การฝึกฝนจากอาจารย์ที่เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา ซึ่งสถาบันการศึกษาแห่งนี้มีหลักคิดในการก่อตั้งที่มุ่งเน้นการผลิตครูเป็นหลักซึ่งต่างจากสถาบันการศึกษาอีกหลายแห่ง จุดแข็งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา คือ การผลิตครู ดังนั้น บัณฑิตจะต้องมีความรู้คุณักปราชญ์ และจะต้องเป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อยดุจผู้ทรงศีล ดังข้อความ

“ดร.สาโรช ท่านเป็นคนธัมมะธัมโม ท่านบอกว่า นิสิตวิทยาลัยวิชา การศึกษาจะต้องมีความรู้คุณักปราชญ์ นี่เป็นปรัชญาของท่าน ท่านพูดเสมอ พวกเขาทุกคนจะต้องมีความรู้คุณักปราชญ์ แล้วจะต้องมีความประพฤติเรียบร้อยดุจผู้ทรงศีล นี่เป็น Motto ของท่าน”

○ **ความคิดของ ดร.อังร บัวศรี**

ในขณะที่ ดร.สาโรช บัวศรี ซึ่งเป็นผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร มักจะสอนนิสิตให้มีความรู้คุณักปราชญ์ และมีความประพฤติเรียบร้อยดุจผู้ทรงศีลนั้น ทว่า ดร.อังร บัวศรี รองอธิการ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีแนวคิดที่แตกต่าง โดยเห็นว่าบัณฑิตจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จะต้องมีความวิสัยทัศน์กว้างไกล ไม่เป็นเสมือน “ผู้ทรงศีล” ดังเช่นที่ ดร.สาโรช กล่าวถึง ดังข้อความ

“ดร.อังร ท่านเห็นต่างจาก ดร.สาโรช ท่านไม่เห็นด้วยที่ว่านิสิตจะต้องมีความประพฤติดีผู้ทรงศีล เดินจ็อก ๆ ๆ มองไปข้างหน้าแค่ 3 ก้าว แต่ท่านคิดว่าเราจะต้องโตกว่านี้ เราจะต้องเป็นตัวของตัวเอง ต้องมีวิสัยทัศน์”

● **หลักการ “บอนไซ”**

ในประเด็น “การหลักการ “บอนไซ” ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า ในความคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน นั้น เห็นว่าถ้าหากสถาบันการศึกษาแห่งนี้

ยังคงเป็น “วิทยาเขต” ของ “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร” จะทำให้การพัฒนางองค์กรดำเนินไปอย่างล่าช้า เพราะในการบริหารงานหรือการพัฒนางองค์กรนั้นต้องมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ด้วยเหตุนี้ การจะเร่งพัฒนาสถาบันแห่งนี้จะต้องแยกตัวออกเป็นอิสระจากการสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ให้ได้ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาในประเด็นนี้ออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การแยกตัวเป็นเอกเทศเพื่อให้ได้รับงบประมาณเต็มเม็ดเต็มหน่วย ประเด็นที่สอง การแยกตัวเป็นเอกเทศเพื่อให้บริหารจัดการได้สะดวกมากขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

○ การแยกตัวเป็นเอกเทศเพื่อให้ได้รับงบประมาณเต็มเม็ดเต็มหน่วย

การที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ยังคงเป็นวิทยาเขตหนึ่งของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร นั้น ผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้เห็นว่าการปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่ได้สร้างข้อจำกัดหลายประการให้กับการพัฒนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้ให้เจริญก้าวหน้า เหตุผลสำคัญประการหนึ่งเป็นเพราะในการพัฒนางองค์กรขนาดใหญ่ดังเช่นวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้นจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก

เมื่อรัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้กับวิทยาลัยวิชาการศึกษา กลุ่มผู้บริหารองค์กรที่มีอำนาจในการจัดสรรปันส่วนงบประมาณ คือ ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ถึงแม้ว่าจะมีการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร แล้วก็ตาม แต่ผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่ประสานมิตรยังคงเป็นผู้จัดสรรงบประมาณให้กับสถาบันการศึกษาที่ประสานมิตรและวิทยาลัยวิชาการศึกษาที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคอีกหลายแห่ง กล่าวอีกนัยหนึ่ง การที่สถาบันการศึกษาในส่วนภูมิภาคหลายแห่งยังคงอยู่ภายใต้การตัดสินใจ การบริหาร ของผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร หรือแม้จะยกฐานะเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร แล้วก็ตาม ก็ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ และด้วยเหตุนี้ ทั้งผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน และผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน จึงเห็นว่ามีควมจำเป็นที่ มศว บางแสน จะต้องแยกตัวออกเป็นเอกเทศ เป็นอิสระจากการเป็นวิทยาเขตหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร หรือ มศว ประสานมิตร ดังข้อความ

“ดร. อ่าง ท่านเห็นว่า เราจะต้องแยกตัวเป็นเอกเทศ เราต้องออกมาเป็นตัวของตัวเอง ไม่อย่างนั้นเราจะทำอะไรได้ไม่เต็มที่ ได้เงินมา 100 บาท เขาเอาไปเสีย 80 บาท เราก็เอามาแค่ 20 บาท ท่านมักจะเปรียบเทียบโดยใช้คำว่า บางแสนนี้เป็นบอนไซ ไม่ตายก็เลี้ยงไม่โต ก็เราเป็นวิทยาเขตของเขา นี่ เขาเป็นแม่

ดังนั้น การพัฒนาก็คือ เราต้องแยกออกมาเป็นเอกเทศ ไปเจอใครก็บอก ว่าต้องแยกออกมาเป็นอิสระ ความหมายก็คือต้องมาเติบโตของเราเอง ไม่อย่างนั้นเราจะไม่โต เป็นบอนไซต่อไป”

○ การแยกตัวเป็นเอกเทศเพื่อให้บริหารจัดการได้สะดวกมากขึ้น

การที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน อยู่ภายใต้สังกัดของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร นั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่ามีส่วนทำให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้อยู่มาก โดยเฉพาะในเรื่องของการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่จะต้องขออนุมัติจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ดังเช่น ถ้าหาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ต้องการรับสมัครอาจารย์เพิ่ม 1 คน จะต้องส่ง ความต้องการนี้ไปยังผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ซึ่งถ้าหากผู้บริหาร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ไม่เห็นด้วย ก็จะไม่อนุมัติให้สามารถเปิดรับอาจารย์ได้ หรือในกรณีอื่น ๆ ในลักษณะนี้ก็เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นข้อจำกัดหนึ่งในการพัฒนาองค์กรแห่งนี้ ดังข้อความ

“การที่เราเป็นวิทยาเขตของ มศว ประสานมิตร มันมีข้อจำกัดอยู่มาก จะเปิดรับสมัครอาจารย์สักคนหนึ่ง ก็ทำไม่ได้ ตัดสินใจเองไม่ได้ ก็ต้องส่ง เรื่องไปขออนุญาตว่าจะขอรับสมัครอาจารย์นะ ถ้าหากผู้บริหารที่ประสาน มิตรเขาไม่เห็นด้วย ไม่ให้กรอบมา เราก็ทำไม่ได้”

ด้วยเหตุนี้ การที่ ดร.ธำรง บัวศรี และผู้บริหารคนอื่นเห็นว่า มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน จะแยกตัวออกเป็นอิสระ หรือเรียกกันทั่วไปว่า “เป็นเอกเทศ” นั้น จะทำให้ผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่บางแสนสามารถตัดสินใจได้เอง โดยที่ไม่ต้องไปขออนุญาต ผู้บริหารในส่วนกลาง ซึ่งความสามารถตัดสินใจได้เองอย่างอิสระนี้มีผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างมาก ดังข้อความ

“ถ้าเราเป็นตัวของตัวเอง เป็นอิสระ ไม่ได้อยู่ภายใต้วิทยาเขตของเขา เวลา จะทำอะไร เราก็ตัดสินใจเองได้ทันที ไม่ต้องทำเรื่องไปขออนุมัติ ขออนุญาตจากเขา มันรวดเร็ว สะดวกกว่า”

8.4 การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา” ผู้วิจัยแบ่ง การนำเสนอผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย ประเด็นแรก การตั้งชื่อ ตราสัญลักษณ์ คำขวัญ ของมหาวิทยาลัย ประเด็นที่สอง การวิงวอนนำ ‘วาระ’ เข้าพิจารณาในสภา ผู้แทนราษฎร ประเด็นที่สาม ที่มาของสถานที่สำคัญในอดีต ดังต่อไปนี้

8.4.1 การตั้งชื่อ ตราสัญลักษณ์ คำขวัญ มหาวิทยาลัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “การตั้งชื่อสถาบันการศึกษา” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ข้อถกเถียงการตั้งชื่อมหาวิทยาลัย ประเด็นที่สอง ความเป็นมาของตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัย ประเด็นที่สาม ความเป็นมาของคติพจน์มหาวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

● ข้อถกเถียงการตั้งชื่อมหาวิทยาลัย

ในช่วงก่อนที่จะยกฐานะจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน เป็น “มหาวิทยาลัยบูรพา” นั้น ได้มีการถกเถียงกันถึงการตั้งชื่อสถาบันการศึกษาแห่งนี้ หลายคนได้เสนอว่าจะให้ชื่อ “มหาวิทยาลัยตากสิน” เพราะว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินจะมีบทบาทในภาคตะวันออก แต่ก็ถูกคัดค้านว่าไม่น่าจะเหมาะสม เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าตากสินมีเส้นทางชีวิตปั่นปลายที่ไม่สดใสนัก

“บางคนก็เสนอว่าจะให้ชื่อมหาวิทยาลัยตากสิน ก็มีคนท้วงว่าพระเจ้าตากสิน ท่านเสียชีวิตไม่ค่อยดีนัก อีกอย่าง ถ้ามหาวิทยาลัยแห่งนี้ตั้งอยู่ที่จันทบุรีก็ยังไม่ใช้ชื่อนี้มากกว่า แต่ที่อยู่เมืองชล คนที่เสนอก็บอกว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินเคยมาผูกม้าที่เมืองชล ที่วัดใหญ่อินทาราม ใช้ชื่อนี้ได้”

ผู้ให้ข้อมูลหลักบางรายกล่าวว่า ในการตั้งชื่อมหาวิทยาลัยนั้น บางคนก็เสนอว่าจะให้ชื่อมหาวิทยาลัยภาคตะวันออก ใช้ภาษาอังกฤษว่า “Eastern University” เพราะมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ในภาคตะวันออก แต่ก็มีผู้ที่คัดค้าน ในขณะที่บางคนเสนอว่าให้ใช้ชื่อ “มหาวิทยาลัยเฉกษบดินทร์” ตามชื่อรัชกาลที่ 3 แต่ก็ถูกคัดค้านอีก ในช่วงที่ถกเถียงกันเกี่ยวกับการตั้งชื่อนั้นเป็นปี พ.ศ.2532 ซึ่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้จะต้องเร่งสรุปเรื่องการตั้งชื่อมหาวิทยาลัย เนื่องจากจะต้องระบุชื่อมหาวิทยาลัยในโครงการจัดตั้งที่จะเสนอเข้า “วาระ” การประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังข้อความ

“เรื่องการตั้งชื่อมหาวิทยาลัยนี้ใช้เวลานาน ไม่ง่าย มีคนเสนอชื่อหลายชื่อ แต่ก็มีคนคัดค้าน ไม่เห็นด้วยอยู่เรื่อย บางคนก็เสนอว่าจะให้ชื่อมหาวิทยาลัยภาคตะวันออก หรือ “Eastern University” เพราะอยู่ในภาคตะวันออก ก็มีคนไม่เห็นด้วย บางคนก็เสนอว่า “มหาวิทยาลัยเฉกษบดินทร์” ตามชื่อรัชกาลที่ 3 แต่ก็ถูกคัดค้านอีก ก็เลยยังไม่มีข้อยุติว่าจะใช้ชื่ออะไรดี ตอนนั้นต้องเร่งหาชื่อให้ได้ เพราะจะเอาเข้าวาระที่ประชุมต้องได้ชื่อก่อน”

การตั้งชื่อมหาวิทยาลัยของสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งนั้นมีความยากง่ายแตกต่างกันไป ด้านมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก นั้น ไม่มีปัญหามากมาย ดังเช่นสิ่งที่เกิดขึ้นกับการตั้งชื่อมหาวิทยาลัยบูรพา เนื่องจากผู้บริหารมีข้อสรุปร่วมกันตั้งแต่นั้นว่า ใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัยนเรศวร” ดังข้อความ

“การตั้งชื่อของเรามีปัญหา คุยกันไม่ลงตัว ไม่เหมือนกับของมหาวิทยาลัยนเรศวร เขาใช้ชื่อนี้เป็นชื่อกลางตลอด ของเราเสียเวลาตรึงอยู่นาน”

ข้อความข้างต้น สอดรับกับผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายหนึ่งที่กล่าวว่า การตั้งชื่อสถาบันการศึกษาแห่งนี้นั้นใช้เวลายาวนาน ผ่านการถกเถียงกันมาโดยตลอด เนื่องจากผู้บริหารยังหาข้อยุติไม่ได้ จากการประชุมหลายครั้งก็มีการเสนอชื่อมหาวิทยาลัยภาค ตะวันออกบ้าง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บ้าง บางคนก็เสนอชื่ออื่น มีการเสนอชื่อในการประชุมกันหลายชื่อ โดยที่ยังไม่มีข้อสรุปว่าจะใช้ชื่อใด ดังข้อความ

“ตอนที่เปลี่ยนชื่อว่า มหาวิทยาลัยบูรพานั้น มีการถกเถียงกันนานมาก มีคนเสนอชื่อหลายคน สุดท้ายมีการประชุมกัน จึงสรุปว่าให้ชื่อมหาวิทยาลัยบูรพา มาจากคำว่า แม่ทัพบูรพา คือ พล.อ.มังกร ท่านเคยคุมทัพต่อสู้กับฝรั่งเศสในสมัยนั้น”

ผู้วิจัยได้สอบถามเกี่ยวกับบริบททางการเมืองและสังคมในช่วงเวลาก่อนปี พ.ศ.2533 ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า สภาพการเมืองในช่วงก่อนปี พ.ศ.2533 นั้นมีการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้ง เนื่องจากการขาดเสถียรภาพของรัฐบาล ความไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาลจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง การที่การเมืองขาดเสถียรภาพก็จะส่งผลต่อการพิจารณาวาระการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ส่งโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพาไป เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาก่อนที่จะออกพระราชบัญญัติให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยได้ ดังข้อความ

“...บริบททางการเมืองในช่วงนั้นรัฐบาลอยู่กันได้ไม่นานก็เปลี่ยน เปลี่ยนรัฐบาลบ่อยมาก มันส่งผลทำให้การเรียกร้องของเราที่จะเป็นมหาวิทยาลัยบูรพาไม่ประสบความสำเร็จ”

คำว่า “แม่ทัพบูรพา” ในที่นี้ หมายถึง พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในสมัยที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่ง พล.อ.มังกร นำกองทัพบกเข้าต่อสู้กับกองทัพของฝรั่งเศสในอดีต โดยตั้งฐานทัพในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี (ปัจจุบันพื้นที่แห่งนี้อยู่ในจังหวัดสระแก้ว) เพื่อเป็นเกียรติแก่ พล.อ.มังกร พรหมโยธี ในฐานะแม่ทัพ

บูรพา ประกอบกับ คำว่า “บูรพา” มีความหมายว่า “ทิศตะวันออก” ซึ่งมีมหาวิทยาลัยแห่งนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออก จึงมีข้อสรุปว่าใช้ชื่อ “มหาวิทยาลัยบูรพา”

ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์บางรายกล่าวถึงสาเหตุหนึ่งที่มีส่วนทำให้การได้ชื่อมหาวิทยาลัยล่าช้านั้น เป็นเพราะในช่วงเวลานั้นมีการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัย ซึ่งจะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยที่ตั้งขึ้นเป็นบุคคลแรก ซึ่งการสรรหาผู้บริหารดังกล่าวมีผลทำให้การสรุปชื่อสถาบันการศึกษาแห่งนี้ล่าช้าตามไปด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง “การเมือง” ในมิติการสรรหาบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งอธิการบดีมีส่วนทำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยแห่งนี้ในช่วงเวลานั้นได้ข้อสรุป “ชื่อสถาบัน” ช้า เพราะจะต้องใช้เวลาไปกับเรื่องต่าง ๆ ข้อความข้างต้นสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายหนึ่งที่กล่าวว่า ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงฐานะจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน เป็นมหาวิทยาลัยบูรพา ในระหว่างปี พ.ศ.2532 -2533 นั้น มีความเคลื่อนไหวของคณะบุคคลหลากหลายภายในสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ซึ่งต้องการผลักดันบุคคลที่ตนเองสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีสถาบันการศึกษาแห่งนี้

● ความเป็นมาของตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัย

จากการศึกษาในประเด็นความเป็นมาของตราสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพานั้น ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ยังใช้ชื่อว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ซึ่งขณะนั้นอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดตั้งโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา ผู้บริหารในยุคนั้นได้ประชุมกับคณะผู้บริหารสถาบันฯ และได้มีมติให้เปิดโอกาสให้สาธารณชนได้คิดและส่งตราสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยบูรพาเพื่อให้คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้พิจารณาคัดเลือกนำมาสร้างเป็นตราสัญลักษณ์ หากตราสัญลักษณ์ของบุคคลใดที่ได้รับคัดเลือกบุคคลนั้นจะได้รับรางวัลจากคณะผู้บริหาร มศว บางแสน

ในช่วงนั้น มีผู้ส่งตราสัญลักษณ์มาทั้งสิ้นเกือบ 200 รูปแบบ บางคนส่งตราสัญลักษณ์ให้พิจารณา ในขณะที่บางคนส่งตราสัญลักษณ์พร้อมกับคำอธิบายประกอบ อย่างไรก็ตาม ผู้บริหาร มศว บางแสน ยังคงตัดสินใจไม่ได้ว่าจะเลือกตราสัญลักษณ์ของบุคคลใด จึงไม่มีผู้ที่ได้รับรางวัลนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า บางคนออกแบบตราสัญลักษณ์มามีการระบุเลข “๙” เพื่อสื่อความหมายว่าสถาบันการศึกษาแห่งนี้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยในสมัยรัชกาลที่ 9 ดังข้อความ

“บางคนส่งมามีเลข 9 ไทย อธิบายว่าเราเกิดในรัชกาลที่ 9 โดยเขียนให้หางเลข 9 ชี้ขึ้นข้างบน คล้าย ๆ อุณาโลม โดยมีรัศมี 8 ก้าน เพราะภาคตะวันออกมี 8 จังหวัด แต่ก็มีคนทักท้วงว่าถ้าหากในอนาคตมีการตัดหรือยุบจังหวัดออกล่ะ เราก็มีความเห็นเรื่อง มรรค 8 พระพุทธเจ้า Enlighten ด้วยมรรค 8 ก็เลย

ทำเป็นรัศมี 8 แฉก คล้ายกับแสงพระอาทิตย์กำลังขึ้น เพราะเราอยู่ภาค ตะวันออก”

จากความข้างต้น ผู้วิจัยได้นำภาพ “ตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัย” มานำเสนอ ตามที่คณะผู้บริหารอธิบาย ซึ่งมีเลข ๘ พร้อมกับรัศมีเป็นเปลวแสงพระอาทิตย์ 8 แฉก ส่วนเกลียว คลื่นด้านล่างนั้นสื่อความหมายว่า “ไม่หยุดนิ่ง” มีการพัฒนาตลอดเวลา อุปมาดังคลื่นทะเลซัด ชายฝั่ง ดังภาพ 8.7

ภาพ 8.7

แสดงตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพ : [www.google .com](http://www.google.com)

● ความเป็นมาของคติพจน์มหาวิทยาลัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น ความเป็นมาของคติพจน์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาพบว่า ในกรคิดหาคติพจน์ของมหาวิทยาลัยบูรพานั้นผู้บริหาร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ได้กราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี เกี่ยวกับภาษาที่จะใช้เป็นคติพจน์ของมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งสมเด็จพระเทพ รัตนฯ รับสั่งว่าไม่เชี่ยวชาญเรื่องนี้ โดยให้บุคคลที่ท่านรู้จักนำเรื่องนี้ไปปรึกษาหารือกับสมเด็จพระ ญาณสังวร (สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก) และแนะนำให้ผู้บริหาร มศว บางแสน เดินทางไปปรึกษาสมเด็จพระญาณสังวร ดังข้อความ

“ครั้งแรกผมกราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพฯว่าจะใช้ภาษาบาลีหรือภาษา อะไรดี ตอนนั้นผมเป็นรองอธิการบดี ท่านก็บอกว่าท่านไม่เชี่ยวชาญ ก็ให้คน ของท่านไปหาสมเด็จพระสังฆราช ผมก็ไปวัดบวร แต่งชุดขาวไป”

หลังจากผู้บริหาร มศว บางแสน เดินทางไปวัดบวรนิเวศราชวรวิหารเพื่อไปพบ สมเด็จพระสังฆราชฯ แต่ทว่า เมื่อเดินทางไปถึงไม่พบสมเด็จพระญาณสังวรฯ จึงฝากเรื่องไว้กับพระ

อีกองค์หนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่เลขานุการให้กับสมเด็จพระญาณสังวรฯ หลังจากพูดคุยกับพระองค์ดังกล่าว เป็นที่เข้าใจตรงกันแล้ว จึงเดินทางกลับมายังจังหวัดชลบุรี ดังข้อความ

“ผมก็ไปวัดบวร พอไปพบสมเด็จพระสังฆราช พระอริยวงศาสดยาน องค์ที่เพ็งจะมรณภาพไป แต่ไม่พบ พบแต่พระสมุหนายก ซึ่งเป็นพระเลขาท่าน ท่านก็ถามวันเดือนปีเกิดของมหาวิทยาลัย เราก็บอกวงศิลลาฤกษ์วันที่ 8 เดือน 8 ปี 98

ท่านก็บอกวันหลังให้มาใหม่ พอท่านก็โทรมา ผมก็ไปรับเอกสาร เป็นเอกสารเหมือนกระดาษ A4 พับสอง มีเขียนลายมือของสมเด็จพระสังฆราชว่า สุโข ปรณญา ปฏิลาโก แปลเป็นไทยว่า ความได้ปัญญาทำให้เกิดสุข”

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวต่อไปว่า หลังจากที่พระเลขาฯมอบเอกสารฉบับดังกล่าวให้แล้ว ท่านยังยกนิ้วขึ้นมาับ “สุ โข ปรณ ญา ป ฏิ ลา โภ” (8 พยางค์) พระเลขาฯท่านบอกว่า คนที่เขียนคือ สมเด็จพระสังฆราช แปลว่า “การ ได้ ปรณ ญา ทำ ให้ เกิด สุข” (8 พยางค์) ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชท่านเขียนไว้ด้วยดินสอ ดังข้อความ

“ท่านก็ยกนิ้วมานับ สุ โข ปรณ ญา ป ฏิ ลา โภ บอกว่าสมเด็จพระสังฆราชเป็นคนเขียน แปลว่า การ ได้ ปรณ ญา ทำ ให้ เกิด สุข เขียนด้วยดินสอ จากนั้นผมก็นำมาทำป้าย”

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามผู้ให้ข้อมูลหลักว่า คติพจน์ที่ปรากฏอยู่ใต้ชื่อของมหาวิทยาลัยบูรพา คือคำว่า “การได้ปัญญาให้เกิดสุข” ซึ่งออกเสียง 7 พยางค์ ไม่ใช่เสียง 8 พยางค์ ตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึง โดยนำภาพแสดงประกอบคำถาม ดังภาพ 8.8

ภาพ 8.8

แสดงคำขวัญมหาวิทยาลัยบูรพาตามที่ปรากฏ

ทั้งป้ายบริเวณประตูด้านหน้ามหาวิทยาลัยและป้ายประตูด้านหลังมหาวิทยาลัย

ด้านหน้า

ด้านหลัง

ภาพ : ถ่ายโดยผู้วิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่า ได้นำกระดาษ A4 ที่พระสมุหนายกฯ นำมาจากสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งได้เขียนให้ว่า “สุข ปรารถนา ปฏิลา โภ” แปลว่า “ความได้ปัญญาทำให้เกิดสุข” จากนั้นได้มีหนังสือพระราชทานอย่างเป็นทางการส่งมายังผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา ข้อความในหนังสือฉบับนี้มีคำว่า “สุข ปรารถนา ปฏิลา โภ” แต่เขียนเป็นภาษาไทยว่า “ความได้ปัญญาให้เกิดสุข” ซึ่งมีเพียง 7 คำ ดังข้อความ

“จากนั้นก็หนังสือพระราชทานเป็นหนังสือราชการที่ให้มาคือ สุข ปรารถนา ปฏิลา โภ แต่เขียนเป็นไทยว่า ความได้ปัญญา ให้เกิดสุข” มันมีแค่ 7 มันทขาดไปหนึ่ง มันทหายไปได้ยังไง พอผมพ้นจากตำแหน่งมาแล้ว ก็มีคนไปตั้งออก ที่ป้ายด้านหลังมหาวิทยาลัย คำว่า คำ เขาถอดออก ก็เลยเป็นความได้ปัญญาให้เกิดสุข ตามที่หนังสือราชการส่งมา”

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวเปรียบเทียบกับคำขวัญมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยระบุว่า คติพจน์ของ มศว ประสานมิตร คือ “ศึกษา วิรุฬหิ สมปตตา” จะเห็นว่ามี 8 คำ แปลว่า “การ ศึกษา คือ ความ เจริญ ออก งาม”

นอกจากนี้ ผู้บริหาร มศว บางแสน ได้เดินทางไปพบสมเด็จพระสังฆราช อีก 2 ครั้ง โดยขอให้ท่านเดินทางมาบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่มหาวิทยาลัยบูรพา จากนั้นได้เดินทางไปยังวัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี เพื่อขอให้พระวิสุทธิญาณเถร (สมชาย ฐิตวิริโย) ประธานสงฆ์วัดเขาสุกิม เดินทางมาทำพิธีให้ นอกจากนี้ ยังเดินทางไปวัดป่าสาละวัน จังหวัดนครราชสีมา เพื่อพบพระอาจารย์พุทธ ฐานิโย และเดินทางไปวัดเจติยหยอย จังหวัดปทุมธานี และวัดปทุมวนาราม กรุงเทพฯ เพื่อนิมนต์พระชันผู้ใหญ่ให้มาร่วมทำพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ดังข้อความ

“ครั้งหนึ่งได้ขอให้สมเด็จพระสังฆราชมาบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่มหาวิทยาลัย ท่านมาด้วยตัวเองนะ ท่านให้พระอบมาบรรจุเอง ตอนนั้นก็มีพระวัดเขาสุกิม พระอาจารย์สมชาย ผมไปหาเอง กว่าจะเข้าไปได้ มีตำรวจตชด คุ่มหนาแน่น ไปกราบให้ท่านมานั่งปรก คือ นั่งบริกรรม นั่งบรรจุให้อาจารย์พุทธ สุภานิโย วัดป่าสาละวันที่โคราช หลวงพ่อที่วัดเจติยंहอย และหลวงพ่อกัณฑ์วัดปฐมวณาราม มานั่งปรกให้ หลวงพ่อสมชาย วัดเขาสุกิม ก่อนไปท่านบอกว่าต่อไปมหาวิทยาลัยบูรพา ร้ารววย ๆ เราก็ไม่คิดว่าท่านอาจารย์สมชายจะมาเอง ท่านมานั่งจนกลับตึก ตำรวจตระเวนชายแดนต้องมาดูแลท่านมานั่งปรกให้ คือ นั่งบริกรรมบรรจุบรมสารีริกธาตุบนเศียร ไม่ได้ทำทั้งหมดนะที่ตั้งอยู่ที่ลานธรรมนะ สมัยก่อนมันอยู่ตรงนี้ เป็นพระประจำ ม.บูรพา เดียวนี้ไม่ค่อยมีใครพูดถึง”

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า พระองค์นี้ไม่ได้หล่อขึ้นที่จังหวัดชลบุรี แต่เป็นพระที่ศาสตราจารย์นงเยาว์ ชัยเสรี อดีตรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ร่วมกับนายแพทย์ประเวศ วะสี และคณะ จัดทำขึ้น ประกอบกับลูกศิษย์จาก มศว บางแสน คนหนึ่งเป็นศิษย์วัด แนะนำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาทำหนังสือเป็นทางการขอจากวัดบวรนิเวศวรวิหาร ดังข้อความ

“ไม่ได้หล่อขึ้นที่นี่ เป็นที่ที่อาจารย์นงเยาว์ ชัยเสรี หมอประเวศ และคณะร่วมกันทำขึ้น ประมาณ 30 องค์ ผมรู้เพราะลูกศิษย์เราที่เรียนภาคทวโวลท์ เขาเป็นศิษย์วัดบวร บอกว่าอาจารย์ไม่มีพระเลย ให้ไปเอาที่วัดบวรสิ ทำหนังสือมาก็เอาได้ เราก็ทำหนังสือไป อีกไม่นานก็มีหนังสือตอบกลับมาให้ไปรับที่วัดคูหาสวรรค์ที่พระนครศรีอยุธยา พระรูปนี้วิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก ก็เอาไป เขาจะเอาไปไว้ที่ไหนไม่รู้ แต่ทำในรุ่นเดียวกัน”

8.4.2 การรณรงค์โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพาเป็น ‘วาระ’ เข้าพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎร

หลังจากที่ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับชื่อ “มหาวิทยาลัยบูรพา” บรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือผลักดันให้สถาบันการศึกษาแห่งนี้เป็นอิสระจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จึงมีความพยายามที่จะนำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพาเพื่อนำเข้าวาระให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกกฎหมาย เพื่อประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาเป็นขั้นต่อไป แต่ทว่า ในระหว่างการผลักดันให้โครงการนี้เข้าวาระในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรนั้น ได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งยังไม่มีมีการบันทึกไว้มาก่อน ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นแรก ผู้บริหาร 4 สถาบันสร้างข้อตกลงร่วมกัน ประเด็นที่สอง การขอความช่วยเหลือจาก นักการเมือง ดังต่อไปนี้

● **ผู้บริหาร 4 สถาบันสร้างข้อตกลงร่วมกัน**

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็นการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหาร 4 สถาบัน เป็นการร่วมมือกันเพื่อนำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยที่ตนเองบริหารอยู่เข้าบรรจุในวาระการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงก่อนปี พ.ศ.2530 นั้น ผู้บริหารของสถาบันการศึกษาทั้ง 4 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ผู้บริหารวิทยาลัยอุบลราชธานี ผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา วิทยาเขตพิษณุโลก และผู้บริหารวิทยาลัยสุรนารี ได้ร่วมกันนำโครงการจัดตั้ง “มหาวิทยาลัย” เข้าบรรจุเข้า “วาระการประชุม” ในการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา เนื่องจากการจะออกพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยนั้น สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งจะต้องเขียนโครงการเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องยกฐานะสู่การเป็นมหาวิทยาลัย ซึ่งจะต้องผ่านการรับรองและอนุมัติจากที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียก่อน จากนั้นจึงประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หลังจากที่สร้างข้อตกลงร่วมกันว่าสถาบันการศึกษาทั้ง 4 แห่งนี้ จะร่วมกันเสนอโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัย โดยได้มีการจัดประชุมร่วมกันหลายครั้ง ผู้ให้ข้อมูลหลักรายหนึ่งกล่าวว่า การประชุมครั้งหนึ่งจัดขึ้นที่ “หัวหิน” จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาทุกแห่งได้เข้าประชุมร่วมกัน มติของที่ประชุมเห็นตรงกันว่า สมควรที่จะนำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยทั้ง 4 แห่ง เข้าบรรจุไว้ในวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการผลักดันสู่การเป็น “มหาวิทยาลัย” มากกว่าการที่ต่างฝ่ายต่างส่งโครงการเข้าบรรจุไว้ในวาระการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีโอกาสน้อยกว่า ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอในประเด็นนี้ออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีผ่านการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ประเด็นที่สอง การเดินทางไปพบ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

○ **มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีผ่านการประชุม**

ผู้บริหารจากสถาบันการศึกษา 4 แห่ง ที่นำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเข้า “วาระ” การประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ที่ประชุมสภาออกพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยนั้น ปรากฏว่ามีเพียงโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเพียงแห่งเดียวที่ถูกนำเข้าบรรจุไว้ใน “วาระการประชุม” สภาผู้แทนราษฎร ส่วนโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอีก 3 แห่ง ไม่ได้ถูกนำเข้าบรรจุไว้ในวาระการประชุมแต่อย่างใด ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักมองว่า ที่เป็นเช่นนี้เพราะโครงการจัดตั้ง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้จัดตั้งขึ้นที่จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นไปตามประสงค์ของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ในขณะนั้น

หลังจากที่ทราบว่าโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยของทั้ง 3 แห่ง คือ โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้บริหารสถาบันการศึกษาทั้ง 3 แห่ง ได้ปรึกษากันถึงแนวทางในการให้มีการบรรจุโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเข้าไว้ใน “วาระการประชุม” สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังข้อความ

“หลังจากที่ ม.สุรนารี เข้าวาระที่เดียว ส่วนของเรา 3 แห่ง ไม่ได้เข้า เราก็มาหารือกันว่าจะทำยังไงต่อดี ทำกันมาตั้งหลายเดือน ประชุมกันมาหลายครั้ง ที่โน่น ที่นี้ ที่ชะอำก็ด้วย ตกลงกันไว้อย่างดี เข้าพร้อมกันทั้ง 4 แห่ง ทำไมไม่มีมหาวิทยาลัยสุรนารีฉบับเดียวที่เข้าไป”

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า บุคคลที่ดำรงตำแหน่งปลัดทบวงมหาวิทยาลัยในขณะนั้นคือ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน และดำรงตำแหน่งประธานจัดตั้งโครงการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ประกอบกับการที่โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีตั้งอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา โดยที่ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา และเป็นนายกรัฐมนตรีนั้นมีผลอย่างมากที่ทำให้โครงการจัดตั้งสถาบันการศึกษาดังกล่าวถูกนำเข้าไปบรรจุไว้ในวาระการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังข้อความ

“ตอนนั้น ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน เป็นปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เป็นประธานจัดตั้งโครงการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ส่วน พล.อ.ชาติชาย เป็นนายกฯ”

● การขอความช่วยเหลือจากนักการเมือง

หลังจากที่รู้ว่ามีเพียงโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีแห่งเดียวที่ถูกนำเสนอบรรจุเป็นวาระการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้บริหาร มศว บางแสน ได้รวบรวมสมาชิก ซึ่งเป็นทั้งอาจารย์และทีมผู้บริหาร มศว บางแสน เพื่อเดินทางไปพบ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ดังข้อความ

“เราก็ชวนกันไปพบ พล.อ.ชาติชาย มีผม มีอาจารย์พิชัย สนแจ้ง แกเป็นศิษย์เก่าวาริชศาสตร์รุ่นแรก แกมีลูก ลูกแกชื่อพลเรือเอกชั้น สนแจ้ง เป็นเพื่อนกับ พล.อ.ชาติชาย ลูกแกก็พาไปหา พล.อ.ชาติชาย อ.วิรัช (คารวะพิทยากุล) ก็ไป”

เมื่อคณะผู้บริหารจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน เดินทางไปพบ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ทั้งหมดได้พูดคุยกันถึงความจำเป็นที่จะต้องผลักดันให้สถาบันการศึกษาทั้ง 4 แห่ง ผ่านที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพร้อมกันตามที่ได้ตกลงกันไว้ก่อนหน้านี้ ผลจากการพูดคุยได้ทำให้ พล.อ.ชาติชาย เข้าใจถึงความจำเป็นดังกล่าว โดยให้การสนับสนุนอย่างดี ดังข้อความ

“พอไปถึง ก็พูดให้แกฟัง แกก็สนับสนุนทุกอย่าง แกก็เปิด ให้ความหวัง ไม่เหมือน พล.อ.เปรม สมัย พล.อ.เปรม นี่ฟรีสเลย เข้าตู้เย็นเลย ไม่ให้เป็น ม.บูรพา เราพยายามยังไงท่านก็ไม่ให้เป็น ท่านไม่พูดอะไรเลย พูดน้อย ท่านให้ไปหา พล.ร.อ.สนธิ บุญยะชัย พอเราไปหา พล.ร.อ.สนธิ ก็เปิดตู้เย็น แซะแข็งเลย”

หลังจากที่ข้อเสนอโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีถูกนำเข้าในวาระการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในขณะที่ข้อเสนอโครงการของโครงการจัดตั้งสถาบันการศึกษาอีก 3 แห่ง ไม่ได้ถูกนำเข้าบรรจุไว้ในวาระการประชุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รองศาสตราจารย์ เซาว์น มณีวงษ์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ในขณะนั้น ได้เดินทางไปพบกับนายนิคม แสนเจริญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรี ต่อมา นายนิคม ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ในรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย นายกรัฐมนตรี

รองศาสตราจารย์เซาว์น มณีวงษ์ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งรักษาการอธิการบดีของอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน มีความสัมพันธ์มักคุ้นกับนักการเมืองท้องถิ่นในภาคตะวันออก คือ นายสมชาย คุณปลื้ม หรือที่คนทั่วไปเรียกกันว่า “กำนันเป๊าะ” ซึ่งเป็นสามีของนางสตีล คุณปลื้ม พี่สาวของนายนิคม แสนเจริญ รองศาสตราจารย์เซาว์นพูดคุยกับนายนิคมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นที่มีเพียงโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเพียงแห่งเดียวเท่านั้นที่ถูกนำเข้าในวาระการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังข้อความ

“พอรู้ว่า มีโครงการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีแห่งเดียวที่ถูกนำเข้าไปในวาระการประชุมสภา ผมก็ไปหาคุณนิคม แสนเจริญ เขาเป็น ส.ส.เมืองชล แล้วก็ เป็นรัฐบาล เป็นรัฐมนตรีช่วยคมนาคมอยู่กับ พล.อ.ชาติชาย นี่แหละ คุณนิคมเป็นน้องเจ้ติน เป็นเด็กเก่าสาธิต”

หลังจากเดินทางไปพบ นายนิคม แสนเจริญ และได้พูดคุยเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้ฟังแล้ว นายนิคม ซึ่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมในยุคนั้นได้ให้การสนับสนุนผู้บริหาร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน โดยรับปากว่าจะช่วยหาทางสนับสนุนให้มีการนำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพาเข้าสู่วาระการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ได้ ดังข้อความ

“เขาก็นับสนุนเราเต็มที่ คุณนิคมเป็นคนหนึ่งที่สนับสนุนเรา มันไม่มีเขียนไว้ในบันทึก แต่จะเล่าให้ฟัง นิคมเขาเป็น ส.ส.เมืองชล ผมก็ไปหานิคม บอกนิคม เอ๊ย ได้ไง เรามาด้วยกัน ก็ต้องไปด้วยกันสิ นิคมบอกอาจารย์ไปที่ทบวงมหาวิทยาลัย ไปหาคุณทวิช กลิ่นประทุม เขาเป็นรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย

ผมก็ไป ไปเจอลูกชายเขา สรอรรรถ กลิ่นประทุม เพิ่งกลับจากเมืองนอก ผมบอกคุณสรอรรรถว่าผมขอพบคุณพ่อหน่อย แกจำผมได้ สักพักหนึ่งคุณพ่อแกก็ออกมา เดินถือแก้ววันดีมา แกกินวันดีตลอด พอมาเห็นเรา ท่านบอก เอ้อ อาจารย์มาทำไมนี่ ผมบอกมาเรื่องมหาวิทยาลัยครับ ทำไมวาระการประชุมออกมาไม่มีมหาวิทยาลัยเดียว”

หลังจากพบนายทวิช กลิ่นประทุม รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย และได้สอบถามถึงสาเหตุที่ทำให้โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอีก 3 แห่ง ได้ได้ถูกบรรจุเข้าในวาระการประชุมแล้ว คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ได้รับรู้ว่าเป็นเพราะนายทวิช กลิ่นประทุม ได้รับคำสั่งให้นำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเข้าบรรจุไว้ในวาระการประชุมฯ แห่งเดียวกันก่อน ดังข้อความ

“ท่านบอก เขาสั่งให้เอาเข้าแห่งเดียวกันไว้มีการประชุมคราวหน้าถึงค่อยเอาเข้าอีก เราก็บอกยังงี้ได้ยังไง ผมบอกมาด้วยกันก็ต้องไปด้วยกันสิครับ ท่านทวิชบอก ก็เขาสั่งมาอย่างนี้”

จากนั้น ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ได้ขอให้นายทวิช กลิ่นประทุม นำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอีก 3 แห่ง เข้าบรรจุไว้ในวาระการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากนั้นจึงเดินทางกลับมาจังหวัดชลบุรี และเดินทางไปพบนายนิคมแสนเจริญ ส.ส.ชลบุรีอีกครั้ง เมื่อนายนิคมได้ฟังเรื่องราวที่เกิดขึ้นแล้ว ได้พยายามช่วยเหลือโดยประสานไปยังรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ซึ่งทำหน้าที่เป็นแม่บ้านของรัฐบาล ดังข้อความ

“พอลกลับมาเราก็ไปหานิคมอีก บอกนิคมท่านทวิชเขาบอกว่ามีคำสั่งให้เอาเข้าฉบับเดียวกัน ผมก็ไม่ว่าใครสั่ง เขาบอกว่าอีก 3 แห่งค่อยเอาเข้าคราวหน้า นิคมก็กดโทรศัพท์ไปหาหมอมบุญเชื้อ ประเสริฐสุวรรณ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกฯ เป็นวิปรัฐบาล คือ เป็นแม่บ้านของรัฐบาล วี ไอ พี อ่านว่า

วิป มีหน้าที่ประสานงานของรัฐบาล นายบุญเชื้อเป็น ส.ส.สุพรรณบุรี รู้จักกับ
บรรหาร ศิลปอาชา”

หลังจากที่นายนิคม แสนเจริญ ได้พูดคุยกับนายบุญเชื้อ ประเสริฐสุวรรณ
ในฐานะพรรคร่วมรัฐบาล นายนิคมได้ขอให้นายบุญเชื้อนำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอีก 3 แห่ง
เข้าบรรจุไว้ในวาระการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในลักษณะกำชับ ขอให้ต้องทำเรื่องนี้ให้ได้
ดังข้อความ

“ผมได้ยินนิคมพูดกับหมอบุญเชื้อกับหว่า หมอ ถ้าไม่เอาเข้า อยู่กันลำบากนา
ตอนนั้นเป็นรัฐบาลผสมนี้ คล้าย ๆ ชู”

หลังจากนั้น ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน
ได้เดินทางกลับมาพบนายสมชาย คุณปลื้ม นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี และบอกนายสมชาย
ว่าโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา นั้นไม่ถูกนำเข้าบรรจุไว้ในวาระการประชุมสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร ถ้าหากไม่สามารถนำเรื่องดังกล่าวเข้าบรรจุไว้ในวาระฯได้ ก็ไม่สามารถผลักดันให้เป็น
มหาวิทยาลัยได้ นายสมชายได้พยายามช่วยเหลือเท่าที่สามารถช่วยได้ โดยติดต่อประสานกับบุคคล
อื่นให้ ดังข้อความ

“พอกลับมา ผมก็มาหากำนันเป๊าะ ผมตอนเย็น ผมก็รื้อนรณ ผมบอกกำนันว่า
มหาวิทยาลัย ทำท่าจะไม่ได้นะ เขาไม่เอาเข้าในวาระการประชุมสภา ถ้าจะ
เอาเข้าที่ประชุมเป็นวาระสภา ทำงดี

กำนันบอกไม่รู้เรื่องนี้ เขาถามว่าคนที่เขาเอาเข้าได้ ใครละ ผมบอกก็นายก
ชาติชาย ชาติชายเป็น ส.ส.โคราช กำนันบอก อ้อ โคราชหรือ เดี่ยว ๆ
อาจารย์เดี่ยว กำนันยกหูโทรศัพท์ไร้สาย ตอนนั้นยังไม่มีมือถือแบบนี้
กดโทรศัพท์ไปหาเจี๊ยกเลย แล้วก็ส่งให้ผมพูด บอกอาจารย์พูดเองแล้วกัน
อธิบายให้เจี๊ยกเชิดชัยทัวร์ฟัง เจี๊ยกฟังแล้วบอกมันเล่ายาว จะให้ทำยังไง
บอกมาเลย ผมบอกว่าอยากจะให้คุณชาติชายเอาเรื่องมหาวิทยาลัยบูรพา
ชลบุรี บางแสน เข้าวาระการประชุมสภา ขอแค่เอาเข้าวาระเท่านั้นแหละ
เอาเข้าทั้ง 4 แห่ง ตอนนี้มีแห่งเดียวคือ สุรนารี”

หลังจากที่ได้พูดคุยกับนายสมชาย คุณปลื้ม และพูดคุยโทรศัพท์กับผู้บริหาร
บริษัทเชิดชัยทัวร์ จำกัด แล้ว ผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ได้เดินทาง
ไปพบนายนิคม แสนเจริญ อีกครั้ง นายนิคมให้ข้อมูลว่าถ้าจะให้แน่ใจว่าเรื่องดังกล่าวถูกนำเข้าบรรจุ
ไว้ในวาระการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ จะต้องเดินทางไปดูเอกสารที่สภาผู้แทนราษฎรว่ามี
วาระบรรจุอยู่หรือไม่ ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหาร มศว บางแสน จึงได้เดินทางไปที่รัฐสภา ดังข้อความ

“นิคมบอกว่าถ้าเขาเอาเข้าแล้ว มันจะต้องมีในวาระ ต้องไปดูที่สภาฯ ผมก็ไปกับคุณเทิดธรรม อัมราลิขิต เขารุ่นเดียวกับนิคม เป็น ส.ส.ชลบุรี ผมกับคุณเทอดธรรมก็ขับรถไปที่สภาผู้แทนราษฎร ไปดูว่ามีเรื่อง พ.ร.บ.ของเราที่จะเข้าที่ประชุมสภาฯ หรือเปล่า ถ้ามีเขาจะต้องแจกให้ ส.ส.ทุกคน เพื่อให้ ส.ส.เขาไว้ดู เขาก็จะดูเรียงตามมาตรา ดูว่ามาตราไหนผ่าน ไม่ผ่าน

ผมชวน ดร.สุเมธ เตียววิศเรศ รองอธิการบดีฝ่ายวางแผน ตอนนี้เป็นผู้พิพากษาศาลปกครอง กับ อาจารย์ซารี มณีศรี เป็นรองอธิการฝ่ายบริหาร ก่อนที่จะเป็น ม.บูรพา เขาเป็นผู้ช่วยผม ก็ไปด้วยกัน”

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในการพยายามผลักดันให้การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพานั้น ผู้บริหารในช่วงเวลานั้นจะต้องประสานงานกับบุคคลกลุ่มต่างๆ หลากหลาย ดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งหลังจากที่ดำเนินการเคลื่อนไหวผลักดันให้โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยทั้ง 4 แห่ง ได้รับการนำเข้าบรรจุไว้ในวาระการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ทีมผู้บริหาร มศว บางแสน ได้เดินทางไปฟังการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเกือบทุกครั้ง เพื่อรอฟังว่าการเคลื่อนไหวของตนเองนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่

ทั้งนี้ การประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งหลังสุดเป็นการประชุมเรื่องการออกพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัย ซึ่งทีมผู้บริหาร มศว บางแสน ได้เข้าร่วมฟังการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ด้วย ในระหว่างการพิจารณานั้นได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนทักท้วงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยดังกล่าว ดังข้อความ

“พอโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยทั้ง 4 แห่ง เข้าสภา ก็มี ส.ส.บางคน คนละพรรค บางคนก็ตีรวน เราก็กังวลใจ จะหมดเวลาแล้ว เกือบ 4 โมงเย็นแล้ว พ.ร.บ.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเข้าผ่านไปแล้ว

กว่าจะได้อนุมัติจากสภาผู้แทนราษฎร ไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องวิ่งหลายเรื่อง สรุปว่า มีชื่อของเรา 4 แห่ง เข้าไปในที่ประชุมสภาฯ”

ผลปรากฏว่าในที่สุดที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยทั้ง 4 แห่ง ผ่านที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร และประกาศในราชกิจจานุเบกษาในเวลาต่อมา ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า หลังจากนั้นอีกราว 1 เดือน คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “รสช” นำโดย พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด พล.อ.สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก และ พล.อ.อิสระพงศ์ หนุนภักดี ได้เข้ายึดอำนาจจาก พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ดังข้อความ

“พอหลังจากนั้นประมาณสัก 1 เดือน รสช.ก็ปฏิวัติ เดชะบุญที่เราได้เอาเข้าสภาไปแล้ว ไม่อย่างนั้นที่เราทำกันมาก็ล้มครืน ผมยังต้องไปรายงานตัวเลย หลังเราเป็น ม.บูรพาแล้ว ไปคนเดียว ไปนั่งจุกปักอยู่ตรงนั้น เขาให้อธิบดีทุกคนต้องไปรายงานตัว ไปฟังเขา ทั้งบิ๊กจ๊อด สุนทร คงสมพงษ์ บิ๊กสุ สุจินดา คราประยูร เกษตร โรจนนิล นั่งเป็นดับเหมือน คสช.นี่แหละ เขาก็พูดให้นโยบาย”

8.4.3 ที่มาของสถานที่สำคัญในอดีต

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็น “ที่มาของสถานที่สำคัญในอดีต” ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่ามีความหลายอย่างที่นิสิต บุคลากร อาจารย์ ในมหาวิทยาลัยบูรพายังไม่รู้ที่มาที่ไปของสถานที่แต่ละแห่ง ซึ่งบางอย่างนั้นสามารถพบเห็นได้ทุกวัน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้รู้เรื่องราวเบื้องหลังสิ่งที่ปรากฏอยู่ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 8 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก พระพุทธภาควันศาสดา มหาวิทยาลัยบูรพาภิรมงคล ประเด็นที่สอง “สวนเกษม” ประเด็นที่สาม “วงเวียน 29 กรกฎาคม” ประเด็นที่สี่ “วงเวียน 42 ปี” ประเด็นที่ห้า “ถนนมะพร้าว” ประเด็นที่หก “ถนนชงโค” ประเด็นที่เจ็ด “ศาลาไทยออยล์” ประเด็นที่แปด ตำนานท้าวมงคลสินธุ์ ดังต่อไปนี้

● พระพุทธภาควันศาสดา มหาวิทยาลัยบูรพาภิรมงคล

พระองค์นี้เป็นพระประจำมหาวิทยาลัยบูรพา ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้นิพนธ์พระหลายองค์ให้ทำพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ องค์หลัก ๆ ที่มีชื่อเสียง ได้แก่ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก พระสังฆราชองค์ที่ 19 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ณ วัดบวรนิเวศวรวิหาร องค์ที่สอง พระวิสุทธิญาณเถร (สมชาย ฐิตวิริโย) ประธานสงฆ์วัดเขาสุกิม จังหวัดจันทบุรี องค์ที่สาม พระอาจารย์พุทธ ฐานิโย เจ้าอาวาสวัดป่าสาละวัน จังหวัดนครราชสีมา องค์ที่สี่ เจ้าอาวาสวัดเจติยหอย จังหวัดปทุมธานี เพื่อนิมนต์พระชั้นผู้ใหญ่ให้มาร่วมทำพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ

อย่างไรก็ตาม พระองค์นี้ไม่ได้หล่อขึ้นที่จังหวัดชลบุรี แต่เป็นพระที่ศาสตราจารย์ นงเยาว์ ชัยเสรี และคณะ ซึ่งท่านเป็นอดีตรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ร่วมกันทำขึ้นที่วัดเทพสุวรรณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลูกศิษย์ที่ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน (ภาคทไวไลท์) เป็นผู้แนะนำว่าศาสตราจารย์ นงเยาว์ ชัยเสรี และนายแพทย์ประเวศ วะสี และคณะได้ร่วมกันจัดสร้างขึ้น ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาจึงทำหนังสือเป็นทางการไปขอจากวัด และได้มาตั้งไว้ที่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยบูรพา ดังภาพ 8.9

ภาพ 8.9

แสดงพระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพ : ถ่ายโดยผู้วิจัย

● สวนเกษม

“สวนเกษม” อยู่บริเวณด้านหลังและด้านข้างของอาคารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในปัจจุบัน เป็นพื้นที่สำหรับนิสิตใช้ทำกิจกรรม โดยเฉพาะนิสิตสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มักจะใช้ “สวนเกษม” เป็นพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมบ่อยครั้ง คำว่า “เกษม” มาจากคำว่า “เกษม จาติกวณิช” บุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยบูรพา (พ.ศ.2536-2542) นายเกษม มีศักดิ์เป็นลุงของนายกรณ์ จาติกวณิช สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ นอกจากนี้นายเกษมยังเคยดำรงตำแหน่งกรรมการอำนวยการบริษัท “ไทยออยล์” จำกัด ในสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งดังกล่าว ท่านได้ให้บุคลากรในสังกัดให้มาปรับปรุงพื้นที่แห่งนี้พร้อมทั้งปลูกต้นไม้ให้กับพื้นที่ด้านหลังและด้านข้างอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงเรียกชื่อสวนแห่งนี้ว่า “สวนเกษม” ดังภาพ 8.10

ภาพ 8.10

แสดง นายเกษม จาติกวณิช และ “สวนเกษม”

ภาพ: www.google.com

ภาพ : ถ่ายโดยผู้วิจัย

- **วงเวียน 29 กรกฎาคม**

วงเวียนนี้อยู่ถัดมาจากอาคารสำนักงานอธิการบดี (“อาคาร ภปร.) หากเข้ามาจากด้านหน้าของมหาวิทยาลัยบูรพาจะพบวงเวียน “29 กรกฎาคม” เป็นวงเวียนที่ 3 อยู่ใกล้อาคารกิจการนิสิต และอาคารสำนักวิชาการ วงเวียน “29 กรกฎาคม” เป็นการตั้งชื่อให้ระลึกถึงวันที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ได้รับการยกฐานะให้เป็น “มหาวิทยาลัยบูรพา” เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ.2533 ดังภาพ 8.11

ภาพ 8.11

แสดงวงเวียน 29 กรกฎาคม

ภาพ : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

- **วงเวียน 42 ปี**

วงเวียนนี้อยู่บริเวณด้านหน้าของอาคารคณะศิลปกรรมศาสตร์ ใกล้กับอาคารเรียนรวมคณะศึกษาศาสตร์ หากเดินทางมาจากอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะผ่านวงเวียน 42 ปี ก่อนที่จะไปถึงประตูรั้วมหาวิทยาลัยฝั่งโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยบูรพา สถานที่แห่งนี้มีที่มาจากประวัติการศึกษาทางด้านศึกษาศาสตร์ของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ดำเนินการก่อตั้งมาครบ 42 ปี ในปี พ.ศ.2540 จึงมีการจัดตั้งเป็นชื่อของวงเวียน ดังภาพ 8.12

ภาพ 8.12

แสดงวงเวียน 42 ปี

ภาพ : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

- **วงเวียน “8 กรกฎาคม”**

เหตุที่ใช้ชื่อว่า “วงเวียน 8 กรกฎาคม” เพื่อให้ระลึกถึงวันที่ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในอดีต ตรงกับวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498 กล่าวได้ว่าวันนี้เป็นวันสถาปนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้ วงเวียนนี้อยู่บริเวณทางแยกระหว่างการเดินทางไปคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กับอาคารโภชนาการ ถ้าหากเดินทางออกจากอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อมุ่งไปยังอาคารโภชนาการ จะผ่านวงเวียนนี้ ดังภาพ 8.13

ภาพ 8.13
แสดงวงเวียน “8 กรกฎ”

ภาพ : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

● ถนนมะพร้าว

เหตุที่ใช้ชื่อว่า “ถนนมะพร้าว” เพราะในอดีตก่อนที่จะก่อตั้งสถาบันการศึกษาแห่งนี้ พื้นที่แห่งนี้เต็มไปด้วยต้นมะพร้าว ในการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้น จำเป็นต้องตัดโค่นต้นมะพร้าวจำนวนมาก เพื่อสร้างอาคาร ถนน และสิ่งก่อสร้างอื่น “ต้นมะพร้าว” จึงเป็นต้นไม้อันเป็นสัญลักษณ์ของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ “ถนนมะพร้าว” คือ ถนนที่เข้ามาจากประตูรั้วด้านหน้าของมหาวิทยาลัยบูรพา ผ่านวงเวียนแรก และผ่านด้านหน้าของอาคาร ภปร. ยาวไปจนถึงวงเวียน 29 กรกฎาคม บ้ายถนนมะพร้าวจะติดตั้งอยู่ริมถนนบริเวณใกล้อาคารคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา (ที่ใช้พื้นที่อาคารเดียวกับคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์) จะเห็นว่าด้านหลังของป้าย “ถนนมะพร้าว” เป็นป้ายแสดงพื้นที่คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ผู้วิจัยได้ถ่ายภาพระยะใกล้และภาพระยะไกลให้มองเห็นเด่นชัดขึ้น ดังภาพ 8.14

ภาพ 8.14
แสดงป้ายถนนมะพร้าว

ภาพ : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

● ถนนชงโค

“ถนนชงโค” คือ ถนนที่ตัดผ่านด้านหน้าของอาคารคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ ซึ่งใช้พื้นที่อาคารร่วมกับคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา อยู่ไม่ไกลจากสำนักหอสมุด ก่อนหน้านี้นี้ไม่ได้เรียกถนนเส้นนี้ว่า “ถนนชงโค” แต่เรียกว่า “ถนนมิตรสัมพันธ์” เป็นถนนที่กำนันเฉลิม ศรีสมโภชน์ ชาวบ้าน และนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน และอาจารย์ ช่วยกันขุดดินจาก “นา” มาถมเป็น “คันนา” เนื่องจากในอดีตพื้นที่แห่งนี้เป็นที่นา เมื่อนำดินมาถมเป็น “คันนา” ก็สามารถใช้งานได้ ใช้รถจักรยานขี่ผ่านไปมาได้

ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ถนนชงโค” เหตุที่เรียกว่าถนนชงโค เพราะมีต้น “ชงโค” ซึ่งเป็นไม้ดอกสีสวยงามอยู่เรียงเป็นแถว ภายหลังมีการก่อสร้างอาคารแห่งใหม่ ทำให้ต้นชงโคเหลือ

น้อยลง หากสังเกตจะเห็นป้าย "ถนนชงโค" ทั้งป้ายสูงและป้ายที่ไม่สูงนักแสดงให้เห็นอยู่บริเวณ
ด้านหน้าของอาคารคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ดังภาพ 8.15

ภาพ 8.15

แสดงป้ายบอกทางถนนชงโค

ภาพ : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

ผู้วิจัยได้เดินสังเกต "ต้นชงโค" บริเวณข้างถนนชงโค ตั้งแต่บริเวณหน้าอาคาร
คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ซึ่งเป็นอาคารเดียวกับอาคารคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ และอาคาร
คณะโลจิสติกส์ พบว่า ปัจจุบันมีต้นชงโคเหลืออยู่เพียง 2 ต้น และมีต้นไม้อื่นปลูกเรียงรายอยู่หลาย
ต้น มีการเทปูนราดบนที่พื้นดินเพื่อใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่สำหรับจอดรถยนต์หน้าอาคาร ดังภาพ 8.16

ภาพ 8.16

แสดงต้นชงโคบริเวณหน้าอาคารคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ และคณะโลจิสติกส์

ภาพ : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

● ถนนประดู่

เมื่อเดินทางเข้ามาจากหน้ามหาวิทยาลัยบูรพา จะผ่านอาคาร ภปร. (อาคารสำนักงานอธิการบดี) เมื่อเดินทางตรงมาจนถึงวงเวียน “8 กรกฎาคม” เลี้ยวซ้ายจะเป็น “ถนนประดู่” ทอดยาวผ่านบริเวณอาคารโภชนาการ ผ่านหอพักนิสิตและสนามฟุตบอล ดังภาพ 8.17

ภาพ 8.17

แสดงป้ายบอกทางถนนประดู่

ภาพ : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

หากเลี้ยวขวาที่วงเวียน “8 กรกฎาคม” จะผ่านอาคารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ซึ่งอยู่ทางด้านซ้ายมือ และผ่านอาคาร “วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและการปัญญา” ซึ่งอยู่ทางด้านขวามือ

● ศาลาไทยออยล์

“ศาลาไทยออยล์” ตั้งอยู่บริเวณ “สวนนันทนาการ” ส่วนสาเหตุที่เรียกว่า “ศาลาไทยออยล์” เพราะนายเกษม จาติกวณิช อดีตกรรมการอำนวยการบริษัท “ไทยออยล์” จำกัด ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยบูรพา (พ.ศ.2536-2542) ท่านได้ให้บุคลากรในสังกัด ให้มาปรับปรุงและจัดสร้างศาลาสำหรับพักผ่อนหย่อนใจขึ้น พร้อมทั้งปลูกต้นไม้ในสวนแห่งนี้ นิสิตและบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพามักจะใช้เป็นสถานที่ออกกำลังกาย “ศาลาไทยออยล์” เป็นศาลาทรงไทย มีป้ายแสดงข้อความ “ศาลาไทยออยล์” ดังภาพ 8.18

ภาพ 8.18
แสดงศาลาไทยออยล์

ภาพ : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

- ตำนาน “ทำวมงคลสินธุ์”

“ตำนาน ทำวมงคลสินธุ์” หรือเรียกว่า “ทำวมงคล” เป็นสถานที่ซึ่งนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ให้ความเคารพ ปัจจุบันศาลพระภูมิทำวมงคลสินธุ์ตั้งอยู่บริเวณหน้าอาคารเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ไม่ห่างจากด้านหลังของอาคาร ภปร.เท่าใดนัก) อาคารแห่งนี้เป็นที่ตั้ง “ศูนย์วิจัยและปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาเด็กเล็ก” สังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ ดังภาพ 8.19

ภาพ 8.19
แสดงศาลพระภูมิทำวมงคลสินธุ์

ภาพ : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย

หมายเหตุ

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากเอกสารประวัติศาสตร์เกี่ยวกับทำวมงคลสินธุ์เพิ่มเติมพบว่า แทบไม่มีบันทึกเกี่ยวกับเรื่องราวนี้ไว้ มีเพียงการเขียนถึงทำวมงคลสินธุ์ไว้ในหนังสือเล่มหนึ่งชื่อว่า “แสนอาลัยวิทยาลัยบางแสน” เป็นคอลัมน์เล็ก ๆ โดยเขียนขึ้นในปี พ.ศ.2514 และถูกนำมากล่าวถึงในบันทึก “งานระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34” (จัดขึ้นเมื่อวันเสาร์ที่ 30 มกราคม พ.ศ.2531) ซ้ำอีกครั้ง เป็นคอลัมน์เล็ก ๆ เช่นเดียวกัน เรื่องราวที่กล่าวถึงทำวมงคลสินธุ์ระบุไว้ว่า “ทำวมงคล” เป็นชื่อของ “ศาลพระภูมิ” ซึ่งเดิมที่ตั้งอยู่ที่วิทยาลัยบางแสน นิสิตที่เรียนอยู่ที่วิทยาลัยบางแสนในอดีตจะให้ความเคารพ ผู้วิจัยได้สอบถามจากผู้รู้เกี่ยวกับสถานที่ตั้งของศาลพระภูมิแห่งนี้พบว่า เมื่อมีการจัดตั้งคณะพยาบาลศาสตร์ จำเป็นต้องย้ายศาลพระภูมิทำวมงคลสินธุ์มาตั้งไว้ ณ ที่แห่งนี้

(มีเรื่องเล่าว่าในอดีตกาลประมาณ 200 ปี มีบุรุษคนหนึ่งชื่อว่า “สินธุ์” เป็นหัวหน้าโจรสลัดย่านน้ำเค็มบริเวณฝั่งอ่าวไทยตะวันออก เป็นโจรที่มีความโหดเหี้ยม มักกระทำทารุณกับคนทั่วไป มีบริวารมาก เป็นที่ยำเกรงของโจรสลัด พ่อค้า และชาวบ้าน ต่อมาเมื่อนายสินธุ์อายุมากขึ้น ก็ได้ละเว้นการกระทำไม่ดีทั้งปวง และดำเนินชีวิตเป็นผู้ทรงศีล ไม่ข้องแวะการกระทำที่เบียดเบียนชาวโลกอีกต่อไปจนกระทั่งเสียชีวิต นายสินธุ์ผู้นี้ก็คือ “ทำวมงคลสินธุ์” ดวงวิญญาณก็ยังคงวนเวียนอยู่ที่วิทยาลัยบางแสน อาจารย์พรหมศาสตร์จึงได้กระทำพิธีประกาศโองการอัญเชิญดวงวิญญาณของทำวมงคลสินธุ์เข้าสู่สถานพำนัก ณ ศาลพระภูมิวิทยาลัยบางแสน เมื่อวันเสาร์ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 9 ตรงกับวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ.2509 เวลา 13.35 น. ถือเป็นเวลาปฐมฤกษ์ จนกระทั่งถึงเวลา 15.45 น. เป็นปลายฤกษ์)

บทที่ 9

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ 2 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาการรายงานข่าวสารของสื่อสิ่งพิมพ์ในประเด็นและสภาพการณ์ทางการศึกษา ในช่วงก่อนการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน และการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในอดีตในประเด็นบริบททางสังคมก่อนมีวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน การจัดตั้ง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน และการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาสรุปได้ดังต่อไปนี้

9.1 บริบททางสังคมก่อนที่จะเกิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

จากการศึกษาบริบททางสังคมก่อนที่จะเกิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งเป็นบริบททางสังคมในช่วงก่อนปี พ.ศ.2498 ผลการศึกษาสรุปได้ 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นแรก การรุกรานจากต่างประเทศ แบ่งออกเป็น การรุกรานจากประเทศกลุ่มตะวันตก และ การรุกรานจากประเทศแถบเอเชีย ดังนี้

9.1.1 การรุกรานจากต่างประเทศ

จากการศึกษาในประเด็นการรุกรานจากต่างประเทศ สรุปได้ว่า ประกอบด้วย การรุกรานจากประเทศกลุ่มตะวันตก กับ การรุกรานจากประเทศแถบเอเชีย ดังนี้

● การรุกรานจากประเทศกลุ่มตะวันตก

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า เป็นการรุกรานของประเทศฝรั่งเศสซึ่งต้องการเข้ามามีอิทธิพลต่อประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงเกิดสงครามระหว่างรัฐบาลไทยกับกองทัพฝรั่งเศสที่เข้ามาตั้งกองทัพในประเทศเพื่อนบ้าน เรียกกันทั่วไปว่า วิกฤตการณ์ ร.ศ.112 หรือเรียกว่า “สงครามฝรั่งเศสกับสยาม” ส่วนการรุกรานจากประเทศอังกฤษ รัฐบาลไทยได้ประกาศสงครามต่อประเทศอังกฤษ ประกอบกับรัฐบาลประเทศอังกฤษต้องการซื้อพื้นที่ระบบอาณานิคมของตนขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้ปลดนายปรีดี พนมยงค์ จากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และย้ายไปให้เป็นหนึ่งในคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้นายปรีดีไม่พอใจ จึงได้ก่อตั้งกลุ่ม “เสรีไทย” ขึ้นเพื่อต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นและต่อต้านการดำเนินการของรัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม

9.1.2 การรุกรานจากประเทศแถบเอเชีย

จากการศึกษาในประเด็นการรุกรานจากประเทศแถบเอเชีย สรุปได้ว่า ประกอบด้วย การรุกรานจากกองทัพญี่ปุ่น ดังนี้

- การรุกรานจากกองทัพญี่ปุ่น

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า กองทัพญี่ปุ่นได้บุกเข้าประเทศไทยทางด้านอรัญประเทศ เพื่อมุ่งไปโจมตีพม่า และส่งกำลังจำนวนหนึ่งมาสำรวจไว้ที่กรุงเทพฯ รัฐบาลญี่ปุ่นแจ้งรัฐบาลไทยว่า ไม่ได้ต้องการยึดครองประเทศไทย แต่จะใช้เป็นที่ตั้งและเป็นทางผ่านไปสู้รบกับพม่า อย่างไรก็ตาม ได้มีการต่อสู้กันระหว่างกองทัพไทยและกองทัพญี่ปุ่น ซึ่งญี่ปุ่นใช้กลยุทธ์เข้าตีพร้อมกัน โดยยกพลขึ้นบกบริเวณชายหาดจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดสมุทรปราการ เป็นการบุกเข้าโจมตีประเทศไทยในช่วงเวลาใกล้เคียงกับการบุกเข้าโจมตีประเทศไทยทางด้านอรัญประเทศ ในส่วนของภาคใต้ นั้นมีกองทัพไทยกับกองทัพญี่ปุ่นมีการปะทะกันรุนแรงกว่าการปะทะกันในจังหวัดสมุทรปราการ

9.2 การขาดแคลนสถาบันการศึกษา

ผลการศึกษาสรุปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ การขาดแคลนโรงเรียน และประเด็น การอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ ดังนี้

9.2.1 การขาดแคลนโรงเรียน

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ในอดีตนั้นสังคมไทยขาดแคลนโรงเรียน ซึ่งทำให้คนไทยไม่รู้หนังสือ ไม่สามารถสื่อสารกับชาวต่างประเทศได้ เมื่อมีชาวตะวันตกเดินทางเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น ทั้งการเดินทางเข้ามาเผยแพร่ศาสนา การเดินทางเข้ามาทำการค้า และการเดินทางเข้ามาเพื่อแสวงหาประโยชน์อื่น ชนชั้นนำในประเทศไทยเริ่มตระหนักว่าประเทศอื่นนั้นมีวิทยาการที่ก้าวหน้า ทันสมัย ในขณะที่คนไทยยังขาดความรู้ ความที่ไม่รู้หนังสือจึงเริ่มมีแนวคิดส่งเสริมผลักดันให้คนในสังคมตื่นตัวในเรื่องการศึกษา จึงได้ขยายการสร้างโรงเรียนขึ้น

9.2.2 การอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า เมื่อชาวตะวันตกนิยมเดินทางเข้ามาในประเทศไทยกันมาก ในขณะที่สังคมไทยในช่วงเวลานั้นเป็นสังคมที่คนจำนวนมากไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่สามารถอ่านหนังสือออก เขียนหนังสือไม่ได้ ความที่คนไทยไม่รู้หนังสือนั้นได้ทำให้ไม่สามารถสื่อสารกับชาวต่างประเทศได้ ประกอบกับชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามานั้นเข้ามามีอิทธิพลต่อผู้นำสยามในช่วงเวลานั้น จึงทำให้ชนชั้นนำของสยามเกิดความตระหนักถึงการทำให้คนไทยมีความรู้ อย่างน้อยก็สามารถอ่านหนังสือออก เขียนหนังสือได้ หรือพอพูดคุยกับชาวต่างประเทศได้

9.3 การจัดการศึกษาในอดีต

จากการศึกษาในประเด็น “การจัดการศึกษาในอดีต” ผลการศึกษาสรุปได้ 5 ประเด็นย่อย ดังนี้

9.3.1 การจัดการศึกษามัยโบราณ ประกอบด้วย การเรียนในสำนักพระราชวังซึ่งได้รวมเอานักปราชญ์ในหลากหลายสาขาวิชามาเป็นขุนนางรับใช้เบื้องพระยุคลบาท และให้ความรู้แก่บุคคลใกล้ชิด ทั้งการเรียนในสถานประกอบการทางศาสนา นอกจากการเรียนในสำนักพระราชวังแล้ว ยังมีการเรียนในสถานประกอบการทางศาสนาอีกด้วย

9.3.2 การจัดการศึกษามัยสุโขทัย ประกอบด้วย พ่อขุนรามคำแหงกับการจัดเรียนที่สำนักพระราชวัง สรุปได้ว่า พ่อขุนรามคำแหงมหาราช หรือ พญาร่วง เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 3 ในราชวงศ์พระร่วงแห่งราชอาณาจักรสุโขทัย เป็นกษัตริย์องค์แรกของไทยที่ได้รับการยกย่องเป็น “มหาราช” และทรงให้มีการประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นเป็นครั้งแรก โดยดัดแปลงมาจากตัวหนังสือขอมและมอญ มีการสร้างศิลาจารึกและบันทึกข้อความสำคัญไว้ เช่น ข้อความเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของเหตุการณ์ในสมัยกรุงสุโขทัย ซึ่งการคิดค้นอักษรไทยนี้ได้กลายเป็นรากฐานของการศึกษาทางด้านอักษรศาสตร์ในเวลาต่อมา นอกจากพ่อขุนรามคำแหงแล้ว ยังมีกษัตริย์อีกพระองค์หนึ่ง คือ พระมหาธรรมราชาที่ 1 มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “พระเจ้าลิไท” พระองค์ได้ให้ความสำคัญกับการทำนุบำรุงศาสนาพุทธให้รุ่งเรืองมากในยุคนี้นี้ เพราะพระองค์ได้สละราชสมบัติออกบวชเป็นพระภิกษุช่วงเวลาหนึ่ง อันเป็นแบบอย่างของการบวชเรียนในเวลาต่อมา ทรงพระนิพนธ์หนังสือเรื่อง “ไตรภูมิพระร่วง” ซึ่งเป็นหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา มีเนื้อหากล่าวถึงหลักปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เน้นการสอนหลักศีลธรรมให้ประชาชนปฏิบัติตาม เนื้อหากล่าวถึงหลักการดำเนินชีวิตตามคติของศาสนาพุทธ

9.3.3 การจัดการศึกษามัยอยุธยา

จากการศึกษาในประเด็น “การจัดการศึกษามัยสุโขทัย” ผลการศึกษาสรุปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การจัดการศึกษามัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ประเด็นที่สอง การจัดการศึกษาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์

- **การจัดการศึกษามัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง**

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า มีการจัดการศึกษาให้กับผู้ชายที่เป็นทหาร ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการต่อสู้เป็นหลัก ทั้งการเรียนหมัดมวย การต่อสู้โดยใช้มีดดาบ กระบอง และการต่อสู้ระยะประชิดตัว ในยุคนี้นี้มีการสอนให้ทหารคำนวณตัวเลขเป็น เรียกได้ว่าเป็น

การสอนวิชาคณิตศาสตร์แบบง่าย นอกจากนี้ ยังมีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่บวชเป็นพระ โดยใช้สถานที่วัดในการเรียน เป็นการสอนทั้งวิชาการและอบรมศีลธรรม

- **การจัดการศึกษามัธยมศึกษาสมเด็จพระนารายณ์มหาราช**

ผลการศึกษารูปได้ว่า ในยุคนี้มีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่เป็นทหาร ไม่แตกต่างไปจากการเรียนสมัยพระเจ้าปราสาททองมากนัก อีกทั้งมีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ชายที่บวชเป็นพระ มีการสอนวรรณคดี สอนภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาฝรั่งเศส ภาษาพม่า ภาษาเขมร ภาษามอญ และภาษาจีน มีการจัดการศึกษาทางศาสนา โดยเฉพาะการจัดตั้งโรงเรียนสอนศาสนาคริสต์โดยมิชชันนารี สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงรับสั่งให้พระโหราธิบดีแต่งหนังสือแบบเรียนเล่มแรกของไทย มีชื่อว่า “จินดามณี”

9.3.4 การจัดการศึกษามัธยมศึกษากรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ผลการศึกษารูปได้เป็น 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดการศึกษาในสำนักพระราชวัง ประเด็นที่สอง การจัดการศึกษาที่วัด ประเด็นที่สาม และการจัดตั้งระบบโรงเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- **การจัดการศึกษาในสำนักพระราชวัง**

ผลการศึกษารูปเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ พระมหากษัตริย์กับการจัดการศึกษา โดยใช้วิธีการส่งพระราชกุมารและพระบรมวงศานุวงศ์ที่เป็นเพศชายไปศึกษากับนักปราชญ์ราชบัณฑิต และพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ตามพระอารามต่าง ๆ บริบททางสังคมในช่วงเวลานั้นมีการต่อสู้อันระหว่างชนชาติสยามกับพม่า ผลจากการต่อสู้ได้ทำให้อาครบ้านเรือน โบราณสถาน สิ่งก่อสร้างหลายอย่างได้รับความเสียหาย ในยุคนี้จึงเป็นการทำนุบำรุงสิ่งก่อสร้าง ทั้งการสอนการก่อสร้าง การสอนศิลปหัตถกรรม การสอนการซ่อมแซมในเรื่องต่าง ๆ

ส่วนประเด็นการจัดตั้งระบบโรงเรียน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือ รัชกาลที่ 5 ได้มีพระราชประสงค์ให้ปรับปรุงและพัฒนาระบบโรงเรียนให้ทันสมัย เพื่อให้ประชาชนได้เรียนหนังสือ จะได้มีความรู้ทัดเทียมกับชาวต่างชาติ พระองค์ทรงจัดโครงการศึกษา โดยจัดตั้งโรงเรียนขึ้นในวัง มีการกำหนดวิชาที่สอน มีการสอบไล่ มีการจัดสรรทุนการศึกษา เรียกว่า “ทุนเล่าเรียนหลวง” โดยรับแบบแผนการปฏิบัติจากมิชชันนารีที่เผยแพร่ศาสนา ทั้งวิทยาการด้านการแพทย์ การจัดพิมพ์หนังสือ และระบบโรงเรียนของคณะที่ทำการสอนศาสนาคริสต์ ประกอบกับในช่วงเวลานั้นเกิดภัยคุกคามจากประเทศมหาอำนาจที่เข้ายึดครองประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้หลายประเทศตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจ ทั้ง พม่า เวียดนาม กัมพูชา มลายู ส่วนประเทศสยามนั้นมิได้ยอมอ่อนแอเรื่องความกล้าหลังชาติตะวันตก ทั้งระบบการปกครอง และการ

กำหนดการแบ่งเขตประเทศที่ไม่ชัดเจน ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องกระทำอย่างเร่งด่วน

9.3.5 การจัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการศึกษาสรุปเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก รัชกาลที่ 5 กับการสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จ ประเด็นที่สอง การก่อตั้งวิทยาลัยครูแห่งแรกของประเทศไทย ดังต่อไปนี้

● รัชกาลที่ 5 กับการสถาปนาโรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จ

ผลการศึกษาสรุปได้ว่าการตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูแบบ “Public School” และมีการก่อตั้งวิทยาลัยครูแห่งแรกของประเทศไทย ในประเด็นการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูแบบ “Public School” สรุปได้ว่า รัชกาลที่ 5 มีพระราชประสงค์ให้ตั้งโรงเรียนแบบ “Public School” โดยยึดแบบการจัดการเรียนการสอนตามแบบโรงเรียนในประเทศอังกฤษ มีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เทพศิรินทร์ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ฝั่งตะวันตก” ภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา” เป็นสถานศึกษาที่ต่อมาได้พัฒนาเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา”

9.4 การริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู

จากการศึกษาในประเด็น “การริเริ่มและพัฒนาการในการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู” ผลการศึกษาแบ่งออกได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก บุคคลสำคัญที่ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู ประเด็นที่สอง พัฒนาการของโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ดังต่อไปนี้

9.4.1 บุคคลสำคัญที่ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า บุคคลที่มีบทบาทในการผลักดันโรงเรียนฝึกหัดครู ประกอบด้วย ศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล และ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ดังนี้

● ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล

ผลการศึกษาแบ่งออกได้ 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก ประวัติของ ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ประเด็นที่สอง บทบาทของศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ในประเด็นแรกนั้นสรุปได้ว่า หม่อมหลวงปิ่น เกิดวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2466 หลังจากสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้รับทุน “กระทรวงธรรมการ” ไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ ได้รับประกาศนียบัตรวิชาภาษาและวรรณคดี จากนั้นศึกษาต่อปริญญาตรี สาขาบูรพศึกษา วิชาเอก ภาษาบาลี ที่มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด ประเทศอังกฤษ จากนั้นศึกษาต่อปริญญาโทที่วิทยาลัยบเร็นโนส มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด ได้รับปริญญาโทด้านอักษรศาสตรมหา

บัณฑิต จากนั้นได้เดินทางกลับมาเป็นอาจารย์พิเศษที่คณะอักษรศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านได้ก่อตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดม ต่อมาได้ลาออกมาทำหน้าที่เลขาธิการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในการดำรงตำแหน่งนี้เอง ท่านได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้น ซึ่งต่อมายกระดับเป็น “วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร”

● จอมพล ป พิบูลสงคราม

ผลการศึกษาแบ่งออกได้ 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก ประวัติของจอมพล ป พิบูลสงคราม ประเด็นที่สอง แนวคิดการพัฒนาการศึกษาของจอมพล ป พิบูลสงคราม ในประเด็นแรกนั้นสรุปได้ว่า จอมพล ป มีชื่อจริงว่า แปลก นามสกุล พิบูลสงคราม เกิดวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2440 จอมพล ป พิบูลสงคราม เคยเดินทางไปศึกษาวิชาทหารที่ประเทศฝรั่งเศส โดยใช้ชีวิตอยู่ที่นั่นราว 3 ปี การได้ดำเนินชีวิตอยู่ที่ฝรั่งเศส ทำให้ได้เห็นการพัฒนาประเทศของฝรั่งเศสและประเทศในยุโรป ครั้นเมื่อท่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จึงนำแนวคิดในการพัฒนามาเป็นต้นแบบในการพัฒนาประเทศไทยด้วยนโยบาย “ชาตินิยม” และได้เปลี่ยนแปลงประเพณี วัฒนธรรมหลายอย่างของคนไทย เช่น การประกาศให้ข้าราชการเลิกนุ่งผ้าม่วง เลิกสวมเสื้อราชปะแตน ให้นุ่งกางเกงขายาว ให้สวมหมวก สวมรองเท้า ส่งเสริมดนตรีสากล และเปลี่ยนชื่อประเทศจาก “ประเทศสยาม” เป็น “ประเทศไทย”

9.4.2 พัฒนาการของโรงเรียนฝึกหัดครู

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า พัฒนาการของโรงเรียนฝึกหัดครู สรุปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก พัฒนาการในช่วง พ.ศ. 2435-2474 ประเด็นที่สอง พัฒนาการในช่วง พ.ศ. 2475-2485 ดังนี้

● พัฒนาการในช่วง พ.ศ. 2435-2474

พ.ศ. 2435 รัฐบาลได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็นครั้งแรกที่จังหวัดพระนคร โดยอาศัยโรงเรียนเด็กที่ “ยศเส” เป็นสถานที่ทำการ ในตอนนั้นมีนักเรียนรุ่นแรก 3 คน เรียนไม่จบหลักสูตรทั้ง 3 คน เหตุที่เรียนไม่จบเพราะนักเรียน 2 คน ออกไปทำงานอย่างอื่น ส่วนนักเรียนอีก 1 คน ออกไปเป็นครูเสียก่อน ส่วนนักเรียนรุ่นที่ 2 มี 3 คนเช่นเดียวกัน เรียนจบทั้ง 3 คน สอบไล่ได้ ประกาศนียบัตรครูในช่วงปลายปี พุทธศักราช 2437 ถือเป็นนักเรียนกลุ่มแรกที่สำเร็จการศึกษา ต่อมา พ.ศ. 2456 รัฐบาลได้เปิดโรงเรียนฝึกหัดครูหญิงขึ้นเป็นครั้งแรก ตั้งชื่อว่า “โรงเรียนเบญจมราชาลัย” ต่อมาเมื่อรัชกาลที่ 5 จัดตั้ง “กรมมหาวิทยาลัย” ขึ้น รัฐบาลได้ยุบรวมโรงเรียนข้าราชการพลเรือนทุกแผนกมาสังกัดกรมนี้ จึงทำให้กรมฝึกหัดครูเป็นส่วนหนึ่งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมา พ.ศ. 2461 ได้ย้ายการฝึกหัดครูจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาสังกัดกรมศึกษาธิการ ต่อมา

พ.ศ.2471 กระทรวงธรรมการได้ย้ายการฝึกหัดครูไปให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้จัดการผู้บริหารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงเปิดแผนกฝึกหัดครูมัธยมขึ้น สังกัดคณะอักษรศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ เปิดรับนักเรียนที่จบระดับ ม.8 (เทียบเท่ามัธยมปลายปัจจุบัน) กำหนดให้เรียนหลักสูตร 3 ปี โดย 2 ปีแรก เรียนที่คณะอักษรศาสตร์ เมื่อสอบไล่ได้แล้วจึงไปเรียนแผนกฝึกหัดครูมัธยมที่คณะวิทยาศาสตร์อีก 1 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยมแผนกอักษรศาสตร์ควบคู่กับวิทยาศาสตร์

- **พัฒนาการในช่วง พ.ศ.2475-2485**

พ.ศ.2476 รัฐบาลได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมพาณิชยการที่ “โรงเรียนพาณิชยการพระนคร” ในช่วงนั้นบริบทสังคมไทยเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากระบอบ “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” เป็นระบอบ “ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ต่อมาปี พ.ศ.2480 รัฐบาลได้ย้ายโรงเรียนฝึกหัดครูหญิงไปตั้งอยู่ที่โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย พระนคร ต่อมา ปี พ.ศ.2482 กระทรวงธรรมการได้ยุบกรมศึกษาธิการและจัดตั้งกรมสามัญศึกษาขึ้น และจัดตั้งหน่วยงาน “กองฝึกหัดครู” อีก 2 ปีถัดมา ได้ย้ายโรงเรียนฝึกหัดครูวัดบวรนิเวศที่ก่อนหน้านี้ย้ายไปตั้งที่นครปฐม โดยย้ายกลับมาอยู่ที่กองพันทหารราบที่ 6 ถนนศรีอยุธยา และเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร ต่อมาในปี พ.ศ.2499 ได้ย้ายไปตั้งที่อำเภอบางเขน ปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

9.5 สภาพปัญหาหลังการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู

จากการศึกษาในประเด็น “สภาพปัญหาหลังการก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู” ผลการศึกษาแบ่งออกได้ 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การขาดแคลนครูผู้สอน ประเด็นที่สอง การขาดแคลนแบบเรียน ประเด็นที่สาม การบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพน้อย

9.5.1 การขาดแคลนครูผู้สอน

ผลการศึกษาสรุปได้ว่าในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นประชาชนให้ความสนใจศึกษาน้อย เพราะเข้าใจว่าเป็นวิธีการเกณฑ์ทหารแบบใหม่ หลังจากรัฐบาลชี้แจงว่าการเข้าเรียนก็เพื่อให้เป็นเจ้าของคนนายคน จึงมีคนหันมาส่งบุตรหลานเรียนหนังสือกันมากขึ้น โดยเฉพาะหลังปี พ.ศ.2500 ที่มีความต้องการเข้าศึกษาจำนวนมากเพราะต้องการให้บุตรหลานรับราชการ ในขณะเดียวกัน ครูที่มีจำนวนน้อยอยู่แล้วเสียชีวิตลง ทำให้ครูที่จำนวนน้อยอยู่แล้วน้อยลงไปอีก ประกอบกับครูจำนวนหนึ่งเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพอื่น จึงเป็นปัญหาขาดแคลนครูอย่างหนัก ในช่วงนั้นโดยเฉพาะครูที่มีวุฒิปริญญา

9.5.2 การขาดแคลนตำราเรียน

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า โรงเรียนทุกแห่งในช่วงเวลานั้นขาดแคลนตำราเรียน หลายแห่งมีครูเพียงไม่กี่คน ไม่มีตำราเรียน เป็นการขาดแคลนตำราเรียนทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ รัฐบาลในช่วงเวลานั้นได้แก้ไขปัญหาโดยระดมคนที่มีความรู้เพื่อสร้างตำราเรียน ไม่ว่าจะเป็นการแปลมาจากภาษาต่างประเทศ หรือการเขียนตำราเรียน/แบบเรียนขึ้นใหม่ ซึ่งจำเป็นต้องประสานงานกับหน่วยงานอื่น เช่น กรม กอง กระทรวง ภาครัฐ ภาคเอกชน ฯลฯ เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนแบบเรียนในสถานศึกษา

9.5.3 การบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพน้อย

ผลการศึกษาสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลในช่วงเวลาดังตั้งตั้งแต่ พ.ศ.2500 เป็นต้นมานั้นเกิดปัญหา ดังนี้

- **มีนักเรียนสอบไล่ตกจำนวนมาก**

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปัญหาทางด้านการศึกษาที่เกิดขึ้นในช่วงหลังปี พ.ศ.2500 คือ มีนักเรียนสอบไล่ตกจำนวนมาก ทำให้ต้องเรียนซ้ำชั้นกัน จากการศึกษาจากเอกสาร พบว่ามีนักเรียนที่ต้องเรียนซ้ำชั้นมากกว่า 600,000 คน หรือประมาณ 18.82 เปอร์เซ็นต์ รัฐบาลแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ด้วยการปรับปรุงคุณภาพของครูผู้สอนและเพิ่มจำนวนครูให้มากขึ้น ส่วนสาเหตุของปัญหานี้ เนื่องจากคุณภาพของตัวครูผู้สอน จำนวนครูที่มีความรู้ตรงตามสาขาที่สอนมีน้อย และขาดแคลนตำราเรียน

- **ชาวบ้านมีฐานะยากจน**

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปัญหาทางด้านการศึกษาที่เกิดขึ้นในช่วงหลังปี พ.ศ.2500 เป็นต้นมาคือ ชาวบ้านมีฐานะยากจน ซึ่งปัญหาความยากจนนี้ได้กลายเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นในยุคการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนฝึกหัดครูในอดีต ผลจากการที่ชาวบ้านมีฐานะยากจน ทำให้ชาวบ้านไม่ส่งลูกหลานเข้าเรียนหนังสือ หรือ เรียนแล้วให้ลาออกกลางคัน ทำให้ไม่รู้หนังสือ และเกี่ยวข้องกับ การจัดเก็บภาษีของหน่วยงานรัฐที่ทำให้ได้รับเงินเข้ากองคลังน้อยตามลงไปด้วย

- **มีโรงเรียนไม่เพียงพอ**

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปัญหาทางด้านการศึกษาที่เกิดขึ้นในช่วงหลังปี พ.ศ.2500 เป็นต้นมาคือ มีโรงเรียนไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในช่วงหลังปี พ.ศ.2501 นั้นมีผู้ปกครองส่งลูกหลานเข้าเรียนมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้มีจำนวนนักเรียนมากเกินจำนวนที่โรงเรียนจะรับนักเรียนเข้าเรียนได้ ซึ่งโรงเรียนไม่สามารถเปิดรับสมัครนักเรียนแบบไม่จำกัดจำนวนคน เหตุผลที่ทำให้โรงเรียนรับนักเรียนได้น้อยเพราะขาดแคลนครู

- **การศึกษากลายเป็นเครื่องมือสร้างฐานอำนาจให้ชนชั้นนำ**

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปัญหาทางด้านการศึกษาที่เกิดขึ้นในช่วงหลังปี พ.ศ.2500 เป็นต้นมาคือ การศึกษากลายเป็นเครื่องมือสร้างฐานอำนาจให้ชนชั้นนำ ไม่ว่าจะเป็นการสอนให้คนไทยเชื่อเรื่องชาติปางก่อน สอนให้ทำบุญให้มาก เพื่อชาติหน้าจะได้สุขสบาย ประกอบกับเป็นการศึกษาเพื่อให้คนเข้ารับราชการ ไม่ว่าจะเป็นการรับราชการกระทรวงกลาโหมที่เปิดโรงเรียนเพื่อคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนในหน่วยงานในสังกัดโดยตรง ทั้งโรงเรียนนายทหาร โรงเรียนพยาบาล โรงเรียนดุริยางค์ โรงเรียนช่างฝีมือทหาร โรงเรียนนายสิบ เป็นต้น นอกจากกระทรวงกลาโหมแล้ว การที่กระทรวงอื่น เช่น กระทรวงสาธารณสุขมีสถาบันวิทยาลัยพยาบาล และโรงเรียนอนามัย หรือกระทรวงคมนาคมมีการเปิดคัดเลือกโรงเรียนวิศวกรรมรถไฟ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนอื่นอีก เช่น โรงเรียนไปรษณีย์โทรเลข ส่วนกระทรวงการคลังมีโรงเรียนศุลกากรักษ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีโรงเรียนชลประทาน โรงเรียนป่าไม้ ล้วนเป็นการเปิดรับนักเรียนเพื่อนำคนเข้ารับราชการในหน่วยงานในสังกัดทั้งสิ้น เป็นการสร้างฐานอำนาจให้ชนชั้นนำในสังคมไทย

9.6 การก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น “การก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ซึ่งเป็นวิทยาเขตหนึ่งของ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร” ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

9.6.1 การก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

ประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี กับการเสนอจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอให้เห็นประวัติของ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี กับ บทบาททางด้านการศึกษาของท่าน ซึ่งมีความเกี่ยวพันกับการแสดงบทบาทของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ดังนี้

- **ประวัติส่วนตัว ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี**

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เป็นคนพื้นเพจังหวัดภูเก็ต เกิดปี พ.ศ.2459 จบมัธยมศึกษาที่โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จากนั้นได้เดินทางไปศึกษาต่อที่ปีนัง (Penang) ประเทศมาเลเซีย และได้กลับมาศึกษาต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูประถมพระนคร และศึกษาต่อปริญญาตรีที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาได้รับทุนกระทรวงการต่างประเทศไปศึกษาต่อปริญญาโททางด้านการศึกษาที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอ (Ohio State University) และศึกษาต่อปริญญาเอกด้านการศึกษาที่เดียวกัน

- **บทบาททางด้านการศึกษา**

หลังจากเดินทางกลับสู่ประเทศไทย ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ได้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ประสานมิตร ต่อมาท่านได้เดินทางไปชี้แจงต่อคณะรัฐมนตรี ถึงความจำเป็นที่ต้องยกระดับโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงให้เป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

9.6.2 การก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

ประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ความจำเป็นที่ต้องสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นที่สอง การก่อสร้างสร้างตัว ประเด็นที่สาม พัฒนาการของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- **ความจำเป็นที่ต้องสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน**

ความจำเป็นที่ต้องสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” สรุปได้ 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การขยายการศึกษาสู่ภูมิภาค ประเด็นที่สอง ให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เป็นจุดสกัดการหลั่งไหลเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- การขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค

ก่อนหน้านั้นสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับให้ปริญญามีอยู่เฉพาะในกรุงเทพฯ จอมพล ป พิบูลสงคราม และ พล.อ.มังกร พรหมโยธี เห็นว่าสมควรที่จะขยายการศึกษาที่เปิดสอนในระดับให้ปริญญาออกไปสู่ภูมิภาค จึงเลือกสร้างสถาบันการศึกษาแห่งใหม่ที่ตำบลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ด้วยเหตุผลคือ เป็นทำเลที่ตั้งไม่ห่างไกลจากกรุงเทพฯ เท่าใดนัก สามารถเดินทางไปได้สะดวก ผู้บริหารสถาบันการศึกษาสามารถเดินทางไปประชุม แลกเปลี่ยน และสามารถย้ายบุคลากรระหว่างสถาบันได้สะดวก

- เป็นจุดสกัดมิให้ประชาชนแห่เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ

ในช่วงก่อนปีพุทธศักราช 2500 สถานศึกษาที่สอนในระดับให้ปริญญาในประเทศไทยมีเฉพาะในกรุงเทพฯ จอมพล ป พิบูลสงคราม เห็นว่ากระแสการเดินทางเข้ามาในกรุงเทพฯ มีมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งถ้าหากปล่อยให้เป็นอย่างนี้ต่อไป จะทำให้กรุงเทพฯ เต็มไปด้วยผู้คนที่เดินทางมาประกอบอาชีพ และศึกษาต่อ ซึ่งจะเกิดความแออัดและเกิดปัญหาสังคมตามมา ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงมอบหมายให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ให้สร้างสถานศึกษาในภูมิภาคขึ้น เหตุผลก็คือ เพื่อสกัดมิให้ประชาชนแห่กันเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ ซึ่งขณะนั้นมีสถาบันการศึกษาที่สอนในระดับให้ปริญญาเพียงแค่นี้ในกรุงเทพฯ เท่านั้น

● การก่อร่างสร้างตัว

ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 6 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก พล.อ.มังกร พรหมโยธี ผู้ก่อตั้ง “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ศาสตราจารย์ ดร. อังร บัวศรี” กับการบุกเบิกวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นที่สาม ดร.วิลลิส พี พอร์เตอร์ กับการวางรากฐานการผลิตครูให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นที่สี่ ประเพณีของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นที่ห้า สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ประเด็นที่หก การเปิดรับนิสิตรุ่นแรก ดังนี้

○ พล.อ.มังกร พรหมโยธี ผู้ก่อตั้ง “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” สรุปได้ว่า พล.อ.มังกร พรหมโยธี บางครั้งถูกเรียกว่า “หลวงพรหมโยธี” เกิดเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2439 ณ บ้านบางขุนเทียน ตำบลบางขุนเทียน อำเภอบางขุนเทียน จังหวัดธนบุรี (ปัจจุบันคือกรุงเทพมหานคร) สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยทหารบก (ปัจจุบันคือโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า) จากนั้นเข้ารับราชการเป็นนายทหารสัญญาบัตร ตั้งแต่ตติยศรัยตรีจกกระทั่งได้รับยศสูงสุดคือ “พลเอก” มีตำแหน่งสูงสุดคือ ต่อมาในปี พ.ศ.2491 ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จากนั้นอีก 1 ปี เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยดำรงตำแหน่งได้ 2 ปี ต่อมา พ.ศ.2494 ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการอีกครั้งหนึ่ง

จากบทบาทรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี มีแนวคิดจะขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค โดยได้ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อหาซื้อที่ดินการก่อสร้างสถาบันการศึกษาแห่งนี้ เมื่อสร้างเสร็จแล้ว ท่านได้เดินทางมาเป็นประธานวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498

○ ศาสตราจารย์ ดร. อังร บัวศรี กับการบุกเบิกวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ดร.อังร บัวศรี กับ ดร.สาโรช บัวศรี นั้นเป็นลูกพี่ลูกน้องกัน ดร.สาโรช บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ส่วน ดร.อังร บัวศรี บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา ผลการศึกษาประกอบด้วย ประเด็นย่อย 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การโค่นล้มพระ้าวสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เนื่องจากก่อนที่จะสร้างสถาบันการศึกษาแห่งนี้ สถานที่แห่งนี้เป็นส่วนหลวงของกรมหมื่นพิชิตปรีชากร ซึ่ง พล.อ.มังกร ใช้เงินหลวงซื้อมาด้วยเงิน 252,000 บาท เป็นส่วนพระ้าว จึงต้องโค่นล้มพระ้าวจำนวนมากเพื่อสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน 2) การอาศัยสถานที่เรียน นอน กิน ของวิทยาลัยบางแสน ผลการศึกษาพบว่า หลังจากเปิดให้บริการเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498 ยังไม่มีอาคารเรียนของตนเอง ไม่มีหอนอน ไม่มีสถานที่เรียน จึงอาศัยอาคารเรียน หอนอน ของวิทยาลัยบางแสน ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ที่เปิดสอนโดยยึดต้นแบบมาจากโรงเรียนอัสตัน ประเทศอังกฤษ 3) การสร้างอาคารเรียน หอนอน โรงอาหาร ของตนเอง สรุปได้ว่า หลังจากการเปิดสอนเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498 โดยที่ยังไม่พร้อมในหลายด้านนั้น ทำให้ ดร.ธำรง บัวศรี ในฐานะผู้บริหารตำแหน่ง “รองอธิการ” (ไม่มีคำว่า “บดี”) ได้ก่อสร้างอาคารอำนวยการ หอนอน ทั้งหอพักนิสิตชาย นิสิตหญิง อาคารเรียน มีถนนคอนกรีตเชื่อมติดต่อกัน และจัดระบบน้ำ ไฟฟ้า และสร้างโรงอาหารชั่วคราวเสร็จ 4) การสรรหาอาจารย์ประจำ สรุปได้ว่า ในช่วงที่ ดร.ธำรง บริหารงานอยู่ในระยะแรกนั้นมีอาจารย์เพียง 7 ท่าน มีนิสิต 41 คน (รุ่นแรกจบ 35 คน) ซึ่ง ดร.ธำรง ได้ทาบทาม ดร.ทวี หอมขง ซึ่งขณะนั้นใกล้จะเรียนจบปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้เป็นอาจารย์ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งอาจารย์ทวีได้ปฏิเสธอย่างแข็งขัน เพราะตั้งใจไว้แล้วว่าจะไปเป็นครูสอนที่โรงเรียนเกษตรกรรมตามที่ได้รับทุนกระทรวงศึกษาธิการ แต่ทว่าท้ายที่สุดได้เปลี่ยนใจตามการโน้มน้าวใจของ ดร.ธำรง มาบรรจุเข้าทำงานที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสนจนเกษียณอายุราชการ

○ ดร.วิไลส พี พอร์เตอร์ ก็กับการวางรากฐานการผลิตครูให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน สรุปได้ว่า บุคคลท่านนี้เป็นศาสตราจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอินดีแอนา บ้างก็เรียกว่า “อินเดียน่า” ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะที่เดินทางมาช่วยวางรากฐานการผลิตครูให้ในปี พ.ศ.2498 จากนั้นท่านได้กลับไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา เดินทางกลับมาเยี่ยมชมสถาบันการศึกษาแห่งนี้อีกครั้งหลังจาก 25 ปีผ่านไป ท่านได้เขียนบันทึกไว้ถึงความรู้สึก ความคิดเห็น และบรรยายให้นิสิต บุคลากร คณะอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ให้รับฟัง

○ ประเพณีของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

ผลการศึกษารูปได้ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ประเพณีการตั้งชื่อรุ่น และสีประจำรุ่น เป็นการกำหนดเพื่อแสดงถึงความสามัคคีภายในรุ่นและต่างรุ่น ซึ่งการตั้งชื่อรุ่นนั้นส่วนใหญ่จะตั้งชื่อเป็น “สัตว์” มีเพียงไม่กี่รุ่นที่ไม่ได้ตั้งชื่อเป็น “สัตว์” เช่น รุ่นอรชร รุ่นบัวขาว เป็นต้น 2) ประเพณี ประกอบด้วย การรับน้องใหม่ การวิ่งขึ้นเขาสามมุข โดยจะจัดขึ้นในวันที่ 8 กรกฎาคม ของทุกปี เป็นวันที่เรียกกันว่า “8 กรกฎาคม” ซึ่งเป็นวันคล้ายวันก่อตั้งสถาบันการศึกษาแห่งนี้

○ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

ผลการศึกษารูปได้ว่าในช่วงแรกของการก่อตั้งสถาบันการศึกษาแห่งนี้ คือ ในปี พ.ศ.2498 นั้น ได้ประสบกับปัญหาหลายประการ ปัญหาใหญ่ที่พบได้แก่ การขาดแคลนน้ำจืด ดังที่ ทรงศักดิ์ ศรีกาพิสินธุ์ กล่าวว่า เมื่อหอบกระเป๋ามาเข้าไปในหอชาย ปรากฏว่าไม่มีน้ำประปาใช้ ต้องไปอาบน้ำบ่อ สอดรับกับ เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร ที่กล่าวว่านิสิตและอาจารย์ที่อยู่บ้านพักในอดีตที่เดือดร้อนมากคือ น้ำประปาไม่ค่อยจะไหล อีกทั้งก๊อกน้ำที่บ้านพักก็อยู่สูงกว่าพื้นดินเพียงคืบเดียว

สอดคล้องกับสวัสดิ์ ปุષปะาคม ที่กล่าวว่าอาจารย์รุ่นแรกทั้ง 7 คน และนิสิตรุ่นแรก เดือดร้อนมาก เพราะไม่มีน้ำประปาใช้ เป็นการกล่าวในทิศทางเดียวกันพจน์ สะเพียรชัย ที่ว่ายังจำได้ว่าในขณะนั้น ไม่มีน้ำประปาใช้ ทั้งนี้ นอกจากการขาดแคลนน้ำประปาแล้ว ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ ขาดแคลนเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้จะต้องศักยภาพในการทำงานกันมากกว่ารุ่นต่อมาที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น

○ การเปิดรับนิสิตรุ่นแรก

ผลการศึกษารูปได้ว่า วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498 วิทยาลัยวิชาการศึกษา รับนิสิตมา 41 คน เป็นผู้ชายทั้งหมด วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2498 นิสิตทั้งหมดเดินทางมาจาก กรุงเทพมหานคร เพราะวันรุ่งขึ้นเป็นวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2498 เป็นวันเปิดเรียนวันแรก ในช่วงนั้นมี อาจารย์เพียง 7 ท่าน โดยมี ดร.ธำรง บัวศรี ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” (ไม่มีคำว่า บดี) อาจารย์ทั้ง 7 ได้รับฉายาว่า “Seven Up”

● พัฒนาการของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น พัฒนาการของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน สรุปได้เป็น 4 ประเด็นย่อย ได้แก่

1) พัฒนาการด้านผู้บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประกอบด้วย

ศาสตราจารย์ ดร. ธำรง บัวศรี รองอธิการคนแรก เกิดเมื่อ 11 ตุลาคม พ.ศ.2463 จังหวัดภูเก็ต เป็นลูกพี่ลูกน้องกับศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ซึ่ง ศาสตราจารย์ ดร. ธำรง จบการศึกษาปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากนั้นเดินทางไปศึกษาต่อปริญญาโทด้านการศึกษา และปริญญาเอกด้านการศึกษาที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย รัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา

ศาสตราจารย์ หม่อมหลวง บุญเหลือ เทพยสุวรรณ เกิดวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2454 เป็นนักวิชาการด้านภาษาไทย นักเขียน เป็นธิดาลำดับที่ 32 ของเจ้าพระยาเทเวศรวงศ์วิวัฒน์ (ม.ร.ว.หลาน กุญชร) เป็นน้องสาวร่วมบิดากับหม่อมหลวงบุปผา นิมนานเหมินท์ นักเขียนที่ใช้นามปากกาว่า “ดอกไม้สด” จบการศึกษาปริญญาตรีจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยมินนิโซตา ประเทศสหรัฐอเมริกา ท่านดำรงตำแหน่งรองอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้เพียง 1 ปี ก็ย้ายกลับไปกรุงเทพ อย่างไรก็ตาม ท่านได้สร้างผลงานไว้มากมาย หนึ่งในนั้นคือการต่อท่อประปาเพื่อนำน้ำจากเขื่อนบางพระมายังสถาบันการศึกษาแห่งนี้

รองศาสตราจารย์สวัสดิ์ ปุษปาคม ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” ต่อจาก ศาสตราจารย์ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ เป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการ” สถาบันการศึกษาแห่งนี้มากที่สุด คือ ตั้งแต่ พ.ศ.2503 – 2516

2) การโอนโรงเรียน “พิบูลบำเพ็ญ” เข้ากับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน”

ผลการศึกษารูปออกเป็น กำเนิดโรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ เป็นโรงเรียนที่พัฒนา มาจากโรงเรียนประชาบาลหนองมน 3 ที่นายอำเภอและชาวบ้านร่วมกันสร้างขึ้น เมื่อจอมพล ป.พิบูลสงคราม มาพบเข้าซึ่งเห็นว่าเป็นโรงเรียนที่ทรุดโทรม จึงให้งบประมาณในการปรับปรุงโดยใช้ เงินซื้อที่ดินเพิ่มจำนวน 749,000 บาท สร้างเป็นอาคาร 2 ชั้น เมื่อปี พ.ศ.2497 และเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ” นอกจากการสร้างอาคาร 2 ชั้นแล้วยังสร้างโรงฝึกงานหัตถศึกษา บ้านพักครู และอื่นๆ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 3,190,000 บาท ต่อมาปี พ.ศ.2517 เมื่อวิทยาลัยวิชาการศึกษาฐานะ เป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน จึงได้โอนโรงเรียนพิบูลบำเพ็ญเป็นส่วนหนึ่งของคณะศึกษาศาสตร์ และเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ”

3) การยุบรวม “วิทยาลัยบางแสน” เข้ากับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ผลการศึกษาสรุปได้ว่า วิทยาลัยบางแสน ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2497 ก่อนวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งก่อตั้งปี พ.ศ.2498 วิทยาลัยบางแสนนั้นเป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษา โดยยึดตามแบบฉบับโรงเรียนอัสสัมชัญ ประเทศอังกฤษ เปิดดำเนินการได้ราว 16 ปี ต่อมา พ.ศ.2512 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ยุบรวมกิจการของวิทยาลัยบางแสนเข้ากับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน แต่ยังคงดำเนินการสอนเพื่อผลักดันให้นิสิตจบการศึกษาทุกรุ่น และปิดตัวลงสำเร็จในปี พ.ศ.2514

4) การเคลื่อนไหวของศิษย์เก่าและอาจารย์ สรุปได้ว่า เมื่อวิทยาลัยบางแสน ปิดตัวลง ทั้งศิษย์เก่าและอาจารย์ รู้สึกเสียดายโรงเรียนของตนเองที่ถูกปิดตัวลงไป มีการบันทึกไว้อยู่ บ้างถึงการนัดพบปะสังสรรค์กันเป็นประจำทุกปี

เมื่อโอนโรงเรียน “พิบูลบำเพ็ญ” เข้าเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน และยุบรวม “วิทยาลัยบางแสน” เข้ากับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” แล้ว ทำให้ สถาบันการศึกษาแห่งนี้มีความเป็นปึกแผ่นมากขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้พื้นที่ของ “โรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ” และได้พื้นที่ของ “วิทยาลัยบางแสน” ทำให้มีพื้นที่ กว้างขวางมากขึ้น เป็นสัดส่วนมากขึ้น

ต่อมา พ.ศ.2517 รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2517 ทำให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาทุกแห่งยกฐานะเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “มศว บางแสน”

9.7 การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็นการจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ผลการศึกษาสรุปเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ที่มาของแนวคิดการยกฐานะสู่มหาวิทยาลัย ประเด็นที่สอง ปรากฏการณ์หลังการยกฐานะสู่มหาวิทยาลัย ประเด็นที่สาม รายงานผู้บริหาร มศว บางแสน ดังต่อไปนี้

9.7.1 ที่มาของแนวคิดการยกฐานะสู่มหาวิทยาลัย

จากการศึกษาในประเด็นแนวคิดการยกฐานะจาก วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน สู่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน สรุปได้ 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ความต้องการให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประเด็นที่สอง สถาบันการศึกษามีความพร้อม ประเด็นที่สาม การเมืองกับกระแสเรียกร้องประชาธิปไตย ดังต่อไปนี้

- **ความต้องการให้เกิดประโยชน์สูงสุด**

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ในช่วงก่อนปี พ.ศ.2517 นั้น สถาบันการศึกษาแห่งนี้มีความพร้อมในการขยายหลักสูตร และมีความพร้อมในด้านบุคลากรมากกว่าในช่วงการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มาก ผู้บริหารจึงเห็นว่ามีเหมาะสมถ้าหากจะยกฐานะจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน สู่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ดังนั้น การจะให้การดำเนินงานเกิดประโยชน์สูงสุดนั้นจะต้องแยกตัวออกจากการเป็นวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพราะจะได้ดำเนินการเองได้อย่างอิสระ ไม่ต้องขออนุญาตผู้บริหารที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

- **สถาบันการศึกษามีความพร้อมเพียงพอที่จะยกระดับเป็น “มหาวิทยาลัย”**

ผลการศึกษาสรุปได้ว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีความพร้อมทางวิชาการ โดยเปิดการเรียนการสอนหลากหลายสาขาวิชามากขึ้น ทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ดังที่ประเทิน มหาพันธ์ กล่าวไว้ว่า มศว บางแสน มีความพร้อมในด้านบุคลากร ได้แสดงบทบาทบริการวิชาการให้กับสังคมภาคตะวันออกเฉียง เป็นภารกิจที่บุคลากรของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ทำมาโดยตลอด ที่สำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาแห่งอื่นในภาคตะวันออกเฉียงนั้นจะเห็นว่า มศว บางแสน มีความพร้อมทั้งบุคลากร เทคโนโลยี มากกว่าสถาบันการศึกษาแห่งอื่น ความพร้อม

ประการต่อมาคือ ความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ สรุปลงได้ว่า มศว บางแสน มีความพร้อมทั้งด้านอาคาร สถานที่ มากกว่าสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ในภาคตะวันออก

● การเมือง กับ กระแสการเรียกร้องประชาธิปไตย

การเมืองในช่วงก่อนปี พ.ศ.2510 หรือตั้งแต่ พ.ศ.2510 เป็นต้นมานั้น เกิดกระแสเรียกร้องประชาธิปไตยในสังคมไทยกว้างขวาง โดยเฉพาะในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2514 -2516 นิสิตประชาชน นักวิชาการ ได้ร่วมกันเรียกร้องการปกครองระบอบประชาธิปไตยจากรัฐบาลทหารที่ใช้อำนาจปกครองประเทศอย่างเข้มงวด มีการเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพ กว้างขวาง ประกอบกับนักศึกษา คณาจารย์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาทุกแห่ง ได้ร่วมกันเรียกร้องให้รัฐบาลยกฐานะจาก “วิทยาลัยวิชาการศึกษา” สู่ “มหาวิทยาลัย” ซึ่งผลการเรียกร้องได้ทำให้รัฐบาลในเวลาต่อมาออกพระราชบัญญัติยกฐานะให้วิทยาลัยวิชาการศึกษา เป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

9.7.2 ปราบปรามการณ์หลังจากยกฐานะสู่ มศว บางแสน

จากการศึกษาจากเอกสารสิ่งพิมพ์ในประเด็น ปราบปรามการณ์หลังการยกฐานะสู่ “มศว บางแสน” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่ง การเป็นสถาบันการศึกษาแห่งภาคตะวันออก ประเด็นที่สอง คำสวดดีของผู้บริหาร ดังต่อไปนี้

● การเป็นสถาบันการศึกษาแห่งภาคตะวันออก

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า หลังจากการยกฐานะสู่มหาวิทยาลัยแล้ว สถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้แสดงบทบาทการที่มุ่งพัฒนาวิชาการเพื่อบริการสังคม โดยเฉพาะสังคมในท้องถิ่นภาคตะวันออกมาอย่างต่อเนื่อง ที่เป็นเช่นนี้เพราะสถาบันการศึกษาแห่งนี้มีบุคลากรที่มีความรู้ มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่มาโดยตลอด

● พัฒนาการทางวิชาการ

ผลการศึกษาสรุปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก พัฒนาการในช่วง พ.ศ.2517 – 2525 ในช่วง พ.ศ.2517 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่งผลให้ วิทยาลัยวิชาการศึกษา เลื่อนฐานะเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2517 วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จึงมีฐานะเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน ไปด้วย ในปี พ.ศ.2519 เปิดพิพิธภัณฑสถานสัตว์ และสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็มบางแสน ส่วนปี พ.ศ.2521 รับนิสิตเข้าศึกษาปริญญาโททางการศึกษา วิชาเอก การบริหารการศึกษา เป็นรุ่นแรก ส่วนปี พ.ศ.2523 รับนิสิตเข้าศึกษาปริญญาโททางการศึกษา วิชาเอก การประถมศึกษา เป็นรุ่นแรก และได้จัดตั้งมูลนิธิ ศาสตราจารย์ ดร. อารัง บัวศรี ขึ้น หลังจากนั้น คือ พ.ศ.2524 ได้จัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเล ณ วิทยาเขต บางแสน และจัดตั้งมูลนิธิมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บางแสน ขึ้น ส่วนปี พ.ศ.2525 มีการจัดตั้งคณะพยาบาลศาสตร์ และเป็นปีที่ภาควิชาวาริชศาสตร์ (ศาสตร์เกี่ยวกับชลทรัพย์ากร เช่น การจัดการน้ำ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ฯลฯ) เปิดรับนิสิตเป็นปีแรก

ส่วนพัฒนาการในช่วง พ.ศ.2526 – 2533 คณะพยาบาลศาสตร์รับนักเรียน ชั้น ม.ศ.5 เข้าเรียนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (พย.บ.) รุ่นแรก เป็นปีที่จัดตั้งศูนย์บริการทางการแพทย์ เป็นปีที่เปิดศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเลอย่างเป็นทางการ คณะศึกษาศาสตร์เปิดสอนในสาขาจิตวิทยาการแนะแนวในระดับบัณฑิตศึกษา ต่อมาในปี พ.ศ.2528 ศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเลได้รับการจัดตั้งเป็น “สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล” มีฐานะเทียบเท่ากับคณะวิชา ด้านคณะศึกษาศาสตร์ เปิดรับสมัครนิสิตเพื่อเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา และสาขาวิชาพลศึกษา รุ่นแรก ในปีนี้ทบวงมหาวิทยาลัยได้อนุมัติหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) สาขาจุลชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์

พ.ศ.2531 จัดตั้งภาควิชาจุลชีววิทยา และโครงการภาควิชาชีวเคมี คณะวิทยาศาสตร์ ส่วนคณะมนุษยศาสตร์ ได้เปิดรับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาศิลปะ จำนวน 20 คน เป็นปีแรกที่มหาวิทยาลัยเริ่มใช้คอมพิวเตอร์ในการเบิกจ่ายเงินเดือนข้าราชการ และลูกจ้าง ในปี พ.ศ.2532 คณะรัฐมนตรีรับหลักการร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา และได้ส่งร่างพระราชบัญญัติให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาต่อไปตามหนังสือที่ นร.0203/2528 ลงวันที่ 12 เมษายน พ.ศ.2532 สภาผู้แทนราษฎรประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย ลงมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา ในวาระที่ 1 และได้ส่งให้คณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2533 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน ได้รับการยกฐานะให้เป็น มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ.2533

● พัฒนาการของหน่วยงาน มศว บางแสน

ผลการศึกษารูปได้ว่า มศว บางแสน ได้ จัดตั้งหน่วยงานหลายหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานรองอธิการ คณะศึกษาศาสตร์ คณะพลศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งแต่ละคณะต่างก็มีส่วนงานย่อยทำหน้าที่ประสานงานภายใน

● คำสวดดีของผู้บริหารเนื่องในโอกาสครบ 25 ปี

ผลการศึกษารูปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาแห่งนี้ตั้งแต่ก่อตั้งครั้งแรกในชื่อ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” จนกระทั่งยกฐานะเป็น “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน” หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “มศว บางแสน” ในโอกาสนี้ อดีตผู้บริหารฯ ได้เขียนคำสวดดีเนื่องในโอกาสดำเนินการมาครบ 25 ปี เมื่อปี พ.ศ.2523 ผลการศึกษารูปได้ว่า มีผู้บริหารจำนวน 18 คน ที่เขียนสวดดีเนื่องในโอกาสสถาบันการศึกษาแห่งนี้ดำเนินการครบ 25 ปี ประกอบด้วย ประกอบด้วย

ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ศาสตราจารย์ ดร.ฉำฉา บัวศรี ศาสตราจารย์คุณหญิงหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ รองศาสตราจารย์ สวัสดิ์ ปุษาปาคม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร ศาสตราจารย์ ดร.ประสาท หลักศิลา รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร สิ้นสิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ มลินทสูต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ธรรมมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญัฐ อินทรปาน ศาสตราจารย์ ดร. พันัส หันนาคินท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี เมืองนาโพธิ์ ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง รองศาสตราจารย์ ชม ภูมิภาค และอาจารย์ ฉลอง แนวพานิช

9.7.3 รายงานผู้บริหาร

ผลการศึกษาในประเด็นรายงานผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ สรุปได้ 3 ประเด็น เรียงตามลำดับระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน ระหว่างปี พ.ศ. 2517 – พ.ศ. 2522 เนื้อหาที่กล่าวถึงในเอกสารที่บันทึกไว้ ได้แก่ ประเด็น การได้รับงบประมาณน้อย การพัฒนาสำนักหอสมุด การขยายหลักสูตรการศึกษา การจัดสถานที่ออกกำลังกาย ให้นิสิตและบุคลากร การก่อสร้างสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล

ศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ระหว่างปี พ.ศ. 2522 – พ.ศ. 2524 ดังภาพ เนื้อหาที่ถูกรับบันทึกไว้ในเอกสาร ได้แก่ การเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำบางแสน เมื่อปี พ.ศ.2512 และดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเลเป็นบุคคลแรก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ มลินทสูต ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – พ.ศ. 2530 เนื้อหาที่ถูกรับบันทึกไว้ในเอกสาร ได้แก่ การวางรากฐานการนำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒออกเป็นอิสระ การจัดตั้งศูนย์บริการทางการแพทย์ การขยายการพัฒนาคณะพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งภาคตะวันออก

รองศาสตราจารย์ เขาวน มณีวงษ์ ดำรงตำแหน่ง “รองอธิการบดี” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต บางแสน ระหว่างปี พ.ศ. 2530 – พ.ศ. 2534 เนื้อหาที่ถูกรับบันทึกไว้ในเอกสาร ได้แก่ การระบุว่า แนวคิดที่จะแยกสถาบันการศึกษาแห่งนี้ออกจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีมาตั้งแต่สมัยสถาบันการศึกษาแห่งนี้ยังใช้ชื่อว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งในช่วงแรกนั้น ดร.ฉำฉา บัวศรี บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้

9.8 การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็นการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา สรุปเป็นประเด็นหลักได้ 3 ประเด็น ตามช่วงเวลา กล่าวคือ ช่วงแรก กล่าวถึงพัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษแรก (พ.ศ.2533 – 2543) ช่วงที่สอง พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2544 - 2554) ช่วงที่สาม พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สาม (พ.ศ.2555 – 2562)

9.8.1 พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษแรก (พ.ศ.2533 - 2543)

ผลการศึกษารูปได้ 6 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก แนวคิดแรกเริ่มของการแยกมหาวิทยาลัยออกเป็นเอกเทศ ประเด็นที่สอง การขยายสู่วิทยาเขตจันทบุรี ประเด็นที่สาม การขยายสู่วิทยาเขตสระแก้ว ประเด็นที่สี่ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยบูรพา ประเด็นที่ห้า การสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ ประเด็นที่หก คำสุดดีของอดีตผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- **แนวคิดการแยกตัวออกเป็นเอกเทศ**

ผลการศึกษารูปได้ว่าแนวคิดนี้เริ่มจากเมื่อครั้งก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งขณะนั้น ดร.ธำรง บัวศรี ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ดังที่ เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร ระบุไว้ว่า ความคิดในการแยกมหาวิทยาลัยเป็นอิสระนั้น มีมาตั้งแต่แนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร. ธำรง บัวศรี รองอธิการ คนแรกของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

- **การขยายสู่วิทยาเขตจันทบุรี**

ผลการศึกษารูปได้ว่า ในช่วงวันที่ 27 กันยายน พ.ศ.2537 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผาสุข กุลละวณิชย์ ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยนั้น ทีมงานผู้บริหารมหาวิทยาลัยซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชาญ สว่างวงศ์ รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ อาจารย์วิรัช คารวะพิทยากุล คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ และอาจารย์ประถม ใจจิตร รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา ได้เดินทางไปจังหวัดจันทบุรี เพื่อพูดคุยกับนายอมร อนันตชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี นายสมชาย นิยมกิจ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดจันทบุรี เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยบูรพาขึ้นที่จังหวัดจันทบุรี

- **การขยายสู่วิทยาเขตสระแก้ว**

ผลการศึกษารูปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การติดต่อกับหน่วยงานจังหวัดสระแก้ว ซึ่งผู้บริหารจังหวัดสระแก้วได้เสนอให้มหาวิทยาลัยบูรพาใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ในหมู่ที่ 4 แปลงโคกป่าเพ็ก ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ

1369 ไร่ ซึ่งได้จัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว ประเด็นข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ มหาวิทยาลัย สรุปลงได้ว่า มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว ได้จัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจเป็นสาขาแรก โดยมหาวิทยาลัยบูรพาได้ขออนุญาตใช้อาคารที่ทำการอำเภอวัฒนานครหลังเก่าเป็นที่สำหรับการเรียนการสอน ปัจจุบันได้ย้ายมาอยู่ ณ เลขที่ 254 ถนนสุวรรณศร หมู่ 4 ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว และได้เปลี่ยนชื่อจาก “วิทยาเขตสารสนเทศ สระแก้ว” เป็น “วิทยาเขตสระแก้ว”

● ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยบูรพา

จากการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของมหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก “ที่ตั้งและพื้นที่มหาวิทยาลัย” ประเด็นที่สอง “เครื่องหมายราชการ ตราสัญลักษณ์ ต้นไม้ สี คำขวัญ ปรัชญา ต้นไม้ ประจำมหาวิทยาลัย” ในประเด็นแรก มหาวิทยาลัยบูรพาตั้งอยู่ที่ 169 ถนนลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

เครื่องหมายราชการของมหาวิทยาลัยบูรพาเป็นรูปทรงกลม ตรงกลางเป็นรูปเลข “๙” เขียนเป็นเลขไทย หมายถึง รัชกาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มีกนกเปลวเพลิงล้อมรอบ หมายถึง ความรุ่งโรจน์และรุ่งเรือง รัศมีประกอบมี 8 แฉก ด้านล่างเป็นเส้นโค้ง หมายถึง ความเคลื่อนไหวและการพัฒนาไม่มีสิ้นสุด ทั้งหมดบรรจุอยู่ในวงกลมซ้อน 2 วง ภายในวงกลมนอกเบื้องบนมีคำว่า “มหาวิทยาลัยบูรพา” เบื้องล่างมีคำเป็นภาษาอังกฤษ “BURAPHA UNIVERSITY”

“สี” ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา คือ สี เทา – ทอง คำอธิบายคือ “สีเทา” เป็นสีของสมอง หมายถึง ความเจริญทางสติปัญญา “สีทอง” หมายถึง คุณธรรม หมายถึงความว่า บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยบูรพาเป็นผู้ก่อปรด้วยสติปัญญาและคุณธรรม ส่วน “ต้นไม้” อันเป็นสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยบูรพาใช้ “ต้นมะพร้าว” เป็นสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา ส่วน “คำขวัญ” สรุปลงได้ว่า มหาวิทยาลัยบูรพากำหนดคำขวัญไว้ว่า “สุ ไซ ปญญา ปฎิภา โภ” แปลว่า “ความได้ปัญญาทำให้เกิดสุข”

● การพัฒนาทางวิชาการ

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็น “การพัฒนาทางวิชาการ” ของมหาวิทยาลัยบูรพา ในช่วงทศวรรษแรก (พ.ศ.2533-2543) ประกอบด้วย การแบ่งส่วนคณะวิชา ออกเป็น 6 คณะวิชา ประกอบด้วย คณะวิชาศึกษาศาสตร์ คณะวิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะวิชามนุษยศาสตร์ คณะวิชาศิลปกรรมศาสตร์ คณะวิชาสาธารณสุขศาสตร์ ส่วนคณะพลศึกษาถูกย้ายไปสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ โดยใช้ชื่อว่า “ภาควิชาพลศึกษาและสันทนาการ” มีการ

จัดตั้งวิทยาลัยอัญมณี จัดตั้งคณะเทคโนโลยีทางทะเล จัดตั้งคณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ จัดตั้งวิทยาลัยการพาณิชยนาวี และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วิทยาลัยการขนส่งและโลจิสติกส์” เพื่อขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างขวางออกไป ทั้งการสอน การวิจัย ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วิทยาลัยการขนส่งและโลจิสติกส์” มีการจัดตั้งวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ และจัดตั้งวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ ขึ้น

- **การพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันในต่างประเทศ**

ผลการศึกษารูปได้ว่า มหาวิทยาลัยบูรพาได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในเอเชีย เฉพาะที่ยังไม่หมดอายุสัญญา ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย เวียดนาม ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ กัมพูชา ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน มาเลเซีย สิงคโปร์ อิหร่าน และประเทศจีน ส่วนการพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในออสเตรเลีย -ยุโรป – อเมริกา ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา เยอรมัน สเปน สวิสเซอร์แลนด์ นอร์เวย์ ออสเตรเลีย

- **คำสวดิของอดีตผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง**

ผลการศึกษาในทศวรรษแรก (พ.ศ.2533 – 2543) เป็นการศึกษาคำสวดิที่ดีที่สุด ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ทั้งภายนอกสถาบันการศึกษาแห่งนี้ และอดีตผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้เขียนบันทึกแสดงความยินดีต่อสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่มีอายุครบ 40 ปี สรุปได้ว่า ผู้บริหารภายนอก ได้แก่ ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล นายเกษม จาติกวณิช ศาสตราจารย์ประยูร จินดาประดิษฐ์

ส่วนผู้บริหารที่เคยบริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผาสุข กุลละวณิช ศาสตราจารย์ ดร.อภังก์ บัวศรี รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ มลินทบุตร ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร รองศาสตราจารย์ สวัสดิ์ ปุษปาคม รองศาสตราจารย์เชาวน์ มณีวงศ์ และศาสตราจารย์ ดร.ทวี หอมขง

9.8.2 พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2544 - 2554)

ผลการศึกษารูปได้ โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก พัฒนาการทางด้านวิชาการ ได้แก่ การนำระบบออนไลน์ที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในมหาวิทยาลัย การจัดทำประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันในต่างประเทศ และการขยายหน่วยงาน ประเด็นที่สอง พัฒนาการทางด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

- **พัฒนาการทางด้านวิชาการ** ประกอบด้วย การนำระบบออนไลน์เข้ามาใช้ สรุปได้ว่า ผู้บริหารที่ปฏิบัติหน้าที่บริหารมหาวิทยาลัยทุกยุคสมัยต่างก็ส่งเสริมการนำเทคโนโลยี

การสื่อสารที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในหน่วยงานเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ แต่ทว่าสิ่งที่ถูกบันทึกเป็นผลงานของผู้บริหารแต่ละยุคสมัยนั้นมีมากน้อยแตกต่างกัน ที่พบบันทึกไว้มากคือในสมัยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ อุปลัมภ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ.2545-2553 ทั้งการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อสร้างห้องสมุดดิจิทัล (Digital Library) และหน่วยงานสำนักคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาระบบสารสนเทศไปสู่ระบบไร้กระดาษ โดยนำระบบ e-document และระบบลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ (digital signature) มาใช้

การประกันคุณภาพการศึกษา ผลการศึกษาสรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยบูรพาได้นำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามาใช้ ซึ่งในอดีตนั้นยังมีได้มีข้อบังคับให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะต้องจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเข้มงวดมากนัก หลังจากที่กฎหมายบังคับใช้ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้ดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานงานประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา ขึ้น โดยกำหนดให้หน่วยงานระดับ คณะวิชา วิทยาลัย สถาบัน สำนักศูนย์ และหน่วยงานอื่นในสังกัด จัดทำ “การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา” และ “การประกันคุณภาพภายนอกสถานศึกษา”

การพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันในต่างประเทศ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ.2544 – 2554 สถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้ความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานในต่างประเทศ 11 ประเทศ ได้แก่ ประเทศจีน ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฟินแลนด์ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอิตาลี ประเทศบราซิล ประเทศพม่า และประเทศเวียดนาม

การขยายหน่วยงาน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ในช่วง พ.ศ.2544 - 2554 ได้มีการขยายหน่วยงานเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย การจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์ เปิดสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา สำนักคอมพิวเตอร์ หอพักนิสิตชาย และหญิง คณะพยาบาลศาสตร์เปิดสอนด้านบริการทางการแพทย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์เปิดสอนด้านบริการทางการแพทย์ ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพเปิดให้บริการ และการจัดตั้งคณะแพทยแผนไทยอภัยภูเบศร นอกจากนี้ ในแต่ละคณะ วิทยาลัย ต่าง ๆ ได้มีการพัฒนาการเรียนการสอน บางคณะมีการพัฒนาหลักสูตรให้สูงขึ้น ทั้งระดับปริญญาโท ปริญญาเอก และขยายขอบเขตสาขาวิชาที่เปิดสอนมากขึ้น เช่น สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชา พัฒนาศาสตร์มนุษยศาสตร์ สาขาวิชาบริการธุรกิจ เปิดรับสมัครนิสิตเข้าเรียนระดับปริญญาเอกเป็นรุ่นแรกในปีนี้เป็นต้น

- **การพัฒนาสิ่งแวดล้อม**

จากการศึกษาในประเด็นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัยบูรพาในช่วงปี พ.ศ.2544-2554 ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก สิ่งแวดล้อมด้านพื้นดิน ประเด็นที่สอง สิ่งแวดล้อมด้านน้ำ ประเด็นที่สาม สิ่งแวดล้อมด้านอากาศ ดังต่อไปนี้

สิ่งแวดล้อมด้านพื้นดิน ในช่วงปี พ.ศ.2544-2554 สรุปได้ว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้สร้างพอกพักในมหาวิทยาลัย ได้ขยายและปรับปรุงถนนภายในมหาวิทยาลัย และได้สร้างช่องทางสำหรับขี่รถจักรยาน ส่วนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางน้ำภายในมหาวิทยาลัยบูรพา ในช่วงปี พ.ศ.2544-2554 แบ่งเป็น 2 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย ประเด็นแรก การจัดระบบระบายน้ำ ประเด็นที่สอง การจัดระบบบำบัดน้ำเสีย ส่วนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมด้านอากาศภายในมหาวิทยาลัยบูรพา ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้รณรงค์ส่งเสริมให้ใช้รถจักรยาน เพื่อลดมลพิษจากการใช้เครื่องยนต์ และยังเป็น การส่งเสริมการออกกำลังกายอีกด้วย

9.8.3 พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สาม (พ.ศ.2555 – 2562)

จากการศึกษาจากเอกสารในประเด็นพัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สาม (พ.ศ.2555 - 2562) ผลการศึกษาสรุปได้ 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การเข้าสู่การเป็นมหาวิทยาลัย EEC ประเด็นที่สอง พัฒนาการทางวิชาการ ประเด็นที่สาม การพัฒนาสิ่งแวดล้อม

- **การเข้าสู่การเป็นมหาวิทยาลัย EEC**

ผลการศึกษาสรุปได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ความหมาย ความสำคัญของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ประเด็นที่สอง ความสำคัญของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ประเด็น ความหมายของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สรุปได้ว่า หมายถึง วิสัยทัศน์เชิงนโยบายที่เปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมที่เน้นเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และภาคบริการ ภายใต้วิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ส่วนความสำคัญของการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก สรุปได้ว่า โครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ขึ้น เป็นโครงการพัฒนาภาคตะวันออกโดยให้ภาคเอกชน ทั้งในและต่างประเทศเข้ามาลงทุนใน 3 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา โดยพัฒนาให้เป็น ศูนย์กลางการค้าและการลงทุนในภูมิภาค โดยมีเป้าหมายขับเคลื่อน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง เรียกว่า กลุ่มโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มที่สอง กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย กลุ่มที่สาม กลุ่มการท่องเที่ยว และกลุ่มที่สี่ การสร้างเมืองใหม่ โดยมีเป้าหมายให้ภาคตะวันออกของประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง

เชื่อมต่อกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย ทั้งการผลิตสินค้า การดำเนินกิจการทางการค้า การส่งสินค้าออก การขนส่ง ส่วนประเด็น มหาวิทยาลัยบูรพา กับ EEC ผลการศึกษาสรุปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การพัฒนาคน มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงในภาคตะวันออก จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจในเรื่องการเตรียมความพร้อมที่จะพัฒนาบุคลากรขององค์กรให้มีความรู้ มีความสามารถ โดยเฉพาะการทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาคตะวันออก และแสดงบทบาทในการพัฒนาความรู้ให้กับประชาชนในภาคตะวันออก เพราะเป็นสถาบันการศึกษาหลักที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะให้แรงงานมีความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงาน จึงจำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย

● พัฒนาการทางวิชาการ

จากการศึกษาในประเด็นการพัฒนาทางวิชาการ ในช่วง พ.ศ.2555- 2562 ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย ประเด็นแรก พันธกิจ วิสัยทัศน์ ของมหาวิทยาลัยบูรพา สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยบูรพามีพันธกิจ 3 ประการ ได้แก่ 1) ดำเนินการจัดการศึกษาอย่างเสมอภาคเท่าเทียม ควบคู่กับการเสริมสร้างเสรีภาพทางวิชาการ และการใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต บนพื้นฐานของหลักคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) ดำเนินการพัฒนาคุณภาพงานวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนางานองค์ความรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ ดำเนินการให้บริการทางวิชาการและการถ่ายทอดความรู้ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนสังคม ชุมชนให้สามารถรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่มีความเป็นพลวัตสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะในรูปแบบต่างๆ โดยครอบคลุมการทำนุบำรุงศาสนา วัฒนธรรม ศาสนา และการกีฬา รวมทั้งแสดงบทบาทนำในการพัฒนาสังคม ชุมชนและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

ส่วนวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยบูรพากำหนดไว้ว่า “ขุมปัญญาตะวันออกเพื่ออนาคตของแผ่นดิน” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Wisdom of the East for the Future of the Nation” มีความหมายว่า การที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นสถาบันการศึกษาหลักของภาคตะวันออกของประเทศไทย ที่มีภารกิจมุ่งเน้นสร้างรากฐานเพื่อการพัฒนาให้กับประเทศ พร้อมทั้งแสดงบทบาทนำในการเตรียมความพร้อมให้กับทุกภาคส่วนในสังคมไทย ด้วยองค์ความรู้และวิทยาการที่ทันสมัย ภายใต้ขอบเขตของศาสตร์ที่สำคัญ 7 ด้าน ประกอบด้วย ศาสตร์ทางทะเล ศาสตร์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ศาสตร์เกี่ยวกับภาษาตะวันออก ศาสตร์ด้านโลจิสติกส์ ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับภาคตะวันออกของประเทศไทย บนพื้นฐานของคตินี้ที่ว่า “การวิจัยนำการพัฒนา”

แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ.2548-2557 ในส่วนวิสัยทัศน์นั้น มุ่งให้มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ จัดการเรียนรู้และการวิจัยที่ได้มาตรฐานในระดับนานาชาติ โดยมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย ส่วนพันธกิจนั้นมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะเป็นผู้นำ ส่งเสริมการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และการวิจัยเชิงบูรณาการ และให้บริการวิชาการแก่สังคม ด้านเป้าหมายของมหาวิทยาลัยบูรพานั้น มุ่งพัฒนามหาวิทยาลัยบูรพาไปสู่มหาวิทยาลัยวิจัย โดยมุ่งให้มีการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และการวิจัยเชิงบูรณาการ โดยมุ่งพัฒนามหาวิทยาลัยไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย โดยมียุทธศาสตร์เน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ จัดให้มีทรัพยากรสนับสนุนการวิจัยและการเผยแพร่ผลการวิจัย และกำหนดแผนการวิจัยของมหาวิทยาลัย สร้างระบบบงใจในการทำวิจัย ด้วยการสร้างนักวิจัยทุกสาขา ทุกระดับ โดยแสวงหาแหล่งทุนและจัดสรรเงินทุนวิจัย สร้างบรรยากาศในการวิจัย ปรับหลักเกณฑ์ด้านการวิจัยให้เกิดความคล่องตัว กำหนดมาตรฐานให้มีการวิจัยต่อเนื่องสำหรับนักวิจัยที่มีตำแหน่งทางวิชาการ จัดทรัพยากรสนับสนุนการวิจัยและการเผยแพร่ผลงานวิจัย กำหนดสัดส่วนภาระงานสอน และการวิจัย สนับสนุนให้มีการนำเสนอผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง

● **การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก**

ผลการศึกษารูปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การลงนามข้อตกลงความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยบูรพากับสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ.2562 รองศาสตราจารย์ ดร.สมนึก ธีระกุลพิศุทธิ์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา ลงนามข้อตกลงความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยบูรพา กับ ดร.คณิศ แสงสุพรรณ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ลงนามข้อตกลงทางวิชาการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมเป้าหมายและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง โดยมหาวิทยาลัยบูรพาจะพัฒนาวิชาการ ทำวิจัย และสร้างนวัตกรรมส่งเสริม สนับสนุนการจัดการความรู้ เทคโนโลยี และประสบการณ์ในการบริหารงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกในด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามแนวทางการส่งเสริม 5 อุตสาหกรรมเป้าหมาย

ประเด็นต่อมา คือการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สรุปได้ว่า บทบาทของมหาวิทยาลัยบูรพาจากการลงนามความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก คือ การพัฒนาบุคลากร

และพัฒนาทางการศึกษา และมุ่งพัฒนามหาวิทยาลัยบูรพาให้เป็นมหาวิทยาลัย EEC เพื่อประสาน
สร้างบุคลากรและปรับสร้างการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ

9.9 พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ไม่ถูกบันทึกไว้

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรก อาจารย์ที่เคยสอน
วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จำนวน 2 ท่าน กลุ่มที่สอง นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน
ที่ต่อมาดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำสถาบันการศึกษาแห่งนี้ จำนวน 2 ท่าน และกลุ่มที่สาม นิสิตที่
เคยศึกษาวิทยาลัยวิชาการบางแสน ซึ่งต่อมาได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร (อธิการบดี) มหาวิทยาลัย
บูรพา จำนวน 2 ท่าน กลุ่มที่ 4 ประชาชนในชุมชนบางแสนที่รู้เรื่องราว ความเป็นมาในอดีตของ
สถาบันการศึกษาแห่งนี้ รวมทั้งสิ้น 8 ท่าน เกี่ยวกับเรื่องราว เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับ
ประวัติ ความเป็นมาของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ผลการศึกษาสรุปเป็น 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

9.9.1 บริบททางสังคมและบริบททางการศึกษาก่อนที่จะมี “วิทยาลัยวิชาการ ศึกษา บางแสน”

ผลการศึกษาในประเด็นนี้ สรุปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก สภาพการศึกษา
ของประเทศไทยก่อนสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งแบ่งออกได้ ดังนี้

- **การศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาในช่วงก่อนปี**

พ.ศ.2500

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 นั้น การเรียนในระดับ
ประถมศึกษาจะเรียนหลักสูตร 4 ปี คือ ป. 1 – ป. 4 หลังจากจบ ป.4 จะสามารถเรียนต่อระดับมัธยม
ต้นได้ แต่จะต้องเรียนอีก 6 ปี จึงจะจบมัธยมศึกษาตอนต้น (เทียบเท่า ม.3 ในปัจจุบัน) ผู้ที่จบ
การศึกษามัธยมต้นสามารถเป็นครูสอนโรงเรียนชั้นประถมศึกษาได้ ถ้าหากนักเรียนคนใดต้องการ
เรียนต่อระดับมัธยมปลาย จะต้องเรียนต่ออีก 2 ปี จะจบมัธยมศึกษาปีที่ 8 เรียกสั้น ๆ ว่า ม.8
(เทียบเท่า ม.6 ปัจจุบัน) ผู้ที่จบ ม.8 จะได้วุฒิการศึกษา ป.ป. (ประกาศนียบัตรประโยคครูประถม
สามารถสอนระดับประถมศึกษาได้) ถ้าหากได้วุฒิ ป.ป.แล้ว ต้องการเรียนต่ออีก 2 ปี ก็จะได้รับวุฒิ
การศึกษา ป.ม. คือ ประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม สามารถสอนระดับมัธยมศึกษาได้

- **รัฐบาลกับการขยายโรงเรียนฝึกหัดครูไปสู่ภูมิภาคในช่วงก่อนปี**

พ.ศ.2500

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี มีนโยบายขยายการศึกษาให้กว้างขวาง โดยพยายามตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูในพื้นที่
ต่าง ๆ ทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค เนื่องจากปัญหาทางด้านการศึกษาในช่วงเวลานั้นคือขาด

แคลนครูอย่างหนัก ประกอบกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการคือ ขยายโรงเรียนฝึกหัดครูให้มากขึ้น เพราะที่ผ่านมามีครูว่างมีน้อยมาก เมื่อมีการขยายโรงเรียนให้มากขึ้น ก็ต้องการคนที่เป็น “ครู” เพื่อให้สอนนักเรียนได้ ในช่วงเวลาก่อนปี พ.ศ.2500 นั้น รัฐบาลได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นมาหลายแห่ง เช่น โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จ โรงเรียนฝึกหัดครูสวนสุนันทา และโรงเรียนฝึกหัดครูพระนคร เป็นต้น

● การขาดแคลนสถาบันการศึกษาที่สอนระดับให้ปริญญาในภูมิภาค

ผลการศึกษารูปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การสร้างครู ประเด็นที่สอง จอมพล ป. พิบูลสงคราม และ พล.อ.มังกร พรหมโยธี ประทับใจบางแสน ในประเด็นแรกนั้น สรุปได้ว่า ในอดีตนั้นผู้ที่ได้รับทุนเล่าเรียนหลวงจะต้องจบการศึกษาระดับมัธยมปลาย ซึ่งรัฐบาลให้หน่วยงานสำนักงานข้าราชการพลเรือนเป็นผู้ดำเนินการเรื่องนี้ ในช่วงนั้นถ้าหากบุคคลใดได้รับทุนเล่าเรียนหลวง เดินทางไปศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เมื่อสำเร็จการศึกษากลับมาจะถือว่าเป็นผู้มีความรู้ดี พล.อ.มังกร พรหมโยธี และ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็จะเชิญให้มาร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อคิดหาทางพัฒนาการศึกษาในประเทศไทย บทสรุปคือ คณะผู้ที่เข้าประชุมเห็นว่า ถ้าจะพัฒนาสังคม พัฒนาการศึกษา จะต้องพัฒนาคนก่อน กล่าวอีกนัยหนึ่ง ที่ประชุมเห็นว่า จะต้องพัฒนาคนก่อน จึงกำหนดนโยบายมุ่งเน้นการสอนครูให้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อให้ออกไปสอนนักเรียนในโรงเรียนต่างๆ ทั้งในเมืองหลวงและต่างจังหวัด ซึ่งยังขาดแคลนครูที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

● จอมพล ป พิบูลสงคราม และ พล.อ.มังกร พรหมโยธี ประทับใจ “บางแสน”

ผลการศึกษารูปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การมีบ้านพักตากอากาศที่เชิงเขาสามมุข ประเด็นที่สอง การพัฒนาโรงเรียนประชาบาล เป็นโรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ ในประเด็นแรก สรุปได้ว่า ก่อนปี พ.ศ.2500 สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับให้ปริญญาในประเทศไทยมีเพียง 4 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จอมพล ป และ พล.อ.มังกร มีบ้านพักตากอากาศอยู่ที่เชิงเขาสามมุข ใกล้ทะเลบางแสน ซึ่งทั้งสองท่านมักจะเดินทางมาพักผ่อน มาหาซื้ออุปโภคบริโภคอาหารทะเลอย่างอื่นเป็นประจำ จึงเกิดความคิดว่าหากมีสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับให้ปริญญาที่บางแสนก็จะดี เพราะตั้งอยู่ไม่ห่างจากกรุงเทพเท่าใดนัก สามารถโอนถ่ายบุคลากรไปมาได้สะดวก อีกทั้งพื้นที่แห่งนี้มีอากาศดี ติดทะเล ถือว่าบรรยากาศดี

ประเด็นต่อมา คือ การทำนุบำรุงโรงเรียนประชาบาล และเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ สรุปได้ว่าการที่ทั้งสองท่านเดินทางมาพักผ่อนที่บางแสนบ่อยครั้ง ท่านได้เห็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน และเห็นโรงเรียนเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง เป็นโรงเรียนประชาบาล มีหลังคามุงจาก มีครูสอนประจำอยู่ 2 คน ทั้งสองท่านจึงเกิดความคิดที่จะพัฒนาโรงเรียนแห่งนี้ให้ดีขึ้น จอมพล ป. ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรี จึงให้ พล.อ.มังกร ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ให้ดำเนินการเรื่องนี้ โดยสร้างเป็นอาคาร 2 ชั้น (ปัจจุบันยังคงใช้อาคารนี้อยู่) จากนั้นได้เปลี่ยนชื่อจาก “โรงเรียนประชาบาล” เป็น “โรงเรียนพิบูลบำเพ็ญ” ซึ่งคำว่า “พิบูลบำเพ็ญ” มาจากนามสกุลของ จอมพล ป. คือ “พิบูลสงคราม” ส่วนคำว่า “บำเพ็ญ” แปลว่า “ทำประโยชน์ให้” สรุปความก็คือ โรงเรียนนี้ จอมพล ป. เป็นผู้ทำประโยชน์ให้ ปรับปรุงให้ดีขึ้น

9.9.2 การสร้าง “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน”

ผลการศึกษาในประเด็นนี้ สรุปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก จอมพล ป. พิบูลสงครามกับแนวคิดขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค ประเด็นที่สอง การยุบโอนวิทยาลัยบางแสนเข้ากับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ดังนี้

● จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับแนวคิดขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จำเป็นต้องมีสถาบันการศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในระดับให้ปริญญาในภูมิภาค จึงได้มอบหมายให้ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการในเรื่องนี้ ทั้งสองคนเห็นตรงกันว่าสมควรจะสร้างสถาบันการศึกษาที่สอนระดับให้ปริญญาแห่งแรกในส่วนภูมิภาค โดยสร้างขึ้นที่บางแสน ด้วยเหตุนี้ พล.อ.มังกร จึงดำเนินการหาซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้าง ท่านจึงติดต่อหาซื้อที่ดินสวนหลวง โดยการพูดคุยกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ที่อยู่ในย่านบางแสน เมื่อข่าวความต้องการหาซื้อที่ดินเข้าหูคุณนายวอน นาคศัพท์ ภรรยาของหมอมชิต ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินหลายแปลงย่านบางแสน โดยเฉพาะที่ดินติดชายทะเล คุณนายวอนซึ่งรู้จักกับคุณหญิงโศภณนิคมมนตรี ซึ่งรู้จักกับเจ้าของที่ดิน จนเป็นที่มาของการยกโฉนดขายที่ดินทั้งสิ้น

เมื่อ พล.อ.มังกร ตกลงซื้อที่ดินซึ่งอยู่ติดกับ “วิทยาลัยบางแสน” แล้ว จึงได้เริ่มโค่นต้นมะพร้าว ถางพืชที่เติบโตบนที่ดินผืนนี้ เพื่อเตรียมก่อสร้างอาคารเรียน หอนอน โรงอาหาร ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีอาคารเหล่านี้ ซึ่งในขณะนั้นเป็นปี พ.ศ.2498 ยังไม่มีอาคารอำนวยการ ยังไม่มีหอนอนทั้งชายและหญิง และยังมีโรงอาหาร ในขณะเดียวกัน ก็ทำการเปิดรับสมัครนักศึกษาพร้อมกันไปด้วย

ในอีกด้านหนึ่ง นิสิตที่เรียนอยู่ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร กำลังจะสำเร็จการศึกษา ดร.สาโรช บัวศรี ได้นำกระดาษขึ้นมา 1 แผ่น ชีดเส้นแบ่งเป็น 2 ด้าน (ด้านซ้ายและด้านขวา) ด้านหนึ่งเขียนว่า “กรุงเทพฯ” อีกด้านหนึ่งเขียนว่า “บางแสน” แจกนิสิตในชั้นเรียนว่า วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร จะเปิดวิทยาเขตอีก 2 แห่ง คือ ที่ปทุมวัน และที่บางแสน หากนิสิตคนใดต้องการไปประกอบอาชีพครูที่ปทุมวันให้ลงชื่อด้านหนึ่ง นิสิตคนใดต้องการไปเป็นครูที่บางแสน ลงชื่ออีกด้านหนึ่ง จากนั้นวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2498 นิสิตที่สมัครเข้าเรียนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ทั้งอาจารย์ใหม่ต่างเดินทางมายังบางแสน เนื่องจากวันรุ่งขึ้นคือวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2498 เป็นวันเปิดเทอมวันแรก จากนั้นวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498 พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เดินทางมาเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์พร้อมทั้งเปิดป้ายวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ประเด็นย่อยต่อมาคือ การก่อสร้างอาคารอำนวยการ หอนอน อาคารโภชนาการ สรุปได้ว่า หลังจากที่ทำพิธีเปิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน อย่างเป็นทางการแล้ว ผู้บริหารสถาบันการศึกษาได้เร่งสร้างอาคารอำนวยการ หอนอน และโรงอาหาร รวมถึงเทพื้นเชื่อมถึงกันทั้งหมด โดยใช้เวลาไม่เกิน 1 ปี การก่อสร้างเสร็จสิ้น

● การยุบโอนวิทยาลัยบางแสนเข้ากับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

ผลการศึกษาสรุปได้ 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การปะทะทางวัฒนธรรมอังกฤษกับอเมริกัน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า แนวคิดในการก่อตั้งวิทยาลัยบางแสนนั้นได้นำเอารูปแบบมาจากโรงเรียนอีดตัน ประเทศอังกฤษ เป็นโรงเรียนประจำชายล้วน ผู้มีส่วนในการผลักดันก่อตั้งวิทยาลัยบางแสน คือ หลวงสวัสดิ์สารศาสตร์พุทธิ ซึ่งเป็นนักเรียนอังกฤษ หลังจากก่อตั้งแล้วได้ให้อาจารย์สวัสดิ์ ศรีเพ็ญ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยบางแสน ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งอาจารย์สวัสดิ์ ศรีเพ็ญ ก็เป็นนักเรียนอังกฤษเช่นเดียวกัน แต่ทว่า เมื่อมีการสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้นำเอาวิธีคิดแบบอเมริกันเข้ามาใช้ในการบริหารการศึกษา กล่าวคือ ดร.อึ้ง บัวศรี รองอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ทางด้านการศึกษา จากมหาวิทยาลัยไอโฮไอ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประกอบกับในช่วงปี พ.ศ. 2498 รัฐบาลได้ขอความช่วยเหลือจากทีมนักวิชาการด้านการศึกษาจากประเทศสหรัฐอเมริกา นำโดย ดร. วิลลิส พี พอร์ทเตอร์ ศาสตราจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอินเดียน่า หัวหน้าคณะอาจารย์เดินทางมาวางรากฐานทางการศึกษาให้กับวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งใช้แนวคิด Learning by Doing คือ เมื่อนิสิตเรียนภาคทฤษฎีแล้ว ให้มีภาคปฏิบัติด้วย และด้วยเหตุผลนี้เองที่ทำให้เวลาต่อมามีการโอนโรงเรียนพิบูลบำเพ็ญให้เป็นโรงเรียนสาธิต โดยให้นิสิตทางด้านศึกษาศาสตร์ใช้เป็นสถานที่ฝึกงาน

ส่วนประเด็นสาเหตุของการยุบโอนวิทยาลัยบางแสนนั้น สรุปได้ว่า เพราะประสบกับภาวะขาดทุน กับอีกเหตุผลหนึ่งคือ มีผู้สมัครเข้าเรียนต่อที่วิทยาลัยวิชาการศึกษ บางแสน อย่างต่อเนื่องและมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ ผู้บริหารสถาบันฯจึงเห็นว่ามีคามจำเป็นที่จะต้องขยายพื้นที่ให้กว้างขวางออกไป จึงมีแนวคิดยุบรวมวิทยาลัยบางแสน ซึ่งมีเนื้อที่กว่า 60 ไร่ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในปี พ.ศ.2514 ส่วนการจัดการทรัพย์สินของวิทยาลัยบางแสนนั้น เมื่อเวลาผ่านไปผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ได้ก่อสร้างอาคารและใช้พื้นที่ในที่ดินเดิมของวิทยาลัยบางแสนทำประโยชน์ให้กับมหาวิทยาลัย จึงทุบอาคารหลายหลังและก่อสร้างสิ่งที่มีความจำเป็นมากกว่า ยังคงเหลืออาคารเก่าแก่ที่ทำด้วยไม้สักทองอย่างดีไว้ ปัจจุบันคือ อาคารอนุรักษ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคณะพยาบาลศาสตร์ในปัจจุบัน

9.9.3 การจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน

ผลการศึกษาสรุปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ดร.สาโรช บัวศรี ยืนยันไม่เร่งรีบสู่การเป็นมหาวิทยาลัย ประเด็นที่สอง ดร.ธำรง บัวศรี กับแนวคิดแยกตัวเป็นอิสระ ดังต่อไปนี้

• ดร.สาโรช บัวศรี ยืนยันไม่เร่งรีบสู่การเป็นมหาวิทยาลัย

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ดร.สาโรช เห็นว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษา มีภารกิจแตกต่างจากสถาบันการศึกษาแห่งอื่น โดยเฉพาะแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่นในกรุงเทพฯ เนื่องจากมีบทบาทหลักในการผลิตครู ดังนั้น ไม่จำเป็นต้องเร่งรีบยกระดับเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อแข่งขันกับมหาวิทยาลัยอื่นในกรุงเทพฯ ภารกิจที่สำคัญกว่าคือการสร้างความเข้มแข็งในการผลิตครู ซึ่งเป็นบทบาทหลักและจะเป็นจุดแข็งของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ประเด็นที่สอง การเรียกร้องของสมาชิกวิทยาลัยวิชาการศึกษาให้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย สรุปได้ว่าหลังปี พ.ศ.2510 เป็นต้นมา ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประกอบด้วย 1) วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร (บางส่วน) 2) วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน 3) วิทยาลัยวิชาการศึกษามหาสารคาม 4) วิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก 5) วิทยาลัยวิชาการศึกษา ทักษิณ 6) วิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน 7) วิทยาลัยวิชาการศึกษา พลศึกษา และ 8) วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางเขน (ต่อมาได้ยุบรวมวิทยาเขตบางเขน ปทุมวัน และพลศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร) ได้ร่วมกันเรียกร้องให้กระทรวงศึกษาธิการยกฐานะจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา สู่การเป็น “มหาวิทยาลัย” ซึ่งผลจากการเคลื่อนไหวเรียกร้อง ในเวลาต่อมาได้มีการยกฐานะสู่การเป็นมหาวิทยาลัยขึ้นในปี พ.ศ.2517

- **ดร.ธำรง บัวศรี กับแนวคิดแยกตัวออกเป็นอิสระ**

ผลการศึกษารูปได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก “ความคิดที่แตกต่างระหว่าง ดร.สาโรช บัวศรี กับ ดร.ธำรง บัวศรี” ประเด็นที่สอง หลักหนึ่การ “บอนไซ” ประเด็นแรกสรุปได้ว่า ดร.สาโรช กับ ดร.ธำรง นั้นคิดไม่เหมือนกันในบางประการ สิ่งที่ทั้งสองท่านคิดไม่เหมือนกันคือ ดร.สาโรช บัวศรี อธิการบดีวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ซึ่งทำหน้าที่บริหารวิทยาลัยวิชาการศึกษา ทั้ง 8 แห่ง ท่านยึดหลักคิดว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาทุกแห่งจะต้องมีความรู้คุณักปราชญ์ และจะต้องเป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อยผู้ทรงศีล ในขณะที่ ดร.ธำรง บัวศรี รองอธิการ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน มีแนวคิดที่แตกต่าง โดยเห็นว่าบัณฑิตจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จะต้องมีความวิสัยทัศน์กว้างไกล ไม่เป็นเสมือน “ผู้ทรงศีล” ดังเช่นที่ ดร.สาโรช กล่าวถึง

ประเด็นต่อมาที่ ดร.ธำรง บัวศรี คิดต่างจาก ดร.สาโรช บัวศรี คือ ถ้าหากสถาบันการศึกษาแห่งนี้สามารถแยกตัวเป็นอิสระได้ จะส่งผลดีต่อการบริหารงานและการพัฒนาสถาบันการศึกษาแห่งนี้มากกว่าการเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เพราะจะได้รับงบประมาณเต็มเม็ดเต็มหน่วย อีกทั้งยังสามารถตัดสินใจในการบริหารงานได้เอง โดยที่ไม่ต้องแจ้งหรือขออนุมัติจากผู้บริหารที่อยู่กรุงเทพฯ ซึ่งถ้าหากผู้บริหารในส่วนกลางไม่ยินยอมก็ต้องดำเนินการตามนั้น ดังนั้น การแยกตัวเป็นอิสระจาก มศว ประสานมิตร จึงเป็นการอุปมาว่าเป็นการหลักหนึ่การ “บอนไซ”

9.9.4 การจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพา

ผลการศึกษารูปได้ 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก การตั้งชื่อ ตราสัญลักษณ์ คำขวัญ มหาวิทยาลัย ประเด็นที่สอง การวิงวอนนำวาระเข้าพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎร ประเด็นที่สาม ข้อมูลเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยบูรพาที่ถูกลืม ดังนี้

- **การตั้งชื่อ ตราสัญลักษณ์ คำขวัญ มหาวิทยาลัย**

ผลการศึกษารูปได้ว่า ก่อนที่จะได้ข้อสรุปว่าให้สถาบันการศึกษาแห่งนี้มีชื่อว่า “มหาวิทยาลัยบูรพา” นั้น ได้มีการถกเถียงกันการกำหนดชื่อสถาบันแห่งนี้ ซึ่งหลายคนได้เสนอชื่อต่าง ๆ นานา บ้างก็เสนอว่าให้ชื่อ “มหาวิทยาลัยตากสิน” บ้างก็เสนอว่าให้ใช้ชื่อ “มหาวิทยาลัยเจษฎาบดินทร์” บ้างก็เสนอว่าให้ชื่อ “มหาวิทยาลัยภาคตะวันออก” แม้กระทั่งเมื่อนำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเข้าไปบรรรจุไว้ในวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้วก็ตาม ก็ยังหาข้อสรุปเกี่ยวกับชื่อของสถาบันแห่งนี้ไม่ได้ ยังคงใช้ชื่อว่า มหาวิทยาลัย... (จุด จุด จุด) ในที่สุด เมื่อมีการประชุมกันจึงมีมติให้ใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัยบูรพา” มาจากคำว่า “แม่ทัพบูรพา” สื่อความหมายถึง พล.อ.มังกร

พรหมโยธี ซึ่งท่านเคยดำรงตำแหน่ง “แม่ทัพบูรพา” ซึ่งท่านเคยนำทหารเข้าต่อสู้กับกองทัพฝรั่งเศส ที่ตั้งฐานทัพในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี

ส่วนประเด็นความเป็นมาของตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้บริหารในขณะนั้นใช้วิธีเปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งนอกมหาวิทยาลัยและภายในมหาวิทยาลัยส่งตราสัญลักษณ์มาให้พิจารณาซึ่งจะมีรางวัลให้สำหรับเจ้าของตราสัญลักษณ์ที่ได้รับเลือก ในช่วงนั้นมีผู้ส่งตราสัญลักษณ์มาทั้งสิ้นกว่า 200 รูปแบบ แต่ทว่าไม่มีตราสัญลักษณ์ของบุคคลใดที่ได้รับรางวัล ส่วนตราสัญลักษณ์ที่ใช้กันอยู่เป็นการนำเอาข้อดีของผู้เสนอมารวมเข้าด้วยกัน ด้านคตินพจน์มหาวิทยาลัยผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้ขอให้สมเด็จพระสังฆราช พระอริยวงศาคตญาณ ซึ่งท่านมอบหมายให้เลขานำมาให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ซึ่งเลขานำ ได้ยกนิ้ว 8 นิ้ว ขึ้นมานับให้ตรงกับคำว่า สุ ขี ปัญญา ปฎิภา โภ เพื่อแสดงให้เห็นว่ามี 8 คำ ตรงกับวันวางศิลาฤกษ์ คือ วันที่ 8 เดือน 8 ปี 98

● การรณรงค์โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพาเป็น ‘วาระ’ เข้าพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎร

ผลการศึกษารูปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ผู้บริหาร 4 สถาบันสร้างข้อตกลงร่วมกัน ประเด็นที่สอง การขอความช่วยเหลือจากนักการเมือง ในประเด็นแรก รูปได้ว่า ในระหว่างการนำวาระโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเข้าในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรนั้น จะต้องดำเนินการในหลายเรื่อง ทั้งการประสานงานกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การประสานงานกับนักการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองระดับชาติ และประสานงานกับบุคคลอื่น ๆ เพื่อผลักดันให้โครงการฯ ได้เข้าเป็น “วาระการประชุม” ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังไม่เคยถูกบันทึกไว้

ประเด็นย่อยต่อมา คือ ผู้บริหารสถาบันการศึกษาทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ มศว บางแสน มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มศว พิษณุโลก และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้ร่วมกันผลักดันนำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเข้าเป็น “วาระการประชุม” สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้มีการจัดประชุมกันหลายครั้ง แต่ปรากฏว่าโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้ผ่านการประชุมไปก่อนโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยอีก 3 แห่ง เมื่อผู้บริหาร มศว บางแสน สอบถามไปยังรัฐมนตรีทบวงมหาวิทยาลัยในช่วงเวลานั้นได้ความว่ามีอำนาจให้นำโครงการจัดตั้งดังกล่าวเข้าวาระการประชุมสภาฯ เพียงโครงการเดียวก่อน คือ โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ขณะนั้นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา คือ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ

● สถานที่สำคัญในอดีต

ผลการศึกษารูปได้ 8 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก พระพุทธภควันศาสดามหาวิทยาลัยบูรพาภิรมงคล ประเด็นที่สอง “สวนเกษม” ประเด็นที่สาม “วงเวียน 29 กรกฎาคม”

ประเด็นที่สี่ “วงเวียน 42 ปี” ประเด็นที่ห้า “ถนนมะพร้าว” ประเด็นที่หก “ถนนชงโค” ประเด็นที่เจ็ด “ศาลาไทยออยล์” ประเด็นที่แปด ตำนานทำวมงคลสินธุ์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์” ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาพบว่าในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 นั้น บริบททางสังคมในประเทศไทยขาดแคลนครูผู้สอน ทั้งขาดแคลนโรงเรียนในภูมิภาค ในขณะที่ประชาชนมีความต้องการเรียนหนังสือมากขึ้น เพราะเชื่อว่าเรียนจบแล้วจะได้รับราชการ เป็นเจ้าคนนายคน โดยเฉพาะการขาดแคลนครูที่มีวุฒิปริญญาตรี รัฐบาลจึงก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู และให้หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นที่ถนนประสานมิตร ริมคลองแสนแสบ เพื่อดำเนินการเร่งผลิตครูที่ขาดแคลนในช่วงนั้น จากนั้นได้ยกฐานะโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ทำหน้าที่ผลิตครูให้ไปสอนในโรงเรียนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ดังผลการศึกษาที่ระบุว่า การจะพัฒนาประเทศนั้นจะต้องพัฒนาคนเสียก่อน คือ ทำคนให้มีคุณภาพเสียก่อน เพื่อให้คนที่มีคุณภาพจบการศึกษาออกไปสอนคนอื่นได้ ปรากฏการณ์นี้อธิบายด้วยแนวคิดการพัฒนาการศึกษาที่ระบุว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน การพัฒนาคนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากคนในสังคมหลายฝ่าย ไม่เพียงเฉพาะหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนที่มีศักยภาพสูง ทั้งด้านความคล่องตัวและการบริหารจัดการ ประกอบกับผลการศึกษาบริบททางสังคมก่อนที่จะเปิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา มีการรุกรานจากประเทศต่างๆ ทั้งประเทศกลุ่มยุโรป และประเทศในเอเชีย ซึ่งการที่คนไทยยังขาดการศึกษา สื่อสารภาษาอังกฤษไม่ได้ โดยเฉพาะการอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ ย่อมเสียเปรียบชาวต่างประเทศมากขึ้นไปอีก รัฐบาลในช่วงเวลานั้นตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องเร่งให้คนไทยได้รับการศึกษา จึงเกิดโรงเรียนตามมาหลายแห่งทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เมื่อมีโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น ก็ต้องเร่งผลิตครูให้มากขึ้นตามไปด้วย

ผู้นำในช่วงเวลานั้นเห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องนำเอาแนวคิดการพัฒนาจากต่างประเทศเข้ามาพัฒนาการศึกษาในประเทศไทย เพราะประเทศในแถบยุโรป อเมริกามีการพัฒนาการศึกษามาก่อนประเทศไทย โดยเฉพาะสังคมอเมริกันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านการศึกษามากกว่าหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เห็นได้จากการที่รัฐบาลในช่วงก่อนปี พ.ศ.2500 ขอความช่วยเหลือจากคณะอาจารย์ทางด้านการศึกษาจากมหาวิทยาลัยอินเดียนา (Indiana University) ประเทศสหรัฐอเมริกา ให้มาวางแนวทางในการพัฒนาการศึกษาให้กับวิทยาลัยวิชา

การศึกษา บางแสน คณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยอินเดียเห็นว่าหลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนภาคทฤษฎีแล้ว จำเป็นต้องนำความรู้จากภาคทฤษฎีมาปฏิบัติจริง ภายหลังจึงมีเปลี่ยนแปลงโดยให้ “โรงเรียน พิบูลบำเพ็ญ” มีสถานะเป็น “โรงเรียนสาธิต” ในสังกัดวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ทั้งนี้ เพื่อให้หนังสือที่เรียนจบทางด้านการศึกษาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ในช่วงเวลานั้นได้ใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาได้ปฏิบัติเป็นอาจารย์ฝึกสอน ปรัชญาการณีนี้อธิบายได้ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา ดังที่ ชูศรี สนิทประชากร (2534) กล่าวว่า วิธีการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือ การทดสอบการสอนแบบสาธิต คือ การที่ครูได้ทำให้อุเป็นตัวอย่างซึ่งการจะทำเช่นนี้ได้ ครูหรือผู้สาธิตจะต้องเตรียมความพร้อมล่วงหน้า เตรียมแนวการสอนที่จะทำการสาธิตพร้อมทั้งจัดเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม ส่วนงานที่ครูจะต้องทำสอบด้วยการทำการสอนจริงหน้าชั้นเรียนนั้น เป็นการสาธิตที่เรียกว่า ครูสาธิตการสอนเพียงคนเดียว ซึ่งซันด์ และ โทบริดจ์ (Sund and Throwbridge, 1973, p.117) ได้ระบุว่า ประเภทของการสาธิตคนเดียวนี้ ครูผู้สอนจะต้องศึกษาบทเรียนให้เข้าใจก่อนแต่เสียก่อนจะทำการศึกษาให้นักเรียนดู ประกอบกับจะต้องเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมที่จะดำเนินการสาธิตการสอน และหากมีเวลาควรทดลองการสาธิตดูก่อนที่จะทำการสาธิตจริง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอนแบบสาธิตที่เป็นการสาธิตเพื่อช่วยอธิบายเนื้อหาที่ยากให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งครูผู้สาธิตจะต้องสังเกตนักเรียนในชั้นเรียน หลังจากสาธิตเสร็จสิ้นแล้วจะต้องมีการสรุปผลการสาธิตในตอนท้าย จะเห็นได้ว่า การที่รัฐบาลได้ยกฐานะจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงเป็น วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร นั้น แนวคิดการพัฒนาการศึกษาได้มุ่งเน้นพัฒนาคนเป็นหลัก การที่เร่งพัฒนาคนให้สำเร็จการศึกษาทั้งระดับประถม มัธยมในช่วงเวลานั้นได้เกิดปัญหาขึ้นบางประการ คือ มีนักเรียนสอบไล่ตกจำนวนมาก เกิดปัญหาการขาดแคลนครู โรงเรียนมีไม่เพียงพอ รัฐบาลในช่วงเวลานั้นจึงแก้ไขปัญหาด้วยการสร้างโรงเรียนเพิ่มขึ้น ผลិតครูเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะครูที่มีวุฒิปริญญาตรี จึงเกิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ขึ้น จากนั้นอีก 2 ปี คือ พ.ศ.2498 จึงได้ขยายสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนถึงในระดับให้ปริญญาเพิ่มขึ้นอีก 2 แห่งคือ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน ซึ่งอยู่ในกรุงเทพฯ และวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนถึงระดับให้ปริญญาที่อยู่ในภูมิภาค เรียกได้ว่า เป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนถึงระดับให้ปริญญาเป็นแห่งแรกในภูมิภาคของประเทศไทย ดำเนินการโดย พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งท่านรับนโยบายมาจากจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในช่วงเวลานั้น จากนั้นจึงมีการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาอีกหลายแห่งในภูมิภาค เหตุผลสำคัญประการหนึ่งคือ ต้องการให้เป็นสถาบันการศึกษาที่สกัดกั้นมิให้นักเรียนในภูมิภาคแห่เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ ซึ่งขณะนั้นมีมหาวิทยาลัยเพียง 5 แห่ง ที่เปิดสอนในระดับให้ปริญญา ทั้ง 5 แห่ง ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ประกอบด้วย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เมื่อรัฐบาลต้องการขยายสถาบันการศึกษาออกไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น โดยให้มีวิทยาเขตของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เพิ่มขึ้นอีกหลายแห่ง ทั้งภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีจุดประสงค์เดียวกันคือ ต้องการผลิตครูให้ออกไปสอนนักเรียนให้มากขึ้น เพราะบริบททางสังคมในช่วงเวลานั้นขาดแคลนครูที่มีวุฒิปริญญาตรี

2. ผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยเอกสารจากสื่อสิ่งพิมพ์กล่าวถึงอาจารย์รุ่นแรกๆ ที่เดินทางมาบรรจุเข้าเป็นอาจารย์ประจำสอนที่ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” มี 7 ท่าน แต่ไม่มีการบันทึกรายชื่ออาจารย์ทั้งหมดไว้ ผู้วิจัยได้ค้นหาภาพของอาจารย์ทั้ง 7 ท่านจากสื่อเอกสารประวัติศาสตร์ พบภาพหนึ่งซึ่งเป็นภาพถ่ายขาวดำ เขียนไว้ว่า “อาจารย์รุ่นแรกวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” จากนั้นได้นำเอาภาพดังกล่าวไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ซึ่งเป็นนิสิต “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รุ่น 1” พบว่าสามารถจดจำชื่อ และนามสกุลของอาจารย์ทุกท่านในภาพ (ภาพ 5.16) ได้ทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกช่วยทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สมบูรณ์มากขึ้น ประกอบกับข้อมูลบางประการที่นิสิต เจ้าหน้าที่ และอาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพาพบเห็นเป็นประจำนั้นไม่มีบันทึกไว้ในเอกสาร หลายคนไม่รู้ที่มาที่ไปของสถานที่ประวัติศาสตร์ ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นได้ทำให้ข้อสงสัยหลายประการเกิดความกระจ่างชัดขึ้น เช่น “สวนเกษม” ซึ่งเป็นสวนที่นิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เรียกขานกันเป็นประจำนั้นมีที่มาที่ไปอย่างไร ผู้ให้ข้อมูลหลักเล่าให้ฟังว่า คำว่า “เกษม” มาจากคำว่า เกษม จาติกวณิช ซึ่งท่านเคยเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยบูรพา และเคยดำรงตำแหน่งกรรมการอำนวยการบริษัท “ไทยออยล์” จำกัด ท่านได้ให้บุคลากรในสังกัดของท่านจำนวนมากเดินทางมาไถ่พรวนดิน ปลูกต้นไม้ในพื้นที่แห่งนี้ จึงตั้งชื่อสวนแห่งนี้ว่า “สวนเกษม”

หรือตัวอย่าง “ถนนชงโค” ซึ่งเป็นถนนที่ผ่านหน้าอาคารคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ซึ่งใช้อาคารร่วมกับคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ และคณะโลจิสติกส์ผ่านไปยังอาคารสำนักหอสมุดนั้น เป็นชื่อของต้นไม้ที่ชื่อว่า “ต้นชงโค” ซึ่งในอดีตนั้นกำนัน ชาวบ้าน นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน และอาจารย์ช่วยกันขุดดินจากที่นาข้างๆ ขึ้นมาถมเป็น “คันนา” เพื่อใช้เดินและขี่รถไปมา เรียกว่า “ถนนมิตรสัมพันธ์” เป็นถนนเชื่อมระหว่างที่ดอนกับที่นา ต่อมาผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้ปลูกต้นชงโคไว้เป็นแถว แต่ปัจจุบันเหลืออยู่เพียง 2 ต้น มีการปลูกต้นไม้ประเภทอื่นเรียงเป็นแถวยาวแทน อย่างไรก็ตาม ยังคงมีป้าย “ถนนชงโค” อยู่ หรือแม้กระทั่ง “ศาลาไทยออยล์” ที่อยู่ใน “สวนนันทนาการ” มีที่มาจาก นายเกษม จาติกวณิช ซึ่งเป็นผู้บริหารบริษัท “ไทยออยล์” จำกัด ได้ให้ผู้ได้บังคับบัญชาของท่านมาปรับปรุงให้สวยงาม และสร้างศาลาให้นิสิตได้ใช้ประโยชน์ไว้ เรียกว่า “ศาลาไทยออยล์” เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยไม่พบว่ามีการบันทึกสิ่งเหล่านี้ไว้ในสื่อสิ่งพิมพ์ ข้อมูลที่ได้จากการ

สัมภาษณ์เชิงลึกนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเกี่ยวกับประวัติและพัฒนาการของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่เคยใช้ชื่อว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” มา 18 ปี จากนั้นเปลี่ยนมาใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” อีก 16 ปี ก่อนที่จะเปลี่ยนมาใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัยบูรพา” 29 ปี (ปัจจุบัน พ.ศ.2562)

3. ผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยเอกสารที่มีบันทึกไว้ว่า มีนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา รุ่นแรก จำนวน 42 คน บ้าง ขณะที่ข้อมูลบางแห่งระบุว่า นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา รุ่นแรก 41 คน อาจารย์ 7 คน ซึ่งเป็นตัวเลขที่ไม่ตรงกันนั้น จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนิสิตรุ่น 1 พบว่าเดิมทีเดียวนั้นมี นิสิตรุ่นแรก จำนวน 42 คน หลังจากเข้าเรียนไม่นาน มีนิสิตลาออกในภาคการศึกษาแรก 1 คน มีชื่อว่า นายอภิรมย์ พิรมพละ จึงเหลือนิสิต 41 คน จากนั้นมีนิสิตลาออกอีก 2 คน มีชื่อว่า นายภิญโญ ศรีจำลอง และ ม.ล.ผาสุก สุบรรณ ทำให้เหลือนิสิต 39 คน (เมื่อเรียนถึงชั้นปีที่ 2 มีนิสิตจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน จำนวน 4 คน เป็นหญิงล้วน ย้ายเข้ามาเรียนที่ วศ บางแสน ทั้ง 4 คน มีชื่อว่า น.ส.อัศสร จันทร์ผ่อง น.ส.วนิดา วัฒนสุข น.ส.วันเพ็ญ กุลธรรม และ น.ส.ปราณี เล็บครุฑ) รวมเป็น 43 คน ส่วนข้อมูลที่ระบุว่า มีนิสิตรุ่นแรกสำเร็จการศึกษาจำนวน 35 คนนั้น หมายถึง สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งใช้เวลาเรียน 4 ปี เนื่องจากระเบียบการศึกษากำหนดว่า หากนิสิตคนใดเกรดเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 2.20 ไม่สามารถเรียนต่อปี 3 และปี 4 ได้ จะได้รับวุฒิการศึกษาอนุปริญญา เรียกว่า “อนุปริญญาการศึกษา” ใช้อักษรย่อว่า “อ.กศ.” จึงมีนิสิตจำนวนหนึ่งได้รับวุฒิการศึกษานี้

4. ผลการศึกษาในประเด็น พัฒนาการของมหาวิทยาลัยบูรพาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2544-2554) สรุปได้ว่า มีการพัฒนาทางวิชาการ โดยการนำเอาระบบออนไลน์เข้ามาใช้ใน มหาวิทยาลัยบูรพา ทั้งใช้ในกิจการสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย ใช้ในกิจการสำนักคอมพิวเตอร์ และใช้ในกิจการอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญของการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งบุคลากร นิสิต สามารถเข้าใช้งานผ่านระบบคอมพิวเตอร์ได้สะดวกและรวดเร็ว ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้สามารถอธิบายด้วยทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด (Technologies Determinism Theory of Media) ซึ่งมีแนวคิดหลัก (Main Concept) ระบุว่า เทคโนโลยีการสื่อสารที่เจริญก้าวหน้านี้มีอิทธิพลต่อการกำหนดค่านิยมและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคม ทั้งระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับสังคม การที่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาได้นำเอาเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย พร้อมกับพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตที่ทันสมัยนั้นได้ส่งผลให้นิสิต บุคลากร สามารถใช้เครือข่ายการสื่อสารที่ทันสมัยของมหาวิทยาลัยในการสืบค้นข้อมูล การติดต่อสื่อสารกับบุคคล หรือหน่วยงานอื่นได้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดมีความพยายามที่จะเชื่อมโยงกันระหว่างศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในยุคนั้น ๆ ที่จะต้องเชื่อมโยงกับโครงสร้างของสังคมในยุคนั้น ทฤษฎีนี้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมในยุคที่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในงาน ทั้งนำมาใช้ในงานสำนักหอสมุด งานแผนกอื่น ๆ สำนักคอมพิวเตอร์ เป็นต้น สิ่งที่เกิดขึ้นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเดนิส แมคเคเวล (2001) ที่ระบุว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือและกลไกพื้นฐานของสังคม ซึ่งเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นมีผลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในสังคมมหาวิทยาลัยบูรพาจึงมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาคมชาวมหาวิทยาลัยบูรพาให้ทันต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับตัว การเปลี่ยนแปลงขององค์กรภายนอกตามสมัยนิยม

หากนำแนวคิดของมาร์แชล แม็คลูฮัน ซึ่งเป็นนักวิชาการแห่งสำนักโทรอนโตที่ถูกกล่าวถึงมากบุคคลหนึ่ง เขามีทัศนะต่อเทคโนโลยีการสื่อสารในทางบวก โดยมองว่าการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารนั้นจะทำให้คนเราขยายประสบการณ์ชีวิตได้มาก เพราะใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย ทั้งการเปิดรับสื่อที่ทันสมัย และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ประสบการณ์ของมนุษย์แผ่กว้างขวางขึ้น เพราะทำให้มนุษย์ได้รับรู้ข่าวสารเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในหลายสถานที่บนโลกใบนี้ โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้สร้างปรากฏการณ์ใหม่ที่เรียกว่า “หมู่บ้านโลก” (Global Village) ทำให้คนจำนวนมากรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นในโลกภายในระยะเวลาอันรวดเร็วหรือในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกันมากนัก ถึงแม้ว่าต่างคนต่างอาศัยอยู่คนละซีกโลกก็ตามซึ่งความห่างไกลในทางกายภาพนี้ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อเทคโนโลยีการสื่อสารแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ การนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในกิจการภายในของมหาวิทยาลัยบูรพาจึงเป็นการขยายประสบการณ์ของนิสิต บุคลากร อาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งพวกเขาเหล่านั้นสามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสืบค้นข้อมูล ส่งข้อมูล และจัดการกับข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการมีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ด้อยกว่า

5. ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่ของ “วิทยาลัยบางแสน” ซึ่งเดิมที่มีพื้นที่กว่า 60 ไร่ ตั้งแต่บริเวณ “ถนนลงหาดบางแสน” ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยบูรพา ทอดยาวมาจนถึงคณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ มาจนถึงบริเวณสำนักคอมพิวเตอร์ และบริเวณพื้นที่ “วิทยาลัยนานาชาติ” ก่อสร้างหอพักภายในมหาวิทยาลัยเพื่อให้นิสิตได้พักอาศัยนั้น เป็นพื้นที่สูงกว่าที่ดินบริเวณที่จัดตั้ง “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ดังเช่นที่ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า ในอดีตนั้นนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้อาศัยอาคารเรียน หอนอน โรงอาหาร ของ “วิทยาลัยบางแสน” ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ก่อตั้งขึ้น

ในปี พ.ศ.2497 รัฐบาลออกแบบให้เป็นโรงเรียนประจำ หรือเรียกกันง่าย ๆ ว่า “โรงเรียนกินนอน” โดยมุ่งหวังสร้างคนที่มีความรู้ มีบุคลิกภาพดี ซึ่งได้ยึดถือต้นแบบมาจากโรงเรียนอีตัน (Eton College) ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมชื่อดังแห่งหนึ่งของประเทศอังกฤษ ที่รับเฉพาะนิสิตชายเข้าเรียน ในช่วงเวลาดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการต้องการสร้างคนที่มีลักษณะเช่นนั้น ส่วนพื้นที่ซึ่งเป็น “สวนหลวง” ของกรมหมื่นพิชิตปรีชากร ที่ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ชื่อมาเพื่อสร้างวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน นั้นมีลักษณะเป็นที่นา มีน้ำท่วมขัง ดังผลการศึกษาที่นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รุ่นที่ 1 ซึ่งเข้าเรียนที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ในปี พ.ศ.2498 กล่าวว่า ในอดีตนั้นการเดินทางจาก “วิทยาลัยบางแสน” มายัง “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” นั้นจะต้องเดินผ่านที่นา ซึ่งต่อมาชาวบ้าน นิสิต อาจารย์ และผู้นำท้องถิ่นช่วยกันขุดดินจากท้องนา มาถมเป็น “คันนา” เพื่อให้ นิสิต อาจารย์ ใช้เป็นถนนเดินและขี่รถจักรยานไปยังวิทยาลัยวิชาการศึกษา สอดรับกับนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน อีกบุคคลหนึ่งซึ่งได้บันทึกไว้ว่า “ในช่วงแรกที่เข้าเรียนที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ เราอยู่กันท่ามกลางความแร้นแค้น ชัดเจน แม้หนึ่งปีให้หลังจากนั้น พวกเราจะย้ายข้ามฟากมายังบริเวณสถานที่ ณ ปัจจุบันนี้ก็ตาม ก็ยังคงขาดแคลนไปเสียทุกอย่าง”

เมื่อขุดดินขึ้นมากมจนเป็นคันนาแล้ว หน่วยงานท้องถิ่นได้นำรถไถมาไถกลบดินให้เรียบ พร้อมกับบดดินให้แน่น เพื่อทำเป็นถนนเผื่อไว้สำหรับรถวิ่ง ถนนนี้เดิมที่มีชื่อว่า “ถนนพันธมิตร” เป็นการตั้งชื่อถนนให้เป็นมงคลเพื่อเตือนใจให้ตระหนักว่า “วิทยาลัยบางแสน” กับ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” นั้น เป็นพันธมิตรต่อกัน แต่ทว่าผู้บริหารรุ่นต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ถนนชงโค” เนื่องจากได้ปลูกต้น “ชงโค” ไว้ริมถนนสายนี้จำนวนมาก (ปัจจุบันเหลืออยู่เพียง 2 ต้น) ถนนสายนี้ทอดยาวจากหน้าทางเข้า “สำนักหอสมุด” ผ่านอาคารคณะโลจิสติกส์ ซึ่งใช้พื้นที่ร่วมกับคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์การกีฬาในปัจจุบัน ความข้างต้นนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่ระบุว่า ในอดีตที่ พล.อ.มังกร พรหมโยธี ต้องการสร้าง “วิทยาลัยบางแสน” นั้น พล.อ.มังกร ได้ยืมเงินของกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จำนวน 951,400 บาท ประกอบกับกรมสามัญศึกษาได้อนุมัติเงินบำรุงการศึกษาให้อีก 8,830 บาท รวมเป็น 960,230 บาท เพื่อนำไปซื้อที่ดิน “ดอนมะสัง” สร้าง “วิทยาลัยบางแสน” แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ของวิทยาลัยบางแสนนั้นเป็นที่ดอนอยู่สูงกว่าพื้นที่ “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” ข้อมูลข้างต้นสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็น นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน รุ่นที่ 1 ที่กล่าวว่า ในช่วงที่เตรียมพื้นที่สำหรับดำเนินการก่อสร้างคณะวิศวกรรมศาสตร์นั้น ผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้ใช้รถสิบล้อขนาดใหญ่บรรทุกดินจำนวนมากถมที่ดินในพื้นที่แห่งนี้ เพื่อจะก่อสร้างอาคารเรียนและจัดสรรพื้นที่ให้สวยงาม

แสดงย้ำให้เห็นว่าพื้นที่“หลวงหลวง” ที่ พล.อ.มังกร ชื้อมาจากกรมหมื่นพิชิตปรีชากรนั้นไม่ใช่ที่ดิน แต่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ส่วนที่สอง ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในอนาคต ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมาของการจัดตั้งสถาบันการศึกษาแห่งนี้พบว่า บุคคลที่มีบทบาทในการก่อตั้งสถาบันการศึกษาแห่งนี้คือ พล.อ.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในช่วงนั้น ท่านมีบทบาทในการหาซื้อที่ดิน “สวนหลวง” แห่งนี้ จากนั้นให้ดำเนินการจัดสร้าง “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” (วศ.บางแสน) ที่เปิดสอนระดับให้ปริญญา แห่งแรกในภูมิภาคของประเทศไทย ตามนโยบายของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีที่ ต้องการขยายการศึกษาไปสู่ภูมิภาค หลังการสร้าง วศ.บางแสน สำเร็จ พล.อ.มังกร เป็นผู้เดินทางมา เป็นประธานในพิธีเปิดป้าย “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” และเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์ อาคารเรียนแห่งนี้ในปี พ.ศ. 2498 อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนสถาบันแห่งนี้เสมอมา ทว่าเมื่อ พิจารณาการสคดี พล.อ.มังกร อย่างเป็นทางการจะเป็นรูปธรรมจะพบว่าแทบจะไม่มีปรากฏ ไม่ว่าจะเป็นการสร้าง “รูปปั้น” เพื่อให้คนรุ่นต่อมาได้ระลึกถึงคุณูปการที่ท่านทำไว้ให้กับสถาบันการศึกษาแห่งนี้ หรือการ สคดีด้วยวิธีการอื่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการสคดี พล.อ.มังกร พรหมโยธี ให้ปรากฏชัด

2. จากผลการศึกษาในประเด็นการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพาที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิง ลึก เกี่ยวกับ “คติพจน์” ของมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาในอดีตได้เดินทางไปขอให้ สมเด็จพระญาณสังวร (สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก) องค์ที่เสียชีวิตไปเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2556 ตั้งคติพจน์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชได้ขอวันจัดตั้งมหาวิทยาลัย แห่งนี้ ผู้บริหารฯได้ให้วันทำพิธีวางศิลาฤกษ์สถาบันการศึกษาแห่งนี้ คือวันที่ 8 เดือน 8 ปี 2498 (วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2498) ต่อมาสมเด็จพระสังฆราชได้ให้พระเลขานำเอกสารกระดาษ A4 ที่สมเด็จพระญาณสังวร (สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก) เขียนด้วยดินสอด้อยลายมือ ของท่านเอง มีข้อความว่า “สุโข ปัญญา ปฏิลาโก” (8 พยางค์) ซึ่งพระเลขานำแปลให้ฟังว่า “ความได้ ปัญญาทำให้เกิดสุข” (8 พยางค์) พร้อมกับยกนิ้วชี้ขึ้นมาบ่งให้ดูว่าคติพจน์ที่สมเด็จพระสังฆราชเขียน ให้นั้นมี 8 พยางค์ (เช่นเดียวกันคติพจน์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ว่า “ศึกษา วิรุฬหิ สมปตตา” แปลว่า “การ ศึกษา คือ ความ เจริญ ออก งาม” มี 8 พยางค์เช่นเดียวกัน)

หลังจากได้คติพจน์มาแล้ว ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาในช่วงนั้น คือ รองศาสตราจารย์ เซาว์น มณีวงษ์ ได้นำมาจัดทำป้ายบอกชื่อมหาวิทยาลัย พร้อมตราสัญลักษณ์ ซึ่งมีคติพจน์อยู่ ด้านล่างตราสัญลักษณ์ มีข้อความว่า “สุโข ปัญญา ปฏิภาณ” พร้อมกับมีภาษาไทยกำกับว่า “ความ ได้ปัญญา ทำให้เกิดสุข” หลังจากทำป้ายเสร็จสิ้น ต่อมาได้มีหนังสือราชการส่งมายังผู้บริหาร มหาวิทยาลัยบูรพา ข้อความในหนังสือฉบับนี้มีคำว่า “สุ โข ปญ ญา ป ฏิ ภา โณ” ทว่าเขียนเป็น ภาษาไทยว่า “ความได้ปัญญา ให้เกิดสุข” ซึ่งมีเพียง 7 พยางค์ รองศาสตราจารย์เซาว์น มณีวงษ์ กล่าวว่ หลังจากที่ทำนพ้นจากตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพาแล้ว มีการตั้งคำว่า “ทำ” ออกไป จึงปรากฏให้เห็น ดังภาพ 9.1

ภาพ 9.1

แสดงคติพจน์มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพ : ถ่ายโดยผู้วิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถาบันการศึกษาแห่งนี้ให้พิจารณา “คติพจน์” ที่ปรากฏอยู่ ซึ่งเป็น “ความ” ไม่สมบูรณ์ที่ขาดคำว่า “ทำ” นั้น ควรจะทำให้ถ้อยความสมบูรณ์โดยเพิ่มเติมเป็น “ความได้ปัญญาทำให้เกิดสุข” ดังเอกสารที่สมเด็จพระญาณสังวร (สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก) เขียนให้มาด้วยลายมือของท่านเองหรือไม่ หรือจะยึดถือตามเอกสารที่ส่งมา

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในอนาคต

ผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับ “มหาวิทยาลัยบูรพา” ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในช่วงที่ สถาบันการศึกษาแห่งนี้ใช้ชื่อว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน” หรือใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน” หรือใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัยบูรพา” ก็ตาม สามารถศึกษา “แผนกลยุทธ์” หรือเรียกว่า “แผนยุทธศาสตร์” ของสถาบันการศึกษาแห่งนี้ในแต่ละช่วงเวลา จากนั้น ศึกษา “รายงานประจำปี” หรือเอกสารอื่นในเชิงเปรียบเทียบ เพื่อดูว่าการบริหารงานในแต่ละ

ช่วงเวลานั้นเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งการศึกษาในประเด็นดังกล่าวนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพาซึ่งสามารถนำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนามหาวิทยาลัยบูรพาต่อไปได้

ผลผลิต (Output)

ทรงยศ บัวเผื่อน. (2562). สื่อสิ่งพิมพ์กับการรายงานข่าวสารจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน.

นิเทศศาสตร์ปริทัศน์ ปี 2562 เลขหน้า .....

Buaphuean Songyot. (2019). Printed Media and News Presentation on the Establishment of Bangsaen Educational College. *Journal of Communication Arts Review*.....

รายการอ้างอิง

หนังสือ

ภาษาไทย

กำชัย จงจักรพันธ์. (2546). มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ บวกหรือลบกับอุดมศึกษาไทย.

กรุงเทพมหานคร.ดอกหญ้ากวีป.

กำจร สถิรกุล. (2526). ลายสื่อไทย 700 ปี. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กฤษณพงศ์ กีรติกร (2546). การพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล แนวคิดและประสบการณ์

ของพระจอมเกล้าธนบุรี .กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วัฒนธรรมนโยบาย สำนักงานวิจัยและบริการ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

คู่มือการศึกษา 2529 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน. (2529). ชลบุรี.มหาวิทยาลัยศรี

นครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน.

คู่มือการศึกษา 2530 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน. (2530). ชลบุรี.มหาวิทยาลัยศรี

นครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน.

งานที่ระลึกวันสถาปนาวิทยาลัยบางแสน ปีที่ 34 . ชลบุรี.มหาวิทยาลัยบูรพา.

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (2557). การจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในพื้นที่ด้วยพลัง

เครือข่าย. วารสารการศึกษาไทย. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 11 (116).

เจริญ ไวรวัจนกุล. (2523). บริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ. โอเดียนสโตร์

จอมมหาสาสนิท พงษ์เสฐียร. (2559). แนวทางการส่งเสริมหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน

ในประเทศไทย. วารสารการศึกษาไทย. 13 (131), 21-23

ชูศรี สนิทประชากร (2534). การเรียนรู้โดยการร่วมมือ. *จันทร์เกษมสาร*, 2 (4). ดวงเดือน

ชม ภูมิภาค. (2551). เจตคติ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา

:<http://Socialscience.igetweb.com/index.php?mo=3&art=53945.12> ธันวาคม 2558.

ดวงเดือน ภูติยานันท์ ธีวดี บุญยโสภณ วิเชียร เกตุสิงห์ และไพโรจน์ สติระยากร. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา (พ.ศ.2548-2557).ชลบุรี.มหาวิทยาลัยบูรพา.

บันทึก 40 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา.(2541). กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยบูรพา.

บันทึก 50 ปี มหาวิทยาลัยบูรพา.(2549). กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี และ อรัญญา ศิริผล. (2558). ย้อนพิจารณาประกันคุณภาพอุดมศึกษาด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.กรุงเทพฯ. ห้างหุ้นส่วนจำกัด วนิดาการพิมพ์.

ประสิทธิภาพและการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.รายงานการวิจัย.กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2546). มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล.กรุงเทพฯมหานคร.สหายปลื้มการพิมพ์.

เทียนฉาย กิระนันท์. (2542).การเตรียมพร้อมของมหาวิทยาลัยของรัฐเพื่อเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล.ม.ป.ท.

ธงทอง จันทรางศุ. (2553). มหาวิทยาลัยออกนอกระบบมีผลกระทบต่อเราอย่างไร.กรุงเทพฯ.บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

พิชฌายีวีร์ สิ้นสวัสดิ์ และนภดล เจนอักษร. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 6 (1), 27-42.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2552). โลกาวัดน์ ท้องถิ่นวัตน์ นโยบายวัตน์. กรุงเทพฯ.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ.

รัตนา ดวงแก้ว (2555). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 5 (2), 95-107.

ศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ อุปลัมภ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพากับความสำเร็จในการบริหารมหาวิทยาลัยบูรพา 8 ปี พ.ศ.2545-2553. ชลบุรี.มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ (2556). ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่

21. กรุงเทพฯ.สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2529). *การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา*. กรุงเทพฯ. กองนโยบายและแผนการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

อดุลย์ วิริยเวชกุล.(2549). *การพัฒนาระบบบริหารจัดการมหาวิทยาลัย : กรณีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. มหาสารคาม. มหาสารคาม. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อดุลย์ วิริยเวชกุล.(2552). *การพัฒนามหาวิทยาลัยไทย กรณีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. มหาสารคาม. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2551). *การบริหารสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ*. วารสารการบริหารสถานศึกษา. 2(2), 1-10.

8 กรกฎาคม หนังสือที่ระลึกพิธีเปิดอาคาร อ่างบัวศรี วันคล้ายวันสถาปนามหาวิทยาลัยบูรพา ครบรอบ 42 ปี. (2547). ชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา.

25 ปี ศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน 8 กรกฎาคม 23. ชลบุรี. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ บางแสน.

ภาษาอังกฤษ

Dennis McQuail. (2001). *Mass Communication Theory*. Sage Publication.

Innis Harold.(1950). *Empire and Communications*. Oxford: Clarendon Press.

Sund, R.B.& Trowbridge, L.W.1973. *Teaching Science by Inquiry in Secondary School*. Columbus : Charles E. Merrill Publishing Co.

John. R.Hoyle,2009. *Administering Learning Environment in Twenty first Century*. 20 4 p.250-254

Adams, Don. 1993. *Defining Educational Quality*. Arlington, VA: Institute for International Research and University of Pittsburgh, USAID, Improving Educational Quality Project.

วิทยานิพนธ์

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์ (2544) “การจัดการรายได้ของมหาวิทยาลัยไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ทิพวรรณ เจริญผล. (2542). *ความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของข้าราชการสายสนับสนุนวิชาการของมหาวิทยาลัยบูรพา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- วารินทร์ สุภาพร. (2544). *ความคิดเห็นของอาจารย์สถาบันราชภัฏรำไพพรรณีต่อการเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ (นอกระบบราชการ). ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- รอนดำ ต้นเถียร. (2547). *การศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- วารินทร์ สุภาพรณ. (2544). *ความคิดเห็นของอาจารย์สถาบันราชภัฏรำไพพรรณีต่อการเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ (นอกระบบราชการ). วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- วรรณดี นาคสุขปาน. (2557). *การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.*
- ศิริรัตน์ ชาวสะอาด. (2551). *การยอมรับต่อการปฏิรูประบบราชการ: กรณีศึกษาการยอมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐของข้าราชการคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา).*
- สุดารัตน์ วังทัน. (2560). *การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา ศูนย์บางแสน. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา*

ภาคผนวก

นิสิตรุ่นแรก (รุ่น 'สีหมอก') ที่เข้าศึกษาที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน จำนวน 42 คน ในปี พ.ศ.2498 นั้นส่วนใหญ่เสียชีวิตแล้ว ในปี พ.ศ.2562 ยังคงเหลือที่มีชีวิตอยู่ไม่เกิน 5 คน ซึ่งทั้ง 5 คนนี้ยังคงนัดพบปะกันเป็นระยะ เมื่อครั้งพบกันไม่นานนี้ ได้มอบหมายให้รองศาสตราจารย์ ดร.ประเทิน มหาพันธ์ นิสิตรุ่น 1 อดีตผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน เป็นผู้รวบรวมรายชื่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน เนื่องจากไม่สามารถค้นหาได้จากแหล่งอื่น รองศาสตราจารย์ ดร.ประเทิน ได้เขียนรายชื่อเพื่อนนิสิตด้วยลายมือของตนเองลงในกระดาษ A4 มอบให้ผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ขออนุญาตคัดลอกใส่ไว้ในส่วน “ภาคผนวก” ของงานวิจัยเล่มนี้ ดังนี้

จตุฎ ทองถาวร	ภักดีชาติอุทิศ	นเรศ คำเจริญ
ประจวบ ม่วงใจเพชร	ขจร กตศิลา	วิโรจน์ ศรีอรุณสว่าง
ทวี ตาลสุกเรือง	สัญญา ธรรมธรรมทัศน์	ภิญโญ ศรีจำลอง
ดำเนิน นุ่นวิเศษ	วิจิต พันธประเสริฐ	ถวิล สุจิตพันธ์ุ
ประเทิน มหาพันธ์	ธรรมนุญ เวชวงศ์	วิเชียร เมนะเสวต
ลาก เพชรเรือง	กองกาญจน์ ทองลงยา	สวัสดิ์ เรืองวิเศษ
อำนาจ เรืองประยูร	บุญลือ ช้ายขวัญ	ทองเรียน อมรัทกุล
วิเชียร ย่องนพคุณ	อนันต์ ภูมวรรณมา	เชาวน์ มณีวงษ์
ดิเรก บุญเลิศ	วิศิษฐ์ สุเมตยกุล	ภิรมณ์ พลาภิรมย์
สิน ทวีกุล	บุญช่วย สงวนพวง	ธานี ปาลสุทธิ
สมศักดิ์ ดินประเสริฐ	สมศักดิ์ ประจจะเนย์	นิเวศน์ คำผอง
ฉลอม อินทกุล	ชลอ นุ่มมีชัย	ม.ล.ผาสุก สุพรรณ
สิงหรา โรจนนาค	รังสรรค์ วัฒนนะ	นารถ เผ่าเผือกงาม
วินัย มุลตรี		

หมายเหตุ 1 นิสิตจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน จำนวน 4 คน เป็นหญิงล้วน ได้ย้ายเข้ามาเรียนที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ขณะอยู่ชั้นปีที่ 2 ซึ่งนิสิตทั้ง 4 คน มีชื่อว่า

น.ส.อัศสร จันทร์ผ่อง   น.ส.วนิดา วัฒนสุข   น.ส.วันเพ็ญ กุลธรรม
 น.ส.ปราณี เล็บครุฑ

หมายเหตุ 2 รายชื่อนิสิตรุ่น 1 ที่รองศาสตราจารย์ ดร.ประเทิน มหาพันธ์ เขียนให้ผู้วิจัย นั้นมี 40 คน (ไม่รวมนิสิตที่ย้ายมาจาก วศ.ปทุมวัน) ผู้วิจัยได้พูดคุยกับรองศาสตราจารย์ เชาวน์ มณีวงษ์ นิสิตรุ่น 1 พบว่า นิสิตชื่อ อภิรมย์ พิรมผละ ลาออกในภาคการศึกษาแรก จากนั้นมีนิสิตอีก 2 คน ที่ลาออก มีชื่อว่า ภิญโญ ศรีจำลอง และ ม.ล.ผาสุก สุพรรณ